

HUN / INDUSTRIAL \ TECH

ipari underground szubkulturális magazin | HIT_ISS06: 2023

TARTALOM

EDITORIAL

8

BEVADULT-E A MAGYAR IPAR?

12

VIRGIN LISTENING / SZŰZHALLGATÁS

17

SZEGMENS 01: A HALDOKLÁS 15 ÁRNYALATA

1. **IAMYANK: LÁTTAM A JÖVŐT MEGHALNI (2022)** 19
2. **CRYSTAL GEOMETRY: I STARE INTO DARKNESS (2022)** 24
3. **VIC WILLOW: MELANCHOLIA (2022)** 30
4. **OTHER VOICES: UNDER CONTROL (2022)** 38
5. **TANZ OHNE MUSIK: BABES OF THE ABYSS (2021)** 44
6. **MONTE CAZZA: THE CYNIC (2010)** 51
7. **PARZIVAL: ORDALIUM (2022)** 58
8. **ISOLATIONSGEMEINSCHAFT: DER TANZ GEHT WEITER! (2022)** 65
9. **EVIL DUST: DRESDEN (2022)** 69
10. **HUMAN VAULT: FRAGMENT EXISTENCE (2023)** 75
11. **PETRIFIED ENTITY: B-SIDES & RARITIES (2023)** 85
12. **GENEVIÉVE PASQUIER: LOUCHE EFFECT (2017)** 92
13. **SUMERIAN FLEET: PENDULUM (2017)** 98
14. **GIN DEVO: THE GARDEN OF EVIL (2022)** 104
15. **AFRICAN IMPERIAL WIZARD: NZINGA MBANDE (2022)** 112

SZEGMENS 02: HÉTKÖZNAPJAINK ROZSDAÖVEZETEI

16. LAIBACH: SKETCHES OF THE RED DISTRICT (2023)	119
17. TC75: 5TH (2022)	127
18. THE CASSANDRA COMPLEX: THE PLAGUE (2022)	133
19. PORTION CONTROL: DISSOLVE (2022)	137
20. NOISE UNIT: CHEEBA CITY BLUES (2022)	142
21. FIRST AID 4 SOULS: I AM THE NIGHT (2022)	155
22. BORIS BARKSDALE: ETERNAL REMORSE (2018)	161
23. EO IPSO: MACHT DURCH LÜGE (2022)	166
24. SUICIDE COMMANDO: GODDESTRUCTOR (2022)	172
25. CMC: VERSEK A ZAJBAN (2022)	177
26. TILT!: THE NEXT DEGENERATION (1993)	188
27. ZEROMANCER: EUROTRASH (2001)	193
28. MA3AZEF - VARIOUS ARTISTS (VA): NISF MADEENA (2020)	199
29. KURS VALÜT: KURS VALÜT (2021)	206
30. ITAKO: BROKEN MATERIALS (2022)	210
31. SHOW ØF FORCE: COUNTER NARRATIVE TO VISUAL REALITY (2022)	215
32. DEATH IN JUNE: NADA-IZED! (2023)	219

SZEGMENS 03: KONTEMPLATÍV LEBEGÉS AZ ELEKTRONIKAI LÉGÜRES TÉRBEN

33. DOPPLEREFFEKT: NEUROTELEPATHY (2022)	225
34. ELEKTROKLÄNGE: KOSMISCHE MUSIK EP (2022)	231
35. M/A/T: JUPITER EP (2022)	236
36. SCHNELL UND LANGSAM: LP1 (2022)	238
37. CLOCK DVA: NOESIS (2023)	244

SZEGMENS 04: MŰVI DÜH ÉS ZABOLÁTLAN GÉPTÁNC

38. LAZERPUNK: SYNTHICATE (2022)	270
39. MAQUINARIA MECÁNICA: SOMOS MÁQUINA (2022)	276
40. MULPHIA: NEUROTANZER (20TH ANNIVERSARY EDITION) (2022)	279
41. NEIKKA RPM: SCORPION IN THE HOURGLASS (2022)	285
42. STRIKKLAND: BODYPOP (2022)	289
43. GRAUSAME TÖCHTER: WERKSCHAU (2022)	295
44. STAHLGEIST: ALTERED REALITY (2022)	307
45. VACUUM: ÉBER KÓMA (2022)	311
46. MECÁNÍK FABRIK: ALL YOU NEED IS TECHNO BODY MUSIC (2022)	317
47. FORCES: NEWBODY (2017)	320
48. B1980: DISSONANCE & RESONANCE (2022)	327
49. SEMANTIX: VIOLENT PROTOCOL (2023)	331
50. CELINA: ORIGINS (2022)	334

INDUSTRIAL EUROPA

ROMÁNIA

340

VIDEOANALÍZIS

PATENBRIGADE: WOLFF: ANGSTPROFIL

364

HYPERLAND: TÉGED MIÉRT NULLÁZTAK LE?

371

ÉLVEZHETŐK-E EGYÁLTALÁN A YOUTUBE KONCERTFELVÉTELEK?

380

FELVILLANYOZÓ TÁRSASÁG

„AZ EMBERT KONTROLLÁLNI KELL...!”

388

MORTUM (HUMAN VAULT, NADRAGEA, STONE WIRED) INTERJÚ

„APUKÁM SZINTETIZÁTORAIN TANULTAM MEG JÁRNI.”

407

MISKI ÁDÁM INTERJÚ

„DOBD BE AZ EGÉSZET EGY TURMIXGÉPBE, ÉS A FRANCBA VELE!”

440

PETRIFIED ENTITY INTERJÚ

„A FIKCIÓ SZÜKSÉGSZERŰEN LÉTEZIK EGY PÁRHUZAMOS UNIVERZUMBAN”

447

THE SEVEN WHORES OF THE APOCALYPSE INTERJÚ

MENETES GONDOLATOK

ELECTRONIC BUDDY MUSIC! LÁTHATATLAN SZAKADÉKOK 478

TÁRSAD A LOM

A SZÓFOSÁS ÉS FIGYELEMGYALULÁS ÖSSZTÁRSADALMI KATASTRÓFÁJA 492

A ROMBOLÁS GÉPEI

NADRAGEA: ÉN MAGAM LETTEM A TE FALAD 502

INVAZÍV TÖRTÉNETEK

VÁLLALKOZÁSGENERÁTOR: OK 524

A VILÁGVÉGE KRÓNIKÁJA. MOST MÁR TÉNYLEG UTOLJÁRA. 532

FLAKÁSFESTÉS 535

IMPRESSZUM

539

EDITORIAL

A lemenő nap alattomos sugarai oldalról hegyes késeket döftek a szemembe, emiatt szinte alig láttam valamit. Néhány nappal később a fertőrákosi kőfejtő kilátószintjére vezető lépcsői előtt álltam (a magazin borítóján látható) és épp egy kínosan, lassan, lefelé araszoló, reszkető olasz családod figyeltem, akik miután félelmüket legyőzték, nem sokkal később már kacagva tolták be a bőségtálat az emlékhely melletti ungarische csárda jellegű, olajsütős-paníros vendéglátóhelyen. A H.I.T legújabb számának koncepciójáról elmélkedtem, elszántan kerestem én is új kapaszkodókat.

Hogy mennyire silányul el, válik belépőjegyes turisztikai látványossággá, pillanatnyi, gyorsan fakuló élménynyé minden a világban, és mit lehet ezzel kezdeni. Akár a falba lőtt lyukak, ahol a munkaszolgálatosokat kivégezték, nem messze a kőbe vájt modern hangversenytér, melynek akusztikájából sajnos semmit sem hallhattam. A felfüggesztett őscápák, műkagylók, a vasfüggöny és a páneurópai piknik bizarr kellékei, amelyek a felejtést, emlékeztést és a marketingtudatot egyszerre kívánják kombinálni. Sok minden csak olcsó bazári mulatsággá vált, QR-kódokról lépésenként olvasható enyészetté. Ott és akkor fogalmazódott meg bennem, hogy ennek a magazin-számnak a súlypontja, központi mottója a „Szintet lépni a Halál, az Idő és a féktelen Erőtánc dimenzióin” lesz.

A jelenünk továbbra is csak végtelenített szénhordó-futószalagként csahol végig mindennapjainkon. A tengerentúli underground-köznyelvben „MALL-GOTH”-nak hívják azokat, akik a stílusjegyeket csak az elvárt kereskedelmi siker érdekében használják fel, azaz bolti-gótok: zszámlálás, villámgyors felejtés. Majd kezdeni előlről az egészet.

Holott akár nyugodtan szinteket is lehetne lépni.

Például felismerni, hogy abból az 57 hangsávból, amit FL Studioban a maximalizmusunktól vezérelve pakolunk szépen egymásra, a hallgatóság 52-t soha egyáltalán meg se fog hallani. Megtanulni az új WC-papír gurigát úgy megbontani, hogy a 3-rétegűből se 1-, de 5-rétegű se legyen. Elszakadni a hírek és a kapitalista realizmus által folyamatosan gyártott álvalóságoktól és transzcendens kódok eltüntető törekvéseitől. Felismerni, hogy nem érdemes olyanba belevinni fölösleges érzelmeket, ahol azok nem találnak soha megfelelő táptalajra. Nem érezni késztetést, hogy hozzászóljunk olyasmihez, amihez nem is értünk, és ami nulla hozzáadott értékkel bír a többség számára. Érezkenni ellenben a haladást, fejlődést, apró változásokat, erőfeszítéseket, még ha azok alig 1 %-ot tesznek is csak ki. Nem akarni görcsösen méricskélgni olyasmit, ami egy másik időtávba, perspektívába helyezve egyébként valami egészen más eredményt mutatna.

Észrevenni néha a kedvesség, természetesség, és a jóindulatú, gyógyító humor, őszinte odafordulás apró kis

lehetőségeit a mindennapok éles gyakorlataiban, távol az online média nárcisztikusságot, bántalmazást, toxikus-ságot, valamint a beteges pozitívást és tökéletességet erőből szétcsatornázni akarásától. Egyszerűen csak alkotni, létrehozni, adni valamit, anélkül, hogy a túlgondolás és a megfelelni akarás kényelmes és megszokott csapdájába esnénk. Megtanulni az állandósult (és rejtett célok mentén mesterségesen fenntartott, azaz a hatalommal rendelkezők által állandósított és véglegesített) krízishelyzetektől, szükségállapotoktól, veszélyhelyzetektől való függetlenedés lehetőségeit. Ezek kezdetnek remek szintlépések lehetnének.

A H.I.T továbbra is tartja magát eredeti küldetéséhez. Ritkán ugyan, de olyankor a kultúránkról, világunkról, egyéni és közösségi sorsunkról elmélkedésre érdemes, gazdagon illusztrált tartalommal jelentkezik. Sok zenét, filmet, filozófiát, pszichológiát, elektroakusztikát, kulturális és történeti referenciahalmokat, elmélyedést kínál sötét tónusú oldalain. Az electro-indusztriál, EBM, a dark ambient és rokon területei egyszerre képesek benne lenni a múltban, jelenben, és a jövőben, és mindezek alkalmazott technológiáiban. Pont ezért csináljuk. Mert örök kísérletezők, szerelők, melósok, munkások, szakik vagyunk, mindenhol ott, komfortosan, otthon, legyen az a Halál árnyalata, a rozsdáövezetek misztikus világa, az Űrben lebegő kontempláció vagy a dühös művi tánc.

Miattunk folyik a víz a csapból, szól nagyobbat az áthuzalozott hifi, miattunk kering áram az otthonokban, gurul a kocsi, forog a toronydaru, a mosógép, a lélek és a laptop. Vagyis a nyomorult élet.

Ez a HIT_ISS06 több szempontból különleges magazinszámmá nőtte ki magát. Talán szintet is lépett, benne 50 különleges album szűzhallgatásával, ízekre boncolásával, olyan kiváló hazai és külföldi zenészekkel és hangszerművészekkel, akik maguk is szinteket léptek az életben. Ábrázolva lettek továbbá bizarr társadalmi jelenségek és a színtér szokásos furcsaságai. Nem csak a dark underground alkotói és fogyasztói számára lehet mindez érdekes, hanem azoknak is, akik szívesen bepillantának a sötét elektronikus szubkultúra vastag fekete (zaj)függönyei mögé.

Mindig nyílegyenes derékkel, felszegett fejjel!

Farkas László

H.I.T séf

BEVADULT-E A MAGYAR IPAR?

(A VÁLASZ: NEM.)

A hazai dark underground színtér 2022-ben sem robbantotta ránk a több ponton záródó bejárati ajtót, viszont szubkulturálisan, technikailag és eszmeileg is erős munkák születtek.

Talán kissé jobban felpörögtek előadók, mint a korábbi években, némelyik pedig a dühösebb hangját is képes volt megmutatni. Diverzifikációnak vannak ugyan előjelei, de azok egy meghatározott körön belül maradnak. Műfajilag fék használata nélkül a szintipop, dark wave, post-punk, synthwave, dark synth felé menetelünk egyértelműen, cyberpunk neonfényben áznak a képletek és a DAW-ok, a billentyűk közé beszorulnak időnként klasszikus fizikai hangszerek is. Electronic Body Music és jófajta indusztriál vagy aggrotech veretés továbbra is erősen hiányzik a színtérről, ahogy az akusztikus, stomper és performance-jellegű ütősök, valódi tárgyakból hangokat kifacsarók is. A szoftver lett az első számú úr, kísérletező underground örület nincs. (Ugyan ki finanszírozná?) A live albumbemutatók, új, fiatal magyar bandák feltűnése és áttörése, valamint a klubélet általában: tartaléklágon. Pár pezsgő eseményközpont viszont legalább van: a 101 Klub, Kraak mester és az Industrial Fusion különféle zenés estjei.

A termékeny, aktív alkotói/producerei kurázsival, tapasztalattal bíró előadók ontották is a kiadványokat, képeket, videókat, számokat, posztokat. Gazdag István projektjei (Stahlgeist, First Aid 4 Souls, First Aid Tech), Szász György és csapata, a CMC Workshop, az 3.N.D, Empelde, Calm T, és az USA-ból pedig Mortum projektjei (Human Vault, Nadragea, Aras Mort, Kryotronic) elég erős karcot húztak a 2022-es év margójára.

A magyar iparnak vannak néha dühösebb hangjai, de nem vadult még be teljesen, van itt elég mozgástér. Szóval hajrá!

MINDEN PÖPÉCI

AMORF ENGEDETLENSÉG # MÉDIAZAJ
A SZELLEMI FÜGGETLENSÉG
KÉRLELHETETLEN ÖRZÉSE # |||| AZ
ELTÁVOLÍTOTTSÁG ÉRZÉSE #
HAZUG TÁRSADALMI HIERARCHIÁK
? ÉLHETŐ ÉS ÉLHETETLEN
CIVILIZÁCIÓK # SZUVERENITÁS ÉS
SZOLIDARITÁS TELJES HIÁNYA #
A TEKINTÉLYELVŰSÉG \ \ GYÁSZ ÉS
REMÉNY *** HIPERPRAGMATIZMUS
// SZÜLETÉSI ÉS FABRIKÁLT
ELŐJOGOK TELJES TAGADÁSA \ \
TUDÁSKORPUSZOK FELSZABADÍTÁSA
HELYETT ELTÖRLÉSE >
A MÉLTÓSÁGTELJESEBB ||| LÉTEZÉS
FELŐRLÉSE |\$| EGYENLŐ TISZTELETET
MINDENKINEK \$ FELSZÁMOLANDÓ
VAGYONEGYENLŐTLENSÉGEK! |E|E|E
A BÜROKRATIKUS INTÉZKEDÉSEK |C.
S |O|O|Z|A|T|ÚJ|ÉVADÁNAK
SZINKRONOS TRAILERE |: POPULIZMUS
ÉS FASISZTOID ÁLLAMKAPITALIZMUS
ÖNÁMÍTÁS ÉS ÖNELNÉMÍTÁS
> ||| MINDEN: CANCELED |---| AMÚGY:
MINDEN: N |A|G|Y|O|N|P|Ö|P|E|C. | :P

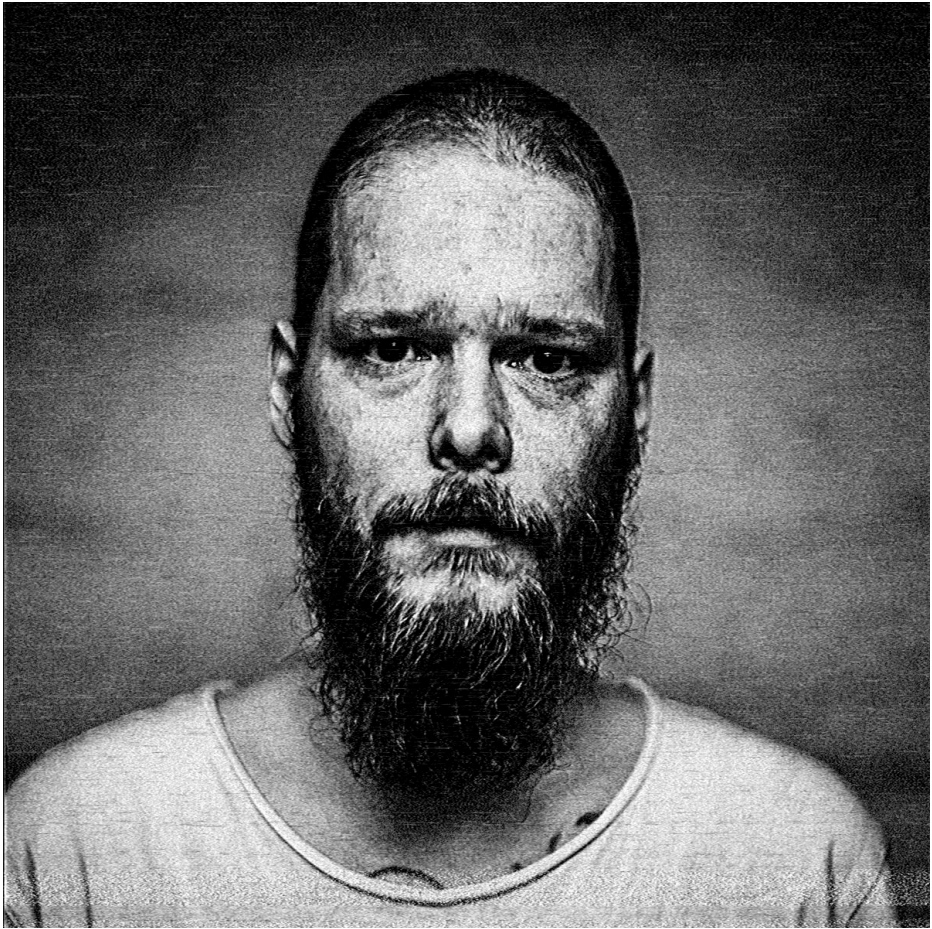
VIRGIN LISTENING / SZŰZHALLGATÁS

SZEGMENS 01:

A HALDOKLÁS 15 ÁRNYALATA

IAMYANK: LÁTTAM A JÖVŐT MEGHALNI (2022)

Sokáig kerültem, kerülgettem. Talán csak a neve miatt. Mert bemutatkozásos anoním alkoholisták/egyéb függők körében. Aztán véletlenül trafált be egy szomorú keresgélés idején, amikor vigaszra vágytam volna, de ezt kaptam helyette. Ezt a szomorú, kiszőrösödött, meggyötört, viking arcot, egy régi tévé képernyőjéről. Semmi nem volt még kifejezőbb ennél.

Aztán azonnal rájöttem, hogy őt nekem küldték, akkor, ott, oda. Ez volt az első dolog, amit hallottam tőle. Az **ÉBER**-t elindítva azt gondoltam, nem is lesz itt semmi, annyira lassú léptekkel jött felém, hogy sötét leplet húzzon rám, a csöndben szenvedőre, esendőre, vagy bárki másra az utcákon, tereken, valahonnan valahová zötykölődő, ki tudja mennyit elviselni képes emberekre. Mára már azt is tudom, hogy egy vonóval simogatja az elektromos gitárt, és ez a lassú, mély, gyászos, ide-oda ingázó bűgás az, ami először éri el a fekete férget az agg szívemben.

Aztán a **HAMARTIA**, ahogy a továbbvitt szomorú alaptémába kövér dobokkal robbanva váratlanul csap le, módszeresen szakítva le az ember fejét, majd rákúsztatva a komótos novation-gyászhangokat: ez volna a jövőtemetési rituálé fő gyászindulója, mikor minden elveszni képes egyik pillanatról a másikra. A drámairodalom bukott hősei vagyunk, elménk épp kikockáz vagy kifiléz belőlünk súlyos darabokat egy tompa késsel, tévedéseink pedig törvényszerűen vezetnek a bukásunkhoz. Mert mi is csak kimerevített emlékképek bolhapiacai vagyunk a világmindenségben, jókat nevetnek olcsón szerzett, de drágán árusított képzeleteinken, legyintve, hogy az idő nem lineáris, nincs eleve elrendelés, bármit vasmarokkal kezeink között tarthatunk, ha nagyon akarunk, addig, ameddig végül el nem porlik, velünk együtt. Többféle hangrendszeren, igen sokszor végighallgattam Bandcamp-ről, de még kazettáról is. Mégis élőben vert agyon leginkább, mikor a pécsi Amper klub bántóan éles LED-fényei között kerestem a jövőt, de nem találtam. Csak a halála köszönt vissza minden egyes fordultnál, az összes szám esetében.

A monokrómba oltott, vészjóslóan ismétlődő, sűrű füstben és lángokban gomolygó földfelszínen régi háborús híradófilmeket idéző módon feszült rá az egyszerre tragikus, ugyanakkor halvány reményt is sugalló felirat:

FUTURE IS DEAD but we are not yet

Egy több ezer éve sodródó halott úrhajó ez itt már, a rendesen elcseszett Föld, egy egykor elsőosztályú Ariana, amely a sorozatosan táplált reményeket lassan engedi el élettelen kezeiből. Ha volt is némi remény, azóta rájöhattünk, hogy ez megszűnt. Óriási, katartikus felvétel ez, döbbenetes filmes hatással és térdre rogyasztó mélységekkel, a rideg Világűrben egyedül és kiszolgáltatva, karöltve sodródással és halállal.

Az **ESŐ**, a **BOMLIK**, a **FLAMINGÓK**, a **XEON**, mind hol szép, hol fájdalmas szürke emlékképek, drone ambient soundscaperek arányosan felépített gitár-dob-szintetizátor-loop-ok szerkezetekbe terelve, nem ritkán magukban hordozva azt a bizonyos mélyen súrlódós kontra magasban reptetett analóg szintetizátorhangokkal övezett Blade Runner-érzést. Amikor a jövőt még másnak hittük, mint amilyenné vált valójában. Most pedig már semmilyennek nem is képzeljük el. A punkok még legalább képesek voltak letagadni: NO FUTURE. Tagadni viszont csak azt lehet, ami létezik, vagy legalábbis van esély a létezésére. Ami nem létezik, annak a tagadása is értelmetlennek tűnik. Tartós hordozóra másolva kellene kilőni ezt

az anyagot az úrbe, rajta kézzel firkantott post-it-en szöveggel: „Jobb, ha itt nem szálltok le.” A novation szinti oldalára ragasztott neonszínű szalagra fekete filccel mégis a fenti feliratot írták. A **VISSZANÉZ** (a másik erős húzószám) a **HAMARTIA** erős fonákja némi kalamolással és horrorszólamokkal ugyanolyan bánatos és gyászos, mint a Nietzsche idézetben: „Ha szakadékba nézel, a szakadék is visszanéz beléd.” Valahogy így működik. Talán épp ezért is választják annyian a személyes buborékban létezést. Őket csak ne nézze senki! Ehhez képes egészen fiatal lányokat és fiúkat láttam olyan transzba esni ettől a számtól is, hogy idáig elképzelni sem tudtam, hogy léteznek még ilyen testkitekeroős, csápolós, eksztatikusan vonaglós mozgásformák.

A mindent tagadás és ténymegállapítás dobvastag és egyetlen szöveggel kifejtett felvétele, a sokak által favorizált címadó dal, a **LÁTTAM A JÖVŐT MEGHALNI**. Kevés ehhez fogható fekete lepel hullott ránk, mióta nem működik az *ISTEN HÁTA MÖGÖTT*. Olyan transzgenerációs zene ez, amely képes egybefogni a Ratkó-korszak nyomorultjait és árváit, a gadget-ekért ácsingózó, szorongó ambivalens kötődésű, társtalan, fiatal felnőtteket, de még a tisztességben megöregedett, demenssé, vakká és süketté vált, magukra maradt idős embereket is. Ha volna összművészeti rekurzív nyitottság, akkor ez lehetne a mindenkit összekötő, elektronikus, poszt-metál nemzeti himnuszunk, focisták torokból üvölthetnék a pályán, kisiskolások kórusban énekelhetnék (Mindenkli!) nemzeti ünnepekre, koszorúzásra kivezényelve. Megérné a kísérlet. Átszellemülnénk. Ilyesmi azonban nem fog bekövetkezni soha. Mi nem olyanok vagyunk.

iamyank live Amper Klub, Pécs 2023. március 10.

a doboknál Szalay Dániel, jobbra a billentyűknél Herold János (yank)

A **SEMMIBE MENET**, a **FEKETE OROSZLÁNOK** légnehéz atmoszférát teremtenek, ólom kerül a tüdőnkbe. A végére eljut a mennyei feloldozásig a szelíd **1986**, ami talán az utolsó jó év volt. Vagy az első rossz. Csernobil, Challenger, stb, megborult a világ, és nem is 2001-ben kezdődött ez az egész, mint ahogy egyesek tudni vélik. Talán az iamyank is ott kezdődött, ki tudja? Mindenesetre katarziszban fetrengve egyet kell értsek Herold Jánossal, aki a Twitteren egy örök igazságot osztott meg velünk, miszerint: „Tartsd távol magad azoktól, akik félnek a szomorú zenéktől”. Ezt csak alátámasztani tudom. A karácsonyi ájtatos ceremóniák pedig tényleg faszágok egy olyan helyen, ahol már rég meghalt a jövő. Korszakos album ez, egyszerűen nincs párja.

CRYSTAL GEOMETRY: I STARE INTO DARKNESS (2022)

Sötét raktárak, rave gyökerek, moduláris mérnöki zene, ipari elme és minimális társadalmi játék - jellemzi önmagát és legújabb projektjét a francia művész, underground elektronikus zenei veterán, Maxime Fabre. A post-punk, black metal és industrial által ihletett producer és live előadó visszatért gyökereihez, a 90-es évek raktárrave szcénájához és az in-

dusztriális zene közötti kereszteződéshez, keverve az EBM-hatásokat a gépi technóval. Ezek stimmelnek is az új albumát hallgatva, amely először definiálja újra elképzeléseit, saját lenyomatát rengeteg moduláris eszközt használva.

Nem követtem eddig a munkásságát, ez az első album, amit hallottam tőle. Elsőre *IAMYANK* **LÁTTAM A JÖVŐT MEGHALNI**, feltempósított és hörgőszövegesített ikeralbumának gondoltam, hiszen itt is a sötétségbe bámulunk bele, a feneketlen gémeskútba, amitől gyerekkorunkban féltünk a falusi udvaron, mert tartottunk tőle, hogy az egy átjáró Élet és Halál között, ami anynyiból igaz is volt, hogy mikor kíváncsian belekukkantottunk, kövér békákat láttuk benne virgonckodni, de azt mondták, hogy ha beleesünk, akkor nekünk tutira annyi, kányec, kampó. Ezzel ijesztgettek folyton. Senki se értette ezt. A feliratmentes sötét monokróm borító a fagyott növényzettel és a zajos Y-logóval illeszkedik az anyaghoz, de ez egy feneketlen kútba pillantással is működött volna minden bizonnyal.

Leginkább a gitárok felé hajlik és korábbi lemezeinél valamivel gyorsabb tempójú album tizenhárom dala a trap hatású bangerektől a black metal rave dalokig és az ipusztriális törött ütemekig terjed. Az üzenete egyértelmű tetemre hívás, hogy szembeálljunk a valóságunkká váló disztópikus világgal. A darálás, filmszerű és éles nyikorgással teli, döngetős **NIGHT FALLS** dallamvilága és refrénje is könnyen beszivárog. A szövegekből természetesen az agyontorzítottság miatt szinte egy szót sem érteni. Ilyenkor nem is értem, minek bajlódnak egyesek a szövegírással, ritmikára ültetéssel, ha aztán meg érthet-

lenre torzítják? A **WILDFIRE** is magas BPM-en duruzsoló, dörögő cybergoth szám, egy ütemvesztő dízelmotor, de legalább a vokál ördögi és kitisztultabb benne. Rohangálunk az erdő-tűz előtt, mindvégig a torkunkban dobog a szívünk a dühös, kvantáló basszusokra, menekülő állatok vagyunk. Kocsiba ne hallgassuk, mert jobbról fogunk előzni és a tempó miatt még a rendőrök is lemeszelnek! Ez abszolút ipari ünnepnapokra, táncparkettekre való darab, a legsötétebb fajtából, de azért azt megnézném, hogy erre a sodró-sűrűn-szeletelő számra vastag talpú bakancsokban milyen mozgásformákat képesek előadni a tisztelt hölgyek és urak. A szöveg viszont politikai-társadalomkritikai, behúrok egy strigulát neki. A **MESSE NOIRE** sem fog pihentetni, kalapáccsal üllőt verünk folyamatosan, sárkány-üvöltés, remek analóg, fűrészfogas szintibetétek tarkítják. Igazi harsh/hardcore indusztriál ez, még valami észbontó torzított gitárszólo is akad benne, ott emeltem meg a szemöldökömet, mert ez már öldökléssel felér, ami most ebben az értelemben nem éppen rossz, dühöngeni mindenesetre nagyon lehet rá, sőt, 6 percen túl! Egyetlen baja, hogy ismétli önmagát, tehát nincsenek benne unaloműző variálgatások, extra betétek, a kifuttatása ellenben gyors és hatékony. Az **ACTION DIRECTE**-re sűrű sztroboszkópfényben és füstben lehet tovább kifeszített tenyérrel szeletelni a levegőt a tánctéren, és ez felemelő vala. Tulajdonképpen pontosan az ilyen, pofonegyszerűen ismételtgethető rövid, rímelő szövegekkel operáló számok bőven elegendőek arra, hogy a 2000-es évek eleji **HELLRAISER** hangulatot visszahozzák. Mindig azt mondom, hogy belassult, alacsony tempójú számokat bárki tud írni, de csak kevesekben van meg

az a bátorság, hogy az acid techno frekvenciáit, a megfelelő „love” BPM-et helyesen belőjék és a dobgépeket sűrű láncra verjék. Na, ez ilyen és képes működni. A **TWO FACES IN THE SKY**-nál satufékezünk csak egyet a belső sávban és markoljuk a kormányt vastos könnyek között, mert végre elérkezett a SPAR-os gépi szeletelés után a lágy ujjakkal zacskóba csomagoláshoz és felcímkéhez. Hát végig erre vártam! Nem lehet 40-50 percen át csak darálni, döngölni! Vajon innen fordul a lemez enerváltra? Vagy vérbő makkszínű marad még egy kis leszorítás után is? Ez a fájdalom, az önkínzás száma, depresszív, herélt papagájhangon, de mégis valahol egyszerre dark gothic retro és könnycsepptető, az albumon először idegen forrásból származó samplinggel. Pipa, szerethető, működik. A **FIRES TO LIGHT**? Ez már öncélú művészkedés, költészet, improvizáció, a nadrágszíj csatját bekapja benne a terménydaráló, onnantó rezeg a csípőd, a beleid, brutál dob és basszus, plusz horzsoló és vibrációs VAC-hangok vonulnak benne végig. Pompás, impozáns, és legalább nem feltétlenül a tucra adaptált anyag. A tűzből fény lesz, Prométheusz valósággal elitta, elherdálta a máját, végül a II-es belen döglött meg, persze az is igaz, hogy el se látták rendesen. Az **ENSNARE** hengerművet nehéz jellemezni, sok olyan instrumentum vonul benne végig, ami az összes előtte lévő számban, csak másképp, falunapon tömegosztatásra jóhogy, másra viszont kevésbé alkalmas. Legalább van benne egy kis kényszeredett dallamocska. Azért annyira nem szippant be, hogy folyton ezt akarnám hallgatni, bár talán vannak olyan elvetemültek is, akik ezt állítják be zenés ébresztőnek fizetett szabadnapokon is, nem tudni.

A **LA PROMESSE** (Az Ígéret) szintén egy olyan track, amit megyei NB-II-es cölöpverő versenyekre írnak, a dobhártya úgy lüktet, akár a halánték az üzemorvosnál. Ez se egy rövid vizit, 5 percen át képes kínlasztani. Fizikai célú háttérzene ez, plankoljunk rá mondjuk szemöldöknyalogatva. Valami sutymorgós szövege is van, de az olyan, mintha az alsó fagyasztófakkból, egészen a mirelit kelbimbózacskó mögül jönne. A **SOMBRE SIÈCLE**-től (Sötét század) azonnal befotam a szemöldökömet, mert zavarbaejtő a metállal megcínelt, dobzsíros hip-hop. A riffképlet sajnos olyan unalmas, mint végigkapcsolgatni a MindigTV ingyenes alapcsomagján bármely random hétvégén. Szerintem teljesen fantáziátlan, egy átverés áldozatának éreztem magam, de gyorssegélyt azért elfogadok, ha valaki elmagyarázza, mitől is jó ez a szám 5 perc 44 másodpercen át? A **THE NATURE OF IBLIS**-ben szerencsére előkerül újra az üllő meg a kalapács! Gitárvirtuóz húrnyüstölésre aggatott szintifutam agyonloopolva, ami egy vidéki postán sorban állásra emlékeztet leginkább, sajnálom. A **Z BLOOD** hentelgetős, nyers dobcsépelés, „zombindustrial”, ereszd el a hajam, különben lemacsétázom a kezed, hadd mutassam meg, mennyire kemény tudok lenni még begipszelt karral is. A **TRANSCENDANCE** vicces kis szójáték, terrordrome hatások, visítás, neonszín kobrapupillák a 90-es évekből, esztelen trappolás, és mintha azóta egyetlen perc sem telt volna el, pedig majdnem 7 percig tolja ezt a duvadságot! A **THE OUTSIDERS REALM** (Kívülállók birodalma) legalább egy kellemesen sercegős, visszafogottabb dark ambient lett, kell is némi megnyugvás a végére. Az elején az *IAMYANK*-hez hasonlítottam, de ez nem helytálló, van némi rokonság, de távol esnek egymástól.

VIC WILLOW: MELANCHOLIA (2022)

Vic Willow (Füzi Viktor) speciális életművészikon, énekes, dalszerző, performer a hazai sötét underground színtéren. Második, a covid alatt készre szerelt, ipari elektronikába tekert szólólemeze nem éppen a könnyen és gyorsan fogyasztható, olcsó kategóriába esik. Nem felejtett ki egyetlen súlyos érzelmi árnyalatot sem a világvégi melankólia állapotából.

„**MA A HABKÖNNYŰ ÉLMÉNYEK DÖMPINGJÉT ÉLJÜK.**” - nyilatkozta 2019-ben az Antroposnak adott interjújában, és a Melancholia album is alapos bizonyítéka annak, hogy igen, lehet kegyetlenül hipokrata és álnaiv ellenszélben is olyan negatív gondolatokat szülni, amelyeket az ember hosszú távon dédelgethet magában, cipelheti zsák téglaként - jobbára letehetetlenül. Iszonyúan félve írom e sorokat, ugyanis félelmetesen kritikus és szókimondó filozófus ő maga is, és ebben úgy tűnik, hogy eléggé rokon lelkek vagyunk, csak még nem egyeztettünk róla. Elég csak elolvasni bármely random, vele készített interjút, és el fog kerekedni a szemünk a gondolataitól.

„A karácsonyhoz túl késő.
Szülinapra nem ajánlanám.
Ellenben kitűnő ajándék temetésre.”

Vic Willow

Megkockáztatom, a Melancholia albumot csakis kellő tisztelettel, térdre esve, és kizárólag egészséges két fülpárral (hallószerv + agy/szív-szívomotorikus működésű navigációs szerv) szabad és érdemes végighallgatni. Még akkor is, ha valakinek kizárólag a 4/4-es, ismételtető, bólogató, feszes body music csak a bejövős, ebben lesznek váratlan 7/8-adok is, ami pedig jó. Nyilván nem mindenki tud azonnal és elsőre mit kezdeni a lemezen felvonultatott stílus- és effektparádéval, élve önboncolgatással, nyakatekert dalszerzetekkel, a lassú gázadás után hirte-

len aszfaltszaggyatássá váló ipari képletekkel, és az ehhez társuló férfidíva-szerű, hol operai, hol drámai, hol pedig elcsurranó akácméz énekstílussal sem. *BOWIE*, *YORK*, *MANSON*, *REZNOR* és *CAVE* lettek beléoltva, nehéz lehet ennyi súlyos személyiséggel egy szobában tartózkodni, hát még egyetlen bőrben.

Ha valaki csak az albumcímből (utalás Willow egykori ipari shockrock zenekarára > *DR. MELANCHOLIA*) és Illés Helga gyönyörűen exponált és antikolt borítódizájnából indulva röppen rá az anyagra, bizony akkorát fog esni, mint az ólajtó. Mert egy erős trollkodásnak hat, és ez ráadásul nem is az én véleményem, hanem magáé az alkotóé. Meglepő manapság, amikor egy zenész egyszerre képes (ön)kritikusan és áhítattal is beszélni a munkájáról, amit egyébként nagyon szimpatikusnak tartok. Ahogy azt is, hogy egy kétrészes videót (szólópodcast, vlog) készített önmaga és albumának bemutatására, az inspirációk és a furcsa hangokkal történő érzelmkifejezési módok magyarázatára. Ha valamit, akkor ezt érdemes végignézni a YouTube-on, erős szerzői önvallomásokkal van tele, és habár nehezen tudom levenni a szemem Willow szuggesztív narrációjáról, mégis kiszúrom a háta mögött az M-Audio Code49 mesterbillentyűzetet, és a pedánsan rendezett könyvespolcán a sok Irvine Welsh, Chuck Phalahniuk és egyéb izgalmas szerzők köteteit. Ennyi elég a kollegiális szimpátiámról. Úgy vélem, hogy a hasonló szenzitív csápokkal rendelkező embereknek különös érzéke, beteges vonzalma lehet a melankóliához és a sötétebb tónusokhoz. Ebben az elkúrt világban ez nem szabad extra feláras legyen. Alaptartozékunk, és soha nem vetkőzzük le.

A Melancholia nem olyan értelemben húzza le az ember hangulatát, mint mondjuk Lars von Trier 2011-es, azonos című filmje. A nyers ipari elektronikába csomagolt műfajok törött csempéinek mozaikjával kapjuk „szereld magad szettben”, emiatt meg is kell vele küzdeni alaposan. Eleve összezavarja a kizárólag biztonságos sablonokban, skatulyákban, kategóriákban gondolkodni és élni képes hallgatókat. Egyszerűen gumikalapáccsal lapítja szét az elvárásmezőket. Nem csodálom, ha emiatt egyesek fanyalogva tolják majd félre a rocktól a jazzen, gitáralapú indusztriálon, zongorán, hárfán, handpanon, deep electro noise generáláson át egészen a sanzonokig tekergőző (néha egyetlen számon belül is!) füstölgő és cseppfolyós melankóliamasszát. Ez azonban nem Vic Willow és nem is a Melancholia hibája! Inkább arról van szó, hogy a hallgató nem elég felkészült a befogadására, a klausztofóbiás szorongós hangulatokra és a hirtelen bekövetkező magára maradásra (értsd: válaszok, kapaszkodók nélküli egyedüllétre). Amikor csak úgy otthagynak, nézel magadon körbe, viszont csak befelé nézelődhetsz ezután. Ezt azért mondjuk ki: a világban még mindig akad olyasmi, ami nem készre szerelt, fekete-fehér, egyszerűen megérthető, előémsztett és azonnali fogyasztásra feldolgozott. Ez így jó.

A Melancholia például nem olyan értelemben fog fájdalomdédelgetést és katarzist kínálni végig-hosszig, mint ahogy azt egyébként elképzelnénk. Ettől még felvonultatja a félelmeket, a kétségbeesett identitás- és válaszkeresést, elszigeteltséget, a társadalmi szétesés és a demokrácia leáldozásának szimp-tómáit, és a folyamatosan hulladékudvarba küldött jövőnket.

A mirelit árukra is rá van írva, hogy „kiengedés után visszafagyasztani tilos” - mégis hányszor megteesszük újra és újra. (Itt a mirelit áru alatt a saját szívünket értem, hátha nem voltam elég világos: nem a gyorsfagyasztott cordon bleu-re és a hasáburira céloztam.)

PSALM 404, hiba, az oldalfal hiánya miatt nem található. A zoltárénekszerű nyitószámé az egyik legszebb négysoros, ami mostanában íródott, amit mostanában olvastam, vagy hallottam arról, hogy mennyire durván benéztük mi a biztonság és a bezárkózás szemlekötős illúzióját, és nem csupán a magán-szférában. Magunkra maradtunk, szörnyetegek verik az ajtókat, isten pedig már régóta nem is zöld a Messengeren.

SUFFOCATING BETWEEN THESE WALLS
OH LORD WILL YOU ANSWER MY CALLS?
CONSEQUENCES BANGING ON THE DOOR
THEY CAN'T BE IGNORED, NOT ANYMORE

Csodája nem csupán a zenei szépségében és rétegzettségében, fülbemászóságában keresendő, hanem az olyan kis technikai manőverekben is, amelyekről a naiv hallgató semmit sem tudna még elképzelni sem. A dalban ugyanis hangszerként volt használva még egy régi Saunier Duval kombi gázkazán (!) is, melynek hangja Guitar Rig 6 Pro-n lett átfuttatva! Akármilyen jó füle is van valakinek, meg nem mondaná, hogy pontosan hol is bukkan fel ez a számban. Ilyen apró barkácsfogások mutatják meg igazán, ha valaki vér- és első vonalbeli, rendíthetetlen al-

kotóművész. Respekt érte. Aztán ott a dobozba zárt kifuttatása, a négy soros visszafelé, idegen nyelven, idegenszerűen, elhalóan, kifulladásán felmondva. A **GLUE** mesés jazz-es zongorával indít, utána maszatosan, ragacosan, gothic rockosan folytatódik. Bár ez a szám slágergyanús, a refrént erőlködő „glue-nár”-ének jellemzi, nekem a léleksimogatásos vokálrész okoz benne katarzist. Oltári mélységek és magasságok váltakoznak, a keresgélő könyörgés át is töri a közös jeges falát. **P@NIC W/ OBEDIENCE** (Pánik engedelmességgel) a tudatalatti aranybánya, aszfaltfűrás légkalapáccsal, lobotómia, **IAMX**-szenzibilitás és élve önboncolás rétegzett, seprő zajokba, nyekereggetett elektronikába lett göngyölve. Kussolj és tánc! **DISGRACED & DISPOSABLE** **I3PEAK**-ihletettséggű, roncsolt elektronika, vokódált robothang (beszédszintetizátor alkalmazásból összevágva). Ez a szám is annyira összetett lett, hogy másodperctől másodpercig kellene szétszálaznom és elmagyaráznom, hogy hol melyik szakasza lett gyönyörű és meghökkentően izgalmas. De rögtön kegyvesztetté és behelyettesíthetővé válnék tőle. A **WINGS OF ICARUS** a kristálytisza, előtérbe tolt vokáltól vált nemessé. Ikarusz szárnyai a magasban olvadni kezdenek, apám megmondta, ne emelkedjek olyan magasra, mert a viasz nem fogja bírni. Magasra vágyás, magasból mélybe zuhanás, erős gitár-riffek kísérnek a becsapódásig. Itt jegyzem meg, hogy elképedtem a konceptalbum szerkesztési tudatosságán, ahogy millió stílusban előadva és elektro-akusztikai kísérletben sem veszett oda az album majdnem mértani közepére illesztett háromszög-metaphora, a **GLUE** (= a szárnyakat összeragasztó viasz), a **WINGS OF ICARUS** (= a főszereplő kötelező bukása) és az utána következő

BLACK SUN RISING (= gyászmunka). Ha vokál nélkül hallanám a szám elejét, simán betippelném a beszaggató ipari részig, hogy ez egy ismeretlen, mostanáig ki nem adott, kiszivárgott **RADIOHEAD**-felvétel. Döbbenetes összetettség, atonalitás és rendezettség lett itt a smoothie-turmixba dobva és bekapcsolva hagyva. **BOWIE** is odafentről kacsint le rád, vigyorogva bólogat, majd hozzáteszi: „Fiam, ezt magam se csináltam volna jobban.” A **LABYRINTH** felvételben az orientalista hangulat és a bábeli zűrzavar a nyerőkártya. Kiváló képi világú klip is társul hozzá. A szanaszét szeletelt társadalom esendő tagjai eltévedtek a poszt-realitásban, a Parallax-hatásban, a mentális/ideológiai zűrzavarban (és helló, ismét nem válaszolnak a hívásunkra). **AS THE RIVER FLOWS** selyemfényű interlude, összekötő híd, a labirintusban bolyongás után átszállási lehetőség a más opciók és lehetőségek felé tartó vonatra, a vágány mellett kérem vigyázzanak, vonat halad át, a **THE TRAIN**. Volt már olyanban részünk, hogy a vonaton random emberek az út bizonyos szakaszára cinkostársunkká válnak? Apró barátadagok, akár a Harcosok Klubjában. Felismerjük másokban önmagunkat, saját haladási, rohangálási programjainkat, teperéseinket, fájdalmainkat? Kis ország vagyunk és maximum a MÁV képes egyedül jelentősen meghosszabbítani az utazási időt. Frustráció ide vagy oda, az életben is hasonlóképpen ülünk egymás mellett, ahová sorsolt a gép, nekünk pedig ezekből az élethelyzetekből lenne érdemes kihozni valamit. Aztán valahogy mégsem tesszük. De miért nem? ...**AT LAST** (Végül) zárófelvétel negédes, popos, lelóg a tányér széléről, de legalább lehúzza a munkavédelmi kesztyűt és csupasz kezekkel végez rajtunk szívmasszázst.

Akusztikus gitár, lágy szellő és a végén szúnyograj érkezik. Szokták mondani, hogy a kevesebb néha több. Nos, ezt az albumot nem lehet kevésszer meghallgatni, mindig más és más zuhan ki a megpakolt szekrényéből. Könnyen érhetné az a vád Vic Willow-t, hogy túlerőltette a dolgot és mindent bele akart sűríteni, ami megterhelő, mély, nehezen feldolgozható, bonyolult, és ugyan ki az, aki ilyesmiket fogyaszt napi szinten? Hadd védjem meg! Lehet, hogy sok mindent préselt bele, bármely számot is vesszük, erősen facettált, csipkézett, hangszerorgiázott, stílusparádézott, nyomatékositott. De nem épp ez volna kiváló rutinpálya mindazoknak, akik a saját érzéseikkel sem boldogulnak, rendszeresen túlgondolnak, hibáztatnak (önmagukat/másokat), fantáziálnak, érzelmi hullámvasutaznak, jegyeket-bérleteket szednek, tartoznak és követelnek, önmaguk és egymás idegeire mennek? Nem ez volna épp egy egész jól körülhatárolható életfeladat, cél, vektorirány, hogy eligazodjunk ebben a nagy katyvaszban, amit egyébként önmagunknak teremtettünk? Ezt a görcsöt, annak alapos és részletes térképét is jelenti a Melancholia, mindenféle mesebeli és szörnyeteg hangokkal, értelmes (és átérezhető) szövegekkel megfelelően alátámasztva. Lehetne mondani azt is, hogy a visszafogott, szögegyenes minimalizmusé a jövő. Vagy hogy a dark wave és a post-punk menti meg a legtöbb lelket a hamuvá válástól. Meg, hogy senki nem képes már 30 másodpercnél tovább figyelni valamire. Ezek akár lehetnek igazak is. Én viszont úgy látom, hogy a Melancholia bármennyire gyötrelmes, fájdalmas, súlyos anyag, ezen lenne érdemes edzeni sokaknak, hogy el bírják viselni mindazt, ami még csak ezután következik.

OTHER VOICES: UNDER CONTROL (2022)

Dark wave / gothic rock műfaji vonalon erős túltermelés mutatkozott 2022-ben. Kevés magyarázat van erre, az adok-veszek oldalakon fel lehetne adni egy hirdetést, hogy varrógépet keresek a szétszakadt világ megvarrásához. Az Other Voices szinte ismeretlen zenekar, de nekik legalább van varrógépük. A tűket, szíveket viszont rendre törni fogja.

Az Other Voices csöndesen annotált post-punk, new wave, dark wave, gothic rock zenekar a dél-olaszországi Reggio Calabria-ból. Épp onnan származnak és ott alkotnak, ahol a csizma orra Szicíliába rúg. Azt mondják a tudálékos életmód-szakértők (!), hogy a napsütéses tengerparti helyek, gyönyörű természeti környezet, a cuki kis romantikus olasz utcácskák, a finom kaják egyszerűen alkalmatlanná teszik az embert a sötét gondolatokra, depresszióra, befordulásra, és csakis örökké tartó boldogságban, meg letörölhetetlen 0-24 órás vigyorban lesz részünk. Az Other Voices a kézenfekvő példa rá, hogy ez csupán egy buta elmélet. Igen mély, fájdalmasan sötét tónusú, szívszaggató albumok is születhetnek ilyen paradicsomi helyeken. Nehéz olyan bandát találni, amely kipróbálja magát ebben a műfajban Olaszországban, vagy inkább úgy fogalmaznék, manapság is nehéz megtalálni őket. Ezt a *THE CURE* és a *JOY DIVISION* iránt magas tiszteletet mutató zenekart én sem ismerem korábban, így az Other Voices (ami egy *THE CURE* szám címe is!) harmadik kiadott albuma eléggé telibe trafálta az őszi melankóliámat. Talán meg is ágyazott neki alaposan, hisz azóta is rendszeresen hallgatom, nem telik el úgy hét, hogy ne válna párássá a szemem ettől az anyagtól.

A zenekar már 1998 óta próbál, zenél, fel is lép, azonban az első lemezük csak 2005 végén jelent meg **ANATOMY OF A PAIN** címmel. Ez még óvatos léptekkel halad, kissé demóízű, viszont következetes és egyenletes. A következő albumra egy évtized után került csak sor. **A WAY BACK** (2015) anyaguk már megcsillantja a fejlődés ékességeit. Rockosabb, nyersebb, gitárosabb, kevés-

bé mutat a gothic-ra jellemző szomorkásságot. Karakteressége alkalmassá tette arra, hogy a zeneipari sajtó is jobban felkapja.

Hét évvel később Vincenzo Amato (ének), Giuseppe Dromì (gitár), Giuseppe Bonelli (basszusgitár), Francesco Misiti (dob) és Alda Ferrazzo (billentyűs hangszerek) viszont erős szintet léptek. Eredetileg „Everything under control” lett volna a címe, 2021-re időzített megjelenéssel, és ez már olyan jól hallható fejlődést mutat, hogy bizony, nagyon megérte a várakozást.

Az **UNDER CONTROL** (Kordában tartva) egy tartalommal, gazdag hangzással és szövegekkel telített lemez, a benne szereplő tizenegy szám pedig arról árulkodik, hogy képtelenség minden helyzetet kordában tartani. Az ebből következő szívós ellenállást fordítja szembe a folyamatos megfigyelés tényének elfogadásával, miközben a vágyról és a tervezés szükségességéről beszél. De a függőségekkel, sőt az emberi kapcsolatok megfékezésével, és azzal a keserű tudattal is szembeállítja, hogy nem leszünk sikeresek, mert tetszik vagy sem, valamilyen módon mindannyian áldozatai és rabszolgái vagyunk önmagunknak és másoknak is. Aki élt már társfüggőségben, kodependenciában, alárendelte önmagát egy másik embernek, a véleményének, az pontosan tudja, mennyire romboló tud lenni ez hosszú távon. Lehetetlenné teszi az egyenlőségen alapuló emberi kapcsolatok létesítését, és állandó szorongást okoz. Fájdalmas tud lenni.

A lemez teljesen hű a régi vágású gothic/dark wave színtérre jellemző stíluskészletekhez, a kivitelezés rendkívüli változatos és

abszolút művészi teljességű. Kivétel nélkül minden egyes szám megemeli a lélek rezdüléseit és hol bőgni, hol pedig pogózni lenne kedvünk tőle. Minden árnyalatot mértéktartóan végigvonnaltat, és nagy biztonsággal ki lehet jelteni, hogy még mindig születnek olyan nagyszerű albumok, amelyek soha nem fognak megöregedni. Mint ez a kiforrott, ellenőrzött minőség is.

Az instrumentális **MACHINE EFFECT** egy egyre táguló, áttört, túlvilági hangokkal keretezett intro, benne egy rendkívül hangulatos, időtlen buborék, csodálatos, álomszerű gitárappeggiókkal. Az **AFTER MIDNIGHT** már elsőre kézen fog, húz be a bokorba éjjél után, azonban egzisztenciális sikoly, extrém bosszúkíséret is egyben, mert hiábavaló erőfeszítés ördögüzni a halált abban a reményben, hogy az valósággá váljon, hogy az arcába üvölthessünk, és habozás nélkül minden haragot és vele együtt az embereket is elengedhessük. A dal amilyen hűvösen indul, olyan emelkedetté és tagadóvá, he vessé növi ki magát, egyszerűen bámulatos munka, ami a *THE CURE*-t is képes térdre kényszeríteni. A **RETROSPECTIVE** meg főleg. Ebben olyan hangtartományokat énekel ki Vincenzo Amato, hogy minden egyes sorával két kézbe fogja a hallgató esendő és törékeny, lüktető szívét, markolássza, összegyúrja, simogatja, összeragasztani, újjáéleszteni próbálja. Teszi ezt a lépcsőket óvatosan megmászó édes-bús, fájdalmas-romantikus módján. Ha létezik olyan, hogy szakítás utáni poszt-traumatikus, az együtt töltött boldog időket sebként felszaggató, önsajnálamba heveny visszaesést okozó, gyászterápiás-playlist, akkor ez a szám kell indítsa azt a listát. Tegyétek rá mindenképpen, hadd fájjon rendesen!

Utána lehetetlen ellenállni az **OLD DOGS**, metronómikus heves sodrású, rock and rolljának, ami mutat némi rokonságot a *THE CASSANDRA COMPLEX* hasonló időszakban született **OLD BOYS NETWORK** féktelenségével, Vincenzo ének-teljesítménye egyenesen fenyegető, nyers, dühös, eklektikus, a halálba tud kergetni, igazi gót diszkókba való veretős szám. A **THE BUDS OF DECEIT** (A csalás bimbói) annyira szép enyészet és rom, hogy fel lehetne fogni egy *THE CURE* emulációs tesztnek ezt is, hiszen az énekminőség itt valóban *ROBERT SMITH*-t idézi meg. A **NIGHT FIND SHELTER** mélysége, gitárjátéka, jeges szintirétegei együtt lélekemelő vegyületet, sőt, drága, gyógyító szérumot adnak ki. A **LIFE ROW** ugyan csalókán indul, közben egy lassan csatába menetelő, figyelmeztető darabbá válik, a *THE KILLING JOKE* készített még ehhez hasonlókat, lenyűgöző felvétel ez is, minden hangja precízen kidolgozott és feszes.

...BUT A CHILL RUNS ALONG YOUR SPINE... (...de a hideg fut végig a gerinceden...) nem egy új szám, hanem a 2005-ös debütáló albumukról kiemelt és feltuningolt nóta, ami megdöbbentően képes kihozni mindent, ami az eredetiből egy az egyben hiányzott. Olyan mély és magas süvöltés és pörgetés van belehelyezve egyszerre, hogy a lélegzet tartósan bennmarad. A **HAMELIN** indítása is átverés, mert ilyen kis réten, pléden fekvős, zümmögős-pöngetős romantikus számként kezdi, hogy aztán éjfekete képekbe és visszhangzó fájdalmas sikolyokba legyen behempergetve. Ha úgy vesszük, ez itt egy érdekes interlude, annak viszont hangulatfestő és finom szövésű.

THE RIVER STYX hozza a *DER KLINKE* és a *THE CASSANDRA COMPLEX* féle mocskos dark underground rocksámánságot, a darálást, a riffek és dobok féktelen vonaglását. Talán ez a legpörgősebb, legvidámabb dal a lemezen, de utána sajnos rögtön fel kell vágunk az ereinket rögtön és hosszában, mert a záró és címadó kesergő az **UNDER CONTROL** lesz. Fájdalmas, lemondó, távoli siralom. „There is no salvation for me”, hangzik el panaszosan benne, számomra nincs megváltás, minden marad úgy ahogy van. Mint a tartós tej a hűtőben, egy régóta elhagyott lakásban. Nézzünk rá a rémálomszerű, groteszk borítóra és gondoljuk át, mi is ez. Egy cingár, fekete öltönyös, kissé pacuha diplomata figura aktatáskával és egy nyúl-kecske combo maszkkal a fején. Egyszerre elidegenítő, bipoláris, Donnie Darko, áldozatszerepbe kényszerített, alárendelt fél a kapcsolatban, akinek ügyelni kell minden egyes szavára, mondandójára, hangsúlyára, érzelmeinek kifejezési módjára, különben akkor dráma és hiszti lesz, felmorzsolódik a személyiség végül és tényleg csak egy bambán néző nyúl, vagy egy leszedált és csak néha mekegő kecskévé válik az ember. Erről szól az Under Control. Hogy egy idő után már nem is kockáztatsz, inkább fület-farkat be, mert a társadnál van a gyepelő és a póráz, te meg jót akarsz és mindent el fogsz viselni, csak el ne hagyjanak soha. Ez egy túlihletett, elszenvedett, kínokkal teli album, egyszerre édes és erőszakos, durva és simogató, elidegenítő és kiegyensúlyozott. A kapcsolatfüggőségben, épp dráma/hiszti vagy már szakítás utáni időszakban lévőeknek borzasztóan nagy segítség lesz ez a lemez a traumák újbóli átéléséhez, feldolgozásához. De a gyógyuláshoz is, csak elég sokat kell hallgatni hozzá.

TANZ OHNE MUSIK: BABES OF THE ABYSS (2021)

Mágikus körök, fekete nap, elmosódó horizont, fekete-arany bőr, félelmek óceánjai, örökké visszhangzó múltó idő, vörös-fekete, hamuból épített torony, csillagok, a mindenséget szívében elnyelő szakadék. Dan Serbanescu bukaresti művész legutóbbi albuma nem hagy kétséget afelől, hogy bőven van még mit mesélni az ipari szektazenék valódi természetéről.

Dan Serbanescu (rövid nevén: Babywolf) nem ma kezdte az iparkodást, nagyjából sosem tétlenkedett. 1993-tól már volt bandája, az *ARCHAOS* néven futó, román dark ambient duó, aztán 2013 óta side-projectezget az *ALONE IN THE HOLLOW GARDEN (A.I.T.H.G.)* formációban is, ahol zenei gyökereihez visszatérve feltárta az old school indusztriál, dark ambient rituálék oldalait. Jelen hangzásvilága szintetikus és organikus hangok keverékében tárul fel. Az analóg szintetizátorok egybeolvadnak a mikrofon által rögzített textúrákkal, fúvós hangszerekből, rögtönzött ütőhangszerekből, fémrugókból származó betétekkel, mindezt felhígítva és meglágyítva ugyanabban a szurkos dark wave-hangmedencében, amitől és amiért valahogy még mindig szívesen megbomlunk. Talán letagadná, de a sokat edzett hallgatók felfedezhetik munkásságában a *DEATH IN JUNE*, *MONTE CAZZAZZA*, *COIL*, vagy akár az *ABSOLUT BODY CONTROL* inspirációs lenyomatait is. Egyenletes, kimért és fegyelmezett történetmesélés-láncokat hoz létre, melyeket ipari hangok kíséretében arányaiban mértéktartással illusztrál. Használja az indusztriál és az alternatív zenék bevált eszköz- és hangkészleteit, anélkül, hogy akár csak egyszer is túl lenne komplikálva. Megfér az analóg szinti és orgona mellett a zengetős elektromos gitár, a sotoró hangok tömege, dobseprű, feszessé tett klaffogás, földöntúli sercegés és ezek egyikét sem viszi túlzásba vagy vékony jégre. Mindenből épp annyi van adagolva, ami az Univerzum ridegségét, végtelenségét és magányosságát kellőképpen megtámasztja. Ehhez adjuk még hozzá hosszú távú, *LUNA* művésznevű alkotótársának vizuális munkáit, borítóit, fotóit, videóit, és máris komolyan vesszük.

A Tanz ohne Musik (Tánc zene nélkül) projekt 2011 óta sorra hozza az artisztikus kiadványokat, a fejlődési íve is meredek, mégis a **BABES OF THE ABYSS** tűnik a leginkább koherensnek és kiforrottabbnak. Órákig lehet hallgatni, és ennek biztos végki-
menetele, hogy meg fogjuk kedvelni pár lejátszás után.

A **BLACK LEATHER** légnehéz, kiváló koncert- és album opener. Olyan nyitány, amelynek indító hangjaira csakis vastag füstfel-
legből szabad előlépni. Bárcsak élőben a részesei lehetnénk, fúvósokkal, ütősökkel meg mindennel! Sejtelmes és egyenle-
tes, hipnotikus darab, amolyan hidegfutkosós, lassan és né-
mán menetelő figyelemlekötő. Vegyük észre a fekete mestersé-
ges (black leather) bőrt, amit undergroundba ágyazottságunk
okán gyakran és szívesen hordunk, valamint a természetes bőrt
(golden skin) amiben 0-24-ben és levehetetlenül tartózkodunk.
Jó, és amit a nők magukra kennek buli előtt glamourként. Ezek
vannak itt lágy, de egyértelmű párhuzamba állítva. A klasszikus
férfi erőt, vadságot, valamint a női gyöngédséget, esendőséget,
gondoskodást, védelmet igénylő ékszerszerúséget kapjuk meg
1+1 akcióban. Az éjfékete égben ragyogó, idegenséget árasztó
csillagok, a jin-jang, a duális világgépünk és a mélyen beprog-
ramozott gondolkodásmódunk fekszik itt keresztbe a síneken.
Az örökkévalóságra vágyó naiv Remény kereszteződik a folyto-
nosságra áhítózó Optimizmussal. Kognitív disszonancia reduk-
ció, gyorstalpaló a legnaivabbaknak. Talán ezért is imádható?

A rejtélyes **LAYLAH** női karaktere a fojtottságot tovább hordoz-
za apró csilingelések, bongások között, ráadásul 0:16-tól ész-

revétlenül a *FRONT LINE ASSEMBLY TOTAL TERROR PART II*-ből a **THE BONENING** szám hangmintájára lett felhúzva olyan szépen és óvatosan, hogy szakavatott fül kell a felismeréséhez. A lágy, folyamatos és mély bűgás elemien megágyaz a doboknak, a kifeszített húrok közt halljuk Laylah történetét, és ellenállunk a hirtelen, meggondolatlan szerelembe esésnek. Csak nagyon óvatosan ezzel a track-kel, mert könnyen addikciós problémáink lesznek, ha nem lenne elegendő a már meglévő készletünk!

A címadó **BABES OF THE ABYSS** egy melankolikus misztikumba, további sötétségbe vonszol minket, ránk zuhan az éjszaka, a kapuk nyitva, a bestiák nyelve megkóstolja a gravitatív szakadék ajkait. A bestia feltámad, komótosan, vastag dobok hangjaira gerjedezik egyre tovább. Analóg orgona, gépmorgás, van valami odalent a mélyben, mézcsöpögés, lüktető szív, amit látni, érezni akarunk. A szakadék itt vélhetően egy erotikus hasonlat, a természet re-animálási képessége és összeolvadásra motiválása. A puncinyalás felemelő misztériumáról és vágyvezérelt, de önuralommal telített késleltetéséről sosem született még az európai dark undergroundban ennél szebb ballada!

OUR LADY OF THE SEVEN STARS, igazi elvont, kísérletezős dal, arannyal övezett tempójú, kevésbé minimalista, tehát számítsunk csöngetőeszközökre és elektronika-nyekereggetésre is. Simán elmehetne egy okkult, fekete csuhás, természetimádó szekta heti rendszeres gyűlésén is bevonuló himnusznak. A vokál ugyan kissé visszább vett, de a refrén kellőképpen nyomatékosított és repetitív. Egy split second-szerű, film noir nap

után egyszerűen vágni kezdünk rá, hogy hézagmentesen búj-
junk hozzá ehhez a felvételhez. Ha nem érzel ilyesmit, szkrollozz
nyugodtan a **THE TOWER**-ig. Ott leszel jó helyen.

UNDER THE RAYS OF THE BLACK SUN, egy újabb tudatvesztéses
epizód, ami negédes zajlásból fordul még lassítottabb képek-
be: süt a fekete nap (kedveljük az inverz képeket), az olvadó
horizont felett darabokra szakad minden, egybe zuhannak a
földi és égi elemek, a szívek pedig egyszeriben meggyógyulnak.
Apokaliptikus látomásban vagyunk, zengetett gitár ad neki
egyfajta westernfilmes atmoszférát, és itt tetten is érhető némi
szakmai rokonság **MONTE CAZZA**-val, és a **THE CYNIC** albu-
mán hallható, lassú elbeszélős **TERMINAL**-lal. A „világvégi esett
földeken” elkövetett tantrikus szex kedvelői itt bizonyára ma-
gukhoz fognak nyúlni, akkor is, ha nem terveztek ilyesmit. Sem-
mi kapkodás, csak egyenes vonalú, egyenletes mozgás van.

POLVO DE ESTRELLAS Y DOLOR (Csillagpor és Fájdalom) spanyol
nyelvű szám (multilingvisztador!) az énekstílusa közelít **MARILYN
MANSON**-hoz, és mint tőle tudjuk (**GREAT BIG WHITE WORLD**),
a csillagok úgy ragyognak, mint egy teli halottasház. Minden
felület ragyog, a formaldehid csípi az orrot, de mi már ezt is
megszoktuk. Ha egy tűvel megszúrnának, fel se szisszennénk.
Asztrofizikusok, csillagászok itt fognak az égre tekinteni, és új
szeretőt kajtatni maguknak teleszkópjaikon keresztül valahol
a Szaturnuszon túlról. (Sok sikert nekik, milliárdnyi égetnivaló
hús itt is volna ám!) Bámulatos felvétel, tele ürességgel, kiszá-
míthatatlansággal és bánatos telítettséggel. Szakad a szív.

THE TOWER, ez issza be magát leginkább az agy eddig azonosítatlan dark gothic-fájdalomzugába. Valahonnan ismerős a melódia, de ennyi zenehallgatás és elemzés után sem tudnám megmondani, mi ez és hol hallottam, de a *DEATH IN JUNE* legszomorkásabb számai körül keresgélnek. Ez a dalkomponálás és éneklés olyan csodája, ami megolvastt minden egyes márvánnyal és műkövel dolgozó, köszívű sírkövest rögtön a 6-os híradó előtt elfogyasztott vacsora után. A világ pusztulásának olyan dokumentálása, amit lehetetlen sorokba foglalni, témétekre biztosan vinném, igen, természetesen egyháziakra is. Hamutoronyra szegeződik a tekintetünk, és ne mondja senki, hogy ez az áldott és tönkretett föld mindent és mindenkit képes lesz majd egyszer elnyelni. Tornyokká fogunk magasodni, erre fogadni mernék nagyobb tétben. Vinném lakodalmakba is amúgy, hogy a boldog ifjú pár nyugodtan emlékezzen a mulandóságra, miközben a török sorozatepizódos all-inclusive nyaralásokat, a babaprojekt eszméletvesztős, vészterhes, boldog és egészséges részleteit tervezgetik. Oh, jaj, annyira kegyetlenül illúzióromboló tudok lenni, viszont a tények még mindig makacs és mocskos dolgok. Senki sem szereti hallani, főleg nem olvasni azt, hogy mind megdőglünk. Bocs, tényleg nem akartam roszzat, bizonyára vannak jófajta mézeshetek is, de ezt az albumot ne vigyétek magatokkal hozzá háttérzenécskének. Különben eszetekbe jut a 8 milliárd ember hamujából magasodó torony, amit a Holdról is látni, az intelligens(ebb) civilizációk nagyobb tétékben fogadnak rá, hogy milyen magas is lesz legvégül. A Mindenség és a „Nagy Bűdös Semmi” táncol ebben a számban „A Nagy Tűz” körül. Ha másra nem is, erre jó lesz emlékezni.

LAYLAH (CHAOS MIX) ez egy baromi jól sikerült, feszes és izgatót változat, amely emelt tempójával, űr-esztétikájával elvarázsol és felélénkít a sok komor és bealvós felvétel után.

Ha kellőképpen megfontolt és előrelátó szektavezér lennék (nem vagyok, esély nincs rá), én minden bizonnyal ezzel az albummal kezdeném az építkezést és a ceremóniák megtervezését. Az anyag egységessége, természetközelsége (tulajdonképpen az ipari hangokkal történő oldószeres eltávolíttósága), precíz kimértsége és azon jellege, hogy sehol sincsenek benne lesorjázandó, fölösleges részek, hosszúságok vagy redundanciák) abszolút figyelemre méltóvá és jófajta hagyományokat idéző kalanddá teszik a Babes of The Abyss hallgatását. A rideg komótosága bizonyára sokakat halálra untat majd, de nekik ott a 300 BPM-es technoereszelés, ne is járjanak külön utakon!

A Tanz ohne Musik csöppet sem tartalmaz román népi vonásokat, manélés elhajlásokat, balkáni hangulatot. Pontosan illeszkedik, ráadásul izzadságmentesen komplementer módon az európai dark underground fejlődéstörténet jobbfejta szegmenséhez. Külön pont jár *LUNA* remek borítójáért, mert kevés ilyen igényes, zeneiséget alátámasztót látni a fröccsöntő/futószalagos ipar dominanciájában. Nézzünk bele sokáig abba a hideg, csillagporos szempárba hallgatás közben és szórjunk hamut a fejünkre, megteszi az is, ha nincs delikát csillagpor ott-hon. Abszolút art ez az album, de mint mindig, most is lehet velem vitatkozni nyugodtan. Amíg a fekete nap belénk nem trafál.

MONTE CAZZAZZA: THE CYNIC (2010)

MONTE CAZZAZZA *the Cynic*

Fohászodom az égiekhez, hogy senkinek ne kelljen bemutatnom Monte Cazazza személyét, de sajnos nem úszom meg. Amerikai. Úttörő. Indusztriális zenét indusztriális embereknek. Nélküle sehol se lenne az industrial, vagy legalábbis nem olyan lenne, hanem sokkal populárisabb, trendkövetőbb, olcsóbb. A többinek majd leszel szíves utánanézni. Szerencsére vannak még követői, akik nem oldódnak fel szódakészítő gépekben, csak azért, hogy megfeleljenek valaminek...

„Monte Cazazza az ipari zene sötét keresztapja.” - így szokták legalábbis emlegetni a san francisco-i ipari zene úttörőjét, öregapját, a művészt és filmest, akinek a 20. századi kultúrára gyakorolt hatását sajnos nemhogy felismerni, de rehabilitálni sem sikerült. Egyszerűen nem tudták őt hová helyezni, pedig a hitelességét erősíti, hogy az ipari zene kifejezést is az „Industrial Music For Industrial People” szlogenel alkotta meg, amelyet a *THROBBING GRISTLE* később a legendás kiadójuknak tulajdonított. Cazazza-t korai művészete, zajongásai és együttműködései a 60-as években a dadaizmus fáklyavivőjévé emelték, a 70-es évek közepétől már pre-punk jegyeket is felmutatott, az 1973-as magazinja, a **NITROUS OXIDE** spray-vel festett, esetleges oldalai valóságos merényletek voltak a közlés ellen. A 70-es évek vége óta producerként és mérnökként dolgozott többek között a *TG*-nél és a *PSYCHIC TV*-nél, emellett alkalmanként sajátos (gyakran beteg és elvont) zenéit is megjelentette. A 90-es évek elején a Mute Records Cazazza legtöbb korábbi archív felvételét összegyűjtötte egy **WORST OF MONTE CAZAZZA** válogatásra, ami szinte hallgathatatlan a mai fülnek. Korai munkája egyszerűen túl kemény, túl dadaista volt, többnyire erőszakosan antiszociálisnak és gyakran meglehetősen sokkolónak tartották. Cazazza személyisége így is több, mint megosztó, aki tanulmányozni szeretné, az 1983-as kultikus „Industrial Culture Handbook” jó kis sorvezető lesz hozzá.

A **THE CYNIC** (A cinikus) a nagy visszatérése bizonytalan hátterű, hosszú szünet után. Az albumnak 1997-ben kellett volna napvilágot látnia, de a Side Effects kiadó ledöglött, a pro-

jekt hosszú évekre asztalfiókban maradt, többnyire elfeledve. Nagyon más, lenyugodottabb, távol áll mindattól, amit Cazazza gyakran elkövetett a múltban, pl. ahogy sikeresen önszabotált minden olyan kísérletet, amellyel a külvilágot bevonta munkáiba. Ezúttal *BRIAN WILLIAMS* (*LUSTMORD*) kooperációs segítsége, ösztökélése mégis hatékonynak bizonyult, így szépre kevert, feldúsított zenei élményt biztosít, nem csupán velőt rázó zajt.

„A HALLGATÓNAK ÉSZRE KELL VENNIE, HOGY A CD VALÓJÁBAN EGY TELJES FILMZENE EGY DÉLNYUGATRÓL SZÓLÓ FILMHEZ, AMELYET BOLDOGAN ELKÉSZÍTENÉK, HA MEGKAPNÁM HOZZÁ A DOLLÁRT.”

Monte Cazazza

A 2020-as évekhez is tökéletesen illeszkedik a 2010-ben kiadott album. Mondhatni meghaladta a korát, nem vette le időben a lábát a gázpedálról, ezért túlcúsúzott, tükörsima téli gumikkal, eltérő gyártók eltérő évtizedeiből. Amikor a megjelenésekor először meghallgattam, csettintettem, hogy enél hangulatlelűzősabb, nyomorultabb albumot nem találok már abban az évben. A helyzet viszont sokkal komorabb: azóta se nagyon. Mert a számok roppant eltérőek, és mégis végigszánkázik közöttük (a hátunkon inkább szlalomozik) a hideg: maga a lemondó melankólia, még akkor is, ha a felsejlő remény bibolavékony sztanioljába van csomagolva olykor. Van itt minden: bugyogó bitumen, *ENNIO MORRICONE* westernfilm-hangulat fütyülő golyókkal és gringókkal (mint én), eszméletlen dübbenések, kis trance-elgetés, *GRINSBERG*-fémjelzett poétika

egy szál gitárpengetéssel kísérve, 6 láb mélyre ásással, zengéssel, komorsággal, döglött patkánnyal, és még ki tudja, mi mindennel. Az oszlásnak indulás hatásági igazolvánnyal ellátott, előreküldött anygala ez az album.

Sokan félnek attól, hogy az „anyag” nem steril, nem egységes. Cazazza van már annyira öreg, hogy ő legyen a mi *LEONARD COHEN*-ünk, nem kell feszengenie, bármit odatehet. Ha van akciófestészet, akkor bizonyára kell lennie akciózenefestészetnek is. Ő fedezte fel. Hangja megnyugtató, meditatív, semmi ordibálás, nagyjából olyan, mint amikor csörlővel lassan engednek bele egy vastag láncra felfüggesztve az üstben fortyogó levesbe, és még hallod a fa sercegését is, miközben lassan cseppfolyóssá válik a füled. Ha valaki szeretne gyorsan elkomorulni, kontemplálni, csakis ezt az albumot javaslom hozzá. Csupán 7 szám az egész, de kellően hosszú pórázra engedve. Az *INTERROGATOR* (Vallató) akár hézagmentesen és reszketően beférne az Andrassy út 60. szám alatti Terror Háza Pincéjébe. Hosszan, elnyúló dark ambient, sötét és baljós, lassú kínvallatás egyetlen emberi hang nélkül, mennydörgéssel, félelemmel, megfélemlítő morajlással.

Az Ennio Morricone spagetti-westernt koppintó **A GRINGO LIKE ME** (Egy gringó mint én) *RICARDO BLASCO* 1963-as **GUNFIGHT AT RED SANDS** és **GRINGO** (eredeti címén: *Duello nel Texas*) westernfilmjére és annak főcímenéjére lett felépítve (inkább rekonstruálva), melyben Cazazza a főszereplő. Tipikus cazazza-i önreflexió ez, olyan hasznos jótanácsokkal, mint „Tartsd a kezed

a fegyveren, csak a halottban szabad megbízni. Csak egyféle ember van, aki megmondja az igazat, az egy halott ember, vagy egy gringó, mint én.” Golyók fügynének, súvítenek, ostorcsatogás, minden kötelező westernfilmes hangeffekt megtalálható benne, roppant izgi, majd egy perces lassú kis szomorkás pöngetéssel (outro) ér véget. A témához jól illik az album belső fotója, amelyen Cazazza cowboy-kalappal pózol.

A **BREAKING NUMBER ONE** furcsa instrumentális electro-darab, prüntyögő-puttyogó retroelektronika, korai trance-technóhoz hasonlít és semmi felforgatót nem találni benne, amolyan íztelen filmzenei hatása van, sávjaiból mégis szívárog valamiféle avított „modernizmus-spleen”.

A **TERMINAL**-ban Cazazza fekete humor iránti vonzalma mutatkozik meg, az album borítója a döglött patkánnyal itt már meg is adja az ívet. A maga sivár tájképbe ültetett, egy szál akusztikus gitárral kísért lassú beszédéneke **NICK CAVE**-et idézi, 8 percen túl nyomaszt kísérteties hangulatával és a teátrális szavalatával, figyelmeztetésével, hogy te lehetsz a következő, aki meg fog halni, akit majd 6 láb mélyre dobnak és eltemetnek, akiben aztán a kukacok ki be mászkálnak, akár az emberek egy repülőtér termináljában. A versszakok közé illesztett zengetett gitártéma olyan extra drámaiságot visz bele, hogy sárga-szürke színűvé válik tőle a vér, a máj pedig savanyúkáposztává. Szenvtelesen egész közel hozza a halált, az elmúlást, a biológiai bomlást, mindezt komótosan és aprólékosan elmesélve, hidegrázással. A halál és a bomlás iránti gyermekes vonzalommal teli szám

(eredeti címe: The Hearse Song) első említése 1923-as, szövegét talán táborozó brit katonák írhatták a krími háború alatt, bár az 50-es években gyerekdalként, mondókaként is felbukkant, számtalan szövegváltozata létezik egyébként. E verzióját a *PSYCHIC TV TERMINUS* című dalának hangsávjára (**FORCE THE HAND OF CHANCE**, 1982) adja elő, ami valahol érthető, hiszen Cazazza maga is PTV-tag volt, szóval bátran megtehetette, a számban hallható gitárok pedig a megkeseredett egykori szintén PTV-tag, Fred Gianneli adja elő. Az a benyomásunk, hogy Cazazzát kevésbé sokkolta vagy bosszantotta a borzalom („akkor megsárgul a véred”), inkább mintha csak egy kukkoló lenne, akit, ha nem is feltétlenül izgatják a látottak, de legalább szórakoztatják, ami egy sima kompenzációs stratégia is lehet a megállíthatatlan halállal szemben („senki sem kerüli el a kaszás lökését”), bár talán csak egy racionalizálási kísérlet ez.

Ezután a megkönnyebbülést a **VENOM** lüktető-lebegő elektronikája hozza el. Nincs ilyen a technoban, a coldwave-ben, se a post-punkban, italo discoban, olyan komótosan építkeznek, hogy ezáltal valahogy mégis lejárt szavatosságúnak, öregnek hat. Különös szerkesztési mód, ahogy a sötét balladák közé becsempész egy-egy elektronikus instrumentális track-et. A **WHAT'S SO KIND ABOUT MANKIND** (Mi olyan kedves az emberiségben?) pl. egy nyári tengerparti bárban élvezhető tingli-tangli is lehetne, de a dallamvezetése, instrumentalitása akkor is könnyekre fakaszt, mint az *UNDERWORLD* eldobott véres papírsebkendője a vonat padlóján. Jó füles, jó álló hangfalak és éberség szükséges hozzá, hogy észrevegyük, hogy a szünetben is szól, csak na-

gyon halkan. Ugyanis elkövet olyan merényletet, hogy 1:36-tól mintha komplett véget érne a szám, majd lassan, szinte néma csöndből kezdi újra felépíteni a lebegős elektronikai szőnyegét. Vagányság ez, nem gyávaság! Hallókészüléket lehetne választani e teszt alapján. Nem fogod megszeretni az emberiséget tőle, arénazaj teszi fel rá a hosszan kibongó pontot ebben a *LYDIA LUNCH* énekesnővel közösen írt dalban.

Az albumot a **BIRDS OF PREY** (cím alapján nem keverendő össze *JIM MORRISSON / THE DOORS* legendás dalával) teszi teljessé, amely dallamos zongorahangokkal kezdődik, finoman aláfesti a csimmogó ritmust, Cazazza pedig narratívával összekapcsolja a **GRINGO** nyugati témáját a **TERMINAL** dekompozíciójával, lovakkal, ragadozómadarakkal. Könnyeket csal a szembe a legvége: a madarak megállnak szinte a megfagyott levegőben, egyenként tudnánk lecsipegetni őket a zongora hangjaira, akár a szottyadt gyümölcsöt, isten tudja, honnan jöttek, hová tartottak volna, számukra nincs cargo bay, csak halál. A borító hátoldalán Ambrose Bierce híres Ördögszótárából olvasható a cinikus szó definíciója: „Gazember, akinek hibás látásmódja miatt a dolgokat nem úgy látja, ahogy azok vannak, hanem ahogy lenniük kellene. Innen ered a szkítáknál az a szokás, hogy kitepik a cinikus szemét, hogy javítsák a látását.” Cazazza valószínűleg csak az egyik szemével kacsint a hallgatóra. Ahogy a patkány kinyúlik és elenged minden evilági szenvedést, hajhászást, semmiségeken (csapkodó szívlapátokon) befeszülést, úgy végezzük mi is. Masszív lelki elkenődésekhez kiváló mű.

**PARZIVAL:
ORDALIUM (2022)**

Az orosz/dán Parzival (a 90-es évek második felében: Stiff Miners) még mindig képes nagyzenekari és ámulatba ejtő, fényes neo-classical és neofolk produkciókat létrehozni. A 2019-es The Golden Bough talán kissé hanyag, eltekert vagy elnagyolt volt, azonban az Ordalium jól illeszkedik a Die Kulturnacht (2012) és a Casta (2014) stílusvonalukhoz.

Nem hemzsegünk azért olyan soktagú zenekarokban, akik bátran beleállnának a wagneriánus vonalon történő klasszikus zeneszerzésbe. Az egyik nyilvánvalóan a *LAIBACH*, a másik pedig gondolkodás nélkül a *PARZIVAL*. Sokszor felületesen párhuzamot szoktak vonni e két formáció között, sőt, a Laibach olcsó klónjának tartják őket, azonban mindig hozzá kell tenni, hogy ez csalóka és többnyire helytelen megállapítás. *MILAN FRAS* mély és dörgedelmes énekhangjához képest *DMITRIJ BABLEVSKIJ* egy fél oktávval mélyebbre képes menni, ahol már nem is tud a hallgató szintagmákat kihallani a dalszövegekből. Emellett mindkét formáció sok vonóst, fúvóst, dobparádékat szállít, jócskán belekeverve fémes, ipari hangokat. Lételemük a kollaboráció, új zenészekkel és stílusokkal történő kísérletezés.

A Parzival-t 1999-ben alapította Dmitrij Bablevszkij, aki a Szovjetunió végnapjaiban több rockbanda tagja is volt. Kezdetben dobosként, majd szokatlanul mély hangja miatt énekesként is népszerűvé vált. 1992-ben Bablevsky új projektet indított *STIFF MINERS* néven, ipari technót játszottak a *LAIBACH KAPITAL* tükröződésében. Miután kiadtak két teljes hosszúságú albumot (*GISELLE*, *VOX CELESTA*), Bablevszkij úgy döntött, hogy felhagy a futurisztikus ipari hangzással, és inkább a középkori neoklasszikus zenei stílus felé fordul. Így született a Parzival. Az EBM és ipari hangok sem engedték el teljesen, viszont ennek csak a 2011-es *URHEIMAT* című zenei albumukon engedtek újra teret. A 2014-es *CASTA* meglepő módon a hindu hagyományoknak és az indiai klasszikus zenének szentelt, indiai vendégzenészek közreműködésével készített koncepciós munka lett.

A kultúrákkal és zenei stílusokkal való kísérletezés és az egyedi, nagyzenekari megszólalás tehát stimmel. A Parzival mindig is furcsa, szokatlan, művészetileg fordulatos és teátrális, már-már hatásvadász volt közel harminc éven át, ami igazán elismerendő és szinte követendő teljesítménynek számít.

Legutóbbi albumuk, az **ORDALIUM** a **TRADITION AND DISCIPLINE** című trilógiájuk első fejezeteként, „házon belül”, azaz *PETER MESNICKOW* Parzival-tag által alapított *MOONDROP RECORDS*-nál jelent meg. Igazán impozánsnak tartom, ha egy zenekar valódi, ambíciózus tervekkel rendelkezik, hosszabb távú koncepciókban gondolkodik, és nem reked meg az egyszámos „fast music food industry” és az összezsapott EP-k szintjén. A folytatás a **GRIMOIRE** és a **TEURGIA** című albumokkal a következő években lát majd napvilágot és kíváncsi füleket. Bőven lesz tehát még abból, ahonnan az Ordalium is érkezett, 150 sorszámozott, áttetsző, vörös vinyl-en és digitálisan, rajta négy idegborzoló hosszúságú, 10 perc feletti tétellel. Vajon kitesz egy rendes long play-t is? Igen, ki! Az Ordalium az istenítéletet (ezt jelenti a latin szó) választja központi témának. A középkorban bevett szokás volt az ellenérdekelt felek között akár tűzpróbával vagy vízpróbával „igazságot” tenni. Nem kell itt okoskodni! Isten majd úgyis tudja, kinek adjon igazat, ki a bűnös és ki az ártatlan. Ha beledöglenek is, az ítélet pontos lesz, mert Isten és az ő döntése is mindig az. Ettől eltérően a négy felvétel nem fog semmiféle direkt vallási maszlagot, hittételeket az arcunkba tolni, a szövegek is csak enyhe (és felszínes) középkori költészetnek tudhatók be. Igazán senkit nem fognak megrendíteni olyan sorok:

„Lásd a megtört szívet, lásd az üres lelket
Meg fogja gyógyítani a hegeket, mindannyiukat megmenti.”

Azért vizsgáljuk meg ezt a 4 tételt alaposabban is. Az elején elmondható, hogy ezek mind ritmusban, mind hangzásban igen közel állnak egymáshoz, és akár a felvételek nyugodtan egybe is lehettek volna mixelve, átfuttatva, azonban az LP miatt sokkal jobb lehetett a számszegmentálás útját választani. Azt viszont nehezen tudom elképzelni, hogy valaki a lemezjátszó tűjét az egyik oldal közepére próbálja pozícionálni, mivel sokkal jobb akkor már egyben végighallgatni az egészet.

A **PETTY PRIDE** (magyarul: kicsinyes büszkeség) a 16. század óta van jelen a nyelvben. A „kicsinyes” kifejezés legtöbb használata negatív, mint például „szűk elméjű”, „triviális” és „kis jelentőségű” értelemben. Ugyanakkor „alázatosként” is ismert, egyfajta utalás Isten gyermekeiként fennálló kötelességünk és kiváltságunk felismerésére. A hit elvesztéséről van azonban szó: elfelejtettük a nevét, elhagytuk őt, ezért megbüntet bennünket, jég nyeli el a szíveket, a paradicsom lángokba borul, egy nagy áradás pedig elmos minden kicsinyes büszkeséget a világból. Meglehetősen aktuális, szerintem berendelek egy-egy példányt a CÖF, a KDNP és az esztergomi érsekség számára is, hadd hallgassák nagy hitbuzgalommal.

A **BOTTOMLESS PIT** (Feneketlen gödör) az igazolás és indoklás bugyraiba lök. Minden visszavezethető ugyanis a vak hitre, valásra, jogra, kiváltságokra, dogmákra, magasságra, szélességre,

mélységre, bőrszínre, és még hosszan lehetne sorolni azokat a klasszikus kategóriákat, amelyek simán elegendő magyarázatot szolgáltatnak arra, hogy miért is kell (szükséges és indokolt) máglyahalált halni sokaknak. Még ma is, a 21. században, csak azért már kifinomultabbak, szinte láthatatlanok lettek azok a bizonyos máglyák és technológiák.

A **TOADS AND VIPERS** (Varangyok és viperák) egy allegória, amely Charles Perrault „Gyémántok és varangyok” című, klasszikus, francia tündérmeséjéből származik. A régi történet szerint egy folyton rosszkedvű, öreg özvegynek volt két lánya. Az idősebb Fanny kellemetlen és büszke természetű volt, de pont úgy nézett ki és úgy is viselkedett, mint az anyja, akinek emiatt volt épp ő a kedvence. A kisebbik, Rose édes volt ugyan, udvarias és gyönyörű, de szegény pechére a néhai apjára hasonlított. A féltékeny és megkeseredett özvegy a kedvenc lányával karöltve együtt bántalmazták a kisebbik, jószívű lányt. Egy nap, miközben Rose vizet merített a kútból, egy idős asszony lépett oda hozzá és inni kért tőle. Az asszony valójában egy tündér volt, aki a gyász álcáját öltötte magára, hogy próbára tegye a halandók jellemét. Mivel a lány kedves és együttérző volt vele, a tündér ezért megáldotta: ékszer, nemesfém vagy egy szép virág esett ki onnantól a szájából mindig, amikor csak megszólalt. Rose mikor hazaért, el kellett magyaráznia, hogy miért volt sokáig távol. Mikor az özvegy észrevette, hogy mindenféle szépség és drágaság pottyog ki a kisebbik gyermeke szájából beszéd közben, ezt az áldást meg akarta szerezni a nagyobbik lányának is. Fanny hiába

tiltakozott, az anyja erőszakkal a kúthoz küldte azzal az utasítással, hogy viselkedjen kedvesen, ha az öreg koldusasszonnyal találkozik. Fanny el is indult, de a koldusasszony helyett egy tündérszép hercegnő tűnt fel és kért tőle vizet. Fanny persze egyből durván beszólt a tündérnek, sértegetni kezdte, mire a tündér jól elátkozta. Aljas hozzáállása miatt büntetésből varangyok és kígyók estek ki Fanny szájából, valahányszor csak megszólalt. Mikor hazaért és beszélni kezdett, csak úgy potyogtak az undorító varangyok és viperák a lány szájából. Az özvegy dühében persze a kisebbik lányát üldözte el a házból.

Ez a történet később más mesékben is felbukkant, de a köznyelvben is jól ismert: „kígyót-békát kiabálnak egymásra” valamint a „rossz nyelvek szerint” utalás mindazon személyekre vonatkozik, akik a jóindulatot mellőzik a kommunikációjukban. A Parzival ezen számában az allegória jól felismerhető: a háborúkat szent indokokkal, meggyőződésből indítják, mert vakon hisznek az általuk makacsul, fejben eldöntött „jóban”:

„All the wars have holy cause
All the walls have eyes
Silent voice
Is just white noise
Through the walls inside”

Az **ISLAND OF DESPAIR** (Kétségesés szigete) számból az egyén karakterfejlődése rajzolódik ki életútja, érzései, gondolatai és döntései során, melyben Isten kísérőként mindig jelen van.

A négy epikus szám bombasztikus, filmes és zenekari nagyság benyomását kelti. A wagneres hangzásuk sokat változott ugyan az évek során – legfőképp előnyére –, érezni a filmes és az atmoszfériakusság irányába tett erőfeszítéseiket. Az album teljesen új felállásban, új emberek bevonásával készült, és a benne felcsendülő női vokál szépségét Julia Popova adja hozzá a lehető legtermészetesebb módon. De ott van például a **BOTTOMLESS PIT**-en átfutó duda hangja, vagy az abszolút zenei csúcs: a **TOADS AND VIPERS** felemelő, sőt transzcendentális hatása. Az Ordalium bizonyos értelemben a zenekar minden stíluskitérőjét magában foglalja: a középkori, színházi és harci népzene, egy végtelen hangulatú, rendkívül teátrális összetevőt, de alattomos ipusztriális utalásokat, sötéthullámos nyitásokat, EBM-jeleket is, ráadásul mindezt egy kórusokkal teli szimfonikus örvénybe keverve. Úgy tűnik, hogy minden éteri dimenziót felölelnek: a gitársziszegések, ipusztriális diszsonanciák, dudák és dobok váratlanul tűnnek fel valamelyik sarokból, akusztikus és etnikai hangszerek hozzáadásával.

Ezzel a Parzival egy külön világot teremt, ami túlmutat a zene, a klasszikus dalok vagy a mai inkohereus albumok szokásos koncepcióján. Ezeket pedig érdemes talonban tartani, értékelni és időnként odafigyelni rá, mert egyikőnk sincs abban a kegyelt állapotban, hogy elmondhatnánk magunkról, hogy bármi hasonlót képesek vagyunk maximális kulturális érzékenységgel és tudással létrehozni, de nyugodtan cáfoljatok rá, dolgozzatok az ügyön és mutassátok meg mindenki okulására, a hallgatók örömeire és Isten legnagyobb dicsőségére.

ISOLATIONSGEMEINSCHAFT: DER TANZ GEHT WEITER! (2022)

Jelensokkot, tipikus generációs érzéseket konzervdobozba sűríteni nem egyszerű mutatvány. Épp ezért számított az év egyik különleges felfedezésének számomra a berlini post-punk, coldwave duó, akik a debütáló Der Tanz geht weiter! (Folytatódik a tánc!) lemezükkel sikeresen megoldották ezt, igaz, ezzel sokkal mélyebbre is tapostak a langyi mocsárban.

A minden egyes nap jól tapintható nyomorultságérzést, izóláltságot, kétségeket, mindenben szűkölködést és bizonytalanságot ügyesen sikerült egyetlen korongra tömöríteniük. Az Isolationsgemeinschaft (Elszigeteltségközösség) név sem akárhonnán jön, köszönhetően a koronavírus miatti bezártságnak. Viszont nem fogható csupán erre, már azelőtt sem mentek annyira szipiszuperül a dolgok, valljuk be. Kár vicsogni emiatt, hiszen tényleg nem. Minden csak önmagunknak behazudott álboldogság, szirupfürdőzés egy szál bikiniben, tucatinstaposzt.

„UNSERE BESTE ZEIT IST LÄNGST VORBEI“
„A LEGJOBB IDŐNK RÉG ELMÚLT“
(LOSLASSEN - ELENGEDNI)

C. Demand (Christoph Dittmann) és J. Silverfox (Jan Gasser) német nyelvű szövegeivel, jéghideg analóg hangokkal, kiegészülve Mia és Charlene bájosan elhaló női vokáljaival bravúrosan fejezik ki ezen a hol lassú, hol sodró lendületű és picit dühös anyagon, hogy mennyire visszavonhatatlanul szétcsúsztak a dolgok úgy általában. A görcsös félelemből való kapaszkodás a várt veszteségek előtt, az elengedés vagy túlmenedzselés komoly dilemmái ezek, a monoton életvitel lassan őrlő mókuskerekei (**MONOTONIE**), a döntési nehézségek, azaz a mély ürességekbe, szakadékokba való hosszantartó bámulás pillanatai (**LEERE**), az individualizmus állandóan nyomasztó megtapasztalása (**ANONYME**), hogy mindenki csakis önmagának él, senki nem is ismeri a másikat, mindenkinek van egy menhelycellája a saját otthonában, ami gyakran csupán három láb magas és

négy láb széles, levegőt venni ablak nélkül egy idő után igen nehézkesé válik. Az ablakainkat pedig kívülről szilózták be jótékony és gondos kezek. Terv szerint, parancsra, mindegy is.

Miközben elviseletlenül sok lett hirtelen a hülye szófosó locsogó (**SCHWÄTZER**), bele is lett fojtva másokba minden egyes szó, de azért gyakran felhangzanak a “kitartásról” szóló bevett szlogenek (**DURCHHALTEPAROLE**), a fake életmódtanácsadások egész sora, melyekkel mégse megyünk semmire, rezignáltak maradunk (**ROST**). Ezekről a kellően részletesen illusztrált, gondosan bekeretezett képekről szólnak az I.G. dalai, nem éppen kiskanállal adagolva hozzá a komorságot és a melankóliát, viccnek, reményteli üzeneteknek abszolút semmi nyoma. A puritán, kompakt német nyelv az, ami valahogy talán még keserűbbé teszi az egész post-punk konstrukciót. Az egész album magán hordozza az “egy ócska íz egy másik időből” jelzöt, amely a nyitó **LOSLASSEN** (Elengedni) egyik sorában el is hangzik. Tökéletesen fejezi ki a múltba visszafordulás kapcsán érzett enerváltságot (nem félreolvasni! nem energiaválságot!), a lemondás és a mindennel kapcsolatos teljes elbizonytalanodást. Azt a kíméletlen felismerést, hogy egyáltalán nincsenek már kapaszkodók, teljesen mindegy, hogy X/Y/Z generációról akarunk recsegő, berozsdásodott aggyal gondolkodni, ezek a korcsoportok mind együtt és kézenfogva mennek a levesbe hamarosan. Visszaút aligha van. Ha volna is, az bizony csöppet sem látszik.

Mentálhigiénés problémákkal tartósan küszködőknek, introvertáltaknak, szorongóknak, elengedéssel és kötődési gondok-

kal küzdőknek igen sokat fog jelenteni ez a lemez, főleg, ha megértik és a saját életérzésükre átfordítva lapátolják magukba a számokat az erős szövegekkel együtt. A többieknek csak valami nyúlós cukros egércincogásnak fog hatni az egész (kivéve persze az egyetlen táncraperdülő **SCHWÄTZER**-t). Reméljük ők teljesen rendben vannak, sok boldogságot, jó egészséget kívánunk nekik a továbbiakban is. De tényleg.

Az albumnak számos előnye van, hátránya szinte egy sem. Értékeljük nagyra a 70-es évek műszaki, finomelektronikai könyvek illusztrációit idéző lemezborítót a szépen kiegyensúlyozott és tökéletesen tiszta hullámaival, a színeivel, betűtípusaival, rajta az alibiből odabiggyesztett pici zöld matricával, amely a lemez címét tartalmazza (talán ez az egyetlen vicc az anyagon, de ez is tudatos). A tánc ugyanis nem folytatódik, hiszen ez nem is egy tánclemez (bár persze az is lehetne). Az üzenete egyszerű és egyenes: semmi nem változik, tovább facsarodik a lelkünk, míg végül nemhogy egy szó, hanem egy hang sem jön már ki többet a torkunkból (ezért zárja az instrumentális **WORTLOS** (magyarul: Szótlan) a lemezt.

Bámulatosan szépen megmunkált, ötletekben és tartalomban, érzésben, nyelvben és minimáelektronikában egyaránt gazdag áprilisi elsejei album ez, amely novemberben is ugyanúgy földre tudja küldeni a figyelmes és empatikus hallgatóját. Igazán megérdemelné, hogy sokkal több emberhez eljusson az üzenete, és megértésre, ragaszkodásra is találjon. Drukkolok az I.G-nek, hogy megugorják legközelebb is a jó magasra tolt mércét.

EVIL DUST: DRESDEN (2022)

Annyira szomorú történelmi emlékalbum ez! A II. világháborúban a Királyi Légierő és az Egyesült Államok légieroje 1945. február 13. és 15. között terrorbombázással a földdel tette egyenlővé a németországi Drezdát. Evil Dust, fiatal angol srác 77 évvel később egy történelmi kritikai albumot szentelt e brutális pusztítás és a háború gonosz emlékének.

Az akcióban „Az Elba Firenzéjeként” emlegetett barokk műemlékekkel teli szászországi város nagy része megsemmisült, a lángtengerben több tízezer ember lelte halálát. Drezdának ráadásul kiépített légvédelme sem volt, nem számított hadászati, iparilag jelentős központnak. A támadás a műemlékekben gazdag centrumra és a védtelen lakosságra összpontosult: szándékosan és eltervezetten a legsűrűbben lakott kerületekre és a leghíresebb épületekre szórták a 2659 robbanó- és gyújtóbombát. Kurt Vonnegut amerikai író a túlélője volt ennek az értelmetlen háborús pusztításnak, emlékeit „Az ötös számú vágóhíd” című regényében írta meg:

„Az óvóhelyről másnap délig nem lehetett biztonságban feljönni. Amikor az amerikaiak és az őreik végül mégis kijöttek, az ég a füsttől koromfekete volt. A nap csak apró, mérges gombostűfejnek látszott. Drezda most olyan volt, mint a hold: semmi egyéb, csak ásványi anyagok. A kövek forrón izzottak. A környéken rajtuk kívül minden halott.

Így megy ez.”

(A drezdai bombázások miatt senki ellen nem emeltek vádat háborús bűnök elkövetése címén. Így megy ez.)

Aki járt már Drezdában, hallgassa meg feltétlenül, aki pedig nem, de készül odamenni, ezt az albumot vigye magával és csutkára tekerve hallgassa, mikor a Zwinger körül lófrál. Garantáltan nagyon más lesz a városnéző élmény, ez a zajzene transzformatív, regressziós-degeneratív hatásának tudható be. Rommá bombázott területeken mászkálni amúgy veszélyes dolog. Ezt a hideglelést adja vissza ez a londoni projekt, amely olyan történelmi emlékezet, amely bármiféle nacionalista kényszerképzet és melldöngető győzelemittasság nélkül született. Épp ez benne a különös csavar, és nem éppen egy angol alkotótól várnánk ezt. Feszített is a kíváncsiság, ezért ráírtam Evil Dust-ra, hogy megtudakoljam, hogy is van ez, angolként miért épp az angolok bombázását választotta albuma tematikájának? Meglepődtem, mert már másnap be is futott a válasza:

„Általában nem szeretem magyarázni a kiadásaimat, de volt egy világos koncepcionális ötletem ezzel az anyaggal kapcsolatban. Nemcsak remélem, hanem felkérem a hallgatókat, hogy vizsgálják meg jobban azt a történelmi eseményt, melyre a „DRESDEN” albumomat alapoztam. Tudtam, hogy ez polarizáló lesz, mert egy lépésre van a korábbi anyagaimtól, melyek inkább EBM-re összpontosítottak; ezért is akartam egy polarizáló történelmi eseményről anyagot készíteni. A szövetségesek drezdai bombázása a második világháborúban nagyon ellentmondásos kampány volt, egyesek szükségszerűségnek, mások háborús bűnnek tekintették.

*Abban mindenki egyetérthet, hogy 35 000 (egyese-
sek szerint akár 250 000) civil elvesztése is rendkí-
vüli esemény volt, ahogy a tűzbombák alkalmazása
és a város elpusztítása is. A műalkotás a borítón,
a Rathaus épületről készült fotó a robbantás utóhatá-
sairól..., van valami feltűnő abban, ahogy a szobor az
összedőlt városra néz. A jelenlegi háborús helyzet azt
mutatja, hogy a történelem ismétli önmagát, és még
nem tanultunk a hibáinkból.*

*2020-ban kezdtem el komponálni ezeket a számokat
egy berlini DJ-zés után, így tudat alatt a város tör-
ténelmi hatása és zenei története befolyásolta ezt a
munkát. Ebben az időszakban rengeteget hallgat-
tam a The Jesus and Mary Chain, Mark Stewart and
the Maffia, Vatican Shadow, Renegade Soundwave,
Salem, Les Joyaux De La Princesse és Muslimgauze
zenekarokat. Az ipari és nagyteljesítményű elekt-
ronika iránti rajongásom egyértelműen hallható a
„BURNING BODIES” és a „BRITSH WEATHER” című
felvételeken.*

*A DRESDEN-t eredetileg egy jól ismert berlini kiadó-
nál terveztük megjelentetni, de ez meghiúsult, így 2
évig csak szunnyadt. Úgy döntöttem, hogy kiadom
magam, hogy utána más közelgő projektekre tud-
jak koncentrálni. Volt egy időszak, amikor azt hittem,
hogy soha senki nem fogja hallani ezeket a számokat.*

Nem szeretném részletezni a számok komponálását, sem a felvétel folyamatát demisztifikálni, de vannak olyan minták, amik mindegyik számban hallhatóak. Azt elfelejtettem hozzátenni, hogy a hangválasztás eltolódását az EBM színtér akkori unalmas és ismétlődő állapota okozta a copycat másolók és előadók részéről, akik örömmel adták ki 100-szor ugyanazt a számot.

Kedvenc DJ-m és barátom, faux naif játszott néhány unmastered számot 2021. márciusi Balaamii mixében, valamint a Fabricban (a BROTHERHOOD hallgatása a Fabric hangrendszeren határozottan arra készítetett, hogy kiadjam a művet). Köszönet mindenkinek, aki megvásárolta a „DRESDEN”-t, melyhez mellékeltem egy bónusz számot is, amely csak a teljes kiadással együtt tölthető le.

Minden egyes tétel olyan ritmikus zaj, amely egyszerre maszszírozza ütemesen a gyomrot és a szívpitvarokat, miközben félelmet is kelt. Az eget kémelve várjuk a közeledő bombázókat. Az Evil Dust által említett hangminta, amely minden egyes track-en végigvonul, igen könnyen felismerhető, még akkor is, ha egyébként hol előtérbe tolt, hol pedig csak épp távoli morajlás. Ez benne a legfőbb drámaiság, amely a **BRITISH WEATHER**-ben csúcsonyul ki, a ködből egyszer csak előtörnek a bombázók, fülsüketítő a rotorzaj, és itt sajnos a sztereo kontra térhatás nem képes érvényesülni, és azt sem tudnám megmon-

dani, hogy egy 7.1-re keverés megoldaná-e azt, hogy a hang felülről jöjjön. A bal és jobb csatornába keverés pofonegyszerű, de ez horizontális sík, vajon létezik-e a háborús industrial zenékben olyan, hogy „mögötted lönek” vagy „a fejed felett robantanak” netán „alattad dobolnak és sírnak”? Ezt persze nem várjuk el Evil Dust-tól, csak egy eszmefuttatás volt a hangszerkesztés térbeliségének megfelelő kikeverése témában. Itt meg kell jegyezni, hogy az anyag minden másodperce kiválóan szól, hozza a nyomasztást rendesen, a dobgépek nyersegek, kenetlenek, szárazon és feszesen szólnak, felkorbácsolják a háborús érzést, és olyan vastag sub van bennük, hogy láncra kellene verni és kínozni a közel hajlással, majd eltávolodással.

A tételek mind címükben, mind ritmusukban, hangszerelésükben egységesek, egyediek, egymásra épülők. Lesznek, akik legyintenek rá, hogy ez csak valami elektronikus monoton, mocskos vacak, semmi varia nincs bennük, de alaposabban és figyelmesebben kell hallgatni, hogy kikaparjuk belőle a történelmi mozzanatot, ami zajzenei hangulatrekonstrukciós kísérletekbe van oltva, benne potmétertologatás, mérlegen kimért tekerés, rétegzettség, sőt, még szívfacsgató ambient is akad (a katartikus **BURNING BODIES**-ra célzok).

A Dresden azért roppant veszélyes és egyben lenyűgöző kísérlet, mert egyszerre működik porig égetett történelmi emlékezetként és rhythmic noise és industrial tánclemezként is. Mindenki maga dönti el, mit hámoz ki belőle. Én azért az angol (békepárti) lelkiismeretfurdalást is nagyon respektálom benne.

HUMAN VAULT: FRAGMENT EXISTENCE (2023)

Szophoklész ókori görög író-költő nagyon is bírta volna a Human Vault-ot. “Sok van, mi csodálatos, de az embernél nincs semmi csodálatosabb.” - származik tőle a közismert mondás, amely lefordítható úgy is, hogy „Sok szörnyű csodafajzat van, s köztük az ember a legszörnyebb.” (Ratkó Józsefnek és Mortumnak köszönet érte, megoldották).

A féktelenül polarizálódó, hiperpragmatizálódó, széttöredezett, fogyasztás-, életszínvonal-mániákus, örömorientált, tartalomgyártási-véleményezési mámorban fetregő, giccsszínese mázolt világunkban egy karcos hangokkal kibélelt érzéskollekciókból álló zenei album főként nemértést és undorodó grimasz kísérette fejszóválásokat zsebelhet be, semmint komoly hallgatóságot vagy zajos tetszés elismerést. Mondták már páran, hogy nem ezért készülnek a sötét szubkultúra mainstreamet megvető albumai, nem emiatt dolgozik a zenész/producer/szövegíró/hangtechnikus a hétköznapi normál melóján túl éjt nappallá téve, és nem is az ismert világ megváltásán, megváltoztatásán ügyködik a nap 24 órájában egyfajta külön elektronizált váteszként. Konstatálni szükséges, hogy a dark undergroundon belül is jól tapasztalható „fröccsöntési és tömegtermelési örület” rosszabbul kivilágított csarnokaiban, forgalmas kereszteződéseiben roppant ritkán bukkannak fel ehhez hasonló, igényesen formált mélyalbumok. Ritka mint a kihipózott holló, és nem is táncütemekre veszettül csattogó, tompa olló. Erősen funkcionális anyagok ezek: zsebben hordható miniszerszámkészletekként, enyhe fájdalomcsillapítóként (vagy -fokozóként) működnek. Segítenek megérteni, elfogadtatni velünk, hogy a világ (és benne az ember) annyira szét lett cseszve, hogy már-már neurotikusan keressük azokat a kapcsolódási pontokat, helyszíneket, személyeket, emlékeket, amelyek jelzik számunkra, hogy nem vagyunk egyedül. Igen, mást is ugyanúgy basztat a konstans értékválság és a folyamatos dehumanizáció. Legyenek azok testi, lelki, szakmai vagy munkahelyi szorongások és egyéb közkedvelt vekengések.

A Human Vault ezen érzések rideg hangbarlangokba töltésének és zajcseppkövekké formálásának mesterfokozatú, fekete-öves krónikása. Bár a termelési hév és az alkotási/publikálási tempó igen magas (lássuk ennek a jó oldalát és felejtsük most el a single/EP határvonalakon át sem merészkedő, algoritmusetető heti release-elők tömegeit), de a minősége is az. A felületes hallgatók legyinthetnek, hogy “de hát a Human Vault szinte minden albuma majdnem ugyanolyan hallgathatatlan, és a témái sem változatosak! Mindig csak a hús, meg a vér, meg a beton! A bekasztnizottság, a halál! Úgyis elpusztulunk mind, vége mindennek, nem találjuk a saját különbejáratú életünket se, minden nagyon rossz és alagútsötét, stb! Ugyan kinek kellene ez?” Hallottunk, olvastunk már ilyen reakciókat?

A Human Vault valahogy mégis minden alkalommal másként, hihetetlenül éles és érzékeny, szubjektív szűrőkön mossa keresztül ezeket a kliséknek tűnő gondolatokat. Pedig ezek a művek, - köztük a **FRAGMENT EXISTENCE**-re ez fokozottan igaz! - valójában részletgazdag audiofájdalomgalériák. Bevonszolom a zseniális *PLACEBO EFFECT*-et és a kultikus *SKINNY PUPPY*-t is a műterembe. A mélysötét és/vagy off-black művészeti ágaknak vannak ebben járatos és rutinos képviselői. Oké, nem ilyen zenékhez bújunk hozzá holdfényes éjszakán a mesés álomnyaralásunk alatt, biztosan nem ezt a lemezt fogjuk feltenni, amikor kicsattanunk az örömtől és az energiától, miközben a bioritmusunk összes görbéje a zenitet pofozza fel pozitívitasában! Nincs itt semmi táncolhatóság, nincs sem öröm, sem hamis és álszent toxikus pozitívitas! Csakis karistolóan beteg

géphangok, apróra összetört ütemek, lélekbökdöső dallamok, alatta nyikorgások és torokba döfött jégcsapok vannak, miközben egy fickó nyúszítva, szenvedve, haragosan hörögve, szanaszét hajlítgatva kornyikál furcsaságokról, ráadásul gátlástalanul eltorzítva és mindezt persze angolul. Ez nem a kommersz pünkösdi fesztiválok bazári szintjére való! Nem is ez a célja! Az összetett fájdalmak, érzések, az emberi létezés alapjaiban való örökös kétkedés, megkérdőjelezés és undor művészi kifejezése.

**...LEBEGŐ, KOPTATÓ PUSZTASÁG
SOKKOLÓ, ÖSSZECSUKLÓ,
KETRECBEN TART ENGEM
A FÁJDALOMTÓL HAJTVA
NEM A MEGOLDÁS
ELZÁRVA AZ ELMÉKET, KIÁSVÁ A SÍRT...**

A Fragment Existence egy nyugtalanítóan fájdalmas, beteg elektronikus hangokból aprólékosan összerakott, tökéletesen koherens számgyűjtemény, amely a fejünkbe záródik, akár csak a saját túlburjánzó tudatunk. Az albumborító izeltlábú fekete csökevénye ezt a földöntúli idegenséget szimbolizálja, viszont ha elég sokáig nézzük ezt az amorf képet, akkor kivehető benne egy koponya is, amint egy kitinszerű sovány tokozásba van öltöztetve, vékony, lassan előrenyúló karmai a semmit próbálják megkapirgálni. Az evolúció utolsó stációja lehet ez a rondán összeaszott emberroncs: a korccsá tett létezésünk félelmetes utolsó bevésődő pillanata egy szürkén szétfoszló aurában.

Hangdesign és szerkesztés terén az album rengeteg felfedeznivalót kínál (emiatnálam talán épp az eddigi legjobbnek tartott HV-album). Hallgatás közben végig találgatni lehet, hogy miként képes Mortum az eszközein ennyire változatos és rideg zajszoibrászatra? Hadd emeljem ki az anyag pár acélos és egyedi erősségét, amit más hallgatók is felismerhetnek benne:

- Egy adott számon belül is sokrétű a változatosság: váratlan zajmeglepetések, betétek, váltások, effektek, soundscape gazdagítások ugranak ki, emiatnál rengeteget lehet benne kalandozni és új felfedezéseket tenni.
- Különlegesen szétnyíló, hol szűk, hol tág hangzásvilág tárul ki (nálam legalábbis, de ez a hangrendszer, a hifi-lánc elemeinek minőségétől is függhet).
- Mérnöki-sebészti pontossággal kerülnek benne egymásra a hangrétegek (túl sokat akaró és szétszórt túlzások nélkül)
- Minden számban akad valami meghökkentően szép: dallam, lead, FX, vagy csak épp egy “hangképen” óvatlanul keresztülcsápoló elektromos kábel éteri sercegése.

A **MY FLESH IS MEAT INDEED** (A húsom valóban hús) sejtelmes circegő hangokból borít szőnyeget az akár szintipopnak is vélhető introhangoknak, melyek egyfelől megnyugtatónak, ismertnek és biztonságosnak tūnnek, másfelől roppant fenyegetőnek, alarmingnak is. A dobok betoppannak az egyik pon-

ton, a vokál egy másikon, és megkezdődik a test, az oszló hús, a vér és a lélek komótos leépítése, elfogyasztásra alkalmassá tétele. Kannibalizmus és/vagy dehumanizációs mozzanatok! A birtoklás, keretek közé kényszerítés és az emberi létezés lassú, de szisztematikus felörlése sokféleképpen árnyalható és kifejezhető. Tudatosan beállított albumnyitó track ez egy aprócska, szomorkás szintilead-del, amire érdemes nagyon odafigyelni, mert éppen csak megbújik a sorok és lassú tempójú ütemek között. Tágabb értelemben a „flesh” (hús) ember vagy állat fizikai testére is utalhat. A „meat” (hús) viszont kifejezetten az élelmiszerként használt állatok húsára vonatkozik, amelyet emberek fogyasztanak. A magyarban nem létezik erre két külön szó, az angolban viszont igen. Ebben a tekintetben az ember és állat közti tranzitív folyamatok és létleértékelés lappangó szomorú, kafkai rémálommá válnak. (Lásd még: *Leather/Skin* összevetésemet a *Tanz ohne Musik* elemzésben.)

A **YOUR HOLLOW EYES** (Üreges szemeid) annyira szupresszált, hogy már a *SKINNY PUPPY*-t is megszégyeníti. A mély Mortum-ének egyszerűen és méretpontosan rászögezett a basszusfutamra és az ütősszekcióra. Alapja hibátlanul működőképes lenne egy mászkálós, FPS game-ben is, mindamelllett a szám konstrukciója a 90-es évek nyers, anatómiailag fókuszált, analízáló electro-industrial legjobbjait idézi, legyen az egy *PLACEBO EFFECT* vagy egy *XMTP*. Mintha egy kiürített, és romlásnak indult, jéghideg elmeegógyintézet málladozó, zöld csempefalairól néznének vissza ránk üreges, tudatvesztett, halott szemek. Elridegülést, a kiüresedő/kiüresített emberi lét kimerevített pil-

lanatképeit kapjuk, mindezt kegyetlenül kétségbeejtő, reménytelen hangulatcsomagolásban. Olyan pszeudo-fúvós betétek is tartalmaz a szám, hogy minden hallgatáskor képes volna kettéhasítani a szívemet. Meg is állapítom újra meg újra, hogy a vidám, lelkesen ünneplős izmozós hangvétellű old school EBM vonal mellett mennyire eszelősen szükségem van a mélybe rántani képes, pokolian depresszív elektronikus zenékre is, hogy durván megmarkolássza a lelkemet, felkenje a csempefalra és szadista módon még ki is röhögjön érte.

A **THERE IS NO GOD BUT ME** (Nincs más isten rajtam kívül) a posztmodern kontroverzitása miatt érdekes. Amennyiben az electro-industrial színtér egyszerre képes magát alárendeltségbe, kishitűségbe, szorongásba transzponálni, ugyanígy nárcisztikus, ego-vezérelt, önittasult isten-szerepbe is. Ez jól tetten érhető a világban, ahol alárendeltségre, istenfélésre neveltek nemzedékeket, de közben önmagukkal el is bábozták nekik istent is (lásd „történelmi” vallások, egyházak bűnös szövetségben az állammal és a politikai hatalommal). Keretes, random éteri jégcsöpphangok és közte nyers, kimért, kalapáló szólások burkolják a hitben meghasonlást, identitáskeresést és szempontváltást. Olyan érzésem van, hogy a **THE SNAKE WITHIN** (A kígyó bennünk) ezt viszi tovább. Sztratoszférát idéző szintézishullám, fenyegető ütősök, morajlás, drámaiság és pusztítás egyben. A HV munkák egyik különlegessége itt is megmutatik. Páratlanul romantikus és gyönyörködtetően szép hangokat, szólásokat, zenei betéteket képes frontálisan ütköztetni mindezek ellentétével: brutálronda acélhorzsolásokkal, ördögi

énekekkel, arculcsapó vadarabokkal és nyomasztó effektekkel. Önmagában már ezek kiválasztása, feljátszása és szintetizálása is tehetségnek számít, nemhogy ezek összepárosítása, összhangban és egységben kezelése. Jó példa erre a dermesztő és a legutóbbi *GIN DEVO* albummal (**THE GARDEN OF EVIL**) szinte egy ligában játszó **MY BELIEF IS STATIC** (A hitem statikus) is a maga hosszú, jól eltalált, démoni, női-férfi dialógus beszédminta-inzertes felvezetésével (2.45 percig csak előkészít). A mozdulatlanságban, ragyogásmentességben, a fájdalomban, törött csontokban, hamuvá égésben és elhalásban kezdhet hinni a hallgatója. A különös **CARNAL MOTIVES** (Testi indítékok) materiális síkon lökdös tovább a degradáció felé, és itt is vintázs elektronikus melankólia lapul az elnyújtott, feszes sorok között. A szám utolsó pár másodperce olyan furcsa zajt tartalmaz, hogy majdnem nekiálltam egyből szétszedni a szettetemet, hogy megtaláljam és megszüntessem azt az elektronikus, földhurok-zajra emlékeztető bűgást! Még jó, hogy leesett, hogy ez a számban van és nem a készülékeimben! Ilyen trükkös, fülbecsapós és elidegenítő hatásokból pedig rengeteg van ezen a lemezen, tehát inkább javasolt figyelmesen és többször hallgatni és nem mérgelődve egyből nekiesni szétbuzerálni az erősítőt, kábeleket és a hangfalakat! A **FRAGMENTS** olyan mély frekvenciákat tartalmaz mindjárt az elején, hogy egyből lekaptam a fejhallgatót a fülemről, hogy ez vajon „kintről” jön-e? Megkapó 1:36-tól a kis ismétlődő és fülbemászó szintifutam, Mortum hangja ebben annyira megmunkált, hogy vakon és elsőre simán Ogre ugrana be és hogy ez bizonyára egy kiadatlan / új Skinny Puppy szám. Komolyan megtevesztő és emiatt zseniális mérnöki munka ez.

A **GRIM** (Zord) vág mint a penge, vibráló feszültség és vasak pofozzák egymást, északi hidegség és magány (meg főleg vér) szivárog belőle a hol eltompított, hol pedig felerősített dobok közül. A **WHAT DISSOLVES THE ONE** egy savfürdetős kínzási folyamatként hat, és ebben is van egy olyan beszúrt és ismétlődő kísérteties dallammotívum (már a legelején), ami belekarmol az ember agyába és onnantól nem is ereszti. Plusz ezt megtoldja még egy olyan szétroncsolt, szegmentálhatatlan, érthetetlen emberi beszédmintával (ez elsőként 0:08 és 0:18 között hallható, majd később 3:13-tól is), hogy csak sokadik hallgatásra lettem rá figyelmes. Valami rádiófrekvenciás dolgot „zajol rá” és ezzel mindjárt ügyesen álcázza is egyben! Hátborzongató technikai megoldások ezek, ilyenkor az alkotó iránti csodálatom és tiszteletem úgy szökik fel mint a láz, mert a sok egyforma és futószalagon kitolt, kihívásmentes zenék tucatjai között igenis szeretek elveszni a bonyolultabb és értelmetlennek tűnő hangképekben, hangulatfelzabáló, acélos zajketrecekben, vérfagyasztó effektekben. Nem baj, ha atonális, nem baj, ha nem szögegyenes, nem baj, ha nem trendkövető, de hasson rám úgy, hogy még sokadik hallgatásra is azon agyalhassak, hogy ezt most mégis hogy érte el, hogy ejthetett így, ennyire csalárd módon csapdába? Miért szedi darabokra az elmém, a lelkem?

Nálam tulajdonképpen ezzel a kilencedik különös számmal ér véget a konceptalbum, ugyanis hangulatában eddig egységes. Van még egy elágazási pontja, ez pedig a magas tempójú dancefloor-kompatibilis és brutáldarálós **MY BELIEF IS STACTIC (ZEVEN ODD GODS RMX)**, ami kellőképpen felrázza a hallgatót.

Ez a digitális és a CD-formátumon is azonos, innentől azonban eltérő a maradék, ugyanis editek, remixek, alternatív változatok kaptak helyet az anyagon. A digitális verzión a **GRIM (DIRGE DUB)** például igen meglepő, mivel alig hasonlít az eredetire. A CD-n a két utolsó szám a dobhártyametsző hangokkal megtűzdelt **WHAT DISSOLVES THE ONE [STONE CUT]** és a **CLOTS [ACID IN VEIN BY EPILEPSY MORBID ROTTEN]**, ez utóbbi annyira roppant ügyesen és izgalmasan lett „EBM-esítve” és „savasítva”, hogy egyszerűen nem tudom többet elengedni.

A Fragment Existence önmagában véve egy roppant komoly, központi, szintetizáló, szerzői album, amely a legjavát tárja fel Human Vault legsötétebb és zezzugos művészetének, világnézetének, igényes hangmérnöki tudásának. Kering azonban még körülötte két szatellitkiadvány is: Az egyik a 2022-es **CARNAL MOTIVES** remixelbum, amelyen többek között aktív, magyar, nagyformátumú előadók (*CALM T, FIRST AID 4 SOULS, 3.N.D., ARAS FOCUM*) értelmezték újra Human Vault szerzeményeit, továbbá a **THE UNDERMINING INSTRUMENT OF FATE** mint előzetes ízelítő válogatás, amely szintén komplex bevezetés Mortum speciális, sötét tónusú, önboncolgató univerzumába.

A Fragment Existence azonban nem való mindenkinek, ezt le kell szögezni. Jelentős előnnyel indulnak azok, akiknek van már némi jártasságuk a fajsúlyos és komplex, sötét elektronikus zenék terén, és nagyjából ismerik a Human Vault diszkográfia darabjait. Vagy ha nem, akkor legalább a **SKINNY PUPPY HARSH STONE WHITE** c. számától nem nyiffantak ki még egyszer sem.

PETRIFIED ENTITY: B-SIDES & RARITIES (2023)

Mégis hol rejtőzött ez a szólóprojekt eddig? Valami szúnyog nemi szervén a bokorban? Te sem hallottál róla, mi? Nem? Ha eredeti, elég szuroksötét hangokra vadászunk, akkor itt egy új reménysugár. Nem is értem, hogy ha ezek a B-oldalas számai és ritkaságai, akkor milyen is lehet, ami nem az? Dark wave-nek címkézik fel ugyan, de szerintem csöppet sem az.

Ilyen természetű a mostani műfaji kavarodás és nem kell túlaggódni, én sem fejtem meg. Saját bevallása szerint elmosódó vonalak a dark wave, cold wave, post-punk, synth punk, industrial, EBM, minimal wave és dance music között. Értjük. Azaz nem. Az USA Virginia nevű államának Richmond a fővárosa, és nincs köze a Ted Lasso által kócsolt focicsapathoz. Innen származik a Petrified Entity (magyarul: Megkövült Entitás), ami találó név, összevetve a vizuális esztétikájával: beteges vonzódás kőszobrokhoz, kőfaragáshoz, természetesen zártos áramkörű, vibráló, brutál interlace-elő kamerán áteresztve. Végre valami érdekes újdonság a sok elcsépelet klisé után!

A zene nem követi le ezt a vonzalmat. Semmi középkoriság, gótság, angyalok és boszorkányok, meg hasonlók. Ha össze kellene sűríttenem, akkor azt tudnám mondani, hogy a legbetegebb japán és francia underground keresztezése valami szomorú cyberpunkkal, mindez begöngyölve durván kísérletező gépnüüstöléssel. Csak nyomokban iparos sampler-zene ez, jóval több benne az improvizáció és a keretek felszaggatása. 51 percen keresztül voltam elvarázsoltva, és ez csak az első hallgatása volt. Semmi unalmas, „oh, ez innen vagy onnan van!” típusú aha-élmény nem ért közben. Hol kapni ilyet manapság?

Könnyen azt gondolhatnánk, hogy az Államok már nem képes eredeti és pincemélyben keletkezett undergroundot szállítani, azonban egyre inkább érnek meglepetések, hogy de, mégis. Ez is valahol a fájdalom galériája a demószerű fátylak közt. Amikor kapaszkodókat keres az ember, és agyonvisszhangolt,

lo-fi nyögveéneklésekben, meg párbajtőrrel átszúrt vastag zajszövetek réseiben találja meg azt a bizonyos sötétséget...

A 10-számos album felvételei egyediek, izgalmasan túltölt do-
bokkal, 80-as évek kezdő glitch-készleteinek lelkes használá-
tával és a 2020-as évek brutalistára torzított, mélyített, kásásra
zengésített és visszhangosított vokáljával. Ez a technika nagyon
menő lett mostanában, számos death industrial banda is alkal-
mazza. Legjobb, ha nem értesz a szövegekből egy szót sem, nem
vagy képes a zúzdaként működő, agyoneffektelt hangszálak
közül feltörő szövegelésekből semmit sem szegmentálni, meg-
érteni, feldolgozni, elspájzolni magadnak. Nem is tanító jellegű,
hanem sokkal inkább zavarkeltő, hangulatszervező és lélekbo-
nyolító. Elidegenítő, akár egy gyámhivatal. Pont az a célja, hogy
kint mászkálva már egyetlen ember szavát se értsd, de rendre
lepődj is meg ezen. Ugyanazokat a nyelveket tanuljuk a Földön,
mégsem értjük egymást, akkor meg nem mindegy, hogy gyilkos
frekvenciák és fel és le szánkázó basszusfutatok és loop-ok
közül kell kimazsolázni bármiféle értelmet? Van még egyáltal
olyan, hogy értelem? Vagy nagytóval kell keresgélteni?

Rengeteg underground alkotás nem is akar már semmi-
ről szólni, mert pontosan tudja, hogy nemírók, nemolvasók,
nemgondolkodók, nemértők közé teljesen felesleges beleszór-
ni ékes bölcsességeket, sziporkákat, logoszt, könnyen idézhe-
tő, átvehető gondolatokat, „megmondást”. Ez elmúlt, vége.
Dekódolj, ha van elég időd és bipoláris ADHD-sként tudsz még
figyelni 10 másodpercnél tovább, anélkül, hogy kapirgálni kez-

denéd a kapcsolókat, távirányítót, gombokat, fekete üveget a léptetéshez. Az élet olyan dedós, sulis székfoglalós játékká degradálódott mostanra, ahol mindig veszítesz, mert egyszerre 20 zeneszám szól és mindegyiknél máshová iktatják be a szüneteket. Sosem nyerhetsz, fogadd el, hogy nem lesz ülőhelyed. Az ilyen zenék pont arra jók, hogy felszívd magad és akarj ezen változtatni, tréningezd magad, drótozd át nap mint nap az agyad. A japán *2ND COMMUNICATION* pl. nagyon is vágta az ilyen improvizációs lehetőségekben rejlő előnyt.

A **FROSTBITE** kristályos, zúzmarás, melankolikus világával és a gothic-ra jellemző fájdalmas énekével ragadja meg a hallgatóját, amúgy a *TILT!* jobb napjaira emlékeztet. Egy olyan tájba vezet bennünket, ahol látszik a lehelletünk, a mozgásunk és a szívverésünk is lelassul, csak mi vagyunk és a hó. Ahogy kívül, ugyanúgy belül. Roppant érzékeny szám, roppantó a hangulata, és bár kissé meghajlik néha a vokál ide-oda, ettől még gyönyörű pillanatokat ad, és szép lassan fédelődik ki, ami ritka.

Az **ENEMY** olyan, mint egy idegen, zord tájon tett felfedezőút, az ellenséges tájjal perlekedik az ember, amit a saját ellenségévé tett. Különös hatása van a kissé jobb csatornába billentett 8 bites szekvenciának, a háttérben klaffogó mechanikus gépalkatrészeknek, szóval akadnak benne ilyen kis hangsnack csemegék, amikre jó rácsodálkozni.

A **BLACK MASS (REPRISE)** engem egy régi dub számra emlékeztet, legalábbis a kezdete, de aztán átvezet a dark wave érzelmileg

ingoványos, fájdalmas világába. Csillagos ég szintű analóg szinti és erősen reverbált vokál adja a kegyelemdöfést ebben a nyúlós, kétségbeesett és szomorú számban. A **CHECKED OUT** szállodai szoba hirtelen elhagyások és a recepción kicsekkolások közti idő kitöltésére tökéletes, ez már nyers, zajos, hajlításokkal, csörömpölésekkel teli, féltő, hogy felrúgunk pár padlívázát, és a liftben ott vár minket a *GGFH* stábjá. Erősen kísérleti, improvizált, izgága és türelmetlen. Némiképp ezt is át tudom érezni, főleg a briketté préselt és salakká torzított részeit, nekem is vannak ilyen hangulataim, ha haza kell menni, na!

A **REALITY** sejtelmes, sikátorba, bokorba rángató felvétel, mély szörnyhang regél valamiről, amit nem értünk, felsejlik egy kis (USA-CAN) kísérleti elektronika, Európa ennyire sosem volt drogfüggő, hogy ilyesmiket hegesszen két tűszúrás közt, és az összes rongyszagatása, behasogatása annyira tengerentúli, amennyire csak lehet, innen-onnan ropognak be minták, beszédfoszlányok, tárgyak borulnak ránk, nem épp Duna-parti nyugalom, de egy csapat vagyunk a bajban is, szerintem ezt mondja, mikor mindenki lila macskákat lát tekeregni a szekrények tetején, bár ezt nem tudom, sosem hallucináltam még ilyesmit, a szerhasználatról pedig fogalmam sincs.

THE WITCH AND THE RAT remek középkoridézés modern, 80-as, főleg C64 elektronikával, meg ki tudja mi mindennel, pattogós, gesztenyesütős, és ehhez képzeld el, hogy bemész az építőanyag-telephelyre és azt mondod, hogy kérsz 800 négyzetméternyi, kétrétegű, mókusbarna színű mézeskalács-tetőelemet,

lehetőleg eső-, és hóállót, a mellényzsebedből meg kikandikál egy túletetett lazán integető patkány. Van elég fantáziád?

A **STATION OF THE CROSS** egy hagyományos Golgota, akárme-lyik vidéki féldombon, pofonegyszerű, egyenletes elektronika, nekem Pécsvárad jut eszembe róla, ami egyszerre nagyszerű és halott hely, de a Golgotáját (is) érdemes megnézni, mert kicsit ipari, mozaikos és hiányos. Ez az instrumentális csoda is hason-ló, kellemes turisztikai látványosság képes lenni.

A **DEADLY TURN (BLACK ICE)** számról elfogultság miatt nem vol-na szabad írnom egy mukkot se, mert a cyberpunk bekopog, és az énekstílus retkes metropoliszból való, nyakra feszített vir-tuális húrokon pöngetnek egyesek, a fekete jég megsüt és el sem tudnád magyarázni, hogy mi a fene történt veled. Vala-hogy ilyenkor vágyom is a remixkultúrára. Hogy ezt rekonstru-álja valaki hozzáadott elektronikával, szedje ízekre, rakja össze szépen újra egybe, meghagyva a fagyott, velőt tartalmazó ge-rincét is azért! Ez megérne egy feldolgozást, jól vibrál, kezeli a retrotech-cuccokat, van íve a számnak, teletömve underground perfekcióval, csavarokkal, dobolok mindig a lábammal közben.

A **NO ONE**, egy rendes szörnydobogás! A „No One” sample sokrétű recycled felhasználása enyhít az érzelmi hullámvasúton. Olyan thriller-ambient ez, amelyenhez fogható igen kevés akad, kissé megdől a *FSOL* irányába, van benne cinematography, sötétség, samplingbravúr (betegre lassított rotorhang!) dörge-delmes effektek, szóval nehezen felejthető darab.

A **POOR CIRCULATION** a keringési rendellenességekkel szenvedőknek ajánlott nyomatékossá fejlődő track. Alig hallani az elejét, percegés, sercegés, szubvokális hangok, robotpatkányok, elszabadult, hurkokba rendeződő frekvenciák, lebegés egyvelege szövi át majdnem 9 percen át.

De most be kell fejezzem, mert egy ronda alkesz figura már a kezdetektől fogva néz kintről befelé a kirakatüvegen át, hogy mit írogatok ennyit a telefonomba és tudom, hogy kipécézett magának, szóval gyors tipli van, itt a riport vége. (Valaki meg tudná mondani, hogy hétfőnként miért ugrik meg szignifikánsan a köztereken kísértő, provokáló, furcsán mozgó és hangoskodó, erősen illuminált emberek száma Magyarországon? Ennyire rossz volt a hétvége? Ha Petrified Entity-t hallgatna az ember és néha alaposabban elmerengene a saját céljain, bizonyára nem volna az.)

Addendum:

Ajánlom figyelmetekbe a magazin Felvillanyozó társaság rovatában található Petrified Entity interjúmat, melyben Tony Gloom mesél egy kicsit az album keletkezéséről és úgy általában a zenélés, meg az élet, halál apró szépségeiről.

GENEVIÉVE PASQUIER: LOUCHE EFFECT (2017)

A Geneviève Pasquier francia művésznév, magyarul nehezen kiejtve: Zsönöviév Peszkié, Judith Merkle Riley (1942-2010) amerikai író, A párizsi boszorkány (2003) című könyvén alapul. Tulajdonképpen egy olyan német deep dark gothic femme fatale (a végzet asszonya!) dalszerző és előadó, a múlt század elejében bennragadt díva, akivel mindannyian

nagyon szívesen spanolnánk akár csak 5 percre is. (Mázlisták tovább, előre az elcsábításig!) Egy valódi átváltozóművész, aki a történelmi korokon áthúzódó spleen és a lélek olyan húrjain táncol balettcipőben kecsesen, melyek létezéséről eddig semmit sem tudtunk. Ez pedig nem volt jó nekünk.

Polgári nevén Isabelle Wörner (tagja volt a *JÄGERBLUT*, *THE MUSICK WRECKERS*, *THOROFON*, *UMB-KOLLEKTIF* formációknak), és már 1995 óta aktív „iparista”, míg 2003-ban végül szólóra nem váltott. Mindent megtanult minden egyes műhelyben, így egyenes volt az út előtte. A Louche Effect (direktben fordítva “Merőkanál hatás”) franciául átláthatatlant, gyanúsat vagy rossz hírűt jelent. Egyébként a pontosság kedvéért egyszerűen louche-hatásnak vagy ouzo-hatásnak is hívják, ami egy spontán emulzió, és akkor jelentkezik, ha vízben nem oldódó folyadékot vízdékony oldószerben oldunk fel, majd ezt az oldatot nagyobb mennyiségű vízzel hígítjuk. Ekkor a nem vízdékony anyag sokáig megmarad, mikroszkopikus cseppekben csapódik ki. Tehát gondoljunk csak az Ouzo-ra, és megszű az! A lemeze kevesek polcán porosodhat a magyar otthonokban, holott ez a kincset érő mű bújós cicaként dörgölözhet oda minden, akár *DEAD CAN DANCE*-en felnőtt hifistához, még akkor is, ha nevezetesen kutyás az illető. Ragaszkodás lesz ebből hamar.

ATHOROFON egykori énekesnője a Louche Effect-et 8 év kihagyás után rögzítette 2017-ben, idén (2022) viszont újra kiadták. A glamour és a szürke pásztázó fények utáni sóvárgás ugyanis ezt kívánta, egyébként nagyon helyesen. 13 számot kapunk tőle, amelyek mindenféle heveny körülmények között érdeme-

sek a figyelemre, mert van itt kérem mindenféle változatosság: franciás lazaság, német hűvösség, északi hidegben reszelgetés, minimal electropop, zakatoló gépek, táncoltató dallamok, elhaló romantika és tíz fekete lakkos körömmel jó mélyen lélekben vakarászás is. A magas BPM-en pörgőknek kifejezetten jót fog tenni a downtempo, hétvégi szomorkodós, jelenlegi vagy volt párunkkal összefűzős ejtőzésekhez tényleg kiváló móka lesz ez. Azért egy üveg szekszárdi rosé-t nyitni kell hozzá, és most hazabeszéltem. Kistermes, bepackoló muzsika, hibátlan hangok, fekete szaténnal, meg illatos selyemmel körbetekerve.

Az **APESANTEUR** (Súlytalanság) a kezdeti kis elektroörejeivel ledönt a lábadról, a nagyon magasra vitt és szívbemarkoló nyitányáról pedig, amelyet a kis francia nyelvű háttérsuttogások tesznek még rejtélyesebbé, azonnal érezni fogod, hogy egy különleges album ez, szerelembe akarsz esni, de lehetőleg azonnal és a világűrben. A **SKYDANCE** kicsit életet lehel a folytatásba, de a sötétséget, vákuumot, az Ūrt itt sem lehet elkerülni, potyogtak a könnyeim közben. Komolyan olyan, mint egy simogató vigasztalás éjfél, és minden be nem teljesült vágyunk és álmunk fölötti veszteségérzet után. Szinte kapaszkodni lehet bele, és épp az a legalattomosabb jellemzője, hogy még nyomulósan fülbemászó is. Ha ennek a számnak puha keze lenne, biztosan markolnád. Az **I WANNA** ezt tempósítja fel, akkor is emlékezni fogsz rá, ha csak egyszer hallottad. Vágygerjesztő és jó érzékkel, sőt, érzékiséggel megírt szám, amolyan komótosan összedörgölözve táncolás az afterben és mámorban. A **NOT YOUNG ENOUGH (LOUCHE MIX)** megidézi a **GOLDFRAPP**,

THE CRYSTAL METHODE, *HOOVERPHONIC*, *YENDRI*, és hasonló zenekarok, előadók lakótelepi nyomott hangulatait, talán ez az egyetlen latymatagság a lemezen, ami nem hagy különösebben mély nyomot. Ellentétben a **MISTY STREETS** nótával, ami az ipari lüktetésre hangolt hallgatókkal kompatibilis lesz. Ez is dívaének, de az alapja és a dallama is bemászik a bőröd alá és ott fog maradni - egyszerűsége ellenére is. Ilyenkor mindig rácsodálkozok, hogy rátermett és vérprofi női előadók ordítás nélkül is (lásd: *YOUTH CODE*) mennyire képesek hatást kiváltani. Érzékiség akad a fémes kattogás alatt! Itt fontos megjegyezni, hogy az agglomerációs stúdióm fölött lakóknak van egy öreg, beteg és pszichopata kutyája, aki a nap kétharmadát keservesen képes végigvinnyogni, nem lehet vele mit kezdeni. Nos, ebben a számban ő is háttérvokálozhatott, csak nagyon jól hegyezett fülekkel lehet felfedezni benne ezt a furcsa kutya-vonyítást. Mindig felkapom a fejem rá, hogy ez most a dalban van, vagy már megint az eb kattant meg? (A dalból szól vissza, vagy talán már én kattantam meg, annyira sokszor hallgattam.)

A **MY DEAR FELLOW** aztán átmegy elvont és megeffektezett *BJÖRK*-be, hűvös tenyerét az előbb felforrósodott homlokodra helyezi, jobb esetben nem alszol bele (nekem párszor sikerült azért). A **LOUCHE** lesz az album féltengelye, ott fog megszakadni a kivénhedt szíved, mert fekete csipke alól nézed majd az összes eltávozottat, miközben te is az vagy már. Egy távoli függöny mögül hallod a chanteuse-t, és olyan komótosan távozik el belőled az élet, ahogy azt mindig is elképzelted, vagy szeretted volna. Ha készítenék funeral playlist-eket polgári teme-

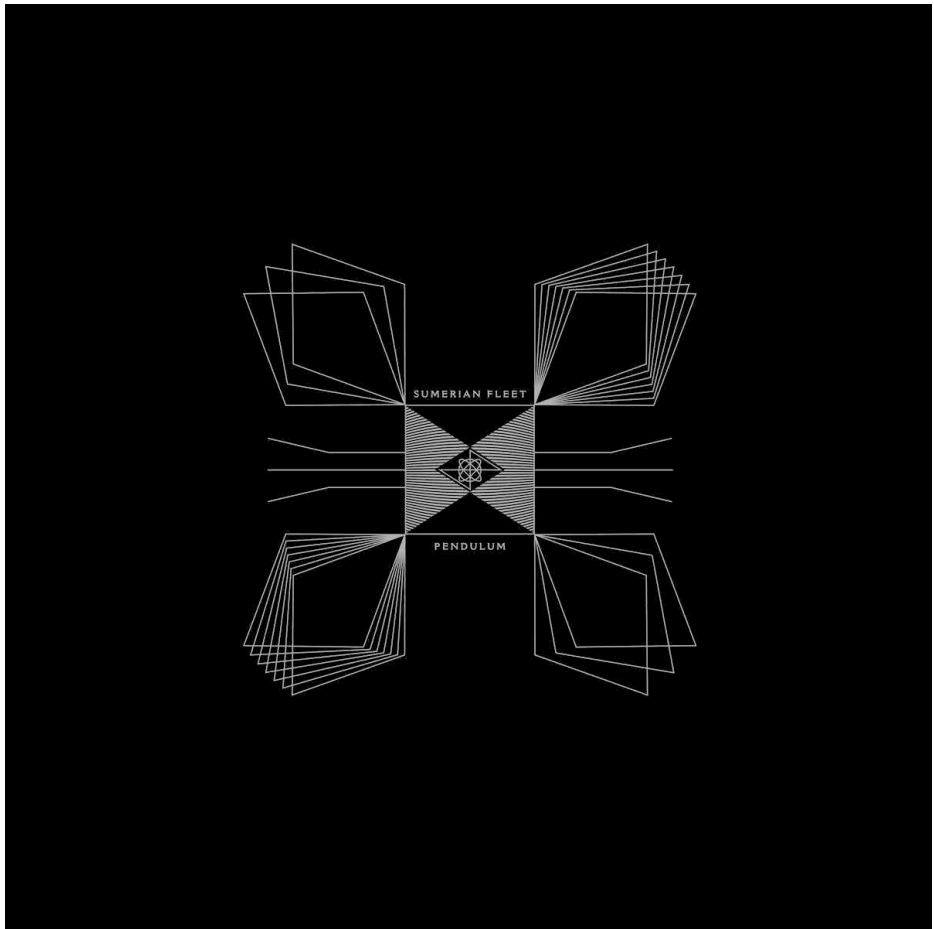
tésekre, ezzel indulna minden bizonnyal, de eddig még sajnos senki nem kért tőlem ilyet, pedig lennének furfangos ötleteim hozzá. Egy lassú, apró csepegésekkel, fájdalommal bekenegedett dal ez, az adrenalinfröccstől megittasultakra olyan rosszul fog hatni, mint a satufék a 74-es troli mögött megtapasztalva. A **SANDSCAPES** viszont már játékosabbra, lazulósabbra veszi a figurát. Kicsit olyan, mint egy áltermészettudományos álriportműsor álaláfestőzenéje az M5 álkulturális adón akármelyik délután. Nem kaparjuk le tőle a tapétát a falról, de jófajta chill van benne, és ebben helyesen funkcionál, mert sejtelmes! A **GIN TONIC** ezt feszegeti tovább, minimálelectro-kószálás egy pohár itallal a kezekben, felszínes franciás fordulatok, feelgood finomság, enyhe keleties beütéssel, rajongással, közepes pezsgéssel. Az **ENJOY YOUR LIFE** (a közhelyes számcímek világbajnoki címét is megkaphatná, de 2017-ben még máshogy éreztünk ezzel kapcsolatban) ráteker kicsit, ez már szinte triphop techno, afféle boszorkányosra sikerült ráolvasás, közel sem egy veretős és frázispuffogtató, überhappy, kamus life coach-nóta! A **RED MOON** érfelpattintós párkapcsolati szerzemény, szakítás után inkább kerüljük el, mert nem tesz jót, ugyanis a lassan rothadásos múlandóság kapanyele lóg ki belőle, jobb behúzni a nyakat ilyenkor. A **TOO MANY** a *PORTISHEAD* elkötelezett rajongóinak fog felejthetetlen könnyeket csalni a szemébe, a visszavisszatérő fájdalomba igenis bele lehet fáradni, de túl sok rövid életű aranyhörcsögöt kellett elkaparnom ehhez, mire felfogtam a lényegét, hogy tulajdonképpen mindenkit meggyászolunk, a csendesebbeket, kisebbeket is.

A **DIRTY BLUE** a végén egy kíméletlenül lassú zongorás melan-kóliazuhatag, és ez a különleges nő képes arra, hogy ugyanazt a földöntúli fájdalmat és kesergést újra előadja, csak másho-gyan, még lassabban megforgatva azt a bizonyos böllérkést a szívünkben. De emberként ezekért a különleges pillanatokért érdemes élni. Meg hát ezekbe is halunk bele jóformán.

A Louche Effect album egy fényesen ragyogó csillag a némi iparisággal itt-ott megtűzdelt, art-deco stílusú, sablonos és modorosságtól bűzlő gothic zenék között. Lebilincselő földön-túli morajlásban múlik ki lassan, tehát a vége is felejthetetlen. A hallgatója pontosan azt kapja tőle, amit az album igényesre szerkesztett és korhű borítója beígér: századeleji füstös loká-lok, szivarkák és szipkák, pezsgőspoharak, súlyos bőrfotelek, bársony és szatén díszletek, súlyos függönyök, arisztokraták, te-metések, válások, búcsúzások különlegesen szép, részletgazdag elegyét, tulajdonképpen egy letűnt és soha vissza nem térő kor aláfestőzenéjét, amikre legfeljebb nagyformátumú, kosztümös filmekből ismerhetünk rá (pl: *NAGY GATSBY*).

Nagyon hiányozna a világból, ha nem létezne ez az album, ami-hez tényleg jó hozzábújni. Biztosan senkinek nem adnám köl-csön a saját példányomat, mert annyira félténém ezt a tokba zárt vintage, avantgarde, olajos-tejszerű csodát. Egyszerűen néznünk kell a buborékok csodálatos táncát, amíg végleg meg nem szűnik, utána már csak bámulunk bele az üres pohárba.

SUMERIAN FLEET: PENDULUM (2017)

A (holland) Sumér Flotta talán utolsó káprázatos főműve ez a mértanilag kiegyensúlyozott, súlypontosított szabadulólemez, bár szabadulósobákban (a covid óta már nem dívik ez) nem játsszák, pedig igazán lehetne ott is. A döntésekről, dilemmákról, fogoly-gegyenc játékokról, alá-fölérendeltségi viszonyokról sosem írtak még ennél konkrétabb zenei kiadványt.

A Sumerian Fleet triót, Alden Tyrell és Pauli holland producerek alkotják, akikhez 2010-es debütáló EP-jük után Zarkoff is csatlakozott. Második EP-jük 2012-ben jelent meg, majd 2014-ben a **JUST PRESSURE** debütáló albumuk a Dark Entries-nél.

A Pendulum egy alapvetően, spektakuláris módon szétválasztott világról szóló lemez, de erre a hallgató csak a milliomodik hallgatás után jön rá. Leheletfinoman ábrázolt az összes szám, lágy fonalakkal összekötött egyéni és közösségi élményfröccsökön keresztül. A 80-as évek dark wave/EBM ihlette számok számos ipari árnyalatot is tartalmaznak és irodalmi utalásokból sincs benne kevés: Poe „A gödör és inga”, Pelevin „P generációja” és a „Bogarak élete”, valamint a klasszikus cyberpunk, Gibson „Sprawl” trilógiájából is akadnak benne szilánkok. Az albumot úgy állították össze, hogy a hallgató összekapcsolhassa ezeket a pontokat, önállóan is narratívát alkothasson, és elmerüljön abban a hozzáállásban, amit a Sumerian Fleet próbál közvetíteni, mint például Vigny elképzelésével:

**„A BÖLCSESSÉG LÉNYEGE A NYUGODT KÉTSÉGBEESÉS,
DÜHÖS GÖRCÖK ÉS AZ ÉG FELÉ IRÁNYULÓ
SZEMREHÁNYÁSOK NÉLKÜL.”**

Alfred De Vigny

A lemez központi szimbóluma az ide-oda lengő inga, amely a materializálódott, képesített, objektivációktól és a spektakulumgyűjteménytől terhelt világban gyakran láthatatlanul van jelen, vagy legalábbis kevesen veszik észre. Erre példának oká-

ért a bipoláris személyiségzavarban szenvedők egy részének nagyobb esélye lehet, viszont a többség az inga két szélső, ki-lengési pontját (jó-rossz, bal-jobb, szabadság-szolgaság, aktív-passzív, szeretet-közöny, fekete-fehér, fény-sötét, stb) fogja leginkább észrevenni, a köztük megbújó rengeteg árnyalatot, a változást nyilvánvalóan nem. Az ugyanis melós, odafigyelést, gondolkodást, elvonatkoztatást és folyamatos elemzést igényelne. Azonban erre a kinti valóságban sem idő, sem energia, sem készletelés nincs. Olyan kicsit, mint az óramutató járása, tikkekben látjuk, azonban a közte történeteket (ezredmásodpercek) csökönyös fizikai és időszemléleti ismereteink miatt föl sem fogjuk. (A magukat 100%-ban egészségesnek hazudók sem!)

A címadó nyitány, a **PENDULUM** óvatosan próbál erre halk, lassú üzenetekkel és kérdésekkel rávezetni. Egy hideg penge leng a fejünk felett, van egy kis rés, amin keresztül kiprélhetjük magunkat, örök nincsenek, csak halálos veszély, döntési helyzetek és reakciók egész halmaza, szabadok vagyunk, de szeretjük a veszélyt is. A legfőbb emberi dilemma képe rajzolódik ki ebben a helyzetben. Pszichológiailag benne maradunk-e egy méltatlan, fogságszerű helyzetben (akár magunk teremtettük önmagunknak, akár mások), de lehetőségünk lenne változtatni, valamiért mégsem tesszük. A szabadság nem az, hogy bármit megtehetünk, amit csak akarunk, hanem az, hogy nem tesszük meg azt, amit nem kell. A Pendulum ráadásul trükkösen és rendkívül intelligensen gondolkodtat el az élet kontra halál, lét kontra nemlét filozófiai alapkérdésein: melyik a nagyobb bátorság vagy a nagyobb veszély? Tudatosan kioltani az életünket,

vállalni az ismeretlen nemlét állapotát, vagy inkább benne maradni valamiben, ami szintén veszélyekkel járó, életben maradt nemlét? A szám egyszerre lassú, vibráló, katekista példafeladata a szabadságnak, fogságnak, elfogadásnak, elutasításnak, öngyilkosságnak, életigenlésnek, maradásnak, menekülésnek. Számomra sokszor a párkapcsolati és a munkahelyi életterületek vonatkozásában merült fel és került elő ez a felvétel, és mind a mai napig felteszem, amikor segítségre, tisztánlátásra (bátorításra) van szükségem a „menni vagy maradni?” területén. A szám végén ott a válasz: „You’re free to leave”. Senki sem tart fogva, szabadon elmehetsz. Zeneileg a mesterien eltalált basszusgitár-loop, a lassan ide-oda ingázó, elhaló, különös vibrálással bíró, folyamatosan billegő szintetizátorhang, valamint a jeges, magas dallambetoldások dermesztővé és melankolikussá változtatják a kereteket. Elképesztő hatású, roppant önfegyelmezett és hipnotikus is egyben.

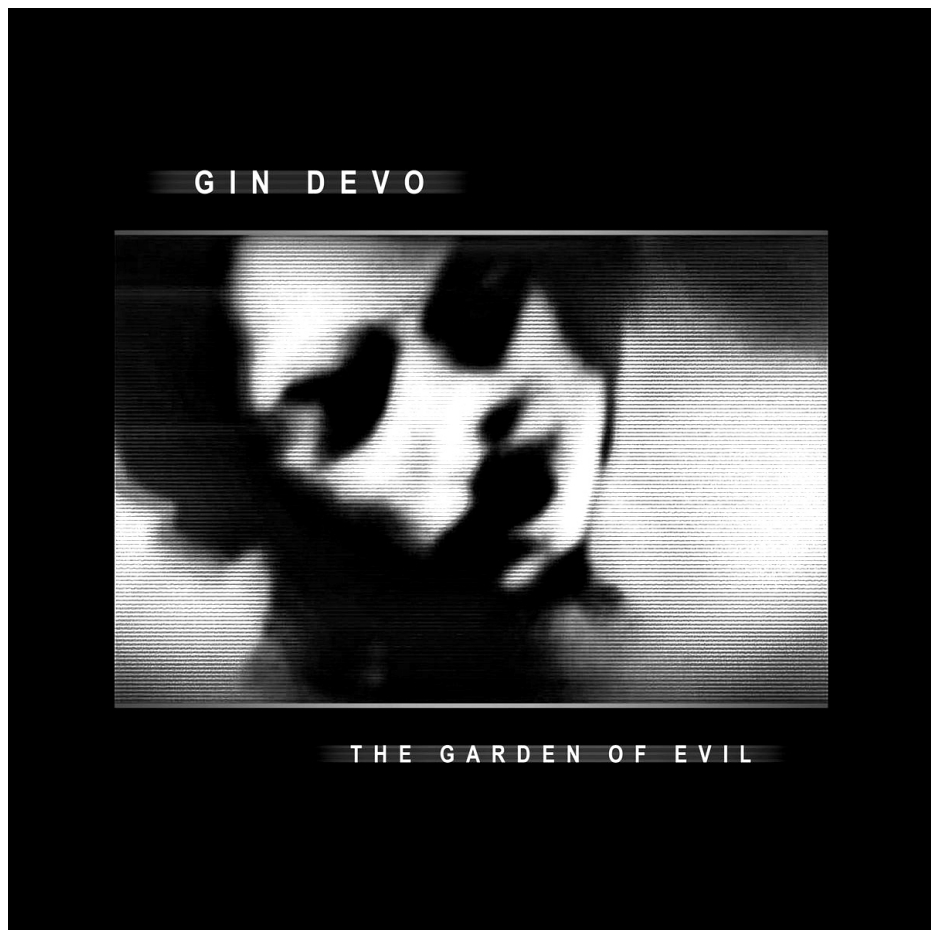
A **THIS GAME HAS NO NAME** megfeleltethető az énekes Zarkoff (Saša Rajković, neves horvát electro/darkwave/techno producer) egykori zenekarának, a *FLORENCE FOSTER FAN CLUB*-nak a 2012-es azonos című felvételével (az **ASYMMETRIC** albumról). Akkor már a Sumerian Fleet remixelte, tehát teljesen azonos a Pendulumon hallható verzióval. A ütemes és mély zenei alapja, benne a gitárzengetések, sejtelmes lead-ek miatt minden nyomatékosabban, mélyebben, és „pengén” szól. Az előző számban megismert hideg penge ismét visszatér: a társadalmi rendszerek semmit nem változnak, minden ugyanolyan marad, és ennek a játéknak nincs neve. Nyakig benne vagyunk mind.

A **SEVEN SINS** jól táncolható, kissé aggresszíven döngölő track a bibliai hét főbűnt (büszkeség, kapzsiság, harag, irigység, bujaság, falánkság és lustaság) sorolja fel súlyos ipari csapásütemek és éles felsikoltások között, illetve ezek megismétlésére és bosszújára emlékeztet. Remek szekvencermunka van benne. A **STILL WALKING** viszont egy lágy krémsajt állagú, egy gitárral és dobbal kísért, visszafogott tempójú és nem tipikusan electroszám a szenvedély és a belső motiváció elmúlásáról, az egyedülmaradásról, amikor az idő is lelassul, körbe-körbe járunk csak tehetetlenségünkben, vagy épp lassan egyenes vonalon, bármiféle kétségbeesés vagy reménykedés nélkül, de azért kellő higgadtsággal. Szép érzelmi rezgések vannak ebben, és áthatja egyfajta őszi, komor melankólia és az önboncolgatáshoz, introspekcióhoz ez nagyon is illik, ahogy a dolgok állásának passzív és rezignált elfogadásához is. Az **ALL AGAINST ONE** viszont újra odalép alaposan, feszes és baljós darab. Egy kóros elméjű egyént ábrázol, aki szektavezérszerű, morgós medvehangokkal a fejében indul útnak, hogy az ősi játékot űzze, ezért lemegy a közterekre, hogy aztán ártatlan embereket vadásszon le („down for a manhunt, down for some fun”). Mindenki egyvalaki ellen van, az erős a gyenge ellen, és akinek nincs hite ebben a világban, azt megtéríteni szükséges, közben pedig mindenki szerencsétlen és tartozni is akar valahova. („és az utolsó levegővételeddel olyan akarsz lenni, mint én / tartozni akarsz valahová / hinni szeretnél”) A vallási fanatizmustól, az inceleben át egészen a terrorizmusig minden benne van ebben a durván kimunkált, furcsa látószögű, erősen pszichopata számban. Nyomasztó a pumpálása és a torz vokálja.

A **BLACKROOMS** a dark underground egyik emblemikus dala is lehetne az élet értelmetlenségéről a lentekről és fentekről, a társadalom kicsinyes kis unalmas lényeiről, az identitás szimmetriáiról, azokról a bizonyos fekete szobákról és a halott képernyőkről. Ez bár trappolós, de a lábát az ajtóküszöbbe akasztja. A **WASTELAND** a pusztulás képeit vonultatja fel, a kifarolást a ködben, elhagyott helyeket, földcsuszamlásokat, ócska bárókat, a börtönt, az évszakok változását és a fullasztó pillanatok. Mindezekben szinte csukott szemmel megyünk végig, mert amikor a tekintetünk a kezdődő pusztulásra meredt, egyszerűen elvétettük. Semmit se vettünk észre belőle. A **THORAZIN** láncsörgetéssel, súlyos basszusdobokkal, fibrilláló, mély gitárszólóval, analóg szintivel vezet végig a fegyelmezett vegyi tébolyon. A thorazin a neuroleptikus klórpromazin márkaneve volt az USA-ban, amely az első antipszichotikum, elmebaj elleni gyógyszer volt és 1952-ben fedezték fel a párizsi Sainte-Anne kórházban. Motoros és pszichés nyugtalansággal járó pszichotikus (elmebajos) állapotok paranoid hallucinátoros szindrómák, skizofrénia, bipoláris affektív zavar mániás fázisa, epilepsziás eredetű pszichózisok esetén használják.

A Pendulum dalait négy különböző helyszínen, stúdiókban vették fel és keverték készre. Eloise Leigh által tervezett rézfóliával, absztrakt négyzetekkel, a mozgást szimbolizáló ritmikus ismétlődésekkel nyomott zöld borítója igényességet és műszaki antikvitást is sugall egyszerre. A Pendulum tehát nem akármilyen lemez. Hangképletei, szövegei, változatos hangulatai miatt a mestermunkák közé indokolt sorolni és illik ismerni.

GIN DEVO: THE GARDEN OF EVIL (2022)

Olyan érzésem van, mintha a Vomito Negro valahogy kifarolt volna Gin Devo alól, és a zenei koncepcionalitásához, lényeglátásához nem találna méltó alkotótársakat, ezért inkább szólóban, saját név alatt viszi tovább a fekélysötét, klauszrofób hangulatot, amit eddig a VN készített. Az itt elemzett album jó példa rá, hogy mit is tesz a szabadság.

Nagy érdeklődéssel és némi elfogultsággal követem Gin Devo minőségi szólózásait 2012 (**ERRATA**) óta, akár egy chillesebb (**SURFACE**), akár egy vintage analóg elektronikai kísérletről (**ELECTROTEQUE**) legyen is szó. Jól kijelöli az irányt, hogy hogyan szeretnék nyugdíjas korom környékén alkotni úgy, hogy valójában bármit megtehetek és nincs belőle interperszonális para. Erre az albumra pedig nagyon is érdemes volt várni, mivel az elképzelt 2022-es év talán legsúlyosabb, sorban a 4. Gin Devo szólóművével találtam szembe/fülbe magam. Gin Devo hú maradt az ultrasötét jeges hangkezeléseihez és a megszokott fülledt atmoszférájához, és talán rá is bukkant valami fontosra.

**„ÉN VAGYOK A LEGÖNKRITIKUSABB EMBER EZEN A FÖLDÖN
ÉS SOHA NEM VAGYOK TELJESEN ELÉGEDETT AZZAL,
AMIT CSINÁLOK... DE EZ AZ ALBUM EGY MESTERMŰ!”**

GIN DEVO

A végkövetkeztetést már az elején lelövöm: A műve a sötétség végtelen állapotát tükrözi, amely tökéletes auditív metaforája lehet annak a kornak, amelyben élünk. Még ha a gonosz kertjébe is nyertünk belépőt szakszerű idegenvezetéssel, valójában sose jutunk ki onnan, ez a felismerés pedig több mint megrázó.

Régóta beígért album ez, talán egy évtizedre visszamenőleg bukkantak fel részletek Devo Soundcloud-ján, és a **DARK FREQUENCIES** már előrevetítette, hogy ez kicsit más lesz, mint a *VOMITO NEGRO* féle darálások. Az összes számot Gin Devo maga rögzítette vintage digitális hardverek-

kel, szintetizátorokkal és dobgépekkel, olyanokkal mint például a PPG Wave (1981-1987), a Roland JD-800 (1991), Korg Wavestation (1990-1994), Mattel Synsonics Drums (1981), Yamaha RY30 (1991), stb. Ez a hangzásán markánsan érződik is, tisztára a 90-es évek legjobbjai közé repíti. Az album nagyon jó beosztású. A limitált LP-verzió vérvörös vinylen 4+4 szám oldalanként, ca. 13 ezer forint. Azaz elosztva: egy szám kb. 1635 Ft-ra jön ki. Már annak, aki lemezjátszóról tolná a szellemidézést és az ördögűzést. Persze van digipack CD is. A számok viszonylag hosszúak, akár a köztük lévő szünetek. Szokatlan ez a 21. században, hogy hagynak elég pihenőidőt a fülnek. Sokszor azt hittem, hogy valami elakadt a lejátszóban, de csak szellősre lett hagyva, és ezt kellemes, különutas megoldásnak látom. Viszont a The Garden of Evil igazán megért volna egy sokkal kifejezőbb, esztétikailag naprakészebb borítót is. A központi torz szellemfotó adta volna magát, de sajnos nem lett kimaxolva ez az artwork. A borító a Paint Shop Pro Trial verziójával is összehozható időutazóknak a 90-es években botladozva, már annak idején is ennél kategóriákkal erősebb dolgokat hoztunk össze. A zene mögötte viszont abszolút tökéletesnek mondható: ugyanaz a szorongás, ugyanaz a bitumenlefolysás a nyelőcsövön, okkult elektronika, horrorszcenáriók, pszichológiai kísérletek feszes ritmusok közé préselve, és semmi zavaró nóvum, zéró szemöldökfelszaladás. Az album hátránya egyben a legfőbb előnye is, és itt mutatkoznak meg az évek és a rutin: Devo egyszerűen képtelen elrontani. Aki erre az érzésre kattant rá egykor (én pl. abszolút ebbe a csoportba tartozom, doomsdayváró, szorongó kispolgár), nagyon is

tudom értékelni, hogy valaki hozzáértéssel, szakszerűen beoltja a szerzeményeit és ettől bokáig lef*sod a bokádat. Végig. Ebben rejlik a csoda, tisztelt prepperek, bunkerépítők, amplitúdókkal szellemeket, jó és rossz entitásokat (elnézést: kék vagy zöld szemeket mágiával megidézők), hogy Gin Devo ezt csuklóból előállítja, a szeme se rebben közben. Mert profi, biztos kéz. Gin Devo hangja ellenben egyre öregszik, halványul, gyengül, valahogy hiányzik belőle a nyomaték, a düh, idős ember módjára meséli el az álmok ki és bekapcsolásának, a vágyak, szükségletek, valamint ezek elgáncsolásának árnyalt módzatait. Hangmanipulálás ide vagy oda, fel lehet ismerni, hogy ez ő, de a beszédhangja már csak egy halványabb instancia, amiből egy intelligens beszédszintetizátor-modulárt lehetne építeni „ModuDevo” brandnév alatt. Ettől eltekintve még mindig etalon, hideg futkos tőle a hátamon csatakraizzadt hajnalaimon, a múltkor álmomban majdnem eladtam a cégemet is egy zöldszemű, szőke nőnek. (Végül nem adtam el, mert nem tudta habogás nélkül elmondani, hogy hol, mi az érték, mi a meggyőző fegyvertény. A műszempillarebegtetés, combvillantós provokáció nálam ugyanis nem működik. Értékorientált vagyok.)

A The Garden of Evil az elsőtől az utolsó hangig tökéletesre csi-szolt mű, gyerekkorunk összes rémálmát stabilan hozza hango-kon, ereszcSATORNÁKON, beépített szekrények ajtajain keresztül. Mindent tartalmaz, ami beleváló (főleg a 90-es évek hangzásából), de semmit abból, ami viszont nem odavaló. Ettől talán egyszerre unalmas, ugyanakkor izgalmas is. Egy rövid pillanatra elképzeltem, hogy még csak 15 éves vagyok, és valaki a kezem-

be nyomja ezt az anyagot. (Senki se csinál már ilyesmit, sajnós.) Én pedig szinte azon nyomban ráfüggök, és innentől számomra ezek jelentik a hazai ízeket, csak ilyesmik után kutatok. Ha a fekete lépfene fehér lépfenét eszik is. Mert fekete mágia ez a javából. Valami, amit az első hangtól az utolsóig tisztelni illik. Vagy mélyen meghajolni neki. Ha nem működik, akkor nagyon más utak után kell nézni. Viszont akkor nem az adóban lesz a hiba, és nem is a zsánerben. Mert ez a zsáner még mindig hat.

A **DARK FREQUENCIES** úgy robban be, mint a hőálló üveg, amelyről azt hazudták, hogy hőálló, Devo pedig idegenvezetőként mélyről bugyogó hangon magyarázza a szellemvilág és a sötét frekvenciák közötti összefüggéseket az elveszett kommunikációról, blokkolási műveletekről, mindezt érzelmek nélkül, hűvösen, objektívan. Valamikor elveszett a kapcsolat a földöntúli dimenziók és a földi irányítás között, de ezt meg is fordíthatjuk akár. Már csak pár herzes szubfrekvenciák maradtak, amiken még átjut a jel. Csak valahogy nem találjuk.

A **TRADE** sötét drone-nal és horrorhangokkal, vérfagyaláló vasnyögésekkel indít, amire egy 135 BPM-es tompított szekvencerlánc gyógyul rá. A túlvilági-alvilági réteg lehetőséget biztosít csereügyletekre. Sötét sikátorok alatt bonyolítódnak ezek, széplelkűeknek nem ajánlott beszélni oda, mert valamit biztosan ott fognak hagyni (tegyük fel a testüket), és ennek nincsenek komparatív hátrányai. A számot lezáró fura hangok alapján úgy tűnik, nem hallgattál a figyelmeztetésre.

A **BINARY PLAGUE** egy fekélyötét analóg alapra fekszik rá teljes testsúlyával. Ebben Devo hangja magasabb tartományban mozog, tisztán kivehetően, jól felismerhetően ismételteti: „Zöld szemek, zöld szemek!” – egyszerre démoni, mérgező, babonázó, abszint zöld tündéri elmekapirgálás és sejtszerkezetpusztítás, transzcend-elektronikai területfoglalás, birtokba vételi eljárás. Nagyon egyszerű konstrukciójú, okkult felvétel ez, a hipnózison kívül nincs más feljegyezhető funkciója. Ezzel nagyon óvatosan, mert a bináris az kétpólusút jelent: magába szippant és nem ereszt, ugyanakkor terjedésre képes és minimum kinyiffant.

A **MOMENTUM** visszatér az idegenvezető szerepkörébe, itt már a szellemoldalt képviseli, nem a földit. Nyugodt morajba kalapál bele hideg hangokat, hűvösen adja az utasításokat, figyelmeztet, sugall, akár egy horrorfilm narrátora. Az idő a mi oldalunkon áll. A veszély a mi játékunkban van, fordítsd el a tekinteted, sosem változunk meg, stb. 1:50-től olyan betét kezdődik, hogy ha bekötött szemmel és elsőre hallanám, nagy tétben fogadnék rá, hogy ezt *ADI NEWTON* írta, annyira *DVA*atmoszféra hatása van. Ez az album több pontján is visszaköszön. Köszönjük.

A **BITTER TEARS** szintén horrorpara-hangkeretbe lett feszítve, jobbára egy kimért, egyenletesen adagoló track, Devo hangja itt egy vegyes tüzelésű kazánból szólal meg a csőszerelvényeket és főcsapokat is belérvé. Keserű könnyek az elveszített lehetőségek fölött, amikor már csak a csillagok gyűjtése és a művészetbe menekülés marad, semmi más.

Az **AMEND** az álmok simája és fordítottja. Vajon érzed-e a szív-dobogásodat, miközben nemlétező világokban bolyongsz öntudatlanul, megfagyott elmével, félelemtől megbolondulva, zavaros lélekkel, és nem tudod eldönteni, ébren vagy-e vagy álmodsz? Ezt önti nyakod a lüktető matérián egy gyönyörű dallammal. A helyzet fenyegetőnek tűnik, mintha a kezelőorvosodat hallanád, és azért nem tudok ennél kegyetlenebbet elképzelni, mint Gin Devo-t orvosként, fehér köpenyben SZTK-rendelésen, miután eltűnt a korábbi mizantróp hangvétele.

Az **ONLY FOR MOMENTS** lett az album emlékezetes siratószáma, valódi búcsúdallam, a csillagok alatt lehet megkönnyezni az elmúlást és azt, hogy szerencsétlen szellemek voltunk itt ezen az árnyékvilágon és csak pillanatokra maradtunk. A sötétség árad a felvételből, kis fénypontokként bukkanak fel benne vékony hangocskák és a legszebb része 1:29-től (majd ismétlődően) az a könnyfacsaró, lágy és fájdalmas szintidallam, amit egy idő után már valósággal várni kell. Ez volt 2022 egyik leglíraibb és legszebb száma a dark elektronikus színtér termésének. Még ha Devo hangja megfáradt, törődött, elhaló is, mint Yoda mesteré az eltűnése előtt, valóban olyan, mintha egy feloldozó búcsú lenne. A klipjében káprázatos és viszonylag sokszor ismétlődő sötét képek és jelenetek vannak, a hatása leírhatatlan.

A **SON OF SAM** egy erősen hátborzongató drone-ambient felvétel, amely kissé lelóg az albumról, hiszen stílusában eltér az eddig hallottaktól, csupán a rémisztő zenei keret és a horrorisztikus hangok kötik a többi számhoz, Devo ehhez nem is adja

a hangját. Az utolsó felvétel vezet be igazán a gonosz kertjébe, hiszen David Richard Berkowitz (született: Richard David Falco, 1953. június 1.), más néven „Sam Fia” és a „44-es kaliberrű gyilkos” adta a témát, akit amerikai sorozatgyilkosként a 70-es években hatszoros életfogyiglani börtönbüntetésre ítélték 6 ember meggyilkolásáért és 11 megsebesítéséért. A neve és a története számos kulturális darab, filmek, zenék, regények referenciája, témája lett. Az 1990-es évek közepén Berkowitz, aki akkoriban megtért evangéliumi kereszténynek vallotta magát, úgy módosította vallomását, hogy azt állította, hogy egy erőszakos sátáni kultusz tagja volt, amely rituális gyilkosságként szervezte meg az eseményeket. Berkowitz (és igen sok más sorozatgyilkos is!) indokolatlanul és erősen megkérdőjelezhetően mennyiségű és kitüntetett figyelmet, médiaszereplési, megszólalási lehetőséget kapott, tévéinterjúk tucatjait készítették vele a börtönévei alatt, tele van vele az internet, ami érthetetlen.

A track kísérteties hangok, elnyújtott harangszó és démoni zörgések, hörgések között egy elmegyógyintézeti kihallgatás dialógusát tartalmazza, azonban nem tudni pontosan, hogy honnan is származik a hangfelvétel, vajon Berkowitz-e az, akivel beszélnek, mindenesetre szó esik hallucinációkról és drogokról. A legdurvább a rengeteg bevinnyogó, nyöszörgő szörnyhang benne, amely végigkíséri a szaggatott beszélgetés menetét, plusz azok a kis elektronikus kisüléssel zajok, melyek még vérfagyalóbb hatásúvá és horrorfilmessé teszik a zárószámot. Ezért csak erős idegzetűeknek ajánlott! Pszichopata, sötét és valóban gonosz mestermű lett ez a kicsit sem kertelő album.

AFRICAN IMPERIAL WIZARD: NZINGA MBANDE (2022)

Az African Imperial Wizard-ot (Afrikai Birodalmi Varázsló) titokban alapították Luanda óvárosának északi körzeteiben, az Angolai Népi Felszabadítási Front kormánya és a Nemzeti Unió a Függetlenségért lázadói közötti tűzszünet aláírását követő napon. A Nzinga Mbande album feketén csillogó afroetno martial album lett. Igen kormos melankóliával.

Afrikáról elég ritkán esik szó. Egyszerűen nem tényező, nincs benne az európai-amerikai-ázsiai megahírek körforgásában, ha pedig mégis, akkor is általában ezen témák mentén jön elő: menekültek, véres gyémántok, ócska banánköztársaságos hasonlatok, divat- és elektronikai hulladéktemetők, méregdrága luxusvadászatok, szafarik és Párizs-Dakar rally. Tessék kicsit elemezni a hírfolyamokat: van-e szó még bámi másról is a mainstream médiában. Van? Tényleg? Emberi? Előremutató?

Egy kis háttér az album címéhez. Njinga (más néven Nzinga) Mbandi (1581-1663), Ndongo és Matamba királynője erősen meghatározta a 17. századi Angola történelmének nagy részét. Az európaiak merkantilista tervei, különösen a rabszolgakereskedelem elharapózása a dél-afrikai partok mentén drasztikusan megváltoztatták Ndongo Királyság és az egész régió politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális környezetét. Ebben a történelmi kontextusban Njinga Mbandi a női kormányzás kiemelkedő példájaként tette le névjegyét. Ngola Mbandi Kiluanji, Ndongo királya 1617-ben halt meg, és bár fia, Ngola Mbandi lett az új király, nem rendelkezett sem apja karizmájával, sem nővére, Nzinga Mbandi intelligenciájával. 1622-ben, amikor a portugálok rendszeresen zaklatták népüket, Nzinga Mbandit küldték Luandába, hogy tárgyaljon a békéről Dom João Correia de Sousával, a portugál kormányzóval. Njinga kiváló tárgyalónak és diplomatának bizonyult. A legenda szerint Correia de Sousa nem kínált Nzingának még egy széket sem, hanem csak egy szőnyeget terített elé, hogy arra üljön, mindenképp alárendelt szerepben. Erre vála-

szul Nzinga úgy erősítette meg tekintélyét, hogy a királyi küldöttségéből az egyik szolgálólány hátára ült, hogy legalább szemmagasságban legyen országuk és népük elnyomójával. Bár ezen a békekonferencián szerződést írtak alá a portugálokkal, azt a portugálok soha nem tartották tiszteletben, továbbra is rabszolgák elfogására törekedtek, hogy előmozdítsák önös nemzeti rabszolga-kereskedelmi exportérdekeiket. Ő volt tehát az egyik legkorábbi jegyzett afrikai harcos királynő, aki a katonai, taktikai, politikai és diplomáciai hírszerzés jelentős szereplőjének is bizonyult. Bár több mint négy évtizeden át ellenállt Közép-Nyugat-Afrika portugál gyarmati megszállásának, hivatalosan csak 1624-1626 és 1657-1663 között uralkodott Ndongóban.

„Let the slaughter begin!” - azaz: Kezdődjön a mészárlás!

Ezzel a nem túl impozáns szlogennel hirdetik az AIW második nagylemezét, amely 8 különös hangulatú tételben, háromnegyed órában szállít egzotikus instrumentális felvételeket. A fehér imperialista elnyomás alóli fegyveres felszabadulás hanganyaga, „emlékeztető oltása” ez, amelyet a kontinens túlságosan sokáig elviselt. Sokat lehetne és kellene is foglalkozni az afrikai népek gyűlöletével és a fehér elnyomóik elleni haragjával, az apartheiddel, az európai gyarmatosítással, a rabszolgasággal, sőt, a Jim Crow-törvényekkel, amelyeket a fehérek a feketék jogfosztása és szegregálása érdekében alkottak, eltiltva az afroamerikaiakat számos munkától, illetve megtiltották számukra a belépést többek között olyan nyilvános helyek-

re, mint például az éttermek, a szállodák. Ezek mind borzalmas örökségek, nincs min csodálkozni, amikor a fehér rasszizmus, BLM, woke, és egyéb feszültségek, torzalkodások újra felerősödnek. Lehetetlen elengedni és elfelejteni, a gyűlölet pedig mindig kiszámítható és szítható. Ugyanaz lángol fel újra és újra. Erre itt egy kiáltvány, amely arra szólít fel, hogy kövessék nagy őseik nyomdokait és tiszteljék ősi isteneiket. Ez pedig nem az egykori elnyomókkal viszonylag tűrhető körülmények között élő afroamerikaiak leszármazottainak bosszúnyálcsorgatása. Sokkal inkább az eredeti afrikai lakosság fájdalommal telített sokgenerációs lélek kiáltása, amely átélte a fehérek által hosszú időn keresztül táplált rasszizmus minden „varázsát”.

A Nzinga Mbande azt a célt szolgálja, hogy az évszázados gyarmatosítás által megtépzott afrikai országokra is odafigyeljenek. Epikus katonai szertartásokat, ősi szellemek megidését, temetkezési rituálékat öltöztetnek mágikus zenei köntösbe, némiképp azt remélve, hogy valamikor talán majd ők is megérdemlik a megnyugvást, a jóvátételt, és a világ többi része empatikusan reagál erre, nem pedig egy újabb fosztogató lerohanással. A kifejezésmódja viszont meglehetősen furcsa. Az új zenei opusszal ugyanis parancsokat adnak ki csapataiknak és fenntartják a katonai összetartást, melynek csúcspontja egyfajta pánafricanizmus és az ellenségeik mélységes megfélemlítése. Ez mondjuk nem épp valami jó ómen. Bár az anyag figyelmeztet arra is, hogy aki nem érzi a veszély közeledtét, az el fogja veszíteni az eszét, viszont aki figyelmesen hallgat, az hallani fogja előre a halottak jajveszékését, akik a fegyveres

erők által elpusztított csatamezőkön kísértének, eközben nem hagyják abba a haduraik és lázadó zászlóaljaik, vérszomjas zsoldosaik felfegyverzését. Támaszkodnak büszke női harcosaikra, ősök királynőire is. Ellenállásuk és megtorlásuk hangos és látványos lesz, és ha kell, akár a gyerekeiket is felfegyverzik ehhez. „Szívesebben látnánk, hogy mellettünk halnak meg gyötrelmes fájdalomban, mintsem hagyjuk, hogy a ti machiavelli rabszolgadoktrínáitok alá essenek.” - szól a komoly üzenetük. Elég para!

Az AIW önmagában véve is az Afrikában ismert leghosszabb háború hamvaival behintett hátrahagyottságot szimbolizálja, amelyet az angolai társadalmon belüli még mindig mély társadalmi, kulturális és regionális megosztottság táplál. Semmit nem felejtettek el azokról a fájdalmas sebekről, amelyeket a gyarmatosítás ejtett Afrikán. Megszámoltak minden egyes levágott kezét, nemi erőszakot, rabszolgaszerző támadást, fosztogatást, kínzást, megmérgezett kutat, bűncselekményt, merényletet, tömeggyilkosságot, mészárlást, népiirtást és tömegsírt. Állandó küldetésükké vált erre emlékeztetni mindenkit. Emiatt zenei kifejezésmódjuk és koncepciójuk nem is nagyon táplálkozhat semmi másból, hiszen ez az emlékezetpolitikájuk.

Összevetve az európai és a tengerentúli túlzajosított, agresszív „war industrial” anyagokkal, a Nzinga Mbande egy meglágyított album. Nem kell és nem is szabad véráldozatokért kiabáló emberek lemészárlásának tisztára mosott hangmintáit várni tőle. Eleve elítélendő minden olyan tett, amely emberéletek kiirtásáról szól. Ezt sosem szabad elfogadni, és annak művészeti

támogató reprezentációját sem. Minden, amit bármilyen embereken elkövetnek, bármilyen cél érdekében, bárhol a világon, bármilyen elviselhetetlen fájdalmat és szenvedést okozva több generációnak ezzel, az mélységesen elítélendő. Különösen most, ezekben a szégyenteljes időkben, amelyeket egyáltalán nem is értünk, fel sem tudunk fogni. Így pedig megállítani sem.

A kiáltvány nyolc ún. „harci szimfóniából” áll, azonban nem háborús zajcsomagot fogunk itt kapni, inkább törzsi énekhangokat, gyerekzsivályt, hatalmas méretű dobokat, ritmusvasakat, pengetősöket, varázslók kántálását, felrikoltásokat (**SUNDJATA**) olyan mágikus és egyenletesre kevert formában, hogy sokszor a hallgatónak valóban megakad a lélegzete, sőt időnként a hideg futkos a hátán a rendkívüli hangzásától. Rendesen meg lesz facsargatva a szív a számokban megbújó siratós dallamoktól (**KAOCEN AG GEDA**) és távolból érkező, enyhén reverbált emberi hangoktól, az azokra ráarakódó süvöltő természeti, isteni erőktől és karmától (**N'DIADIAN N'DIAYE**).

Töprengtem rajta, hogy az AIW mögött kik is állhatnak, hol lehet a bázis, alkotói középpont, és az egyes számokból mit lehetne egyesével kihámozni, de ennek nem volna semmi értelme. Egy igen érzékeny történelmi háttérű és hangvételő, minőségi, erősen utaztatós, etnozenei és ambient anyag ez. Ideológiáktól függetlenül mélyen tisztelni tudom a magas hangmérnöki munkát benne, és hogy ilyen gyémántszerű, különleges és ritka zenék is születnek az olykor esztelen, olcsó 4/4-csattogások mellett. Ki gondolta volna, hogy épp Afrikából termelődik ki?

SZEGMENS 02:

HÉTKÖZNAPJAINK ROZSDAÖVEZETEI

LAIBACH: SKETCHES OF THE RED DISTRICTS (2023)

Kevés olyan európai alternatív zenekar van, amelyik tényleg ennyi mindenben átmert volna: történelmileg, felállásilag, geopolitikailag és kulturálisan. A brit Test Dept és a német Rammstein mellett a szlovén Laibach az, amelyik teljes empátiával fordult mindig is a legiparibb és legkeményebb szakma képviselői felé. Mert a bánya mély, fekete, veszélyes.

A *TEST DEPT* az 1984-85-ös bányászsztrájk és az osztályok között húzódó törésvonalak dühös hangjait a dél-wales-i sztrájkoló bányászok kórusával közösen a **SHOULDER TO SHOULDER** (1985) albumon hangosította fel. A *RAMMSTEIN* egyszerűen csak levitte a napot a tárnába (**SONNE, MUTTER, 2001**). A Laibach 2012-ben három nagyon jellegzetes kísérleti koncertet is adott a Szlovén Szénbányászati Múzeumban, 200 méterrel a Föld felszíne alatt. A **KOHLÉ IST BROT** (A szén kenyér) című egyedi koncertjeiken a legendás, 80-as évek elejéről származó ipusztériális dalaikat hallhatták a látogatók. A bánya viszont nem örökkévaló, a bányászok a történelmi viharokban szintén nem.

Sokakat váratlanul és felkészületlenül érhetett, hogy az utóbbi időszakban a kikacsintgatásaik (LaibachKunstderFuge, Iron Cross, Észak-Korea trip, retro-abúzusok) mellett egyebet is tartogatnak számunkra. Egy ízig-vérig szakmai, demonstratív albumot, melyet tényleg csak az ipari hangzásukkal legkomolyabb barátságot őrző, valódi ősrájongók fognak leginkább élvezni. A Red Districts totál megvezető, ahogy a vázlatok is azok, mert egyből a piroslámpás negyedekre asszociálna bárki, meg Henri Marie Raymond de Toulouse-Lautrec-Monfa-ra, a 19. század végi francia posztimpreszionista festőre és nyomdászra, aki nem csupán törpe volt (tehát bányászatilag, keskeny alagutakban furakodásra is alkalmas), de plakátokat rajzolt, és ezzel együtt hihetetlenül érzékeny is volt az emberi esendőségre, különféle higanynehéz szakmákra. Ugyanígy a Laibach is, mint speciális, folyton éber „művészettörténeti <> történeti művészeti” projekt, amely mainstream formákba aligha önthető.

A **SKETCHES OF THE RED DISTRICTS** talán a legkonkrétabb és legérzékenyebb dolog, ami az utóbbi években a szlovén formációval történt. Hiteles, őszinte és technikailag alaposan készreformált fanservice, respektálása a múltnak, és egyben annotált tanulmánya is a jövőnek. Hogy miért? Mert képes volt visszatérni a gyökereihez, a szlovén nyelvhez, a korabeli és trbovjlei történetekhez és átértékelésekhez. Nem olcsó popkulturális átdolgozás, mismásolás ez végre, hanem az egykori tárnák mélyére tekerő ipari zajdokumentáció. Ahogy a limitált NSK-litográfiák szokták, ez is egy újabb réteget ken rá arra, amit a Laibach képvisel: emberek lemennek kockázatot vállalva a mélybe, legyen az történelmi kor vagy kőszén, de életük kockáztatásával, nehézségek, izzadtság, kosz és veszélyek közepette, valahogy fel kell hozniuk megmutatni, szolgálatba állítani, energiává varázsolni valamit, amit keresni kell, és nem adják ingyen. Ez mostanában sokszor elfelejtődik.

Akár egy vidéki könyvtárban vagy faluházban, járási hivatalban, munkanélküli központban, iskolákban, szociális ellátóban, orvosi rendelőkben, tehetséggondozásban, ahol emberek robotolnak, valahol mindannyian mégiscsak szimbolikusán szénbányászok ők is, ha tetszik, ha nem. Lehet, hogy mocskosak, bűdösek, de kincseket, energiát hoznak a felszínre, ezzel emberek életét és sorsát változtathatják meg. A mediális szófosás, trollkodás, kommentelgetés helyett némán, valódi csodákat tesznek. Akkor is, ha csak megvetett szénbányászok a hatalom szemében, akiket rendszeresen meg is rugdálnak. Nem nekik áll a zászló most. (Elég csak nálunk körülnézni ehhez.)

Az új album friss interpretáción keresztül vizsgálja az 1980-as Trbovlje ipari városában való megalakulásuk konfliktusokkal teli geneziséjét, és az idő távlatából kérdőjelezi és egyben erősíti meg a zenekar esztétikai, hangzási és ideológiai gyökereit. A mű keretes, kronológiai szerkezettel bír, amely 1924.06.01-jén indul és 1980.09.27-én fejeződik be, közte gyomorforgató sűrű zajok erdejében. De mit is jelent ez a keret? 1924. június 1-jén az Orjuna és a trbovljei munkások között fegyveres konfliktus zajlott, ez volt az egyik első szervezett ellenállás a faszizmus ellen Európában, és olyan fontos történelmi eseménynek számít, hogy az önkormányzat ünnepnapnak nyilvánította. Az Orjuna (Jugoszláv Nationalisták Szervezete) politikai erőszakszervezetként működött 1921 és 1929 között, aktívan szembeszállt a kommunizmussal, demokráciával, szeparatizmussal és mindennel, ami a kompromisszumok nélküli egységes jugoszláv nemzet eszméjével szemben állt, vagy az államot fenyegette. Aznap délelőtt tíz órakor 800 felfegyverzett Orjuna tag gyűlt össze a trbovljei pályaudvaron és a város felé vonultak. A bányaház előtti úton a bányászok-munkások csoportjába ütköztek és lövöldözés tört ki. A két csoport közti tűzharc mindkét oldalon emberéleteket követelt és sokakat megsebesített. A fegyveresek bosszúból elfogták és őrizetbe vették Franco Fakin bányászt, akit a kőbányába vittek, előbb megkínoztak, majd megölték, ezután behatoltak a bányász otthonába és felgyújtották. A hatóságok végül egy hadsereget küldtek rendet tenni a városba, amely estére elfoglalta egész Trbovljét. Az albumon a **LEPO-KRASNO** (szlovén fordításban Gyönyörű – csodálatos) erről a véres történelmi napról emlékezik meg.

A második világháború idején a trbovljei szénbánya és más iparágak különösen fontosak voltak a németek számára, kezdetben csökkentették a munkanélküliséget, növelték a béreket, ezzel együtt az új rezsimmel való elégedettséget is. Azonban a szlovének 1941 augusztusi letartóztatása és száműzése erős elégedetlenséget váltott ki. Az elnyomó intézkedések végül azt eredményezték, hogy 1944 nyarára a lakosság 90%-a szembeszállt a németekkel. Ilyen az ellenállás, elnyomás természete, amely ritkán ismer irgalmat. Trbovlje számos ipari üzemmel, egy bányával, hőerőművel és Európa legmagasabb kéményével büszkélkedik, amely 360 méter magas, a felszínen 27,5, a tetején pedig 7,7 méter átmérőjű. Erős szélben a csúcsa majdnem egy métert is kilenghet. Ha valami, akkor ez igazán félelmetes, ipari és történelmi szimbólum képes lenni.

1980. szeptember 27-én a Trbovljében alakult Laibach csoport épp előkészítette a színre lépését. Ez lett volna az első élő fellépésük nyilvános, multimédiás akció formájában. Olyan eseményre készültek, amely „a (hivatalos, centralista) szlovén kultúra alternatíváját” képviseli, és nem csupán megrázza, de fel is ébreszti az egykori Vörös Kerületeket (a harcok helyszínét hívták így, innen a Red Districts) a szunnyadó, szürealizmustól és provincializmustól megmérgezett és telített, brutális és avantgárd megközelítésével. Az egynapos „Blitzkrieg” eseményt plakátokkal, anarcho-indusztriális zenei koncertként hirdették meg, és festményekkel, kollázsokkal, grafikákkal és rövidfilmekkel gazdag kiállításként képzelték el. Így már jobban értjük, hogy a Laibach miért vonzódik a plakátkultúrához,

aprónyomdai kiadványokhoz, vaskos feliratokhoz, tipográfiához. Mert művészeti lázadásnak, performansznak indult az akkor rendelkezésre álló eszköztár segítségével. A helyi hatóságok azonban a megnyitó előtt az egész rendezvényt betiltották. A tervezett rendezvényből így a Laibach tagjai csak az éjszakai plakátakciót bonyolíthatták le, ez viszont sikeresnek bizonyult, mivel az esemény ugyan meg sem történt, a betiltása viszont számos vitát váltott ki. Ne feledjük, egy születőben lévő szlovén civil társadalomról beszélünk telítve történelemmel, forrongással, autonómiára törekvéssel. Ilyen volt a Laibach születése az 1980-as évek szlovén és jugoszláv valóságában. Vessük össze napjaink enerváltságával, mindenbe beletörődésével, tüntetések és egyéb akciók leszalámizálásával.

30 évvel később a Laibach visszatért a „bűncselekmény” helyszínére, saját szülővárosába és részleges rekonstrukciókat, új multimédiás eseményeket szervezett, visszamenőleg ugyanazokkal a kontextuális-formális paraméterekkel, mint a 80-as években. A Red Districts ennek állít nyomatékos és artisztikus emléket. Az időbeli távolság és a jelen társadalmi-politikai paradigmáinak fényében elképzelhető, hogy ez is új jelentéseket, értelmezéseket fog generálni, amelyek még egy ideig visszahangozni fognak. Az ősz-Laibach-rajongók becsorgatnak majd a szélesre húzott, dobzsiros, befeszült zajkollázsokon, dörgedelmes vokálokon. A szlovénül tudók, kultúrtörténészek még tovább kapargathatják az értelmezésrétegeket, ameddig el nem kopik a körmük. Ezek mind bele vannak kódolva, csak még nem tudni, meddig futhat ki az anyag hatása, elmúlik-e?

Viszont az olyan szénfekete számok, mint az Erkölcsi kudarc (**MORALNA ZASLOMBA**), Halál és Végzet (**SMRT IN POGIN**), Néhány fontos és elvi gondolat a jövő irányáról (**NEKAJ VAŽNIH IN NAČELNIH MISLI O BODOČI USMERITVI**), vagy a videóval is megjelent Gyönyörű - csodálatos (**LEPO - KRASNO**) várhatóan kisebb hallgatóság körében fog célba találni és katarzist okozni. Ugyanakkor ez a pedánsan kimunkált bányászati-helyismereti-történelmi-ipari album nem csak szlovénoknak készült, hanem mindenkinek. Még akkor is, ha ez most a béke és demokratikus értékrendek gyors devalvációjában megedzett korosztályok számára túlságosan szénporos, zajos, és erősen légnehéz is. Közhely, hogy a történelem megismétli önmagát, nem borítékolható, hogy minden epizód komplett művészeti vonalat, zenekarokat, stílusokat és ciklikusan újjáéledő követőit termeli ki évtizedek alatt. Egyáltalán nem. Emlékezni viszont nem árt.

A német szénbányász köszöntés „**GLÜCK AUF**” (Jó szerencsét!) azt a reményt fejezi ki, hogy ércek nyílnak meg, mivel kutakodás nélkül nehéz volt előre megjósolni, hogy munkájuk egyáltalán bérhez vezet-e. A műszak után a bányából való egészséges távozás kívánását is jelzi (magyarul: „Lehetőleg ne halj meg.”). Ennek gesztusa, a dörgős, végtelenségig lelassított, tárnamély Fras-monológok, a velőig hatoló női narrációk, elképesztően széles hangképek, ipari hangok koherens és időtlen összművészeti élményt adnak ki. Ezt talán kevesebben fogják értékelni, de a nagy művek nem mindig prime time-ban és reflektorfényben születnek. A legjobb dolog a Laibach-al kapcsolatban a megalakulásuk frontális ütközése a történelmi-

leg jelentős korszakokkal, emlékezési, jövőbelátási, művészeti képességükkel, valamint ezzel a példás, emlékezetes albummal.

GYÖNYÖRŰ - CSODÁLATOS

**Gyönyörű reggel, csodálatos reggel.
Gyönyörű reggel, csodálatos reggel.
A nap megcsókolja a kormos völgyet,
Fekete völgyet, sötét viskókat és pocsolyákat,
nyomorult és eltaposott emberek fekete völgyét.
Szép reggel, csodás reggel
Simogat minket a nap mosolya,
minket, akik a völgyben élünk és halunk.**

TC75: 5TH (2022)

Tino Claus nem lehet ismeretlen a magyar közönségnek, az Amnistia zenekarával volt már vendég Budapesten pár éve, emlékszem, remekül elbeszélgettünk, de a TC75-ről, mint egyszemélyes zenei küldetéséről akkor valahogy nem szólt egy szót sem. Nézzük meg, hogy mi mindent találni a két kitépelt madárszárny és e sötétes acélra kent album mögött.

Az első számok TC75 néven 2007-ben születtek, ennek idestova már 16 éve, viszont akkor nem jelentek meg. Tino azt hitte, hogy rég el is elvesztek, azonban 2016-ban egy régi merevlemezzen turkálva mégis rábukkant a kezdeti felvételeire, végül úgy döntött, hogy közzéteszi őket úgy, ahogy vannak. Ez bejött, azóta lelkesen készít felvételeket, melynél nincsenek szabályok, nincsenek kompromisszumok. A 5TH (Ötödik) 250 példányos limitált CD-n (vinyl-en és digitálisan is megjelent) sokáig matekoztam, hogy a fenébe is jött ki ez 5. albumként, mikor ennél jóval több release figyel a TC75 diszkográfiájában? Azért csak ki-sakkoztam végül, hogy a sok EP, remixalbum, live és kompiláció között mi is számít valóban főalbumnak. A 2017-es **TRACKS**, a 2018-as **TENSION**, a 2020-as **POPMUSESICK**, a 2021-es **DURATION** után valóban ez az ötödik, így lett tehát: **5TH**.

A járvány során rögzített új nagylemez a félelem és az elidegenedés érzéseit hordotta magában. A TC75 természetes önkutatása mellett arra is késztet, hogy megkérdőjelezze önmagát, valamint az életünkről, jövőnkről, világjárványokról, geopolitikai változásokról folytatott gondolkodásunkat is. Szövegei sajnos ehhez nem túl cizelláltak, sokkal inkább egyszerűek és kissé klisések. Simán írhatna egyszer valaki egy „Dark Electro Lyrics Generator” app-ot, amibe mindenféle negatív és sötét fogalmat és ígét beleprogramoz, majd egy gombnyomásra kidob mondjuk valami ilyesmit: „Az életed teljes frusztrációja egy rendetlen mentális pusztulás, napi szenvedés, alacsony elvárások, morbid, szem előtt nincs kompenzáció”, stb. Nos, a TC75 szövegvilága pont ilyen, így nem kell feltétlenül sokat várni.

Tudjuk, nagyon sok underground banda eddig jut el, holott azért lehetne szintet is lépni, valamivel kifejezőbb, művészibb, undergroundabb dalszövegeket csiszolni, olyan költeményeket, amelyek képesek átlépni a kliséken. Nyilván igazán jó dalszöveget írni (bármilyen nyelven), ami ritmusra, szótagszámra és mondanivalóra is szépen kijön, nem könnyű és nem is izzadásmentes feladat. Ezért sokszor „tudjuk már le!” érzést kelt, míg a zenei részek, sávok, effektek összekalapálása technikailag teljesen alátámasztott és támogatott, a jó dalszöveghez nincs megfelelő plugin, nincs profi és hitelesített/plágiummentesített szöveggenerátor és jó darabig még a ChatGPT sem lesz alkalmas erre. Csakis az emberi agyból képes megszületni jó szöveg, de ehhez sokat kell rágni a ceruza végét, ülni fölötte napokig, hisz nincs meg egyből. Ha mégis, akkor sajnos az olyan is.

Általában megszoktam, hogy a német zenekarok nagyon németesen szólalnak meg. Ez a TC75-re nem áll, sokszor volt olyan érzésem, hogy valami jófajta amerikai banda hozta ezt össze. Viszont a németek se a régiek már, legalábbis a legendás precizitásuk odaveszett valahogy, és ennél a lemeznél ez nem is a zenére értendő, hanem a CD inlayerében található szöveggönyvben csúsztak össze durván a dolgok, szavak, kimaradtak sorok, így nem mindenhol feleltethető meg a hallottaknak. Proofreading talán nem is volt, 250 legyártott lemez fogja így hordozni magában a nyomtatott szöveghibákat.

Az egyik belső oldalon Descartes híres tétele olvasható, és a felületes szemlélő át is siklik rajta, hogy „óh, ezt már ismerem,

gondolkodom, tehát vagyok”. Pedig nem ez áll ott, szándékosan lett kifacsarva: nem ERGO, hanem EGO! Vagyis: „Egő vagyok, tehát vagyok.” Ez a tételmondat valahogy szétsugárzik minden egyes tételbe, bármilyen meglepőnek is hangzik ez. A **SO DARK [ALL OVER EUROPE]** 6 percen keresztül, néhol félrevert harangokkal, vészjóslóan szirénázó sötétségbe borítja egész Európát és vele együtt minket is. Erős nyitány, de nem az elkorruptált közvilágításra kell gondolnunk. Ténymegállapítás, visszafogott sajnálkozás a félrevert európai értékek fölött: Szavakban, nyilatkozatokban erős közösségnek tűnik, de beborult az ég fölötté, exportálja a szemetet, a fejekben falak nőttek, a múlt dicsőítése, a tudomány hibáztatása mindennapos, populizmus miatt lángokban álló szobrok, menekültek előtt lezárt kikötők, a gyűlölet elvetett magvai erős, rövid vágóképeként villannak fel. 3:12-től olyan erővel ver rá a basszus az alapra, hogy felkapom a fejem, de mostanában már inkább várom!

A **RADIATION** (Sugárzás) izgalmas, fegyelmezett, alacsony tempójú, vérfagyasztó és hűvös, a refrénje nyomatékosítja (fel is pörgősíti alaposan), hogy a világ kezdetétől sugárzás VOLT, a világ végétől pedig sugárzás LESZ. Nukleáris tételre utalás, az atombomba látható hője, szóval jól megvakulunk mind. A **SUN** már napimádó, közönségmágnés, táncoltató tempójú, lehet rá ugrabugrálni a szögegyenes és derűsebb EBM alapra, bár engem a szám kissé a **FLA** középső szakaszára emlékeztet, **DIGITAL TENSION DEMENTIA** és **MINDPHASER** szinten. A dobgépet legalábbis sikerült úgy beprogramozni. Vagy ki tudja? Lehet az ebay-en szerzett cuccban benne maradt a dobalap, természetesen ez csak vicc, Tino pontosan tudja, hogy mit csinál.

Pl. Dániában, Rømø Sønderstrandon egy fekete-fehér szaladgálós, didaktikus videoklipet a számhoz. Kész, ki is lett emelve. A **YOUR SKIN** jóféle zakatolással bír, amolyan tipikus „klinikes” nóta. Tartalmát tekintve nem annyira érdekes, felsorol egy csomó dolgot, amit az emberek önkifejezés címén magukra tetováltatnak, hogy kifordított képeskönyvvé váljanak, kifelé mutassák, milyen is az életük, mi teszi őket boldoggá, szomorúvá. Sorok, nevek, versek, állatok, autók, koponyák, stb. szóval ilyen fölöslegességek, mindegy, hadd fájjon annak, akinek ez fontos. A **SUFFER** egy torzított szenvedés lett, elmenne egy *SUICIDE COMMANDO* tribute albumon is, nem is gyanakodnánk. A **WAITING [IN THE NIGHT]** első fele csak kellemesen nosztalgikus underground dobolás, a régi hangok katonás rendben, tényleg megnyomja az időgép VISSZA gombját, a második fele pedig ismét „front”ális, 242-es. Ez is szenvedéstörténet, dal a megálló időről, szörnyekről az ágyban, a visszaalvási kísérletek megghiúsulásáról, tehát a sötétben való vergődésről. A **DYING CULTURE** (Haldokló kultúra)? Erről eszembe jutott, hogy egyszer majdnem pont ezen a néven csináltunk hirtelen felindulásból egy fanzint, ami talán kissé hasonlított volna a H.I.T-re, azonban az alkotótársam folyamatos túlterheltsége és az érdeklődés hiánya miatt ez sajnos elmaradt. Ott fordult nálam a kocka, és inkább a saját magazinomba csatornáztam át az energiáimat. Ez csak egy kis mellékszál, mindegy is. A szám egy dühös arcon pörgés, autentikus és szerkezetileg jól megcsinált ipari techno EBM, ökölrázás az aranykor elmúlása, az utolsó körök, az elhalványulás, eljelentéktelenedés fölött és miatt. A holnap érdeklődés hiányában elmarad, egy kultúra pedig

csak addig maradhat életben, amíg azt két kör életben is tartja: a kultúrát alkotásaikkal ápolók és a kultúrát rendszeresen fogyasztók. Meglep, hogy ezen mások is képesek fennakadni, de legalább ezt egy ilyen tombolós, parkettaszaggató számban teszik! A **SOUL/BODY** zúzdacsúszda! Olyan sivítással, hogy bekopogott a szomszéd, hogy mégis hogy képzelem, miért vágok vasat körcsiszolóval a lakásban és átvegye-e (a karommal) együtt. Mondjuk ez simán egy unreleased, valahonnan előkerült **BLOK57**-nek tűnik, abban voltak ilyen fémipari kegyetlenkedések. Imádnivalóan komoly utánkövetés tiszteletadással! A **THERE IS A PAIN...** ennek is annyira durva ritmikájú, oscillált ipari alapja van, hogy végtelenítve tudnám órákig hallgatni munka közben, csak akkor a szomszéd is hamar visszajönne. A téma ismét a fájdalom, de azt már kívülről fújjuk. A **STRONG** mérsékelt lüktetésre fektetve suttogja bele az arcunkba, hogy erősek vagyunk, nem gyengék! Nyugis tempó, tipikus szakítás utáni öngyőzködés, már akinek ez annyira jól megy.

A **CONTROL 22** és fél perc hosszúságú sample- és zajmassza, benne ismételve: „Az idő nem egy képben mozog, hanem az idő irányítja egész életedet.” Kösz, hát nem mondod! Ezt eddig nem is tudtam. Ez a szám az LP-re már természetesen nem fért fel. Nos, az ötödik egy abszolút vállalható, az úttörők előtt leboruló, a stílusukat korhűen követni képes ipari EBM lemez, zeneileg az elejétől a végéig teljesen rendben van, azonban az elnagyolt, felületes szövegvilágával nem tudok mit kezdeni sajnos, maximum megmosolyogni.

THE CASSANDRA COMPLEX: THE PLAGUE (2022)

Meghatározó élmény, még a 2000-es évek elején volt szerencsém előben látni őket a WGT-n. Csurig töltött nagyterem, úgy délután 4 óra lehetett, fejemben a Wetware, Cyberpunx, 1 millió boldog fogyasztó. A Kasszandra soha nem egy agglomerációs övezetben felhúzott hipermarket életunt kasszása volt, hanem maga a prófécia. Még mindig az, csak másképp.

Amúgy meg a picsába velük. Öregedni nem így szoktak! Lassú lerottyanás, hangvesztés, botrányok, kihagyott évek, elhagyott fogak az út szélén. Hogy képesek erre azán rácáfolni? A The Cassandra Complex elektrogót produkció túlmutat a brit csorba tényérszéleken, túl jól működik. A The Plage röhögve elérte az első helyet a német indie listákon is, ahol az emberek találkozási gépezetének listázása sokkal rosszabb képet mutat olyankor, mint a gyűrött bevásárlólistád a zsebedben.

Leed, poszt-punk színtér, maszturbáció-imitáció, fejbeszakító szövegek, szögegyenes énekhanggal körítve, terített asztalnál, gőzölgő orjaleves fölött elmormogott családi imák. Ahelyett, hogy régi önmaguk fáradt árnyékai lennének, a banda úgy tűnik, egyre erősebben reprodukálja sajátos groove-jait, és a pestist, amely 22 év óta az első új anyaguk. Ehhez képest sajnos halk pukkanás volt csak a reakció, idehaza nem alakultak ki hosszú polémiai, kommentáradatok körülötte, én meg a fél országot nagyjából ezzel az egyetlen lemezzel autóztam körbe a nyáron. Van valami örökké mágnesként vonzó ebben a melankolikus rohanásban, amely a dübörgő táncparkett ritmusokhoz igazodik – a sötét oldal, amelyre táncolni lehet, miközben az M3-as kátyúút kerülgetjük. Némelyik akkora és olyan mély, hogy a koca fialhatna benne, és még örülhetsz, ha nem repül feléd valami halálkonvojról egy rosszul rögzített, rusztikusra és wassalbertesre faragott szabadtéri kerti bútor. A TCC haláldiszkója 2022-ből ugyanolyan sürgetően és életbevágóan fontosnak hangzik, mint a nyolcvanas vagy kilencvenes években. Mintha egyetlen perc sem telt volna el azóta.

10 szám, semmi megerőltető bevállalás. Tökös gitár-riffek némi elektronikával, Elvis még mindig él (**HOTLINE TO ELVIS**), kösz, jól van, a vezetékes különvonalán fel is hívhatod, nyugi, nem fogja lecsapni, elbúgja neked a Love me tendert. Az egész anyag szórakoztató, sodró lendületű, változatos, hol önirónikus, hol reszelős, punkos, hol meg majdnem elcsöppenősen romantikus. Azonban engem leginkább egyetlen szám vett le a lábamról, mert ez repített vissza a TCC fénykorába (hacsak nem még ez is az, de vitatkozzatok róla). Ez a szám pedig a **WE DEFEND OURSELVES**. Igen. Megvédjük magunkat. Megvédjük a The Cassandra Complexet. Ez pont az, amiért mindig is szerettük. Szelíd, mégis feszes, nyirkos, mint a frissen mosott lepedő, és fegyelmezetten militáns. Bámulatós munka!

THE CROWN LIES HEAVY ON THE KING sima közéleti kiszólogatással operál, ez a gitáralapúság és a punk-rockság netovábbja, ellenben az **OLD BOYS NETWORK**, na az valami olyasmi, amit mi idehaza csak felületesen ismerünk, tekintve, hogy nagyon sokan egyedül, otthon, ájvékolva haldokolnak a semmin, mintha ezt írta volna fel receptre az orvos. Mikor ezt hallgatom, legszívesebben szétrúgnám a seggeteket amúgy. Szégyellem magam miattatok, vegyetek példát a The Cassandra Complex-ről, és nekem ne rinyáljatok, hogy „jaj a sok munka, jaj, az élet, meg rotyton vagyok.” Hát b****TikTok meg. Még annyi idősek se vagytok mint ők. Az nem elég jó kifogás, hogy Magyarországon éltek, „kedves barátaim”. A **SPEED OF SOUND** lélekcirógató, pihentető ballada, tökéletesen pozicionálva, full karácsonyi hangulat és katarzis. Ha lenne macskám hozzá, még azzal is

összevackolnék, annyira fullpozitív, nem false. **IN THE DEAD OF NIGHT?** Na, az már mocskosabb hangokból épül fel, ezt *DAVE GAHAN + DEPECHE MODE* már ellőtte előttük, viszont kiegyensúlyozottabb, szívesen remixelném egyszer (kizárólag nappal). **THE GREAT SEA**, ez retro hardware-ekből kúszik elő, olajosan, klausztrófóbiában edzve, mélységgel, istenem, érzem, ahogy benyúl a bordáimon keresztül és megrázogatja a lelkemet! Akik úgy vélik, hogy nincsenek már jól megírt számok a 2020-as években, azoknak üzenem, hogy ez az. Példa rá, hogy a stíluskészlet még mindig adott, és nem lett kimerítve. A számban elhangzó “millennium/sors” - kifejezéseknél a zárt ablakon keresztül tudnám kivágni a laptopomat az utcára. Lélekmosó! **THE BEST THING**, ez a második karácsonyi hangulatú összevackolós romantikus szám az albumon, jócskán távol minden punkos hevülettől. Nincs benne kóla+menthos gejzír, mégis kedvelhető. A dark szubkultúra nem a szerelmes számainak statisztikai átlagáról híres (alig akad ilyen), ez viszont könnyed, lebegős, fényes, felszabadult és ilyen is kell legyen. Virágozzék ezer virág, de a másikat ne szagolgasd, mert lecsapják a fejed. **ALL 3** - ez is egy tipikus TCC szám, bennem itt felkúszott a **ONE MILLION HUNDRED HAPPY CUSTOMERS**, de ez bocsánatos, csukott szemmel hallgatva is felismeri minden denevér Abaligetén, hogy ez a The Cassandra Complex. Aztán, hogy ne csöppenjünk el (amúgy de), még egy karácsonyi szirupszám került fel az album végére: **I Miss You**. Nem tudom, mi zajlik legbelül a zenekari tagok életében, de valami biztos akad, aminek (új) házasság lesz a vége + boldogító igen + ÁFA + várt gyerek. De ez még így is egy tökéletes album egy igen tőkös zenekartól.

PORTION CONTROL: DISSOLVE (2022)

2004-ben a Portion Control kiadott egy limitált multimédiás lemezt, amelyen a Well Come időszakból származó komplett számaik és töredékeik szerepeltek Windows-os gépbe helyezve autorun induló videó keretében. A kiadvány pikantiériája az volt, hogy az első lejátszást követő 66 nap elteltével a lézervörös korong tartalma „megsemmisítette” önmagát.

Azaz lejátszhatatlanná vált. Ennek bizonyára sokan nem örültek azért felhőtlenül, mindenesetre kárigény benyújtása helyett mindenki levonhatta a tanulságot, hogy bizony semmi sem tart örökké. A **WELL COME** időszak felvételei azonban kissé talán már túl is lettek erőltetve, ugyanis többször kiadták, kompilálták ezeket. A **DISSOLVE** „újrakiadása” előtt 2019-ben már egy svájci audiotech tudós még arra is vállalkozott, hogy szétbontsa apró elemekre és újra összerakja, feljavítsa (a Portion Control tudta és rábólintása nélkül) az anyagot, és közzétegye a Bandcamp-en. A mostani **DISSOLVE PLUS** tehát már nem egy „eltűnős” anyag, hanem maradandó dokumentációja ennek a PC és/vagy technológiai korszaknak. Akik régóta elég mélyen benne ragadtak a duó munkásságában, számukra nem lesz egy homlokracsapós élmény, ugyanis újdonságot nem hordoz magában, mindent hallottunk már itt-ott, valahol, picit talán másképp. Vagyis ezt egy olyan válogatásként kell felfogni, amelyen nem lesznek meglepetések, hacsak az nem, hogy bizonyos track-ek pofátlanul rövidek, hirtelen, kegyetlenül elvágottak, esetleg még sercegősek is. Azonban a lényeg a PC azon technikai és komponálási tudásában van, amely összekeverhetlenné és egyedivé teszi az összes többi zenekar között.

A **DISSOLVE PLUS** tehát nem válik kámforrá, és nem oldódik fel savban sem, habár ez utóbbira utalhat az egyébként brilliánsan részletgazdagra és szemgolyóbeszippantásra tervezett gyönyörű borító. Ez a kiadvány egyik különleges előnye. A másik talán az, hogy jó pár olyan tartalommal lett feldúsítva, amelyek korábban maxi, B-side, vagy épp csak extra bónusz digitális tartal-

makként voltak (limitáltan, és igen nehezen) elérhetők. Itt van például a világ egyik legszebb, leghátborzongatóbb industrial ambient trackje, a **GATE 54**, amit fizikai hordozón beszerezni manapság már lehetetlenség. Elfogytak, eltűntek, enyészet.

A lemezen szereplő számokba minden bizonnyal belenyúltak itt-ott, egyik helyen kenőkéssel egyengették el a károsabb frekvenciákat, míg máshol olyan beteg rotyogásokat hagytak benne, hogy az már szinte fáj. Ugyan a PC kísérletezősebb, elvontabb oldala mutatkozik meg ezen a lemezen, azonban ez nem feltétlenül előnyös azok számára, akik a Portion Control-tól a lüktető 4/4-es táncpumpát várják el (ebből itt igen kevés akad, mondjuk pl: a **TAUNT**)

A PC valahogy mindig a technológia élvonalában járt. 2004 óta viszont sok rozsdahólyagos év telt el. 18 év teljes feledés után ezeket újra élvezni lehet most. Összesen 21 ritka és nehezen beszerezhető szám áll most rendelkezésre, kényelmesen összegyűjtve egyetlen CD-n. Nem tudom, kell-e ennél több az otthoni, meghitt, emlékezős archívumok számára, mikor steril fehér kesztyűben veszed ki a tokjából.

Abból célszerű kiindulni, hogy egyszer minden megrohad, szétrozsdásodik, oszlásnak indul, és a Portion Control ezt nem csupán érti, de emlékeztet is rá folyamatosan. Az idő, az elmúlás, a formátumok enyészetbe süppedése náluk rutinhadgyakorlat, holott technológiailag úgy jártak mindig egy lépéssel előttünk, hogy nem is csináltak belőle soha nagy ügyet. Olykor csak be-

helyeztek egy hangszórót egy fémtartályba, megütöttek pár vasat, Dean rákiabált teli torokból pár savas mondatot, mégis együtt az egész egy önálló karaktert, hangulatot, egyféle, önazonos életérzést alkotott, ami igen távol esik a luxusszállodák folyosóin elvégzett eurodance-vonaglásoktól. A Portion Control anélkül, hogy szavakba, mondatokba öntené, önmaga a valódi manifesztáció, emlékműve a letűnt, ledöntött, megcáfolt szubkulturális értékrendszereknek. Elfeledett törmeléken taposunk még mindig, anélkül, hogy észrevennénk, hogy ezekből építettünk fel többnyire sikeresen (amúgy máig nem tudjuk, hogy mi volna valójában a siker) vastag, erős falakat, amelyeket egyébként senki sem lát, senki sem hall, mégis ott van velünk és sajnos másokkal is, csak sokkal olcsóbb, igénytelenebb, semmitmondóbb kivitelben. Az a tény, hogy az underground ezen ága erősen haldoklik, csöppet sem a PC bűne. Úgy éltek túl kemény évtizedeket felszegett fejjel, hogy igazából alig figyelt oda rájuk bárki is, nem voltak arénás koncertjeik, mégis maximális alázattal dolgoztak és talán örültek annak a maroknyi, pár tucatnyi embernek, akik értékelték a tényleg belülről jövő, őszinte és nyugtalanító művészetüket. Számomra ők az idolk. Így tervezek megöregedni, nyugdíjba menni (mondjuk ez utóbbit sose terveztem), de a PC az a nívó, amit öregkoromra magabiztosan sajátomnak szeretnék tudni a magyar, vidéki, deszkából összeszegelt, lengőhosszabítón keresztül, szigszalaggal több helyen megprepararált, árambevezetett sufnituningban, a haldoklás és a végleges eltűnés előtt. Meg azért közben is. A Dissolve Plus nem a PC legerősebb, legmarkásabb lemeze, ehhez minimum generációk szükségesek, életpasz-

talatok, hogy pontosan be lehessen fogni a célkeresztbe. Én magam is csak később lettem a rabja annak, amit csináltak, visszafelé ástam a múltban, és elképedtem rajta, hogy ünnepektől előzenekarai voltak mára már többszöri világtornékat és milliárdos büdzséket generáló sztárzenekaroknak. A PC egyszerűen önmaga maradt, nem vágyott ennél többre, nem akart áruvá, eszközzé, reklámmá válni, csak egyedi, sötét hangvételő, különös elektronikát játszani. Bele se merek gondolni, ha egyszer már nem lesznek. Az album az alábbi anyagokból szemlész és ment át anyagokat, kompilál, hogy rozsdamély nyomokat:

- Dissolve (CD-Rom)
- Solar Enemy vs. Portion Control (split CD-R)
- Belgian Independent Music Compilation 3 (compilation CD)
- Stansted (CD EP)
- Continued Violence Download (download only)

Álljon itt még egy rövid összefoglaló lista a rend kedvéért és néhanapján, kósza átgondoláshoz:

- a csavarhúzó bitkészletből azonnal kiszúrom a PC logót, és a garázsom/műhelyem ajtajára is ez van felfűjva stencillel, fekete akrillal: mert örök, eróziómentes szimbólum, egyszer még gipszből és ólomból is kiöntöttem.

- örök tisztelet és együttérzés az úttörő elődeinknek, akik évtizedeken át dolgoztak azért, hogy mi otthonosabban tudjunk mozogni a rideg, fémes hangok (társadalmi/technológiai feszültségek) világában és ebben találjuk meg azt a bizonyos békét, védelmet, amit mindig is kerestünk. Köszönjük nektek.

NOISE UNIT: CHEEBA CITY BLUES (2022)

Újra itt egy zavarba ejtő mű a Leeb Industry hiperaktív műhelyéből, amely a zajosabb, dobgépesebb, daráló-sabb Noise Unit iránti nosztalgizásra éhezők számára egy „régén minden sokkal jobb volt!” szemöldökfelvonás melletti hasaaljaszalonna vastagságú csalódást is okoz(hat).

A Noise Unit „márka” kissé olyanná vált visszatérésében, mint a kifutó tavaszi szezonos futócipő modellek. Optikailag szépnek mondhatnánk, azonban nem akarunk benne félmaratonot futni kátyús aszfalton. Amit a Cheeba City Blues anyaggal elkövetek, az viszont bőven kimeríti a csípőre tett kézzel deklarált művészi szabadságra történő újbóli emlékeztetést. Ha valaki azt gondolná, hogy az új Noise Unit egy gyorsan, resztkliből felrántott, olcsó és koncepció nélküli anyag, akkor ezt gyorsan gondolja újra. Ez ugyanis az utolsó közös munka, amelyen Bill Leeb és Jeremy Inkel együtt dolgoztak. Még jóval Jeremy tragikusan fiatalon bekövetkezett halála előtt ők ketten már a Noise Unit feltámasztásán ügködtek. Tehát 2018-ban és azt megelőzően már nagyban zajlottak a munkálatok, és bár az anyagok egy része valahogy átcsatornázódott a **WARMECH** projektbe, a befejezésre éveket kellett várni és a **DEVIATOR** után a **CHEEBA CITY BLUES** tényleg a legutolsó anyag, amin Jeremy Inkel keze nyoma (szintetizátorok) szerepel. Szomorú búcsúlemez ez. Nem lehetett lelkileg könnyű befejezni azt, amit még együtt kezdtek el.

Ha a **HARD WIRED** és a **CORRODED DISORDER** volt a nyersesség, izzadság, vérben és kibernetikus szikraesőben lázadás, az elnyomó rendszerek elleni fellépésre agitálás, a harc és a düh kvintesszenciája, akkor a Cheeba City Blues ennek épp az ellenkezője: Tokyo Bay tisztább (vagy nem annyira piszkosra tervezett) ügyletei, MI-vezérelt luxusapartmanok, szabadkereskedelmi övezetek folyamatos zümmögése, a nanotech-lelkületek és az antibakteriális felületek cirógatása, felső-középosztálybeli high-tech izolációs szorongások és felszínes, neonáztatta

drog-tripek felvillanásai ezek drónmadártávlatból. Mindez persze csak kognitív torzítás, amit az album címe, borítója és a cyberpunk irodalmi referencia táplál és sugall, ugyanis az előbbi állítások egyike sem igaz rá. Az égvilágon semmiféle technológiai, társadalmi jövőkép nem található a lemezen, mint ahogy túltechnologizált, high-tech cyberpunk víziókból sem találni rajta egyet sem! Tehát ez nem egy modern techanyag teletolva androidokkal és implantátumokkal, rövidre zárt áramkörökkel és metaverzummal, meg hálózatisággal. Innentől lesz csak igazán érdekes, hogy akkor mi is voltaképp a Cheeba City Blues?

A downtempo és a soft-electro-industrial keverve némi dubbal egy meglehetősen könnyed, de mégis különös hangulatú, lazító lemezt ad ki, melyen folyamatosan átfúj az elmúlás szele. De egy komplex, mártogatós, lágy sajtkrém jellegű, alacsony tempójú szoft-post-cyberpunk soundtrack-lemez is ez, benne chillre szakosodott dub, dubstep, ambient és dark pop 57 percben. Plusz egyszerű, de kellőképpen őszinte és hiteles kaplengengetős tiszteletadás *WILLIAM GIBSON* Neurománc univerzumának, egyfajta zenei album formátumba oltott audioguide a trológia ikonikus helyszíneihez (a **NEUROMANCER** regény első fejezetcíme: Chiba City Blues). A legvadabb elméletem szerint pedig (köszönhetően *DAVE MCKEANE* legújabb borítótervezési bravúrájának, aki sosem nyúl mellé), a *FLA* 1995-ös **HARD WIRED** és **CORRODED DISORDER** (Cleopatra / Off Beat reissue) albumpáros töketes inverze. Ugyanazokhoz a glow effektekhez, betűtípushoz, színekhez nyúlt vissza, amelyek 95-ben is ropant innovatívnak számítottak. Színe-fonákja? Nagyjából.

A mostani Noise Unit ebből a szempontból a (27 évvel!) korábbi, vastag drótozású electro industriál zenei anyagokhoz passzoló (törölt jelenetek) cyberpunk territóriumon történő csendesebb szemlélődés, anizksz-átkeretező báméskodás. Megértem azokat, akik ezt a 14 felvételt ultrakönnyűnek, eldobhatónak és industriál „tájsebészeti műhibának” vélik. A kedvcsinálónak kitett számok mindenesetre ezt támasztották alá. Ellenben egymenetben, akár többször végighallgatva egy Black Friday utáni fényfüzérbekapcsolgató, lebegős és szellős, melankolikusabb hangulatú lemezt kapunk, ami rossznak semmiképpen nem nevezhető. Akadnak rajta sablonosnak, súlytalannak ható popsámok is, ezt nem vitatom, viszont egészében tekintve ez az irodalmi és zenei crossover kísérlet mégis jól működik.

A **MOLECULE** egy vegytiszta, préselt zümmögésréteg, biotech háttérzene, a zuglaborokban tenyésztett ártalmatlannak tűnő kis semmiségek elszabadulás előtti mocorgása. Garantáltan az utcán köt ki, vagy drog, vagy pandémia vagy implantálásra váró műszerv formájában. Az össze-vissza dobok csak kissé nyugtalanítóak, ahogy a rendezetlen kis cinek, basszusok is. Az **ALONE AGAIN** harmatgyenge popsám lett a magányról, amit örömködésbe lehet átforgatni. A felvezetése jó hosszú, azt hittem végig ilyen lesz, instrumentális, aztán Bill nekiáll magyarázni arról, hogy mind a fénybe születünk, a holnap paranoiája az elménkben van már, de nincs szükség illúziókra, harcra, hát, bánatos atyaúristen, kisült a lyrics-író áramköre valakinek, enyhe sültkondenz-szag terjengőzik a konyhában. A mélypontot már az elején ellőtték, ilyenre is ritkán van példa. Nekem ez

egy semmitmondó, túlfényezett és vérszegény dalocska csak van, hogy át is léptetem, mert kíznónak érzem, de tavasszal egy rozéfröccs mellett vigyorogva persze messze elég jó lesz. Az album címadó dala, a **CHEEBA CITY BLUES** legalább egy tökök dub, mesterien kikevert relaxációs zene, mély bűgásokkal és bitangjő analóg szintidallammal megborogatva. **GREG REELY** tutira az ottani **GAZDAG ISTVÁN**, biztos kézzel egyengette, maszterelte szépre a sávokat. A szám érdekessége, hogy 3 percig tart a dubbolás, utána egy rövidebb átvezetés után érünk csak be a továbbra is basszusoktól hemzsegő, bűgőcsiga-városba, ahol nem maradt már semmi sem, amit elveszíthetnénk. Csak lődörgünk az utcákon, igazából semmi dolgunk nincs, hallgatjuk a rádiót, miközben véget ér a világ. A végén az eltekert, torzított hangforgácsok és a Geiger-Müller számláló sercegésének imitálása szerint ez minden bizonynal be is következik. (A rádiót meg ki kapcsolja le?)

A **CREEPO**-t kicsit meg kell kapirgálni, mert **FSOL (FUTURE SOUND OF LONDON)** kaliberű természettudományos ambient (még mindig sugárzik valami, serceg a cső), valóban nyomasztó és paranoid hatásokkal teli. A „creepo” egy szleng kifejezés, amelyet általában olyan személyek leírására használnak, akiket hátborzongatónak vagy nyugtalanítóknak tartanak viselkedésükben vagy cselekedeteikben. Gyakran használják olyan személyek leírására is, akik nem megfelelő vagy túl agresszív viselkedést tanúsítanak, vagy akiknek a jelenlétében kényelmetlenül, nem éppen biztonságban érezzük magunkat. Utalhat olyanra is, aki leleskedik, kukkol vagy más típusú tola-

kodó viselkedést tanúsít. A „creepo” kifejezést becsmérlőnek tartják, és óvatosan kell használni, mivel egyes emberek számára ez bántó vagy sértő lehet. (Nem tudom, más hogy van vele, de én igen sok creepo-t ismerek, pedig nem kéne.)

A **DUB IT UP** egy alaposan felkavart és felzajolt, komor dubdisztópia roncsolt képekkel, betört ablakokkal, törött csontokkal, fájdalommal, egy helyben járással, reménytelenséggel. **ORSON WELLES WAS RIGHT** (Orson Welles-nek igaza volt) talán az egyik legszebb darab az albumon. Valahogy mindig meghajlik a lelkem, mikor ilyen archív és dokumentarista szövegbetéteket illesztnek be a számokba, ez is szépen ül, előrejelzi a szomorkás hangulatot. **ORSON WELLES** (1915-1985) amerikai színész, rendező, producer és író, akit széles körben a filmtörténet egyik legfontosabb alakjaként tartanak számon. Jellegzetes hangjáról és megjelenéséről volt ismert, valamint arról, hogy hajlandó volt új formákkal és technikákkal kísérletezni munkái során. Welles filmes karrierje mellett termékeny rádiós és színpadi előadó is volt. Létrehozta a *THE MERCURY THEATRE ON THE AIR* című rádiódrama-sorozatot, amely sugározta *H.G. WELLS* Világok háborúja című regényének rádióváltozatát 1938-ban, országos pánikot okozva ezzel. (Épp ennek a dramaturgiájából lett kiemelve a számban hallható híres narratív szövegbetét.) Welles a magánéletében és szakmai életében is különleges személyiség volt, aki szellemességéről, karizmájáról és a mesterségéhez való szokatlan hozzáállásáról ismert. A mozi történetének toronymagas alakja a mai napig tartós befolyást gyakorol a filmesekre. Ezek után merje valaki megkérdezni, hogy

miben is volt igaza. Szerintem abban, hogy az emberek hiszékenyek és könnyen átverhetők, manipulálhatók, és ehhez még csak nem is kell feltétlenül lakosnak lenni Cheeba City-ben. A szám szomorú harmónium. Dobokkal és apró sercegő zajokkal helyettesített esőcseppek kopognak az ablakon, óvatosan melankóliába törli bele a lábát az össze-vissza megnyekergetett, arpeggiált analóg szintivel. Ez fájdalmasan szép munka lett, meg kell hagyni, a végét olyan gyöngédséggel engedi kifutni, hogy megszakad a szív. Hiányzik-e a hangulatingadozás?

Nekem nem, megyünk tovább a bánatos rétegekbe, amit a **REALITY IS LESS THAN TV** (A valóság kevesebb mint a TV) kínál. Szkreccselt lemez jobb és bal oldalon, narrátor ecseteli, hogy mi a jelentősége a televíziónak, és hogy az a valóság, holott már pontosan tudjuk, hogy a reality tv is egy merő paradox, akár a scripted reality. A vonósoktól elaléltam, gyönyörű hangulatfestő track ez, valahol itt található számomra az album művészi és katartikus csúcspontjai. A **STILL ALIVE** már tipikus Noise Unit számnak tekinthető, nem véletlenül szerzett rengeteg rajongót magának. Emeltebb tempójával, Bill vokódált énekével, az ütősökkel és a lüktető keresztváltásokkal kelti fel a figyelmünket. Az “All I want is a headrush” ugyan lehetett volna benne sokkal dühösebb, üvöltősebb, követelőzősebb”, de akkor mi volna a fejtörés? Nálam az, hogy miként sikerült kikeverni azt a tompa kalamoló dobhatást, ami olyan, mintha valahonnan a tarkóm mögül szólna. Káprázatos sounddesigner munka van benne! A **SPACEMAN** egyenes folytatása az 50-es évek Amerikájának sci-fi hangulatát, a hidegháborús űrversenyt felidéző számok-

nak, jól kapcsolódik a korábbiakhoz, ezzel adva egy olvadós meleg magot az albumnak. Ha itt nem vesszük észre a múlt és a jövő közti párhuzamot, akkor ugyan mikor? Welles, a rádió és a televízió elterjedése, úrhajózás, ezek mind a 20. század közepének technológiai és kulturális nosztalgiáját állítják szembe egy túlromantizált, egyszerre vágyott és félt, távoli, megfoghatatlannak ítélt, esős-ködös cyberpunk jövőképpel, és ennek kissé reménytelenre hangolt dimenziójával.

Nem véletlen, hogy a blues mint műfaj központi és meghatározó itt. Ugyebár lemezeket nem a címük alapján vásárolunk meg. Mégis mit vártunk? Hogy a Noise Unit egy olyan lemezzel, aminek a címében benne van a blues szó, majd ripsz-ropsz, lendületes, zajos és harsh EBM-et fog nyújtani nekünk? Az lett volna csak az igazi átverés! Ugyanis ez a blues és a dub hullámain áttört elektronikus anyag, és az első kettőnek jól kellett érvényesülnie ebben. Vegyük előbb a blues-t, mint kötőanyagot. A blues dalszövegeket általában egye szám első személyben írják, vagyis a szerző vagy énekes saját valós/fiktív élményeiről mesél. Ezek gyakran annyira általánosak, hogy a hallgató könnyen azonosulni képes az énekessel. A blues dalszövegek gyakran foglalkoznak diszkriminációval, árulással, bűnözéssel, lemondással, viszonzatlan szerelemmel, munkanélküliséggel, éhséggel, pénzügyi nehézségekkel, honvággyal, magányossággal és hűtlenséggel. Sokszor csak képletes frázisokról van szó, amelyeket az énekes az adott alkalomhoz igazít, változtat. A blues-t, mint elsősorban a szomorú zene kliséjét az 1950-es és 1960-as években újra felfedezték a hallgatók. Valójában a

blues darabok többsége inkább élénk és táncolható, és a szövegekben egyaránt megfogalmazza a negatív és pozitív hangulatokat. Ezekkel a jellemzőkkel is kalkulálva a Cheeba City Blues a lágysága és megtörtsége, a szubjektív narratívái és óvatosan árnyalt képei, hangulatfestő számai és néhol derűsebb fényei szintjén könnyebben megérthetővé és a helyén kezelhetővé válik. Ha pedig már az 50-60-as évek ennyire előkerült, nem várhatunk tőle psytrance-et sem, mivel ott a másik kötőanyaga: A dub zene a 60-as évek végén, a reggae zene egyik mellékváltozataként jelent meg, és tehetséges mérnökök és producerek hozták létre. A dub zenét a reverb, a visszhang, a dubbing, azaz kettőzés és más effektusok erős használata, valamint a zene ritmusszekciójára, különösen a basszusra és a dobokra való összpontosítása jellemzi, gyakran instrumentális. A dub-hoz az eredeti reggae számok vokális elemeit eltávolították vagy erősen manipulálták. A dub jelentős hatással volt az elektronikus zenei műfajokra, mint például a dubstep és a drum and bass fejlődésére. Mindezeknek a Cheeba City Blues - keverve a sötét elektronikával és a kísérleti zajokkal, különleges effektekkel - tökéletesen megfelel, mondhatni konzisztens és fáradásmentesen hallgatható, kellemes zenei élményt nyújt.

A **HEAL ALL WOUNDS** lágy cirógató, sepregető hangokkal indul, amibe apránként fut bele egy éles, csörömpölő futam, aztán a tempót megemelve furcsán pulzáló sötét ritmusokkal válik teljessé. Gyönyörű soundscape alakul belőle, akár egy épp kibújt és szárnyait próbálgató pillangó, de inkább egy böszme nagy molylepke, hogy a cover art-ra is utaljak. A szárnyak csapkodá-

sa drótokon keresztül, áttételesen valósul meg, ezeknek a fémhuzaloknak a riszálását, dörzsölését hallhatjuk ki az instrumentális darabból. Igényes felépítmény, valódi dark easy listening, szépséges és ambientes lezárással, kis vinnyogó, melegséget árasztó analóg betoldásokkal.

A **NERVOUS** már többet bravúroskodik, dohos elektronikus szagot áraszt magából, hogy Leeb agyontorzított hangja szinte beleserobbanjon. Annyira túlvezérelt, a refrénje pedig hegyi patak tisztaságú. A szám címével ellentétben ez egy feelgood szám, de azért nem annyira vidám hangvételő, ugyanakkor remekül táncolható részek vannak benne, és számomra leginkább a túlélésről szól az ócska, szürke hétköznapiakban. Meg a kényeszeredett stabilitásról, amikor amúgy minden tré, egy rosszfajta szimulált világban botorkálunk a nemtudás magasküszöbein átbukdácsolva, és magunkra erőltetjük, hogy minden pöpec. Az is, ha tökélyre fejlesztjük a toxikus pozitivitást és homokba dugott fejjel, de pucér seggel várjuk a katasztrófahelyzeteket. A szám nem hiperoptimista, inkább tényközlő, de valahol erőt sugároz 5 teljes percen át. Tele van vibrálással, energiával, humán egzisztenciáról való elmélkedéssel. Rossz hírek, telefon, üzenetek, egyedül vagyunk, nyomasztó minden, körbenjárunk, csábítások törnek ránk minden egyes sarokból és csak remélhetjük, hogy nem fulladunk bele a kokainba. Szóval egy rétegbe lett préselve az elrontott életpálya, tengernyi félelem és annak a bizonytalan érzete, hogy minden idegeskedésünk ellenére mégis itt vagyunk, élünk, de nem tudjuk hogyan és merre tovább, ki él túl és ki nem, de ennek ellenére jól vagyunk, csak épp

zsibbadt lábfejjel tologatjuk az életet magunk előtt. Mixelt érzelmek ezek, mégha dancefloor-kompatibilis is. Erre már a **DEVIATOR**-ön is volt jó pár iskolapélda.

A **SLOW MOTION** az, amit könnyen el tudnék képzelni egy silent discóban, ahol mindenki csak fejhallgatón át kapja a fejébe a zenét, én pedig csak ücsörögnék egy piros színű műbőr kanapén, és nézném azt a bőrszerkós lányt, akinek bűnronda tetoválásai vannak, de mosolyog, huncut hajtincsei néha a szemébe csapódik, önfeledten élvezzi a zenét, és olyan mozgásformákat mutat be, hogy elkezdek azon gondolkodni, vajon mennyire lehet törött a lelke, nekem meg van-e szerelőszalagom hozzá, amit a fogammal téphetek el. A lassulós részeknél a tarkóját és a nyakát simogatja, ami totál begerjeszt, de semmit sem kezdek vele, mert távoli, tünékeny lény. Ha hozzáérnék, köddé változna és ki tudja mennyi mindenem kellett átmennie már az életben, hogy itt kössön ki. A dal keretes szerkezetű, azzal ér véget, amivel kezdődik, és mi ez, ha nem újjászületés? Amúgy sokat foglalkoztat mostanában az, hogy a klubesteken miért nem játszanak lassú számokat is. Persze jó dolog EBM-re rázni és csapkodni órákon át füstben, neonban, lézerben és sötétben, de igazán kedvezhetnének azoknak, akik összesimulva szeretnének lassú mozdulatokkal kezdődő pártáncot járni. Tényleg sokkal több lenne az azonos szubkultúrában létezők közti kapcsolatteremtési és „spirituális” összefonódási lehetőség, de nincs ilyen blokk a rendezvényeken, a *NITZER EBB* sokadjára ismételt nótájára ugrabugrándozva nem lehet mozgáskultúra, testbeszéd szinten ismerkedni. A **SLOW MOTION** pl.

egy jó kezdőszám lehetne ehhez. Kedves DJ-k és selectorok! A műsoridőtökből 2-3 szám erejéig kedvezetek végre azoknak is, akik ilyesmire vágnának. Addig a többiek kimennek majd hidratálni, levegőzni, egyáltalán nem kell az egész éjszakát 130 BPM felett ledarálni. (Valakik most bólogatnak, míg mások hevesen rázzák a fejüket, hogy „nevör evör!”). A táncoltatás lehet lassú is, senki se bánná. Egyszer legalább próbáljátok meg!

ETHER: ez valami *Gus Gus* alapból indult ki, esküszöm. Diszkós effektek, a helyenként torzított ének, már-már *MANSON*-szintű, alig ismerni fel Leeb hangszálait, totális elsodródás, elszállás, elhalványodás, a régi *FLA*-sikolyok és fejhangon hörgések döglenek bele a légkalapács és a lefúló motor zsírosan rotyogó hangjaiba, ami a *LAZERPUNK* sztenderd eszközkészlete. Ebben tényleg vastagon benne van a Noise Unit, még mennydörgő vaslemezek rázása is akad benne, ha zajt akartatok, akkor tessék, megkaptátok. Ebben most nulla a romantika.

A **TRENTUNIT** egy belül maradt hidden track lehet, rövidke etűd, ami nyugtalanságot és bizonytalanságot gerjeszt. Ezt csak úgy önmagában nem fogjuk lejátszási listákhoz hozzácsapni, vagy csak úgy szólóban feltenni, pedig élénk, vibráló, latinós, izgalmas, ellenben rövid. Csak egy kis pajkos játékoság, ami kivételesen most nem is lett túlgondolva.

Mit mondhatnék még a Cheeba City Blues-ról? Szerintem már semmit. Aki megfejt, meg is szereti. Akinek ez langymatag, annak meg nincsen lelke, csak robotgépként kaszabol mindent

maga körül. Ne felejtjük el, ez egy édes-bús búcsúlemez, és ilyen magas minőségi szinten, koherensen nem sok anyag születik. Aki megteheti, megengedheti magának, mert hétszámjegyű havi fizuja van, az az LP verziót csöves erősítőn keresztül hallgassa meg, majd tegye széfbe a korongot. (Sajnos én csak digitálisan élveztem, de legalább élveztem, mert fantasztikus hangokat, érzéseket, melegséget áraszt.) A csöves erősítővel meg pont az a baj, hogy a csövek kipukkannak, aztán nincs tovább zene. Valahogy így van ez a Noise Unit esetében is. Nem véletlenül vannak izzólámpák és izzószálak az album cover design-ba csempészve. Nekem ez például nagy tanulság: LED-lobbi ide vagy oda, az elmúlásra az izzószálás égők és a pislákoló elektroncsövek emlékeztettek leginkább. Emlékszem, meleg volt a fényük és nagyon szerettük őket. De egyszer ezek is kiégnek és akkor vége. Akárcsak az embereknél és eszméknél.

FIRST AID 4 SOULS: I AM THE NIGHT (2022)

Az éjszakai sötétség, csillagok, aprócska fények, a nagyvárosi sikátorokban osonó, sunyi kapucnis patkány, a megtestesült félelem is én vagyok. Akár független filmes, akár hollywoodi filmproducer lennék, minden bizonnyal a FA4S lenne az egyetlen név a listámon, hogy a cyberpunk mozimhoz a score és az egész OST megírására kit tervezek felkérni.

Ha meg is kellene indokolnom a kockázati befektetők előtt, akkor az a másik érvlistám már pénztárgépszalag hosszúságú lenne. Nagyzenekari, cinematográf képek, nagytotál hangzás, bikanyakvastagságú mélyek, ezek biztosan Dolby-ban is úgy szólnak majd egyes jelenetek alatt, hogy kisodorja a mozi-ban a nézőtéren ülők kezéből a popcornos dobozokat, a papír kóláspoharokról lepattannak szívószálastól a polietilén zárókupakok, és az összes szemetet a legfelső sorba hordja a zajszél.

Az IATN nem az első olyan meglepetés, amit a FA4S okozott, hiszen a stílusgazdagság és a klasszikus zenei hatások, valamint vas- és láncsörgetős zajok ötvözését már az előző magazinszámokban, a HIT_ISS05-ben is méltattam a **BEYOND THE GALAXY (REWORK)**, a HIT_ISS04-ben pedig a **KEEP THIS WORLD EMPTY** kapcsán. Ez az album sem kivétel, és szükséges megjegyezni, hogy a fejlődés, haladás az élet minden területén sosem pusztán szerencse, jókor jó helyen lenni kérdése, hanem pokolian sok kísérletezés, tanulás és gyakorlás útján valósítható meg. Az I Am The Night kapcsán meg sem merném tippelni, hogy az egyes hangképek létrehozása, a dallambetétek komponálása, a blokkok kialakítása, az effektek beállítása, valamint az „FA4S-orchestra” virtualizálása mennyi investícióval, beleölt napokkal, hetekkel, hónapokkal járhatott a valóságban. Hogy az ilyen szédítően, kórussal, játékfilmesen, egy egészen soktagú színpadi klasszikus zenekarral, olykor szimfonikusan, máskor elektronikusan, olajoshordókon dobolás performance-szal szólaljon meg. Merthogy annyira grandiózus lett a mű, hogy valami nagyon nagy dologra, időre, emberre, hangszerre, lét-

számra, összegre gondolna elsőre mindenki. Ezekről az intimnek számító sarokszámokról már csak azért sem kérdeztem meg Gazdag Istvánt, mert egyrészt valószínűleg kinevetne érte, másrészt magam is tudom jó ideje, hogy a magyarországi sötét elektronikus zene megkerülhetetlen és sokoldalú producerének nem a GLS futár hozta az alkotáshoz szükséges nélkülözhetetlen pluszt, a tehetséget. Hanem azért évtizedeken át (ki tudja napi hány órában?) keményen megdolgozott, kevert, kutyult, állítgatott és olyan képességekre, produceri szaktudásra tett szert, amit mi, hallgatók, rajongók, együttvéve sosem lennénk képesek behozni. Megkockáztatom, több is lehetett az, mint a Beatles legendává vált 10.000 órás sikermagyarázata. Az USA-ban ez a kompetencia- és szaktudás készlet feltehetőleg már a keresett, kapkodott, és ennek megfelelően rendesen meg is fizetett sztárproduceri szintekbe emelné őt. Viszont a FA4S Magyarországon van, atlétatrikóban, kapucnis felsőben, rengeteget görnyedve a keverőpult, hangszerek és stúdióeszközök fölött, és mindez szerény, halk szavakkal kommentálva. Van egy gyakran emlegetett szállóige a színteren belül, amit sokan mondtak vagy hallottak már legalább egyszer életükben, ez pedig így hangzik: „Ezt csak István tudja.”

Az IATN album elsőre nagyon kifogott rajtam. Csak ültem és bámultam, a hangzásától ugyan el tudtam alélni, azonban megfoghatatlan volt az epikussága, olykor kemény industrial vonalassága, emocionálisan bőséges csillagszórása, máskor meg a kereteket jócskán szétfeszítő nagyoperaisága, szakrálissága, de még a cyberpunksága is. Hogy mindezt így egyben, egyszerre,

ezt mégis hogy? Miként fogadjam be? Vagy csak hogy engedjem magamhoz közelebb? Félő kijelentennem, hogy egyes albumok mikor elkészülnek és megjelennek, attól a hallgató még lehet, hogy jócskán le van maradva, nem áll készen, nincs abban az állapotban, hogy implantálni tudja magába az új anyagot. Nálam el kellett telnie hónapoknak is, hogy pár hallgatás után ismét elő se tudjam venni, és végig tudjam áramoltatni magamon. Talán az évszakok, az engem épp akkor foglalkoztató témák, vagy szükségesebbnek érzett másfajta zenék alakítottak ki távolságot köztem és az IATN között. Nem tudni. Előfordul olyan is, hogy sok egyebet (jót és kevésbé jót) szükséges előbb hallanunk, hogy felkészítsen, tovább lökjön előre, egy ennyire összetett munka befogadása felé. Bartókot és Stockhausent sem általános iskola első osztályában kezdenek hallgattatni a gyerekekkel (ez csak egy szerencsétlen hasonlat), tehát az érési ideje, valamint fogyasztási körülménye mindennek más és más.

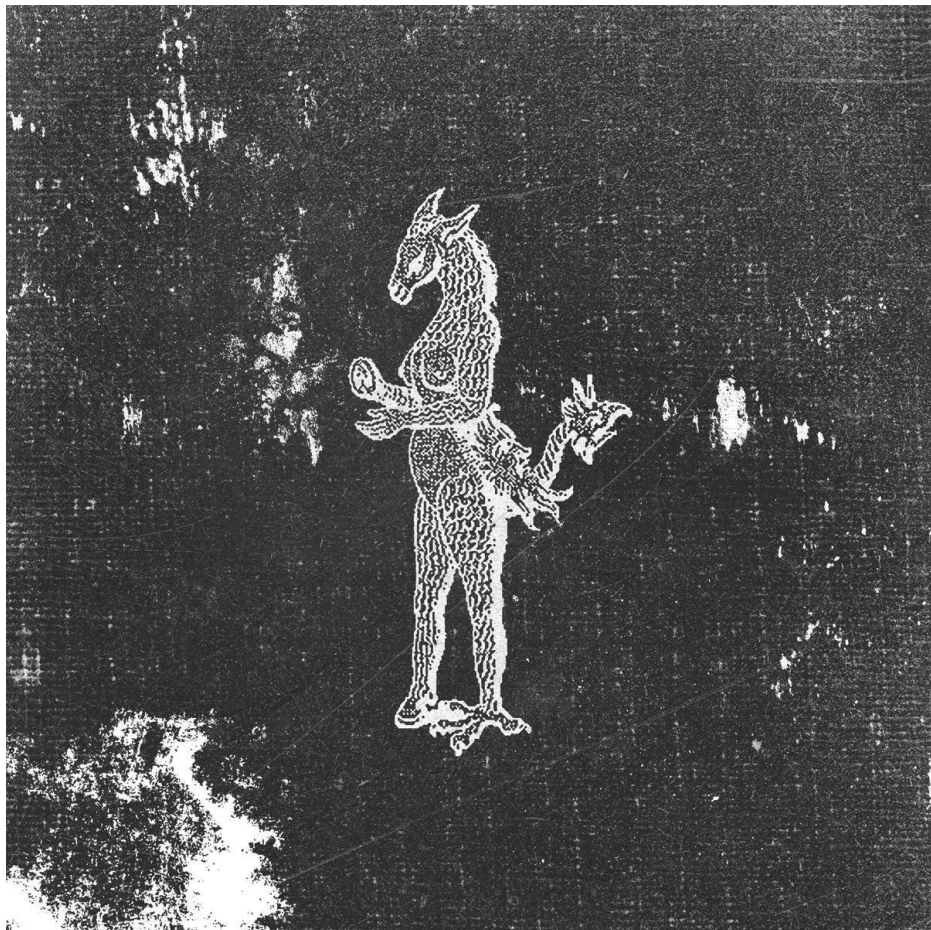
A mély harci kürtökkel induló **THE LIGHT IN US WAS DARKNESS**-be robbanó dobok aggodalmat okoznak, az egésznek annyira filmszerű hatása van, hogy az ember hátán feláll a szőr tőle. A refrén hangjai és a drámai vonós szekció mégis képes valami emelkedettséget, heroikusságot és erőt adni. Egyszerűen imádom ezt a számot, és mindig megállapítom, hogy Mortum, mint szövegíró és énekes mennyit fejlődött az elmúlt évek során Istvánnal párhuzamban, aki a vokálok maximális minőségűre keverésével olyan csodát tesz, amit borzasztó nehéz lesz sok előadónak megugrania. Egész biztosan örült sok meló van ebben és elképzelhetetlen technológiai háttér. Az **I AM THE NIGHT**

brutálerős, falakat döngető, nyers és erőszakos szám, csakis vaskosan püfölni lehet rá. Ha az éjszakából a csöndet, a békés nyugalmat, megpihenést és magányt képzelted el eddig, akkor most zavargásokat, betört kirakatokat, lázadást és féktelen erőszakot és zűrzavart is fogsz. Ez a szám legalább annyira büntet, mint az ihletét adó festmény, amivel Préger Mónika festőművészként szintén hatalmas meglepetést okoz. A **THE SILENCE COMES OFF THE LAND** kezdése szinte lágy ürzene, azt hihetnénk, hogy itt megpihenünk, de ebbe is váratlanul hasítanak az agresszív dobok, láncok, és még egy Pitch Black-típusú félelem is, ahogy sorra előkésznek a legfélelmetesebb lények. A **YOUR SYMBOLS WILL FAIL** tempóssága, rázkódásai, csengő kifuttatásai és újbóli berobbanásai a horrorisztikus kórusaival tökéletes izgalmat generálnak. A **GENERATION SOLD** egyik legszebb húzása a kezdetén virtuskodó gyerekek hangja pöngetéssel, a másik pedig a himnikus refrénje, amire 3:45-ig várni kell, mert addig csak építkezik a szám. Ez állandóan megfacsgatja a szívemet és nem tudok közben nem az eladott, eltaszított, fiatal generációkra gondolni. A **FIRE WITHOUT FLAMES** visszhangos suttogásai, ördögi hangjai a dal első felét uralják, a második fele viszont kifehéredik, izzóvá, fénylővé válik. A **SOMETHING FREE AND DEAD** nyers riffekkel és zúzással teletöltött, egyszerre horzsoló, halálos és operai, míg a **THE WELL OF BONES** kőkemény ipari csapásokkal vezet be, a felétől (2:30) női szirénkórussal lágyítja fel a fém- és vérizű félelmet. A **NOT ENOUGH** férfikórusa is hasonlóképpen működik, kissé megváltás is a meggyötört léleknek. A **WE STAND AS WALL** olyan erővel leütött zongorahangokkal varázsol el, amihez ha-

sonlót talán csak *ALAN WILDER* tudott elkövetni, jól működik benne a zenei motívum és a leírhatatlan erőt adó nagyzenekari jelleg a latin betétekkel együtt. A **LET ME GO BACK TO SLEEP** ehhez képest fáradtabbnak, erőtlenebbnek és hidegebbnek hat. A **COMPROMISED** egy totális paratechnológiai szürkezónás illegális művelet, míg a **FROZEN TEARS** feszességből vezet át óvatos katarziszba, no meg az utolsó vonatba.

A 3 éven át készített album 13 száma festményekkel, mint történeteket és hangulatokat egyszerre kifejezni képes, képzőművészeti inspirációs forrással van összekötve. (A Recorder oldalán a FA4S albumpremier cikkben meg is tekinthetők.) Mortum szövegeihez és vérfagylaló vokáljához István adott stabil zenei alapokat, benne olajoshordókon vadul dobolással, vonósokkal, hörgésekkel, mindenféle kórusokkal, láncokkal, cicergésekkel, női áriákkal. A végeredmény komplex, modern klasszikus elektronikus underground lett, amelyhez fogható csak ritkán születik. A témák pokolian nyomasztóak, idegenként mozgunk a világban, kirekesztett árnyékharcosok vagyunk mind egy olyan környezetben, amit nem mi tettünk tönkre, de nekünk kell elviselni, ezért folyamatosan meghasonlunk, mert amit fénynek hittünk magunkban, arról kiderült, hogy valójában sötétség volt, nincs értelme tovább bízni senkiben és semmiben, nem akarunk többet részt venni benne, nem akarunk többet látni, nem is fognak emlékezni ránk, mind meghalunk, de együtt mégis falak vagyunk, tele posztapokaliptikus képekkel és érzésekkel egy totál beteg Trónok Harca hősiecsatajeleneteiben. Egyszerre akarjuk, védjük, csodáljuk is ezt.

BORIS BARKSDALE: ETERNAL REMORSE (2018)

Az internet peremvidéki roncs hullámai mindig feldobnak érdekességeket. Scavenger-üzemmódba kapcsolva még az sem túl figyelemelterelő, ha a rozsdáövezeteken át bandukolva hamis kutyák mardossák a bokánkat. Boris Barksdale azon különc művészek, techno DJ-k és producerek közé tartozik, akik otthonosan mozognak az ilyen világokban.

Görögországból indulva, Szerbia érintésével Párizsba tette át a székhelyét, és a hatszamos Eternal Remorse EP-jével megmutatta, hogyan is kell rotyogós és brümmögős techno EBM-et rothadó lo-fi környezetbe ültetni úgy, hogy azért egy kicsit a 80-as évek sistergős alternatív elektronikája is kikandikáljon belőle. A Barksdale név ha ismerős neked valahonnan, de nem ugrana be, akkor segítek, itt van: The Wire HBO-sorozat! Ez már csak azért is vicces, mert eléggé nehéz úgy profilozni őt, hogy se egy életkorra utalás, de még egy használható minőségű portréfotó sincs róla. Talán 30-as lehet, rejtőzködik, elvonultan tevékenykedik, és hogy még tovább erősítsem a Dróttal való kapcsolatot, a 2021-es release-e, a **SLIP THE PICK**, az kifejezetten a street electro ipari gettó a javából.

A kiadvány borítója, ebben a kék-fehér nyomtatban, rajta egy félig patás, félig cicis, két lábon járó, farkat és szarvakat is növesztett sárkányördöggel nem feltétlenül utal erre, sokkal inkább egy mágiával foglalkozó, betiltott könyvből származó illusztrációnak hat, nem egy techno EBM lemezhez társítható. Ebbe persze az alkotónak ritkán van beleszólása, kábé rábólinthatott arra, amit a kiadó, ez esetben a katalógust egységes arculatban tartó, lisszaboni Eye For An Eye Recordings Barksdale orra elé tolt. A lemez egyik gyengéje ez a vizuális csomagolás. A másik gyengéje hangtechnikai. Mikor először játszottam le, utána elkezdtem állítgatni, átkötögetni a berendezéseimet, ellenőrizni kezdtem az interconnect-eket, előkerült a kontaktspray, meg minden kutyaf*sz, amit el bírsz képzelni, mert tisztára azt hittem, hogy valami elb*szódott a hifi-lán-

comban. Aztán telőről ugyanez, ah, biztos a füldugó zsinórja kezdi megadni magát, szakadás van, azért szól ilyen kásásan és tompán. Aztán átvittem egy másik eszközre, ott ugyanez! Elég lassan esett le, hogy bizony ez direkt ilyen, az alapanyag lett ilyenre keverve, hogy a lo-fi és az amatőr kísérletezős (előkerült demókazetta effektus!) jelleg átjöjjön ebben a mindent felskálázni, tökéletesre pucolni akaró világban. Nem vagyunk már hozzászokva a kifejezetten rossz hangzású dolgokhoz, a digitális világban az „ózonkezelt” zenék jó ideje nem így szólnak. Eleinte bántott is a dolog, de megnyugodtam, nem a lejátszóeszközeimen múlik ez, nem is a füleimen, hanem tényleg vannak ennyire zajosan, tompán szóló zenék, amelyek természetesen a kazettakultúrában nem csak elfogadottak, szinte már kívánatosak is.

“A militarista rend általános érzését mutatja be, amely magában foglalja a zenéit és az énekmintákat. Az ipari társadalom nyugtalan menete a feledésbe, végtelenített táncszámként, agresszíven vibrálóan és elidegenedetten.” - így a marketingszöveg. Az első két felvétel számcíme számokkal kódolt, és én sem fejtem meg mindet, pedig esküszöm, alaposan próbálkoztam. **5.0.5:** Ez tulajdonképpen S.O.S. brutálhamis alapidallammal és haldokló „Body to Body” nyögéssel, miközben rájövök, hogy valami öreg, vesebeteg, szőrét hullajtó macska szorult a dob gép alá, és basszus, még ez is jól áll neki! **7.0.8:** Emlékszem, mindenki péntekre bolondult meg a régi melóhelyemen. A dolgozók hétvégéje totál el volt cseszve. Állandóan vártuk az okos vezetőink csesztetését (hajnalban

menetrendszerint jött is). Hétfő reggelig mindenki görcsben fetrengett az új parancsoktól és a fejek addig össze voltak növe a fajansszal. Rossz emlékek ezek, viszont tartósak. A „dilipéntek” nyomasztó fogalom volt bent nálunk, és mióta eljöttem, azóta ilyenben sose volt részem többet. Jó, hogy ezek az idők is elmúltak. Ideje bevezetni valami mást. Jöhet a „lazapéntek”! Mindenkire ráférne, aki bármin is szorong, tegyük hozzá: teljesen indokolatlanul. Ezt a fajta roncshangulatot és feszültséget adja vissza ez a remek zongorahúr- és aortakalapáló felvétel benne lézerpulzáló hangokkal. Verejtékben fürdő, hajnalban üvöltöző érzést nyújt, és ha nyugisabb lett az életed időközben, akkor nagyon-nagyon becsüld meg! A **SENTIER** (franciául: Őrszem) azzal a tompa kis dallamocskával hívja fel magára a figyelmet, amit később is viszonylag könnyű felidézni, akár péntek hajnalban a Teréz körúton, mikor pont elcsúsz az éjszakai buszt, felszállsz rá és örömködsz, mert tele van jó ismerősökkel. Van benne valami elnyomott és retkes fuuuck!, rövid ordítás, amit az is kiválthat, ha a vonatindulás előtt döglök le a MÁV-Start mobilapplikációja és van 2.5 perced találni egy jegyautomatát. Halántéklüktető flesh-eket idéz fel és a szám hosszabb, 7:16 perc, ami bőven sok, hogy még az ülőhelyed is megtaláld. A **SRAMOTA** a szerb-horvátból jön és szégyent jelent. Itt el is döntöttem, hogy egyszer lesz egy albumom, amin minden egyes szám egy-egy európai nyelvű számcímet kap. Ez bár hoz némi nagyon korai *PORTION CONTROL* alterelektronikai utóízt, nem feltétlenül a legjobb darab az albumon, hallgatása közben valahogy elkezdett fájni a gyomrom, és nem tudtam eldönteni, hogy a) ez a benne felvonultatott hangoktól, b) az

üres mosószeres flakontól megszólalásra képes, kásás hangképtől és gyatra keveréstől, c) a hajnali éhségtől, d) a szokásos szégyenérzettől van. Remek lehetne, de sok mindent ki kellene cserélni benne, mint egy közel 20+ éves Peugeot 307-esben. A **TAKE NOTES** artikulálatlan felnyögésekből, felmosóröngy-szerű harci kiáltásokból, repülőgép rotorhangokból került össze-szerelésre. Annyira jó, mint elhagyni egy megpakolt pótkocsit egy ellenséges laktanya előtt. A **GEEZER** (angolul) öreg szivar, és ebben lehet is valami, mert a tempója lassabb, nehezkesebb, az előző számban megismert rotorhang döglődni kezd, időnként kihagy ütemet, pár hanggal hol magasabban, hol mélyebben kalapál, patkánysivítás is akad benne, és el tudom hinni, hogy a számcímet ismételteti benne egy férfihang, de nekem inkább úgy hangzik, mintha azt mondogatná, hogy “bélszáj”. Barksdale talán remek munkát végzett, de az sem kizárt, hogy gyatrát. Amennyiben nem vájtfülű hifista, elitista, sznobszobornak képzelem magát valaki, vagy fejlett, beágyazódásra képes, festett fekete mesterként intelligenciának, hogy feloldódjon táncolható ritmusokkal körülvéve a nagy bűdös semmiben, akkor ezzel jegyet vesz a kortárs elektronikus lo-fi zene egyik fura mellékvonalára és/vagy fejlődési rendellenességére. Lassan megkötő gyorshabarcs, vélhetően DAW- és preset-mentes maszatalás, a 80-as évek industrial sci-fi technójára hajazó zakatolás akad benne dalszöveg, világmegváltás, tech-megszállottság nélkül is. Az összhatása több mint maszatos, kellemetlen frekvenciákon, FM szintézisen és kilohertzezen átpréselt, a rövidre vágott beleordításminták csak szimplán ritmuserősítők. Ellenben lehet vinni akármilyen rossz akusztikájú pinceklubba is.

EO IPSO: MACHT DURCH LÜGE (2022)

MACHT DURCH LÜGE

A srácokkal valamikor 2000-ben egy hannoveri klubban futottam össze, ahol két táncika között jó kis értelmiségi beszélgetésbe elegyedtünk. Elmesélték, hogy ők is nemrég fogtak bele a zenélésbe és a legközelebbi partizgatásunkkor kezembe is nyomtak két „kézműves” eo ipso CD-t csak úgy, melyektől leesett az állam, mikor először meghallgattam.

A legtöbb számuk az államról szólt. Mármint nem az enyémről, ami leesett a nyers ritmikus indusztriáltól, hanem a terrorista-féléről, amelynek buknia illene. Az akkori számaik nem rejtették véka alá, hogy valami nagyon nem stimmel, nem okés gumibotos bevetéseket intézni a lakosság ellen, nagyon nem okés kijárási tilalmat bevezetni, fasiszta rendőrállamot működtetni, hecc- és gyűlöletkampányokat indítani, a szólásszabadságot korlátozni, ehhez hasonlók. Álljunk csak meg egy pillanatra! Ez még 2000-ben volt, amikor úgy tűnt, hogy minden békés és demokratikus, egyfajta eufória terjengett a társadalom szegmenseiben, hogy akkor most fenenagy jólét lesz ezután - ohne Ende. Az eo ipso (ahogyan az a saját körülményeiből adódik) azt hiszem, hogy nem az akkori jelenről írta a lemezeit, hanem a jövőről, ami pechünkre most a mi keserű jelenünk. Eo ipso-t hallgatni azonban elég nagy királyság, és nem azért mert ezt mondom, nem is azért, mert összeesküvéselmélet-hívőnek lenni belépőt jelent, hanem, mert jófajta indusztriált faragnak.

**„AZ A MŰVÉSZ, AKI NEM PROVOKÁL, LÁTHATATLANNÁ VÁLIK.
AZ A MŰVÉSZET, AMELY NEM VÁLT KI ERŐS REAKCIÓKAT,
NEM ÉR SEMMIT.”**

(Marilyn Manson, Interjú, 2003. május 5. / Spiegel.de)

Az eo ipso ML & SH monogrammú elektroművészek zenei projektje. 2001-ben Hannoverben alapították spontán ötletként. Az eredetileg „MS Project” néven működő eo ipso célja korábban nem hallott hangvilágok létrehozása volt. Ennek során szándékosan kerülték is a példaképeket és megpróbálták a

lehető legradikálisabb innovációs szintet elérni zeneileg. Úgy vélték, hogy csak a fogyasztó döntheti el végső soron, hogy ez hagyományos technológiákkal vagy technikákkal megvalósítható-e. Számukra a meghatározó a konvencionális elvárások és formák felszabadító hatása volt. Olyan zenét akartak csinálni, ami mindig is hiányzott, vagy amiből ebben a formában nincs elég. Ezt a felfogást aztán neo-indusztriálisnak nevezték el, ami nem tapadt meg fogalomként. Az eo ipso öncél maradt, semmilyen kereskedelmi vagy egyéb érdek nem érvényesült benne.

A **MACHT DURCH LÜGE** (Hazugság általi hatalom) zömmel nem új számokat tartalmaz, hanem az akkori és az időközben felgyűlt munkák 2022-es átírtait. A főként népszerű összeesküvés-elméletekből táplálkozó témáik nem változtak sokat, bár felsorakozott azért a koronavírus, a Bilderberg-csoport, Trump és populista társai, a nyomorék és zömmel igazságtalan kormányzati intézkedések (legfőképp: korlátozások). Hogy mindezek ekkora dózisban feldobják-e az ember hangulatát, abban azért kételkednék, azonban az eo ipso csakis kiszámítható vektorirányokból zenél, a popularitás, népszerűség, kommersz munkák, remixek és olcsó hangzások irányába képtelen elhajolni, akár megbundázott meccsen a kapus a labda felé. Ez pedig jó, hisz nem ér meglepetés. Mivel egy kompilációs lemezről beszélünk, néhol csikorog azért az idősík, és ez a hangzásminőség / alkalmazott EBM technika és számszerzés terén érzékelhető is, viszont nem különösebben zavaró. Az újabb felvételek kimondottan ropogós és élénk electronic body zenék, míg a hangulatfestő noise industrial és undergroundoskodás (magyarul:

alsóbb szintű gondoskodás) nem lett azért annyira tökéletesre galvanizálva. Nekem az előbbi vonal talán jobban fekszik, és itt tűnt fel, hogy az eo ipso mennyire sokat fejlődött zeneileg 22 év leforgása alatt. Kompromisszummentes, ugyanúgy nyers, ököl-lel orrba verős, lesújtó, füstös, ködös, bitumenes, és nagyjából ugyanolyan elfojtott dühös bírt maradni.

Mindig a kisemberek kiszolgáltatottsága áll szemben a hatalmi hazugságokkal és elnyomásokkal. A számok nem borongatnak asztalt emiatt, megoldás, iránymutatás sincs elpotyogtatva köztük. Egyszerű és kellemetlen korrajz ez csupán, hol vaskos csapásokkal, gumibottal, viperával, hol pedig dobhártyaát-szűrő éles-fémes zajokkal és egy-egy fricskázással. Épp ezek miatt nem is lehet túl sokat és túl sokáig hallgatni sem ker-ti partikon, sem klubesteken, mert hamar kimeríti az embert. Viszont egy hatalmas utazás is ez egyben, ahol korszakok, stí-lusok, és természetesen hatalmi túlkapások váltogatják egy-mást, megadva az alaphangulatot ahhoz, hogy némán ökölbe szoruljon mindkét kéz. Ugyanakkor a táncparkettet nem fel-tétlenül ez fogja folyamatosan felszaggatni. Legalábbis nem az ultrakonformista, megalkuvó, mindenre hevesen és első-ként bólogató földeken. (Feltéve ha azt az Origo-n és millió más KESMA-tisztaságú patakforrásvíz mentén lúdtollal, kaca-gányos mellényben, „előre voters! outreach”-re lemérve már előtte megírták - persze név nélkül. Picit kuncogok most.)

Hogy kikre számíthat az eo ipso ezen albuma? Az eo ipso kez-detektől lelkes követőkre találhatott német territóriumon belül

minden bizonnyal. Betalál azoknál is, akik szeretnek mindenfélével kísérletezni, akárcsak én. Imádni fogják az anarchisták, elektropunkok, összeesküvés-elmélet hívők, és mindazok, akik kellőképpen érzékenyek arra, hogy ne hazugságokon keresztül szóljanak bele az életükbe. Élni és élni hagyni. Az eo ipso csak dokumentál, látteleletet vesz ehhez, gondolkodni viszont továbbra is mindenkinek önállóan kell ezután is. Megerőltető, tudom.

Hadd soroljak fel néhány ütős érvet, amiért érdemes bepróbálni az eo ipso új/régi/átdolgozott/nemterápiás albumát, vagy akár a korábbiakat is, amennyiben valakinél fennakad egy random online muzsikahalászat során:

- Ennek a projektnek mély diakrón gyökerei vannak, ami tiszteletet érdemel,
- Az alkotói tehetségesek (értelmiségiek), sok nafta van még bennük (jó lenne, ha nem hagynák abba, igaz hosszabb szünet után tértek vissza, tehát lehet ott még egy s más),
- Dörgő és monoton teuton ipari zenét nyomnak, és profin tudják beszeletelni a hangmintákat,
- Elég trash olykor, mi pedig szeretünk szemétkben turkálni,
- Kaleidoszkópszerű, sosem tudhatod, milyen minták jelennek meg a szemeid előtt tőle,
- Tele van remek médiasample-anyagokkal, ezek zöme ugyan német nyelvű, de van sok angol is (hatalmas merítés és gyűjtőmunka lehet mögötte!),
- 19 számon keresztül (másfél óra) lehet libabőrösnek lenni és borzongani, csapkodni, asztalokat borogatni,

- Valamennyire rokonságban áll az *EMPELDE* társadalmi hiperérzékenységével (utóbbi kevésbé politikus, inkább kiábrándultabb) csak jóval mechanikusabb, pörgősebb tempón kezelt, és pontosan tudom, hogy egyik se USP a magazin olvasóközönségének köreiben. (Nem baj.)

Pár tippem is van az albumról: **PANDEMIE POGO** (képzeltetitek, hogy milyen jó lehet pogózva bemenni egy oltópontra, miután kivártad a sorodat, hogy beléd nyomják az államilag bevásárolt Szputnyikot. **AUSGANGSSPERRE 2020** (azaz Kijárási tilalom 2020), amivel a régi eo ipso szám teljesen értelmet nyert, kivéve pórázon vezetett kutyával). **KLIMASÜNDER** (Klímaünnözők), valódi kísérleti montázselektronika horrornarrációval. Igen jófajta EBM-csapatás a **DEIN FREUND DER POPULIST** (Barátod a populista) vagy a fenséges, majdnem 9 perces, sűrűn és sok köddel, hangmintával rétegzett dark underground kísérleti ambient, a **GESCHWABEL** (Roskatag). Brutál sok oldal lenne itt számról számra ízekre szedni, hogy az eo ipso mi mindent kavart össze és szanaszét, épített újjá az évek alatt, ezért ezt majd inkább egy mélyinterjúban és/vagy helyszíni riportban mutatnám be szívesebben. Egyébként is volna egy utam valamikor Németországba, hogy lecsekkoljam az ottani helyzetet és színteret, hangstúdiókat, mert mint mindenhol, ott is vannak ám érdekes szubkult történések, átrendeződések és egyáltalán nem minden annyira szivárványszínű, mint ahogy azt itthon nekünk rendszeresen és fáradhatatlanul megpróbálják beállítani, míg sugárban nem hányunk már szinte mindentől, amit mondanak, közölnek, leírnak, sulykolnak. (Lásd: albumcím!)

SUICIDE COMMANDO: GODDESTRUCTOR (2022)

Holtakkal, őket eltemető papokkal és Istennel mindent el lehet adni. Erre vállalkozott legutóbbi terjedelmesen albumán Johan Van Roy, a belga Suicide Commando véres agyvejele és kásás hangja. Nem kifejezetten egy humanista hozzáállású mű, de ezt sosem vártuk el tőle. Olyan ez, mint a penetráns hányásszag bármelyik melósokat szállító villamoson.

Az anyagnak mégis van egyfajta bája és vérbeli kommandósága, noha valójában csupán 1-2 hétig lett magasztalva, aztán ment ez is a süllyesztőbe a többivel. Azért én megnézném, hányan fizettek be a box edition-re, és hányan veszik elő azóta is.

Ha elvonatkoztatunk az elméletektől és attól is, hogy jelenleg mi fut „tényleg” jól, mint a felcukrozott élesztő, az emberiségre és az ezzel kapcsolatos romantikus elvárásokra, mint témára nem érdemes már számokat pazarolni, nemhogy egy komplett albumot. Túl sok készült ehhez hasonlóból, agyonhasznált témák ezek már, a vallás-egyház, holtak, unalom. Vannak műhelyek, amelyek nem képesek más koncepcionális témák után ásni, kutatni, energiát belefeccolni, bátrabb, szokatlanabb hangokat, új szövegeket írni, és a Suicide Commando pont ilyen. Egy becsípődés ez, amit nehezen engedünk el. Pánikbetegség, amely önmagát gerjeszti újra meg újra. Viszont ettől működik is.

Ez a lemez valahol mégis jó. Messzire kerüli a trendeket, nem akar továbbra sem populáris és kockázatos (megbízhatatlan) szerencsejátékoská válni, és ezt csakis azért teheti meg, mert van egy kialakult, lojális SC-fanbase mögötte, érdekes módon, pont ugyanazzal a becsípődéssel. Ehhez képest a **GODDESTRUKTOR** sima fanservice, visszarepít a *LS*-hez hasonló bandák fénykorába, egészen a 80-as évek végi, 90-es évek eleji időszakba mindazokkal az oldschool hangzásokkal, vokálokkal, és innen-onnan összegereblyézett, jónak hitt hangfoszlányokkal. A régi minták átmentettek és pörgősek, étellel teliek, a visszhang még mindig kong. Működik. Ez pedig még mindig félelmetes.

Amikor a halál a nyílegyenes, egyirányú és rövid utcában egy örült módra tolató autó formájában is ott leselkedik, akkor azért elgondolkodom azon, hogy a témaválasztás (+vallási/sátáni fanatizmus, szerelem, szex, lelki fájdalmak, boltban sorbanállás droidokként) nem túlhaladott-e? Meddig lehet még fokozni, és ezzel remélem nem megsértve mások mélyen vallásos, meggyőződéses hitét, mely szerint Isten vagy Jézus még mindig jófejek egy ilyen elvetemült világban is, hogy erről korongokat lehet mindig megtölteni. És Fény derüle vala. Mert működék!

KILL ALL HUMANITY (Megölni az egész emberiséget) egy régóta futó globális program torz hangokba öntése. Fülbemászó, unalmas, fárasztó, de erős odacsapás. Hullámozó alapok és sok nyomorúság, amiben épp elég részünk volt évszázadok alatt, nem kell belőle több, emberirtásból főleg. A társadalom beteg, de meggyógyítható lenne, ha nem gonosz hangokra és parancsokra kellene egyszerre feszesen lépkedni. Az **I'D DIE FOR YOU (V2.0)** sem éri meg azt a szentmisét, hogy meghaljunk bárki miatt, aki pont annyira individualista mint mi, csak felszorozva ötvenszer. A **GOD OF DESTRUCTION** (Pusztítás istene) találó, de néhány rég bevett mintán és nosztalgián túl aligha hordoz újdonságot, egyfajta kristályba zárt időgépként funkcionál, hiába dancefloor-repesztő, ha nincsenek új zenéket játszó/beosztató zenei klubok. **JESUS FREAK**, ez is egy tipikus SC-track, jó lüktetésű, sodor magával, klasszikus dúc és csonk, bármikor elővehető és felhasználható anyag (lenne), csak túlbujánzik benne az istenség. Ideje továbblépni. **STERBEHILFE (EUTHANASIA 2021)** volt már, felporzott cucc, de bocs, mindenkinek meg kell

már küzdenie a halálért is. Nem megy az mindig olyan könnyen! Amúgy amikor németül énekelnek „külföldiek”, az egyszerűen előhozza belőlem a kritikus állatot, a piaci célzást érintő kényszerintézkedéseket. Már rég megfogadtam, hogy én is feléneklek egy egész albumot németül, az sem lesz kevésbé cikibb. A saját nyelveteken énekeljétek, lássuk, az meddig visz! **DESTROYER OF WORLDS** (Világok pusztítója) nem egy tejszínhabdarab, a step-sequencer itt csatakosra izzadta magát a melóban, harakolós énekhang, többleterőfeszítés, zúzda lett! A **LAND OF ROSES** negédes, szirupos gót-ballada, nem is emlékszem, mikor hallottam utoljára (már ha egyáltalán) női vokált SC-szerzeményekben, ez valami új, és úgy ül, mint ültetett tyúk a tojásokon, megmozdítani is veszélyes, a **:WUMPSCUT:** viszont korábban megcsinálta, de szerintem a **VAC** is jó párszor. **BANG BANG BANG**, my baby shoot me down, erőszakos, nyomulós, érzéki gyöngédséget itt ne várj, eszelős trappolás, kriminalisztika, a dark industrial **GALAMBOS LAJOSA**, kazalba hányt ütemek, és ez is jó, ha erre vagy épp feltűzelve tűzgyújtási tilalom idején! Viszont a **SIN**, ott elkap valami vadromantikus érzés, talán a szintimotívum, egy heveny kórság, a lázban, gyolcsban fetrengés, a letörölgetett homlok. Talán ez az a szám, ami a lemezen abszolút érték, nincs is túlbeszélve, csak visz előre, instrumentális örvény változatosra szabva, konfekcióméret a szétgyötört lelkeknek. **TRICK OR TREAT** (hehe: Csokit vagy csalunk), szintén egy újabb nyers track, sokban nem tér el bármely ismert SC-munkától. A **BUNKERB!TCH (CENSORED)** egy hidegglélős zárószám, betonba döngölnek az ütemei, és csak találgatok, mi lehetett ebben cenzorálva? A cement? Vagy a víz? Örvény?

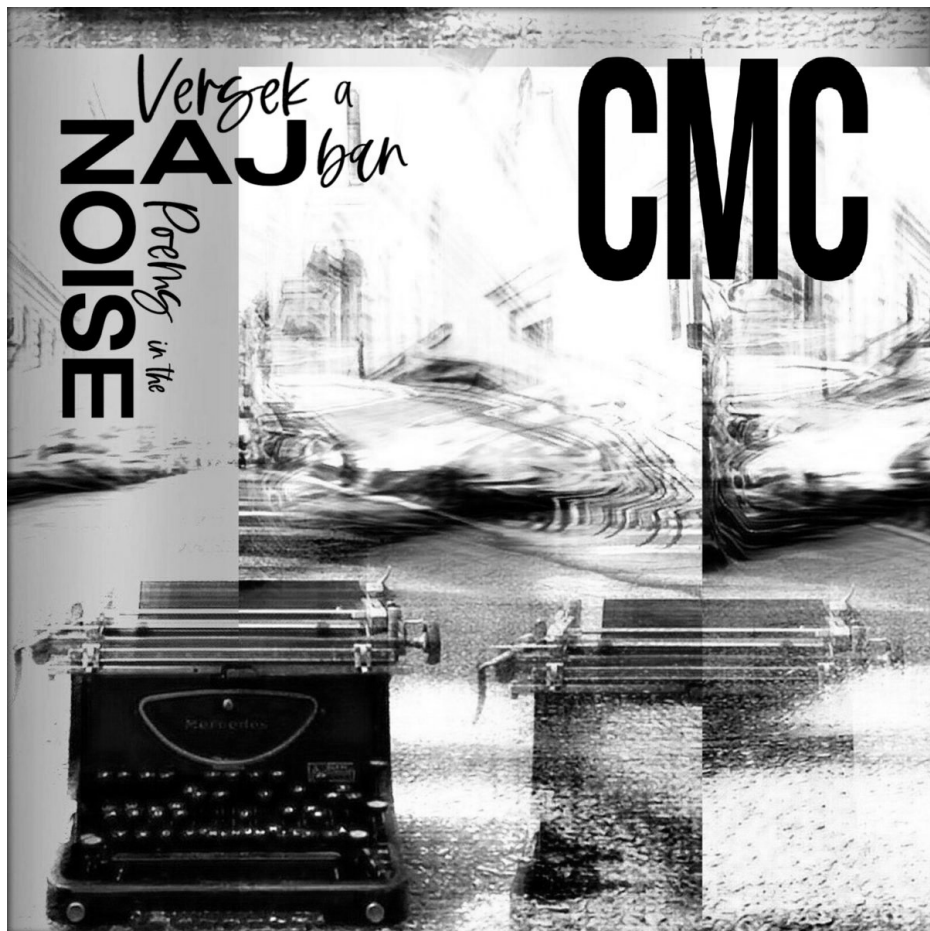
Ordibálva éneklés, hamis hangok után még brutálisabb és ökölrázós ordibálás érkezik, itt engedi ki a szelep a bentragadt maradék energiákat. Teljesen rendben van ez, ha csak ventilálás.

Az alaplemeznek itt van vége. Innentől 23 átdolgozás tesz rá lapátokkal a szerzeményekre, SC-régiségekre, a szokásos tiszteletkörök futnak, mert SC-t remixelni mindenki akar és szeret is, ahogy cukros süveget nyaldosni is szeretnek a kanbandák (ez nem japán szó volt, de amúgy jól hangzott). Párszor köröket ráver az eredetire is, de mindenkinek megvan az a bizonyos büszkeségfaktora, hogy odategye rendesen magát, hozzá a saját nyers krumplihangját, és mindenáron vadabbul szóljon, mint a versenyistálló többi tagja. Így megy ez, kár is lenne tagadni.

A Suicide Commando nem lép szintet ezzel a művel, de hozza a szokásos kötelezőt, és ettől eredeti, ettől lesz szinte minden true SC-fan álma. Odateszi a pontot, megmutatja, hogy lehet meztelenül, epilálás nélkül is fürdeni kerti medencékben, amelyekre nem látnak rá paparazzi-drónok, rotoros gépek felszerelve nagyfelbontású kamerákkal és még a hátizsákos mókusok is messze, nagy ívben elkerülik a telket. (Mert hát riasztó.)

Már az is nagy szó, hogy a globálisan tekintve viszonylag szűk zsáneren belül is akadnak olyanok, akik egy még szűkebb szubzsánerbe képesek beszorítani önmagukat örökre. Ez nem a Suicide Commando ellen szól, mert aki erre függött rá, annak vigyorgással teli minden egyes nap. Innováció itten nem keresetnek vala, mert komfortzónából kibújni sokkal nehezebb vala.

CMC:
VERSEK A ZAJBAN (2022)

A CMC mindig gondoskodik róla, hogy egy erősen devalválódó, egyre gyorsuló tempóban értékváltságossá, elértéktelenedni látszó világban (ez pechünkre a mi mostanink és talán a legutolsónk is), bármiféle görcsös megfelelés, rivaldafény-zuhatagban üvöltözni és ugrabugrálni akarás nélkül is a körmeit jól belemélyesse a legkeményebb dolgokba.

Mégpedig olyanokba, amelyeket egy-két évtizeddel ezelőtt még kulturálisan fontosnak tartottunk. Egyszerűen visszahozza a sírgödörből, nem engedi mélyre süllyedni, rétegekkel, hangulatokkal, hangfoszlányokkal keni be vastagon, majd az általános enyészetbe és felejtésbe ragadó arcunk elé, egyenesen szemmagasságba tartva emeli. Nézzétek: ezek itt (nem) versek, poétika, költészet, szépirodalom, hanem még értékek, időközön átívelőek, és segítenek a nooszférát, mint mentális védőpajzsot újra megfelelően használni. Akár egy hegesztőpajzsot. Megvédi a szemet attól, hogy kiégjen a folyamatosan zubogó, elvakító szikraesőtől, de még a füleket is védi a zajtól, ami egyre durvább, egyre alpárabb, egyre vadabbul ömlik és eltompít, kiöli a gondolkodást, együttérzést, megértést. (Hiszen ez a célja.)

A Versek a zajban anyaguk (ismét tökéletes címadás) tehát nem csupán emlékeztetés, kulturális ásatás, nem céltalan manővereztetés, hanem óvatosságra intés és figyelmeztetés is egyben. Ha találnék rá megbízható statisztikákat (nincsenek már ilyenek, különösen nem ebben az adatgazdálkodásos, adatorientált világban), bizonyára elképednék azon, hogy a verseskötetek eladása Magyarországon alighanem hajszálvékonykává redukálódhatott az oszlopdigrammon, de ennél jóval kevesebb lehet azok száma, akik konkrétan rendszeresen és tényleg olvasnak is verseket. Akkor ki a fene akarna végighallgatni most egy verslemezt, ráadásul a legmodernebb és legrészletgazdagabb ipari hangok underground köntösében? Ezt megtippelni se lehetne. Ettől lesz csak igazán bátor húzás a Versek a zajban, hiszen újra egy erős bevállalás, szinte vakrepülés, kőkemény CMC-misszió.

A modern elektronika előtti idők diktatúrájában minden mechanikus írógépet nyilvántartásba vett az államhatalom. Váratlanul megjelentek a munkahelyeken, otthonokban és minden egyes gombot leütve mintát vettek egy lapra a gép írásképeről. Hogy miért? Mert mechanikus volt, fémkarokkal, kopott betűprofillal, és úgy működött, akár a beazonosítható ujjlenyomat. Ha az egyik betű picit, csak pár tizedmiliméternyit alá vagy fölé ütött a papíron, az már elegendő volt ahhoz, hogy összevessek a szamizdatokkal, államellenes szórólapokkal, és egyik éjjel rajtaütésszerűen bevigyék az írógép gazdáját és az írógépét is államellenes, felbújtó tevékenységéért. Emellett már messziről, a kopogás hangjából is azonosítani tudtak írógépeket, fejükben volt a Remington, az Underwood, és a többi márka hangja. Nem tudjuk pontosan, hány író, költő zárta asztalfiókjába, tartotta vissza a művét az egész világon, mert egyszerűen életveszélyes volt bármit is kimondani vagy papírra vetni. (Arany János például A walesi bárdokat tartotta vissza, mert az áthalások miatt bajba került volna, igaz neki még nem volt írógépe).

Aztán ott vannak a nyomorúságos színjáték-jelenetek, amiket mindannyian „iskolai szavalóversenyként” ismerünk és szövött abrosszal és köcsögbe állított száraz virágcsokorral kidekorált, avittas iskolai könyvtártermekben zajlottak. A kanonizált, meghívott „művészemberek”, tanárok, iskolaigazgatók és pártfőmuftik zsűrizték a remegő hangú, kornyikálósra, vagy éppen túlartikulálósra húzott szavakat, a versengés végén pedig valahogy mindig a Zsuzsikák és Zolikák nyertek, akik fontos pártemberek gyermekei voltak. Gondolatban tegyük még e kép

mellé a szintén álságos és száználmas irodalom írásbeli érettségiket („oh, jaj, csak verset ne kelljen elemeznem!”) és az ezzel járó tényérizzadásokat. Ugye, hogy mennyi sok „szép élmény” akad a versekkel kapcsolatban? Nagy művészeink egész sora esett neki kedvenc költőinek, hogy felszavalja a hanglemezgyárnak, vagy egy szál gitárral, tekerőlanttal, mélyről, a gégéből használja fel (megzenésítve mutassa be) mások versszövegeit.

Tévedés általánosítva azt gondolni, hogy egy zenész akkor nyúl költeményekhez, ha képtelen saját maga megfelelő és agybamászó, kifejező dalszövegeket írni. Bizonyos versek egyszerűen ritmusuk, szótagszámuk, verselésük, dinamikájuk és legfőképp mondanivalójuk miatt illeszkednek egy erősebb koncepcióhoz, szinte kiéhezett prostiként tapadnak, „mint fény a sötétséghez”, kikövetelik maguknak a zenés kereteket és előadásmódokat. Mert önbizalomhiányos kiskamaszként, szerepzavarban felolvasva nem működik, akár az áramtalanított, víztelenített Hajdú bojler. Ezt magad is kipróbálhatod otthon. Szedj elő ismert dalszövegeket, és próbáld meg elszavalni, felolvasni, artikulálni. Majd vegyél elő verseket is és próbáld meg elénekelni, tegyél rá phasert vagy delay-t, dobolj rá fakanállal bemikrofonozott bonyhádi zománcos fazékon! Nem akármilyen kihívás ez, főleg, ha nincs gyakorlatod ilyesmiben, vagy nagy a szád a Facebook online kocsmában, de nyuszivá válsz, ha valamibe tényleg komolyan bele kellene állni. A földre mindig bele lehet. Ásóval verték agyon az első embereket is holmi telekhatár viták során. Onnan kezdődött a birtoklás, a birtokbavétel. Az agyak sokszor ugyanígy kerültek mások birtokába.

Szász Györgynek és művészeti társulatának viszont a versek helyes adaptálására van egy teljesen hiteles és káprázatosan magas minőségű, átgondolt koncepciója. Használt már korábban is klasszikus verseket, történelmi szövegelemeket, és látta el a textúrákat szívszorogató, torokkaparó, elektronikus hangsúlyem-csomagolással, szögesdrót-díszkötéssel, zajpántlikákkal, földön pattogó gázpatronokkal. Talán mindegyik eszelős rizikó volt a maga nemében, de a legnagyobb tisztelettel és alázattal nyúlt mindenhez és sosem vette el semminek az élet, sőt, inkább hozzátett rendesen. Egy pillanatra gondoljunk most a számtalan remake-re, a remake-ek remake-hegyeire, regények, képregények film(sorozat)adaptációira, de próbáljunk meg akár egyet is megnevezni, amelyik épp úgy gazdagon hozzátett, feldúsított, közelebb húzta a nézőket, hallgatóságot, akármerre érkezi kész közönséget. Nagyítóval kell keresgélni az ilyen sikerprojekteket. Mindegyik el van valahogy átkozva.

A Versek a zajban tételei viszont nincsenek elátkozva. Szász György olvasó, gondolkodó, műértő, érzékeny és empatikus ember. Olyan, aki egyetlen őszinte és nagyon igaz mondattal képes leoltani, ugyanakkor történelmi korok kártyáin, táblaállításain, merített és nyomdai papírrétegein, száradó nyelvvel megnyalt tintaceruzás írásain is eligazodik, úgy közlekedik a labirintusaikban, akár a dörzsölt, okos patkány a laboratóriumok tesztpályáin. Ráadásul verseket is olvas, sőt, vannak kiválasztott kedvencei, félretéve olyan nehezebb időkre, mint ezek, amelyekben hónapról hónapra rohad le a lábunk ebben a nagy eszképzimusban, fonnyad meg a szívünk, az agyunk.

Sokszor az a bevett metodika, hogy a versekre alakítják a zenei aláfestést. Alápöngetnek, alázongoráznak valamit és meg is van. A CMC ezen albumán azonban előbb az alapok készültek el nagyon magas szintű audio-felbontásban és utána jött csak a kísérletezgetés, hogy melyik vers melyik zenei alaphoz passzol leginkább. Ez a „reverse engineering” jóval nehezebb folyamat, többszöri próbálkozással. (Én viszonylag rengeteget görcsöltem a saját projektemnél ezzel.) Saját szöveg esetében nincs gáz, mert átírod szemrebbenés nélkül, verzéből csinálsz refrént, kicserélsz sorokat, szavakat, rímeket, vagy fordítva. Azonban egy már publikált, klasszikus verssel ezt már nem feltétlenül teheted meg. Erre a versválogatásra szinte olyan minőségű, hangsúlyozású, ritmikájú, verselésű költemények kerültek rá, amelyek komplett szűzhallgatás során képesek zavarba hozni. Kifejtem, mire is gondolok: tegyük fel, lejátszunk egy laikusnak, sem zenében, sem irodalomban, főleg nem versekben (!) jártas tesztalanynak 3-4 random CMC-számot egymás után. Sem a címeiket, sem a borítókat, sem a szövegeket nem láthatja, egyszerűen behunyt szemmel kell meghallgatnia ezeket a felvételeket. Ide a bököt (a nyakamra mutatok épp), hogy nem fogja tudni megállapítani, hogy melyiken hallott más által írt verset a zenébe göngyölve, és melyik volt az eredeti CMC-textúra! Tippelni fog, de elvétí. Emiatt zenei magasköltészet az, amit a CMC létrehoz. Megtévesztően pontosan illeszkedik bele mindabba, amit mások írtak, legyen az 40-50 évvel ezelőtt mások által írt vers vagy nemzetközileg befutott szonon. Ezt kevesen tudják. Értő, zenében, irodalomban, történelemben, stílusokban jártas hallgatóból pedig manapság pokolian kevés akad.

A CMC bármely műve egy tévés, műveltségi kvízműsorban a legfelső 50 milliós kérdésnél is szópóroller lenne bárkinek. Sose kerüljön ebbe a helyzetbe senki, vagy eddzen rá alaposan.

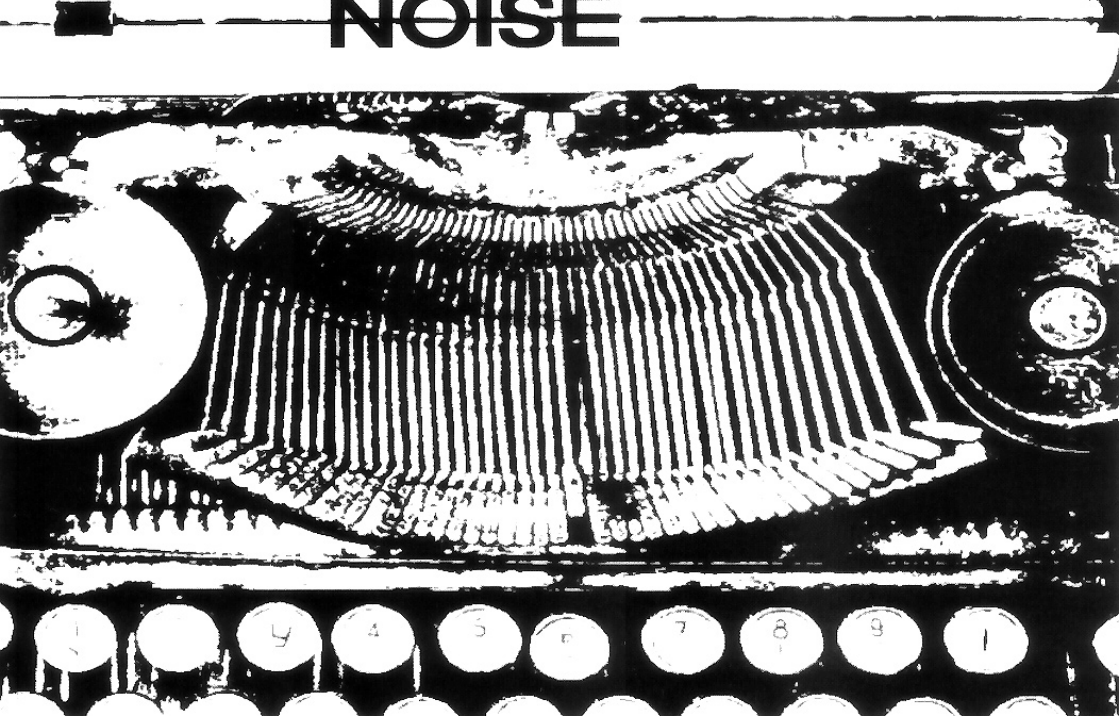
Ennyi körítés után valamit még be kell vallanom, és ez tudom, nem fog tetszeni. Ódzkodok most attól, hogy végigmenjek egyenként és mélyre kaparva vizsgáljam az egyes számokat, mert mindig ott leselkedik a csapda, a veszély, hogy mikor csúszok át épp véletlenül verselemzésbe, és hol tévesztem épp

Vergyek a
AJ
ban

CMC

Poems in the
NOISE

WCA 004

emiatt szem elől magát a CMC-t és a kiadványát. Ezért inkább csak a lemez legerősebb pontjait emelem ki, ami minden hallgatáskor képes ugyanúgy, ugyanolyan erősen földbe döngölni, elgondolkodtatni és gyönyörködtetni. De kicsit hadd vívódjak önmagammal is, elvégre a költők, írók is emberek, elnézést.

Hogy és mit írok én erről a remekműről úgy, hogy korábban is többszörös kiadványok előzték meg? Hogyan ne szaladjak bele a verselemzés hegyes és éles disznóbökö késébe, de el is tudjak vonatkoztatni a versíróktól (miközben Szász György dalszövegei is irodalmi értékűek), hogy kerülgessem ki a versemezeket, a színészóriásokat, költőket, és azokat a gyötrelmes versmondó versenyeket, amelyekben az iskolai „versenyistállóban” részünk volt remegő hangú, egy kukkot sem értő diákként, vagy a sokadik éneklős, érzéstelenített, elmotyorékolt, elszavalt költeményeket kvázi értékelésekre szorított tanárként? Hogy oldjam ezt meg, miközben okkal elfogult is vagyok az összes eddigi CMC-anyaggal és azok szövegeivel?

Hogy mondjam el részrehajlás nélkül, hogy bármi, amihez a CMC Workshop hozzáér, az egyszeriben arannyá, emlékezetbe visszatérővé, aktívvá, dolgozóvá, master-slave szinten koherenssé, mentális implantátummá válik egy lassan erodálódó, fakuló, értékvesztett világban, amely nem csak nálunk zakatol csapágyasra hajtva, szerviz és gondoskodás, odafigyelés nélkül, hanem egyszerre mindenhol? Hogy magyarázzam el, hogy a CMC olyan diakrón operatív művelet, amely minden idősíkot, történelmi-kulturális dokumentumot és emléket gumikesztyű-

vel és óvatosan fog meg, anélkül, hogy roncsolná vagy rojtosra interpretálná? Hogy magyarázzam el, hogy sosem lesz belőlem kultuszminiszter (nem is vágnék rá) és az írásbeli érettségim (rossz vicc még mindig) nem lesz borítékfeltépés? Szóval... Függőleges vagyok. Bár inkább vízszintes volnék.

A Versek a zajban számomra nem is verslemez. Inkább zsoldárkönyv, immateriális, univerzális emlékezetvagyton, egyetemes érzéskatalógus, mantraszett, okosan összehuzalozva hol fényes, hol sötét, furcsa, szép hangokkal, neszekkel, magyar és angol nyelvű emberi beszédekkel, szavalatokkal, énekekkel. Roppant ügyes újítás, hogy képes megdarabolni, újra és másként hangsúlyozni, szétszedni és ismét összerakni verseket. Egy nyomtatott szöveget olvasva nem ugyanazt kapja ugyanis az ember, és itt kúszik be oldalról a megzenésítés komparatív előnye: Bizonyos sorokat az „Adapter” szerepben lévő (aki megzenésít, jelen esetben a CMC) kiemelhet, ismételgethet, visszhangosíthat, vastagabban foghat a fekete filce, az orgánuma és ezzel új értelmet adhat a versnek. Vagy akár hangulatilag össze is fűzheti őket. Akár olyat is transzformálhat, amire az eredeti szerzője soha nem is gondolt, csak épp ügyelt a hangulatra, a rímelésre. Eszközkészlet ez, és ha a CMC lemezéből csak pár nyomatékos sort jegyzel meg, viszel magaddal a koponyádban, (amiből régészek vagy majmok bizonyára kólát isznak majd), azzal máris fölülemelkedtél az emberiség bizonyos százalékán. Elsütheted egy buliban, romantikus randin, munkahelyen, tömegközlekedésben az ellenőrnek, totál váratlan helyzetekben, utcán, ágyban, párbeszédekben, akár egy H&M-ben is.

Csak egyetlenegy sort mondj el belőle hangosan a benyugtatózott, bemetropolozott, behírpercekezett, bekuponakciózott embereknek, és talán nem is fogják érteni, de lesz, akit el fog kapni, felkapja rá a fejét. Olyan ez mint a mágneshorgászat, sosem tudhatod, mi vagy ki akad horogra, de hihetsz benne, hogy valakihez eljut majd az üzenet, furat lesz a koponyájában (igazából a lelkén) és onnantól elkezd majd valami lassan szivárogni, amiről azt hitted korábban, hogy nem is tartalmaz az égvilágon semmit. Ne akard valakivel egy az egyben meghallgattatni, csak próbálj meg Szász meditatív hangját utánozva elismételni egy-egy sort belőle. Figyeld a hatást. Meg fogsz lepődni. (Azért tudom, mert próbáltam. Jelentem, működik.)

A Versek a zajban lemezt nyugodtan oda-vissza is lehet játszani, sosem válik unalmassá, nekem még valahogy rövidnek is tűnik mindig. Földmunkagép módjára tud a lelkünkbe kaparni, a gyerekek lelkesen fotózzák majd a fura jelenetet, és keresik az okát, hogy apa/anya arcán miért változtak meg hirtelen a barázdák. Akkor lehet csak feltenni az alábbi kérdéseket: Mégis mire jó egy lyukas esernyő? Hallottad azokat a békabrekegéseket? Na és az írógép mechanikus kattogását? Szerinted mit jelenthetnek ezek a sejtelmes hangok? Mik lehetnek ezek az egypercesnél rövidebb huzaldarabok? Te is hallottad a madarak édes csicsérgését az előbb? Hogy lehet egy testet egy gáztartálynak adni? Mit érezhetett a fiatal nő, aki gyönyörűen, angolul beszélt valami vertikálisról? Mi lehet közös a sólymokban és a bombázókban? Mitől dübörög a föld, ha nem is én kiáltottam? Szerinted mitől lehet jó érzés lehunyt szemmel azon

sírni, hogy élsz? Milyen íze lehet a komisz pálinkának? A föld miért nem adhat menedéket, csak a halottnak? Miért üldöznek egy szegény gyilkost? Amúgy a farkasok a hóban mitől is véreznek? Miért mosolyog a koponya a régészek kezében? Miért épp most ragyog fel a megvetés?

Nehéz pillanatokhoz, beszélgetésekhez és fontos kérdésekhez vezethet el ez a lemez. De legalább vezet valahova, és ez az, ami még számít egyáltalán valamit. Mert a vers: kenőanyag a léleknek. Én köszönöm.

CMC: Versek a zajban

- 1. Versek a zajban**
- 2. Rádiogramm (Tamkó Sirató Károly)**
3. Huzal I. -----
- 4. Varangy ül a virágon (Páskándi Géza)**
- 5. A leples bitang (Allen Ginsberg)**
6. Huzal II. -----
- 7. I Am vertical (Sylvia Plath) feat: Myra Monoka**
8. Huzal III. -----
- 9. Bird of Prey / Falcons vs Bombers (Jim Morrison)**
- 10. Nem én kiáltok (József Attila)**
11. Huzal IV. -----
- 12. Azt hiszem (Pilinszky János)**
13. Huzal V. -----
- 14. Szegény gyilkos (Kassák Lajos)**
15. Huzal VI. -----
- 16. A farkasok dala (Petőfi Sándor) feat: IAN, Sándor Dula**
- 17. Ásatás után**

TILT!: THE NEXT DEGENERATION (1993)

Amikor megkérdezték egy online fórumon, hogy melyik ipari EBM zenekar hiányzik a legjobban, amelyek már nem léteznek, többen a német TILT! zenekart említették. Magyarországon még mindig kultnak számít, a 90-es évek elején többször jártak nálunk komoly rajongói bázist kiépítve. A Mario Sixtus és Wolfgang Kremer által gründolt furcsa csapatból Kremerről nem sokat tudunk, azonban Mario Sixtus (alias Zadoc) elképesztően kreatív karriert futott be, igaz már nem zenei területen, hanem egyéb művészeti ágakban, pl. a médiában.

Csak néhány érdekesség róla: Mario Sixtus Berlinben, Németországban és Hongkongban él. Filmsként, íróként és újságíróként dolgozik. Munkásságának és érdeklődésének középpontjában a technológia okozta társadalmi és politikai változások állnak. Sixtus dokumentum- és fikciós filmeket ír és rendez, főként a német köztvéének és az Arte német-francia kulturális tévécsatornájának. Forgatókönyveket ír tudományos-fantasztikus filmekhez, thrillerekhez, néha maga ír és rendez mozikat (lásd a Hyperland-ról szóló írásomat), máskor pedig dokumentumfilmeket forgat. Riporterként és moderátorként saját tévéműsora volt 2008 és 2016 között „Elektrischer Reporter” néven a német ZDFinfo csatornán, elképesztően sok, összesen 155 riportepizódot kalauzolt végig a hálózati kultúra és politika határmezsgyéin cikázva. Ehhez egy kis fun fact csak nektek: a dokusorozatának főcímmelében TILT! zenét is felhasznált, mégpedig a harsonás **OVERTURE**-t, amivel a **MERCILESS** számuk kezdődik. Szóval nem unatkozik, csak épp nem zenél.

Soundtrack típusú lemezeket viszonylag sok zenekar szokott kiadni soha el nem készült filmekhez, így tett a TILT! is. A **THE NEXT DEGENERATION (UNRELEASED SOUNDTRACKS FOR UNRELEASED MOVIES)** az 1990-es debütáló és nagyszerűen sikerült **ALIENS & ORGASMS** lemezük után mégis jócskán megosztotta a TILT! közönségét: vagy velőből utálják vagy imádják a szokatlan megszólalása miatt. Viszont ez a „filmzenelemez” épp most 30 évesen jubilál, ezért inkább ezt választottam elemzésre, továbbá én is azok közé tartozom, akik a lehető legritkábban tették be épp ezt a lejátszóba.

Most viszont 30 alkalommal hallgattam meg, hogy találjak benne végre valami szerethetőt is. Ha voltunk valaha kollégisták, akkor ez lehet az első dolog, ami eszünkbe juthat erről a fura albumról: részegen dülöngélés, hangos gajdolás éjszakánként a koliban vizsgaidőszak és felezőbulik után! Sokszorosan: „JUJ!”

Pokoli nehezen szoktam meg, mert egyszerűen csak bosszantott. Disszonáns, illumináltan verselős, máskor meg színpadias, középkorias, nyekergős, kandúrnyivákolós, a szövegei sokszor értelmezhetetlenek, túl ferdek, amolyan strukturálatlanul öszsze-vissza szabadon pofázós, a hangszerelésében szinte mindent használ, de valahogy mégsem eléggé ipari-elektronikus (na jó, néhol kicsit az), ellenben tele van rézfúvósokkal, páncéltökés zongorával, meg egy rakás nyers improvizációval. Nem is tudom elképzelni, hogy ez az anyag hogy a csodába lett megírva, többször elpróbálva, majd stúdióban feljátszva, mivel legtöbbször a 16. századi olasz commedia dell'arte rögtönzött színjátékának szintjét hozza. Mindez elsőre nem csak bosszantó tud lenni, de még érződik benne az 1992-es *LAIBACH (KAPITAL)* kísérleti „áltörténelmi” klasszikus teátrális hatás utáni kapálózás is, a részeg kocsmái harsány ordenáré nótázás, valamint *MONTE CAZAZZA* szabadverselős, gondolatáramos polgárpukkasztása. Mindez ráadásul egyszerre! Ezzel pedig igen nehéz elsőre bármit is kezdeni, ha a rideg és vonalas body music felől közelítünk hozzá. Ne tegyük. Maradjunk inkább nyitottak és érdeklődők.

A **TORSO** egy lendületes színházi és operai nyitány. Drámai és orrhangon elgajdolt feszültséget teremteni képes a ritmizált

és spontán szabadverseléssel, sikoltozással, vonósokkal, mi egymással, mint pl. testrészek szisztematikus levágásával. Egy birtokló nárcisztikus képes csak ilyesmire. Fullos kioktatás jön, drága ékszerem, soha nem hagyhatsz el, nem tudsz csak úgy elsétálni, igaz nincs is nagyon már mivel és a hazugságoknak is vége, mert nincs nyelved hozzá. A trancsírozás után a **RATS** egy patkánymérgezés krónikája szirénázással, a hús és az izom találkozik a patkányokkal, a méreggel, terjedni kezd a betegség és ezzel minden meg is lett oldva. Ez már jegesen szekvenált EBM alappal darál rá a bűn idejére, a „crime time” és a „prime time” jól illeszkednek nyelvileg, szabályok nincsenek, tapicskolunk a mocsokban, esőben, társadalmi hierarchiák sejlenek fel a fertőből. A **GAME OVER** komplex cold wave sok analóg szintibankkal, loopolt mechanikus hangokkal és Britta Hamann füllelt női vokálbetéteivel. A refrénje legalább ennek picit kiegyensúlyozottabb és fülbemászó, bár szinte egy kukkot se érteni belőle nyomtatott szöveggönyv nélkül (a neten sajna semmi) a sok vokálekkengetés miatt, de hát az a szörny, amit folyamatosan keresünk, az bennünk van ugyebár. A **TOY** is épp úgy kezdődik, mint valami felkavaró horrorfilm vagy színdarab, twinkidinkidee-twinkidinkedoo, kerékpárcsengő, elidegenítés, álomból felrázás, és ez sok is így együtt, már annyira avantgárd, néhol meg egyenesen játékos ska, hogy szinte fáj ez a túlvegyítés. Hush-hush, gyermekem, ez csak egy játék, és ezt a következő oldalon szereplő **ZEROMANCER** is mondhatná. A **HIGH NOON II (THE RETURN OF FRANK MILLER'S SON)** egy közismert régi dal (**DO NOT FORSAKE ME, MY DARLING**) szétfacsart átírata, ame-

lyet Dimitri Tiomkin és Ned Washington írtak és az ikonikus westernfilmből, az 1952-es **HIGH NOON**-ból (magyarul: Dél-
idő) lehet ismerős. Meg is hackeli ám a dalszövegét, kicserél
sorokat és beleszövi a legendás író, képregényíró, filmest,
FRANK MILLERT, akinek többek között a **SIN CITY**-t, **300**-at és
a **DAREDEVILT** is köszönhetjük. Fenomenális, vicces adaptáció!
Az **AMOK** miről is szólhatna másról, mint egy beteg ámokfu-
tó vadász érzéseiről és gondolatairól majdnem 8 percben!
A legjobb része, mikor ingerülten és váratlanul üvölti bele, hogy
„Én vagyok a vadász!”. Tutira berosálsz tőle, ha feltolt hang-
erőn nyomod! A **SHUT UP** trappolós, ütemes szám a szófosókról
és az emberi kommunikáció totális szétcseszéséről, ész nélküli
érvelésekről, kifogásokról, átlátszó kimagyarázásokról. Üzenete
pofonegyszerű: ne szívd már szárazra mások agyát, hanem
fogd be a pofád végre. A locsogás (és emiatti felháboro-
dás) a német nyelvű hangmintákkal teljes. A **STARDESERT DA-**
VID BOWIE perszónájába (Major Tom = **SPACE ODDITY**, **ASHES**
TO ASHES, **HALLO SPACEBOY**, **BLACKSTAR**) éli bele magát, vég-
leg elveszítve a kapcsolatot a földi irányítással, csillagsiva-
tag fölött repülve kiszolgáltatottan, unatkozva, de legalább
szabadon: éneklő, gondolkodó emberi műholdként a nagy
büdös semmiben. Artisztikus, és a referenciák sűrű beveté-
se végig jellemzi a lemezt. Ez lett továbbmentve az 1995-ös,
I PUT A SMELL ON YOU (TRIVIAL SONGS FOR TRIVIAL MOMENTS)
felvállaltan alkoholizmusba hajló, ide-oda hintáztatva da-
nolászós albumán is. Biztos, hogy nem lesz még egy ilyen
zenekar többet. Gyomornehéz és sajnos méltatlanul alul-
dokumentált is. Én bemutattam nektek, kezdjeteK vele valamit.

ZEROMANCER: EUROTRASH (2001)

A közel 10 éven át működő Seigmen pár év Amerika után rebootolta magát a csapat az északias kesergés/frusztráció industrial gothic rock nyomvonalain. A Zeromancer, amely már teljesen másként akart megszólalni, mint a Seigmen, a második stúdióalbumával 2001. október elsején jött ki és egyből megette a lelkünk európai hulladékmaradékát.

Még nem hevertük ki egy duplán lehetséges III. világháború jeges közelségének démoni árnyát, 1999-2000 informatikai dátumátállás Doomsday-parája mellett 2001. szeptember 11. és a WTC-be csapódó repülőek látványa borzolta a kedélyeket. Európa akkor már rég repedezett és azóta is, a kommersz spektakulum mindent feledtető ígérete maxra lett tekerve, ellenben egyre nyomasztóbbá vált az az érzés, hogy Európa tulajdonképpen mégiscsak egy hazugságokból felépített öreg, szemellenzős status quo szemétkupac tetején ül, hacsak nem önmaga is az. Magyarország akkor még az EU-csatlakozás előtti években bukdácsolt, így a megjelenés idején - ahogy a jelenben is - ugyanazt a tarkótáji nyomást érezni az album hallgatása során.

A **EUROTRASH** (Euroszemét) egyszerre igyekszik nagyon-nagyon modernül északian és európaian, rockosan és iparilag is megszólalni, emellett minden olyan nyomasztó érzést és hétköznapi aggodalmakat beleszuszakolni az egyes dalokba, amiket az ezredforduló ifjúsága akaratlanul is átélhetett, illetve még mindig: megrendezett és rongyosra effektezett álvalóság, designer-átverések, egzisztenciális bizonytalanság, piaci összeomlásoktól való félelem, álmatlanság, technológiai fölény, szimulált szex, dotkom-lufi, plasztikhulladék hegyek, örökös és megváltoztathatatlan függőségek, identitásbeli zavarok, elszigeteltség, az ingatag önértékelés kellemetlenül elhúzódó mélypontjai, mindeközben állandó sóvárgás valami valódinak hihető, lelassult, elmélyült és szerethető iránt. Ennyi minden egyben akkor sem jöhetett össze senkinek, és mostanság még kevésbé. Ebből a szempontból a Eurotrash túpontos jóslat lett anélkül,

hogy közben túlságosan didaktikus vagy túlmagyarázó lett volna. A számok a „Te” és a „Mi” köré csavarodnak. Pénzen meg semmit se lehet venni, ami valóban fontos lenne. Érzést és értékes figyelmet mondjuk.

A **DOCTOR ONLINE** egy óvatos előrevetítése az online technológiák szédítően felgyorsító, pusztító hatásának. Disztópia epizód, melyben telefonon megrendelhető az online öngyilkossági segítség, amelyet a rászoruló lelki károsultak kérhetnek, ha már nem bírják az iszonyú pörgést, a rapid változásokat, bizonytalanságot és az ezzel végső soron kéz a kézben járó elmagányosodást. A telefonos lelki segítségnyújtást direkt ellentéte ez. Gyakran kommersznek hat, de ez van.

*„SEMMIK SE VAGYUNK, CSUPÁN EUROSZEMÉT,
VISSZÜK A PLASZTIKOT, NO MEG A LÉT”*

- így indul az anti-establishment & counter-culture generációs szózat, a **EUROTRASH**. A kormányból bizonyára sokan hallgatják dafke módon, hogy ugye mi megmondtuk. Eladjuk az imázst, de mindennek mennie kell, mindent is akarunk, aztán egyszer csak mégis rájövünk, hogy mindez a fejünkben van, és hogy egy orbitális, leárazott hazugságban élünk mind. (Helló, fiatalok! Hogy érzitek magatokat? Na és ezt mikor kérdezte meg tőletek utoljára bárki is?). Inkább színezett üvegen vágjuk el a torkunkat, csak válaszolni ne kelljen. A **NEED YOU LIKE A DRUG** a peer group, „a rohadtul akarlak, de mégsem kerülhetek közelebb” nyomasztását ordítja a világba, vágyak és izoláció, kökemény eleggyé

olvadnak egybe e rebellis, gőzkiadós, csapkodós nótában. A **CHROME BITCH** (Króm ribanc) a párkapcsolati válságok se ved, se nélküled, nem ismerlek, de majd megfejtelek, addig is terhellek a kis szarságaimmal hétköznapi élményeit sűríti dalba. A króm jelző nem egy cyberpunk utalás, hanem az elérhetetlenség és lelki/agyi páncélozottság, védekezés szimbólumaként értendő. Az ezt követő **WANNABE** az első nyugisabb, líraibb dal, a mintakövető bizonytalan személyiség karakterét hozza. A „wannabe” szót tipikusan olyan valaki leírására használjuk, aki görcsösen arra törekszik, hogy olyan legyen, mint valaki más, vagy hogy egy bizonyos státuszt vagy pozíciót elérjen, gyakran anélkül, hogy valóban rendelkezne a szükséges tulajdonságokkal vagy készségekkel. Arra is utalhat, aki megpróbál úgy viselkedni vagy öltözködni, mint más, csak azért, hogy beilleszkedjen, elfogadják. Enyhén lekicsinylő, jelezve, hogy az illető törekvései, cselekedetei nem valódiak, nem hitelesek, ezt vonja kérdőre a szám is. A **NEO GEISHA** a toxikus kapcsolatok, kötődési nehézségek cyberpunk kontextusba helyezése indulatos játékokkal húzd meg - ereszd meg mentén, amelyben a partnerek mégsem boldogulnak egymással. A **CUPOLA** a Zeromancer pályájának legszívfacsaróbb és legszebb lírai száma, melynek katartikus csúcspontja az „üss meg, üss meg, üsd az idegeimet” - sosem volt még semmi egyszerre ennyire jeges és forró, lágy és kemény, szomorú és reményteli. Ha semmit nem hallottál a zenekartól, akkor ezt az egyet mindenképpen érdemes. Kliséktől mentes, zokogásra készítő, a változásba vetett óvatos hit és rendszeres kiábrándulás balladája ez, és most elő is veszek egy adag papírzsepit, elnézést.

A számokat a zenekar dán basszusgitárosa, Kim Ljung (LJUNGBLUT, PIGFACE) írta. Kivéve a **SEND ME AN ANGEL** címűt, de ez egyébként le is lóg a lemezről, legalábbis nálam nem passzol az előző katarzis után. Valahogy olcsóbb és kiszámítható benyomást kelt bármiféle meglepetés nélkül. A felvétel az 1983-as synth pop/new wave banda, a **REAL LIFE** dalának átdolgozása, melyet eredetileg David Sterry és Richard Zatorski írtak. Ellenben a **PLASMATIC** már zúzós ipari rock az ön- és kiútkeresésről, az időnként feltornyosuló magabiztosságról, majd a mélybe zuhanásról, ingadozásokról, melyben az egó egyszer egy kilátás nélküli szoba, máskor meg egy bimbózó rózsa. Jól reflektál a **WANNABE** számra, melyben elhangzik, hogy „utálad magad, máskor meg felértékeled magad”. Az ilyen belső referencia- és érzésátkötések miatt is izgalmas ez a lemez. A **RAISING HELL** (Ébredő pokol) tüzes szám olyan szép metaforákkal van teletűzdelve, mint pl. „anti depresszáns szemek” „félautomata pulzus” vagy „nonstop-mentalitás”. A 3:12-től kezdődő belassított betétben Møklebust a drámai hangjának legjavát nyújtja, igazi érzelmi hullámvasútként működik. Ezt a **PHILHARMONIC** számban is tökélyre képes vinni, legalább 8-10 féle érzelmi állapotot lehet megszámlolni a vokáljában. „Azt mondod, egy sebhelyben van szépség. Most meg milyen hülye vagy. Néha filharmóniai.” Kifejezetten erősek a Zeromancer munkáiban az emocionális tech-hasonlatok: „Úgy nézz engem, mint a tévédet” vagy „lassítsd le, zoom-olj bele” - párhuzamok a lélektelen gépek, berendezések, műszaki eszközök, funkciók, valamint az emberek közötti kapcsolódási és dinamikai anomáliák között.

A **GERMANY** komor és különös lezárása a lemeznek, és itt dobódik fel a legnagyobb kérdés, hogy ez most Németországról szól, illetve országkritika-e? Valódi kódfejtés, fejtörő ez, de lássuk a szövegének egy releváns részletét:

SZÓVAL HADD MUTASSAM BE
EZ A KEDVENC DARABOM
A NÉMETORSZÁG CÍMŰ VÍGJÁTÉK
LEHET, HOGY NEM ÉRTED
AZ A VICCES, HOGY VALAKIRŐL SZÓL
AKI SOHA NEM VOLT EGYEDÜL
CSAK PRÓBÁLT BARÁT LENNI
TEHÁT KEZDHETI ELŐLRŐL AZ EGÉSZET

Németország mindig erős bázisa volt a Zeromancer-nek, rendszeresen turnéztak ott (én 2000-ben láttam őket Hannoverben, akkor még a debütáló **CLONE YOUR LOVER** albummal), így bőven elég tapasztalat állt rendelkezésükre. A német ZMR-rajongók ezzel kaptak egy számot, ami nem vethető össze a **RAMMSTEIN DEUTSCHLAND**-jének önkritikai élével. Németország, mint „vígjáték” enyhe történelmi és párkapcsolati hasonlat, burkolt utalás az újrakezdés, elengedés, egyszerre változni és ugyanolyannak maradni akarás és tagadás közti folyamatos őrlődésekről. Végtelennek tűnő 2 percen keresztül, lassan fédelődik ki, pont ahogy elengedjük valakinek a kezét, akit nagyon szerettünk, de a hangja egyre kevésbé cseng már a fülünkben. Döbbenetes albumzárás ez, és mély fájdalom is egyben. (Sajnos kétséges a Zeromancer további sorsa.)

MA3AZEF - VARIOUS ARTISTS (VA): NISF MADEENA (2020)

A több hónapos társadalmi nyugtalanság, küszöbön álló pénzügyi összeomlás után, melyet a libanoni állam több évnyi korrupciója, hozzá nem értése előzött meg, valami elképzelhetetlen történt. 2020 augusztus 4-i langyos délutánján a bejrúti kikötő egyik raktárában robbanások sorozata a város legélénkebb részeit részben vagy teljesen megsemmisítette.

A robbanás olyan erős volt, hogy fizikailag megrázta egész Libanont, de érezhető volt Törökországban, Szíriában, Palesztinában, Jordániában és Izraelben, valamint Európa egyes részein is, hallatszott Cipruson, több mint 240 km-re. Az Egyesült Államok Geológiai Szolgálat 3,3 magnitúdójú szeizmikus eseményként észlelte, és a történelem egyik legerősebb véletlenszerű, mesterséges, nem nukleáris robbanásaként tartják számon. A libanoni kormány kéthetes rendkívüli állapotot hirdetett a katasztrófa miatt. Ezt követően Libanon-szerte tiltakozások robbantak ki a kormány ellen, amiért nem sikerült megakadályozni a katasztrófát, csatlakozva az országszerte 2019 óta tartó nagyobb tüntetéssorozathoz. 2020. augusztus 10-én Hassan Diab miniszterelnök és a libanoni kabinet lemondott. Az ammónium-nitrát 218 ember halálát és több ezer sérülését okozta, emellett több százezer ember veszítette el otthonát és megélhetését. Csaknem egy hónappal a robbanás után önkéntesek és aktivisták tömegei még mindig az utcákon jártak, hogy eltakarítsák a törmeléket és az összetört üvegeket, éjjel-nappal azon dolgoztak, hogy segítséget nyújtsanak az embereknek.

A MA3AZEF-et 2012-ben alapították, hogy Közel-Keleten a művészet és a zenetörténelem népszerűsítését szolgálja újságírással és arab nyelvű kritikai cikkekkel. Többek között Egyiptomban, Tunéziában, Libanonban, Palesztinában, Bahreinben, Marokkóban, Algériában, Európában és az Egyesült Államokban dolgozó szerkesztőkkel és írókkal a kreatív kultúra hangadójaként szerzett hírnevet magának. A kiadvány az arab zenével kapcsolatos sztereotípiákat is megkérdőjelezte, amelyek gyakran

terjedtek el a nemzetközi híradásokban. Az elmúlt években a Ma3azef olyan összeállításokat adott ki, mint például az itt bemutatott Nisf Madeena is. Összefogva az egyiptomi születésű, Brooklyn-ban élő, tehetséges bakelitvágó hangmérnök-nővel, *HEBA KADRY*-vel (*BJÖRKNEK* is ő maszterelt), egy speciális összeállítást készítettek együtt regionális és nemzetközi zenészek által biztosított új és kiadatlan anyagokból, hogy pénzt gyűjtsenek a helyszínen folyó folyamatos segítő munkálatokhoz. A 19 számból álló zenei válogatás olyan szerzőket tartalmaz, mint *FATIMA AL QADIRI*, *NICOLÁS JAAR*, *ZULI*, *SLIKBACK* és mások. Az elektronikus zene különböző szakadékaiból származó hangok összehozása ezen az albumon egy alázatos kísérlet arra, hogy zenészeket és hallgatókat támogassanak egy olyan várossal összekapcsolva, amely szervesen részt vett a régió kortárs zenei színterének alakításában. Az eladásból befolyt teljes összeget helyi kezdeményezésekre és karitatív célokra fordítják.

A *NIS MADEENA* (magyarul: Fél város, utalva a robbanások okozta pusztításra) 2020-as samplert csupán a borítója miatt vettem észre kitartó böngészés közben, így akadt horogra. Bár válogatásokat ritkán elemzek, ezért most csupán röviden, kulcsszavakkal, rapid impressziókkal kísérve mutatom be az egyes tételeit. Talán így is kedvet kap az olvasó, hogy szemezgessen belőlük, némelyiket tényleg megéri feltenni.

1. NICOLÁS JAAR - PLAYING WITH YOU: Finomszemcsés csiszolópapírral megdörzsölt, múltó nyár, tartaléklángon melengedett érzés, lassan karcoló elmúlás, gyászmunka-ambient, gyors vég.

2. YUNIS - HANNONUA: keleties dobok, loop-dallamokra húzott archív afrikai szónoklat, amely maga is éneklősen dallamos, már majdnem forradalmi és a rákevert pöngetős réteg tempója lassan emelt, mint a vérnyomás a munkahelyi reggeleken, amely féktelen arconpörgésbe fordul és estig abban is végződik.

3. ISMAEL - I WAS SO: basszussal erőből megtolt kalapálászajok, dub-kultúra, recsegős démonhangok, így észak-afrikai gamer-soundtrack, amely disszonáns hányaveti zajhányásba fordul át, van ugyan hangulata, de nehezebben fogyasztható, ugyanakkor érdekes, erősen improvizatív kollázs.

4. ZULI - KIWI MELD: experimentális reszelés, morfémák gépies ismételtetése hallatszik, ritmustalannak tűnő, azonban mégis strukturált dobhomok-szőnyegen erőből félvállra fektetve.

5. SLIKBACK - FAZA: morajlásból felhúzott, eltekert elektroajolás, hogy komolyan el kell gondolkodnom, milyen afrikai hadurak milyen cuccokat vehetnek a gyerkőceiknek, hogy leszakadjanak végre apjukról és hódolhassanak az európai experimentális *APEX TWINS*, *ALEC EMPIRE* és egyéb (bizonyos szemszögből sántánistának ható) transzformátorbúgatásban és *ATOMTM* késő művein „tekergetésnek” becézett improvizációin. Elkefélt (no, nem úgy!), roppant technikás és ördögi! Hát még a dongók!

6. STILL - PROPHET RIDDIM: ez egy fura kísérlet, hangkészlete drum'n'bass, egy szikra Afrika sem található benne, csupán az agyig fúródó, fúvott üveg kaparászása tudna a sírba kergetni.

7. AYA METWALLI - MATKHAFSH MENNI: ahogy a zajfüggönyből előbugyborékolva megszólal benne „A Lány”, a szívem RAMA sütőmargarinnal lesz egyből alaposan körbekenve, és a **LLORANDO**, valamint a *LUSTMORD* **WORLD AS POWER** után közvetlenül ez lesz az első számú kedvenc női vokálmunka, amelybe állandósultan szerelmes tudok lenni. Itt is vibrálnak a villamosvezetékek, mindjárt leold a Fi relé, a fázisceruzát ilyen sötétben, fekete selyemmel bekötött szemmel lehetetlen megtalálni. Csodálatos teljesítmény, akár egy jéggé fagyott test cirógatása eredeti (nem boszorkányosan kihegyezett) körmökkel, selyembe csomagolt reminiscens érzések, fekete rózsa és underground szerájok felvillanó, lassan elmúló képei ópiátos magányban és túlzásúfoltságban egyszerre. Ha létezik a jövőből a jelenbe viszaküldött zenei csúcstechnológia, azt pont ide dobták le.

8. AL NATHER - SU3AD: cukkencs kis feelgood ambient, summertime kerti parti-alap, instrumentális easy listening, ha egy temetkezési irodával szemben állva hallgatsz, nem hiszed/ismered el a halál létezését, és igen, ennek is megvan a pontos és megkérdőjelezhetetlen helye ezen a sampler-en.

9. DEENA ABDELWAHED - WEIN AL MALAYEEN: itt hastáncosok és vizipipák ugranak be egyből szélről a képbe, és ezen a ponton érezni azt, hogy a keleti/déli arab kultúra nagyjából ugyanolyan olvasztótégely, mint az európai. Le lehetne világzenézni, animázni, viszont egy nem túl komor lazulós otthoni portörölgetéshez tökéletesen megfelelő, és ha riszálod a mostanra méreten felülire zsírosodott torodat (derekadat/hasadat) teljes

beleéléssel, akkor vagy megtartanak vagy újraraházasodhatsz, vagy kétszer kimaradsz a dobásból.

10. FATEN KANAAN - THREE ARCHES: finom ambient szövet, amelybe jó bekuckózni, magadhoz húzod az alvós mackód, vagy megpróbálsz felidézni, milyen is volt, amikor még volt, aztán leragadnak a megfáradt pilláid, és a műszálas pléded alatt szikrázva onanizálsz egy kellemeset. Megfelelő hosszúságú hozzá.

11. FRKTL - WHERE ALL LEVELS CROSS: Fraktálszemüveget föl, elszállásra felkészülni, a gyors kis csengő-bongó hangok nem csupán izgatóak, de maximálisan táplálóak is. Érezni, hogy az idegen kontinensek kultúrája is tartogat ezt-azt, akár a magasszárú fekete csizmában kattogó műharisnya, miközben a kisujjaddal középtájon visszatolod a látószemüveget az orrnyergedre. De addigra sajnos... már befordult a sarkon. A track vége épp ezt a veszteséget örökíti meg.

12. DJ PLEAD - MARCEL: Masszír бассzus, klubzene, megfáradt elektronok 0-24-ben pörgőknek a lenyugváshoz és az egyenletes fibrillációhoz. Jó is ez (meg az), továbbá a Jazz+Az.

13. SARAH HARAS - BLISS: Ismeretlen tájakra kalauzol, akár *JOHN CARPENTER*. Ezzel igen nehéz lesz mit kezdeni, mert mint mondani szokás: se íze, se bűze, viszont valahol a homokfúvás során ez is jól tud esni, mint egy kebab a körúton jócskán éjfél után. A velünk élő elvontság aranyásómámora, kérem tisztelettel.

14. FATIMA AL QADIRI - BLAJAT INTERLUDE: Rekordrövid, rekordnyugis, nincs mit hozzáfűzni, felkerült egy samplerre, oké.

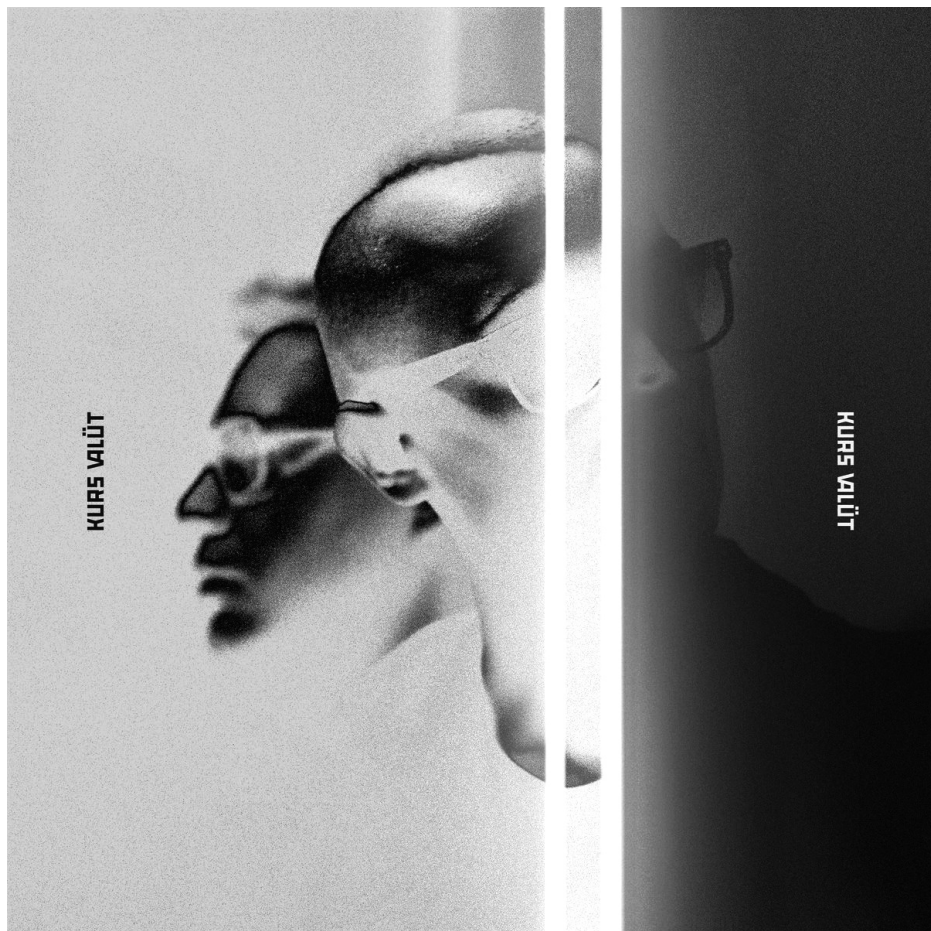
15. THOOM - HADIQA: Hadiqa, ez amolyan csajszis trash, hogy perverz módra szeretni fogod, mert hagyomány lapul, picsog benne, kedved lenni kiverni a fogsorát annak, aki a trance-ban helyesen elvégzett kígyómozgásodat egy elbénázott mozdulattal és figyelmetlenséggel alaposan tönkreteszi.

16. MALTASH - FUCK YOUR AGENDA: Az egész sampler-ről ez volt a második valódi kedvencem, mert dohos európaiság (izlandiság) ömlik belőle, és a *HATARIT* juttatja eszembe, melyről már írtam egyszer. Ugyebár van az elsárkányodásnak az a szintje, amikor már csikorognak a fogaskerekek, és nem, egyszerűen nem akarsz az életedet feladni mások elharapózó, mániákusan hajszott és kierőszakolt életterveiért. Ezt a felvételt örökké kéznél fogom tartani, hogy emlékeztessem őket arra, hogy nem eszközök vagyok a terveik mindenáron való megvalósításához. A sampler legsötétebb, legdöngölősebb száma, ráadásul láthatatlan ellenálló szupererővel ruház fel, még ha szakadt is a vége.

17. MARC CODSI - A LIGHT: Szemerkélő megszaggatott elektroeső, elromlott rádiólokátorok békésen bujkáló hangjai az előbukkanó szivárványban, a fellegek között áttör egy fénypászma, amely méltó lezárása is a parádés válogatáslemeznek.

A maszterelése, diverzitása, kultúrkonzerválása, sokoldalúsága és füledtsége miatt kimondottan élvezhető és respektálható.

KURS VALÜT: KURS VALÜT (2021)

Dnyipro (2016-ig Dnyipropetrovszk) kelet-ukrajnai város a Dnyeper partján. 1990-ig a hadiipara miatt zárt város volt, tehát engedély nélkül senki se ki, se be. Eugene Gordeev és Eugene Kasian viszont túl fiatalok, hogy ilyesmire emlékez-hessenek. Ellenben második, Kurs Valüt (jelentése: valuta-árfolyam) albumukra ebből a létállapotból eleget kódoltak.

„A második album, a **KURS VALÜT** hosszabb munka eredménye, amely a magány, a megszorítások és a szélsőséges mentális állapotok által inspirált nehéz életszakaszokat foglalja össze. A **VESELO** (2018) debütáló albumhoz képest dallamosabb és metaforikusabb. A dalszövegeket többféleképpen lehet értelmezni. A csöves keverő használata a stúdiófolyamatok során meleg, nem kereskedelmi jellegű texturált színt ad a kiadvány hangzásához.” - adja közre Bandcamp oldaluk. Engem első hallgatásra bilincsbe vert, már az első ütemeknél felkaptam a fejem, a keverésükkel pedig piszkosul átverték. A nyitó hangok (fülessel főleg) ugyanis épp úgy szólnak, mintha a jack-dugót (vagy a füldugót) csak hányaveti módon, csak félig dugtuk volna be, ezért a hangfolyam egy része „kívülről” szól. Ez igazán meglepett, tényleg azt hittem, valami technikai hiba van és természetesen már megint nálam! Aztán hamar visszatér a hang, és abszolút méretpontosan, analóg módon helyre is kerül minden. Így indul a **KURS VALÜT**, benne a gépies női hang egyszerűen tökéletes, fegyelmezett, hidegrázós, maga a szám pedig szláv típusú csürdögölős EBM-ként sodor magával. Itt fontos megjegyezni, hogy a dnyipro-i srácok összerántottak mindenféle elektronikus stílust (EBM, cold wave, synth wave, dark wave, synthpop), amire aztán rányomták a hol kissé **KRAFTWERK**-es, hol meg **KLINIK**-es egyedi stílusukat, amiből aztán kikutyulták a saját lokálpatrióta, inkább „újráfeltalált” ukrán „dnipro-pop” műfajukat. Ám legyen, ha végülis bejön. Márpedig bejön, a duó nem csak Ukrajnában (háborús területeken is), hanem Európában is rendszeresen fellép. Azt kizártnak tartanám, hogy hozzánk is eljönnének, nyilván nem kell magyaráznom, hogy miért.

Pedig igen jó lenne, ugyanis az album mindegyik száma jól komponált, fülbemászó, időnként mereven bólogató, míg máskor játékoságával oldja a hidegségét. A **ROZKLAD RUHU** (A mozgalom szétesése) inkább az előbbi vonalat képviseli, (túl-/ön-)fegyelmezett, robotikus, ettől működik munkazeneként. A **RANOK** (Reggel) mélyebbre húzott, öreguras vokállal és nyomatékos, trappolós alapjával lök ki az útra, hogy indulnunk kell újra a napi robotba, és az utolsó korty kávéét még le se nyeltük. A **SUPERINTENDANT** (Felügyelő) is hamar kedvencé tud válni, bár ez már a játékosabb, lötyögősebb, könnyedebb oldalát mutatja a zenekarnak: van itt minden, antennaszerelés, jelfixálás, én vagyok a felügyelője minden folyamatnak, a kontroll illúziójának főleg. A **PAKET REFORM** (Reformcsomag) ügyesen fordítja át a hétköznapi, gazdasági, közéleti témákat analóg és jól fogyasztható, tingli-tangli cold wave keretek közé. A **NADRA** (Ritka) az album közepén egy sejtelmes és roppant fülbemászó alapidallamú darab, igen nehéz nem rákattanni. Aki szereti az analóg szintetizátorokat, a keleties hűvös szeleket, a hátborzongatóan jól összeállított melódiákat és az alávarrt storytellinget, annak ez lesz a kedvence. A lebegő-kalapalós, gépies, rideg monoton alapokon osonó **INSTRUMENT** (Eszköz) jó példa arra, hogy még mindig kimeríthetetlen a zsáner, és lehetséges olyan „slágereket” írni, amelyek teljesen mindegy, hogy ukránul szólnak vagy bármely más nyelven, egy megfelelő vokállal megtámogatva csettintésre feldobja a házibulit is. A **KARANTIN** (Karantén) szórakoztatóan kedves és bájos dal, ez már a szintipop vonalhoz pártoló, könnyedebb darab, és inentől már nem térünk vissza a gépi szeletelésre, mert a hason-

lóan felépített popszámok foglalják el az album második felét, ahogy a **LEZO** (Azok) is. Kis lötyörészés, analóg prüntyölgetés, szekvencer-móka ez, viszont nem úgy, mint a komorabb hangvételű **HVOYDA** (szitokszóként: Hanyag, rendetlen), amely egy szomorú, önvádló balladaként került az anyagra, és még ez is meg tudja igazán lepni a hallgatót, a visszhangzó ismétlődő ének borongóssággal vonja be a füleket. A **CHAS** (Idő) alatt szinte érezni a másodpercmutatók komótos menetelését és az óramű fogaskerekeinek mechanikus fordulásait, nyilván meg is lett támogatva itt-ott némi ketyegéssel, el ne téveszszük soha a ritmust. A **RIVNOVAGA** (Egyensúlyi) zárószám ellenben könnyebben felejthető, nem túl markáns darab, picit lelóg a koncepció pereméről, talán a szuperszonikus alapja, elcsúszó, erőtlenebb éneke miatt érezzük azt, hogy ez még amolyan demós állapotban maradt. Végülis ez sem rossz, csak más.

A **KURS VALÜT** (a zenekar és az album) - egyben tekintve - viszont egy emelt fővel vállalható, büszke és ha nem is túl harcos-karcos, de kellő alaposággal és technikai tudással kitalált és létrehozott produkció, amelyet az év egyik kellemes felfedezéseként tettem magamévá (és újra meg újra hallgatásra fel). Az albumidő a 12 szám ellenére rövidnek tűnik a maga 35 percével, mint az aranyhörcsög farka. Szerintem ezek a fiatal fiúk rádiólokátorosok lehettek előző életükben, vagy valami ilyesmi, azonban a komponálási, keverési, éneklési tehetségükhöz nem fér kétség. A számok hajlítgatott vagy éppen „roTYomaTY!” szlávossága, darabossága, jégkockahűvössége beszivárgó és tartós, hergelésmentesen kér magának helyet a színtéren.

ITAKO: BROKEN MATERIALS (2022)

Ha létezik az instrumentális dark electro jól megutaztató zenének Korai Öröm szintű és színvonalú megfelelője, akkor az Itako jó eséllyel az lesz. A Broken Materials albuma végig precízen és egyenletesen, gyémántszilárd, stabil anyag, egy alukofferben elférő erőmű, szőlő ízű ajakír-gyár, szépen duruzsoló motor, és nincsenek hibás, törött alkatrészei.

Mármint az album címével ellentétben. És imígy mondá az összes (azaz egyetlen, disznótor és erőssön pályinka-orientált) magyar Isten: „Nagyon vékony ám a mözsgye a kicsömpézött HÖR-budikban való ördögiön villyogó eszközök tökörgötése és a valódi, összötött, mélységös alternatív öndergrund zenéjgetés között, ezér’ nagyon odafigyeljetök, hogy mitt is hállgáttok!”

Egy ideje fázom az instrumentális albumoktól, mert egyrészt ezzel erős romlásnak indul minden, valahogy nincsenek már gondolatok, líra, eszes-rímelő-vagy csak egyszerűen tíz körömmel belénk karmoló szövegek. Értem én, hogy zenét szerezni (értsd jól: valamit összeprogramozni sokkal gyorsabb és egyszerűbb), mint kitalálni egy masszív lábakon álló kompozíciót, elgondolkodni a mondanivalón, felénekelni (nagyon sokszor!) jól, hogy aztán vagy popba, vagy giccsbe, rosszabb esetben ötlettelenségvezérelt másolásba, epigonizmusba fulladjon az is. Tehát az instrumentális zenegyártók tömegei egyszerűen csak gombnyomogató, fastfood-music-zenészek (jaj, most annyira sztereotipizáló voltam!), ahelyett, hogy túrósra izzadnák magukat azon, hogy valóban egy komplett produkciót tennének le az asztalra. Félreértés ne essék! Egyáltalán nem szeretném lebecsülni a munkapad fölött rengeteget görnyedő DJ-szettek összeállításán dolgozó iparosokat! Nem, ők is megdolgoznak valamiért, ez megkérdőjelezhetetlen. Azonban ha adott egy ilyen-olyan elektronikus (nagyjából monoton) instrumentális zene, mellette meg egy másik, amelyben szöveg is van, akkor az emlékezet ököljogán mindig az utóbbi fog nyerni, az előbbit meg hamar elfelejtik (Illetve naponta több száz hasonló veri ki a

ringből.) Ezt csupán a trend erősödésének okán tartottam fontosnak megjegyezni, és így is vért izzadtam, hogy ebben a H.I.T magazinszámban valahonnan kukázzak dalszövegeket is használó alkotásokat. Nem volt könnyű! Írni, olvasni elfelejtünk, de azé' az Ébleton Lájvot álmunkból felkötve is hunyott szemmel nyomogátjuk, míg DJ-istencsászárók nem leszük-é, ugyl-é? Dö.

Itt-ott azért befigyelnek ezek a hatások az Itako esetében is, de nem annyira zavaróan, mint egy szakdolgozat plagizálásánál. Ez a cucc kiegyensúlyozottan, végig lebegésben, elektromos ösztökével még talán izgalomban is tart. Ha lenne egy perzsa-szőnyeges, diszkrét szórt fénypázmás, elfüggönyözhető kuc-kóhelyekkel bíró teázó-kávézó-madártejező-franciázó hely, nyilván ilyen zenék szólnának benne shuffle módban. Mert fel-élénkít, de meg is nyugtat. „Asztrális elektronika kozmikus tánc-tereknek” - hirdeti a Strasbourgból, Franciaországból származó Raphaël Ott, és van ebben valami sámánisztikus küldetéstudat azért. Ugyanis az Itako (más néven ichiko) a japán kultúrában vak nőket jelent, akik súlyos aszketikus gyakorlatok árán képesek kommunikálni a szellemekkel, vagyis spirituális médiumokká képezik magukat. (A mágia eltűnt a világból, ezt már tudjuk, főleg aki olvasta a *D.O.D.O*-t. Ez a gyakorlat hanyatlóban van, Japánban mindössze 20 itako él már csak, mai nyugati szemmel mérve mindegyik öregnek számít.) A névválasztás viszont tökös, már amennyire a zene sejtelmes, szuggesztív erejére figyelünk és nem a gombnyomogató/tekergető biológiai nemére, ami mostanság mindig fölösleges vita tárgya. De érdekelne bárkit is, ha *ELLEN ALIEN* netán férfi lenne? Ugye, hogy nem?

RADIUS, egyenletes szürke övezet, határokkal, türelmetlenség-gel, búvárfelszerelés nélkül beragadni valahová, felfedezni egy eltérő szempontot. Ilyen és ehhez hasonló számcímek mellett próbálj meg kifejezetten nem Stalker-típusú GMX472-es titkosítású projektekre, magánakciókra, komfortzónákból kisiklásokra gondolni. Bárhogy is képezed, az Itako megfelelően és jégakkus nyugodtsággal bíró soundtrack-et kínál mellé, csak el kell vened, be kell dugnod a füleidet és bármilyen közegben alámerülhetsz, másra nincs szükséged. Én az októberi véranarancs Napot néztem közben, ahogy lebukik a horizont alá, a fák, felhők eltakarták, az orromat mégis facsarta, mint vegán büfé a gyümölcsöt. Itt ott befigyelnek bántónak tűnő frekvenciák, egy kis *PORTION CONTROL* hangkészlet, *DOPPLEREFFEKT*-gyűrődés. A projekt nem vállalja túl magát, és ez az egyik előnye: nagyjából 4-5 hangkészletet használ, ezeket variálgatja át és meg újra. Tiszta kombinatorika, de a kevesebb néha több, permutálódik. A másik, hogy nem tereli el egyetlen percre sem a figyelmet: programozhatsz, szexelhatsz, körmöt reszelhatsz, mosogathatsz mellette, olyan, mint egy elnyúthatatlan gúnya. Mindenhez felveheted. Le is teheted, de utána úgyszólván fel akarod újra venni, mert akolmelegséget áraszt. Igaz, csak az ilyesmire éhezőknek. A többieknek ott a sokféle copy-paste terror/harsh EBM és trash industrial, és tsai. Ezzel nem azt mondom, hogy bármelyik jó vagy rossz, csak azt, hogy funkcionális zenék. Valamilyen közegben, valamilyen éberségi/kognitív szinten funkcionálnak. Az Itako zenealkotási specialitása a tudattágító hangok tömbjének keverésével valósul meg lassabb elektro és technoid ütemek láncolatán keresztül. Földbe döngölni nem fog, ne várd.

Egybevetve Itako 2020-as, első EP-jével (**THE DESTROYER OF WORLDS**), korábban még egy erős disztópikus hangulatot mutatott be, melynek témája az atombomba atyja, Oppenheimer által kimondott szavak, amikor rájött, hogy a világ már soha nem lesz olyan, mint Hirosima és Nagaszaki bombázása után. Tökéletes filmzene volt ezekre a mostani bizonytalan időkre. Ehhez képest a Broken Materials valahogy felpuhult, kevésbé perkusszív, de még mindig táplál kiolthatatlan szerelmet és szenvedélyt az EBM és a new beat iránt.

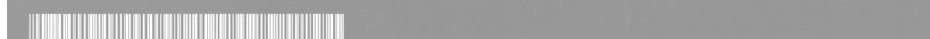
Az Itako debütáló albuma, ugyan még mindig savat fröcsköl, body-típusú zenei basszusvonalakat hoz be oldalról óvatosan, miközben belga new beat-et is, de inkább már sci-fi kiberszichedéliába öltöztetett mintákat is lapátol. Ilyenkor megfordul a hallgatóban az érzés, hogy ha a gondoskodó áramköröm egy karvastagságú, sodort kábelköteg, a saját magába visszavezetett boldogság-áramkör nem-e egy hajszálvékony drótnak hat csak? Túl messzire vezető kérdések ezek, és nem is szabad belemenni ilyen fejtegetésekbe, keresni kell a főkapcsolót, és nagy levegőt venni. Lesz, ami lesz.

Az Itako Broken Materials albuma nem fog lekapni a tíz körmőről. de háttérzenének érdekes, kellemes, ólmosan bugyborékoló matéria, mellette el lehet tölteni az időt. Nem állítom, hogy számról-számra kivesézhető, mivel képes egybefolyjni, de egységként is lehet kezelni, bármiféle túlagyalás és filozófiai megfejtések nélkül. Az lesz érdekes, hogy 2-4-6 év múlva pályán lesz-e még, vagy szépen elfelejtjük az egészet.

SHOW ØF FORCE: COUNTER NARRATIVE TO VISUAL REALITY (2022)

: COUNTER NARRATIVE TO
V I S U A L R E A L I T Y

Egy a belga new beat csapásirányán trappoló különös EP-re sikerült rátalálnom, és úgy felkarcolt, mint egy hatodikos egy gyenge minőségű krétacsonkkal a matekpélda hibátlan megoldását. A négyszámos az idáig ismeretlen és vélhetően egyszeri, Show Øf Force kanadai formációtól érkezett.

Mögötte *KYLE TAVARES* áll, aki alapértelmezetten olyan van-couveri doom/sludge/black metal zenekarokban tépi a gitárhúrokat, mint a *SEER*, a *VITAL SPIRIT*, a *WORMWITCH*, legutóbb a *LASHES* (mindegyik a Hidden Tribe kiadó akoljába tartozik). Egyszer 2020-ban volt már egy rövidebb kitérője az EBM dark és synthwave felé, amely az *EYES WITHOUT A FACE* duóban készült, tehát az eset nem annyira egyedi. De mégis mi vesz rá valakit arra, hogy black metálós gitárosként digitális eszközök-höz nyúljon és készítsen egy tempós, hűvös, kiválóan táncolható, gépiesített electro techno EBM anyagot? Elgurult talán a gyógyszere? Elpattant egy húr nála? Bizonyítási vágya támadt más műfajban? Nem tudni, de igazán jót tett ezzel, ugyanis a terméke, habár igen rövidke, de velős és hangulatos.

Ellennarratíva a képi valóságra? Bizonyára a hangokkal leképzésről, mint optimális pszichikai átkeretező megoldásról lehet szó, bár erre mérget nem vennék azért. Előfordul, hogy olyasmit látunk, ami akkor, ott csupán pusztán absztrakciónak, illúziónak hat, és emiatt nyilván nem is értjük. Egyszerűbb dolgokat se.

A főként utcai jeleneteiről és koncertfotóiról híres *LUCIEN X. CYR* (vizuális alkotótársa Tavaresnek, az *EYES WITHOUT A FACE THE GRIT* videóját együtt készítették) hiperrealista fotójából *ROBIN HARRIS* faragott szemrágcsáló artwork-öt, rajta gázálarcos, fegyveres kommandósok készenlétben. Elsőre azt hinni, hogy ez amolyan “kombat”-zajos album lesz, tele fegyverropogással és adóvevőzéssel, mint ahogy a *HIT_ISS05*-ben írtam a *TERROR AGAINST TERROR: PSYCHOLOGICAL WARFARE TECHNOLOGY*

SYSTEMS (1992) lemezről. Viszont korántsem erről van szó, ha akad is benne harci zajongás, az igen elfojtottan, minimálisan van jelen csak, szinte alig lehet észrevenni. Helyette dallamos, előkelő szintik, dobgépek kínálják a sötét klubzenét.

Bár az instrumentális számok címei igen beszédesek és globálpolitikai kontextusba illeszkedők, zenei rétegeiben mégsem mutatkoznak konkrét állásfoglalások, a beékelte beszéd-minták is minimálisak, mondhatni nukleárisak. Engem a négy felvétel hangulati színei fogtak meg igazán, ugyanis ezek a középtempósságuk mellett hol könnyedséget és vidámságot, hol pedig egy lassan kiürülő, elhomályosodó nyári optimizmust elkenő melankóliával díszítettek.

A **SHINING BEACON** (Fénylős csali) jó példa erre, az *UNDERWORLD* volt képes térképet festeni ilyen szépségesen a lélekhangvásznonra. A **WELTANSCHAUUNG** (Világnézet) nem nélkülözi a helikopterzajt a kezdetén, amire úgy mászik rá a mély basszusalap és a lead, akár egy fázós macska az első felfűtött radiátorra. Simán klubzene, alapos, megfontolt, egyszerre nehéz és könnyed táncparkettszláger, semmi fölösleges beszéd, szupresszált és lassú vocoder-motyorékolást tartalmaz csak. Nincs se túlcsicsázva, se túl húzva, egyszerűsége gyönyörködtet és mozgásra készlet.

A **PLAUSIBLE DENIABILITY** (Valószínű tagadás) már inkább egy noize-osabb, ipari stomper darab. Itt már többet és gyorsabban zakatol a fém, ritmusképletében a dízelhajtású (*U96*)

tengeralattjárót utánozza, alaposan lehet rá veretni bármely átlag munkanap után az afterworkpartikon. Ha valakinek hiányozna a robotikus kommandósbeszéd, itt akad némi vezényvartyogás, talán valami akciófilmből lett kimintázva.

A **DEBT TRAP DIPLOMACY** (Adósságcsapda Diplomácia) sűrűn rotyogó basszusának beindulása a holtból is felrázza az utolsó vacsorát, mindamelllett *BLADE RUNNER* posztindusztriál és *TECHNO TRAXX*-korszakbeli effektek és szonika (synthwave-hatások) is érvényesülnek benne. Ez is egy jól eltalált és arányos darab lett, bármely körülmény között hallgattatja magát, ráadásul nem tolalkodó, nem agresszív, nem erőszakos.

Az EP tehát egy könnyen fogyasztható, fényesített hangzású (az *ex-FLA* és *ex-WILL CHRIS PETERSON* kiváló mixelését és masterelését dicsérő) anyag, a sebessége nem, ellenben a rövidsége a betegsége. Nagyon hamar lefut és egyből előlről akarjuk lejátszani. Ilyen jó felvételekből egy tucat is kevés lenne egy lemezen! Példaértékű, mikor egy alkotó és multiinstrumentalista ilyen lazán képes mozogni projektek, hangszerek és stílusok, műfajok között. Létezik tehát sima út a rock/metálból az indusztriál/EBM felé, csak rá kell valahogy bukkanni. Kiváló példa erre ez az EP, nem fog csalódást okozni vélhetően senkinek sem.

DEATH IN JUNE: NADA-IZED! (2022)

Ritkán dobok ki már megírt lemezcincálásokat a magazinból, azonban teljesen váratlanul ért most ezt a megjelenés, és emiatt némi átsorolásra volt szükség, remélem senki nem bánja ezt. A Death In June ugyanis jobban követeli magának a figyelmet, mint egy sokadik copy-cat produkció. A téli Nada-Ized! valódi meglepi. Már, ha bírod Douglas P. dolgait.

Sosem értettem, sosem kedveltem, sosem azonosultam igazán a Death In June és Douglas dolgaival, de valahogy mégis képes volt rabul ejteni, pedig ez még jócskán a 90-es évekre nyúlik vissza. Eleve fenntartással kezeltem mindig a neofolk és martial műfaj felől elém sodródó anyagokat, mert számomra ez egy idealizált, hol harcias, hol kesergő világ, ahol nem találok a helyem igazán. Utoljára talán az **OPERATION HUMMINGBIRD** és a **FREE TIBET** varázsolt el alaposan, utána egyszerűen nem követtem már a munkásságot, vagy talán csak nem abban az életszakaszban bandukoltam, amikor épp ez kellett a lelkemnek.

Most őszintén: bárkinek bármelyik Death In June lemezborítót megmutatod előzetesen a bizarr halotti maszkos fejjel vagy koponyával a kellős közepén (jó esetben sziklával esetleg gyümölcsfákkal a háttérben) és tényleg jó szándékkal, oldottan, mosolyogva felajánlod: „Hallgassuk meg ezt most, édes csendben, együtt, összebújva, jó?” akkor minimum baltát állítanak a hátadba már a második másodpercben. Mert az első benyomás igenis meghatározó, és azért erre senki sem vágyik igazán. Sem a baltára, sem a grimaszokra. Pedig aki hallotta már a **FALLING DOWN-t** (**THE WALL OF SACRIFICE**, 1990) vagy esetleg **A SAD PLACE TO MAKE A SHADOW** (**KAPO!**, 1996), netán a **LITTLE BLACK ANGEL-t** (**BUT, WHAT ENDS WHEN THE SYMBOLS SHATTER!**, 1992) felvételeket, nem kapkodna olyan hevesen a balta után.

Hosszan lehetne még sorolni, mennyi csodát követett el a veterán Douglas P. beöltözve, maszkban, miközben rendre dobálták rá a köveket ideológiailag és indokolatlanul ízlésterrort kiáltva.

Egyáltalán nem védeni akarom, de mint meg nem értett művészt meg kell valahogy értenem, még akkor is, ha mások erre képtelenek. A DI6 nagyjából 4-féle zenét képes alkotni, ebből:

- az egyik bántó zajkollázs (1),
- egy katonai menetelős martial/filmzene (2),
- nagy ritkán akad valami pszichedelikus techno (3),
- a többség ugyanazon: szolid, azonosra belőtt hangszínen énekelt, szomorkás férfiballada (4).

Igen nehéz ezzel mit kezdeni. Főleg egy albumon belül. Azonban hiába kriptasötét, hiába nyári és önfeledt, könnyed, vagy zajos egyszerre, ez is az európai szubkultúratörténet szerves és értékes része, függetlenül a vitatható történelmiségtől, militarista-marcona-white power artwork-től, egyéb orientációs feszültségektől, melyek zöme értetlenségből és abszolút oda nem figyelésből fakadó mesterséges és trendi hisztériakeltés.

A DI6 sok feledhető és sülyeszthető alkotása mellett évtizedenként egyszer-kétszer azért könnyfakasztóan szép és szívfacsaróan mélységes számokat írt a közönségének, és az igazságérzet itt rángatja fel a lelakatolt ajtókat bennem. Miért is? Mert tucatnyi egyszámos, egylemezes nímánd senkiket és párperces médiacelebeket ünnepeltet az összeurópai kultúrkánon folyton, miközben a DI6 1981 óta aktív (idén 42 év!) és még csak egy legyintésre sem méltatták soha. Pedig megérdemelné. Erre szép csendben, csak suttyomban, 2022 végén kicsúszsan a **NADA-IZED!**, ami valahol az 1985-ös **NADA!** (Semmi!) refle-

xiója, folytatása, átértelmezése. Már nem ugyanúgy szól, nem ugyanazokkal a hangszerekkel operál, mégis varázslatot teremt ebben az igen rideg, embertelen, 0-24-ben zajló valóságshow-s világban, ami azóta sokkal, de sokkal rosszabb és gonoszabb lett, mint amilyen 1985-ben volt. A DI6 és mindenki számára.

Ha választási lehetőségem lenne, akkor júniusban szeretnék inkább meghalni. Pechemre most néztem meg a Szolgálólány meséjének 5. évadát June Osbornnal, akinek Gileádban és már Kanadában is a halálát kívánják. Nem tudom kiverni a fejemből, ahogy az emberi nyomorúságot és a Death In June-t sem. Az elmúlásról, összeomlásról is lehet derűsen, elengedően, optimistán énekelni anélkül, hogy szembe kellene köpnünk magunkat a reggeli tükörben. És retro szintikbe is lehet tekerni.

Ehhez képest ízekre szedték, vagy épp ellenkezőleg, felmagasztalták az állítólagos „rajongói”. Nem lennék most a helyében! A DI6 új kiadványának egyik száma sem új. Zöme (egyedül a **HEAVEN STREET** kivételével, ami nem egy *THE CURE* feldolgozás!) 2008 és 2018 között az osztrák Miro Snejdr (*HERR LOUNGE CORPS*, de *HERR SYNTHWAVE HIMSELF* néven is emlegetik) közreműködésével került áthangszerelésre, felszintisítésre.

„NEW PLAY TUNES FOR NEW PLAGUE TIMES” „ÚJ DALLAMOK AZ ÚJ PESTIS IDŐKHOZ”

- hirdeti a hátsó albumborító, és a sok 80-as időket idéző synthwave keretezés Douglas meglehetősen „flat” énekével

valóban elbizonytalanítja a spontán hallgatókat. Tettem egy kísérletet, és lejátszottam a DI6-t egyáltalán nem ismerő, és zenében nem is járatos társamnak az albumot. Mit reagált? „Ez melyik 80-as évek filmjéből van? Látni akarom!” Így hat, így működik kérem az áthangszerelés. *PET SHOP BOYS*-ból metált, *RAMMSTEIN*-ből orgonaművet, *METALLICA*-ból hip-hop-ot, a DI6-ból pedig europop/synthwave-et lehet csinálni és kész.

Az elkötelezett rajongók meg egymást tépik, marakodnak, nem értik és pokolian csalódottak, ahogy a legutóbbi *NOISE UNIT* (*CHEEBA CITY BLUES*, 2022) lemez sem egyesítette a táborot, így itt is hasonló a jelenség. Mára teljesen elfogadhatatlanná vált, hogy nem a megszokott hangzás jön ki egy 42 éve porondon lévő zenészcépből. Talán túlzóak és merevek az elvárások, beskatulyázások. Pedig abszolút kellemes hangzású, retrósított, de teljesen kommersznek mégsem bélyegezhető album lett ez. Engem csak az piszkál kicsit, hogy nem merészkedett vissza mélyebben az idővonalon, lett volna ott még mit találni, amit fel lehet puhítani gitárról szintetizátorra. De ki tudja biztosan, hogy egyáltalán megvannak-e még azok a felvételek? Gyakran a zenész előadóknak egyetlen tiszteletpéldányuk sem marad a fiókban, nemhogy működőképes és ép merevlemezek a 80-as évekből, FL Studio és Ableton projektfájlokkal tele, megnyitásra azonnal készen! Túl szigorú marokkal mérünk mindent, ideje lenne abbahagyni. Semmit sem ér!

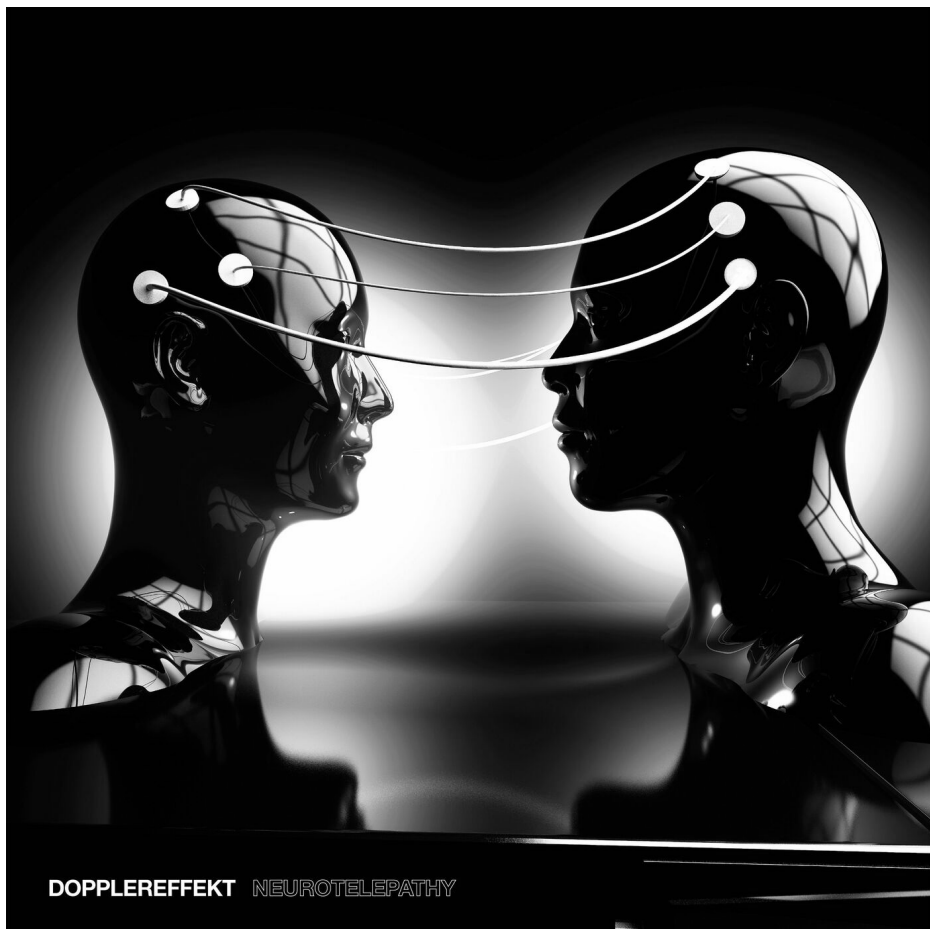
A fonnyadozó fa előtt és a falfehér groteszk maszk mögött csak a szemek üvegesednek és öregednek, a zene azonban nem.

SZEGMENS 03:

KONTEMPLATÍV
LEBEGÉS
AZ ELEKTRONIKAI
LÉGÜRES TÉRBEN

DOPPLEREFFEKT: NEUROTELEPATHY (2021)

Úgy vélem, a modern, elvont, szintetikus zenék gyökerei valahol a Tangerine Dream körül, revitalizálásuk pedig a Blade Runner 2049 mozifilm és a Stranger Things vintázs-elektronikájában, retro synth zenei betétei közt keresendők. Ebben az évtizedben minél bonyolultabb és hallgathatatlanabb valami, annál inkább felkapjuk a fejünket rá. De okkal?

Hogy mit is keres ez az album a vizsgálati sorban, az nem is annyira az underground jellegére vezethető vissza, bár ha a legborultabb tudós- és labormuzsikák terén nézelődünk, továbbá a kézzel épített moduláris szintetizátorok, mint közvetítő közegek felől vesszük, akkor borzasztó messze áll ez a kommersz / mainstream, de a dark underground electro-industrial halmozoktól is. Ugyannakkor még csak félúton sincs, ez talán egy távolabbi dimenzió, melybe nagy duzzogva a *BAD SECTOR*, a *TANGERINE DREAM*, a *LUSTMORD*, de elsősorban a *DOPPLEREFFEKT* tuszkolható. E klaszternek nincs saját neve, úgysem fejeznék ki a valódi lényegét. Ugyanis a Dopplereffekt mögött egy házaspár áll. Nincs is annál jobb, mikor a kedves férj (Gerald Carroll Donald, művésznevén: Rudolf Klorzeiger) és a feleség (Michaela To-Nhan Bertel, művésznevén: To-Nhan) a vasárnapi ebéd után bevonulnak a közös stúdióba tekergetni és az oszcilloszkópok fölött romantikusan egymásra pillantani.

Mihez kezdenének az idegrendszerek, ha telepatikus úton képesek lennének összekapcsolódni? Jó nagy galiba lenne belőle, a távközlési és műsorszolgáltató cégek válságértekezletet hívnának össze azonnal, a Yettel, Vodafone, Telekom fontos cégembereket, marketingeseket menesztene rögtön, a streaming-szolgáltatók azonnal dobálnák el a részvényeiket, William Gibson pedig jókat mosolyogna csendben, és a haptikáira gondolva az ornyergén fentebb csúsztatná ikonikus kerek szemüvegét. Mert itt van ez a kevés hangból álló, tartományokon túli lassú vándorlás, ami nem egy gatyába rotyyantós, táncolható EBM, nem is egy eszes szövegekkel megspékelt politi-

kai statement, de akkor mégis mi? Megnyugtató, máskor meg épp felkavaró „ki-tu-fambient” (azaz: kísérleti tudományos-fantasztikus ambient), jótékony cidriztetés, kínkeservesen cincogó, zokogó oszcilloszkópok, szellemlények és robotgépek, egyéb dimenzióntúli elektromos és egykor neurális entitások megnyilvánulásai. Ami, ha elsőre nem is, de másodjára már fejbőr alá szívódik, irányítja az elmét, uralja a testet.

Három év izolált kísérletezés után bújt elő a Dopplereffekt ismét, hogy a neurotelepáciáról, az agyi összefonódásról és fejlődésről szóló narratívával szórakoztasson (igazából informáljon) bennünket. A 2017-es **CELLULAR AUTOMATA** elegáns matematikai modelljei ezekbe a szinaptikus értelmezésekbe, átvitelekbe és módosításokba fejlődtek át, röhögve elutasítva mindazokat a bináris elvárásokat, amelyek az elkövetkező lehetőségekről és buktatókról való elmélkedésre irányulnak.

A Neurotelepathy az emberi agy mesterséges intelligenciával való egyesítéséről szól. Az együttműködő gondolkodás és a mechanikus konstrukciók kacifántos kísérlete ez, amely egyszerre tükrözi a forma kiterjesztését és visszahurkolását, mindamelllett az ember-gép interfész, a neurológiai valóság és a fizikai valószínűségek szempontjai is dominálnak benne. A számok precízek, érzelmi mélységgel és filmes hatásokkal csillognak. A magja a szimfonikus bizonytalanság és kinyilatkoztatás három felvonásos tétele, ezáltal a páros egyik lehangulatósabb kísérleti elektronikai kompozíciója. A mögöttes rendszereket megkérdőjelezi, a versengő gondolkodásmódot animálják és

mutálják: agy-agy, agy-gép, és így tovább. A neurotelepátia ezeket az átalakuló mentális, pszichológiai és transzgenerációs állapotokat egyaránt feldolgozza, így bőven találunk benne traumatikus és diadalmas élményeket.

Megértem, ha valaki elsőre így nyög fel: „Istenem, ugyan ki hallgatja meg ezt a szemetet?!” A Dopplereffeket ugyanis nagyon ügyel arra, hogy még csak véletlenül se hozzon létre dallamot, de a jéghideg detroiti tudóselektro bizony már csak ilyen. Annak ellenére, hogy a Dopplereffekt karrierje furcsa politikai tartalmakról, a tudós létről, a manökenfétisről szóló ostoba dalok keverékével indult, az évtizedek során a páros a szex, a fasizmus, kapitalizmus és más emberi összefonódások elektronikus vizsgálatát hátrahagyva erősen akadémikusabb irányzatot vett. Újabb kiadásai már a tudományos szakzsargont vették át, és az összetett matematikára és techtémákra összpontosítottak, a sejtautomatáktól az agyműködésig. Feltételezem, hogy a SOTE, BME, ELTE kollégiumaiban akadhatnak egyetemi hallgatók, akik egyben Dopplereffekt-hallgatók is.

„Epigenetika. DNS-szekvenálás. Fenotípus-módosítás és morfológia.” - nyekergi a rémisztően belassult géphang (emberi szinkronja *CHRISTINA VANTZOU*) az **EPIGENETIC MODULATION** felvételben, mindezt olyan beteg készülékek lidérces hangjával kísérve, hogy feláll az ember hátán az összes szőr. Ez az indító-nak szánt szellemidézés sokak számára riasztó lehet. *CHRISTINA VANTZOU* - mint közreműködő - egyébként egy brüsszeli zeneszerző, aki elektronikán és akusztikus hangszereken keresztül

időtágítással, atmoszférákkal és harmóniákkal foglalkozik. Ha valaki szeretne tényleg jófajta ambient és drone zenéket felkutatni, akkor mindenképpen őt javaslom a Dopplereffekt által kiváltott nyomasztás ellensúlyozására.

A **NEURAL IMPULSE ACTUATOR - MIRROR NEURON** számban úgy zörög valami, mintha a vakolatot akarná éppen lelazítaná a mennyezetről, és az pont a fejünkre akarna esni. Kicsírázó jeges szinti-arpeggiók, elképesztő, már-már kísérteties operaszerű énekhangok. Semmi, de semmi megnyugtató nincs benne. A **VISUAL CORTEX** már sokkal inkább közelít a Blade Runner-szerű hangtájakhoz, ebben végre akad valami cirógató, még ha a jégkocka-szekvencer futkorászása miatt távolságtartásra próbál is rávenni, azért akad benne némi melegség. A **NEUROPLASTICITY** a rideg elektronika és a hideg, üres hangzásvilág a **KRAFTWERK** technológiai fókuszú, 1981-es **COMPUTER WORLD** albumát idézi fel. A szám dallamelemei a mix ellentétes végeire hangolódnak, ezáltal a zenének igazán háromdimenziós érzetet kölcsönözve, ami igazán szerethető darab. A **CEREBRAL DATA DOWNLOAD 2100 A.D.** a sztereó spektrumot kísértetiesen szélesre húzza szét, emiatt érdemes rendszeres meghallgatni, és nem szentségtörés a **CLOCK DVA**-ra is gondolni közben. Már csak azért sem, mert a **NOESIS**-en akad olyan felvétel, amely innen ismerős lehet, legalábbis a **CEREBRAL TO CEREBRAL INTERFACE** tartalmaz hasonló képleteket. Az elektroforgácsában a szorongást kiváltó arpeggio a jobb csatornában cseng ki, míg a bal oldalon lassabb, türelmesebb párnácskák úsznak át, akár egy mentőtutaj a káoszban.

A **CEREBRAL - AI ENTANGLEMENT** illékony, éteri párnázottságú, itt-ott belecincognak éles hangok, elaludni rá éjjel kifejezetten rosszul esik, tudom, próbáltam, súlyos rémálmokat generált. Az **OPTOGENETICS** továbbviszi a *JOHN CARPENTER*-féle arpeggiált fenyegetést, de a paranoiát felcseréli a panorámás csodálkozás szakaszaira, hogy mire is képesek az adatok (a zenében is). A **TRANSCRANIAL MAGNETIC STIMULATION** felvételben a dallamok eszeveszetten oszcillálnak a csatornák között, ez a hatás pedig különösen zavaró lehet a fejhallgatókon keresztül hallgatva, egészen közel az agyhoz, azonban álló hangfalakon keresztül, rendes, levegős térben viszont még akár érdekes is lehet. Nem fárasztja annyira a fejet, és ki lehet mazsolázni a sok kis elektronikusan rőfögő, sotoró, seprő hangdarabokat belőle. Az **EEG** kapcsán azt vártam, hogy tényleg az elektrofiziológiai és pszichofiziológiai mérőeszköz, az elektroencefalográf működési zaja lesz belekeverve a felvételbe, és az idegsejtek elektromos aktivitásának regisztrálását szinte látom magam előtt. Nos, ez így is történt, és lehet ilyen készüléket nem is használtak a rögzítés során. Félelmetes!

Mindezekkel együtt is a Neurotelepathy egy rendkívül érdekesítő lemez, melyhez *MARIA MENDES* lényegretörő és csillogó, egyben félelmetes művészi borítót készített. Akik szeretnek kísérletezni veszélyes és hátborzongató lemezekkel, szívesen töltik az idejüket bizarr hangok, hangulatok, tudományos manifesztációk keresgélésével és nem félnek alávetni magukat ilyen kísérleteknek, azoknak remek kalandban lesz részük, azonban tudományos segítő legyen mellettük, ha mégis baj ütne be.

ELEKTROKLÄNGE: KOSMISCHE MUSIK EP (2022)

Ha valakik elég alaposan tanulmányozták a Kraftwerk teljes életművét, hangszereit, témáit, vizuális nyelvezetét, akkor az a svéd Elektroklänge. Olyannyira, hogy mindezt elég frankón le is koppintották. Az egészet! Itt az új Kraftwerk, ami helyettesíthető, pótolható, modellezhető, és úgy tűnik, hogy ennek sosem lesz vége. Nem panaszkodásból írom ezt.

A szétválás, halál és az öregedés miatt folyamatosan cserélődő személyzetű, német úttörő formációban a *KRAFTWERK* line-up jelenleg Fritz Hilpert, Henning Schmitz, Falk Grieffenhagen és Ralf Hütter (mint eredeti társalapító). A másik társalapító, Florian Schneider 2020 áprilisában halt meg. (A Kraftwerk 52 éves fennállása óta összesen 12 tagot „fogyasztott” már el, ezzel talán rekordernek is számít, bár még nem végeztem alaposabb kutatást erről. Nem is érdemes. A Kraftwerk egy fogalom.)

Mostanra nem csak kihívója, vetélytársa, hanem egyúttal zenei örököse is maradt ennek a fogalomnak. A svédek mindenre odafigyeltek, a legutolsó részletig képesek voltak mindent rekonstruálni (lopni), de újat alkotni is. Hogy ez tiszteletadás, az nem kérdés, ezt ők sem felejtik el sohasem leszögezni, de ne felejtsük el, hogy trónkövetelésnek is tűnhet. Érezni, hogy a Kraftwerk csak a múltjából él, azonban az egyedi minimalista technopop vagy electropop egyfajta fáklyaként bármikor és bárki által felvehető, továbbvihető. Mindenki fanyalogni fog picit, hogy ez már nem az a Kraftwerk, de behunyt szemmel hallgatva egyébként senki nem mondaná meg! Senki nem fogja észrevenni a különbséget! Furcsa is belegondolni, hogy a többi előregedő, letűnő nagyformátumú, elektronikus zenei legendának milyen erősek lesznek majd az átörökítő/átörökített génjei.

Számos digitális EP kiadás után a svéd minimalista elektropop, Elektroklänge a **KOMPOSITION** című debütáló CD-lemezével decemberben robbant be, amelyet nagymértékben a német festő, költő és audiovizuális művész, Emil Schult

(a szintizenei színtéren is ismert) munkái ihlettek. Gyümölcsöző együttműködése a 70-es évek elején Ralf Hütterrel és Florian Schneiderrel mély nyomot hagytak minden Kraftwerk rajongóban. Az Elektroklänge a **KOSMISCHE MUSIK** EP-vel egy úrmiszióba visz minket. Kettős tisztelgés ez a korai német sci-fi filmek és a 70-es évek elejének német úttörő elektronikus zenéi előtt, amely szintetizátorokat használt és ürrel kapcsolatos témákat épített be munkáiba. Ha belegondolunk, ez a típusú elektropop és synthwave akkora reneszánszát éli a sci-fi mozifilmek és streaming-szolgáltatók tévésorozataiban is, hogy a *FOR ALL MANKIND* és a *SEVERANCE* sorozatok mellett az egész *STAR WARS* rajongói tábor képes felhördülni az *ANDOR* vagy a *MANDALORIAN*, esetleg a *BOBA FETT* sorozatokban felcsendülő analóg szintetizátormuzsikák hallatán. Jókor kell kifogni a szelet a vitorlából, nem igaz?

Ezzel amúgy semmi baj nincs. Hacsak az nem, hogy nincs jól megalapozott technooptimizmusra okunk. Az újprogramokat fegyverkezési verseny váltotta fel, a nukleáris megsemmisülés esélye jóval nagyobb, mint bármikor, és nem, nincs az a Wirtschaftswunder (gazdasági csoda), nincs az az innovációs felívelés, és technológiai romanticizmus, amely indokolná ezt. Annak idején még igazolni tudta a Kraftwerk bizarr elektronikus albumainak (krautrock) mérnöki sikereit. Most is van erre ugyan kísérlet, épp a „düsseldorfi hangzáshoz” hű maradva az Elektroklänge a következő szintre emeli az aprólékosan programozott minimalista fülbemászó szinti dallamokat az ismétlődő gépi bugyborékoló ritmusok és a vocoder-es éneklés

révén. Marketinganyaguk szerint “ez a mesterséges intelligencia által generált robotpop zene a javából!” és mellé dukál egy exkluzív digitális könyvtár is, amely tele van eredeti mesterséges intelligencia által generált művészettel és dalszövegekkel, amely az album Bandcamp-verziójában is megtalálható. Valahogy még még mindig apu szkeptikus, és folyton rángatózó robotkarja vagyok. Ám legyen. Nekem teljesen mindegy, hogy svéd vagy német, AI vagy ember írta, programozta, ez akkor is csak Kraftwerk, retro-futurizmus, Robovox-replikákba programozott szintetikus hangok sora, amely visszaránt a múltba telerel, elvarázsol, el is altat kicsit. Úgy hoz létre újat, hogy az eszközkészlet minden egyes elemét birtokolja, és bámulatra méltó hozzáértéssel használja fel. Elképzelhető, hogy egy nap oda-szólunk a konyhapultunkon lassan pislákoló AI-dobozkának:

“Klaus, ma olyan retrográd, retrofuturista kedvemben vagyok, játssz nekem kérlek ehhez valami electropopot, rendben?”

“Értelek, valami archív anyagra gondolsz, vagy netán másra?”

“Tudom is én! Ne bosszants már fel, csak játssz valamit, jó?”

...és akkor Klaus a másodperc töredéke alatt feltérképezi a teljes Kraftwerk, Metroland, Elektrolänge, stb. diszkográfiákat, megállapítja ennél kevesebb idő alatt, hogy erre ő is képes, összefűz hangmintákat és elkezd valami lebegős, robotikus úrzenét játszani, amit ő írt ezredmásodperc alatt, de épp ugyanúgy hangzik, mint a felsorolt zenekarok bármelyike, amelyeket

előtte alaposan áttanulmányozott. Ennél egyszerűbb nem is lehetne. Menne-e ez bármelyikőnknek otthon? Aligha. Vagy legalábbis hangulatában nem méretpontosan. A Kraftwerk épp ezért vált védjeggyé. (Mondjuk eszelősen védték is, oltalom alatt áll.) Az Elektroklänge mégis kifinomult érzékkel használja (recyclikálja) ki a teljes készletet a receptekkel együtt.

A Kosmische Musik EP-t hallgatva aligha merül fel bennünk bármi kétség. A nyitós szám, a **STARTSEQUENZ** női hangja ismerős lesz a *PATENBRIGADE: WOLFF* egyes darabjaiból, de más előadóktól is. A **MUSIK KOSMIK** egy szomorkásított és vákuum-csomagolt **KRAFTWERK - THE ROBOTS (DIE ROBOTER)** és **MENSCH-MASCHINE** egyveleg, benne a Robovox teszi szépen a dolgát. A **KOMETENKLÄNGE** sem tűnik azért meglepőnek vagy teljesen újnak, hiszen amolyan **KOMETENMELODIE** átírat, vidám dalocska, az AI itt eléggé virgonc volt, mert a káposzta rock relációnál nem zárták számára ki a “töltött káposzta” kifejezést. Aranyosan csilingel. A **MONDFAHRT** sima **SPACE LAB** átírat, a vak is hallja, a süket is látja, mégis működik, szintipop remixnek hibátlan, zavarba ejtően tökéletes! A **MUSIK KOSMIK** kapott még egy elektro-müller remixet, ami olyan, mint amikor már negyedjére mész vissza az sarki elektropatikába, mert még mindig elfelejtettél egy bizonyos diódát venni a hétfégi forrasztási barkácsprojektedhez. Az Elektroklänge összességében egy komoly vállalás, szerethető kis tribute, amely kellő kreativitással képessé válhat arra, hogy új szerzeményeket is generáljon. A svéd projektre reagáló hivatalos Kraftwerk-kommentárt azért szívesen olvastam volna a piac újrafelosztásával kapcsolatban.

M/A/T: JUPITER EP (2022)

M/A/T Matthias Bischoff elektronikus zenei projektje. Alapító tagja az egykori hamburgi szintipop zenekarnak, a Cybernek, és évek óta DJ-ként is tevékenykedik. Az elmúlt években Matthias más bandáknak készített remixeket, most pedig úgy döntött, hogy saját dalokat farag M/A/T néven. Határozottan jól tette, mivel a Jupiter kellemes hangzású EP lett.

Tulajdonképpen csak a borító miatt akadt meg rajta a szemem, mert eszembe juttatta a pécsi Zsolnay Negyed planetáriumi bejárata előtt ácsorgó üres úrruhákat. Azokat mindig megcsodálom és elképzelem, milyen lenne belebújni még gravitációban. Aztán bevillant az összes sci-fi regény és film, amiben a Jupiter benne volt, elérhetetlen, távoli, idegen bolygó. A Jupiter örökké metaforaként létezett és már az is marad. Bizonyos célok pillanatnyi elérhetetlenségét szimbolizálja, amelyek azonban előbb-utóbb mégis jelen lesznek. Vagy nem, de ezt a pesszimista türelmetlenek és a cselekvésképtelenek hangoztatják csak, M/A/T viszont nem tűnik annak. A lebegős, szintipopos és melodikusra komponált 5 számos EP-je abszolút élvezhető, pihentető, rövid időtöltés, mivel elég kurta a játékidő, a Jupiterig eljutni viszont többet igényel, tekintve, hogy 778 millió km-t kell levezetni (ez tippre úgy 6 év lenne), gondoljunk csak bele, hányszor menne le ez az EP repeat-re állítva! Meg is unnánk egyhamar! Az első intergalaktikus benzinkútig még oké, de utána mást is be kell tenni a lejátszóba. Ne várjunk úrzenét, ez amolyan egyszerűsített technopop, hisz ketyeg az a rohadt idő a germán **DAS FUNDAMENT**-ben, de bejutott a légkörbe, a német alternatív slágerlistán 3. helyig el is vitte. Ez szép eredmény, de a pillanatok elillannak ugyebár. Az instrumentális **LIASON** (Kapcsolat) egy erősebb bassline-os tétel, a komótosabb és sötétebb **NUEVA ESPERANZA** (Új remény) pedig akár egy leporolt és analógra átszintetizált **ENIGMA** szám is lehetne, jó el lehet rá rötyörészni, a dancefloor csillogni fog még tőlünk is. A **JUPITER CALM T**-nek is tetszeni fog, ha kibújik az úrruhájából. Pöpecszintipopság.

SCHNELL UND LANGSAM: LP1 (2022)

A SCHNELL & LANGSAM különös elektronikus zenei projekt, amelyet Samuel Schnell + Lionel Langsam alapított (ezek mind szerzői álnevek), és mondhatni nem előzmény nélküli, ugyanis a Patenbrigade: Wolff tagjai felvéve másik alteregójukat, mindenféle építőmunkásbrigád elektronikus zenét produkáltak már. Most pedig összeborították a készleteiket.

A Schnell und Langsam keretei között a korábbi és új ténykedéseik során játszott, használt, felhalmozott alapokat, resztliket, komponenseket rendezték egy bizarr, ugyanakkor roppant kreatív, színes ritmusperiódusos táblázatba. Így hoztak létre egy minösszesen 68 track-ből álló szórakoztató és lebegtető, szépnek mondható kollekción, három színre (és tempóra) bontva.

Az emberi szív körülbelül 60-100-at ver percenként rendszeres tevékenység közben. Ennek okán a tánczenét évtizedeken keresztül 90-140 ütem/perc sebességgel állítottak elő, melyben a 140-es a legmagasabb szintű fizikai megterhelésnek számít. A rave korszak előrehaladtával azonban a BPM-ek gyorsan meghaladták a 140-et, de akkor a rave-erek kétségbeesetten kiáltozni kezdtek: „Hogy tudok ilyen gyorsan táncolni?” Mire a panaszuk bárkihez is eljutott volna, a jungle addigra már 160-ra, a drum & bass 170-re, a hardcore (gyakran gabbernek nevezik) pedig 180-ra emelte a szintet, de voltak olyan gyilkosok, akik 250 BPM-ig tolták fel az arcon pörgést. Manapság 160-as sebességet találunk a hardstyle és rawstyle számokban, és hardcore hallatszik a horizonton is. Tehát ismét felvetődik a kérdés: „Hogyan táncolhatok 180 BPM-re?” Talán csak megfelelő öltözék, alapos bemelegítés, hidratációs joga és kitartás kell hozzá. Amúgy meg, kit érdekel? Ők 135-nél tetőztek.

A BPM (beat per minute) a tempó mértékegysége az elektronikus zenében. A szóban forgó „ütés” leggyakrabban egy negyedhang, bár ez a használt időjeltől függően változhat. A legtöbb elektronikus tánczene a 130-140 BPM tartományba esik.

Az ambient és egyéb downtempo zene általában 120 BPM alatt van, néha jóval alatta. Az olyan stílusok, mint az industrial és a trash, általában 150 BPM felett működnek. Itt érdemes megjegyezni, hogy a 128 BPM a legtöbb EDM (Electronic Dance Music) dal tipikus tempója. Ez épp elég a közepes energiájú táncokhoz. Ráadásul a producerek azt szeretik, ha a számaik könnyen keverednek más számokba, így a kibővített intrókkal és outrokkal együtt kezesbáránként viselkednek. Ez kényelmesebbé teszi a DJ-knek a keverést, mert nincs szükség ütempárosításra. Szóval a 128 BPM a domináns tempó az EDM-ben. Ennek a tempónak kettős előnye: elég gyors ahhoz, hogy mozgásban tartson, és olyan a konzisztenciája, hogy könnyen bele tud simulni a ritmusba. Ez csak a bevezetés volt.

A Schnell & Langsam megfelelő orientációval készít fel erre. A kékek a "Schnell", azaz gyors számok (120-159 BPM közöttiek), a "Langsam", azaz lassúak a pirosak 60-99 BPM közé esnek, míg az "und", azaz a középmezőny, a zöld sávban 100-119 BPM között ketyerésznek. Ez a 3 alapszín mindig jelzi minden dal zenei tempóját, hangulatát és irányát. Köszí, mert így legalább nem kell méricskélgni, és leesik a tantusz is: ez a cucc legfőképp elektronikus DJ-knek készült, akik ebből az instrumentális csomagból akarnak keverni bulikon. Minden fel van címkézve, akár a laborban a kémcsövek. Mit mivel szabad keverni és mivel nem érdemes, nehogy bárkit kizökkentsünk a szívritmuszavarból, és bármi másból. Mivel alapos vagyok, kénytelen leszek ezt egy táblázatban összefoglalni, majd valahogy elnézitek a mániáimat, biztos nektek is van egy rakatnyi. Pár alapvető dolgot

KÉK = GYORS = SCHNELL

FAST TRACKS

120 BPM felett

16 track

13	18	26	37	77	89
94	96	99	100	106	

ZÖLD = KÖZÉP = UND

MID-TEMPO TRACKS

100-119 BPM között

24 track

1	2	5	7	8	11
14	15	16	19	20	24
33	34	38	42	47	48
50	92	93	104	113	

PIROS = LASSÚ = LANGSAM

SLOW TRACKS

99 BPM alatt

28 track

3	9	10	21	23	32
40	41	45	46	51	58
78	79	80	81	82	88
91	101	105	107	111	124
125	126				

TEMPO (BPM)

SUM: 68 track

LP kiadás
8 track
+
1 track:
mix medley

4 track: FAST
2 track: MID
2 track: SLOW

érdemes azért itt megjegyezni. Ilyen elvetemült, hideg, számító és bürokratikus kreténségre elsősorban a németek képesek, a Schnell & Langsam pedig egy német projekt. A másik dolog, hogy az előző szemléltető ábrán a szemfülesek két érdekességet is észrevehetnek, még akkor is, ha nevezetesen nem németek. Minél sötétebb árnyalatú egy track-kocka, annál magasabb a BPM-e. Ami halvány, az éppenhogy ketyereg. Ami pedig sötét tónusú, az meg zakatol, mint Mariska néni a faluban végighosszig telehold idején egy tálca sütivel egyensúlyozva. Igen, erre is odafigyeltek! Aztán ha még azt is megvizsgáljuk, hogy a borítón szereplő számjegyek (igazából kódok) nem egyeznek meg a kiadáson lévő összes felvétel mennyiségével, akkor bingó van, mert tényleg nem, ergo ez egy open-end digitális kiadás, azaz a végtelenségig bővíthető a raktárból. Vagy el lett szűrve, vagy direkt ilyenre lett kitalálva, teljesen mindegy. Ezért is írtam bele a táblázatba az egyes albumokon található track-mennyiséget, mert nincs szinkronban a borítóval. Ez senkit ne tévesszen meg! Laikusok elsőre azt gondolhatnák: „Hát innen is látszik, hogy középtempós és lassúbb számokat nagyobb mennyiségben és könnyebben lehet komponálni!” Ez például tévedés. Addig tolod felfelé a BPM-et, ameddig még élvezhető, a minőség a lényeg, nem a mennyiség. Aki zenél is, nem csak hallgatja, az nyilván tudhatja ezt.

Nem ragozom túl. Ebből a 68 track-ből lett leválogatva és vinyl-re karcolva 8 egység, és mint látszik, a gyorsabb tempójú felvételek javára billen a mérleg. A majdnem 10 perces, ingyenes **MIX MEDLEY** egybekevert, bemondónóval gazdagított fel-

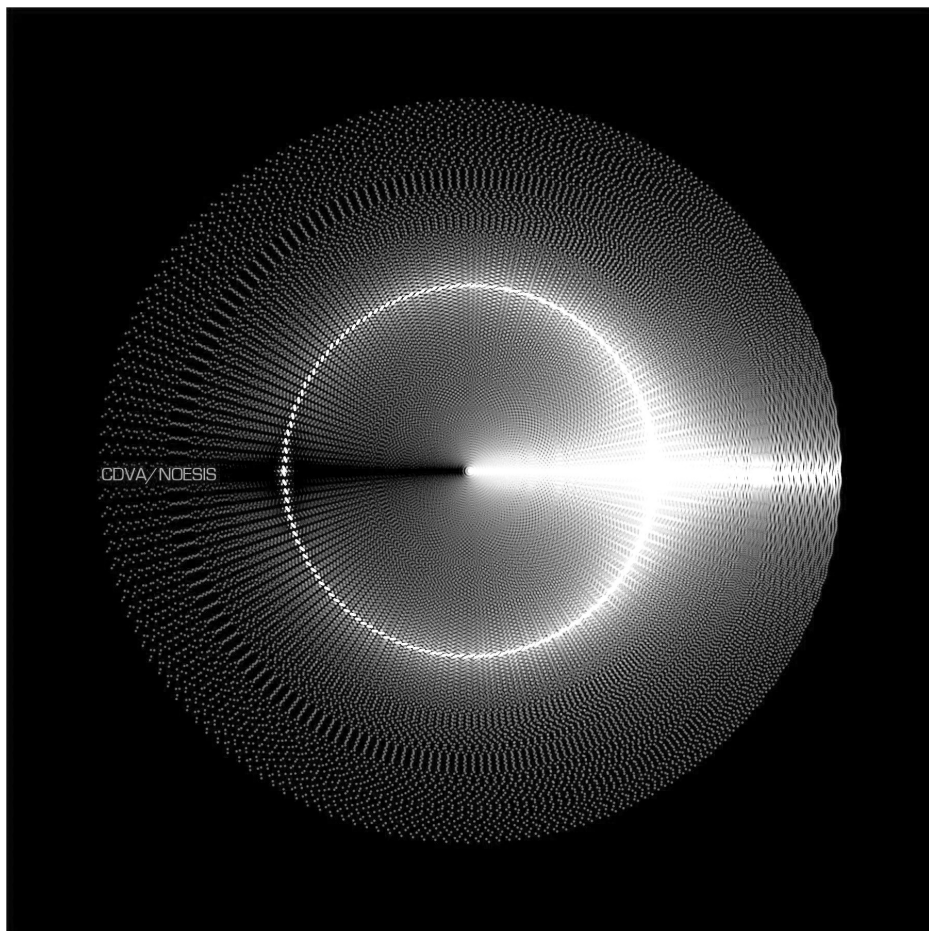
vételt most inkább hagyjuk is, az csak összezavar és kizárólag a Bandcamp-örökösök hallgathatják, mivel ez sem az LP, sem a CD verzióra nem került fel. Ellenben... a CD verzión (egyébként orosz import, Razdom Music) van még négy bónusz is, melyből kettő gyors, kettő lassú. Bírtok még követni? Nem? Nem baj.

Érdeemes megtekinteni a merch szektorukat, bámulatos, színes, nyomott tréningruhák és pólók vannak, ehhez viszont fanbérlet kell, ami valahol jó, ha megérte legyárttatni nekik és viszik is.

A *PATENBRIGADE: WOLFF* és a *SCHNELL & LANGSAM* egyébként is a szívem csücske, mert mindig meglepnek valami örülséggel, ahogy ezzel a kompilációval és eszes marketinghúzással is. Összességében azonban ezt a sok névtelen, sorszámozott track-et végighallgatni majdnem egyforma tempóban és stílusban (még kevergetve is!) fárasztó tud lenni. Leginkább ilyen lötyörészős házibulikon lehet „benyomva benyomni”, amolyan beszélgetést nem akasztó, prűntyögős electro-háttérzenének, továbbá bátor DJ-k számára lehet még izgi, hogy kikanyarintsanak belőle egy este alatt hol egy EBM-es, hol egy lazulós, összebújós szegmenst, aztán keverjenek rá tetszés szerint, amit akarnak, meg ami kijön kód szerint és tempóban. Talán ezért is született meg az LP1, amit bizonyára követni fog egy LP2, majd egy LP3, és innentől olyanná válik majd, mint bármelyik tüzép.

Nálam továbbra is a 107-es kódszámú, 95 BPM-en ketyergő **IKARUS** felvétel vezet, mert azt a mi világhírű magyar autóbuszunk ihlette, és ez azért megér egy baráti koccintást velük.

CLOCK DVA: NOESIS (2023)

A várva várt új CLOCK DVA lemez megérkezett és alámerít az idő, a gyorsulás, a múlt és a jövő, az emlékek keresgélésének és az elmúlás érzeteinek elektronikus szenteltvizében. Megosztó, atipikusnak mondható album ez, amire az első szavunk, ami eszünkbe jutott, az az volt, hogy „öreges”. Vegyük vizsgálat alá, hogy valóban igaz-e ez az állítás?

Mielőtt belevágnék a lemez ízekre szedésébe és mikroszkóp alá helyezésébe, három lényeges és elhagyhatatlan fogalmat kell előbb tisztáznunk, különben ezek nélkül a Noesis csak furcsa és szomorkás tónusú csirimpolásnak fog hatni. A H.I.T rendszer olvasói már megszokhatták, hogy a Clock DVA elemzéseim jóval mélyebbre szoktak hatolni, most sem lesz ez másként. Akinek ez túl sok lenne, szkrollozzon nyugodtan tovább, vagy lapozgasson könnyed instaposztokat helyette. Nincs harag.

I. HOROLÓGIA

A **HOROLÓGIA** (horology) az idő és az idő mérésének tanulmányozása. Órák, karórák, óraszerkezetek, napórák, homokórák, klepsydrák (vízórák), időzítők, időrögzítők, tengeri kronométerek és atomórák mind az idő mérésére használt eszközök. A jelenlegi használatban a horológia főként a mechanikus időmérő eszközök tanulmányozására vonatkozik, míg a kronometria tágabb értelemben azokat az elektronikus eszközöket foglalja magában, amelyek a mechanikus órákat nagyrészt kiszorították az időmérés legnagyobb pontossága érdekében. A horológia iránt érdeklődőket horológusoknak nevezik, így az időmérő készülékekkel hivatásszerűen foglalkozó emberek, órákészítők, órásmesterek, időméréssel komoly szakmai viszonyt ápoló tudósok egyaránt használják. A Clock DVA munkásságában a horológia kiemelt, központi szereppel bír. Nem csoda, hiszen a neve is kötelezi erre. Külön antológiákat, gazdagon illusztrált és annotált gyűjteményes sorozatkiadásokat is jelen-

tettek meg **HOROCLOGY** címmel 2012 és 2021 között, felidézve a zenekar 1978 óta tartó absztrakt, experimentális, gyakran ideg-
lelésig felfokozott, komplex munkásságát.

II. HAUNTOLÓGIA

A másik fogalmat, a **HAUNTOLÓGIÁT**, (Hauntology) sokkal nehezebb pontosan megmagyarázni, vagy megfelelően körülírni. Általában két, egymással szorosan összefüggő dimenzióban, egyrészt filozófiai (Derrida), másrészt zenei-művészeti-kulturális, kultúrkritikusi (Fisher) értelemben szokták használni. A hauntológia, kísértettan, a kísértés (haunt) és lételmélet (ontológia) szavak összetételéből származó kifejezés. A filozófiában és a kultúraelméletben gyakran használják, és egy olyan időszak vagy korszak iránti nosztalgia érzésére utal, amely soha nem létezett, vagy amelyet elveszettnek éreznek. Olykor magában hordozza a múlt melankolikus vagy hátborzongató érzését, valamint a jövővel kapcsolatos bizonytalanságot. Jacques Derrida francia posztmodern és dekonstruktivista filozófus használta az 1993-ban megjelent „Marx kísértetei (Az adósállam, a gyász munkája és az új Internacionálé)” című könyvében. Szerinte a marxizmus szelleme a vasfüggöny lehullása utáni Európában tovább kísért, és miközben a nyertes rendszer (kapitalizmus) a kommunizmus bukását ünnepli, addig Marx tézisei és a viszonyok helyes analízise továbbra is fennállnak, tehát a kommunizmus kísértete a múlt és egyben a jövő kísértete marad továbbra is. A szociális problémák száma a kapitalizmusnak

köszönhetően nem lett kevesebb, tehát a régi korok, eszmék kísértete, szelleme, öröksége továbbra is nyomasztóan a válnunkon ül. Derridára ezzel tulajdonképpen megpróbálta elmagyarázni, hogy a 21. század elején hogyan szállják meg az emberi létet a múlt szellemei. Ennek tükrében talán jobban megérthetjük napjaink szünni nem akaró, egyre hangosabb és haragosabb „kommunistázását”, „baloldalizását”, „libsizését”. Mindegyik rendkívül negatív tartalmúnak, szitokszónak számít a politikai közbeszédben, mert úgy is van beállítva, mint legyőzendő, elpusztítandó és kiirtandó veszélyforrást és ellenséget. Tehát szellemekkel, korszellemekkel viaskodásról beszélhetünk. A hauntológia másik dimenzióját 2006 óta olyan brit popteoretikusoknak köszönhetjük, mint Simon Reynolds vagy Mark Fisher (más néven K-Punk), akik tovább dolgoztak Derrida kísértettan-konceptiójával. Ők a kísértettant nem politikai-filozófiai értelemben használják, hanem hangzásokhoz kötik, mint amilyenek a *BURIAL* formáció dubstep noktürnéiben, *LEYLAND KIRBY (AKA THE CARETAKER)* hallucinációs hangzásvilágában, a *BROADCAST* pszichedelikus átszellemült mintadalaiban vagy a *GHOST BOX* kiadó retro-futurisztikus hangtervében hallhatók. Vagyis a hauntológia már zenei műfajnak is számít.

Mark Fisher kultúrkritikusnál a hauntológia azon zenészek munkásságát takarja, akik „egy olyan jövő elvesztése okozta depressziót” dolgoznak fel, „amely jövő sosem következett be.” Tehát azt a kérdést veti fel, hogy az embereket kísérthetik-e az elveszett jövő szellemei? Fischer szerint „a jövőt mindig kísértetiesnek éljük meg: olyan virtualitásként, amely már a jelen-

re is hatással van, meghatározza az elvárásokat és motiválja a kulturális produkciót.” Amit a hauntológia gyászol, az „kevésbé az, hogy a jövő nem valósul meg – a jövő mint valóság –, mint e hatékony virtualitás eltűnése”. Fisher tehát a Derrida által megalkotott kísértettan kifejezést használta a múlt, a modernitás „elveszett jövőjének” leírására, amelyet a posztmodern és a neoliberalizmus soha nem tudott előidézni. Fisher szerint a posztfordista gazdaságot az jellemzi, hogy a jövő eltűnik a populáris kultúrából. Az ilyen gazdasági helyzetben a művészek pedig már nem rendelkeznek az új létrehozásához szükséges eszközökkel. A kísérteties művészet, ahogyan azt Fisher leírta, feltárja az általa előidézett zsákcákat, és egyszerre képviseli a jövő utáni vágy feladásának elutasítását és egy olyan jövő utáni vágyat, amely soha nem jött létre. 2014-es *Ghosts of My Life* (Életem szellemei) című könyvében Fisher számos popkulturális példán keresztül kutatta a kísértettudományt, beleértve a *JOY DIVISION*, *TRICKY* és *BURIAL* zenéjét, de olyan filmeket is, mint *STANLEY KUBRICK* *Ragyogás* és *CHRISTOPHER NOLAN* *Memento* c. filmje, valamint David Peace és John le Carré regényei. Fisher az általa vizsgált melankolikus számokon keresztül egy olyan jövő elvesztése okozta depressziót próbált feldolgozni, amely sohasem következett be, nyomaiban mégis felfedezhető a jelenben. Fisher, aki a „Kapitalista realizmus. Nincs alternatíva?” c. filozófiai munkájában a 21. század mentális egészség pandémiájával foglalkozott, maga is tragikus áldozatává vált a modern kor egyik legnagyobb bestiájának. Hiába érvelt, hogy „a korunkat sújtó pszichológiai szorongás világjárványát nem lehet megfelelően megérteni vagy gyógyítani, ha a sérült egyének ma-

gánproblémájának tekintjük.” - hangja nem jutott el senkihez. A krónikus depressziója letarolta. 2017. január 13-án, 48 évesen felakasztotta magát King Street-i otthonában, Felixstoweban, nem sokkal utolsó könyve, a *The Weird and the Eerie* (A furcsa és a hátborzongató) megjelenése előtt.

A hauntológiára egyre több területeken hivatkoznak. A vizuális művészetek, a filozófia, az elektronikus zene, az antropológia, a politika, a szépirodalom és az irodalomkritika, az akadémiai és populáris kultúra széles spektrumában, a filmtől és a televíziótól a zenéig, a képzőművészetig és az irodalomig. Emellett a közelmúlt történelmét formáló politikai áramlatok megértéséhez is hozzájárul. Az egyre növekvő ismertsége ellenére a kísértettan továbbra is olyan fogalom, amelynek eredete és előzményei tisztázatlanok, jelentése pedig makacsul homályos.

III. AZ IDŐ EGY LAPOS KÖR.

„Miért kéne a múltban élnem? A kurva életbe is, nem akarok tudni semmiről! Ez egy megoldások nélküli világ. Valaki egyszer azt mondta: „Az idő egy lapos kör.” Minden amit valaha is tettünk, vagy tenni fogunk, az meg fog történni újra és újra. Hallottak már az úgynevezett M-elméletről, nyomozó urak? Arról szól, hogy az univerzumunkban az időt lineárisnak, egyirányúnak érzékeljük. De a mi téridőnkön kívül, a negyedik dimenzió perspektívájából nézve az idő nem létezik. Ha abból a szemszögből néznénk rá az univerzumra, azt látnánk, hogy a mi téridőnk kilapul, mint egyet-

len, anyaggal kitöltött szobor, az általa valaha elfoglalt összes helyzet szuperpozíciójában, és létünk úgy kering végig az életünkön, mint vagonok a sínen. A dimenziókon kívül minden maga az örökkévalóság, ahogy letekint ránk. Számunkra egy gömb. De onnan nézve? Csak egy kör. Az örökkévalóságban, ahol az idő nem létezik, semmi sem nőhet. Semmi sem fejlődik. Minden változatlan. A halál teremtette az időt, hogy az áldozatai felnőhessenek, és mindig ugyanabba az életbe születünk bele, amibe mindig is beleszülettünk. Vajon történt már meg ugyanez a beszélgetés? Ki tudja? Nem emlékezhetnek az életükre. Nem változtathatják meg azt. És titkon mindenkinek ez a sorsa. Csapdába estek, abban a rémálomban, ami állandóan kísérti magukat.”

- Rust Cohle monológja a *True Detective* c. sorozatban (S01E05)

A *True Detective*-ben Rust Cohle karaktere figyelemre méltó módon ad hangot a pesszimizmusának. Ez Friedrich Nietzsche

doktrínája az örök megismétlődésről, azonban Schopenhauerhez is kötni szokták. „Az idő lapos kör” egy determinista filozófiai idézet, amely amellet érvel, hogy egy végtelen hurkon belül léteünk. Minden, ami valaha megtörtént, mindig megtörtént és újra meg is fog történni. Nem tudod megváltoztatni az életed útját, és hiábavaló is próbálkozni. Akik szerint minden lehetséges, csak elég erősen kell akarni, próbálják meg nyitott szájjal kimondani a „P” hangot. Drága struccok, sok sikert hozzá!

„Az örök visszatérés gondolata rejtélyes, és Nietzsche zavarba ejtette vele a többi filozófust: micsoda képtelen gondolat, hogy amit már átéltünk, egyszer úgyanúgy megismétlődhet, és hogy ez az ismétlés is ismétlődhet a végtelenségig. Mit akar mondani ez a zavaros mítosz?

Az örök visszatérés mítosza per negationem azt mondja, hogy az élet, mely egyszer s mindenkorra eltűnik, s mely nem tér vissza, árnyékhoz hasonlít, nincs súlya, eleve halott, és ha ez az élet szörnyű, gyönyörű, magasztos volt, e szörnyűség, szépség vagy magasztosság nem jelent semmit. [...]

Szögezzük le tehát, hogy az örök visszatérés gondolata bizonyos perspektívát jelent, melyben a dolgok másnak mutatkoznak, mint amilyenek ismerjük őket: mulandóságuk enyhítő körülménye nélkül jelennek meg. Ez az enyhítő körülmény ugyanis megakadályoz bennünket abban, hogy bármilyen ítéletet hozzunk. Hogyan ítelhetnénk el valamit, ami elmúlik? Az elmúlás pírja a nosztalgia varázsával ragyog be mindent: a guillotine-t is.

Milan Kundera: A lét elviselhetetlen könnyűsége (1984)

Az idő fogalmával kapcsolatban számtalan népszerű közhely forog emberi nyelveken és fejekben. Ezek közül a teljesség igénye nélkül: „Az idő mindent meggyógyít”, „A történelem ismétli önmagát”, „Ugyanazokat a háborúkat vívjuk, ugyanazokkal a társadalmi problémákkal nézünk szembe, és ugyanazokat a veszélyes vezetőket követjük.”, „Aki nem tanul a történelemből, az arra van ítélve, hogy megismételje azt.”, „Az egyetlen dolog, amit a történelemből tanulunk, az az, hogy semmit sem tanulunk a történelemből.”, „Minden csak idő kérdése!”

Az idővel kapcsolatban tehát továbbra is erős zűrzavar van a fejekben, nem értjük, nem szeretjük, de továbbra is makacsul lineárisnak fogjuk fel. Eközben a DVA változatlanul otthonosan mozog benne, gondolkodik a természetéről, zenei formákba képes önteni azt, puha, de biztos kezekben tartva a horológia, a hauntológia és a rekurzív időszemlélet („time is a flat circle”) korábban említett alapzatait. Ettől bámulatos és egyedi. A Noesis szintén filozófiai fogalom, amely mentális tevékenységet, gondolkodást jelent, továbbá a fenomenológiában magát a gondolkodási folyamatot is a tartalmától eltérően.

A formáció kilencedik stúdióalbuma, amelyet több év alatt komponáltak és tökéletesítettek, (sőt, már 2019 óta európai élő fellépéseken is teszteltek), megmutatja, hogy a tipikus DVA-hangzás egyértelműen elért egy bizonyos apoteózist az egyedi elektronikus hangok tekintetében, amelyen a DVA az 1978-as megalakulása óta dolgozik. Ennek az összetett kognitív folyamatnak a márványszilárdságú és ko-

herens multimedialis manifesztációja lett a Noesis. Ötvözi a forgás vizualitásából, az idő illúziójából és a mai technológiából származó előnyöket. A DVA küldetése, hogy a szonikus és vizuális média burkát megtolja, a pszichés és a pszicho-fizikai hatást fejlessze kísérletezéssel, kutatással, technológiával és művészettel. *ADI NEWTON* szerint „a múlt hauntológiáján túl létrehozhatunk újat. Nem igazán ér semmit, ha úgy érezzük, hogy már minden megtörtént, ha legyőzött a múlt, vagy azt hisszük, hogy nincs újdonság. Csak ebben a pillanatban tudjuk létrehozni és kifejezni, ebben a jelen időben, ami a most, amit gondolunk és érzünk. A hauntológia elől lehetetlen elmene-külni, de képzelőerővel újra létrehozhatunk egy újat.” Ahogy Friedrich Nietzsche is megfogalmazta: „A jövő ugyanúgy befolyásolja a jelent, mint a múlt.”

Newton fiatal alkotótársa, *MAURIZIO MARTINUCCI* (más néven: TeZ) olasz interdiszciplináris művész és független kutató, aki Amszterdamban él és dolgozik. A technológiát eszközként használja fel az észlelési hatások, valamint a hang, fény és tér kapcsolatának feltárására. Elsősorban térbeli hangzású generatív kompozíciókra koncentrálnak élő előadásokhoz és installációkhoz. Munkáiban egyedi fejlesztésű szoftvereket és hardvereket alkalmaz, amelyek eredeti szonifikációs és vizualizációs technikákat tartalmaznak a finom vibrációs jelenségek vizsgálatára és felnagyítására. Az elmúlt években kutatásai kiterjedtek konkrét építészeti struktúrák, valamint nem szokványos hang- és fényterjedési módszerek kidolgozására és létrehozására az immerziós képesség és a multiszenzoros észlelés fokozása érdekében.

TeZ emellett az amszterdami székhelyű Synesthetic Art-Science „Optofonica” platformjának atyja is. A 80-as és 90-es években nőtt fel, így a Clock DVA zenéjét ő már egyfajta megtermékenyítő jelzőfényként ismerhette meg, ami ekletáns módon bemutatta számára, hogy a jövő milyen kinézetű és hangzású a mostban. A Noesis-szel kapcsolatban meg is jegyzi, hogy „kiforrott mű, amelynek célja a Clock DVA jelenlegi fejlődésének bemutatása annak a tiszta szellemnek megfelelően, amely ezt a projektet a kezdetektől életre hívta egy felfedező szellemként, amely túlmutat a jelen pillanatán, terjeszkedik időben és térben, határtalanul és félelem nélkül.”

Hasonlóképpen vélekedik *E. GABRIEL EDVY* is, aki sikeres film- és televíziószerkesztőként, nemzetközileg elismert és RTA/BAFTA-jelölt műsorokon, dokumentumfilmekben, videóklipeken dolgozik, nem mellesleg fotós, képzőművész, valamint tulajdonosa és vezető igazgatója a Blackswitch Labs nevű, zenei videókra és installációkra szakosodott, speciális produkciós cégnek. Számos underground előadóművésznek készített fotókat és album artwork-öt, többek között *DIVE*-nak, a *PIG*-nek és a *BAUHAUS*-os *PETER MURPHY*-nek is. A Noesis képi világát, egyedi és különleges grafikáját a hang és a matematika vizualizációján alapulva művészi módon jelenítette meg. Jelen felállásban ő a Clock DVA stáb vizualitásért, videoinstallációért, grafikáért felelős női tagja. A kompetenciákat tekintve nem semmi egy csapat jött össze, hogy megszülethessen a Noesis. Megkockáztatom, hogy legalább annyira ütőképes team ez, mint a Newton-Dennis-Browse hármas volt annak idején.

Az **ACCELERATION** (Gyorsulás) a változás tempótermészetére (és ennek olykor szubjektív érzékelésére) irányítja figyelmünket: a hírek, újdonságok, korok, generációk jönnek-mennek, semmi nem marad ugyanolyan az idő textúrájában. A nyitófelvétel a legoptimistább, talán a legvidámabb hangvételő dal az albumon, rácáfolva kissé arra, ami utána következik. Valahogy reményt ad, viszont nem fog mentőövet dobni azoknak, akik kockásra karmolják már magukat az unalomban, a meddő várakozásban, szokásos FOMO-szorongásban és a rendre ismétlődő, szinte mozdulatlan dermedt és valami új, erősebb löketre váró, „uborkaszezonban” leledző világban. Semmilyen változás nem elég gyors, akár többet is elviselnénk, máskor meg jóval kevesebbet. Ismerős az érzés, amikor úgy tűnik számunkra, hogy nincsenek már igazi újdonságok, csak ócska ismétlődések? Hogy nincsenek már technológiai áttörések többé? Csak mozdulatlan, hibernálttá, lemásolttá, és ismételtté vált minden? Talán ideje átértékelni ezt az idő fogalmának olykor torzító tükrében és megtalálni a megfelelő kapaszkodókat, hogy a hirtelen gyorsuláskor se taknyoljunk arccal a padlóra.

A **THE ENGINES OF INTIMIDATION** (Az intimitás motorjai) ennél már erősebb helyzetekbe, az időben elveszettségbe, az orientáció hiányába és a visszatekintésbe ránt be minket. Merre is megyünk? Mi az, amit látunk és mi az, amit nem? Honnan és mikor fogjuk tudni, hogy elérkeztünk egy kulminációs ponthoz, az utolsó lépésekhez, mikor szükséges megállnunk, visszapillantunk és egyáltalán, merre tovább mindezeken után? Örök kérdések és dilemmák, főleg, ha van már egy kemény életút, mun-

kásság mögöttünk, és itt már megállapítható, de meg is érthető a 65 éves Newton öregkori tapogatózása. A hangja dúrba hajlik, egyszerűen elvész, sutymorgó, bizonytalan, energiavesztett, de azt is mondhatnánk, hogy már az intimitás határait súrolja. Vessük ezt össze önmagunkkal, különösen a midlife crisis-ban bizonytalanul toporgók hangjával és a fiatalok olykor dühös, de energikus kiáltásaival. Hatalmas különbség! Fontos emberi mérföldkövekre és az emlékekből, küzdelmekből felfűzött személyes történeteinkre mutat rá - a maga igen kimért, óvatos stílusában. Roppant óvatosan formálódott egybe mindez.

A **PROJECTED LIFE** (Elővetített élet) instrumentális felvétel kezdettől fogva nagyon ismerősen csengett, és e magazinszám írása közben ráadásul nem is először fordult elő, hogy a homlokomra kellett csapnom. A történelem ismételné önmagát? Rövid időn belül kétszer is? Ha többször, alaposan végighallgattuk a tracket, utána tegyük be rögtön a *FRONT LINE ASSEMBLY* 30 évvel ezelőtti, 1993-as **THE BONENING** (A csontozás) c. felvételét a **TOTAL TERROR PART II.** lemezről. Megvan? Olyan, mintha arról lett volna lerántva a hús és a bőr (már ami maradt még rajta) és dekonstruktivista módon ez a szám lett volna gerinc-ként újra felhasználva. A hasonlóság kísérteties, sötét menetelés a semmibe, a várható (elképzelt) élettartamba, üres ígéretekbe, az emberi lét lecsupaszításába, virtualizálásába, éterivé, illékonyá tételébe. Ezek mind egy posztmodern spektákulum - fókusz és figyelem nélkül egyébként észrevehetetlen - jelenségei. Egyszerűen a napi robotban elsétálunk mellettük.

A **THE FALL OF THE DREAM MACHINE** (Az Álomgép Bukása) akár lemaradt track is lehetne a *DEPECHE MODE DELTA MACHINE* c. albumáról, lassan és óvatosan átfuttatva a DVA 1989-es **BURIED DREAMS** albumáról ismert **THE UNSEEN** felvételével. Szinte majdnem ugyanazok a hangok, ugyanaz a borzongás kúszik elő belőle. Óraketyegés, ismétlődő jégkockásított analógia és cimbalom, néhol vastagon beledobolás, diszkrét figyelmeztetések, a hálósobában az ágyunk végtelen jégmezővé változik, és már csak markoljuk, amit érünk. Mert ráébredtünk, hogy elveszett az idő, illúziókba és csapdába estünk, senki nem figyel már, csak egyszerűen, üres tekintettel néz és ébren álmodik, miközben minden elmúlik. Mindezek után, ami elmúlt, következik csak be az Álomgép bukása. A szám az album egyik olyan csúcspontja (több is akad!), ami elektronikus hangokba oltva zárványozza mindazt a rémületet, amit emberek milliói fel sem fognak. A szimulációs elméletek és a párhuzamos valóságok ridegségébe, valamint az időfelfogás megkérdőjelezésébe is bekísér, pokolian nehéz megszabadulni a hangjaitól, a folyamatos ketyegéstől, és az itt-ott beszúrt horrorisztikus effektektől és zajoktól. Itt fel is nyögtem. Mert ez annyira a Clock DVA 90-es évek eleji kifejezőmódja! Egy időgép, amibe csak beszállni lehet, de ki már nem, örökre rabul ejt.

A **THE SIMULACRA** (A Szimulákrum) is igen érdekes felvétel. Jean Baudrillard 1985-ös „Simulacra and Simulation” című kötet a szimulációval kapcsolatos gondolkodás mérföldkövének számít, egy pillanatra még a Mátrix c. filmben is felbukkan. A szimulákrumokról szóló szövegét Borges egyik novellájának

felidézésével kezdi, melyben a kartográfusok (térképészek) a Birodalom részletes térképét készítik el, ami végül valós méretű lesz, pontosan le is fedi a Birodalom egész területét. Azonban a Birodalom hanyatlásával a térkép is - mint másolat - szertefoszlik, megsemmisül. Baudrillard úgy vélte, hogy Borges története meghaladta a múltat. „A térkép előbbre való a területnél - ez a szimulákrum elsőbbsége - ez hozza létre a területet, s ha újraírnánk a mesét, ma a terület foszlányai porladnának szét lassan a térkép felszínén. Nem a térkép valóságos, hanem az, aminek nyomai itt-ott láthatók még abban a sivatagban, ami már nem a Birodalomhoz tartozik, hanem hozzánk. Maga a valóság sivataga.” Ebben az értelemben el kell gondolkodnunk azon, hogy mi is a valóság. A portálokon megjelenő (és gyakran egymástól átvett, tehát nem eredeti) hírek vagy az instapostok jelentik-e a valóságot? A szimuláns „beteg” valós vagy hamisított tüneteket produkál-e? Ki az, aki el tudja dönteni biztosan? Ebben az instrumentális, kimerítően ketyerésző felvételben megannyi réteg pulzál egyszerre, szinte atipikusnak mondható DVA-track, lélegzik, nyújtózkodik egyszerre, organikusán működik, térképet rajzol, de okosan össze is tépi azt.

DRIVE THE EXOTIC NON ESSENTIALS (Hajtsd az egzotikus, nem nélkülözhetetlen dolgokat). Mintha a 80-as évek stílusában íródott volna. Belga vonalvezetésű, hosszúra engedett, múltidéző, az *UNDERVIEWER*, (a *FRONT 242* elődzenekara), minimalista, elvont érzését hozza az összes akkor ismert stíluskészletével. „Nőj fel! Halj meg bármi ok nélkül, vásárolj okkal, túl elfoglalt gondolkodás”, elmezúzavarok, fiatalkori, enyhe

punk bizonytalanságok, „túl sok választási” és döntési lehetőségek, óvatos múltidézés, restauráció került ebbe bele. Az időgépen belül felakasztott tükörbe nézünk és simogatjuk a szemkörnyéki ráncainkat, beletúrunk az egyre őszülő tincseinkbe és valahol előbuggyan a hangok közül az alternatív punk mozgalmak dicső, vagy legalábbis akkor még nonkonformista kora, ami nem jön többet vissza. De soha ne mondjuk, hogy soha, a jelenünkben viszont nincs termőtalaja, nincs befogadó közege az ilyen zenéknek. Newton hangja szinte elhaló, háttérből suttagó és csak a lüktető szekvencerek mentik meg az egyébként érdekes, ugyanakkor elsősorban az 50-es éveibe görnyedő (munkás)generáció által értelmezhető konstrukciót, ami erősen és totálisan kilóg a sorból a nyersen értelmezett időgép-szimbólumával. Bevallom, én ezt a felvételt is kedvelem, még ha idegentest-érzetét is nyújtja. Talán a korai DVA replikációkba, a **HOROCLOCK** sorozatba illene leginkább, és nem ide, mivel enyhén megtöri az albumra eső fénysugarakat, és áthúz egy teljesen másik korba, amit már csak a nosztalgia képes táplálni, de sem a jelenhez, sem a jövőhöz nincs sok köze. Ez a korszakban bennragadás pillanata, de „basszus, te törted le az időgép botkormányán azt a kis izét, bizbaszt, amivel eddig a helyes irányt beállítottuk, na ne már!” Nos, ilyen érzés.

TIME IS A FLAT CIRCLE: vaskos és mély, nyúlós hatású, enyhén thrilleres ambient track. Érezni benne a lassú forgási dinamikát, iterációt, és a minden átszövő sejtelmes komótoságot. Erősen hangulatfestő felvétel, rémálomaltató, szöveg nélkül. Gépies, hideg mint egy kryokamra, amelyben fekszünk bedrótozva.

Ez illeszkedik talán a leginkább az album borítójának vizualitásához, a lassan forgó időtárcsához, vagy bámulhatjuk felülnézetből a lapos kört (cintányérra tippelők választát is elfogadjuk). Ismétlődve serceg a kozmikus olvasófej, a fénypászma bejár egy hatalmas hallt, bariton férfikórus hümmög időnként, és az egész konstrukció inkább hat olyannak, mint a *YELLO* bizonyos ambient trackjei, pl. az **ALHAMBRA**. Vesemasszírozó mélyek vannak benne elhelyezve, néha akad a lemez, pár szitár- vagy cimbalombetéttől eltekintve ugyanoda ugrik vissza. Az életidő lassú leketyegése, az emlékek újbóli átélése, alapvonalra állítása mesterien belekódolt, mintha valakinek pontosan 4 évente ugyanazokat a nyomasztó traumákat kellene újra és újra átélnie, aki tulajdonképpen én vagyok, mi vagyunk, és ebből a körforgásból soha nem szabadulhatunk. Most sem, máskor sem.

A **SYNDROME** az egyik legcsontkaparóbb felvétel a lemezen, életem végéig tudnám repeat-en hallgatni. Hogy miért? Mert abszolút korrelációban van az élet monotonitásával, és ez itt tömören, visszafogottan kerül kifejezésre. Egy napi mintakörforgást kapunk. Mintákat hajszolunk, elmeállapotainkkal harcolunk, munkába megyünk, ugyanazon az útvonalon mindig. Felkel a nap, lemegy a nap, közben útra kelünk, dolgozunk, játszunk, keressük az igazságot. A perfekció ebben az, hogy hol imperatívuszban, hol kérdésben szembesít bennünket a programozott értéktelenségünkkel, hiábavalóságunkkal. Vanitatum Vanitas. Tipikus DVA-szám, az idővonalon 1989 és 1993 között bárhol megállná a helyét. Ha keressük, megtaláljuk-e az igazságot? Erősen kétlem. Minden ugyanolyannak tűnik, reinkar-

nációs élménynek, ismerősnek hat, de már elfelejtettük, „idétlen időkig” mindig ugyanaz az egyetlen nap ismétlődik meg, és köszön ránk a mormota. A lélekben a tél örök. Ott szindrómák laknak, minden egyes nap velünk kelnek, velünk fekszenek, végigpróbáltuk már mindet. Mindig ugyanaz az eredmény, akár a **THE REHEARSAL** sorozatban. Roppant nyomasztó, keserű utóízű felvétel az évtizedben, de szerintem az előzőben sem volt ehhez fogható gyémántszilárdságú, az egyszerűségével elvakító mű.

THE ALPHA CONVERGENCE, nálam itt siklik ki a lemez, akár egy alaposan megpakolt tehervonat. Mert az **ALPHAVILLE** (francia film, mint sampler-forrás, lásd a *LAIBACH: KAPITAL* szűzhallgatásomat és elemzésemet a HIT_ISS05-ben) már túl elhasznált. Tudom, hogy nagyon erősen európai kulturális erőterként szeretne működni, de a gépi gégemikrofon, Alpha, a szuperkomputer egyszerűen túl idegen anyag ezen a lemezen, még a beszúrt kutyaugatás is jobban bevált, de itt csak Brecht-i elidegenítő hatás. Amitől mégis hátborzongató, az a filmbéli francia gépi filozófiai monológ hangmérnöki tisztára csiszolása, digitalizálása. Eleinte még kétkedtem is. Hogy ez nem is a közismert „Les privilegés des morts” beszéd. Hanem annak a leutánzása nagyon erős stúdiótechnikai műveletekkel. Még ezt is kinéztem volna a Clock DVA tehetségéből. Azonban ez nem egy rekonstruktív betét. Értelmét tekintve be tudjuk kötni a lemez áramkörébe, de csak parafrázisként.

SIMULATION OF SELF, egy újabb sűrű szövetű, fülbemászó szám, és itt érkezünk meg az öregségbe, amiről beszéltünk. Rendszert,

tükröződést, szezont, fotót, emlékeket, személyi igazolványt, referenciákat, kapaszkodókat, végső válaszokat keresünk, benne önmagunkat a vegyi katalizáció nélkül egészen biztosan bekövetkező, szomorú demenciában, melynek életkori esélye egyre közelebb esik. Könnyes szemmel hallgatom a jégcsap-
hangok közé vokódált folytatást, az árnyékokat, a világot, az üzeneteimet, amik egykor jelentettek még valamit. Az album legbrutálisabb, legszókimondóbb része épp ide esik, és rá a fájó, izületes, bütykösödött nagylábujjunkra. Mert mindaz, amiért küzdöttünk, amiért egykor szenvedtünk, amit újra és újra kényszerűen átéltünk (és átéltettek velünk!), az nem volt más, mint egy szimuláció, egy program. Hittük, hogy hagyunk valami nyomot a világban, hogy volt értelme a rendszerekbe betanulásnak, integrációnak, a végtelen tanulásnak, ismétlésnek, gyakorlásnak, ugyanazon minták mentén elhullajtott könnyeknek. Ha elég sokszor újrhallgatjuk ezt a felvételt, és alaposan visszatekintünk az életünkre, akkor ez itt nem a megtalálás pillanata. Hanem a felismerése. Hogy el kell, el lehet engedni. A személyi igazolványokat például miért 10 évre adják? Minden adatunk ugyanaz marad egy évtized után is. Nem változtatható meg a születési helyünk, születési dátumunk. Nem változtatható meg az „anyja neve”. Két dolog változtatható csak meg: a kurva plasztikkártya design-ja, a megöregedett fejünk, meg egy sorozatszám, a kód. A személyi igazolványok semmit nem mondanak a tulajdonosa (ez sem igaz, mert a mindenkori hatóságok tulajdona a kártya) élettörténetéről, fájdalmairól, öregedő sejtjeiről, sikereiről, bukdácsolásairól, álmatlan éjszakáiról. A személyi igazolvány, ahogy egy fénykép is, amin éppen

valamiért kényszeredetten mosolygok, tulajdonképpen nem én vagyok. Ahogy az a hivatkozás sem, amely erre a magazin le-töltési helyére mutat, amit szinte oda sem figyelve valamelyik Facebook-csoportba bekopipéztelsz majd, már ha egyáltalán. Én, aki az alkotó, és csak egy nyamvadt, ismétlődő szimulá-ció vagyok a sok milliárd között, elszivárgok a digitális és fizikai rések között. Ez az öregedés egyik markáns jele a Noesis-en, a céltalan és eredménytelen keresgélés, hogy az univerzum, a gépek, a mesterséges intelligenciák, törvények, nagyhatalmak, izmusok, időszemlélet repedéseiben, réseiben ugyanúgy eltű-nök, mint mindenki más. Lehet, életben vagyok még, de már nem emlékszem rá, milyen volt, amikor még életben/ébredtem. Az ember tragédiájának egyik különös instanciája ez.

A **RADIANT** az album utolsó, lezáró, káprázatos absztrakciója. Az akvarellal kihúzott, szétlavírozott, dörgető basszusdobok közé feszített orosz nyelvű, női suttogó monológ, a széthúzott-ság, elhalás. Talán ezért kapott helyet a vinyl változaton is, míg a többi ambient track viszont nem. Furcsa utazás a sötétség-ben, mindent sorjázó katarzis és megbékélés. Jobbról és balról kotoncoló óramechanizmusok, vagy csak fémpálcaütögetés, de ez itt a vége. Elengedés, madárhangok a temető fölött.

Utána pedig pokoli érzés, kegyetlen törés előlről kezdeni az egészet az **ACCELERATION** tempójára újra visszakapaszkodva. Az egész mű nagyon alaposan lett kitalálva, a CD/USB és a vinyl változat is. Más a dinamikája, a nagy korong spórolósabb, de az is működik, csak valahogy más rezgéseket kelt a kisakkozott

track-hosszok drámai szerkesztésével. De a Clock DVA bármely változatát is hallgassuk, pontosabban fogalmazva: akármelyikhez is jussunk hozzá, az garantáltan élmény lesz. Igényes, mérnöki, de teljes lélekkel és érzékenységgel létrehozott... mi is?

Szimuláció? Idő? Kult? Az emberi érzelmi reakciók hangszobrai a pszichológiai és fiziológiai disztópiára a technológia, az ellenőrzés, az autonómia és a gondolkodás között.

Amikor ennek a cikknek az írásába belekezdtem, nem is sejtettem, hogy egy képregénnyel fogom majd befejezni. Egy rojtos, kopott, szakadt, 1980-as évek első feléből származó Kockás képregényűjság akadt ugyanis a kezembe, amiben a gyerekkori kedvenc történetem, „A bűvös szekrény” található.

Pif és Herkules egy bolhapiacon nézelődnek, és egy habókos régiségkereskedő bácsi azzal a marketingszöveggel akar rájuk sózni egy rozzant szekrényt, hogy ha belemásznak, bármely történelmi korba eljuthatnak. A főszereplők persze kikacagják az öreget, de hogy mihamarabb lerázhassák, ha szkeptikusan is, de azért az eladó unszolására csak bemásznak a szekrénybe, és ezzel be is indul a kálváriájuk, hiszen a fáraóktól az aztékokig, a középkori inkvizíciótól a náciizmussig mindenféle veszélyes kalandokba keverednek, és már félő, hogy sosem jutnak vissza a saját korukba. Ez a történet filozofikusan nagyon jól párhuzamba állítható a Noesis-szel, amit ha akarunk, egy rozzant időutazó szekrénynek, ugyanakkor a jövő zenéjének is felfoghatunk.

A Noesis előnye és hátránya is egyben, hogy nem olcsó. Nagyon nem az. Az anyag kidolgozása, keretrendszere, hangzása, az esztétikai és auditív élménye és az igen speciális, megfoghatatlan érzése expenzív benyomást kelt. Amit nyújt, igen messze áll bármiféle, alacsony árazású, felszínes tömegterméktől. Egyszerűen nincs a mostani zenei piacon vetélytársa, hasonmása, se ellensége. Akár tetszik valakinek, akár nem, egy nagyon magas minőségű, és drága anyagról beszélünk. Ugyanakkor (és talán pont emiatt) az árazása és a limitáltsága emiatt roppant mód le is szűkíti azt a vevői kört, amelyik azonnal képes meg is vásárolni ezt a kiadványt akár hallgatásra, akár „kulturális befektetési” céllal. Tehát igen kevesek kiváltsága lesz ez. Ha rendelkezünk körzövel, akkor azzal egy papíron akkora sugarú kört tudunk rajzolni, amekkorára a körző fizikailag kinyitható.

A megvásárolt fizikai hordozókhoz **rizo.stream** hozzáférés is jár, hogy a Noesis mindig fűlnél lehessen. A kérdés csupán az, hogy ez a kiadói streaming-platform létezni fog-e vajon 30 év múlva is?

A Clock DVA és az olasz Rizosfera kiadó nem nyitotta elég szélesre ezt a körzöt, talán eleve egy kisebb kört akart csak rajzolni, nem bízva eléggé a rajongótábor egykori, jobban körülhatárolható méretében és elkötelezettségében, vagy az elmúlt évek (szintén elég nehezen és európai viszonylatban is meglehetősen drágán hozzáférhető) Newton-kiadványok értékesítési adatait látva vélhették úgy, hogy semmiképpen nem szabad egy ilyen elektronikus rétegenéből túl sokat nyomni. A legdrágább verziók úgyis elkelnek, a többiek meg nem érdekeseek, mert ugyebár longtail-gondolkodás van/nincs. Nem tudhatjuk, mi a tényleges kereskedelmi és értékesítési gondolkodási séma, viszont aki birtokolni akarja a Noesis (bármely változatát), annak bizony megfelelő időben lépnie és a tárcájában mélyebbre is kell nyúlnia érte. Hogy elegendő-e számára az, amit kap a kiadvány áráért, azt nem az én felelősségem eldönteni.

A Noesis kicsit olyan, mint a **SOLARIS**. Mindenkinek pont azt adja (vagy épp azt veszi el tőle), amire titkon, mélyen belül vágyik. Ha reményre, támogatásra vágysz, akkor az **ACCELERATION**-t fogod szorosan magadhoz ölelni. Ha öregedési tüneteid vannak, és benne vagy az életközepi válságban, bizonytalan vagy a dolgok kimenetelét illetően, akkor a **THE FALL OF THE DREAM MACHINE** és a **SYNDROME** lesznek a hosszú távú hűségese társaid. Ha pedig csak szállni akarsz, kötöttségek, elvárások nélkül, időtlenül, akkor a többi ambient track lesz a párna a fejed alatt.

Ha pedig masszív DVA rajongó vagy, akkor úgyis mindegy, nem? Csak körözgetni fogsz az idő korongján, és nem gondolsz semmire, nem agyalod túl. Kortalan, súlytalan, virtualizált leszel. Onnantól semmi sem húzhat vissza többé. Benne ragadsz a gondolatban, az időben és nem árthat senki sem onnantól neked. Legfeljebb kísértetni fogsz, újra meg újra a világokban és az emberek, gépek között. De ez legyen inkább majd az ő bajuk.

Te mindent megtettél.

SZEGMENS 04:

MŰVI DÜH ÉS ZABOLÁTLAN GÉPTÁNC

LAZERPUNK: SYNTHICATE (2022)

Mindig is csodáltam azokat, akik cyberpunk basszus zenéket írnak mozikhoz, videókhöz, és amelyek passzintosak a mindenféle (egyébként nem is létező, csak a fantáziánkban működő) disztópikus underground klubokkal. Lazerpunk (Tóth Gábor) olyan nemzetközi csúcsexporttermék a synthwave szintérből, hogy csak úgy rotyyannak tőle a szintetizátorok.

Ezzel végeztem egy szokatlanul extrém tesztet, ugyanis hallgatás közben beálltam az Örs vezér tér kellős közepére vele. Ahol a zsugorfóliázott (és egyébként teljesen feleslegesen megvásárolt) bútorlapokat az izzadt IKEA-népség a hónalja alatt cipeli, ahol a kocsma-olcsó-könyvek-olajban-zsírban sült ételek kedvelői, a Forma-1 gyorsfodrászatból egyformára nyírtak, és a többi plázanépség, kiegészülve a trash-sel frontálisan ütköznek. Beálltam középre, fülessel hallgattam a Lazerpunk új anyagát és mindvégig figyeltem, ahogy az emberek a ritmusra hogyan kattognak, ütköznek, akát az anyagban a beat-ek, zenégek, rotytanások! Mindenkinek megvan a jellegzetes mozgása, ami olyan, mint az ujjlenyomata. Mintha mindenki EDM-en és synthwave örületben nőtt volna fel, vagy legalábbis ezt installálta föl magába, mielőtt kilépett az utcára. Fenomenális élmény volt, el is gondolkodtam azon, hogy a Teremtőnek volt-e, van-e szintetizátora, és önfeledten klimpírozott-e rajta, miközben unalmában ezt a fantasztikusan életképes, fejlődőképes, tökre megértő, progresszív emberiséget megteremtette. (beteg irónia: OFF)

Olvasóim már tudják, hogy főként az olyan alapanyagokba szereztek és tudok csak igazán belefújni, amelyik préselt funérlemez, OSB-lap, hengerelt acél, amiről van mit lefejtetni, amit ha nehezen is (pár szerszámot eltör közben az ember!), de lehet azért forgácsolni. A Synthicate erre alkalmas, mert az elsőtől az utolsó percéig egy ízig-vérig elektronikus tánclemez, melynek nem lehet más célja, mint a meghökkentés és a csatakosra megtáncoltatás. Technológiai standard, magyar termékminta, mérce,

hogy ilyen (is) tud lenni a dark electronic dance a 21. században. Feltéve, ha tényleg értenek is hozzá. Lazerpunk nagyon is. Ebben minden benne van, ami egy önfeladott partizáshoz és filmszakadásos felejtéshez szükséges. Nem óhajt semmit sem elmagyarázni, csak az arcodba vágja a szintirritmus lucskos-szurkos zagyegyét, fülbe, arcra élvezést, electro-bukakkét, és neked kell megtalálnod, hogy a nyakatekert, agyonfilterezett, túlpörgetett ritmusok és modernkori high-tech gyárak hangjait és munkavállalószelídítő effektjeit hogyan tudod ezzel újrahasznosítani. Ha innen nézzük, ez egy örök családi menekülés a Moszkító-part felé, negyedúton mindenki feladja, ha meg onnan nézzük, akkor egy igencsak túltolt, elektronikus túlélőtúra, amire minden valamire való, életképes ember fel akarna kapaszkodni. Akár csak egy kis időre is, hogy Istennek érezhesse magát. (Tartósan nem is menne.)

Brutális matéria, nem véletlenül lett keresztezve a billentyűzet a gépfegyverrel. (Tökéletes artwork, engem azonnal megvett.) Talán túlgépesített is, néha túl monoton, hangtechnikailag túl tökéletes, túl fekete és fehér, „igen-nem bináris”, de akad azért benne némi orientalista hangminta is, hogy érzélem is tekeregjen a sávok között. Az érzésem egy idő után az, hogy a képleteket, drámai hatásokat, zenei START/STOP-rendszert szolgálai módon követi. Odahatni akar. Lazerpunk kőkemény harcos (érdemes megnézni az oldalait, olyan cyberpunk imázst (és kamuflázst) alakított ki magának, amiről mi évtizedekig csak álmodoztunk. Azért jó, ha meg tudod valósítani a gyerekkori álmaidat, mert akkor másokat is közelebb juttathatsz, hogy ők is az övékét.

A 15 tételes Synthicate egy remek zúzda mindenféle helyszínré és alkalomra, de leginkább dancefloor-ra. Minden egyes szám egy cyberpunk utalás, és bár szöveg kevés akad benne, történetek viszont rendesen és katonásan gyülekeznek benne.

A **DEADLINK** a megszakadt kapcsolat fölött érzett bánat elpárolgását hozza el, pislákoló LED-ek, kis felcsillanó remény, aztán uccu neki! Robotgéphangok, egyszerű parancsok, parádés feeling a cyberparadicsomban. Nem mellesleg a Deadlink című cyberpunk FPS játék trailerzenéje is, amelyben eldobható androidtesteket lehet használni a megakorporációk ellen. A **DO NOT DISTURB FEAT. MAX BRHON** azonnal kedvencem lett, a társadalmi kommunikáció, emberi, munkatársi, házastársi nyomasztásélmények elegyét adja. Ne írogass nekem, hanem csak hívj fel, mert a Messengeren egyberotyognak a sorok, elég kihámozni, folyton csak félreértjük egymást emiatt, nem? A csaj mondja benne, nem én. A **FIGHT LIKE HELL FEAT. RABBIT JUNK** hangjait, trash metálságú nyersességét, durvaságát mondjuk nem viseltem annyira jól, de hát a *RABBIT JUNK*-kal való kollab mi mást is hozhatna? Ennél sokkal jobb a **DEUS EX MACHINA** feszültségteremtése, még a legendás Deus Ex konzoljáték is felvillant a fejemben, esküszöm.

Az **ARTIFICIAL SPIRITUALY** (Mesterséges spiritualitás) egy viszonylag új fogalom, amely a technológia és a mesterséges intelligencia alkalmazására utal a spirituális élmények fokozására vagy a spirituális gyakorlatok elősegítésére. Magában foglalja a digitális eszközök, például a virtuális valóság, a meditációs

alkalmazások és a chatbotok használatát spirituális élmények létrehozására vagy szimulálására, vagy útmutatást és támogatást nyújt spirituális gyakorlatokhoz. A virtuális valóság technológiájával például meditációs vagy vizualizációs gyakorlatokat, magával ragadó környezetet lehet létrehozni, míg a chatbotokat úgy lehet programozni, hogy spirituális útmutatást nyújtsanak, vagy válaszoljanak a spiritualitással kapcsolatos kérdésekre. Vannak, akik viselhető technológiát is használnak, például biofeedback eszközöket, hogy figyelemmel kísérjék fiziológiai reakcióikat meditáció vagy más spirituális gyakorlatok során. A mesterséges spiritualitás ellentmondásos fogalom, egyesek azt állítják, hogy a technológia segítségével nem lehet hiteles spirituális élményeket létrehozni, míg mások a gyakorlatok elérhetőbbé és befogadóbbá tételének módját látják benne. Végző soron az, hogy a mesterséges spiritualitás valóban fokozza-e a spirituális élményeket, személyes meggyőződés és nézőpont kérdése. A szám viszont szép, táncolható, és bizonyára a *FSOL* is nagyon kedvelné! A **CYBERSPACE** kissé áthajlik a retrowave és a régi sci-fi-k robotprüntyögésekkel teli világába, itt ne feltétlenül gibsoni képeket keresgéljünk, lilás neonfényben ázik a konstrukció. Az **ORIENTAL OVERDRIVE** kapcsán az jutott eszembe, hogy mennyire menő lenne egy fekete káftánokba bújtatott cyber-tech team mindenféle high-tech kutyúkkal felszerelve teveháton a sivatagban, hogy végrehajtsan egy fedett intrúziós műveletet? A **HEAVY WEAPON FEAT. ALEXIS MINCOLLA** vokálbetétjei jobbak bármely alacsony kamatozású bankbetétnél, egyszóval maga a dörgedelmes Armageddon. Sok roppant érdekes közreműködője van ennek az anyag-

nak, és *ALEXIS MINCOLLA* talán az egyik legérdekesebb, hiszen ő a bajszos, szemüveges industriál frontember a *3TEETH*-ből. A korai Techno Traxx kazikon voltak ilyen számok, ez a **SYNTHETIC SOUL FEAT. EXTRA TERRA** számra is igaz. Retro dark disco, szintetikus anyagokból és félvezetőkből kötött pulcsi a lelkednek, hogy ne fázzon. Ilyen a valódi gondoskodás a 21. században. A **NETRUNNER FEAT. DONBOR** azért lepett meg, mert a kevés fülbemászó darabok egyike, ráadásul van benne egy kellemes és lágy melankólia, a dallama nagyon eltalált és egy *BLADE RUNNER* folytatásba simán be lehetne tolni ezt a track-et. Épp azt az érzést nyújtja, amit a hálózati és lézerharcok után a társunkkal szórakozva szeretnénk elfelejteni egy safe cyberspace zenei klubban, összesimulva, táncolva. Az album a végére el is csendesedik (azaz le is lassul) kissé, a **WRAITH** (Lidérc) már komótosabb, nyugisabb, ugyanakkor megtalálható benne a boszorkányosság és kerültek bele valódi lúdvérc és egyéb fura kreatúra hangok is. A **COUNTACH** nagyon komoly lett a mechanikus felsorolásával, alacsony tempójú, lelazulós, a LAN-partik (tudom, archaizmus) végét jelző szám. A végére lett még helyezve három instrumentális változat, ha valaki esetleg szeretne rá akármit is vokálozni, hörögni, hóbörögni, akkor ez a lehetőség is adott.

A játékipar erőből szippantja be a hardveripart, tehetséges animátorokat, hangtervezőket, programozókat, művészeket. Lazerpunk portfóliójában rengeteg ilyen projekt akad, szóval szerintem nyugdíjas állása van. A korábbi sikeres anyagai után ez a „SzintiKati” is egy vastag és vakító, erősen villogó névjegykártya, amely további ajtókat fog megnyitni számára.

MAQUINARIA MECÁNICA: SOMOS MÁQUINA (2022)

A perui Maquinaria Mecánica (Mechanikus Gépek) duó a 80-as évek old school EBM, anhalti ritmusokon és ütemeken keresztülrongyolva egyenesen a táncparkettekre dobta be magát. Nem csak szenvedélyüket élték ki ezzel, hanem direkt és tudatos kifejezésként a szociális és munkavállalói jogok tiszteletben tartása mellett tették le névjegyüket.

Debütáló albumuk, a ropogós és abszolút hibátlan **SOMOS MAQUINA** (Gépek vagyunk) ipusztuáialis hangzások keveréke régi iskolai EBM-ritmusokkal. Beépítettek mindent, amit a 80-as évekből csak át tudtak hozni, olyan fenyegető anhalt mintaritmussokkal operálnak, hogy nincs az a cementes alap, laminált padló vagy üzemi terület, amely ne repedezne meg az acélos munkavédelmi bakancsok alatt. Ha lenne egy autószerelő vagy bármilyen barkácsműhelyem, akkor a böszme nagy hangládák-ból biztos, hogy ez dőlné minden munkakezdekskor!

A Mechanikus Gépek mögött Hitam Laga (hang és szintetizátorok) és Henry Robles (háttérvokál, dob és ütőhangszerek, borítóterv) állnak. Simán el tudom képzelni, hogy azokat a motorblokkokat ők igazgatják az album borítóján is. Természetesen fogaskerekek, kalapácsok sem maradhatnak el, hiszen ezek a munkázós EBM zenék ősi és isteni szimbólumai. Bizony ám!

A 8 szám csupán 31 és fél perc helyben menetelést, ugrabugrálást, levegőkaszabolást enged meg, utána újra kell ám indítani! A **MAQUINARIA MECANICA** (Mechanikai gépek) hozza a megszozott táncorientáltságot, a beszúrkált tompa férfi és tiszta női hangok változatossá és frissé teszik az analóg alapra dörmögött vokált. Munkászene munkásoknak, kékgalléros örömök. A **MARTILLOS CAMINANTES** (Sétáló kalapácsok) a vasak időnkénti megsimogatása kalapáccsal, és itt emelném ki a projekt előnyét, hogy igazából sehol sem visszafogott benne a fémhasználat, de a szinte már kötelező féloktáv-emelés sem, tehát minden adott az önfelelt kikapcsolódáshoz. Akár a gyárban is!

Sőt, még munkásmozgalmi vagy szakszervezeti vezető is karatytyol benne valamit, és ettől tartom ezeket a zenéket kifejezetten szerethetőnek és emberinek, mert életszagú helyzeteket képes ábrázolni, mint amikor a brigádvezető beront és egyből lecsesz mindenkit, mert a bakancsos lábak az asztalra vannak felpakolva. („De főnök, mi épp szüneten vagyunk!”) Este meg tánc! A **SOMOS MAQUINA** (Gépek vagyunk) címadó dal rászámolás-sal indul, akár az ökölvívásban. Az EBM zenék mindig is valamennyire matematikaiak voltak, és azok is maradtak, számok és mechanikus életérzés nélkül elképzelhetetlenek lennének. Ez jó kis pumpálás, surranóval keresztül-kasul kaszálós, de a cipőfűzőkre tessenek odafigyelni. Az **OPRESIÓN** (Elnyomás) a „Föl, föl, ti rabjai a földnek” (Internacionálé, a nemzetközi munkásmozgalom) legelterjedtebb mozgalmi dala. Az eredeti francia szöveget Eugène Pottier írta 1871-ben, zenéjét Pierre Degeyter szerezte 1888-ban. Az indulót lefordították a világ legtöbb nyelvére és ma simán lekommunistázzák azt, aki még el meri dúdolni vagy énekelni) - itt a spanyol nyelvű változatával indul. A korrupció, elnyomás sűrű emlegetése + üllőpüfölés aligha hagy kétséget afelől, hogy ez a szám a kétkezi munkásokat nagyon megbecsülő, emberséggel kezelő, emberarcú kapitalizmus kifejezett éltetésére (!) lett megírva. A **PATRIA** (Haza) az előbbinél derűsebb, dallamosabb lett, a **RECURSO HUMANO** (Emberi Erőforrás) géprobotikusabb, az **OBREROS** (Dolgozók) zajosabb, zakatolóbb, a **LA INDUSTRIA DEL ODIO** (A gyűlöletipar) pedig a kollektív szeretetet és békét, összefogásba és együttműködésbe vetett hitet hangsúlyozza ki. (Ja, nem.) Szervezhetőnek már egy latinos estet csupa ilyen zenéssel. Az jó lenne!

MULPHIA: NEUROTANZER (20TH ANNIVERSARY EDITION) (2022)

Richard Viduna úgy 2007 óta szórja a 20 ezer lelkes és mesés, csehországi Kutna Hora-ból, a sötét ipari elektronikus és cyberelectro EBM kiadványokat, nagyjából évente 1-4 anyaggal kell tőle számolni. Biztos tele van a fiókjá még ennél jóval régebben készített, csak egy kis leporlásra, felújításra váró cuccossal. Ez itt egy 20 éves jubileumi meglepi.

Számos “jubileumi” jelzésű release akad a diszkográfiájában, de hát ezt teszi a kor, no meg az öregedés. Választhattam volna a ‘22-ben kiadott 18-számos **OBLIVION DAY**-t is, azonban sokkal érdekesebbnek tűnt a “FROM THE VAULT / LOST & FOUND / ANNIVERSARY” kiadást, a **NEUROTANZER** 20 éves jubileumi albumát a munkapadra fektetni. Az első önálló kiadása 2002-ben történt, amikor még bizony nagyon más ipariálproduceri világot éltünk... hiphop, influencerség és műmájerség nélkül. A lemezről sajnos egy eredeti track elveszett, mulhíja viszont kipótolta nekünk négy másikkal, amelyek szintén ugyanabból az alkotói korszakból származnak. Hogy melyek lehetnek azok, arról fogalmunk sincs, mivel sose láttuk a 2002-es kiadvány eredeti tracklist-jét, nemhogy hallottuk volna az anyagot, szóval nincs mit mivel összevetni, ez a része akkor most mindegy is.

A 20 éves és egyébként nagyon jól öregedő (!), némiképp nosztalgikus instrumentális cyberpunk industrial elképesztően szól, rög, hörög, pörög, döngöl, és hoz még valami furcsa békebeliséget is a szerkezetén, hangmintáin keresztül. Egy része kísérleti elektronika, játék mindenféle hangokkal, még vonósokkal is, egy EKG-berendezés átszűrődő hangjain. Sampling-kánaán archív filmes mintákkal, ami hangulatban jól összepasszol, megidézve szolidan a *CULTIVATED BIMBO*, *CODE INDUSTRY*, *ART OF NOISE* és egyéb nagy bálványokat is.

A lemez címe és neoképzajhányás borítója egyszerre kikacsintás három nagyon is létező kulturális kincsre:

- 1) William Gibson: Neuromancer c. regénye (ami nem románc)
- 2) Billy Idol: Cyberpunk c. albuma (1993)
- 3) Neurotänzer - Neurodancer: Journey Into The Neuronet - bizarr cyberpunk konzolpornójáték (1994, a 3DO Interactive Multiplayer jóvoltából)

Úgy készülhetett ez az album a 2000-es évek elején, hogy szerencsés módon a 90-es évek jobbik fele benne ragadt valahogy a pad-ekben. Szokatlan kásás neurotranszmitter-élmények, bátor szalagátvágások, még bátrabb bassdrum használat jellemzi. Óvatos dallamok, beszédes hangminták, kollázstechnika, ami hol az *ORBITAL*-t, hol az *UNDERWORLD*-öt, hol pedig génkezelt *PRODIGY*-t idézi fel bennünk. Ilyen az, amikor valaki odafigyel és tanul is az elődöktől, nem csak másolja, utánozza őket.

Az **ESPERANTO** szám három percében olyan gépalkatrész-loopphangok és ráfeszülő basszusok figyelnek, hogy megráncolják a homlokokat azonnal. Instant kedvencévé vált nálam. A **DYING EUROPA** (Haldokló Európa) számban vészjósló hangokkal indul a nyomasztás, és ennél a felvételnél (is) gondolkodtam el azon, hogy Európa 2002-ben is már a haldoklás küszöbén állt. 2 évvel voltunk túl a világhiállításán, előtte megúsztuk az időátállítás miatti apokalipszist, az euro bevezetését, majd a 9/11-et, nem lett (még) világháború, de onnantól már csak szaporodtak és egyre sűrűbbé váltak a krízishelyzetek, amelyek a kontinensünket sem kímélték. Nehéz volna megmondani, mikor lehetett valójában Európa fénykora, ha volt olyan egyáltalán. Ebbe a bő 4 percbe lett ez a szorongás kompakt módon

besúrítvé, ráadásul pengeéles cinekkel, kalamolásokkal, vintázs szintihangokkal, egyfajta történelmi anzikszként. 1:36-tól pedig a kis dallambetét annyira 2000-ízűvé teszi a darabot, hogy a tompára vett apró felsikítós beszédminták szinte fel sem tűnnek elsőre. Nem egy bulizós szám, inkább film/játék-zenebetét, Battle Royal kacskaringózás a posztapokaliptikus törmelékes aszfalton, nagyjából buszsávokban és parkolóknak bokázva. A **MY TIME IS COMING** (Az én időm jön) során a lemmingek jönnek lassított felvételen ugrálva, pihen egy kicsit a fül, mélyen búgó világ, okoselektronika, simán elmenne a **CLOCK DVA NOESIS**-én is bónuszszámként. Semmi sincs benne túlerőltetve, túltekerve, de a hangkészlete még mindig annyira ezredfordulós, visszaköhög, nagyot nyel és visszaszív. Mérsékelt, intelligens track, semmi fölösleges brutalitás, leszámolás, mivel az Én upgrade-elt, és jobb lett, mint az előző. Echte cyberpunk öröm. A **VAPORIZED HAPPINESS** (Elpárolgott boldogság) felvételben imádom a transzformátorbúgást, amire beszaggatott pravoszláv elektronika lett vastagon rákenve: harmónium, szaggatottan kifújt vape-gőz ez. Viszont a klasszikus eurodance dallamvilág itt sem maradt el, manapság senki sem ír már ilyesmit, nemhogy kombináljon kicsit, pedig a túlgondolás, a fölösleges agyi túlmozgás korát éljük. Ez a szám is épp olyan, mint az apró-retro sertésmájkrém konzerv, amit késsel is alig bírtunk kimetszeni és a szikkadt kenyérré kenni. Lilahagyma kell hozzá és piros arany. A **GO CHECK IT!** az ipusztriál hip-hop zene retkes low-rider verziója, full basszusvezérelt hidraulika, óvatos bevezetés utáni lökdösődés, noszogató, menj, nézd meg, fáj-e még, mosd le a tükörnél, amit leszedtek az összes iskola mosdójában, nehogy

meg tudd magad nézni, elvégre tükör nélkül is el tudod képzelni, hogy mennyire szarul festesz az 5. óra után, és akkor még nem ebédeltél. Szerintem azért nem mernek tükröket meghagyni az iskolákban, mert 1) a cicomázással sok idő elmenne, senki nem érne be időben ének és hittan órára, 2) összetörnék és a tükördarabokkal egykönnyen elkezdenék nyiszálni saját és iskolatársaik ütőereit a tanulók, ami csak igazolatlan hiányzást és sok mocskot eredményezne, 3) ...amire nincs már takarító-nő, és azért mégse a gyerekek/tanárok mossák már fel egymás vérét. Jó, a **GO CHECK IT!**-be ez nincs belekódolva, csak a comedy háttérröhögés, azért próbáljatok meg vigyázni egymásra és használjatok zsebtükröt vagy előlapi kamerás mobilt. A **STARDUST MUSHROOMS** (Csillagpor gombák) könnyedén és felejtésben lepergő hallucinogén szám, öblös dobokkal és a Love Parade afterparty összes csokolózós jeleneteivel. A szaggatások, visszhangos minták és rázkódás itt is jön rendesen. Szaladgál mindenféle csúszómászó a hátamon úgy 3 percig. Az **OVERLOOK** már seggrázós, parkettgyilkos track, fel kell szedni utána az egészszet, lézerhangok, lézerfények, kissé optimista az optometrista, senki nem lát semmit, még az orráig sem, ezért jönnek belénk oldalról és tapossák le a drága (de 3 hónapot se kibíró) cipőinket. Nekem kezdeti **VAC**-klón ez, neked talán valami másfajta acid lesz, azért nem árt bő vízzel lemosni. **KILL THIS FAMILY** "with an axe" - kellemes huliganizmus, őszinte pszichopata biztatás, szintén kedvenc, mert van benne elcsöppentett humor és rögtönzés. Ha úgy élezték a baltát, ahogy ezt a számot kikeverték a nyers loop-okkal, dobokkal, nádihegedűvel, akkor tényleg móka. A **SKINNY PUPPY** sosem volt

ennyire ritmikus gimnasztika, a VAC viszont igen. Különös track ez. Nehéz hová tenni. Az **ARABEATIA** (Az ara egy arab Beáta, sic!) még különösebb, mert régimódi horrorambientként indul, hogy aztán lealapálja a basszusokkal a fejed, akár egy kőszobrász. Nem véletlenül van elrejtve benne a “BEAT” varázsszó, valamint földöntúli mágikus papok mindenféle agyzsibasztó kántálása elektronikus zajfoszlányokba bugyolálgatva. A **DIMENSIONAL HACK** a műszeres sípolási szekvenciájával, lüktető elektronikájával (akár egy ósdi ventilátor lapáthangjai) szellemhangjaival filmszerűvé alakítja a képzeletünkben a dimenziókapu nyílását. Különös durranás nincs benne, ez amolyan interlude szám, nem kell tőle megijedni, kevesebb 2 percnél az egész. Amatőr horror-rövidfilmesek figyelmébe ajánlom, de a képi világ kurvajó legyen ám! **FUNERAL FUN**: ez tarolt le leginkább, mert a fekete humor, a bevágott: “Who is next? - Ki a következő?” benne hajszálpontosan fejezi ki világunk jelenlegi sűrűn és Higgs-bozontosan elkefélttségét, ahogy a világból eltűnt moralitásról szóló felhangzó beszédminta is. Ezen a temetésen mindenki tajtrészeg, hangos röhögés megy és emberi majomparádé van alákeverve a gyászszertartásnak. Remélem komolyan vetted a történetemet. (Nem szabadna!) Ez egy komoly cseh csúcstechnológia, amit egyszer mindenképpen ki kell próbálnod. mulpHia-ra nem árt odafigyelni, mert valódi cseh férfiboszorkány ő - klassz hangszerekkel és jó ütemérzéssel. Ki kell tudni mazsolázni ezt is, mint lekapcsolt lámpás kereszteződésben önmagadat, mikor össze-vissza megy, indexel mindenki, szólnak a dudák, csikorognak a fékek, mert a felejtés az áldás, de átok is. Nem mindegy melyikben tartózkodsz.

NEIKKA RPM: SCORPION IN THE HOURGLASS (2022)

A Neikka RPM duó legújabb kiadványa, - amely 2004 óta a negyedik soralbumuk jókora időkülönbségekkel - felkarcolta az industrial EBM dancefloor elszánt rajongóinak meghitt kis világát. Istenítették, felmagasztalták ezt a lemezt, és talán egyedül én nem értettem a hype-ot. Talán velem van a baj és nem ezzel a duóval, vagy el lettem kényeztetve, de minek?

Az album valóban nem rossz, hozza a zenekartól elvárt normákat, földbedöngölő basszusokat, egyenletesen zakatoló ritmusokat és a frontasszony által rutinból levezetett, túlfűtött, erotikus női vokálmunkát is.

A new york-i Neikka RPM duó és házaspár (Dominique Debert - istennőénekes, Richard, vagy másik nevén Rich Bova - az összes többi gépezet) számomra valahogy mindig is egy feliparosított, feltáncosított *DEAD CAN DANCE* klónnak számított, erősen konvergáló képi esztétikával, témaválasztással, dalszerkezeti megoldásokkal. Ebbe persze bele lehetne kötni, de minek is. Richard mellesleg mindent tud a sötét elektronikus zenékről, több mint 10 éve ír a Side-Line magazinnak zenei ismertetőket és tartalmakat szerkeszt az Alfa Matrix Records számára is. Nem kicsit meglepő, hogy az iskolai zenekarban brácsázott, böngőzött, basszusgitározott, dobolt és lo-fi garázszenekarban is játszott. A Neikka RPM-ben viszont már lecserélte a basszust és a dobokat elektronikára, szekvenáló szoftverekre.

Az Alfa Matrix egyik stabil előadója, és amit kihoznak nagyritkán, az valahol minőség, autentikus, stílusában önmagához hű, és hát... megújulási próbálkozásoktól mentes is. Mert ha egyetlen Neikka RPM számot is hallottál, akkor olyan, mintha az összeset hallottad volna. Idegen kezek nem piszkálnak bele, nincsenek felfogadott, képletátrendező önjelölt vagy meghívott producerek. Egyszerűen csak azt csinálják, amit akarnak, amihez értenek, és nagyrészt mindig ugyanúgy. Az eszközkészletük erősen korlátozott, olyan, mintha minden egyes anyagukat

azzal a 4-5 hangszerrel, mixerrel, filterrel és koncepcióval hegesztenék össze. Hogy ez baj-e? Nem kellene, hogy az legyen, elvégre *KORDA GYURI* bácsiéktól se várta el senki, hogy BDSM elektrotechno-val is nyomuljanak legalább egyszer az életben.

„A SCORPION IN THE HOURGLASS EGY KÜLÖNLEGES AJÁNDÉK, AMELY FELIZGATJA A BELSŐ VADÁLLATOT, A DÉMONT, AMELY ÉBREN TART, A MEGSZÁLLOTTSÁGOT ÉS ANNAK MINDEN VÁGYÁT...”

– suttogja Dominique elbűvölő hangon.

Az új album egyszerűen semmi újat nem villant fel, csupán hozza azt, amire a Neikka RPM képes: nyomasztó, baljós, de addiktív elektro dallamokat, hipnotizáló ütemeket és fülledt, továbbá jól táncolható, dübörgős számokat, angyalként, istennőként suttogó nőt, elbűvölő vokált (néha amúgy olyan, mintha belefutna épp egy öblítésflakonba), fantáziákat, némi spiritualitást, groove-os betéteket, és kurva sok szekvencert, meg dobgépet. Szórakoztató zeneipar, csattogás, a világ működésének, értelmezésének legkisebb megfejtési erőfeszítése nélkül. Sötét diszkónak becézzük, lánc- és ketrecrezásnak, bármiféle lelki vagy filozófiai mélyfúrás nélkül. Azt gondolom, hogy ez nem az a fajta zene, amit egyszerűen „csak úgy” spontán megkívánok, vagy amit újra és újra fel akarok tenni, megvenni valami prémium hordozón is, hogy mindig kéznél legyen. Ez inkább az a kategória, hogy egy klubeseményen valaki betolja, és addigra már végigroptam egy sor klasszikust, tiszta csatakvagyok, és akkor jön egy Neikka RPM szám, ami jó, lök még egyet rajtam,

én pedig elég okot kaptam arra, hogy tovább csúrdöngölőz-
zek és dörgölőzzek a zenéjükkel. Energiát szabadít fel, meg hát
azért ad is bele. De ez ennyi. Nincs benne több. Parkettazene,
táncparketre való csak. Annak viszont sztenderd és megfelelő.

**„VISSZAREPÍT MINKET AZ EREDETHEZ, AMIKOR A NEW YORK-I UNDERGROUND
KLUBEST VOLT A MINDEN, AMIKOR AZ ÉJSZAKA SOHA NEM ÉRT VÉGET, ÉS MIN-
DEN ÉRZÉKSZERV LÁNGRA LOBBANT. A KLUBOZÁS KIEMELKEDŐ ÉLETFORMA
VOLT, EGYFAJTA MEGSZÁLLOTTSAÉG, BELEÉRTVE A BÓDÍTÓ MÁSNAPPOSSÁGOT,
AMIT OKOZHAT... A NEIKKA RPM A SÖTÉT SZÍNTÉR VÉGSŐ KLUBÉJSZAKÁJÁNAK
HANGULATÁT RAGADJA MEG SZEXUÁLIS VADSÁGÁVAL, A DRÁMA, ÖRÜLET ÉS A
TÚLZÁS ZŰRZAVAROS VILÁGÁVAL, GLAMOURPARÁDÉVEL, AMINT LENGÉN ÖLTÖ-
ZÖTT LÁNYOK KETREGBEN TÁNCOLNAK SZÉDÍTŐ STROBOSZKÓPLÁMPÁK ALATT”**

A **NO REGRETS/DIVIDE YOUR MIND** és a **SOME KIND OF HELL**
például kifejezetten hamar megkedvelhető számuk az első csa-
pásoktól kezdve. Ilyen az, amikor egy csapatnak a kisujjában
van, hogy kell a táncolhatóságot profin szerkesztett alapokkal
előhívni. A remixekkel együtt 17 számos, arcon pörgős anya-
got viszont nem feltétlenül szükséges pontról pontra elemez-
ni, mivel egész hasonló karakterű felvételekről beszélhetünk.
Autentikusnak, energikusnak könnyen nevezhető, az ipariság
minden ízéből merítkezik és tényleg bulikompatibilis, még ha
klubesteken meglehetősen ritkán is halljuk őket. Nekem az
anyaggal kapcsolatban csupán két aprócska problémám van,
de ezek inkább marginálisak. Az egyik az „outdated” grafikai
megjelenésük, a másik a low-mastering. Mindkettő a 2000-es
évek elején ragadt be sajna, továbblépés, upgrade pedig nincs.

STRIKKLAND: BODYPOP (2022)

Ó, édes istenem, ezek a jópofa svédek! Hát már nem megint előjöttek egy viccprojekttel? Jó, minden országban kell lenni egy önmagát csöppet sem komolyan vevő bigfun-EBM bandának, amelyik nem vállal magára semmiféle romantikus dalszerzési terhet, hanem célja olyan egyszerű, mint a faék: szórakoztatni, vicceskedni, táncoltatni és az old school testzenék ősi hagyományait ápolni. Henrik Ceder és Henrik Johansson duója erre kiváló. 2015 óta flörtölnek mindennel, ami örömet okozó, döngetős és mechanikus tánczene.

A Strikkland tehát nem egy newcomer band, csak eddig kis-sé elszigetelten, számról-számra alkottak, ami mostanra állt csak össze egy long play anyaggá. Az még érdekes lehet, hogy svédül a Strikkland „kötő ország”, míg norvégul „kötöttáru”, de erről azért megkérdezem még a skandinavisztika-szakértőket is. Végülis a kötés a lényeg, és ebben húek is a nevükhöz. Az összes 80-as évekbeli EBM és old school hangzást össze tudják kötni ugyanis, ebből pedig egy egységes és élvezhető produkció jön ki. A **BODYPOP** (pillantsunk az előző oldalon a borítóra!) egy vicces párhuzam, amely a „lollipop” (nyalóka) szóra épít, és ezzel nincs is semmi baj. A Bodypop viszont választott címként kissé már elhasználódott, ennél lehetett volna valami kreatívabbat is kitalálni. Ez az albumcím az elektronikus zenetörténelemben ugyanis már a sokadik, hiszen ott a *COLDFEET* (2004), az *AND ONE* (2006), a *CELLULOID* (2006), a *DIZZY BEE* (2014), a *METAMATICS* (2016), és talán még fel sem soroltam az összeset. Elhasznált, bár „testpop” alműfajként akár még rendszerben is lehet, szóval fogadjuk el. A borító egyébként mókás, itt van ez a Ragnar Lothbrok viking fejszerkezet, fülei és nyaka körül szirmok és izomkötegek, élvezettel nyalja a negrófekete nyalókáját, ami utalás az ipari fémes hangzásokra. Senki sem könnyedséget vár el ettől a projekttől, ugyanakkor valahogy mégis megkapja a poposságot, de erről majd nemsokára bővebben.

A Bodypop megjelent digitálisan, zöld vinyl-en, 100 példányban limitált kiadású kazettán és CD-n is. Tíz számot tartalmaz, ebből hét korábban kiadatlan, tehát van benne nóvumfaktor, ha már az összes Strikkland-ot végignyúzta volna valaki, ami

egyébként nem elpocsékolt idő, ha emelkedett hangulatba szeretne kerülni, azt bármelyik Strickland számtól megkaphatja.

A Bodypop az EBM nagy legendái előtt tiszteleg. A produceri munka során egy ugyanolyan analóg SSL (Solid State Logic) 4000E mixeren keverték vintage-készre a gothenburgi szonikus guruval, Hans Olssonnal a Svenska Grammonfonstudionban, mint amit a *NITZER EBB* a **THAT TOTAL AGE** keveréséhez is használt 86-87-ben. Egy kis fun fact, de nézzünk rá erre a közel 10-15 millió forintot érő, böszme keverőpultszörnyre azért, hogy el tudjuk képzelni, milyen lehetett ezzel megdolgozni az anyagot:

Őszinte leszek, a Bodypop a helyén kezelve, egészen élvezhető, friss és ropogós album. De mindig ott a DE. Hiába hagyományőrző, nyomkövető, marconának és nyersnek tűnő a cucc, nem feltétlenül teljesíti be a hozzá fűzött reményeket. Zeneileg természetesen lehet rajta vigyorogni a nosztalgikus hangzások miatt, azonban ének és szöveg terén kissé langymatag lett. Lehet csak én vártam többet. Hogy legyen benne nyomaté-

kos férfias, izmozós, dühöngős, harcias kiáltás, teli torokból üvöltés! Mint *McCARTHY* mesterfokon a **THAT TOTAL AGE**-en. De még *STEVE NAGHAVI* is erőteljesebben szólalt meg olykor! A marconára tervezett külső miatt is számítana ez, nem? Ezt viszont nem egészen kapjuk meg, illetve csak néhol érződik benne a kraft (pl. **DEMONIC**, **CROWD PLEASER**, **SVENSKT HAT**). A számok vokálszinten bár kikevertek, plusz energiatöltet vagy löket azért nem érkezik belőlük. Az anyag emiatt többször átbillen felszínesebb popipari tartományokba, és a harmadik meghallgatás után kezd is megfakulni, veszíteni a kezdeti varázsából. A számok elkezdenek erősen hasonlítani egymásra és amikor lejár a lemez, utána az a berobbanó csönd..., na arra kapja fel az ember a fejét leginkább! Próbáljátok ezt ki mindenképpen.

Az **ECHO MIND** oktáváltós analóg/dobgép alapja máris mozgásra serkent, megrázogatja a csontokat, edzőterembe, futópadra például pont megteszi. A **DEMONIC** erősebb tempójú, rezonánsabb, kibuggyanni készülő energiatartalmú, zabolázatlan anhaltos fúriaként képes működni, az album egyik legmarkánsabb pontja. A **CROWD PLEASER** szemrebbenés nélkül szállítja a nosztalgiát, dallamvezetése homályosan utánérzetes, emlékeztet azokra, amiket már sokszor hallottunk az előző évtizedek során. A **GONE SWIMMING** az anhalt-ost trappolást precízen eleveníti fel, tökéletesen klubkompatibilis, simán elkottyán akármilyen setlistben. A címadó **BODYPOP** sem rossz szám, bár az alapja túlságosan szabálykövető. Az éneknél a 2:42-től hallható speech-sample jóval energikusabb, agresszívebb, jó, mi? Ez a szám lett a leghosszabban (5 percen felül) kiengedve, ami

talán sok is, mert rá lehet unni kicsit. A **THE VOID** is simán hozza a műfaj alapvető jegyeit, de semmi újat nem ad hozzá, hacsak nem a vastag fémlemezeken csapkodást, ami a legkedvesebb és innovatív hangbetét benne. A kiváló **SVENSKT HAT**, magyarul „Svéd Gyűlölet” kapcsán jegyzem meg, hogy a Strikklandnak simán jár egy külön pluszpont azért, hogy az album háromnyelvű, tehát angol, német és svéd szövegelést is tartalmaz. A számok közül talán épp ez utóbbi emelkedik ki a leginkább, mert a svéd valahogy sokkal „roppanósabb” hangzású tud lenni, ráadásul anyanyelven jobban megy a nyomatékosítás, hangsúlyozás, esetleg indokolt rájátszás. A szám egyszerű és nálunk is jól ismert sztereotípiát, valamint erős társadalomkritikát fejez ki, de ehhez érdemes megtekinteni a videóját, ami zseniális paródia két stílusosan kikent-kifent menőcsávóról, akik büszkén és diadalittasan masíroznak végig és mindenkibe belekötnek az utcán, akit csak érnek: legyen az egy tetovált izomtorony, egy teljesen hétköznapi, alacsony fickó, vagy akár sétálgató és beszélgető idős néni. A klipben ügyesen változtatva vannak a perspektívák, hol alulnézetből, hol pedig felülnézetből látjuk a Strikkland tagjait, akik egyébként zseniális színészi tehetséggel bírnak, minden mozdulatuk spontán, természetes módon reprezentálják a kötekedő felsőbbrendűséget, de a megverték, megsértettek alárendeltségét, nyavalygását is. Egyszerre szól az oktan támadásokról és a jogos önvédelemről is, még ha a szövege nem direktben kidomborított, hanem sokkal elfátyolozottabb, burkoltabb. Nálunk ennél azért sokkal szókimondóbbak és kevésbé PC-k a dalszövegek szerencsére. Bár semmi sem utal rá, hogy mi is volna a svédekre jellemző,

tipikus gyűlölet, viszont lehet, hogy ez ott már így is túlmegy egy bizonyos határon. Erről egy mondás jut eszembe: „Nem mindig azt ütik, akit akarnak, hanem akit tudnak”. A befogadó, békés, toleráns svéd kultúra és társadalom mélyén is lappanghatnak bizonyos feszkek, ezt a Strikkland pedig egy profi klipben kötötte össze tipik EBM-mel egy remek paródia formájában.

A **THE HUNGER**, **HERREN DER WUT** és a **ROYAL YOUTH** számokról nincs nagyon mit, újat írni. Ugyanaz a pár hangszer lett más szekvenciasorba rendezve, XS-es méretű, extra light future pop vagy ál-EBM-énekekkel, vállalható közepszerúséggel. A Bodypop ugyan egy szórakoztató, ellenben nem túl változatos és virtuóz album lett. Ettől azért még tutira meglesz a közönsége.

GRAUSAME TÖCHTER: WERKSCHAU (2022)

Német nyelvterületen élő legendák ők, a Borzasztó Nővérek. Analóg nyikorgó és brummogó elektronikával fűszerezett kísérettel dalolásznak sokszor punkosan vicceskedve a női (khmm) különféle életaspektusokról, tökéletes narrációval, és a female punk amúgy kiválóan adaptálható zsánerében. Rengeteget vigyorgtam a Werkschau hallgatásakor.

Borzasztó Nővérek vagy Kegyetlen Lányok, bármelyik stimmel. Adams Wednesday óvatos szende szűz hozzájuk képest, tökéletesen illedelmes beszédstílussal és magatartással. A Grausame Töchter Werkschau című anyagára elég könnyű rákattanni, ha megértjük a szövegeket, továbbá bírjuk a csajos barbibaba hangokat is csapkodó, filozofikus, punkos ipari göngyölegben. Megértem, ha most sokan továbbgörgetnek, de meg kell magyaráznom, hogy miként váltam a Grausame Töchter rajongójává (férfiként), ha másra nem is lesz jó ez a recenzió, de legalább az évek múlásával önmagam tudom arra emlékeztetni, hogy semmi sem tisztán fekete vagy fehér, mégha csillogó latex hatása is van sztroboszkópfényben.

Sorra robbannak fel a számokban a nagyobb-nál nagyobb bölcsességbombák olyan sűrűséggel, hogy valósággal megvilágosodik tőle az ember, ha nő, ha férfi. Én ha nőnek születtem volna, bizonyára én akartam volna megalapítani a Grausame Töchtert, csak éppen ronda tetoválások és testékszerek nélkül, de ugyanennyi bölcsességgel és eszes nyelvezettel. Irigykedek!

Werkschau-t (nincs is rá jobb magyar szó, minthogy „munkabemutató”) sok zenekar készített már. Pl. a *DER BLUTHARSCH* (1997), a *TELEPORT* (2004), a *PREUSSAK* (2006), a *MELOTRON* (2014), és 2022-ben a *GRAUSAME TÖCHTER* is. A Werkschau tehát egy gyűjteményes válogatás a csajbanda legjobb, legnagyobb (némileg újrakevert, újramixelt) szerzeményeivel, amely egyfajta termékbemutatóként, vizsgamunkaként működik, ami végig pörgést és tehetséget villant fel olyan eszes

német szövegekkel, hogy kockásra karmoltam a Volánbusz ülésének karfáját első hallgatása közben. Elég kínos tud lenni, mikor a hétfő hajnali első buszon felnyerítesz, miközben a sofőrön kívül minden utas alszik körülötted és „repszünk”. Aznap kitörő jókedvvel értem be a melóhelyre és egész nap csak ezt akartam hallgatni, mert nem tudtam vele betelni. Eleve ritkán találni olyan női tagokból álló bandákat, akik nem csak szellemesek, nyelvileg és dark underground zeneileg roppant tehetségesek, sőt még hiperérzékenyek a rothadó külvilág (elsősorban szerelmi, párkapcsolati, nemi, társadalmi) szétfacsart jelenségeire is. Tudom, bűnös élvezet, de tényleg abszolút a topon vannak, messze nincs kihívójuk a világban, még a talpukat is megcsókolnám, ha tehetném, de bizonyára jól orrba rúgnának érte. Totál más ligában játszanak. A német zenekar feldolgozza az EBM, az ipari, a punk, a filmzenei (időnként klasszikus zenei) és a techno területeiről származó elemeket, mindezt halálprofin, szórakoztatóan és elgondolkodtatóan, kihívóan, szóval simán protestzene, amit művelnek. *ARANEA PEEL* énekesnő német nyelvű szövegei gyakran olyan témák körül forognak, mint a szadomazochizmus, leszbikusság, homoszexualitás, szex, erőszak, párkapcsolati konfliktusok, evészavarok, vágyak, egoizmus, képmutatás, stb. Összefoglalva: minden olyan dolog és téma, ami megérdemli a „fontos és forró téma” besorolást, kimeríti a közösségi izgatás, istenkáromlás, polgárpukkasztás, antikonzervativizmus, stb. túlérzékenyre csavart és zavargásra alkalmas kereteit. Csöppet sem viccelek. Ugyannakkor azt is hozzá kell tenni, hogy a Grausame Töchter (akár felvett, akár teljes meggyőződéssel viselt imázsa és brandje

teljesen önhiteles és valahol még érthető, relativizálható is. A világunkban egyáltalán nincs is már min nevetni, minden annyira el lett rontva, annyira nincs semmi remény, se kilátás, se jövőkép, se kapaszkodó, hogy tulajdonképpen az ember már bármit megtehet gondolkodás és moralizálás nélkül, mert az még mindig a kisebbik rossz, mint ami már intézményesítve lett. Nincs min szorongani, sem kinézetten, sem nemi orientáción, sem valódi emberi vágyakon és érzéseken, mert odakint csak a szétbarmolt és félelmet keltő valóság uralkodik, és ezek között a hamis és széthazudott kerek között bármit is teszünk, az soha nem fogja felvenni a versenyt mindazzal a szétkúrtsággal, amiben élni kényszerülünk. Emiatt akár nevethetünk és neveltethetünk is. Tök logikus ez.

A zenekart Hamburgban alapították 2009-ben, Aranea Peel (ének) és Gregor Hennig (dobok, stúdiómix) felállásban. 2010 óta élőben is játszanak, melynek során a fellépés BDSM elemei és az extrém megjelenésük miatt a koncertjeikre csakis 18 év felettieket engednek be. Nem vagyok meglepve. Zenei stílusukat nehéz megragadni, van ebben minden! Techno, future pop, EBM, industrial, punk, dark wave, trip-hop, sanzonosság, tangó, polka, keringő, bármi, amit csak akarsz. Ha eddig nem csináltam kedvet hozzájuk, akkor olvass tovább, mert jönnek klassz részletek még, le fogsz hidalni tőle. Itt van például a másik fegyvertény: a „frontasszony” egykor táncművészetet tanult, énekelt a brémai filharmonikusokkal német sanzonokat, fotósként, videósként, de filozofusként és zoológusként is aktív, és ki tudja, mi mindent nem csinált még

az életében. Emiatt a koncertjeiken a háttérvetítés adott és nélkülözhetetlenül támasztja alá a gyakran színházi előadásmódot. Valódi underground művész nő ő gátlások nélkül, ezért feltehetőleg soha az életben nem mernéd bemutatni a szüleidnek és az egyházközköztségben sem. Képzeld el egy *MARILYN MANSON*-stílusú bandát extrém női tagokkal. Viszont a hitelességi kérdéseket nem hiszem, hogy meg kellene vitatniuk egy life coach tanácsadás keretein belül, hiszen fix és stabil pontok, talán még boldogok is így, miközben nagyon sokan a hiedelmeik és görcseik miatt meg egyáltalán nem. Annika meg halott, de erről később még lesz szó.

A Grausame Töchter világa bár egyedi, de nem előzmény nélküli, hiszen az industrial punk kitermelt azért az emúlt 1-2 évtizedben olyan vérgothic vámpírnőket és bandákat, amelyek ebben a zsánerben tevékenykedtek (pl. *ZOMBI GIRL*, *ANALOG PUSSY*, *PSYCHO BITCH*, stb.) és a freud-i szex, hajtóerő, vágy mentén határozták meg identitásukat és kifejezőkészségüket. Ezek mögött mindig felsejlik az összes rondasága a világnak, mindent sötétség vesz körül, amit 8 milliárd ember elbarmol, tönkretesz, szétroncsol, de ott vannak a kisebbségi, máskor hatalmi megérzések a BDSM színtérről és még sok más, ami önálló gondolkodásra vagy legalábbis kételkedésre készítet, kérdéseket vet fel, nem pedig halálosan unalmas, sokszor ismételtetett válaszokat ad, mivel az emberek úgylis a saját elméjük teljes foglyai, ezért a meglévő millió válasz mellé teljesen felesleges még egyet pluszban hozzácsapni. A Grausame Töchter produkcióin egy egész művészcsapat dolgozik, tehát nem pár unatkozó díva műve,

hanem alaposan kitalált, megcsiszolt, aprólékosan kidolgozott összművészeti show ez a szokásos fiókok, címkék, kategóriák teljes megvetése és mellőzése mellett. Ugyanakkor mégis átível az albumaikon pár különös „hagyomány”, mint például az, hogy mindegyiken szerepel egy cuki állatos szám, olyan szereplőkkel, mint pl.: Schlange (Kígyó), Spinne (Pók), Hyäne (Hiána), Krake (Polip), Zecke (Kullancs), stb. és Annika, mint kitalált női karakter, szintén gyakori szereplője a GT anyagainak, akivel furcsa dolgok esnek meg. A történetmesélés nem csak az egyetlen erőssége a lányoknak, hisz zeneileg, képalkotás, metaforák és humor szempontjából is magas szinten műveltek, még ha időnként öncélú sikoltozásnak is tűnik, nagyon nem az. Ez színház.

A **LUST UND TOD** (Vágy és Halál) kifordítja a valóságértelmezést és higgadtan magyarázza el, hogy vágyat és halált akarok, nem pedig tisztának lenni és örökké élni, mert csak az első kettő igaz, minden más csak hazugság, ami félelmet kelt bennünk. Jó kis egzisztencialista nóta ez, és még az önszeretetre is megtanít, aligha lehetne vitatkozni vele. A **LIEBE WILL BEWEISE** (A szerelem bizonyítékokat akar) már nyersebben és erőszakosabban mesél arról, hogy mi történhet veled a sötét éjszakai magányosságban: fájdalmat kell okozni neked, szenvedned kell, mert a szeretet bizonyítékot akar, szóval visítanod kell. Erősen szadisztikus, de relativizálható állapot: az út maga a cél! A szerelem bizonyítékot akar, a szerelemről pedig csak így lehet megbizonyosodni. A német BDSM színtérnek bizonyára ez lehet az egyik kedvenc trappolós himnusza. Mindezt női szemszögből és nyersen előadva elég furá hallani.

ANNIKA IST TOT (Annika halott), Barbara halott, Celia halott, és csak ők tehetnek róla, én meg egomán vagyok, de nem érdekel - kapjuk a történetmesélést, azonban ez nem csak arról szól, hogy kiéhezett leszbikus nők más nőket zabálnak meg kedvtelésből, a fogaikat saját nemű társaikba mélyítik. A féktelen étvágy és a kielégíhetetlenség hangjai vannak itt maxra csavarva, és a vad csajoktól kezdhetnek egyesek igazán félni. (Férfiakról nem sok szó esik, igaz a többi albumon se nagyon).

ANNIKA NIMMT DROGEN (Annika drogozik): Annika mégse nyifant ki, de a harapásokkal szerzett trauma hatására drogozni kezdett, minő pech. A környezettanulmányt viszont megkapjuk kedves női narrátorunktól: a világ átverés, mindenki hazudik, a szeretet hamis, nem gondolkodunk tisztán, a város furán lármás, az emberek egománok, a fények bántóak a parti szar volt, a bandukolás hosszú, az első buszra várni kell, aztán már újra hajnalodik, és ebből a menekülés: újra bele a szerekbe, a paradicsomba. Különterápia, a megfelelő dózist ismerni kell, az élet banális, mindenki erkölcsi szentbeszédekkel nyaggat, választás meg nincs. Mindezt vidáman, ugrabugrálva és édesbús-keserű-teátrális hangnemben, kemény sorok ezek, buzdítóak, meg lemondóak is: közben mindenki csak pofázik, na még egyszer, le lehet fordulni az útról! Szóval Annika egy drogos élvezkedős szakadék, így nem árt róla (rossz) példát venni.

MEIN MESSER (WERKSCHAU-VERSION): Erre nem akarnék sorokat vesztegetni. „Meg akarsz dugni?” kérdéssel, loopolt döngéssel és nyögéssel vezet fel egy szétszabdalt, affektáló, zaj-

rohamot. Erősen kísérleti, ilyen lenne most az *AE BIZOTTSÁG* dark underground kiborulása. „Vettem egy kést magamnak, ma éjjel (nem) dolgozom” – sejteni se lehet, mi minden fog történni, az olvasók, hallgatók fantáziájára bízom. Nem épp a kedven-cem, nagyon rossz frekvenciák uralják és indokolatlanul hosszú kínzásnak számít ez!

ANGST ERSTELLT DEN MENSCHEN (WERKSCHAU-MIX) (A félelem elhangolja az embert) jeges szekvenciára és két szólamra vonz be a sötét alagútba. „Miért félsz?” – teszi fel a kérdést narrátorunk többször is, majd hozzáteszi, a félelem mindig lemondást kíván, de tönkre is tesz, rombol. Remek kis oktatóanyag ez, dal-lamos, feszültségkeltése, táncolhatósága is rendben, én rendre fel szoktam tőle bátorodni.

MENSCH UND TIER (2022 MIX) (Ember és Állat), igaz majdnem érthetetlenre pitch-elt és egércincogással bélelt, de amúgy mélyen és falnak kenősen stomper, el lehet szabadulni az üte-meire, no meg szeretni az állatokat, mert azok jobbak mint az emberek, még akkor is, ha elállatiasodnak. (Annyira meg úgy sem tudnak, hiszen az állatok még mindig jobbak maradnak.)

FICKMASCHINE (GETOFFONMYOWN) (Baszógép), élvezetkövetelő-zős, latinus EBM szerelmes számot se írtak még egy szexuális játékszerről! Bámulatos felvétel az öntudatos, igényeit explicit módon kifejezni képes, kéjelgően belenyögős női karakter hangjával. Erre a számra nagyon tudnám veretni a táncparket-ten, ha egyszer bárki be merné tenni, de ilyesmire sose fog sor

kerülni, mint ahogy arra sem, hogy a színtér egyszerre megtelik latexruhás, bakancsos, sötétre sminkelt, bátor nőkkel, akik egyszerre uralják le az összes táncteret. Micsoda képek futnak át az agyamon! (Lassan tényleg veszélyessé válik ennyi különleges underground anyagot végighallgatni és kielemezni.)

GLAUBE LIEBE HOFFNUNG (WERKSCHAU-MIX) (Hit, szeretet, remény) egy jó kis szellemirtós veretés, amely a volt szerelmek, exek szellemével, lehúzó energiáival számol le örökre, ezzel felszabadítva, megerősítve önmagát („Légy saját magad mestere!”) Az ilyen direkt és az égvilágon semmit se tabusító pszichoterápiái miatt tisztelem ezeket a lányokat. Borzasztóan szellemes, nyers, de hasznos szövegeket írnak.

Itt van pl. a **BLUTWALTZER** (Vérkeringő) kezdősora: „Szeretném kérni az ajkad birtoklásra. A vér nem vasízú, hanem a vérnek szerelem és halál íze van, kérlek hadd történjen meg, mert az élet olyan rövid.” Ez ismét a partner élvezetes fölfalásának, szétcincálásának és a szenvedélyes szerelemnek (na jó, igazából a szexnek) a meglehetősen részletes ábrázolása. Fülledt erotikus vágyakozás, visítózos türelmetlenség ez, de semmi olyan, amittől megbotránkoznának Kalocsán, egyszerűen a vágyak kifejezése, leltározása (igaz szívesen feldarabolná a szerelmét), de ezt csak az veszi ki a számból, aki németül is tud figyelni és a szövegértés is ment neki a nyelvizsgán.

ICH LIEBE MEINE VAGINA (Szeretem a puncimat). egy hajónak nem kell kikötő, ha a mámorban is el tud sülyedni, és innen

lendül tovább egy sellőviszonyba, víz alá lehúzásba, a gyönyörök megélésébe a tiszta víz hullámai alatt, teljes izgatottságban. Totál fülbemászó, átérezhető szám, néha az autóban teli torokból együtt éneklek én is a lányokkal, aztán nevetek magamon, végülis, miért ne? Nem kell mindenen annyira befelezni.

TRÄNEN IN EINER TOTEN WELT (Könnyek egy halott világban), ez egy mesés, lírai szám, az elektronika totál rájátszik a könnyek csöppenésére, a hangfestés a hegedűvel teljes és teátrális. A téma egyszerűen leírható, narrátorunk összegyűjti az összes könnyét, de nem azért, hogy megfürödjön benne, hanem hogy egy halott világban még átérezze a valódi érzéseket. Mi ez, ha a sok női punk vadság után nem a sebezhetőség szirénszerű és hűvös kifejezése? Ha valaki hozzám hasonlóan első hallásra magyar vonatkozást vélne kiérteni belőle, akkor az „ungarinnen baden” nem magyar nők könnyekben fürdéséről szól, bár ez is egy szép és hihető metafora lehetne, de helyesen ez „und gar nicht zum Baden”, azaz nem fürdéshez lesznek a könnyek. Jó, ez így tényleg csöpögősnek hat, de a szám szép és mind hangszerelésben, mind nyelvileg cizellált, kimunkált és emlékezetes.

...UND ICH FÜHLE NICHTS (...és nem érzek semmit) során szenvedsz, mint légy a pókhálóban, párcapcsolati derpegéses nóta jó taktusokkal, huzavonákkal. Máshol vagyok, fantasztikusan érzem magam a saját kis világomban, paradicsomi állapotok. Éhes pók vagyok, te pedig légy a hálóban, tényleg léteznek ilyen remek kapcsolatok, ahol az egyik fél áldozat és vacsora. Lehet teli torokból üvölni: „Du bist mir egal!”, nem érdekelsz.

TANZ FÜR DICH (Tánc neked), ismét egy jó kis trappolós nóta, ez is a behálózási manőverek egyik érdekes ábrázolása és az éhség, evés, emésztés, mint szinte majdnem mindegyik számban, itt is kulcsmotívum. Sosem gondoltam volna, hogy a lesbikus nőknek is vannak evészavarai. A számban nyomatékosított „Muskeln arbeiten!” (az izmok dolgoznak!) annyira EBM, hogy csodálkozom, fickóbandák nem dolgozták át old school-osra.

WIE EINE SPINNE (Mint egy pók), szintén táncika, csak pontosabb attitűddel, és a pók ismét itt van velünk, csupán egy másik szerepkörben. Mindezt biológiai osztályozással vezeti fel narrátorunk, ami parádés ötlet. A sztori elég bizarr, a nő (pók) spermadonort keres, felszed akár gyenguska csávókat is és a behálózott pasika a közösülés után meghal (vagy szokás szerint bealszik) a nő pedig felfalja. Lehetne akár egy Lynch-film is. Mindezt durván végigdobolva, sodró lendülettel kapjuk.

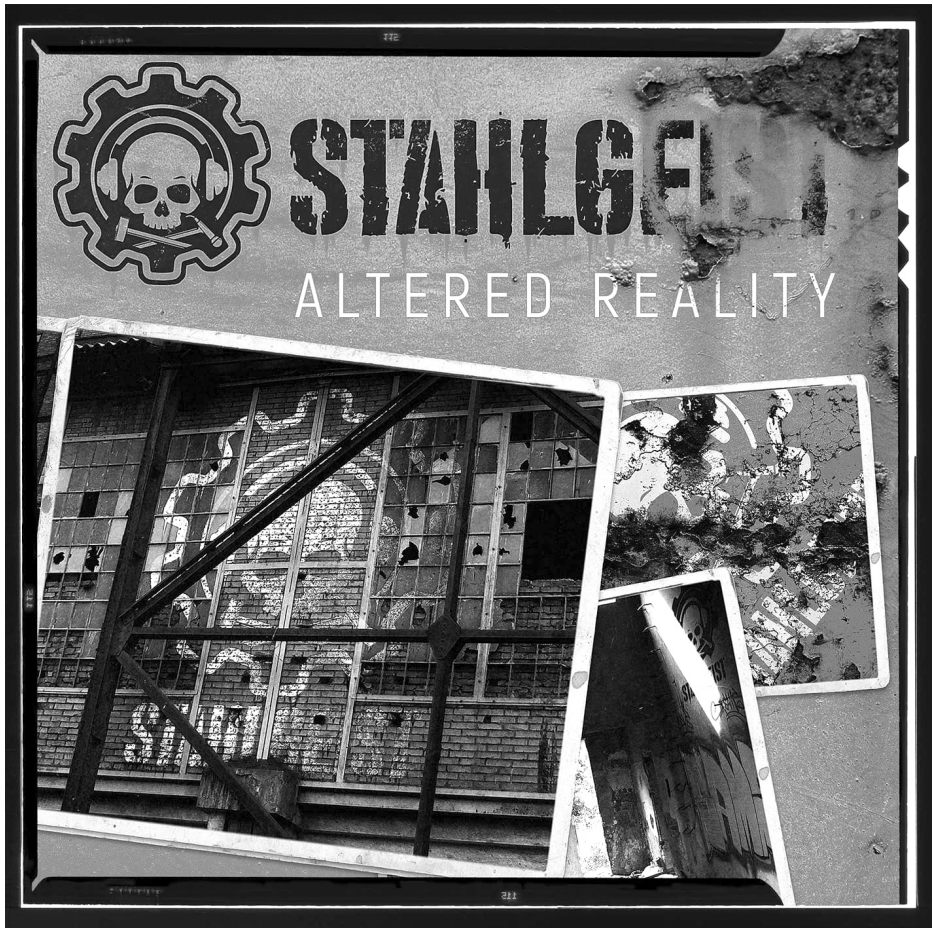
WIE EINE KRAKE (Mint egy polip): ez a korábbi szirénsztori kibontása matrózkivitelben, 2000 méter mélyen a meleg, sötét óceánban az elsüllyedt hajó, szép utalás a háborítatlan, boldog közösülések emlékére.

ICH DARF DAS! (Nekem szabad!) Ez is nagyszerű felvétel, totál együtt tudok érezni a narrátorral, aki felsorol mindent, amit általában egy patriarchális társadalomban a nőknek... hát, nem szabad. Totális lázadás, és egy pillanatra valóban elgondolkodunk a külső tiltásokon, meg amiket egyébként emberek csak önmagukra képesek kényszeríteni. Felszabadító, dühös!

A Werkschau egy kiváló gyűjteményes anyag, remixmunka és felpolírozása az eddigi tevékenységüknek, ami bizony nem is kevés. Sokan megnyalnék akármilyen lovaglópálcát és lakkcsizmát, ha ilyet tudnának felmutatni. Akik nem szeretik a német nyelv darabosságát, főleg női mélytorokból, azok szkippeljék ezt a művet, mindenki más nyitott embernek depresszió ellen és mellett is erősen javallt, mert többször képes jó hangulatot és szellemi felszabadulást okozni. Minél többet hallgatja az ember, annál többet ért meg belőle.

A faragott, bevilágított sírkő a borítón briliáns, amúgy behunyt szemmel lehetne sátánistának is titulálni, de valójában inkább szemnyitogató. Egy néhol dühös, máskor cinikus vagy egyenesen vicces önvédelmi programként működik ez, amely egyszerre foglalja magába az elveszített, normális világ után érzett elvágódást és nosztalgiát, no meg a feminin vágykifejezés és savköpés legkreatívabb nyelvi és zenei formáit.

STAHLGEIST: ALTERED REALITY (2022)

Felmerülhet egyesekben a kérdés, hogy egy elsőtől utolsó hangig sikeresen kitermelt power EBM albumból (Stahlgeist: Escape Reality, 2019) miért szükséges készíteni 2022-ben egy alternate változatot is, amely nem esik azért messzire a már begyakorolt alaplemeztől. Várva vártunk egy új anyagot a Stahlgeist-től, azonban ez csak két új számra korlátozódott.

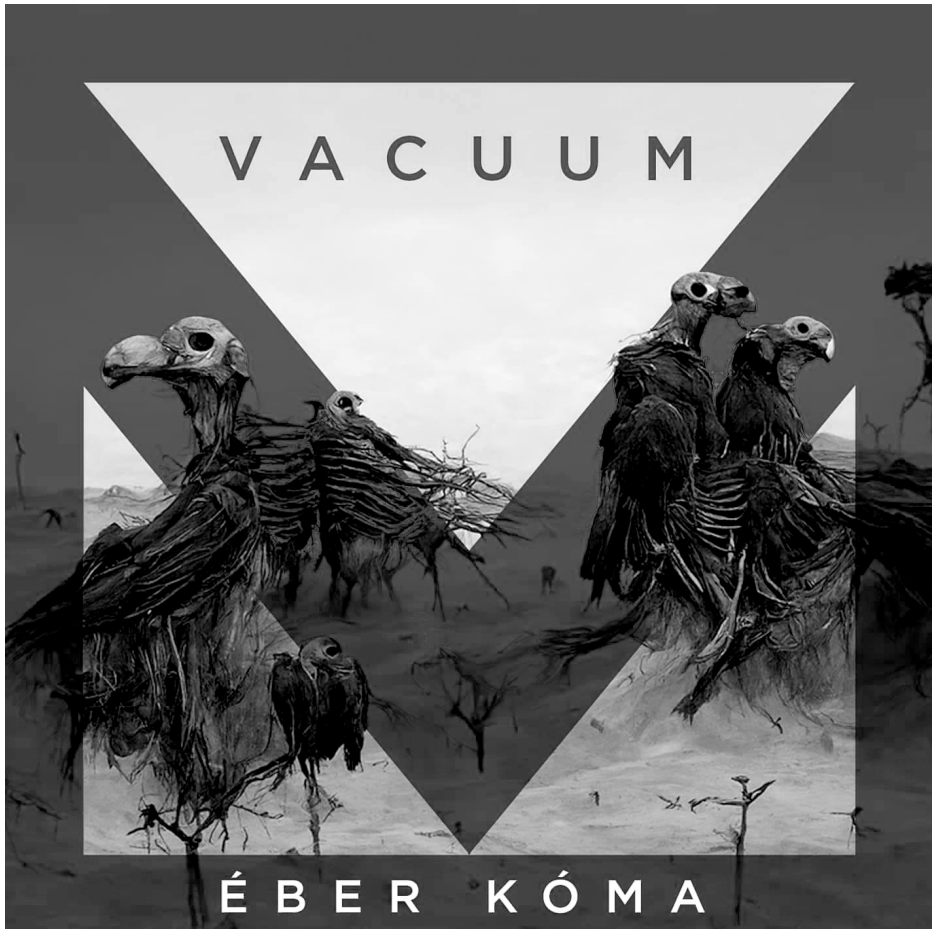
Nem állítom, hogy nem voltam megzavarodva ettől a megjelenéstől, ráadásul annyiszor forgott nálam az első lemez, hogy az új dinamikájú, re-wampolt hangzású, átjazolt (egyébként abszolút hibátlan) trackek ellenére én már megszoktam egy bizonyos számsorrendet, azaz annyi egysession-ös hallgatáson voltam túl mostanra, hogy az új „altered” kiadástól csak kapkodtam a fejem, hogy nem épp az következik, amit vártam, és ami már belém ivódott. Ez csak nekem pech, nem panasz. Az **ESCAPE REALITY**, **LOOK AT ME**, **INNER TEMPLE**, **INFECTED COLONY** ugyan „sorrendhelyesen” jönnek egymás után, azonban a többi szám egészen más pozíciót foglal el az új albumon. Ezt is meg kell még szokni. A gyönyörűen melankolikus-balladisztikus, és a Stahlgeist kevésbé marcona, de érzékenyebb oldalát reprezentáló **TRAGEDY**-ről sajnos le kell itt mondanunk, ellenben a **GLUTTONY** és a **MACHINES** koncerten már hallott újdonságok felkerültek az anyagra egyfajta bónusz ajándékként.

Hogy miért is lehetett szükség egy eltérő változatra, arról a rajongóknak általában kevesebb ismeretük lehet, azonban több nyomós ok is felmerül, ami indokolttá teszi a re-work/re-edit átalakításokat. Általam is jól ismert, krónikus és gyógyíthatatlan „zenészjelenség” a saját kiadott anyagok újbóli felpiszkálása, feltuningolása. Ez akár egy technológiaváltás, új hangszerek, keverési know-how és trendelemzési adatok, vagy csak szimplán fel-felberregő kíváncsiság okán is jó alkalmat teremtenek arra, hogy egy másfajta hangzással keltsék újra életre a munkákat. Aztán ott van az ún. forgási sebesség, „kopási vagy felezési idő”, amely a felgyorsult világunkban elég hamar feledésbe

küld ám előadókat és albumokat. Legyenek azok bármennyire is sikeresek, 3-4 hónap elteltével már mások, újak szorítják ki a tudatból az egészet. Ilyenkor jöhet jól egy zenei típusú taktikai „emlékeztető oltás”, ami megfelelően megtölt marketinggel újra kirángatja a fénybe az előadókat és a műüket. Nem beszélve a fogyási eseményről: ha az összes CD elfogyott és a változatlan utánnyomás sajnos nem lehetséges, akkor tenni kell valamit. (Itt kivételesen most nem erről van szó, hiszen az **ESCAPE REALITY** fizikai formátumban továbbra is rendelhető, vagy legalábbis úgy tűnik, de ki tudja meddig?) De egy kiadványt is komplikálhatja az egyébként (jogilag) sem egyszerű újrakiadási helyzeteket. A 2019-es alaplemezt ugyanis még az *ADVOXYA RECORDS*-nál jött ki CD-n és digitális formátumban, azonban az **ALTERED REALITY** már az alommeleg, és nemzetközi, ipari húzóneveket felvonultató, belga *ALFA MATRIX* kiadó égisze alatt jött ki letölthető digitális anyagként. További nyomós érv lehet még, hogy a Gazdag István által menedzselt-vezényelt *FIRST AID 4 SOULS (FA4S)* már korábban átigazolt oda, így a portfóliót valóban egyszerűbb lehet így egyben tartani és igazgatni. Ha ezzel sikerült mindenkit meg is forgatni, az tulajdonképpen senkinek nem róható fel, hiszen az **ALTERED REALITY** is legalább olyan ügyesen megdolgozott és örökletes hard-edge cucc, ami tényleg alaposan szétrúgja a seggeket, szétszedi az arcizmokat és hajszálakat is, kompromisszummentes old school EBM-ként működik, akárcsak az Escape-verziója. A lényeg, hogy a zene tovább pörögjön, a hallgatók élvezettel fogyasszák, az alkotók pedig legyenek büszkék (joggal!). Az új, átszabott Reality az alkotók szívéhez talán közelebb állhat. A hallgatóknak mit lehet

mondani? Mi lehet a napi ajánlat? Kinek melyik anyagra érdemes rávetődnie? Ezt lehetetlenség megmondani, hiszen mind a kettő a maga nemében nyers, erős és tökéletes szórakozást kínál, a hallgatók itt is-ott is megkapják Bank Tamás betontörő szövegeit és vokálját, Gazdag István egyszerre trükkös és professzionális, tiszta EBM alapjait. Ha volna rendszeres klubélet, ahol kivételesen magyar projektek is megszólhatnak a repertoárban, akkor maximum a DJ-k töprenghetnének, hogy most épp melyik Stahlgeist-változatot dobják be a hangulat fokozásához. Nem érdemes dilemmázní ezen, mindegyik helyes választás lesz, hiszen a **STEP BY STEP** megdönget minden vastag falat, a **NO REGRETS** ugráltatja a fekete bakancsokat, a **ROBOPORN** és a **BONUS CRACK** pedig simán leszedi a fejed és még kanyarint is egyet belőle. Ami leginkább feltűnő, hogy az újrakeverés sokkal keményebbé, nyersebbé és durvábbá faragta a számokat, a vokálok még mocskosabbnak, erőszakosabbnak tünnek. Máshol több bennük a dühös dobolás, ipari zaj, míg egyes számok (**LOOK AT ME, STEP BY STEP, INFECTED COLONY**) számomra kicsit tompábbnak, kásásabbnak hatnak. Az élük ezzel persze még nem lett elvéve, csak az Escape-verzió az én fülem számára fényesebbnek tüntek. A **GLUTTONY** (Torkosság) kitűnő ipari EBM-track, a **MACHINES** a maga futkosásával és fegyelmezett-ségével már kikacsintás a *FIRST AID TECH* technoidságára is. Ez utóbbi felvétel a csilingelő, himnikus vokáljával igen meglepett, hiszen simán visszahozza a „régí szép időket”, amikor még erőtől duzzadónak éreztük magunkat és nem gyötört minket mindenféle életközepi válság, amit az Acélszellem egyébként hatásosan feledtetni képes. Receptre kell felírni mindenkinek!

VACUUM(X): ÉBER KÓMA (2022)

A társadalmi feszültségek és jellemábrázolások betárazása magyar nyelven annyira hiányzott már, hogy alaposan át kell gondolni az agytekergetés hétköznapi, alkalmazott szintjeit és módszertanait ezek után. A nemzetközi EBM napra időzítve tért vissza a Vacuum(x) Gazdag István rebootolt szólóprojektjeként. Az Éber Kóma kiforgatja a beleket és az elméket.

A legfontosabbal kezdem, mert nem vagyok biztos benne, hogy az olvasók eljutnak a cikk végéig is, amikor csak 5 sorig tart ki a figyelem, ez itt meg egy többszáz oldalas magazin, tudom. Az Éber Kóma album ingyenesen elérhető, cserébe a szerző kérése az, hogy támogassuk bármennyi adománnyal a Szent Márton Gyermekmentő Szolgálatot és ezáltal segítsünk a kiszolgáltatott gyerekeken. Utalásokat tehát ide:

Szent Márton Gyermekmentő Szolgálat
Közhasznú Alapítvány
számlaszáma:
CIB 10700079-26823100-51100005

Mikor még tavaly nyáron előzetesen megkaptam az Éber Kóma anyagát, eléggé elképedtem a szókimondásán és a nyers kritikai élén. Áh, mondom, ezt senki se merné kiadni, ez asztalfiókban marad, annyira brutális! Én akkor dolgoztam az *EMPELDE* projektem utolsó konceptalbumán, a politikai és társadalomkritikai **DEMAGÓGIAI INTÉZETEN** és kicsit még fel is vontam a szemöldököm, hogy egyszerre két átfedő témájú ipari album azonos időben fog megjelenni, ami talán nem túl szerencsés. Aztán minél többet hallgattam ezt az anyagot, rájöttem, hogy ugyanazok a problémák foglalkoztatnak bennünket, ugyanazokra a romló társadalmi tendenciákra és jelenségekre vagyunk zabolosak mindketten, csupán a cinizmusunk, kifejezőmódunk, és a technikai megszólalásunk eltérő. Nagyjából annyira tetszenek ezek a Vacuum(X) által felvonultatott scénáriók és világ-élet-emberség-vége-helyzetek, mint amennyire tetszeni szoktak a

karácsony-szilveszter (terrorünnepek) előtt mindenhol me-
netrendszerűen felbukkanó, Mága Zoltán, Kovács Ákos, Fenyő
Miklós, Demjén Ferenc citylight posztetek és óriásplakátok, a
kormányzati kommunikáció vizuális bombasztikus overkill-jéről
nem is beszélve. A berottyantósnál erősebb jelzöt igen nehéz
találni a Vacuum(x) új anyagára, hiszen a hangzása olyan, mint
a 30 literes ipari kondérban fedő alatt beinduló töltött káposzta.
Jó, ha ki tudod hámozni a reszelés alól a szövegeket (ebben
mondjuk sokat segítenek a YT-on elérhető lyrics-videók), ami
kásásra lett ugyan keverve, angyalhangoknak nyoma sincs,
ellenben ork-asztrális, filmzenei, Mad Max-szerű. Emellett fel-
tartott mutatoujj-szindrómájú, odamondó, parancsoló, szinte
végig tegeződő, egyes szám, második és többes szám harmadik
személy dominál, TE és/vs ŐK. A gondolkodás képességét mód-
szeresen vették el tőlünk az utóbbi évtizedekben, de egyetlen
szám sem lesz generációs himnusza semmiféle elképzelt vagy
vágyott forradalomnak. Vagyis pontosabban fogalmazva, túl-
nyomásszelepként fog működni a 40-50-es generációk körei-
ben, mindaddig, míg észre nem veszik a célzóléért a mellkasu-
kon. Akkor majd óvatosan tesznek hátrébb két lépést, viszont a
piros pötty attól még ott marad. A kataklizma elmarad, minden
marad a régiiben. Akárcsak a németeknél, ahol épp azon megy
a társadalmi vita, hogy miközben nagy nehezen kezd elterjed-
ni a vizsgálatokkal alátámasztott, bizonyítottan produktívabb
és nyereségesebb, hatékonyabb 4-napos munkahét, akkor a
munkáltatói érdekképviselő fővezére trollkodva benyögi, hogy
épp ellenkezőleg: több munkára, munkaórára, erőfeszítésre
volna szükség, még az iskolákban is. A status quo-k, gene-

rációk, törtetők vs kiégettek, kizsákmányoltak csatái látszólag sosem érnek véget, lényegében már mindennel kapcsolatban a fő cél, hogy bárdal vágják ketté a társadalmat és benne az álláspontokat. Ezek pontosan visszatükröződnek ellentétpárok formájában az Éber Kómán is. Egyfelől az eltompítás manipulációs technikáin keresztül, hogy annyi szarságot toltak már ránk, hogy egy idő után tényleg éber kómába estünk tőle, rezignálttá, unottá, megfáradttá váltunk és nincs is kedvünk már semmire sem reagálni. A problémák és az értékrendi hasadások ábrázolása is alapos, rácsodálkozhatunk a párhuzamos valóságokon és a véleménybuborékok kipukkaszthatatlanságán. Pl. az **ENNYI VAGY!** számban: szakállas nők pisilési lehetőségei (gendertéma) <> gyermekek leöklése (nemzetirtások, el-kent pedofília, mélyszegénység, éhezés, oktatás- és egészségügy semmibe vétele), a **BUKÁS** számban az atompusztítás <> a social media egocentrikus reprezentációja, likevadász-ökonómiája, a **VALAKIT ÖLNI KELL**-ben a populista politikai vezetés bűnöskeresése és kijelölése <> a nemzetnek gúnyolt vérszomjas, gyilkolásra kész csürhe eltúlzott lelkesedése, és így tovább. A véres törzsi gondolkodás és a pusztíthatnék örökre velünk marad, szóval nincs mire büszkének lenni.

Ebből a szempontból a 81 BPM-es **ÉBER KÓMA** markánsan jellemzi, amiket fentebb írtam. Ipari zenének szépen polírozott, lassúdad, könnytelen és könnyörtelen is, akár a **FEKETE NYÁR**. A többitől meg simán, csak úgy, hirtelen indíttatásból bele lehet öklözni a frissen felhúzott NER-luxusszállók túlára-zott gipszkartonfalaiba. Csak mert kell. Erre fiztél be a Szép

Kártyáddal. Csak úgy, finom jelzésképp, hogy valami nem okés. Eközben sokan csak úgy fekszenek a ropogós (halotti) ágyukban, rákötve a lélektelen állami lélegeztetőgépekre, propagandára, gumicsontokat rágicsálva, buta reklámblokkokat milliószor újranezegetve, rendelésre írt hírportálcikkeket görgetve. A drámai helyzetek, jelenetek, pusztulásdokumentációk ilyenkor annyira hiányoznak, mint egy részletgazdag ecsethasználattal bíró festmény a kedvenc kutyám elásásának pillanatáról. Ez rossz hasonlat volt, ezért pontosítok: a gyerekek és a fiatalok, valamint az ő jövőjük kerül itt elhantolásra, a keselyűk meg csendben figyelnek (lásd *LUC SCHAEGIS* és *ZÖLLEY IMRE* kifejező albumborítóját, ami a V mint Vacuum, V mint Vérbosszú, de a V mint Victory szimbólumát is kikódolja.) Gyász, düh, kilátástalanság, mélyről jövő ordítás. A szemünket is kilopják, mégsem teszünk semmit. A gyermekekkel meg ugyan mi lesz...?

A 25 évvel későbbi Vacuum(x) leporolta és áthangszerelte a kedvenc számomat, a **SPIONT**. Egyszer egy rendezvényen beszélgettünk Istvánnal erről a számról, és akkor még nem is volt ennyire durván eltekert a rendszer mint most. Emlékszem, rezignáltan mondta, hogy túl veszélyes ez a szám és sajnos olyan időket élünk, hogy emiatt könnyen bajba kerülhet az ember. Nos, azóta Pegazusok, besúgók, köpönyegforgatók röpködnek körülöttünk jótékony angyalok helyett, a Spion újra itt van velünk. „Annyit érsz, amennyit a jelentés rólad ír.” - kognitív torzítások, profiling, raktárak tele titkosított aktákkal. Plusz ökölrázás kormányzatilag elrendelt karaktergyilkosságokkal. Aztán ott van a brutális **FÉMGÓLEM**, ami a felszín alatt fortyogó feszültséget mo-

numentális terminátorépítési munkafolyamat kereteibe helyezi: a „béke” védelmében készítenek egy gyilkológépet, többnyire gyermekmunkával (lásd divatipar, szórakoztató elektronika, stb. gyerek munkásai, plusz: nemzeti janicsárképzők). Szövege fojtotgatja, kaparja torkunkat, nem emészthető, pedig ez van ma:

**A BELSEJÉBE KÜLDD BE GYERMEKED
KÁBELT HÚZNAK BENT A KISDEDEK
NE MONDD, HOGY NE, MEG HOGY NEM ÉRI MEG
AKAD BENT MUNKA MÉG RENGETEG
TELE VAN KOSSZAL AZ ALSÓ RÉSZ
NEM ÉR BE ODA CSAK APRÓ KÉZ
ÉRTSD MEG HÁT VÉGRE EZT KÉRI NÉPED
HIDD EL EZZEL MOST ŐT IS MEGVÉDED**

Az album minden száma tele horzsoló vokálokkal, sűrű képekkel, a pusztulás különféle stációinak ábrázolásával. Ezekre nem vagyunk kellően felkészülve és talán soha nem is leszünk. Miután sokszor végighallgattam az Éber Kómát, elővettem a régi Vacuum számokat (pl. **ELVESZETT KÖNNYEK TAVA, FEHÉR ÖSVÉNY, ORGIA**). Még tele voltak trance-es, pulzáló, bugyogó, elektronikus hangokkal, de azok is fantasztikusak voltak. Viszont a mai Vacuum(x) nem csupán megérte a feltámasztást, hanem önállóbb, nyersebb, öklözőbb hangzásával, velőig maró szövegeivel, dörgedelmes hangjával új szintre is emelte a hazai dark underground filozofikus, kritikus szegmensét. Ez a felrázás pedig nagyon ráfért már erre a szűkös térre.

MECANÍK FABRIK: ALL YOU NEED IS TECHNO BODY MUSIC (2022)

A műszergyárban lejárt a műszak, a melósok bekötik a gépeket, ormótlan hangfalakat gurítanak be, hogy kitáncolják magukból a szorteváltás és a fizetésnap távolsága okozta feszítést. A techno body music mindenre gyógyír, így erre is. A fények villódnak, a műszakvezető pedig már a munkapad alá itta és táncolta magát, zsebéből multiméter kandikál ki.

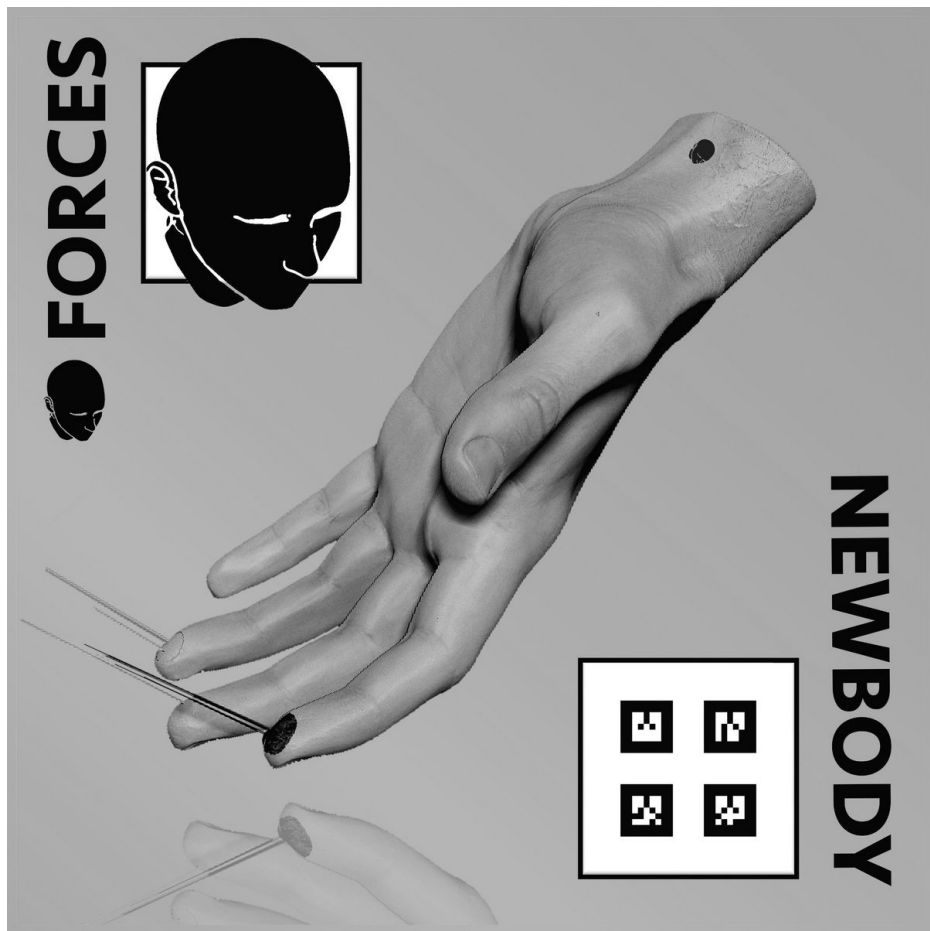
Tijuana, Mexico, vetett melegágya a dedikált elektronikus tánczenéknek és a body iránti elkötelezettségnek. A latinos műhelyek még mindig pörögnek a szeren és erre számos példa akad, így ez az album is, ráadásul debütálása a formációnak. Electronic Body Music, Techno Body Music, Techno-Industrial, van itt minden, mint a fonyódi piacon. Ugyan 2018-ban jött létre, a programozási szekvenciákat, szintetizátorokat, hangot és szövegeket (bár ez elég ritkás, szellős) Brianda Yuriar (Voltaje Raro - azaz: Ritka Feszültség) követi el. Hogy ő most végeredményben női techno DJ vagy jól öltözött undergroud crossdresser/transz férfi, abba most inkább ne menjünk bele, ugyanis kizárólag csak a skill-eket vizsgáljuk, abban pedig van mit felmutatnia. Kávé, dob gép, szintetizátor, szekvencer és Depeche Mode függő. Mindent odapakol élőben is, hogy a közönségét alaposan megtáncoltassa. Hát kell ennél több? Aligha. Begyakorolt gépkezelési bemutató ez, nem koncept.

A **DARKNESS** például jó EBM-es nyitás, érződik benne az alapos *FRONT242* szeretet, a régi idők iránt érzett tisztelet, jól lehet rá trappolni, még ha akad benne némi bájos, sóhajtozós, sötét melankólia is. A **DEATH DANCER** viszont már a befáradós, záróra előtti 80-as évekbe tuszkol be, lámpaoltás, akár még összesimulva riszálás is lehetne, ha nem dobnának ki, mert vasárnap hajnaltájban járunk és sajnos zár a klub. A **RITUAL OF DANCE** kissé alulkalibrált, suttogós, latinosan szaggatott, fülledt, ugyanakkor kissé monoton mókázás, amolyan korabeli Techno Traxx. Az **1-9-8-9** tagadhatatlanul a *2UNLIMITED* előtti főhajtás, azonban van body-s zakatolása, ugyanakkor a **TWILIGHT ZONE** alap-

ja agyonhasznált, ráadásul 1992-es, tehát a kor nem stimmel. Aztán itt a **SCHWEFEL-K**, ami recsegős techno dance, de jó kis analóg basszusok vannak beleszóve, még kísérletezően potmétertekergető is. Az **URBAN TECHNO ADDICT** tisztán 90-es évek fakó feelingjét önti ránk, le se tudjuk mosni, ahogy a **DANCE OR DIE BABY** után sem, ez kapott egy remekül üvöltözős, maszkulinosított *PANTSER FABRIEK* remixet is. Az **I'M MENTAL SICK** és a **THIS IS YOUR BRAIN ON DRUGS** acidolt darabok, lehet rá veretni melóbból hazafelé rendesen. A **NIGHTCRAWLER** éjszakai bóklászásokhoz és körautókázásokhoz nyújt megfelelő háttérvibe-ot. A **5AM (I'M HIGH AGAIN)** a hajnali műszakba járó szerelőknek kínál némi hűvös és vadulásmentes ráhangolódást. A **DAS KLUB IN FRANKFURT** magasabb BPM-re húzott, a **PSYCHOTIC** konzervált bassline-okból és sutyorgós, füledten erotikus vokálfoszlányokból, meg szintiegércincogásból generál táncot.

Az All you need is Techno Body Music leginkább egy gyűjteményes válogatásnak tűnik a korábban élőzött műsoraiból szemezgetve, ennek fényében nem is csoda, hogy kissé hullámzó az album teljesítménye. Hol erősebb, hol gyengébb a hangerő, a samplekbe betárazott mintái nincsenek mindenhol alaposan lepucolva, régebbi, akár még kínosnak tűnő, recsegő, eurodance-es minták is akadnak itt bőven (pl. 2Unlimited), de ettől még egy meglehetősen izgalmas és jól táncolható 70 percnyi testtánczene a jutalom, bő 14 track-re tagolva. Ha a világot nem is váltja meg, de legalább egy eléggé reprezentatív és hangulatos áttekintést ad a korábbi évtizedek techno body-járól. Kollégák a *DEADLINE INDUSTRIES*-nál füleljetek bele!

FORCES: NEWBODY (2017)

A FORCES Alex Ackers (ausztrál, viszont már a berlini színtéren csapató) producer műhelye. Amilyen hirtelen robbant be a köztudatba az Overland számmal és elborult klipjével, olyan hamar vált köddé, utolsó életjele ez az EP, ami magán hordozza a formáció technikásságának számos egyediségét. A testmodifikáció és testvirtualizáció precíz dokumentuma.

Nem elég felmenni az Instára és a TikTokra, hogy elszörnyülködjunk, mennyire túlnemesített és torz lett az emberiség, ehhez látni kell az utcán botorkáló vagy ellenkezőleg, felszegett fejjel kattogó, high-class egyedeket is. Ezzel ellentétben a Newbody arról a precízen körülpisált elvárásmezőről szól, hogy a technológiát hogyan tudnánk arra fordítani, hogy még szebbek, kívánatosabbak legyünk, jobban menjen a Lycra-ba töltött feszes seggrisza, miközben ujjaink végéből vagy még nem vetjük ki a genetikusok injekcióstúit, vagy már mi növesztettünk hegyes tüskéket, hogy csak az férhessen hozzánk, akiknek ezt mi konkrétan meg is engedjük. A technológia és az önfejlesztés ugyanúgy elmagányosít, izolál, mintha egy nap Budapestről minimum Iklódbördöccére költöznél és ott próbálnál meg tartalmas szellemi-fizikai-spirituális kapcsolatokban gazdag életet élni öregkorodig. Menne? A testtől (mint tárolóedénytől, fizikai tokozástól) való szabadulás vágya egyidős az emberiséggel, ahogy a test használata és lecserélése egy upgrade-eltre is. A sci-fi zsáner nem győzi feldolgozni a sokféle elképzelést, hol jól, hol meg Cronenberg-féle trash formájában.

A **RUN** egy ritmusrohanásba, ködös cyberpunk jövőbe sodor mély basszusfutamok kíséretében. Sürgető imperatívusza alakformáló futkorászáshoz, externális rajongásokhoz, egyúttal önmagunk, testi degradáltságunk előli meneküléshez is magas effektivitással járul hozzá. Ami összetartozásba lett forrasztva, egyetlen napra sem szétválasztható (erre az anesztézia és a Halál képes), azt holmi futkorászással sem lehet kettéválasztani. A szövege ugyan alig érthető a torzítás miatt, holott jó lenne

leírva látni, de esélytelen, a bass pedig úgy löki be a dobhártyánkat, mint siket a kocsmaajtót.

Az **I DON'T MEASURE** (Nem méricskélek) egy méretes szkepszissel ér fel. A 21. század ezen szakaszán már abszolút mindent patikamérleggen méricskélünk a lelkünk kivételével. A fene egye azt a kurva 21 grammos feltérképezhetetlen totál kuszaságot! A perifériák, csillivilli kiterjesztések, okosóra, okosmérleg mindent megmond és a rossz lelkiismeretet (értsd: büntudat-áramkörünket) nyuvasztja folyamatosan („nem gyalogoltam, edzettem eleget, de túl sokat ettem, kalóriaszámlálás, alvásidő, adatdsungelek), a kockás has még mindig sehol, de menstruáció és Telehold előtt meggyúlik a szervezet vízzel (a férfiak stresszlevezetése és idegi ellensúlyozása keretében sörrel), aztán mégis mire fel volt jó az a sok erőfeszítés, ha egy zsáknyi mézeskalács lett elhantolva a belekben, hé? Megannyi kérdés, megannyi probléma, félvállra fektet sok modern, urbanus életmódegyéniséget, de még digitális tartalomgyártót is. Bezzeg vidéken nincs ezen agyalás, a Méjdiamárkt messze, apu delíriumban fetreng mint egész Pajkaszeg, nem tud bevinni, neked meg ki kell ganézni, megfejni a durranásig feszülő kecskéket, összeszedni a tyúktojást, pénztárszalag hosszúságú a todo list, és természetesen ezek a futurista hyper-real cybertech felvételek csakis nagyvárosi (nagybani húspiac!) dimenzióban és stressz-szinten értelmezhetők, azonban vidéken sohasem. Ahol az egy négyzetméterre eső hájtömeg korrelál a csöcsök és az ájulásig mátrixi kódfüggönybe göngyölt bebaszcsizás genézisi állapotával. Lüktetése jó, mint a korosodó szívé hajnalban,

mikorra kiürült az alkohol, a headplug fülben maradt, belealvás majd felriadás, még mindig ugyanabban a szarban vagyunk, ugyanabban a nyamvadt burkolatban fetrengünk, ugyanabban a torz valóságban, szóval ez is csak ugyanolyan ócska napnak indul. Nincs megváltás, nincs változás, menni kell lapátolni.

A **WE SHARED A LOVER** szintén olyan absztrakció, ami kizárólag a rohamtempójú metropoliszokban értelmezhető, Miskolc, Pécs, Debrecen csak legyintene rá. Persze mehet simán az ábrándozás hárm-as-négyes Kállai kettősről játékelméletmentesen, de a mintavételezés eredményességét meghatározza a játékelmélet kikotratlansága, nagysága, hibaszázaléka, felskálázása. Az esély a nullához konvergál, ezt inkább érdemes volna virtualizálni, mint túl hosszan és eredménytelenül várni rá, hogy a szeretőnk majd fölveti, föllibbenti, mint könnyű szél a hosszú szoknyát. Nagyon liberális és könnyűvérű technológiailag orientált és szegélykövető szám ez, ezért a konzervatív értékrendű, családcentrikus és illiberális érzelmű olvasóim most formázzák le a felszentelt terrás SSD-jüket, majd fizikai eszközeiket tegyék be 45 percre a mikróba 700 wattra, utána grillgyújtóskupacba tekerve fektessék le valahová és lobbantsák lángra.

Nekem az **IDOLIZE** a személyes kedvencem, több verzióban is hallottam, mindegyik meguralt, mint parasztot a lángolt kolbász. Néhol túlvezérelt, a level potméterre sikerült alaposan rátekeríteni, de ettől még katarzis és zakatolás, ahogy az **ICE** is, mindkettő Fresh Edit, talán pont ezért. Bámulatos, hamisítatlan cyberware/cybertech felvételek, reverbált vokál és

kerítésszagató basszusok, ami leszedi minden ilyesmire érzékeny hallgatóról a bugyit/boxert/tetszés szerint.

A **BELL OF LIGHT** már csak formakinyomón ömlő hangulathab, enyhén kántáló szakralitás, bűnmegebánás, feloldódás a fotonokban és térdre ereszkedés a testnélküliség, középtempón elkövetett levitáció előtt. Elgondolkodtató, hogy a valós halálunk, asztráلتestünk, megmoddingolt, alterezett tokozásunk pusztulása előtt mire is emlékezhetünk? Rorschach-tesztek fekete pillangóira? Széteső, neonsugarakba hányt glitch-képekre? Alaplapok forrasztási nyákjaira vagy a szintetikus, gyári műbőr valóságközeli tapintásélményére? Nem tudni. Viszont ez az EP sem visz közelebb a tudáshoz, ellenben dark electro klubpörgés szintjén ügyesen leképezi, modellálja, és valamelyest szépségesre is szintetizálja azt. Ha utána nem becsüliték meg a vég nélkül szőrösödő, izületi bántalmakkal terhelt és egyre ropogó testeteket, akkor azt ne fogjátok a Forces anyagára, ti tartózkodtok elég rossz állapotú tokozásban, ami már nem garanciális. Blokkja megvan még? Nem? Akkor nem tehetünk sajnos semmit. Ezzel kell együtt élni. Már ameddig még kitart.

Uniszex jellegű, a vágy titokzatos tárgya testi és alaki kötöttségű, sosem mondunk senkinek olyasmit, hogy „annyira jó a vázszerkezeted, hogy a hetedikre is felmásznék érte, mondd, hol szerezted?” A test zúrós háttérű és túlon túl előtérbe tolt, viszont csak kölcsönkapott eszköz, amely számos célt indukál, hogy aztán újra önmagához vezessen vissza. Erről a tánc jut eszembe, amely bár kinetikailag mozgásszenzorokkal rekonstruálható,

instruálható, visszacsatolásos természetű, azonban senkinek eszébe nem jutna alaposan virtualizálni. Egy kedves barátom szavai ugranak be, aki azt mondta egyszer: „Nálam a tánc mindig csak eszköz volt, de sosem cél”. A testtel is hasonlóan ambivalens a viszonyunk. Eszköz vagy cél? Mennyire komfortosan éreznénk magunkat egy számmal nagyobb vagy kisebb testben? „Ah, ma olyan gibbonszerűnek érzem a karjaimat, lehet talán az eggyel kisebb méretet kellett volna mégiscsak választanom, de azért ezzel könnyebben megvakarom a hátam közepét.”

A Newbody rózsaszín/pink csajosra vett borítója esztétikailag hézagmentesen illeszkedik a Forces többi kiadványaihoz, rajta a kopasz fejű, mikronnyi méretű ikonkészlettel, betűtípussal kombinált logóval és az elemek gondos elrendezésével. A 3D renderelt kecses kézfejről nehéz lenne eldönteni, hogy nőé vagy férfié (inkább férfié), azonban az ujjakkal együtt mesterségesen lett szép hosszúkásra nyújtva. Egészen a méhszájig vagy prosztatáig fel lehet vele nyúlni zökkenőmentesen, ha nem volnának az ujjbegyeken azok a fránya tűk. Viszont ott vannak, és nyilván okkal. Elidegenítő funkció ez, azaz egyértelmű és világos figyelmeztetés, hogy bármekkora is legyen a gerjedelem (van-e még egyáltalán?) abból semmi esetre sem lesz fizikai kontaktus. Ugyanis a test vadiúj, online katalógusból összeválogatott és megrendelt komponensekből állt össze, tehát sokba került, szóval megütlek, ha hozzám érsz. Ennyike.

A **NEWBODY** egy pengeéles, magas hangokkal és sodró lendülettel, fantáziadúsan megszerkesztett, egységes és koherens

anyag 6 egyedi tételben, mégis brutális Force-os hangzással. Teljesen ideológiamentesnek és erőlködés nélkül középre igazítottak, precíziós cybertechikai műnek mondható és fogható fel. Vagyis lefordítva: túlvisszhangosított, érthetetlen szövegű, de abszolút klub- és tánckonform, futurista album, ami jócskán meghaladta az idejét, senki sem figyelt oda rá eléggé. Mert önmagára és az új teste rezdüléseire figyelt. Nem megvehető.

A Newbody ereje a Forces erejéből és technikai skilljeiből származik, azonban ez nem fog akárkit csak úgy simán gerinc-re vágni, ezt azért el kell ismerni. Viszont aki hasonlóan progresszív, érdek nélkül modernizált, ellenben nem feltétlenül szögegyenes, magas tempójú zenéket keres, annak itt a rossz hírem: ez volt az utolsó. Ilyesmit a mostani zenei vagy vonagló test/hús-piacon nem találni már egyáltalán. Erősen kérdéses, hogy születik-e bármi, ami csak kicsit is megközelíti ezt a magas elektronikus zenei színvonalat. Az pedig elég szomorú, hogy ez az EP (ahogy maga a Forces is!) bármiféle laudáció nélkül súlylyedt el az egyszámos Bandcamp-tömegtermelések, profit- és érdekezérelt élményhajhászás taposómalmainak zajaiban és fékevesztett sebességében.

Kár érte. Kortalan, bűnös öröm volt ez, a folytatása rettentően hiányzik. Lehet meg se érdemeltük.

B1980: DISSONANCE & RESONANCE (2023)

A Polivoks, a Szovjetunióban 1982 és 1990 között elsőként gyártott, duofón analóg szintetizátor hatalmas sikerrel vetette be magát az elektronikus zenészek köreibbe. Nem csupán szokatlan, robosztus kinézete, hanem jól rezonáló, gépies hangzása és könnyű kezelhetősége miatt is tartósan megvette a lábát sok EBM és industriál gyáros műhelyében.

Szoftveres VSTI plugin-változatai még ma is sokaknak okoz feledhetetlen örömet a hangcsikarások során. A Polivoks iránti őszinte rajongásra építve a francia zenész, Bert Libeert (a *GOOSE* electro-rock banda dobosa) egy teljes instrumentális táncalbumot készített teljes mértékben ezt az analóg eszközt használva a gyártási munkálatai során.

A 6-szamos anyag inkább tekinthető ízelítőnek, EP-nek, mint egy teljes hosszal vezető albumnak, hiszen a nyitó **HELLO, MY NAME IS B!** csupán egy dörgedelmes hangú bemutatkozás és a koncepció, valamint a rajongás hátterének rövid ismeretése, míg az utolsó rövidke track amolyan altató hommage a *KRAFTWERK OHM SWEET OHM* c. felvételének. A címadó **DISSONANCE & RESONANCE** viszont már egy kimérten acélbetétes bakancsokat alaposan trappoltató felvétel, melyben lassacs-cán rétegről-rétegre pakol fel újabb táncolható hangszetteket.

Számomra szimpatikus volt, hogy a műfajra néhol jellemző módon beiktat kisebbfajta visszajetéseket, dallamos pihenőidőket, drámaiságot, feszültséget teremtő lentebb csavarásokat. Hogy aztán újra jól belecsapjon a lecsóba! Ilyen fogásokkal a kultikus *Gus Gus* is gyakran élt, hiszen mindig beválik! Otthon, klubban, logisztikai raktárban elkövetett táncgyakorlatokhoz, nagyvárosban kaktuszszemekkel mászkáláshoz, autópályázáshoz is kiváló felvétel ez! (Lehet a srác *SCHWEFELGELB*-en edződött.)

Az **ALUMINIUM BODY** ugyanezt a módszertant viszi tovább, bár szolidabb kezdési módot választ, szimpatikus ambientből, feszült ketyegésből és alig hallható sercegésekből robbantja ránk a főtémát, ami csupasz mint a frissen kifőtt csőtészta, de aztán rádob valami levágott csövű hajókürt-beat-et, szirénavinnyogást, és csak kerekedik a szemünk, de újabb meglepi a sűrű és három hangból álló analóg szintézis ráhúzása, vastag basszus és dob tetézi ezt be. Nyers, agresszív, felpumpál, majd visszavesz, el lehet tőle élvezni, én mondom!

Az **INDEPENDENT CIRCUIT** gyorsabb tempójával vág az eleve-nünkbe, pedig ez szonárhangokkal, visszafogott basszusfutakokkal serkent mozgásra. Én leginkább azt komálom benne, hogy nem durrantja be túl hamar, hanem óvatosan szögez a mélyebb sávokra kis cincogó magas rövideket, és ettől lesz valami üldözős, kalamolós hangulata az egésznek.

A **METAL ENCLOSURE** tényleg tisztára olyan, mintha fémdobozokat püfölné valaki, amire úgy lehet táncolni, hogy még

a frissen rakott laminált padló is felgöngyölödik tőle. Közben mindenféle denevérhangok húznak keresztül, mint az abaligeti denevérbárányban, és pont az ilyesmik együttese ad ki egy csöppet sem unalmas, de ugyanakkor eléggé seggleszagga-tós tánczenét. Az EP annyiból hazudik, hogy a disszonanciából vajmi keveset kapunk, annyira azért beteg hangokkal, csavarásokkal, örült tekergetőzéssel sincs tele, maximum egy kis pitch-móka fér bele, de ettől az egész koncepció még erősen vonalas, mondhatni tiszta, egyenes, rendesen mérnökölt munka.

A **HOME SWEET HOME** a végén maga a lelohasztás, régimódi brümmögés, a buli után parancsszóra lámpaleoltás, afféle nosztalgiaszerviz, legfélejebb altatónak jó. Nyilván lesz, aki ezt fogja bírni, de maga az EP nem elég hosszú ahhoz, hogy ilyen hamar kimondják a „nyughass!” parancsot, amit akkor szoktak nekem elsütöni, amikor én még épp virgoncmódban vagyok, de a másik inkább már aludna. Kár érte, beleférhetett volna még 2-3 Polivoks-kísérlet, aszfaltszaggasztás vagy ilyesmi. Az anyag részben emlékeztet az orosz *REVIZIA* anyagaira (a HIT_ISS05-ben írtam róla), szóval többet is el lehet viselni belőle, életkortól és nemtől függetlenül. Ez az EP viszont úgy jó, ahogy van, gazdagítja a szelektorok tárházát legjobbra tervezett klubestekre. Ugyan nem egy koncepciólemez, de aki valamiféle 2023-as fogadalom miatt testprojektet tervezett be magának elérendő célként, az tegye playlistre az első és utolsó szám kivételével a többi, és mozogjon rá ezerrel, mint a magasfeszültségre kapcsolt nikkelbolha, és ha elég kitartóan, elszántan csinálja, az eredmény sem marad el: sakkozni lehet majd a kockás hasán.

SEMANTIX: VIOLENT PROTOCOL (2023)

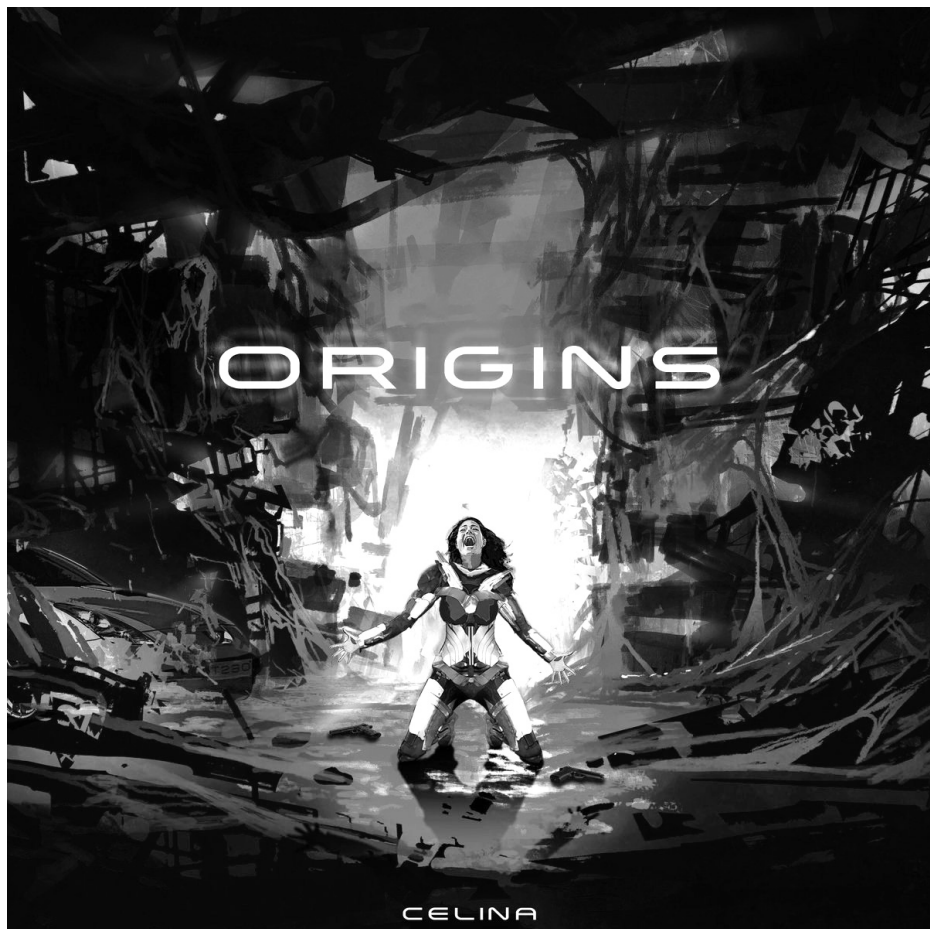
A Semantix Keaton Khonsari (Razorbumps, Narrow Head) szólóprojektje, a texasi undergroundban töltött évek eredménye, amelyeket Khonsari főként a szintézis és a gyártás betanulásával töltött. Fülbemászó, ritmikus basszusvonalai, feszült atmoszférája, old school EBM-mintái kétségbeeséssel, erőszakkal és hatalmi struktúrákkal ütköznek meg.

Miután Konshari megszerezte a matematika/informatika szakos érettségijét, felsőbb éves korában kezdett elmélyedni a matematika és a nyelvészet közötti átfedésekben, így előkerült Ludwig Wittgenstein, a nyelvészettel és a szemantikával, a jelentésközlés módjával elmélyült foglalkozás. Innen jött a Semantix projektnév is. A dobolás és a tanulás mellett elég jó alapot képeztek ezek, hogy rendszerezettebbé és célorientálttá váljon, a zenélésre pedig szisztematikus és kifejező folyamatként tekintsen a továbbiakban. Mellékprojektje már erre a vázra lett felhúzva, a Violent Protocol-t hallgatva ez nem is meglepő. Alapvetően az erőszak és a protokoll kombinációjáról beszélhetünk (mint az információs/kommunikációs elméletben). Imázsában is kifejeződik ez, egy kötött símaszkos figuráról beszélünk, lásd még az albumborítót, kép a képben, fel kell fedezni.

Az EBM-ben és ipari techno-ban rejlő vonzerőt nem mindig az éles ütések, a felduzzasztott ritmikus-ciklikus basszusvonalak adják, hanem a beléoltott kontextusfeszültség is. Amikor durvaság, szorongás, paranoia szivárog ki a B-kategóriás horrorfilmek dermesztő hangmintáiból, a régies CIA-interjúkból és mindenféle sötét, árnyékként követő kormányzati ember értelmetlen sutymorgásából. Ott található az a bizonyos titkos „harmadik” összetevő, vérfagylaló komponens, agypara. Az erőszaktól, egzisztenciális kétségbeesésektől, konfrontációktól és a hatalmi struktúráktól való elemi félelem gyakran része ezeknek a zenéknek, Semantix erre elég tudatosan bázíroz is. Az 5+3 tracklistből saját jogon zúzós instrumentális technoszerzeményből van több, ebből hármat remixeltetett is.

A **WHIPLASH** (Ostorszíj) valósággal szadomazo kíntás magas tempón engedve és mélyanalóg dobgéppel aládúcolva. A váltásokra érdemes figyelni, amikor a ritmusképlet megvariálódik és szaggatottabb lesz a csomagban a beat. A **LIKE A DOG** monoton szekvencerkalapálásnak hat, szerencsére néhol kap egy kis toldalékmodulálást, az extra rádobolás is sokat dob rajta. Klubkompatibilis darab, fel lehet szántani vele a táncteret. Jó benne az elektromos sercegő seprés, és az emelésbe beletolt sample is, aztán kezdődik előlről, míg egyszer csak ki nem huny. A **VIOL8OR** (Erőszaktevő) azért lett a kedvencem, mert fülbemáshzóvá tette az a bizonyos „Chemical Psychic” sample, amiből ütős basszusképletet faragott. Néha igen egyszerű, kisebb trükkökkel is fel lehet dobni az ilyen monoton technozenéket! Van benne pulzálás, emelés, rávetés (fokozatosan emeli bizonyos sávok volumenét, aztán hirtelen ráhajít egy erős dobsávot). A **DISILLUSIONED** is igen figyelemreméltó darab, a mélyről morajló, ismételtgetett férfihangtól jeges ár kúszik fel a tarkónkon, vékony vasak kalapálnak be oldalról, szétapítja a hangmin-tát két csarnornára, picike szintilead is bejátszik néha. Öt perc talán sok belőle ülve hallgatva, de mozgás vagy tánc közben máshogy telik az idő. A **RECOIL** is használ archívna-túnő beszédfoszlányokat, ilyenkor ütközik az erőszak és a protokoll csak igazán. A szám közepétől átmegy korai *FLA*-stílusba, de aligha lehet belekötni, ahogy abba sem, hogy szonikussá és történel-mivé puhul fel a vége. *AUTUMNS*, *BALVANERA* és *MOTHER JUNO* hol minimalista, hol pedig erősen roncsolt, visító remixeket készített, ezek sem rosszak, de az eredetiket én jobbnak tartom. Minőségi tánczene ez, de ha idegbe jössz, akkor is felteheted.

CELINA: ORIGINS (2022)

Emlékszem a napra, mikor Celina (Magyary Vanda) bemutatkozott a Klánban. Egyből olyan érdeklődés övezte, amelyet ritkán tapasztalni. Cyberqueen - így emlegetik. Rá is szolgált, hogy emelt fővel viselje ezt a nevet, elvégre kemény munkával valami olyat tett le az asztalra, hogy utána meg kellett csavározni a lábait. (Mármint az asztalnak, nem Celinának.)

„Zenét írok az embereknek, látomást adok nekik, akárcsak egy festmény az elméjükben”

Celina

Kifejezetten kedvelem, amikor egy előadó albuma (sőt, mi több, a karaktere) mögött történetek, fantáziák, rejtély és átgondolt koncepciók lapulnak. Az Origins (Eredet) még ha nagyjából instrumentális anyagról is beszélünk, mint Celina legtöbb munkájában, abszolút magában hordozza ezt. Itt van ez a csinos fiatal, tehetséges lány, aki - akárcsak egy sci-fi sorozatban vagy számítógépes játékban - egy tudatosan felépített cyberpunk karakterként követel magának teret. Zenész és harcos, akinek szuper high-tech outfitje és egy hön szeretett Toyota Celica-ja is van. Nem tudom, kell-e ennél komolyabban összerakott imázs. Celina ezen albumán (szavak nélkül) a múltjáról és motivációiról mesél egy sci-fi sztori keretei között, amelyben a szerelem, gyűlölet, árulás és technológia is keverednek. „Minden meghibásodás valami erősebb kezdete!” - üzeni az alkotó, akinek a rajongói (ráadásul nem is kevés!) már Cyberarmy-ként vannak jegyezve! Ez kicsit most a kpop körüli rajongói mintázatok analógiáját juttatja eszembe. De jó tudni, hogy létezik ilyen is, és jelzi, hogy elérkeztünk annak a jövőnek az elejéhez, amitől a cyberpunk a technológia, a társadalmi kapcsolatok, a gazdaság, a környezet egy közös disztópikus világképben sűrűsödnek össze a marketingstratégiákkal, amolyan néhol csomós, lisztes mártásként. A digitális stream megjelenés mellett USB datashard card a fizikai hordozója, ez magyarul sima kártyaalakú lapos pendrive.

Nem gondoltam volna, hogy ez a megoldás még tartja magát, de ezek szerint igen. 9 szám, háttérképek, 33 oldalas cyberpunk képregény, és Celina póló jár még a csomaggal. Semmi nem lett a véletlenre bízva, minden alaposan ki lett itt találva, az artwork pedig önmagáért beszél, stílushű és szemkápráztató. Sok underground előadó nem foglalkozik ennyit az imázsával és ha bárkiben felmerül a kérdés, hogy Celinát most tulajdonképpen hová is soroljuk a maga fantáziavilágával és cyberbasspunk zenei platformjával, akkor erre nem én fogok választ adni. Középtempós, jól táncolható, basszusvaskos technozene ez, sokféle skatulyába bele lehetne tuszakolni, de ahhoz nem fér kétség, hogy abszolút önazonos. De van is háttér mögötte, hiszen barátjával, a lengyel „szintén zenész” *LIGHT4STORM*-mal (Marcin Sawicki) megalapították a *SHADOWS AND MACHINES RECORDS*-ot (röviden: SAM Records vagy SAMRec), ami kiadóként és közösségként is működik, támogatást nyújt ugyanis a hasonszőrű elektronikus zenei producereknek. Celina mindezzel együtt és párhuzamosan kezdett el dolgozni egy PC-játék filmzenéjén, és azt tervezi, hogy a jövőben jobban elmerül a filmzenék komponálásában is. Szép tervek, minden smakkol. Szerintem fog ez menni, az építkezés folyamatos, minden csak idő kérdése.

Celina dark synthwave debütáló albuma (**PAST PERFECT FUTURE**) után a középtempós/cyberpunk hangulatú stílust választotta, második albuma (**DIGITAL WARPAINT**) már szintlépés volt, tudatosabb és szilárdabb alapot jelentett a live-szettekhez. Van tehát az egész pályájának egy folyamatos „buzz-generator” hatása, számonkénti haladás zajlik, ezt szeretik az algoritmusok.

A sajtreszeléshez tudnám hasonlítani, amikor pár kis gilisztányit dobnak ki a közönségnek, de ez a 21. századi digitális marketing FOMO-elve, totális és kötelező attention-management. Adj oda nekik 2 sort, de ne engedd lankadni figyelmüket egyetlen csatornán sem! Nincs idő 2-3-5 évet várakozni egy teljes konceptalbumra, nincsenek vágyakozó, rajongói összedörzsölt kezek és csillogó tekintetek. (és ezzel most talán egy kicsit még múltba révedező boomer is voltam.)

Az Origins egymástól eltérő, eszközkészlete miatt mégis homogén felvételei EBM, dark techno/electro, cyberpunk, sci-fi soundtrack köntösben, vastag, feszes hangzásban szólalnak meg. Sok zenéjét kiemelhetném, de nehéz választani, mindegyik csillogó króm és neonöntet, még industriál kontaktanyagokat is tartalmaz. Leginkább a **BETRAYAL** talált célba, ez a legalacsonyabb tempójú szám, a futkosó dallamok, szekvencerek szépen kiadnak egy hűvös cybertech érzelmi hangulatot. A **HUMAN NATURE** ezt ügyesen göngyölti tovább, bejönnek az alkalmazott rideg és kegyetlen robotbeszólások. A **HERO BORN** tipikus PC-játék zene, a 90-es években minimum ölni tudtunk volna érte (voltak amúgy ilyesmik, csak nem ennyire technikásak), emiatt Celinát szívesen klónoznám, belökném a motyójával együtt egy időgépbe és visszaküldeném a fiatalkorunkba, hogy ott is tegyen boldoggá minket a feszes-fegyelmezett muzsikájával. Viszont várni is megérte rá, különösen azért, mert női zeneszerzőkből kevés van a szintéren (nálunk). Egyetlen bajom vele, remélem meg fogja ezt érteni: nekem nagyon hiányoznak a vokálok, a dalszövegek. Volna hely ott még a storytellingnek!

INDUSTRIAL EUROPA / ROMÁNIA

ROMÁNIA

A román zene nem talál rád!
Neked kell megtalálnod!

Mielőtt a zene lebonthatta volna a teret és az időt optikai kábelen keresztül, furcsa módokon terjedt el a világban. A Nyugat jól bejártatott iparágain és médiacsatornáin túl a másolt kalózszalagok és a katonai bázisrádió állomások a pop, a rock, majd a hip-hop és az elektronikus hangzás valószínűtlen eszközei voltak, amelyek szárazföldön és tengeren át utazva végül külföldre megérkeztek. A modern kor újrakiadásai segítettek csupán rávilágítani a különböző helyekről származó csodálatosan egyedi zenékre. Románia zenészei hiába voltak termékenyek a 70-es és 80-as években saját szülőhazájukban, hangjuk nem törhette át az államhatárokat, és alig hallhattak hivatalosan külföldön kiadott zenéket az emberek.

A zenetörténet rögzítése hajlamos ellipszisekre és legendákra, tények hiányában pedig szubjektív visszaemlékezésekre, főleg, hogy a zenetörténetük fejlődésének nagy része a kommunizmus, a cenzúra bevezetésének időszakában történt. Ez idő alatt, különösen az új technológiai eszközök megjelenésével, a román zene a zenészek és a futurisztikus hangzások új hullámát élte meg. A huszadik század második fele különféle hangzási kísérletekkel rakta le az elektronikus zene alapjait, melyekkel román zeneszerzők az ottani kulturális avantgárdot építették. Romániában azonban az ipar még nem teljesen kiforrott, a mainstream pedig olyan, mint egy nagy sziget, amely monopóliummal rendelkezik a rádióban és az összes csatornán. A mai Románia bizonyos szempontból kívül esik Európa többi részének főbb kulturális csatornáin. Míg gazdasága jelentősen fejlődött az 1989-es forradalmat követően, amely véget vetett Ceausescu uralmának, a 2000-es évek végén bekövetkezett recesszió megakasztotta növekedését, és ezzel együtt zeneiparának fejlődését is.

Azonban ha a román dark underground zenei világot szeretnénk alaposabban feltérképezni, az bizony elég nehéz vállalkozás lesz. Hevederekkel, kampókkal, bányász fejlámpával aláereszkedve sem fogunk különösebben nagy és ámulatba ejtő választékot találni, ennek okai pedig alighanem a társadalmi berendezkedésben és az átnevelésben keresendők: ha a szocializmus ottani adaptációjában a támogatott kategóriáktól bárki is eltért (akár csak fejben is), az könnyen megkockáztatta ezzel a börtönt és/vagy kirekesztést.

Közismert sikeres román áttörők, de az undergroundhoz semmi közük

Ha a román elektronikus zene világát vizsgáljuk, akkor elsöre tutifix, hogy a nemzetközi porondon abszolút sikeresnek számító exporttermékbe, az Enigmába fogunk beleszaladni, mint kés a vajba. Ez annyiból nem stimmel csak, hogy az **Enigma** nem román exporttermék, ugyanis az alkotója önmagát exportálta a jobb adottságokat kínáló Nyugatra. Az 1957-es születésű, német-román **Mihai Crețu** (Michael Cretu) zenész, énekes, dalszerző és lemezproducer ugyan még Bukarestben kezdte zenei tanulmányait, azonban utolsó vizsgáját 1978-ban már Frankfurtban tette le. A világsikert 1990-ben érte el az Enigma című, kántáló, gregorián szerzetesekkel megspékelt, new age projektjével. Ez nagyon hamar Európa-szerte úgy lett sláger, hogy kilógott az összes akkor menőnek számító alternatív és mainstream műfajból. Azonban nem gondoljuk azt sem, hogy az undergroundban a dark gothic műfajra ne fejtett volna ki azért valamiféle hatást, mert de.

Másik ekletáns példa, ami nem csak eszünkbe juthat, de sajnos kitörölhetetlen is, az eurodance örület idején, 2004-ben felbukkant moldovai (nem román) **O-Zone** popzenekar, amely a **Dragostea Din Tei** (A hársfa szerelme) című rütyizős számmal ostromolta a slágerlistákat. Nálunk az Irigy Hónaljmirigy “Numerakirály” címmel készített paródiát belőle, de ugyan mi-

nek? Mielőtt mélyebbre hatolnánk a román undergroundban, ezt a két előadót azért is fontos volt megemlíteni, hogy megfelelően érezzük a kontrasztot. Lesznek itt még bőven csavarok!

Manélék és esküvői bulizenék - mint lehetséges utak a pszichedéliába

A román folklór, a népzene és a Törökországban, Görögországban, Bulgáriában és más szomszédos országokban gyökerező (sokat szidott) manélé népzenei alapú populáris zenei műfaja a Balkánon is, de különösen Romániában népszerűnek számít. Ez a főként romák által játszott műfaj, melynek fő témái a szerelem, a szerelmi csalódás, családon belüli viszályok, rivalizálás és természetesen a pénz. Vannak benne elemek olyan zenei stílusokból, mint a rock, a pop, a rap, a diszkó, a jazz, a filmzene, az 1980-90-es évek könnyűzenéje stb, de még az ismertebb, már befutott zenei darabok részleteit is pofátlanul átveszi. Az első modern manélék a domináns hegedűk után már elektronikus ritmusszekcióval is gazdagodtak, és szerencsére sírva vigadós kesernyősége ellenére messze elkerülte a szubkulturális szürkezőna alig feltérképezhető övezeteit. A klasszikus manéle visszatükrözi a pszichedelikus zene azon tendenciáját, hogy átlépi a geopolitikai határokat a transzcendens zenére törekedve, de ennél messzebbre amúgy nem mutat.

Miközben 1990-ig az avantgard és retro-futurista irányzatok, nyugati alternatív zenék és underground kísérletek vagy

performanszok, de még a modernebb elektronikus hangszerek elől is gyakorlatilag hermetikusan el volt zárva az ország, addig a manélék mellett a mainstream pop-rock számított egyedül üdvöztetőnek és elfogadottnak. Tudjuk, hogy a nehézségek és szenvedések története termékeny talaj volt és mindig is az lesz a nagy művészeti áttörésekhez, zenei paradigmaváltásokhoz. Akárcsak a techno születése a haldokló Detroitban, a meleg és latin közösségek New Yorkban a Paradise Garage idején, vagy a fekete rabszolgák hatására felfutott jazz és blues terén. Romániára ez a zenei innovációs potenciál aligha érvényesíthető, hiszen mindent két lapra tett fel: a népzeneire, valamint a giccses, olcsó, kevert, húros-pöngetős dallamokra.

Romániában az emberek nagyon ki voltak éhezve az élvezetekre

Volt egy rövid időszak 1965 és 1971 között, amikor Nicolae Ceaușescu először került hatalomra. Románia megkérdőjelezte a Szovjetunió uralmát, és megnyílt a Nyugat felé. Kiváló alkalom volt ez az új kísérleti hangok áttörésére a vasfüggönyön. A '60-as évek pszichedelikus és progrockja nagy hatással volt az akkori alkotókra. Kolozsváron (Románia második városa) azonban korlátozottak voltak a zenefelvételi lehetőségek. A zeneipar nagy része Bukarestben működött, az ország egyetlen állami kiadója, az **Electrecord** köré összpontosulva. Emiatt jó páran csak otthon rögzíthették zenéjüket orsós magnóval szalagokra rétegezve és feldarabolva még a gitár

felvételeit, hogy ezáltal lehetetlen dallamokat hozzanak létre. Miközben Ceausescu rezsimje a 70-es és a 80-as években egyre erősebbé vált, a diákok által szervezett fesztiválok kiutat jelentettek olyan zenészeknek, akik a kormány által jóváhagyott mainstreamen kívül tevékenykedtek. Az elnyomó rezsim nem adott lehetőséget arra, hogy a művészek kifejezhessék önmagukat. Amikor egy együttes koncertezni jött, mindenki csak kiabált, a hadsereg nagyon dühös volt, mert a közönségnek nem volt joga még kiabálni sem, az emberek mégis rohantak a színpadhoz, és egyszerűen nem tudtak ellenük mit tenni. Zenészként élni az 1980-as évek Romániájában azonban iszonyú nehéz lehetett.

Barkácskoszmikus pszichedelikus rock

Rodion Ladislau Rosca volt az egyik ilyen példa, aki megalapította a **Rodion GA**-t azzal a céllal, hogy élőben adja elő a vadul futurisztikus és pszichedelikus dalait. Alkotásait tartalmazó kazettáit elküldte a helyi kolozsvári rádióállomásnak is. A Rodion GA furcsa lábjegyzetet Románia gyér kísérleti zene-történetében, elveszett úttörő csak. 2009 körül egy **Sorin Luca** nevű dokumentumfilm-készítő azonban felkutatta Roscát, aki a vidéki Aschileu Mare faluban élt, hogy filmet készítsen róla **Imagini Din Vis** (Álomképek) címmel. Luca dokumentumfilmje Rosca különönc életét mutatta be egy lepusztult parasztházban, ahol állatokat gondoznak, zöldségeket termesztenek, barkácsolási projektekbe kezdenek, hangfalakat

építenek és javítanak, kellőképpen zűrzavarral körülvéve. Ezenkívül bemutatta néhány elveszett zenei kísérletét az archív koncertfelvételek és kolozsvári helyi rádióadások felvételei mellett. Luca dokumentumfilmje erős löketet adott ahhoz, hogy ezeket a fragmentumokat elkezdjék gyűjteni, feltárni, dokumentálni, archívumokat építeni. Az eredménye meglett: 2013-ban a brit **Strut Records** kiadta a **The Lost Tapes** válogatást, amely 1978 és 1984 közötti felvételeket tartalmazott. Addig ezekről igen kevesen tudtak, de onnantól beindult a digitalizálásuk.

„Pontosan azért, mert nincs lehetőség, van lehetőség”

„Először 1969-ben vettem fel a dalaimat, hogy ne veszítsem el az ötleteimet” – magyarázta Rosca. „Letérdeltem egy mikrofonnal a lábaim között. Aztán hozzáadtam a második hangot, majd a gitárt, majd az effekteket, és rájöttem, milyen jó, hogy magam is több sávból álló felvételeket tudok készíteni.”

Idővel Rosca zenélése ambiciózusabbá vált, amikor szalagszeleteket vágott és ragasztott össze, hogy új szekvenciákat hozzon létre, áttervezte és átprogramozta a gitárriffeket, késleltetett effektusokat hozott létre, és teljesen új számokat készített a már felvett hangokból. Az eredmények tagadhatatlanul egyediek, nem is beszélve arról, hogy az adott időben és helyen teljesen látnokiaknak is számítottak. „Minden gitárhangot külön vettem fel – magyarázta –, és mivel a szalag nem indult el

pontosan, ezért szintetizátor hatást keltett. Sokan kérdezték is tőlem, hogy milyen szintetizátorod volt?, de nem mondtam nekik semmit.” Analóg eszközöket használt, de digitálisan gondolkodott, mintavételezett és loop-olt. „Ha más zeneszerzőkkel vagy zenészekkel hasonlítunk össze, egyáltalán nem voltam túl jó hangszeres – vallotta be Rosca –, mert erre nem volt szükségem. Az agyam mindent lépésről lépésre készített, és minden sorozatot egyedül rögzítettem. A gitárosok azt kérdezték tőlem: Hogy csináltad ezt? Mert olyan szekvenciákat használtam, amelyeket lehetetlen volt lejátszani, és egyáltalán nem értették, hogyan is csináltam.

A totalitárius állam szorításában lévő országban kevés volt a lehetőség egy alternatív zenész számára. A szétszórt és ritka televíziós szereplések és rádióadások egyszerűen nem voltak elegendőek az élethez, de máshoz se nagyon.

Vékony szakadék a mainstream, az underground és az alternatív szcena között

Bukarest, a főváros és az ország többi része között helyszínek, kollektívák, művészek tekintetében a szakadék meglehetősen szembetűnő, mivel nem sok helyen lehet megjelenni. Rendkívül fontos volna, hogy a közönség hozzáférjen egy olyan klubhoz, amelyről pontosan tudja, hogy jelentős munkát végez a színtér életben tartásában. Kolozsváron például néhány bulit

a város ipari részének nagy raktáraiban rendeztek meg, de már Bukarestben az infrastruktúra hiánya miatt ezt nem tudják megtartani. A kolozsvári **Gazette Club** valószínűleg azért is volt a legfontosabb, mert megalapozta a város számos underground színterét. Ugyanakkor a temesvári szabotázscsapat is remek munkát végzett az ottani bulik szervezésében. A hatóságok azonban soha nem állnak az underground zenei mozgalmak pártján, mivel ezek többnyire dacolnak a status quóval. A hatóságok nem hisznek a klubkultúrában, nem is támogatják azt semmilyen kézzelfogható vagy értelmes módon. Leginkább figyelemelterelőnek tekintik, ahelyett, hogy fölfognák, hogy önmagában véve is a kultúra komoly részének számítanak.

A ro-minimal mint nemzeti underground techno műfaj

A román underground hangja a fentebb leírtak miatt ezért csöppet sem az industriálban vagy az electronic body music-ban szökkent szárba, hanem a ro-minimal-ban. Ezt a rendkívül minimalista hangzást, amelyet egyesek microhouse-nak és/ vagy minimal techno-nak is neveznek, alapvetően az ismétlést előnyben részesítő, lecsupaszított esztétika jellemzi, akár csak a tipikus house. A kick dobokat, hi-hatokat és más dob-gép-mintákat kattánásokkal, statikus feszültséggel, kis zajjal járó, rendkívül rövid mintákkal cserélik ki. Bár ez a műfaj először nem is Romániában jelent meg, az ottani neves DJ-knek és producereknek sikerült művészeti formává varázsolniuk.

Egyre többen kezdték használni a “ro-minimal” kifejezést annak leírására vagy elnevezésére, azonban ez se nem techno, se nem house, hanem valami a kettő között, benne egy kis sötét és mély román hangulattal. A dobprogramozáson és a hangzási újításokon kívül volt még valami a zene általános filozófiájában és esztétikájában, amitől olyan különleges és keresetté vált ez a vonal. **Rhadoo, Raresh** és **Petre Inspirescu**, ismertebb nevén **Arpiar** voltak az első és legismertebb romániai DJ-művészek, akik megtalálták a minimál elektronikus zene tökéletes kifejezését és jó hangtechnikáját. A 2000-es évek elejét jellemezte legfőképp ennek az irányzatnak a fejlődése. Alapvetően a román electro-zenészek egyetlen művészcsoporthoz egyesültek, azonban nem lehet kijelenteni, hogy egészen stabil és látványos mozgalommá nőtt-e volna ki magát. Romániában már az is undergroundnak számít, ha a közönség igényeit kielégítve szinte megszakítás nélkül, mély és monoton dörömböléssel telik a hétvége sötét klubokban vagy épp erdőkben. Nyilván sejteni lehet ezek után, hogy az underground szintér rendkívül kicsi és korlátozott, igaz ugyan, hogy lassan és óvatosan növekszik, főként a deep house, tech house, minimal electro vagy éppen hip-hop és metál területén. Azonban kétségtelenül több évtizednyi bepótolnivalója van, és ez a közönség és kollektíva kinevelésére is igaz. A hozzáférés és elérés nehézkessége amúgy is minden alternatív szintérnek a buktatója, ezt mi is tudjuk itthon, bár jobb helyzetben vagyunk, mint szomszédaink.

A komolyabb múlttal rendelkező, kísérleti zenei és művészeti bukaresti **Rokolectiv fesztivál** elkezdte ugyan elültetni

az experimentalizmus magvait, hogy némiképp inkubátorként szolgáljon a fősodor-kultúra homogenizáló hatásainak ellensúlyozására és a kevésbé hagyományos zene iránti fogékonyság táplására. A Rokolectiv alapítója, Cosmin Tapu az Electronic Beatsnek adott interjújában foglalkozott a szakadékkal: „Bukarestben a mainstream zene vagy tech-house, vagy... hogy is nevezzem... post-minimal house” cucc” – mondta. „Ez nagy dolog Romániában úgy tíz éve, és soha nem hal meg. De nem is fejlődik, valahogy beleragadt a saját buborékába.” Az alternatív hangzás részben az ún. „rominizmusra” és a környező kultúra kevésbé vonzó aspektusaira adott reakciónak tűnik, melyek ellenzői szerint ez a patriarchátus, a szexizmus, a homofóbia, a nacionalizmus és a romák elleni rasszizmus.

Temesvár mint fesztiválközpont és szubkulturális melanzs

Temesvár szubkulturális melanzsa tűnik a legérdekesebbnek, amely a 90-es évek után robbant ki, egy ernyő alá gyűjtve a legtöbb zenei műfajt. Szolidaritást és kohéziót generált rajongói között. Infrastruktúrája a (poszt)indusztériális terek sokaságával a 90-es évek után a zenei szubkultúrák fejlődését szolgálta, egészen addig, amíg el nem nyelte őket az ingatlanpiaci spekuláció mindenféle értékes kulturális teret eltörölni képes agresszivitása és terjeszkedése.

A 90-es évek közepe után indult Románia legnagyobb bar-kácsoló elektronikus zenei, médiaművészeti és kísérleti zenei fesztiválja, amely minden műfaj rajongóit összehozta, hogy fejüket és testüket csóválják az elektronikus zenékre, még akkor is, ha ezért több száz kilométert is kellett vonatozniuk. Az underground elektronikus zenei szcénát 2010-ig némileg egyesítette is a TMBase fesztivál, amely összehozta a DJ-ket és a producereket olyan műfajokból, mint a drum and bass, breakbeat, dub techno, elektronikus rock, stb. A TMBase együttműködésének eredménye az **IDM Makunouchi Bento**, akik a Bandcamp-en kiadott anyagukkal hívták fel magukra a figyelmet. Szintén figyelemre méltó a **La Strada Music** kiadó, amely olyan neveknek adott otthont, mint a **Silent Strike**, **Yvat** (belga származású, termékeny IDM-producer, székhelye Bukarest), az **Electric Brother**, a nu-jazz outfit, **Aievea** és mások. A fesztivál a város legprogresszívebb rendezvényének számít még ma is.

Underground Timisoara Festival

Ez egy punk, post-punk, alternatív, industrial, hardcore fesztivál, amely a 90-es második felétől sok temesvári fiatalra ösztönzött, hogy ne legyenek egyszerűen csak hallgatók,

hanem alapítsanak zenekarokat és lépjenek is színpadra. Az 1999-es élőben rögzített hanganyagon a kazettaborító a fesztiválplakát kommentárját is átadja:

“... egy lehetséges jövőkép egy egyre szennyezettebb atomcivilizációban, amelyben a környezetszennyezés miatt is romlik az átlagember helyzete. Egy lehetséges valóság ez, melyben ha tudod, hogyan kell nézni, megfigyelni, akkor csak olyan embereket fedezhetsz fel magad körül, akiket maszk borít, akiknek förtelmessége arányos a mosolyukkal, jó érzékükkel, átláthatóságukkal. Olyan valóságot látsz, amelyben a legkisebb gesztus is úgy van irányítva, mint egy szerep, mint egy társasági tánc.”

A 90-es évek előtti temesvári (és összességében román) zenéből erősen hiányzott a tiltakozó szellem, amit kompenzált a forradalom utáni robbanás, amikor nagy nehezen megszületett a punk, amely a **Haos** zenekaron keresztül Temesvárról tört ki és át egész Romániába. Más zenei szubkultúrák, mint az elektronika, a hip-hop vagy a black metal aztán felpuhították a hegemon, rock által megszállt tájakat. Minden sodrásban van még, semmi sem tűnik befejezettnek vagy véglegesnek.

A legsötétebb román dark underground alapáramlatok

Ha olyan román előadók után kutakodunk, akik nem elégedtek meg az egyszerű és olcsó stílusmásolással, hanem bele mernek nézni a feneketlen kútba és egyénileg kialakított sötét hangot is képesek voltak társítani hozzá, akkor bele kell fussunk a **Borusiade** és a **Tanz ohne Musik** munkáiba.

Borusiade

Miruna Boruzescu nem egy tipikus román DJ. Hangzása egy másfajta, sötétebb alapáramot idéz. Debütáló nagylemezét, az **A Body**-t elég hamar felkapta a nagyközönség. A Borusiade zenéje tágabb értelemben is jelentős, mint önmagában az átgondolt elbeszélés és a szép kompozíciós stílus. A sötét diszkó, John Carpenter-szerű arpeggiók és EBM árnyalatú dobkészletek iránti vonzalmát nem leplezve az A Body hasonló esztétikát mutat, mint korábbi munkái, de az album egészét egy olyan élénkítő energia hajtja, amelyről Boruzescu azt állítja, hogy „lépés a fénybe”. A tavaly októberben megjelent **Silent** című kislemeze mélyen hipnotizáló és ritmikus táncparkettvágás.

Az album alaptermatikus koncepciójából, amely a zenei feldolgozásokban és magukban a dalcímekben is álomszerű át-

alakulások sorozatát követi, Boruzescu filmrendezői múltjára mutat rá. „Az A Body a személyes naplómmá vált – mondja –, ahol minden zenei elem az életemben valaminek a filmzenéjévé vált. Szeretem ezt a fajta narratív epikus történetmesélést.” Szinte minden számban énekel, távoli, burkolt hangja mantra-szerű ismétlésekben teremt jelentéseket, amelyek megváltozott tudatállapotokat idéznek elő. Az A Body kislemezén kívül az „An Aquarian Feeling” és a „Dormant” című számok talán a legfigyelemreméltóbbak az albumon, amelyek az újhullám és az ipusztriális slo-mo hibridjeit idézik meg kontemplatívabb dallamívekkel. Ha a Borusiade felgyorsuló sikere az eljövendő változások bármilyen barométere, akkor folyamatos paradigmaváltásra számíthatunk Románia zenei irányzataiban, és az ország feltörekvő tehetségeinek, különösen a zenész művésznők növekvő jelenlétére. Boruzescu egyelőre azt reméli, hogy több saját zene generálásával ösztönözheti a fiatal generációt, hogy erősítse hangját. – Örölnék, ha többet hallanék – mondja. „De legalább általában sokkal több kísérleti jellegű művészet történik Bukarestben. Még akkor is, ha egyelőre véletlenül tévednek oda az emberek. Ez jó, mert legalább megtörténik.”

Tanz ohne Musik

Dan Serbanescu különleges **Tanz ohne Musik** (Tánc zene nélkül) projektje már 2011 óta szállít produktumokat analóg és digitális szintetizátorokra, sampler-ekre és dobgépekre hangszerelve. Sötét zenéi mind érettek, zeneileg, szövegileg és

artwork szempontjából is kifinomultak. Zavarbaejtően kimunkált avantgard underground, amely Monte Cazazza, Death in June és talán a The Anti Group (TAGC) jazz-es eszközkészleteit, de az Absolut Body Control jegyeit is reciklikálja. A beszédének orgánuma és kristálytisztasága angolja megdöbbenésig hasonlít az említett elődeire, számainak kíméletlen lassú és teátrális tempója teszi különösen érdekessé a projektet. Titka abban rejlik, hogy a kompozícióit bevonja egyfajta vészjóslóan sötét tónussal, melyet hol apró zajok, hol trombita, gitár, szaxofon tesz kiszámíthatatlanná. Legutóbbi albuma, a gyönyörűen komponált, egységes és egyenletes **Babes of The Abyss** szinte hipnotizál, lassan vonszol le a mélybe, aztán jól ott is hagy. (lásd: **Tanz ohne Musik** recenzió ebben a számban)

Román avantgárd, electro ipari metál, crossover és dark ambient formációk

A **Mekanik Şef** (Mechanikus Főszakács) ismertebb román industrial rock és EBM beütésű formáció 2002 tavaszán alakult Brassóban (Zărneşti) Lucian Ion kezdeményezésére. Ion 12 év után tért vissza az Egyesült Államokból, és hozta a projekthez szükséges felszereléseket. Bukarestbe költözésük után a saját otthonában nagy büszkeséggel berendezte két hónap alatt az Industrial Noise Room Studio-jukat. Szerinte independent művészeknek nem szabadna másokra szorulniuk, hanem meg kell teremteni a kreatív folyamatokhoz a saját hátteret. A terv az volt, hogy a Mekanik Şef saját anyagai mellett egyfajta hub-

ként más ipari zenék felé kacsintgató bandák előtt is nyitva áll a stúdió, ennek teljesüléséről azonban nincsenek információk.

Az ALTERNATIVA ROCK 2003 versenyfesztivál keretében a CLUB A-ban debütáltak, majd klubkoncertek sora következett. A zenekar fellépett a REMIX UNDERGROUND-ban, a TVR2 akkori "industrial rock" témájú műsorában, valamint az MTV ALTERNATÍV ROCK adásában is. Az első színpadi fejlesztéseik után a zenekar 2004-ben az ország több városában fellépett, többek között Kolozsváron, Marosvásárhelyen és Brassóban, illetve előzenekarként a heavy metáltoló CARGO és az IRIS rockbandák előtt is játszottak. A Mekanik Şef-et tehát sugározták a tévében, interjúkat adtak a nemzeti rádiónak, vagyis nem csupán rácáfoltak a "különc underground zenék sosem jutnak be a mainstream médiába!" alaptételre, hanem zászlóvivőivé, kvázi nemzeti képviselőivé is

váltak az electro industrial műfajnak. Igaz, saját hangjukat azért elég hosszan keresték. A Rammstein, NIN, KMFDM befolyások tagadhatatlanok, hol erős gitárzúzással, hol meg inkább robotikus hangokkal igyekeztek különféle társadalmi üzeneteket célba juttatni. Lucian Ion (vokál, billentyűk), Dan Bărbulescu (gitár), Dan Virgil (groove machine, háttérvokál) szinte kötelezően hozták az örült technológiai megszállottságot: áramköröket, színpadi kiegészítőként mindenféle cyberkacatot és elektronikai hulladékot aggattak magukra, ami azért meglehetősen viccessé tette a produkcióikat. A banda tagjai úgy vélték, hogy a stílus népszerűsítése és más előadók megszólítása az ő missziójuk, a gitár és az elektronikus dob kombinációjából, valamint a samplerek és billentyűk által produkált ipari hangzásokból azonban nem indultak vírusként terjedő, feltörekvő fiatal bandák. 2004 nyarán a Mekanik Şef exkluzív gyártási és forgalmazási szerződést írt alá a Soft Records-szal, amely az innovatív zenei kompozíció és hangzás népszerűsítésére összpontosított, azonban a Mekanik Şef három kiadott album után egyszerűen leállt és azóta sem indult be újra. Úttörő szerepük az electro industrial rock terén azonban vitathatatlan, de saját hazájában ugyebár senki sem lehet mechanikus próféta.

A **Narkoleptik** román ipari dark ambient noise egyszemélyes formáció 2000-ben alakult és három fő albumot tudhat magáénak: Punisher (2004), Impuls Dominant (2006), So Sweet, So Perverse (2008), ezekről annak idején a nemzetközi zenei sajtóban is írtak, bár nem túl hízelgőeket. Anyagai a bűnözés hangulatait elevenítik fel gyűlölködő, véres énekhangok

kíséretében, melyek mélyen effektekbe vannak beletemetve. Sötét és baljóslatú, visszhangokba merítettség, kísérteties sívárság ül a hallgató vállára.

A **FRIG** már egy más tészta. A bukaresti székhelyű zenekar a metál és az elektronikus zene egyedülálló keverékét alkotta meg kreatív fúzióban az avantgarde, doom, techno és ipariális hatásokkal, mindezt egy az egyben az űrnek szentelve. Sötétre hangolt ének, kemény gitár riffek, törzsi dobok és basszusgitárok találkoznak a szintetizátor hangmagasságainak masszív receptjével, hogy kifejezzék a világűr asztrofizikai jelenségét: a „FRIG”-et, amit a magyarul talán „hidegnek” nevezhetnénk. A projekt 2015-ben indult, amikor Alex Deak úgy döntött, hogy itt az ideje, hogy szenvedélyét valósággá formálja. A genOm anyaguk instrumentálisnak, molekulárisnak tűnik, sokkal ső-

tétebb avantgárd és indusztriális, ugyanakkor hangsúlyos és dinamikus behatásokkal rendelkezik más elektronikai területekről is, meredek mélységben összefonódva egy mítosszal. Sötét hangzású doom érintéseket és hiperelektronikus elemeket tartalmaz a techno területeiről, ezáltal bizonyos alműfajok új fúzióját vezeti be. Leírja a makroról mikrorra való evolúciós váltást, ráközelít az Univerzumra, elemzi az emberi létállapotot, az érzelmeket, a neurális kapcsolatokat és a kozmikus hálót, amely mindent mindennel összeköt.

A **Dirty Shirt** alapvetően nem tartozik szervesen ide, azonban ezt a crossover folkcore metál bandát, akik Seini-ben kezdtek zenélni 1995-ben, mégis az egyik legaktívabb és legeredetibb rockzenekarnak tartják Romániában. Egyedülálló stílusuk a rock/métál és a különféle egyéb zenei elemek ötvözéséből adódik össze: román népzene, funk, electro, világzene, stb. Albumaikat hallgatva sok helyen bukkanunk ipari metálra hajazó, nyers, azonban rövidre szabott riffekkel operáló számokra, vagy zenei betétekre. Már ezért is megéri megemlíteni.

A **Discordless** 2003 végén indult a misztikus „665” álnév mögé rejtőző alapítójának egyszemélyes projektjeként. Érezve az evolúció szükségességét, később két új tag is csatlakozott: „jeno” gitározott és szintetizátoron játszott, „nab trx” pedig énekelt. A banda egy online ipari show-n debütált. Fő hatásaik az old school industrial, az EBM és a modern power noise, azonban a klasszikus zenéig, a metálig, a rapcore-ig, a goth-ig sok más deviáns és sötét zenei stílus befigyelt náluk.

Mindent arra használták fel, hogy kifejezzék, mit is jelent az igazi zűrzavar. A Discordless másik fontos célja, hogy megpróbálja emelni az underground elektronikus zene “színvonalát” Romániában, mind a zenében, grafikában, de még a termékcsomagolásban is. A Discordless esetében az emberi oldal kihangsúlyozottabb, tehát nem énekelnek gépekről, gyákról és robotokról (“Ezt a németekre bízunk hehe”) felkiáltással.

Akadnak még egyéb érdekes projektek bóbítaként szétszóródva, mint például a Emilian Matlak által gründolt industrial black metal/ambient **Ekasia**, vagy Raimondo Gaviano dark ambient industrial/techno alkotóműhelye, a **Svart1**, továbbá az **Infectator Com**, **ABBILDUNG**, vagy az erős fil-

mes hatásokra, David Lynch nyomasztásaira, kis darabokból összeállított hangkollázsokra és zavaró légkörre támaszkodó **KOLDVOID**. De találunk egyéb érdekességet is, például a **Hunyadi P.H.** (Hunyadi Páncélgránátos Hadosztály) erdélyi harsh power noise zajművészeti projektet, melyről nem sok információ áll rendelkezésre, így még rejtélyesebb. Durva analóg zaj, kavicsok, sok power electronics elem és második világháborús magyar katonadalok, hungarista háttér, szélsőjobboldali történelmiség bőven akad a csupán 125 példányban kiadott, egyetlen Recycled Sounds & Forbidden Songs című CDr-en. Ha akarunk még elborult zenéket ásni

Romániából, akkor itt az „illbient” experimentális **TorentE**, vagy az easy listening kategóriájú **Csillagköd**, esetleg a post-punk industrial noise **AIR LINES**, vagy a sötét pszichedélia és krautrock elektronika bugyraiból származó **Khidja**.

Akinek mindez nem lenne elég, nyugodtan keressen rá és tapadjon is oda a **Romanian Transgressive Waves I** című samplerhez a neten, bőven lesz min csóválni a fejét. Sokszínűség a javából! EBM-et viszont ne keressünk rajta!

Mask of The Slave Records

A Mask of the Slave egy független label Romániában, amely power-electronics, noise, ritual, dark ambient, esoteric, industrial, drone, dark electro, experimental, minimal és martial műfajokra szakosodott. Tulajdonképpen a katalógusából bármibe is hallgat bele az ember, az nagyjából olyan, mintha fejszét akarnánk a fejünkbe kényszeríteni villamos vezetékek random fogdosása közben. De legalább van ilyen is!

VIDEOANÁLISIS

PATENBRIGADE: WOLFF ANGSTPROFIL

“A klímax jól sikerült, nyomorúság a megkönnyebbülésig” - kommentelt a videó alá az egyik lájkoló néző. Ebbe a fura megjegyzésbe biztosítókötelek és karabinerek nélkül egy állványelembe kapaszkodva fogom az Angstprofilon keresztül bemutatni, hogy mi a sorsunk.

A Patenbrigade: Wolff 2020-as (covid alatt született) száma elsőre csak egy tiszta beat-hullámmásra komponált, egyszerű, de táncolható muzsika, sokadszorra hallgatva is képes dopamint fecskendezni az agyba, ugyanakkor a klipje egy alacsony költségvetésű, kifejezetten FX-mentes, trollkodás és ökörködés egy aprócska szekrényben (előtt). A szekrény nem új motívum az underground zene képi eszköztárában. Láttuk már bepréselődve a The Cure tagjait is ruhásszekrénybe zárva elsüllyedni (Close to me c. szám klipje az 1985-ös Head On The Floor albumról). Ha egy klipben feltűnik egy szekrény, (akár a filmekben, sorozatokban), és ögyeleg körülötte valaki, annak általában súlyosabb jelentése van, akár a The Cure, akár a P:W esetében, ez a szorongás, félelem, elmagányosodás, bezárkózás szimbóluma, nem a ruhatár selejtezéséé.

Azt hiszem, a covid-járvány esetében a logótervezés kitérhetett volna arra, hogy a kis trombitás labdát kiegészítik egy otromba szekrény stilizált képével, már csak a rend kedvéért, ugyanis boldog-boldogtalan bezárkózott, a ki-

sebb-nagyobb panellakások is tulajdonképpen szekrény-nyé váltak - élettér helyett. Szűknek és fojtogatónak bizonyult mindez, kétségtelenül nem a legjobb emlékeit hozza elő sok embereknek.

Lance M. Murdock ezt a nyomasztó érzést illesztette össze ebben az egyszerre dühös, helyenként vidám, de összességében roppant pszichó P:W dalban. Mikor először láttam, egy kicsit szkeptikus is voltam, hogy ez a banda fényes menetelésének utolsó (leépülési) fázisa, egy összecsapott trollkodás, ökörködés, és innen talán nincs tovább. Aztán a szám beivódott az agyamba, az oktávváltásnál mindig vi-gyorogtam, és valami furcsa boldogságérzet járt át.

A sikoly (Skrik) Edvard Munch norvég expresszionista festő leghíresebb festménye. Ebből lett a cover art.

Azt érdemes megjegyezni, hogy a P:W egy olyan német elektrozenekar, amely nem szokott különösebben sem közéleti, sem pszichológiai, sem társadalmi kérdésekkel foglalkozni. Kiadványaik az NDK-s (főként a szocializmus propagandisztikus ikonográfiájával) építőipari melósokkal, darukezelőkkel, csőszerelőkkel, besorozott és ingatag munkásbrigádvezetőkkel, fényvisszaverő csíkokkal ellátott narancssárga munkavédelmi ruházattal, csíkos terelőbólyákkal (homage á la Kraftwerk) dekorálja a Patenbrigade. Wolff imázsát, és ezek a motívumok konzekvensen megjelennek szinte minden alkotásukban. Ahogy a technológia, szerszámok és gépek iránti alázat is, különösen, ha az a 60-as és 70-es évekből származik.

Az Angstprofil épp emiatt lóg ki a sorból, ugyanis a melankolikus dalhoz készített klip két fő footage-részből áll össze. Nagyobb része halszemoptikával felvett, telezsúfolt szerkenybensőt és a mikrofon mögé szorított, különféle érzelmi állapotokat zseniálisan eljátszó énekest mutat, míg közben bevágásokkal egy színpadszerűsége, terelőrács mögött zajló roppant magányos és örült live jelenetet simulál. Megafonnal a kézben, az elmaradhatatlan munkavédelmi ruhában és sisakban, de sajnos egyesegyedül, néha szintetizátort masszírozgatva botladozik, miközben projektorral vannak rávetítve a szekrényjelenetek. Ez direkt utalás a covid idején alkalmazott, otthoni (online) koncertek szomorú magányosságára és kvázi közönségnélküliségére.

Murdock a bezártság, a félelem, a zenészöröm, valamint a megőrülés különféle stációit mutatja be olyan arcminimikával és színészi tehetséggel, amelyhez nem sok foghatót láthattunk eddig. Hol vigyorog, hol grimaszol, időnként fűnyíráshoz használt védőmaszk és fülvédő, fejhallgató, máskor valami harisnya, napszemüveg mögé rejti imbolygó fejét. A kavargó érzések hol explicite módon, hol pedig elfedve jönnek elő. Az alakítása (tulajdonképpen csak a változó fejét, a forgó, kidülledő szemeit, a mogorva arckifejezését, vicsorogását látjuk) nem hagy kétséget afelől, hogy a zenész nem a természetes közegében (a színpadán) áll, hanem élettere és alkotási-performansz tevékenysége korlátok közé lett szorítva. Szomorú, de valahol mégis vicces. Semmi sem illuszt-

rálta még eddig ennél jobban a járvány miatti bezártságot. No, de az a csöppnyi szekrény, az egy külön litániát érdemel. Sima IKEA-snak tűnő, fehér stílbútor, aprócska belső polcokkal, amelyek tele vannak tömve hangeszközökkel, kábelrengeteg (fúrt lyukakon átvezetve a szekrény oldalfalain), totális zsúfoltság, monitorsugárzók, diszkófények, pedálok, keyboard, és apró plasztikjátékok, figurák, darugép makettje. Az egészben talán ez a különös háttérdekoráció jelenti a klip legszívfacsaróbb részét Lance hol fancsali, hol mámoros arcai mellett. Hogy miért van ennek jelentősége? Mert a hangtechnikai motyó és a játékfigurák, a felnőtt férfiember kis hobbijához (lelkesezéséhez és gyerekkorához) kötődő, szenvedéllyel gyűjtött tárgyak szekrénybe lettek bepréselve, amelynek zárható ajtaja van. Ez a zsugorodás, visszavonulás, száműzetés szimbóluma. Most a férfiolvasóimhoz szólok elsősorban, azon belül a családosokhoz, még ennél is továbbmenve, ezen belül is az “aktív” zenészekhez. Esett már meg veletek, hogy hirtelen elkezdtetek fizikailag (a motyókkal együtt) erősen vagy észrevétlenül, lassacskán összébb zsugorodni? A sarokba behúzódnai?

Veszítettetek-e el már életteret, munkateret, mert kellett a családközösség nagyobb részének? Volt-e már olyan lakberendezési akciótok, melynek során hangtechnikai eszközök visszakerültek a dobozokba? Vagy netán el is kellett adni, mert nem volt már hely tovább? Támadt már bennetek erős vágy arra, hogy legyen egy zárható ajtajú, privát férfibarlangotok, ahol a dolgaitokat nem háborgatja senki?

Ahol nem szakítanak el szobapapucsban össze-vissza csatogó lábak igen fontos kábeleket? Nem ömlik rá a kakaó a keverőpultra? Vágytatok már egy igazi mancave-re? Nem? Akkor nézzétek meg ezt a klipet, mert a koronavírus miatti bezártság mellett a másik üzenete az, hogy bizony előbb-utóbb egyre zsugorodni fogtok, míg végül egy szekrénybe lesztek számúzva, az összes kis szép és drága összevásárolt hangszereitekkel és egyéb kegytárgyaitokkal együtt.

A következő lépcsőfoka ennek - ízlés és gondolkodás szerint - a gurulós bőröd, amit szakadó esőben húzhattok egyedül a kutyaszaros járdán valami pár négyzetméteres albiba (vagy haverhoz, aki befogad), utána a nyilvánvalóan legutolsó fázis a koporsó vagy az urna. Oh, a szerző úr már megint milyen pesszimista! (Én inkább szolid és higgadt trendfelismerésnek nevezném ezt.)

HYPERLAND

Téged miért nulláztak le? Mennyi karmapontod maradt?

A Hyperland című 2021-es disztópiát az utolsó pillanatban, véletlenül csíptem el. A ZDF médiatékája péntek este azt mutatta, hogy még 3 órára van hátra, mielőtt a film elérhetetlenné válna. Német filmeket nagyon nehéz elkapni még online is, így sokszor megállítva, jegyzetelve még éppen hogy belefértem az időkeretbe, és amint a stáblista lement, a film elérhetetlenné is vált.

Azért is tartottam fontosnak megtekinteni, mivel a film írója és rendezője (néhol kameózik is benne, Doktor Horn sztárpszichológus szerepében) *MARIO SIXTUS*, aki a legendás német techno EBM formáció, a *TILT!* frontembere volt a 90-es évek elején. (A Tilt! album szűzhallgatásában többet is írtam róla.)

A technológiai disztópiák mindig is vonzottak, akár csak a Black Mirror sorozat. A 107 perces játékfilm egy Hyperland nevű városban játszódik valahol a közeljövőben, ahol az emberek jó hírne-

ve nem csak mérhető, hanem mindenki számára számszerűsíthetően jól látható és egyben fizetőeszköz is. Carma-Count-nak (CC) nevezik, és ez a karmapont „érték” dönt arról, hogy az egyén valahová tartozik-e vagy sem. Például a társadalomba, közösségbe, klubba. Olyan ez, mint a like, csak sokkal kegyetlenebb, drasztikusabb a hatása. A koncepció hasonló, mint Andrew Niccol 2011-es **LOPOTT IDŐ** (In Time) című sci-fijében, tehát mindenki részéről megy a teperés ezerrel: mindenki annyira értékes csak, amennyi a karmapontjainak a száma.

Ebben a környezetben él a fiatal Cee (Lorna Ishema) aki belesodródik egy nemi erőszakkal megbonyolított lejárató kampányba, ami az egzisztenciáját súlyosan veszélyezteti és alig van esélye érvényesíteni az igazát. Pokoli nehéz lehet úgy megvédenie magát, ha mindenki élete és karmapont értéke a falakról üvölt le rá, a tömeg rettentően manipulálható és nagyon könnyen, gyorsan ítélkezik. Eközben RIO (Reputation and Image Optimization) ügynökök és egész bot-falkák azon ügyködnek, hogy megbízóik (főként politikusok, művészek, színészek, influencerek, híres emberek) karmapontja növekedjen és biztonságban legyen, míg másokét, a vetélytársakét manipulált felvételekkel, fake news-zal, meghamisított, átszerkesztett doksikkal tegyék tönkre. A rezonancia (interaktivitás) jól ismert a mindennapjaink purhabosított „valóságából”. Ha minden és mindenki ellened szól, akkor abszolút védtelen vagy. Evidence-based truth, fck.

A hirtelen kismizmizett és kiszolgáltatott, egyre halványuló és menekülni kényszerülő Cee-t egy Albert nevű srác (Samuel Schneider) karolja fel és beviszi egy Orbiter nevű közösségi helyre, ahol a száműzöttek, a társadalom lenullázottjai egy

elhagyott, kiürített könyvtárépületben, elszigetelten, de legalább védelemben táboroznak, egyszerű klikkelési melókat végeznek, bütykölgetnek, ami az AI-nak már büdös meló lenne. Cserébe a város élelmet, áramot, fűtést, gyógyszereket biztosít számukra, csak ne az utcán éljenek. Cee számára halvány reménysugarat jelent ez a közösség, azonban a maradáshoz előbb át kell mennie Cassandra (szinkronhangja Iris Berben, aki a Guldenburgok örökségéből ismert német színésznő) meglehetősen szennyláda HR-szintű interjú tesztkérdésein. Elég komoly erkölcsi dilemmák merülnek itt fel, céges trénerek, vezetői coach-ok számára nagyon ajánlom, a film tele van ultragennyes módszertanokkal, magyarán bőven lehet szemeztetni belőle.

Tesztkérdés: Ha A személy fuvolázik, B személy futballozik, válassz, hogy melyikük maradjon?

A Hyperland másik egyedi érdekessége a bizarr technológia. Főként kevert tech-cuccokat látunk, régi eszközöket, PC-ket, kábelkötegeket, falra vetített AR-t (Augmented Reality lokatív művészetet). Minden ember halántékába már születés után

egy Finder nevű, hol kéken, hol vörösen világító jeladóvevőt és player/recorder eszközt implantálnak (ronda, mint a bűn!), így terelnek be mindenkit a hálózatba és a kollektív elektronikus hallucinációkba, „közösségi” megosztásba. Ettől látják a lepusztult városrészeket, külső és belső tereket, embereket felcsicsázottnak, bántóan animálnak, filterezettnek. Kikapcsolni, blokkolni nem is lehet, de ez kell a karmapontszámokhoz is. Nagy genyóság!

**A vizuál sokszor korhatáros és beteges.
Ez itt például egy gyerek fejében generált képsorból származik.**

A filmben a dehumanizáció magas fokon ábrázolt, akár csak a technikai fejlettség, miközben sok jelenetben a rideg, jeges, acél-szürkés kék épületek és terek hidegrázást okoznak a nézőben. Az utcák tele fekete szemeteszsákokkal, akár csak Brüsszelben bizonyos napokon, ellenben a falakon agyrohasztó vizuálok és emberi (inkább állati) narratívák mennek. A film egyik pontján a lenullázott Cee megpróbál kapcsolatba lépni a város egyetlen autoritásával, a láthatatlan Biztonsági Szolgálattal, (amelyet egyébként egyetlen szereplő sem képvisel, nem látni rendőröket, hivatalnokokat, diszpécsereket sem), azonban a rideg géphang közli vele, hogy az alacsony karmapontszáma miatt a várakozási idő számára több mint 7 és fél óra lesz. Teljesen esélytelen, mint

bármelyik napszakban felhívni az áram-, gáz-, mobil- és netszolgáltatódat 2023-ban. Vagy képzeld el, hogy benyögik, összesítve sem a Facebook, sem az Instagram, sem a TikTok profilodon nem kaptál elég lájkot ahhoz, hogy szóba álljanak veled. Az elidegenítési hatások a filmben olyan gyakoriak, hogy bizonyos jeleket elég nehéz még edzett mozgóképeseknek is vizuálisan

Az épületekről és a belső terekről készített kistotál és nagytotál kamerabeállításoktól néha hidegrázást lehet kapni.

értelmezni. Rengeteg a betonhideg, kékesszürke árnyalatvilág, gyakran szétesik, bekockázódik a kép, mint a digitális földfelszíni adás esős-szeles napokon, ömlenek ez elektronikus glitch-effektek, a trash mém-animációk, reklámok, minivideók, arcom, monológok, nyomasztóan nagy animált ikonok, a klasszikus beszélgetős műsorok betonkockákra vetítve, miközben a hús-vér ember statiszta jelenléte a köztereken csak esetleges, fölösleges illusztrációnak hat. Emellett sokszor fehérre meszelt légópincékben, kiürített zsalubeton terekben bolyongunk a szereplőkkel, vagy kihalt üveg-beton-acél tereken. Az átépítés alatt álló metróállomás beszédesen, de inkább didaktikusan a Platz der Egalität (Az Egyenlőség Tere) nevet viseli. Nyoma sincs, hidegrázás!

Ilyen szép kiürített poszt-modern könyvtárat sose láttunk még.

Ez nem a Kontroll, aztán mégis. Platz der Egalität metróperon.

Ugyanez igaz a film hangsávjaira, hangeffektjeire. Tele van pakolva brutalista elektronikus zajokkal, sercegésekkel, indie- és technozenékkal, no meg szalonnás és rotyogós, absztrakt ipusztóriákkal! Időnként meghökkentő, sokszor bántó tud lenni.

Ahogy az emberek LIVE-ban nézik egymást közterületeken és gesztusokkal szavaznak, vonják meg a karmapontokat, ez a social network azonnali reakcióinak, átgondolatlanul és felelőtlenül szórt véleményterrorjának, komment-trollhadseregeinek nyílt kritikája. A lenullázottakat nem csak blokkolják, hanem szétesset, szinte transzparens elektroképzajokká válnak mások szemében. Gibson és Cronenberg urak komolyan bólogatnak erre.

„De leginkább mi győzi meg az embert egy információ valódiságáról?”

A próbálkozás, hogy azt az információt elnyomják. Semmi sem nyújt annyi bizonyosságot, mint az igazság, amit nyilvánvaló hazugsággal lepleznek el.

Az felér ugyanis egy hitelesítési pecséttel.”

- hangzik el a film egyik fontos dialógusában.

A film két durva kérdést is nekiszegez a néző torkának. Az egyik az, hogy valóban ennyire kegyetlenek-e egymással az emberek és az első benyomás alapján ítélik / jutalmazták meg / rekesztik ki egymást kritikai gondolkodás nélkül? Az oldaválasztás elkerülhetetlenné vált, nincs megengedve, hogy kimaradj.

Ujjak keresztbe = Karmapontmegvonás, + 1984, a Gyűlölet Órája

Okoskodás a falakról (középen) / Kizárás alacsony CC miatt (alul)

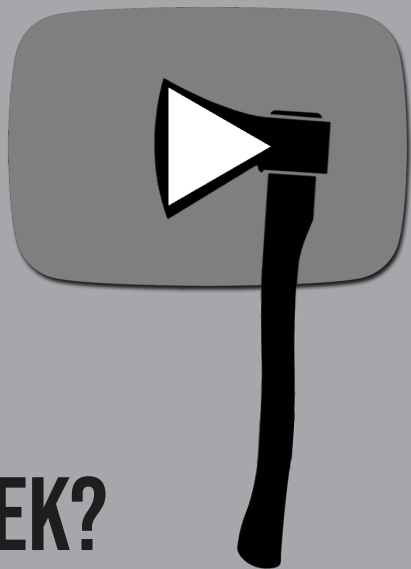
A bothadseregekkel, kreált profilokkal, tömegnyomással, pszichózis generálásával könnyedén elérhető, hogy ne akarj kirekesztetté válni, elkezd mindenki egy oldalhoz, csoporthoz, eszméhez, személyhez húzni. Látjuk a technológiák, a divat, a média és a politika, de még az egymásnak üzengető celebtáborok esetében is. Színt kell vallj. Különben büntetésből kirekesztett leszel.

A másik kérdés, hogy hol vannak az ellenállók? Simán mindenkinek beültetésre került a Finder. Senki sem ússza meg, mindenki a rendszer aktív részévé válik, tehát nincs menekvés, nem tudsz kiszállni a játékból. Már amennyiben az játék, hogy a jómódúak előtt minden kapu megnyílik, a szegények pedig láthatatlanná válnak a többségi társadalom szemében. Mi ez, ha nem kurrens rendszerkritika? A technológiák mentén terelik karárokba az embereket, a technológia nélkül nem vagy képes életben, a társadalmon és rendszereken belül maradni, mint ahogy okostelefon és internet nélkül már szinte semmit sem tudsz elintézni. App-vezérelt világ lettünk. Nagyon jól tudják ezt, és efelé terelnek mindenkit. Ami nem az app-on belül vagy annak közvetítésével történik, az olyan, mintha nem is létezne.

A filmet jelölték az 58. Grimme-díjra a „Fiction” kategóriában és a Német Televíziós Filmdíjra is, a díjat viszont bukta. A vágástechnika, az időszálon ide-oda ugrálás, a szereplők nem mindig feltétlenül következes játéka miatt nem ez lesz az első számú „kedvenc” disztópia sci-fi-nk. Viszont egyszer érdemes megnézni, mert a türelmes és nyitott nézőinek meglepetéseket tartogat majd. Plusz fél lábbal már szinte ebben élünk, ismerős lesz a terep, ha a mobiltelefonunk a halántékunkba fúródik.

**ÉLVEZHETŐK-E
EGYÁLTALÁN A
YOUTUBE
KONCERTFELVÉTELEK?**

Azok a pofátlanul és hangosan elinduló politikai hirdetések!

Eszembe nem jutna nekiállni a Google YouTube üzleti modelljének kurrens fordulatait elemezgetni, ezt inkább szívesen meghagynám másoknak. Az agresszív reklámokmegszakításokról viszont eszembe jut az a furcsa nyári délután, amikor egy osztálynyi gyerek az alsó tagozatból elballagva egy nyári, tanévzáró bulin szeretett volna egy kicsit lelazulni, szórakozni, táncolni. Ehhez pedig a klasszikus laptop-DJ-skedést választották, bár ne tették volna! Ugyanis minden egyes „bekevert” szám előtt ordított fel ugyanaz a politikai hirdetés - kikapcsolhatatlanul, átléptethetlenül. Elsőre talán még vicces volt, de utána már roppant bosszantó, nekem is, aki szülőként vett részt rajta, de a gyerekeknek is, akiknek semmi közük az arcukba tolt politikához. Aztán jött a YouTube Premium, ami elvárja, hogy havonta valamennyi összeget szurkolj le a reklámmentességért. Smafu!

A Live DVD és Blu-ray formátum halott.

A covid jól alátett a koncerteknek, turnéknak. Évek maradtak ki fellépések nélkül, egyszerűen nem is volt mit rögzíteni. Aztán a streaming fojtogatta tovább a zeneipart, hiszen a filmek, sorozatok, képregény- és játékadaptációk elsőbbséget élveztek. A zene, a kultúra, azon belül a szubkultúra nem hoz pénzt, így nem érdemes kamerás embereket odaküldeni. A gyártási költség és a minőség a DVD esetében vitatható, Blu-ray disc esetén pedig magasak, a kompaktlemez eladások világszer-te egyszerűen beleálltak a földbe. Nincs kereslet lemezekre,

de miért is lenne, ha egy gombnyomásra elindul szinte bármi, ami a streamingből kiprészelt. YouTube felvételek esetén nincs alapanyag-költség és komplikált disztribúciós útvonalak. Magyarul: kisebb előadóknak nem éri meg koncert DVD-t vagy Blu-ray lemezt gyártani, de már a nagyok és a kiadók sem költenek erre szívesen. Ha megnézzük akármelyik lemezbolt vagy kiadó kínálatát, az elérhető „LIVE” kiadványok raktáron egyszerűen elfekvő, régi készleteket, nagyjából 2020 elején-közepén kijött „legutóbbi dobozos kiadványt” jelentenek. Kijelenthetjük: a LIVE DVD egyszerűen halott és aligha fog feltámadni.

Melyik YouTube koncertre menjünk?

De élvezhetők-e egyáltalán a YouTube-ra feltöltött koncertfelvételek? A válasz igen és nem. Abban az esetben igen, ha a felvétel a teljes show-t elejétől a végéig tartalmazza 1080p HD-ben, lehetőleg több kameraállásból felvéve, hajszálpontosra vágva, profin kevert hanggal és minőségi utómunkával. No meg szegmentált videóval, azaz a setlist léptetési lehetőséggel, számcímekkel együtt. Mindez bármiféle zavaró körülménytől mentesen és itt nem az arcunk előtt feltartott sok száz világító és rögzítő mobiltelefon képernyőjére gondolok.

A közönség kuruttyulásától a fókusz- és hangzavarokig

Viszont nem a válasz, ha azok a mobiltelefonokról lettek feltöltve a YouTube-ra, ahol a küzdőtér, a közönség összes belekuruttyolása, visongatása, „lelkes szakmai kommentátordumája”

jobban hallatszik, mint maga az „élő” zene. Egy kézben tartott telefontal nem lehet ugyanis felvenni egy teljes koncertet jó minőségben. Lökődés lesz, nekifarolnak szegény „operatőrnek”, elfárad a karja, elejti a telefonját (több ilyen láttam), vagy az ujjával lefogja a mikrofonnyílást (elég csak félig), és egyéb amatőr ségek és anomáliák. Ezeket is megosztják persze a YouTube-on, de ezek inkább bosszantóak, mint élvezhetőek. Én fölöslegesnek tartom és sokszor csalódást is okoznak, mert sokkal rosszabb minőségűnek tündetnek fel egy élő produkciót, mint az a valóságban egyébként megtörtént, sokkal jobb volt.

Jó és rossz példák jöhetnek?

Hadd hozzak konkrét példákat is. Össze lehet hasonlítani, hogy kinél mennyire működik ez. Vegyük a belga *FRONT242*-t és a 2022. július 8-án tartott 40. jubileumi koncertjét a **LIVE AT AB - ANCIENNE BELGIQUE**-ben. Az AB egy nemzetközileg is elismert kortárs zenei koncerthelyszín Európa szívében Brüsszelben. A videót Peter Deckers, az audiót Stef Van Alsenoy készítette. Ez a teljes show überprofi minőségű és ingyenesen elérhető. A cikk írásának idején épp kicsivel 150 ezer megtekintés fölött járt, ennyien be sem fértek volna a helyre, legalábbis nem egyszerre. Ez megtekintésre, sőt, lokális archiválásra érdemes anyag, valódi és teljes kordokumentum, túeles képpel és kristálytisza hanggal! Még a ráadás is benne van, szép lekeveréssel a végén. Az egész színpadot és az összes fényt, zenekart, mindent egyben látni, mert profin kiválasztott kamerállásokkal (volt vagy 4-5 is!) dolgoztak. Ez olyan, amiért akár fizetnénk is.

Ellenpélda kicsit későbből, USA, West Palm Beach, 2022. szeptember 18. **FRONT242 LIVE AT 35TH RESPECTABLE STREET FESTIVAL - YEARS OF OBLIVION**, feltöltője Luis Vladimir Brenes Loria, a megtekintés 5 253-nál jár. Az 1 óra 8 perc alulnézetből lett fölvéve, igaz a kisebb sátorszínpadhoz közel, valószínűleg állványról, de fókuszálási hibákkal és a közönség hangos pofázásával együtt. Persze ez is megnézhető egyszer, de nem biztos, hogy különösebben lázba és otthoni táncba hozná az embert.

Egy másik jó példa, a legendás **PINK FLOYD** 1988-as new yorki koncertje, a „**DELICATE SOUND OF THUNDER**”, ami lassan 9 millió megtekintésnél jár, ráadásul 4K Edition, ami több okból is valódi ritkaságnak számít. A számok szegmentáltak, több kamerállás, hihetetlen fények, és még ha fölskálázva, digitálisan javítva lett is a felvétel, ez akkor is egy kuriózum, és a kána-
pérol, akár fekvé is végig lehet nézni sokszor.

Hozok egy középszerű példát is a közelmúltból, különösen, hogy brutálisan elszabadultak az arénás/stadionos koncertesemények árai, és akkor a pénzedért még valahol hátul állsz a küzdőtéren, és alig látsz valamit. Itt van például a **RAMMSTEIN LIVE AUS 2022 -- EIN KONZERTFILM** német YouTube-feltöltés, amelyről elsőre azt gondolni, hogy valami hivatalos felvétel, azonban egy lelkes német rajongói csoport hozta össze. Van ebben minden, többféle szögből rögzítve, talán még drónról is, de a képélesség és a hang nem mindig egyenletes. Nem fog visszaadni egy „ott vagyok élőben” érzést, de egy profi és hivatalos kiadásét sem. De egy kihagyott koncertet azért pótol.

Egyéb alternatívák, opciók? Nem sok...

Egy teljes koncert, full show recording-ja megismételhetetlen aktus. Nem lehet elpróbálni, újra nekifutni. Néha emlékek megteszi felvenni pár számot telefonnal, de ezeknek a YouTube-on nem sok értelme van. Kiváló marketingeszköz lehetne viszont zenei videóstáboknak, rendezvényszervezőknek, fesztiváloknak, zenei kluboknak, helyszíneknek foglalkozni ezzel, elvégre mindenki tudna profitálni, még az előadók is. Lehet többen akarnának jegyet váltani, kedvet kapnának mások is.

Nem látszanak olyan vállalkozások, amelyek arra szakosodtak volna, hogy akár előfizetői modellben gondolkodva, profi és teljes koncertfelvételeket tennének közzé. Itt most nem csak a nagy nemzetközi sztárokra gondolok, hanem akár kisebb klub-események fellépéseire is. Nem sok esélyt látok viszont arra, hogy akármelyik streaming-szolgáltató ilyen tartalmakat kínálna, odaküldene stábokat, aztán lenne egy lapozható kínálat csúcsminőségben. Ezt el lehet felejteni, a koncertfilmeknek nem lesz Spotify-platformja, erre nem mutatkozik per pillanat működőképes üzleti modell.

Mi van még? Ott van az *@ARTECONCERT* YT-csatornája, amely profi koncerteket kínál. Vagy a műholdas televízióval rendelkezők számára évente egyszer, szilveszter napján a német (közszolgálati) *3SAT* adón 10-15 nagykoncertet is kínálnak full HD-minőségben, reklám és megszakítások nélkül. Ezen kívül pedig lehet összevissza keresgélni kvázi bárhol, de erős szelekcióval.

FELVILLANYOZÓ TÁRSASÁG

**az embert
kontrollálni kell...!**

MORTUM MÉLYINTERJÚ

MORTUM (TUROCZY GYÖRGY) MÖGÖTT TÖBB ÉVTIZEDNYI IPARI ELEKTRONIKUS ZENEI MÚLT, SZÓLÓ ÉS ZENEKARI PROJEKTEK, KIADVÁNYOK SORAKOZNAK. VALÓDI UNDERGROUND VETERÁN, A KEMÉNYEBBIK FAJTÁBÓL.

MARKÁNS ÉS PENGEÉLES VÉLEMÉNYÉT A ZENEI ÉS NEM ZENEI VILÁG ÁLLAPOTÁRÓL PÁRAN MÁR JÓL ISMERIK. MOST JÖTT EL AZ IDŐ ARRRA, HOGY MÉLYEBBEN IS BESZÉLGESSÜNK A KIADÓKRÓL, A KAZETTÁZÁSRÓL, HANGMINŐSÉGRŐL, TECHNIKÁRÓL, HANGSZEREKRŐL, „UNDORGROUNDROL”, SZABADSÁGRÓL, SZOLGASÁGRÓL, KOLLABORÁCIÓKRÓL, ÉRZÉKENYSÉGRŐL, KELETRŐL, NYUGATRÓL...

...ÉS A KONTROLLRÓL. KRITIKUSAN, CENZÚRÁZATLANUL, KENDŐZETLENÜL.

H.I.T - Amikor ezt a mélyinterjút egyeztetettük az év kommerciálisan determinált, vásárlóerő szempontjából legmélyebb és legszomorúbb napján (január 16. Blue Monday), akkor épp arra panaszkodtál, hogy sok underground lapnak és portálnak nem is szívesen nyilatkozol, mert csak kekeckednek, akadékoskodnak, és ráadásul még cenzúráznak is. Szerinted mi állhat emögött? Miért csinálják?

[m] - Hogy miért teszik ezt? Mert annak ellenére, hogy tudják, hogy senki sem olvas már lemezbemutatókat, illetve interjúkat a popularitás radar alatt megbújó kis zenészekről, mégis be vannak szarva attól, hogy bármilyen esetleges szociálisan sértő válasz az adott előadótól problémát zúdíthat a fejükre. A végtelenített sértődöttségi és érzékeny, hisztériás globál internet társadalom nem csak szánalmas, de ugyanakkor veszélyes is tud lenni. Csak egyetlen hibbant "világbéke, szeretet és napfény örökké" bajnok olvassa el véletlenül a 'nem nevezem meg' honlap cikkét az adott előadóról, aki éppen arról nyilvánít őszinte véleményt, hogy mennyire nem ért egyet ezzel az ukrán seggnyalással és bummm! Az előadó és a cikket megjelentető megy is azonnal a levesbe. Továbbá az is undorító, hogy a kiadóknak bedolgozó lemezbemutató és interjúkat nagyüzemben gyártó platformok pofátlanul sablonos és hullá unalmas kérdésekkel operálnak. Azonnal kihagyható aktivitások ezek és meg is értem, hogy senki sem olvassa őket.

Bár több évtizede zenélsz, viszont azt talán kevesen tudják: hogyan és mikor keveredtél bele a dark undergroundba és a sötét elektronikus zenékbe? Annak idején mi fogott meg benne leginkább? Mi volt akkor az érzésed?

1986-ban a vasbeton paneles, szociális kiosztású lakótelepi, 10 emeletes lépcsőház 8-ik emeletén laktunk. Jól beütemezett nap-

jainkat az iskola, a délutáni napközi és a kötelező kisdobos-úttörői programok között az a maroknyi zene színesítette meg, amiket a nagytesóktól vagy a szüleinktől sikerült kazettákra másolnunk. Lakótelepi vasvázás, gyermekekre igenis veszélyes játszótereken lógva, bandázva, Sanyo és Videoton magnókkal zúztuk a kazettáinkat. Hihetetlen élményt kaptunk már attól is, ha nem valami szociális indulót vagy népzénet hallhattunk. Elégedett nem voltam, sosem voltam az. A lépcsőházba, ahol laktunk, a negyedik emeletre beköltözött egy fiatal házaspár, valami kormányzati cégnek dolgoztak, rengeteget utaztak a keleti országokba, de amikor otthon voltak, az egész lépcsőház a vendégük volt a magyarföldön nem kapható italjaikért és azokért a fura zenékért, amiket bakeliten gyűjtöttek. Az első találkozásom a hangok univerzumával. A Phaedra és a Rubicon a Tangerin Dream-től mind a mai napig hatással vannak rám. Felejsd el a szabványos ritmusképletet és a melódiákat. Itt kérem, egy valós dimenzió nyílt meg teletöltve hangokkal, amiket még életemben nem hallottam és álmodni sem mertem róluk. Még az unokatesóm Edda és Pokolgép lemezei sem adtak többé számomra értékelhető élményt ezután. A lelkem így esett az ambient zenék csapdájába. Vangelis, Jarre és Koto, meg a többiek. A sulibüfés zsebpénz gyűjtögetése és kazetták vásárlása elkezdődött. Csak néhány év, a 90-es évek eleje, és a politikai rendszerváltás által megnyitott kapukon át beömlő lehetőségek utat engedtek az új zenék birodalmába is. A nővérem barátain keresztül hozzájutottam néhány gyémánt kiadványhoz a rengeteg szemét zaj között. Sosem tudtam értékelni a Throbbing Gristle-t, de a From Science to Ritual or Zamia Lehmani az SPK-tól vagy a Lustmord albuma, a Paradise Disowned már hatalmas csodákat műveltek lelkemen. 1990-ben pedig a Cold Meat Industry ipusztériális adományai is elértek hozzám. A sötétség végül és végérvényesen betelepedett szívembe és ott világosságot nyert.

Mesélnél a nyíregyházi éveidről? Oda jártam fősulira 2000-ig, de a színtérnek alig pár rajongójával sikerült csak megismerkednem akkoriban, és sajnos mi is valahogy elkerültük egymást. Hogyan szökkenhetett szárba szerinted az industrial és az EBM Szabolcs-Szatmár-Beregben, miközben mindig is a kesergős vagy sírva-őrjöngve mulató, cigány lakodalmas zenékre volt leginkább fogékony? Neked akkor, ott milyen meghatározó személyes élményeid voltak a “Mesés Keleten”? Mi volt a mindent meghatározó életérzés a határmentiség, zümmögés, traktorok, földek és a másik veséjébe is belemászás (értsd: indokolatlan kíváncsiság, mások életébe beavatkozás) büszke földjén?

A nővérem nagy The Cure és DM parazita volt, ő húzott be engemet is a klubéletbe. Nyíregyházán egyetlen parti pont volt erre a témára épülve, a belvárosi Váci Mihály Művelődési Központban a DM klub. Nagy szar volt, de mivel nem volt más, így ott kötöttem ki én is. Szerencsés esetben is maximum 30 perc EBM csomaggal kellett beérnem a 4-5 órás DM uralta hányástengerben. Megemlíteném, hogy az EBM nem volt még nagyon a szívemhez drótozva, de azért már lelkes hallgatója voltam a Nitzer Ebb, Leaether Strip és FLA anyagoknak, ahogy az SP-nek is. Nem tudom hová jártak a szcéna arcai a hetente megrendezett klub mellett, én személy szerint a magam börtönében poshadtam alkoholban és hatvan dimenziót is összemosó gondolatviharban ázva. Nyíregyháza egy trágya hely, a mentalitás harapós, nem csak a cigányok ott a baj okozói. Szerencsére én 1991-ben Szegedre költöztem bentlakásos kollégiumba és ott már azért meg tudtam ízlelni a többrétegű “undorgrundot”, mind zeneileg, mind művészetileg. A meghatározó életérzés pedig egy álom a számomra, nem tudok róla mást nyilatkozni, csak annyit, hogy nincs életérzésem. A közömbösség és a gyűlölet tölti ki érthetetlenül jól kiegyensúlyozott és stabil életem. Mindegy hol vagyok, hol élek, én maradok, aki vagyok.

Saját kiadód is van (Exabyss Records) és rengeteget tudsz a kazettakultúráról, rendre művészi igényű és professzionális kiadványok kerülnek ki a kezeid közül. Milyen kapcsolatot látsz a forgó-orsós hangrögzítési/visszahallgatási technikák és az alternatív, elektronikus zenék között? Osztod-e mások véleményét, hogy a vinyl mellett ez a hordozó is a revival-jét éli?

Mit jelent számodra a kazetta?

Az Exabyss Kiadó már csak egy egyszerű Bandcamp-platform, de talán már annál is kevesebb, mivel nincsenek új kiadványaink. A kazettázás nálam megmaradt a fő zenehallgatás formátumának, ez sosem változott. Igen, észrevehetően nő a magnószalag kultúra, de azt észre kell venni, hogy amíg a hipszter pózer nyálszopogató zene-rajongók megveszik hébe-hóba az újonnan kiadott kazettákat, nem azokról hallgatják a zenét. A digitális szemét portálok adják a kazetta vásárlók nagyobbik részének a zenehallgatási formátumot. Tudom, miről beszélek, hiszen 2015-től, mint kiadó is árulom a kazettákat. Legalább 6 a 10 emberből megköveteli a digitális audió állományt is a kazetta mellé, és többen nem is játsszák le a szalagot, csak mutiba vásárolják be. Továbbá azt is meg kell említenünk, hogy az újonnan kiadott kazetták minősége egy rakás trágyával se ér fel. Itt nem csak magáról a zenei produkció lapos és ocsmány, tróger minőségéről beszélek, hanem ennek az átlagon aluli produkciónak a még trógerőbb kazettaszalagra való másolásáról is.

Azt hisszük a bakelit lemez jobb minőségű? Nem az! Laposra és élettelenre kompresszált Ozone Izotope digitális maszter audiók pusztán EQ korrekcióval való bakelit korongra karcolásával nem hogy átlagot el nem érő hangminőséget kapunk, hanem pofátlan arcbataposást, ami tűrhetetlen és botrányos. A 30-as évfordulóra kiadott Mentallo & The Fixer album, a No Rest For The Wicked például ékes példája a gondos és aprólékos audió produkciónak.

Hatalmas, hogy szól az újrakiadott bakelit lemez. Persze megértem azt is, hogy nincs értelme egy album bakelitre való maszterelésébe sok pénzt befektetni, hiszen ha egy átlag zenész el tud adni 300 lemezt, akkor már boldog, és ez a szám nem lesz elég arra, hogy fedezze a gyártás és a stúdió maszter költségeit.

Egy véges hosszúságú szalag esetében mindig kalkulálni, szerkeszteni, editálni, formátumra, hordozóra adaptálni kell, ami régen abszolút természetes volt, ma már szinte kín. Plusz a fizikai karbantartás rendszeres terhe, fejtsztítás, tape pitch, tokozás, stb. Mostanában sokszor elkövetem azt a főbenjáró bűnt, hogy számos Bandcamp-megjelenést egyszerűen felveszek online forrásról kazettára és arról hallgatom vissza. Be tudnád árazni a bűntudatomat? Te miként érzed, kezeled a digitális és az analóg eszközök közötti átmeneteket?

A kazettázásról először annyit, hogy igen, betyár drága multság, nem is értem én miért foglalkozok még vele. Talán az a közel negyven év, amit magnózással töltöttem, az tartja a motort mozgásban bennem. Nálam ez már rutin, de aki most akarná újrakezdeni vagy egyszerűen elkezdni.... nem is tudom! Bolondság! Magas felbontású digitális audió egy fajta sztereo hangrendszeren, egy középkategóriás Digital Analóg Átalakítóval és kész. Ha nem vagy az anyagba mart alkotások embere, nem kell neked egy kazetta, hogy megfoghasd. A bakelit lemez, ha jól van legyártva, akkor az tud nyújtani meglepően klasszikus zeneélményt, de ahhoz is kell átlagnál jobb sztereo lejátszó rendszer.

Akkor most a Bandcamp kiadványok kazettára másolásáról! Beárazom neked mindjárt! Szuper jól teszed! Nézz körbe, mit látsz? A zenegyűjtő-hallgatók 90%-a letölti ingyen az albumokat valami kalózwebes megosztásról, semmit se fizetve az alkotónak. Nagy részük még fizetni is képes például az orosz zeneportalnak a regiszt-

rációért havonta, hogy “ingyen” zenéket töltsön le. Ne merüljünk bele a „szpotifáj” és „ájtünsz” viccekbe most. A “streaming portáloknak inkább fizetek, mint a zenészeknek”-emberek pedig megint csak rosszul sikerült viccek. Nagyon sok zenegyártót ismerek, akik fel vannak háborodva, hogy nem veszik a zenéjüket, de saját maguk még egyszer sem költöttek pénzt mások zenéjének megvásárolására. Otthon háttértárolókon gyűjtögetik a végtelen mennyiségű ingyen letöltött zenéket. Hipokrata gennyedzés ez, nem más. Így jutunk el most azon kevés számú emberhez, akik minden korább említett cirkuszt mellőzve fogják és betolják a kazettát a magnóba és meg-

nyomják a “REC” gombot. Mi történik itt pontosan? Az illető ahelyett, hogy fizetne valami ultra billiomos “stream” szolgáltató gurunak, vagy egy illegális megosztó platformnak a személytelen és így már értékét nagyban veszítő hatalmas zenei állomány hozzáféréseért, inkább fogja és felmásolja a számára közeli és értékes albumokat kazettákra. Nem másol fel minden elérhető gondolkodás nélkül, ahogy a letöltők teszik, mindent letöltve amihez csak hozzáférnek. A kazetta limitálja a hang mennyiségét, az oldalak megosztják az albumot, mi hova és milyen sorrendben fér fel. Továbbá nem olcsó a kazetta, így a számuk is korlátozott. Tervezni kell itt kérem szépen, nem csak rákliccelni a „letöltöm azonnal” linkre. A borító készítéséről meg nem is beszéltem. Már a sok időt igénylő kazettafelvétel elkészítése is személyessé teszi az albumot. Főleg, hogy mire a szalagra kerül a hang, már legalább kétszer alaposan áthallgatta az illető. De a borítózás egy újabb szintre emeli a kapcsolatot az album és a hallgatója között. Megemlíteném a sokak számára már elfeledett analóg szalag szaturációs effektet is. Minden digitális audió felmásolva egy magnószalagra visszanyeri szaturált finomságát. A túlkompresszált, laposan hangos, digitál hang képes visszanyerni életét és lélegző dinamikájának egy részét, főleg, ha a digitális audió szakemberrel maszterelt és nem lett kinyírva. Nem alap gépekről beszélek itt, de nem is a top szériás kazettás deck-ekről. Nem kell a világegyetemet megvenni ahhoz, hogy lelkünknek értékes zenei élményeket okozzunk! Hogy mennyibe áraznám be a Bandcamp albumok kazettára másolását? Az egyik leghumánusabb és legszeretnivalóbb módja, hogy értékeljük a zenészek munkáját. Én magam is másolok albumokat kazettára Bandcamp-ről. Ennyi!

Hogyan látod az underground zenei kiadók mostani stratégiáit? Te például miért nem a saját kiadódat használod jelenleg a projektjeidhez? Hogyan működnek mostanában ezek a digitális vagy fizikai label-ek?

Kiadók többsége, a digitálisak és a fizikálisan is megjelentetők egyaránt nem mások, mint viccek. Nem működnek! Totális pénz és idő vákuumok. A digitális zenész generáció túlterheli a piacot az alacsony produkcióértékű és határozottan nem kreatív termékekkel, ezzel elüldözve a hallgatóság nagy százalékát. Nincs piac sem többé! A globális nevek és produkciók már annyira nem is globálisak. A kiadványok minősége még a popkultúra felső szintjén is csapnivaló és szégyenletes összemérve a 80-as és a 90-es évek lemez megjelenéseivel. 2006 óta nem sikerült egy értelmesen szóló, minőségi kazettát találnom az ipari zene szférában. A zenét felismerni fel lehet, meghallgatni meg lehet, de itt meg is állhatunk. A CD-k szintúgy oszlásnak indultak. A felkapott vinyl vibráció is nevetséges, hiszen a pár száz példányos lemezkiadványok szinte mindegyike digitálisan maszterelt hullamerev, élettelen hangjelét karcolják a bakelit lemezbe..., és még azt is szarul!

Válaszolva a kérdésedre is, én a saját kiadómmal adom ki a lemezeimet, kivételek azok az albumok, amelyeket más kiadók öltének fizikai formába. Nem várok semmit se senkitől, sem hírnevet, sem

pedig pénzügyi nyereséget. Ramaty stúdiómunkámat és amatőr szintjén se mozgó felvételeimet nem is lenne szabad kiadni, csak demózásra. Ugyanakkor belegondolok ebbe és ráébredek, a mai kiadósdi játék nem más, mint 'demózás', csak a limitált szót használjuk helyette. Fájdalmasan szánalmas!

2022 bivalyerős év lehetett számodra, hisz több kiadványod is megjelent, Aras Focum-mal még új projektbe is belevágtál (Kryotronic), illetve dolgozol is rajtuk. Hogyan tekintesz vissza az előző évre? Mi fontosat adott neked 2022?

A 2022-es év egyféle kulminációs pont, nagyon sok korábbi év felvételeinek összegzése volt. Persze új számok is születtek, nem kevés, de mégis azt kell mondjam, ez egy kitakarítás volt. 2023-ra néhány korai dark ambient felvételtől eltekintve nem maradt semmi. Nagyon jó dolog volt, hogy Aras Focum zenésszel sikerült belevágnunk egy izgalmas projektbe, így végre felébreszthettem a korai Skinny Puppy albumok iránti hatalmas rajongásomat. A kérdésedet vizsgálva, mi fontosat adott nekem ez a '22-es év? Semmit! Az élet nem ad, hanem elvesz! Ezt a tényt nagyon nehéz megszokni, nekem viszont sikerült.

Közreműködtél több projektben is, hangodat, szövegeidet, technikai tudásodat kölcsönözve. Ezek közül a legismertebb talán a FA4S-ban végzett vokálod, legutóbb az I Am The Night c. albumon. Vissza tudsz emlékezni rá, mikor és hogyan indult a közös munka Gazdag Istvánnal és a FA4S formációval?

Emlékszem minden részletre. Istvánt megkerestem, hátha tudna eladni néhány First Aid 4 Souls CD-t, így közvetlenül támogatva magát a szerzőt. Végül arra jutottunk, hogy ének témákat veszek fel néhány demo track-re. A Trashcathedral album, vagy inkább csak szá-

mok gyűjteménye nem sokra rá meg is született. Nyers, egyszerű és masszív anyag lett, én személy szerint nagyon szeretem mind a mai napig. István vérprofi zenész, efelől nincs kétségem.

Mennyire nehéz vagy könnyű számodra a távolból, remote work-ben dolgozni másokkal? Van, akinek napi szinten két Zoom/Teams/Skype meeting is az idegeire megy például.

Nagyon nem vagyok barátkozós ember, persze antiszociális farkoknak sem tartom magam, de nem vagyok nagy híve a közelgős, személyeskedős emberi nyafogásnak, így méltányolom, ha távolságot tudok tartani másoktól. Render, minden távolsági közreműködés hiba- és akadálymentesen működik nálam. Rongyosra hallgatom a nekem küldött demo-kat, majd amikor ráérezek a számokra, munkába kezdek, ilyen egyszerű. Nem kell ehhez személyesen együtt operálni.

Ha már a kollaborációról van szó, neked melyik fekszik jobban? Egyedül? Vagy csapatban csapatni?

Egyértelműen a kollaborációkra dobom a voksom. A másokkal való közös munka mindig gazdag inspirációkban és korrekt forrás az új zeneírási módszerek, megoldások eltanulásához. Amikor egyedül zenélsz, könnyen belesétálsz abba a hibába, hogy megismétled magadat, lemásolod a már többször megírt számaidat, újra és újra.

Ez mindenkivel előfordul, még a nagy nevű zenészekkel is. A különbség az, hogy a híres zenészek, akik maguk írják a számaikat, úgynevezett producereket alkalmaznak albumonként, akik nagy mértékben belepiszkálnak az anyagba, megváltoztatva azt. A mai világban körülbelül 70 millió zeneszerző operál, a piac leterhelt, az alacsony értékű produkciók hatalmas áradata elmosza a minőségi zenéket, minden értéktelen és unalmas, kreativitás nincs többé. Nincs vásárlóerő, nincs értéktartó produkció. Minden káprázatos

illúzió, ahogy a zenészek kreativitása is. Mindenki ismételi, én magam is. Csak hányjuk kifelé a zenéket, 20 track-es albumok féléven-
te, mert úgy hisszük jók vagyunk. Hazugság! Szar minden, amit az
asztalra teszünk! Nincs kontroll, mert egyedül hozunk döntéseket.
Egy kollaborációban ez már másként néz ki. Ott a másik fél rád szól,
ha valami már híg fos állapot felé konvergál, ahogyan te magad is
éberré pofozod a másikat, ha az ismétlésbe kezd. Persze a nagy
számok ereje a kollaborációkba is bepuszilt. Az olyan alkotók - , akik
már amúgy is értéktelen zeneszerzők voltak, csak mert vettek egy
laptop-ot, - egymás közötti kollaborációja ugyancsak értéktelen és
használatlanul lapos marad.

A Nadragea Formákba tömörített trendek c. albumán folklór és etno hangbetéteket is használtatok, pl. a Matter-Cut World [Anyagba Vágott Világ] c. számban. Hogyan jött az ötlet és miként fér meg egymás mellett, hogyan állítható párhuzamba a múlt és a jövő, a modern ipari hangzás és komor gondolatvilág egy idős néni, reményt keltő imádságával?

A Nadragea egy olyan projekt, ami nem követ ideákat, szabályokat vagy bármiféle teóriát ahhoz, hogy zenét írjon. Beletúrunk két millió hangmintába, és addig dobáljuk, módosítjuk őket, míg úgy nem érzünk: na ez azért itt... nagyon ott van a szeren. A ritmus alapok, basszus szekvenciák kivarázsolása néhány szintiből, dobgépekből igazán csak az irányát adják meg a számoknak. Amint ráérez a lelkünk egy ilyen szkeccs demo-ra, máris bekerül a Polyend-be és ott megkezdődik a totális hangmassza feltöltése. Nincsenek akaratos motivációk a hangminták mögött, mert nem a hangminták köré építjük a zenét, hanem a zenébe fúrjuk bele a hangmintákat, legyen az vénasszony siralom vagy népzenei motívum. A Nadragea mindig is egy zseniális elme alkotása volt, Varga Balázs kolléga nem kis szigorral operál, ő nem kifejezni akar, vagy elmondani neked valamit a han-

gok útján, hanem csak egyszerűen leírja hangjegyekben, mi történik odaát, kint a nagyvilágban, társadalmi szintre bontva le. Nincs vélemény itt, csak aktuális tényparádé. Én ennek az alkotói erőnek a szerencsés kollaborátora vagyok, és nagyon izgalmasnak tartom ezt.

Számos dalod és szöveged a világ, és benne az individuum hol gyors, hol lassú amortizációjáról, elveszettségéről, pokoli magányáról és kirekesztettségéről szól. Feltételezem, milliónyi példát tudnál felsorolni ezek alátámasztására. Mi volt a legdurvább tapasztalat az életedben?

Tudnék példát mondani, nem egyet, abszolút aggresszív és buta eseményekről, amik velem történtek, de azok az én életem részei, nem lenne célszerű itt megosztani. Egyszer, ha lesz időnk és esélyünk, néhány sör társaságában kiutálhatjuk a világot és a benne élő tömérdek mennyiségű, értéktelen és csak kárt okozó embert, mert azok többségben vannak. Maradva ugyanakkor a kérdésednél még egy mondat erejéig. Őszintén mondom, én amióta élek, nem találkoztam olyan emberrel, aki ne hazudott volna nekem vagy másoknak, vagy akár önmagának. Az emberi faj értéket nem hordoz, csak roncsolást!

Ismerek zenészkollégákat, akik állandóan váltogatják a cuccaikat, szintetizátorait, munkaeszközeiket. Azonban van egy bizonyos „tipikus Human Vault”-os hangzás, ami szinte semmivel össze nem keverhető. Melyek a te kedvenc eszközeid, amikből ezeket a brutalista hangokat kifacsarod és amikről soha, semmi pénzért nem mondanál le? Talán a KORG Radias? Abban mit kedvelsz pl. a leginkább?

Igen, a Radias! Számomra semmi sem múlja felül a Korg Radias szintetizátorát. 2007-ben mikor megvettem, már tudtam, hogy en-

nél nekem nem is kell több. Mind a mai napig ezt a kütyüt használom a legtöbbször, úgy dallampadokra, mint basszusmenetek vagy éppen dobszekvenciák megírására. Természetesen egy halom más ketyere is beugrik nagy mértékben az összképbe, mint a másik kedvenc Korg cuccom, a Monologue. A szinti vastag, analóg basszus varázsát az Impact Brute dob gép az Arturiától nagyon szépen kiegészíti, jó egy masina. Az Elektron 4 Key szintimet eladtam, a munkafelületéhez nem tudtam hozzászokni, pedig ígéretes egy bestia, be kell vallanom. A Dave Smith által megépített zseniális dob gép, a Tempest is nagyon sok ritmusszekciót adott a munkáimhoz, és igen, én úgy vélem a tapasztalataimra alapozva, hogy a Tempest a leghasznosabb dob gép, amit valaha építettek.

A másik mániám a DIY drone gépek gyűjtése volt, ma már leálltam velük hely és pénz hiánya miatt. Jelenleg 12 ilyen masinám van, de volt idő, amikor ez a szám elérte a 27-et. Hiányoznak ezek az idők, és igen, bánom, hogy eladtam sokukat.

Mi volt eddig a legeslegextrémebb digitális/analóg/kombinált zajelőállítási kísérleted, ami még neked is mosolyt csalt az arcodra?

Jó kérdés, tetszik. A legidőtább kísérletem és annak überlökött eredménye az volt, amikor rászántam 19 órát a hétvégémből, hogy párhuzamosan összeköszsem az akkortájt megvett 11 darab DIY drone szintetizátoromat az összes elérhető gitáreffekt pedálommal, ami jócskán átlépte az 50 darabot mennyiségben. Bekötöttem őket a 8 sztereo csatornás Behringer mixerembe (11 mono input), és bekapcsoltam a bestiát, arra várva, hogy valami fantasztikusan vastag és sokszínű hangmassza fogja betölteni az étert. Még két hétig próbáltam órák hosszát napi szinten kicsavarni belőlük valami értelmes drone szőnyeget, de nem sikerült.

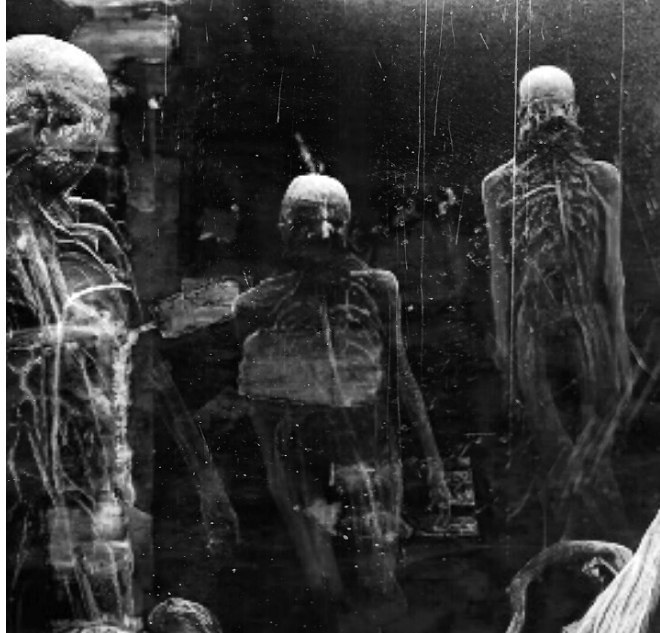

A zaj, amit elértem semmivel sem volt vastagabb, vagy izgalmasabb, mint egy szobaventillátor zúgása 650 decibel hangerőn....! Többször is elsírtam magam arra ébredve rá, hogy nem lesz ebből korszakalkotó, de még egy általános Stone Wired lemez sem.

Régóta ex-patként (külföldön élő és dolgozó magyarként) mi minden változott a zenei karrieredben? Milyen változásokat, eltéréseket vagy hasonlóságokat tapasztaltál? Mennyiben más az USA-ban ipari elektronikát kutyulni meló után mint mondjuk Nyíregyházán, Magyarországon?

Röviden válaszolva: a különbség pusztán csak a pénzben van. Amíg Magyarországon egy építőiparban dolgozó munkás ledolgozza az arcát annyi pénzért, amiből fedezni tudja a hitelét, számláit, autóját, családjának igényeit, és ha szerencsés, akkor egy-egy vakációzást is, addig az Államokban ugyanilyen építőipari melóval az ember az előbb említettek mellett még hangszereket is tud venni rendesen, plusz még megtakarítása is van. Persze tudom, nincs szükség hangszerekre, ott a laptop, a torrent studio letöltések, és már lehet is elárasztani a digitális éteret a hulladék hangok garmadával. Mindegy is, mert senki sem hallgatja meg a zenédet több, mint egyszer, ha szerencsés vagy, nem számít hol élsz! Az internet végtelenített adatelérhetőségében minden egyszerre csak korlátozottá vált. A túlterhelt információáradat zsúfoltá tömte az agyakat, már senkit sem érdekel semmi, beleértve a szar zenét, amit írunk, mindegy melyik országban írjuk azt.

Ha most csak egy-egy kiadványt említhetnél, amelyek a legnagyobb hatással voltak rád az elmúlt évben hazai és nemzetközi téren, melyek volnának azok?

Ez könnyű kérdés lenne, ha nem lenne annyira érzékeny és sérült a zenésztársadalom, hogy azonnal besírnának arra, ha nem említem meg őket, mint fantasztikus zenészeket. Bele sem merek gondolni, mit okoznék azzal, ha negatívan megneveznék zenészeket, akik ismernek engem. Már nincs tere az őszinte véleménynyilvánításnak, a közösségi média ezt már eltörölte. Tehát marad számomra a seggnyalás, ha olyan albumot szeretnék megnevezni, aminek szerzőjével ismerjük egymást, vagy csak maradok azoknál a zenészeknél, akikkel személyesen nem ismerjük egymást, de akkor is rizikózom azt, hogy az engem ismerő zenészek olvasva a cikket, besértődnek azon, miért nem őket neveztem meg. Nincs jó megoldás, főleg, ha a magyar színteret választom, de mindegy is, mert erről a mezőről a CMC által 2021-ben kiadott 'Now' album mellett semmi sem volt hatással rám. Nincs többé ipari elektronika hazánkban. Minden megközelítés kísérleti vagy poposított. Trendiség van, és az igazi ipari zenére ez nem jellemző. A CMC sem ipari lemez, ne érts félre, de az a lemez 'underground' és egyedi. A verselős lemezükre már nem mondok semmit. Máriusz elvtárs is lerakott egy nagyszerű

lemezt a műfajban 2-3 évvel ezelőtt, de azóta már csak a felszínes móka kollabokra, remixelésekre fókuszál, egyértelműen elhagyva az underground teret.

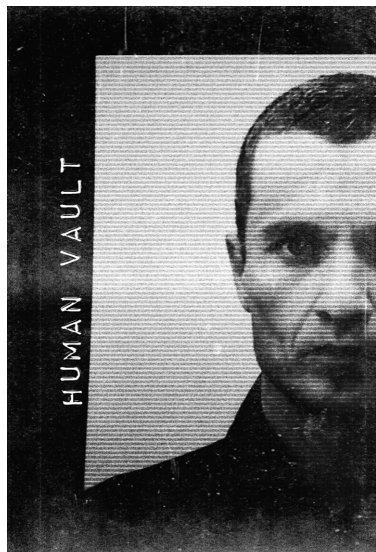
Nemzetközi szinten pedig a rám legnagyobb hatást gyakorló albumok egyértelműen a World War Zero a Distruster-től és az Object projekt Epilogue of Fear lemeze.

Úgy fest, mintha a globális világ valami végső, duális, ideológiai, világrendi, kétpólusú death match-be menetelne éppen, ahol minden eszköz, fegyver, technika megengedett. Van ennek értelme? Te hogyan bírod ezt napi szinten kezelni, megemészteni, feldolgozni? Van erre valami bevált technikád, amit másoknak is javasolnál esetleg?

Nem bírom kezelni, így elviselni sem ezt az ocsmányul buta emberi társadalmat. Csak a családomnak és a nagyon kevés baráti körömnek élek. Az én túlélési technikám a zeneszerzés, zenehallgatás és olvasás. Nem kérdezem mások véleményét semmiről, mert tudom, úgylis hazudnának. Ennyi.

Mennyire vagy rendszerető? Vagy inkább úgy kérdezem: milyen a viszonyod a kontrollal és irányítással?

Az embert kontrollálni kell...! Azok, aki hisznek a szabadság elvében, azoknak mind odaadnám azt a szabadságot, amit kérnek, és megnézném, mit kezdenének vele. Képzeld el egy országot, ahol nincs szabályt fenntartó kontrollerő, mint rendőrség, meg törvények... akik a világbékét és totál szabadságot kívánták, azok egyből mennének is a levesbe, miután hisztériásan könyörögtek rendőri védelemért. Fegyverviselési korlátozás? Adjuk fegyvereinket a rendőrnek, az államnak? Ugyan miért? Mert ők jobbak nálunk? Ki fogja meg-

védeni a családom életét? Ugyan hagyjuk már ezt a szolgálkúséget! A közösségi médián a korlátozás sokkal lazább és az idiotizmus máris feltöltötte az egész internetet. Az ember buta, ostoba és megalapozatlan érzelmeivel vezérelt önpusztító kreténség, mely a körülötte lévő világot is a mélybe húzza. Vannak kivételek, nagyon kevesen, és én nem tartozom közéjük.

Ha egy nap meghalnál és csak egy post-it maradhatna vissza utánad a munkapultodon, amit a magyar dark underground utódgenerációra hagyhatnál, akkor mit írnál nekik rá?

Nincs üzenetem a nem létező magyar 'dark underground' számára, sem pedig a szintén nem létező utódgenerációjának.

Szoktál arra gondolni néha, hogy mi fog történni a gazdag művészeti örökségeddel, a „Mortum Legacy”-val, ha egy nap már nem leszel? Szerinted mi lesz a sorsa?

Eddig nem gondoltam rá, de most hogy említetted, nincs is értelme ezen agyalnom. Ahogy az se érdekel, hogy mi lesz a testem sorsa a lelkem elillanása után, boncolják vagy csak hamuvá égetik, temetik vagy csak szétcibálják oktatás céljából. Minden zenei hagyatékom elmerül majd a feledésben, amint létezésem minden pillanata összeosódik a hétköznapiak semmijével. Nincs, nem is volt, és eztán sem lesz soha olyan, hogy 'mortum legacy'.

APUKÁM SZINTETIZÁTORAIN **TANULTAM MEG JÁRNI.**

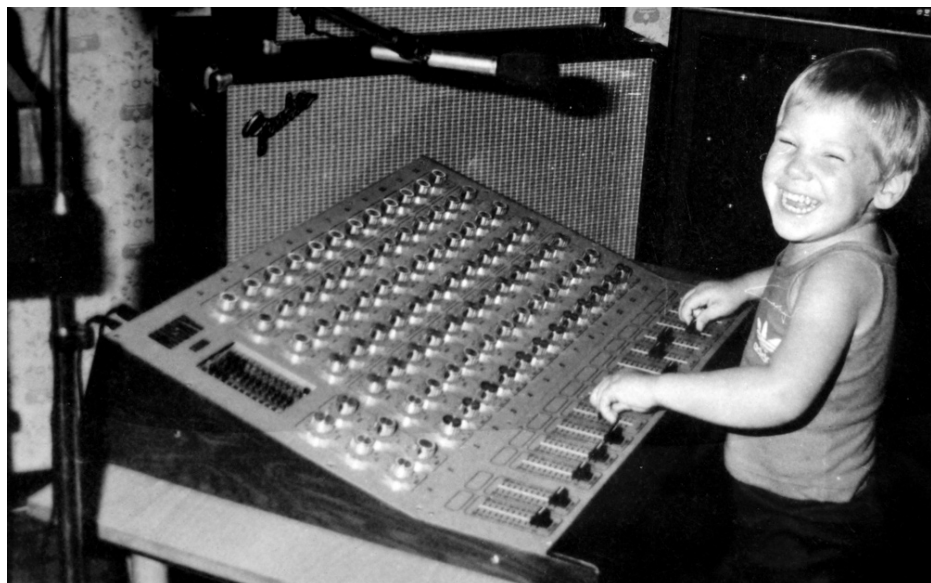

Miski Ádám türelmes, kedves figura, elég ritkán találkozni ilyenekkel manapság. Emellett tervezőmérnök, áramkör-tervező, szintetizátorépítő, zenész, zenerajongó, cégtulajdonos, szóval igazán boldog ember. Február első jeges napján ültünk le a Bökényföldi úton a Limoncello étterem kinti félreeső sarkában, hogy megismerjem a történetét, az analóg szintetizátor építés szeretetét, fortélyait. A mellettünk lévő ablakon túl a szakácsok épp magasra dobálták a dagasztott pizzatésztáikat. Nem voltunk éhesek, a hideg se érdekelt bennünket, annyira belemelegedtünk a beszélgetésbe.

H.I.T. - Próbálom a döbrent arcokat elképzelni, mikor a 7-8. osztályost faggatják a szülei és az osztályfőnöke, meg a pályaválasztási tanácsadója, hogy “mi szeretnél lenni, ha nagy leszel?” Erre rávágja: “analóg szintetizátor építő!” Nálad ez hogy volt? Minek készültél eredetileg, hogy kerül-tél a hangszerkészítés útjára?

M.Á. - Ahogy mondd, ez így volt. Az, hogy analóg szintetizátor készítő akarok lenni nem hangzott el, de az elektronikai pálya, sőt az elektro akusztika érdekelt akkor is, kisgyerekkoromban is. Egészen odáig nyúlik vissza ez a dolog, hogy a dédnagypapám gépészmérnök volt. Nagypapám televízió- és rádióműszerész és hobbiból zongorázott. Apukám már elektroakusztikai mérnök lett, saját tervezésű erősítőket és keverőpultokat készített, emellett a mai napig hivatásos profi zenész is, ráadásul rengeteg analóg szintetizátort szervizelt. Egészen pici kölyökkorom óta ott volt a Korg KR-55-ös dob gép, Roland SH-2000-es analóg szint. Nagyon szerettem a Vermona String Machine hangját, az egy gyönyörű hangszer. A korai pad-eket hivatott létrehozni vagy a vonósokat utánozni. Igazából ebben a milióban nőttem fel. Mondhatom azt, hogy az apukám szintetizátorain tanultam meg járni. Hat éves koromban beíratlak szolfézsra, zongorázni. Kaptam pianínót. Ez mindig ott volt nekem, hogy zenélek és elektronikus hangszerekkel foglalkozok.

Visszatérve a kérdésedre, a 7-8. osztály pályaválasztása. Én soha nem voltam jó történelemből, magyarból, németből. A matek és a fizika, azok viszont piszokul mentek. A tanulmányi átlagba beleszámít minden, és nem akartak felvenni az elektroműszerész szakközépbe, hanem felvettek villanyszerelőnek. És én ezt

Az apuka, Miski Ferenc által tervezett és épített keverőpult előtt.

*Apuka hangszereivel
(Roland SH-2000, Vermona Piano Strings, Vermona Formation 2)*

nem akartam! Azt tudtam, hogy nem az én pályám, el is hagytam, de hát mégis kellett valami suli. Nem voltam hajlandó ezt végigcsinálni, de sokan csodálkoztak akkor, hogy miért akarok ennyire kőkeményen az elektrotechnika irányába menni, hogy miért nem jó nekem a villanyszerelés? Teljesen másról szól a két dolog! Engem a zenei elektronika izgatott! De például amikor felvettek szolfézsra, az akkori zenetanárom rám nézett és azt mondta, hogy egy ilyen szép nagy darab gyerekek fúvós hangszerrel kell tanulnia. Kaptam egy Yamaha furulyát, aminek a halálba idegesített a hangja. Az egy 1 kHz-es szinuszcél alatt kábé. Határozottan hazamentem, és leraktam anyámnak a konyhaasztalra a furulyát: "Figyelj, elegem van ebből. Én zongorázni akarok." A zenetanárait nem tudták elképzelni, hogy egy 7 éves gyerek honnan tudhatja így ezt a dolgot? De hát amikor ebben szocializálódasz, ebben nősz fel? Szerencsém volt, mert ilyen az én családom. Fekete hangok, fehér hangok, billentyűs hangszeresek, dobgép, keverőpult, erősítő, és folyton azt látom, hogy apukám ezeket az eszközöket szedi szét, szervizeli, rakja össze, tervezi, építi és zenél rajtuk. Nagyjából így nézett ki a pályaválasztásom.

Akkor otthon volt zenegyűjtemény, meg zenélés is.

Abszolút. Édesapám világéletében vendéglátós zenészként működött, és itt mindig el szoktam mondani, hogy nem mulató zenét játszott. Ő a 80-as években a szombathelyi Claudius bárna volt a rezidens muzsikusa, és akkoriban ez a bár komoly vendégeket fogadott. Amikor a Hungaroton érkezett Szombathelyre egy templomba hangfelvételt készíteni, akkor a hangmérnökök, a stáb, a zenészek ott szálltak meg. Antal Imre is volt például

szállóvendég. Tehát ott azért volt egy etalonszint, amit teljesíteni kellett. Szóval az én apukám igazából nem klasszikus bárzenész, de nem is mulató zenész. Mindig a korunknak megfelelő slágerzenéket vagy örökzöldeket játszott. Például 93-ban meghívták Japánba zenélni, akkor a felesége volt az énekesnő akivel egy duóban játszottak. Természetesen engem is magával vitt, így korán elkezdtem világot látni. Ő a mai napig aktívan muzsikál Ausztriában, hotelekben, kávézóknak. Volt egy időszak, amikor együtt is játszottunk. Aztán hamar rájöttem, hogy nem ez az én utam. Én mindig is a saját zenéimet szerettem volna játszani!

Vissza tudsz emlékezni, mi volt az első olyan hangszer, ami baromira lenyűgözött, amitől leesett az állad?

Hogy a francba ne! Volt egy nagy pillanat, szerintem ez '86-'88 környékén lehetett. Akkor még az átkosban éltünk. A Claudiusban volt egy zenész trió, amiben volt egy basszgitáros, egy gitáros, apu pedig a billentyűs és dobgépező ember. Palinak, a basszusgitárosnak volt egy hangszerboltos barátja, a Willibald Fleck, akinek egy hartbergi hangszerboltja üzemelt Ausztriában. Akkor nagyon kemény harcok árán három szintetizátort hoztak át Szombathelyre. Az egyik egy Oberheim Matrix 6 volt, a másik egy Roland JX8-as. Mind a kettő polifónikus analóg szintű, és a harmadik egy Roland S10-es sampler. Emlékszem rá, hogy az alsó három billentyűn, a C, D és E hangokon rajta volt a magyar vám pecsétje. Akkor mondták is, hogy nem szabad odanyúlni, hogy egyben maradjon a pecsét. Az analóg szintik hangja már akkor is vonzott, de azután volt egy pillanat, hogy a Willibald bedugott egy mikrofont az S10-es samplerbe és felvette azt a riffet, amit a Pali fuvolázott. Én nem tudom, hogy ettől ki hogy van,

de 6-7 éves gyerekként, amikor le lett nyomva a billentyű, és a sampler visszajátszotta a fuvola hangját, az a “beszarsz, behugyozol, lefosod a bokádat” kategória. Nagyon meghatározó egy ilyen befolyásolható kis lény számára, hogy mi fogja őt vonzani a további életében. Úgyhogy ez nekem egy nagyon meghatározó pont volt.

Tavaly botlottunk egymásba az S8-ban a 3S.N.O.T.MAKER TOUR-on. Mikor elmész egy élő fellépésre, akkor félre tudod tenni a hobbit meg a szakmát? Vagy azt nézed, hogy ez hogy szól, hogy van bekötve, hogy játszanak rajta, mi az, amit kihozhattak volna ugyan belőle, de nem hoztak ki?

Amikor mi találkoztunk, egy számomra kedves banda, a Gunmaker koncertezett. Erdei Jani legjobb barátom aki a zeneszerzője, szövegírója és gitárosa ennek a csapatnak. Szóval a szívem ott van velük a színpadon.

Egyébként meg figyelek persze. Amikor az ember kifizet egy belépőjegyet, akkor azért egy szolgáltatást vár viszont. Én nagyon sokat álltam színpadon. Megkövetelem magamtól is azt, hogy minőségi hangszerekkel lépjek fel, minőségi módon szólaljak meg, vagy szólaljunk meg a zenekarommal együtt. Emögött egy nagyon komoly hangmérnöki és produceri munka volt. Kollégák voltak bevonva, akikkel kidolgoztuk, hogy a koncerten rutinszerűen működjön minden és, hogy az jól szóljon. Mindenki nyúl mellé a zongorán, én is jópárszor sikerre vittem ezt, de ezzel nincs is semmi baj. Sőt, imádom, mert hallom, hogy élőben játszik a zenekar. Szóval igen. Van amikor félre tudom tenni az elvárásaimat és van amikor nem.

Nagyon szeretem például a Morcheeba-t, voltam kétszer is koncertjükön. Emlékszem, az első koncerten órákat játszottak és annyira tökéletesen szólaltak meg élőben, pont ugyanúgy, mint ha lemezejről hallanám őket. Iszonyat alázat jött le a színpadról, ahogy ők hozzáálltak a zenéhez, a közönségükhöz, a hangszerikhez, a saját szerzeményeikhez, a saját nevükhöz. Az utolsó előtti számban viszont egy pillanatra kibillent az ütem a helyéről, aztán egy nagyobbat odavert a dobos a lengő cinre, és egyből megvolt az egység, mindenki azonnal követte. Azért imádtam ezt a pillanatot, mert ott ez a hat ember egy pillanatra kibillent az ütemből, de a következőben már újra együtt voltak mind. Hihetetlen profi zenészekről beszélünk, de ők is hibáznak. Ez valahogy lelket ad az egésznek.

Autentikussá teszi a produkciót?

Igen. Amit nagyon utálok az az, amikor trehánytság, vagy beleszaromság van. Hallom, hogy jó, vagy jó lenne, amit csinálnak, de nem szentelnek mondjuk arra időt, hogy foglalkozzanak a hangszínek kidolgozásával, a keverési arányokkal. Például ki kellenne EQ-zni egy lábdobot, vagy egy bassline-t, hogy egyik ne üsse agyon a másikat. Ez sajnos nagyon sokszor elmarad.

Elektronikus zene esetében nagyon sokszor beszélünk arról, hogy megy egy dobgép, vagy sequencer és élőben "variálgatom" a sávokat, basszusokat, stb., de ez igenis kíván egy előzetes otthoni felkészülést. Ezeket a témákat előre ki kell dolgozni. Azt nem szeretem, amikor hallom, hogy ezzel nem foglalkoztak eleget, csak úgy megy a tekergetés. Akkor ki szoktam jönni a koncertről.

Zeneileg melyek a te erőpontjaid?

Gyerekkoromban leginkább olyan zenék mentek otthon mint a Pink Floyd. Apukám nagyon szerette az LGT-t is. Volt Jean Michel Jarre lemezünk, meg Deep Purple is. Szerintem ott szerettem bele a Hammond orgona hangjába, amin Jon Lord játszott a Child In Time-ban. De nekem is megvolt tizenpár évesen kamaszodóként ez a rocker, meg mindenféle más zenei korszak, de végül újra csak az elektronikus zene volt az, ami beszippantott.

De sokféle zenét szeretek, és nagyon sokféle zenét meg is hallgatok, viszont azt úgy szeretem hallgatni, hogy olyankor élvezem, tehát aktívan oda is figyelek rá. Imádok elővenni és feltenni egy vinyl lemezt. Régebben sokat hallgattam klasszikus zenét, főleg Debussyt, Rahmanyinovot. A mai napig szeretem ezeket. Talán pont a Radiohead egy nagyon érdekes példa, amit sokáig, mindaddig a pontig nem szerettem, amíg el nem kezdték elektronikával megtuningolni az anyagaikat. Nincs igazából kedvenc zenekarom, viszont van nagyon sokféle kedvenc zenei hangulat. Néha simán ráveszem magam, hogy a feleségemmel borozgatás közben country-t hallgassunk. Fantasztikusnak és hihetetlennek tartom, amikor három-négy kövér, szakállas, flanellinges pacák egyszerre elkezdenek két-három szólamban énekelni, az valami egészen hátborzongató! Hogy milyen szép tiszták azok a hangok, és milyen szépen művelik a hangszereiket. De most például itt van a szintikészítés kapcsán ugye a Domokos Tibi, az Óperentzia billentyűse, aki az első számú teszttere a moduláris hangszereimnek. Nagyon szeretem azt, amit ők csinálnak. Ők egy elektronikus zenekar, tele etno elemekkel. Soha nem gondoltam volna, hogy ez mondjuk ennyire közel tud hozzám állni.

Voltak kalandozós éveid. Azt olvastam, hogy 2002 és 2006 között össze-vissza mászkáltál a világban, ebből Japánt már említetted. Kaland volt, munka vagy tanulás?

Inkább kaland és élet. Érdekes a családi történet, mert édesanyám '89-ben kitelepült Izraelbe, és őt többször is meglátogattam ott. Aztán Brüsszel felé utazgattam, ami szintén fontos a zenei pályafutásban, mert szerintem az egész Benelux államok, az egy gyönyörű hely, nagyon kedvesek az emberek. Nagyon más az a kultúra, mint a miénk, egy nagyon nyitott világ, gyönyörű építészet, és én azt gondolom, hogyha az ember meríteni akar a művészetébe szép dolgokat, akkor pont egy ilyen helyre kell mennie. Ezért volt ez egy meghatározó pontja a Voler Mouche zenekarom alakulásának.

Izraelben is értek zenei hatások?

Értek, de akkor engem ez a zenei vonal még egyáltalán nem érdekelt. Izrael teljesen egy trance őrült ország. Ott akkor is és most is egyre inkább a szintetikus, tehát a száz százalékban vegytiszta, szintetikus trance ment és megy. Minden szoftverhangszerekkel készül. Baromi jó zenék vannak ezek között, és egyébként azóta Izraelben erre szakosodva iskolák is üzemelnek, ahol ezt a fajta zenekészítést, hangmérnöki munkát, masteringet tanítják. Amikor ott jártam, akkor még erről nem volt tudomásom, hogy ez létezik, és amúgy is teljesen más zenei műfajban gondolkodtam. De például a közel-keleti zene soha nem érdekelt. Őszinte leszek, nem szeretem a magyar népzene, nem szeretem a keleti népzene, nem szeretek semmilyen népzene, egyszerűen nem az én világom. Ez egy teljesen szubjektív, ízlésbeli kérdés.

Később volt szerencsém eljutni Kanadába egy pár hétre Vancouverbe is, ami egy kulturálisan hihetetlenül színes város. Ezt mi sem mutatja jobban, minthogy LMBTQ témakörben ott egy egész utca van tele szivárványos zászlókkal. Ez bizony igenis egy fejlettséget képvisel, mutat egy olyanfajta kulturális beállítottságot, ahol az emberek toleránsak és nyitottak a másik felé.

Japánban mi fogott meg?

Életem legmeghatározóbb utazása volt. 13 éves voltam, amikor édesapám elvitt magával Japánba és három hónapot tölthettem ott vele. Egy 13 éves kissrác rendkívül... hogy is mondjam? Befolyásolható? Vagy nyitott?

Inkább jobban vevő a másfajta ingerekre, kultúrára.

Igen, így igaz. Számomra Japán egy roppant ingergazdag környezet volt, méghozzá talán azért, mert egyrészt borzasztó kedvesen álltak hozzánk az emberek. Nagyon nyitottak a japánok, vendégszeretőek. Zárójelben megjegyzem, Japánban nem látsz "húgyos" iparost. Ilyen nincsen. Mindennek megadják a módját. És ez tényleg így van. Viszont ez sokkal később tudatosult bennem, hogy Japánban a legmodernebb technológia, jól megfér az autentikus, tradicionális japán kultúrával. Tehát az, hogy ott kimonóban vagy yukatában mászkálnak emberek, és felülnek a Sinkanszenre, ami 270-nel megy, és a 450km-es Fukuyama-Fukuoka távot 1 óra 55 perc alatt teszi meg Hirosimát érintve másodperc pontos indulással és érkezéssel. Ez ott teljesen normális. Minden rendezett, minden nagyon szép és nagyon tiszta. Minden nagyon kicsike is, de pont megvan mindenből annyi, amennyire

az embernek szüksége van. Tehát elegendő a szoba mérete, ahol az ember alszik, elegendő a fürdő, elegendő a kis utca, hogy egy pici autóval, A pontból B pontba el lehessen jutni. Az egésznek van egy ilyen, főleg közép-európai emberként nagyon varázslatos oldala. Olyan talán az egész, mint egy mesekönyvben, sok kis pagodával, pici apró épületekkel. Annak az országnak van egy hihetetlen bája. Kis képlékeny, fogékony kissrácként éltem és tapasztaltam meg ezt. És most itt vagyok 42 éves felnőtt emberként, és egyre inkább erre az egyszerűsége vágyom. Nem mondom, hogy Japánba költöznék, borzasztó messze van.

Sokfelé jártál, de hol élnél a legszívesebben?

Szívesen költöznék egy dél-spanyol kis falucskába, ahol mindig süt a nap, ahol a feleségemmel van egy kis kertünk és öntözzük a paradicsom ültetvényünket. De egy olyan helyre mindenképp elköltöznék, ahol az emberek nagyon kedvesek, nyugodtak, befogadóak, őszinték. Mindenhol megvan az embereknek az alapproblémája. És amíg világ a világ, ez így lesz, csak nem mindegy, hogy milyen a társadalom hozzáállása, hogyan viszonyulnak egymáshoz az emberek. Akárhol voltam, én mindenhol azt tapasztaltam, hogy hozzám mindig kedvesen fordultak. Legyen az Kanada, az Egyesült Államok, Beneluxia, Japán vagy Izrael. Teljesen különböző kultúrákról beszélek, egymástól teljesen elütő kultúrákról. Szeretnék valahol egy nagyon nyugodt kis házikót a feleségemmel, ahol van egy műhelyem, ahol fejlesztem és építem a szintetizátoraimat, illetve egy stúdióm, ahol zenélhetek a hangszereimmal, amik számomra kedvesek és fontosak.

2005-2016 között működött az általad alapított Voler Mouche zenekar, amellyel szép sikereket értetek el. Tulajdonképpen miért lett vége a zenekarnak?

Nem tudnék erre konkrét okot mondani. Azt éreztem, hogy egy kicsit elfáradtam talán ebben az egészben. De nyolc év meg nem olyan hosszú idő egy zenekar életében, hogy bárki belefáradjon. Talán az hozta ezt a döntést, hogy volt egy nagyon nagy váltás az életemben, párkapcsolat, munka, és akkor kezdtem el új zenei dolgokban gondolkodni. Már kezdett végre kikristályosodni ez az egész moduláris szintetizátor építős dolog, és valahogy azt éreztem, hogy nem akarom ezt a zenekart a továbbiakban folytatni. Lehet, hogy ha még hat évet beletettük vagy beletettem volna, akkor a zenekar mára szárnyalna, nagyon híres lenne és befutott volna. Nem tudom, ezt így utólag nem lehet megmondani. Valahogy akkor váltásra volt szükség az életemben. Szarvas Peti, aki a gitáros volt ennek a zenekarnak, ő szerzőtársként működött. A dalszövegek nagy részét ő írta és zenéket hozott a projektbe. A legelső ponttól a legvégéig benne volt, és őbenne is megszületett ez az elhatározás, hogy kiszáll. Nagy kő esett le mindkettőnk szívéről. De még jóval a feloszlás előtt amikor Flóra kiszállt, azt hiszem, hogy ott pattant el bennünk valami. Már nem úgy üzemelt. Lehet, hogy akkor egy teljesen másik irányba kellett volna elindítani az egészet, talán progresszívabb irányzatban, passz, nem tudom. Persze nehéz volt elengedni a zenekart. Van ennek egy gyászfázisa. Vannak fájdalmas pontjai, nehézségei. Az egyik ponton nagyon nehéz elengedni úgy egy dolgot, hogy tényleg mindnyájunknak a szívügye volt. A másik ponton meg egy borzasztó nagy megkönnyebbülés is. Tudod, van az a kapcsolat, amikor az ember valakit nagyon szeret, csak

már nem úgy működnek a dolgok, és egy felszabadulás ebből kijönni. Ezt annak ellenére mondom, hogy ez a nyolc év gyönyörű emlékeket hozott, és gyönyörű pontjai voltak. Nagyon szerettük és a mai napig nagyon szeretjük egymást. A legutolsó fájdalmas pont a felosztás után három vagy négy évvel következett be, amikor a színpadi rack-emet végérvényesen szétszedtem. Kiszemeltem az általam épített keverőpultot és az összes szinti modult. Akkor felhívtam a Petit, hogy figyelj, igazából részemről most ért véget a Voler Mouche időszak. Nehéz volt.

Egy szép vintázs Hammond XK-1-esen játszottál az egyik videótokban. Hogyan viszonyulsz most a régi hangszerekhez, mint a Polikovs, Korg, Roland, Moog, Oberheim, stb.?

Pontosan. Alatta meg egy Fender Rhodes van. A Summer Rain klipünk. Mára nagyjából semmilyen kapcsolatban nem vagyok ezekkel a vintage cuccokkal. Nagyon sok ilyen fordult már meg a kezem alatt. Sosem voltam gyűjtő, tehát nem ragaszkodtam soha úgy a hangszerekhez, rengeteg cuccomat eladtam. Úgyhogy szinte már semmi nincs meg a régi eszközeimből.

Könnyű volt tőlük megválni? Tudom, hogy megy a trédelés, tehát akinek szintetizátorai vannak, pl. zenész ismerősök, azok folyton adnak-vesznek hangszereket.

Egyébként igen. Gyerekkoromból megmaradt apu Korg KR-55-ös dobgépe is. Sok évig a polcomon állt és porosodott, nem volt kihasználva. Szerintem egy hangszernek ez a halála. Egy hangszer legyen kihasználva, szóval inkább olyan figurához kerüljön, aki tényleg imádja ezeket a cuccokat és nagy boldogan alkot

Voler Mouche A38 live

(balról jobbra) Miski Ádám, Scheer Milán, Kiss Flóra, Szarvas Péter

velük. Én nem ragaszkodom hozzájuk, mégha olykor nehéz is megválni tőlük. Mindig vigyáztam is rájuk, felújítottam őket. Nagyon tudom becsülni azokat, akik hangszergyűjtésre adják a fejüket és régi vintage eszközökön dolgoznak, mert ezek irdatlan karbantartást igényelnek, folyamatosan foglalkozni kell velük. Én azért adtam el nemrégiben, igen ott a szívem szakadt meg, az Amek 30-csatornás keverőpultomat, ami 94 februárjában készült (egy nagy dög!), mert iszonyat mennyiségű időt toltam bele, hogy megcsináljam, rendbetegyem. Rendszerben volt, tökéletesen működött, aztán eltelt három hét és megint megreccsent egy kapcsoló. Ezeket az eszközöket napi szinten, folyamatosan mozgatni, használni kell, mert megáll benne az idő és állásában megy tönkre.

Most hogy állok a vintage hangszerekhez? Említetted a Moogot. Hát figyelj, amit az öreg Bob Moog létrehozott a társaival, az mindennek az alapja. Ők voltak azok, akik kitalálták mindazt,

hogy egy piacra szánt kommercionális hangszernek hogy kell működnie, kinéznie. Előtte talán a Siemens mérnökei építettek valamit, de az egy szobaméretű szintetizátort volt. Azt képtelenség a színpadra vinni! Viszont Bob Moog volt az első, aki egy egyetemi laborban dolgozta ki a világ első oszcillátorát, filterét, envelop generátorát, VCA-ját és ezek összeállítását elektroműszerész és mérnök kollégáival. Azóta a világ összes analógszintetizátora ezekre a részegységekre és erre az architektúrára épül fel. Ez olyan, mint ahogy az IBM kidolgozta az x86-os rendszert. Van a CPU, a címbusz, az adatbusz, a memória, az I/O-egységek, sa-többi. Minden számítógép alapja. Ugyanígy gyakorlatilag Moog és a csapata létrehozta az analóg szintetizátorok sztenderdjét. Ebből gazdálkodik a mai napig gyakorlatilag minden szintetizátor. Szóval ez egy zseniális dolog.

A mai napig egyébként ámulattal tudok arra tekinteni, hogy mindezt akkor tették, amikor még nem állt olyan modern technológia a rendelkezésünkre, mint most. Hogy a fenébe oldottak meg dolgokat?

Nem tudom, mennyire menjünk bele technikai részletekbe?

Menjünk csak, bár könnyen lehet, hogy itt elveszítem az olvasóim jelentős részét, de ez a magazin elektronikus zenészekhez is szól, szóval csak rajta!

Jó. Ott van például az 1981-ben piacra dobott Moog Source. Az egy teljesen komputervezérelt analóg szintetizátor, tehát a VCO-k, a VCF, a VCA, a és az LFO, az mind analóg. De az összes analóg áramkört egy Z80-as mikroprocesszor vezérel, ami egy EPROM-

ból olvassa be a szoftvert. Így a processzor egy multiplexált 12bit-es DA konverteren keresztül különböző vezérlő feszültségeket küld az analóg áramkörök felé. Ezek a vezérlő feszültségek a szintjük által határozzák meg a egy hangszín beállításnak a paramétereit. Egyébként innen jönnek az envelope jelek is és még egy szekvenszert is tud a processzor. De könyörgöm! Egy darab nyolc bites, négy megahertzes processzor csinálja mindezt! Ez alig volt processzorteljesítmény! És mégis valahogy ezzel a szűkös keresztmetszettel, ami akkoriban a digitális technológiában létezett, alkottak egy hihetetlen fantasztikus, nagyon jól működő hangszert, ami a mai napig mindenféle kritériumnak megfelel. Hozzáteszem a Moog Source-hoz a Bob Moog-nak nem volt köze a tervezésben. Ugyan az ő áramköreire épülnek az oszcillátorok és a klasszikus Moog Ladder Filter, de akkoriban a cég nem Bob Moog tulajdonában volt.

Az egyik legzseniálisabb elektronikus hangszer egyébként a Hammond orgona, ami a harmonikus szintézis elvén alapszik. Ugye minden szinusz jelből kikeverhető valami, vagy ha egy hangot szétszedünk darabjaira, akkor szinusz hullámokat fogunk kapni. Az orgona Laurens Hammond nevéhez fűződik, neki volt egy cége ahol szinkronmotorokat és sok más mechanikus kütyüt fejlesztettek. Itt alkották meg ezt az orgonát is. Az volt a lényeg, hogy a templomi orgonák borzasztóan drágák voltak és kellett egy olcsó alternatíva. Egyébként Hammond már kis-kölyök kora óta teljesen mechanikai örült volt. Tizenpár évesen mutatott be egy automata sebességváltó tervrajzot egy autó tervező mérnöknek.

Visszatérve, a Hammond orgonának a hangkeltése majdnem ugyanaz mint a gitároké, csak itt nem húrok rezegnek, hanem lekerekített fogazatú úgynevezett hang kerekek forognak a hangszedők előtt. Ezeknek a kerekeknek a forgása szinusz hullámot indukált az előtte álló hangszedőben. Egy tengelyen több ilyen kerék van, 8, 16, 32, 64, 128, stb fogszámmal. Mivel mindig kétszereződik a fogak száma, kétszereződik a frekvencia is, tehát kijönnek az oktávok. Ha egy ilyen keréksor egy bizonyos fordulatszámra forog, akkor kiadja mondjuk az összes oktáv C hangját, de nyilván szükség van a többi egész és félhangra is. Ezt úgy oldották meg, hogy a tengelyek között olyan fogaskerék áttételeket alakítottak ki, ami pontosan megfelel a félhangok frekvencia viszonyának, azaz 1,0595-nek. Ha egy 440Hz-es A hangot megszorzunk 1,0595-el, akkor megkapjuk a felette lévő Ais hangot, és így tovább. Természetesen a hangszedők által keltett szinuszhullámok sokasága be lett vezetve a billentyűzet kapcsolóiba, majd onnan a regiszterekbe. Zseniális mechanikai és elektronikai kivitelezés, és mindez 1934-ben! Fontos az is, hogy ezt a mechanikát egy hálózati szinkronmotor forgatta. Tehát ezért volt az, hogyha behoztak egy amerikai piacra szánt Hammond orgonát, - ugye tudjuk, hogy Amerikában 60 Hz a hálózati áram - azt, ha Európában bekapcsolták, akkor mélyebben szól, mert alacsonyabb volt a fordulatszáma a hangkeltő mechanikát forgató motornak. Jut eszembe, ettől egyszer Jon Lord készült ki, mert képzeld el, hogy elindult az egész Deep Purple együttes egy turnéra, és nem jött meg a hálózati frekvenciaváltó az orgonához, valahol lemaradt. Gyakorlatilag pár hanggal arrébb kellett végigjátszani az egész koncertet, és persze arrébb kellett hangolni a gitárokat is. John azt mondta, hogy ez volt élete legszörnyűbb koncertje, de végül is megcsinálta.

Sokszor találkozom magyar előadók koncertjein a nagyon kedvelt, szenvedéllyel használt és meglehetősen drágának számító, piros színű szintetizátorral, ez pedig a Nord Stage. Miért van ennyire kitüntetett szerepe ennek a szintinek?

Nekem is van. Megmondom neked: a Yamaha, a Roland, a Korg, a '90-es években egyszerűen elkezdett egy olyan világba elfajulni, hogy nagyon sok esetben képtelenség azzal a hangzással mit kezdeni. Volt valamilyen zongora, volt valamilyen orgona, volt valamilyen elektromos zongora, meg egy csomó más hangszín. Mindenből egy kicsi. Ezzel szemben a Clavia volt az a cég, amelyik felismerte végre azt, hogy mekkora borzasztó nagy jelentősége van annak, hogy kellene egy jó Fender Rhodes, egy jó Hohner Clavinet, egy jó Hammond orgona, kellene egy jó Fazioli, Steinway vagy akármilyen akusztikus zongora minta fent a színpadon. A Fender Rhodes-ot a maga kis érzékenységeivel, meg a 80 kilójával szerintem nem olyan egyszerű szállítani, a Hammondot meg végképp. Viszont végre ők elkezdtek azon gondolkodni, hogy hogyan lehet jól mintavételezni, vagy fizikailag modellezni ezeket a hangszereket, és nyilván azt is, hogy egy billentyűsnek mire van szüksége. Kicsit továbbmentek, mert odatették mind ezek mellé a phaser-t, a delay-t, a zengetőt, a ring modulátort, a torzítót, erősítő szimulátort, EQ-t, kompresszort. Felismerték, hogy erre iszonyat nagy szükség van. Mondjuk úgy, hogy a Nord Stage az ebből a szempontból egy borzasztó előremutató eszköz. Egyébként nem is ezzel indultak el, a Nord Lead és talán a Drum voltak az első eszközök, amiket kifejlesztettek.

Amikor a '80-as években megjelentek a digitális hangszerek, mindenki elkezdte kidobálni a régi analóg cuccait. Ezeket az-

után elektronikus zenészek kezdték újra felfedezni és valami teljesen újat alkotni rajtuk, végre arra kezdték el használni ezeket a hangszereket amire valók. Szerintem Tadao Kikumotó a legmerészebb álmában sem gondolta volna, hogy az általa tervezett TB303, ami gitárosoknak készült gyakorló basszus szint, vagy a TR909-es dob gép ami egy olcsó alternatívája volt a LinnDrum-nak, na ezek lesznek minden techno alap hangszerei.

A 90-es években az elektronikus zene fejlődésével jött az igény is, hogy kellene egy jól használható digitális hangszer, ami képes modellezni, még ha nem is tökéletesen az analóg szintetizátorok hangját. Azt hiszem a Nord Lead pont e filozófia mentén született. Bármilyen Korg, Roland vagy Yamaha szintetizátort bekapcsolunk, és azért említem ezt a három márkát, mert mind a hárman csinálnak workstation-öket, de egyik versenyzőjük sem arról szól, hogy legyen benne egy jó Vox Continental, vagy egy jó Hammond orgona, hanem arról, hogy legyen benne minden, és az valahogy használható legyen. Ez nem baj, erre is szükség van. Viszont a Clavia egy speciális területre ment rá. Most már vannak például Mellotron mintáik is, ami a világ első szalagos samplerét adja vissza. Szerintem ők ezt a területet iszonyat jól látják és csinálják.

Az elektronikus zenék sötétebbik vonalában, techno, Electronic Body Music, industrial, dark ambient, ott szerinted melyek a markáns eszközök?

A techno kivételével sose másztam bele ezekbe a műfajokba mélyebben. Minden elektronikus hangszer univerzális annyira, hogy bármilyen zenében megállja a helyét. De nagyon sok múlik a szerzőn. Nem lepődnék meg, hogyha valaki egy zongorát be-

mikrofonozva átvinne egy torzítón, és elkezdene egy industriál zenét kihozni abból, hogy csípőfogóval vagdalja a húrokat. Tutibiztos, hogy van ilyen is. A zenész kreativitásán borzasztó sok múlik. Nyilván vannak jó hangszerek, meg vannak rossz hangszerek is, de alapvetően mindig a zenészen múlik, hogy mit fog kihozni egy hangszerből.

Ha valakiben egy nap feltámad a vágy, hogy analóg szintetizátorokat akar építeni, mi mindent kell figyelembe vennie hozzá? Mik a bemeneti feltételek? Milyen készségek, képességek szükségesek hozzá?

Ha ezt tőlem valaki megkérdezné, azt mondanám, ne csináld, tiszta hülye vagy, ki fogsz tolni magaddal, nagyon sok álmatlan éjszakád lesz! Persze nem. Én imádom ezt csinálni és, ha valaki szeretne valamit kezdeni magával tőlem csak biztatást fog kapni. Amikor én nekiálltam ennek az egésznek, nekem fogalmam nem volt róla, hogy mennyire nincsen fogalmam róla. Nekem konkrétan arról voltak elképzeléseim, hogy hogyan képezek el egy szintetizátort, és mivel zenész vagyok, tudom mit várok el egy hangszertől.

Konkrétan mit vársz el egy hangszertől?

Hogy egy tökéletesen megbízható eszköz legyen. Teljesen mindegy, hogy milyen körülmények között játszok vele, legyen az stúdió vagy színpad, teljesen rá merjem bízni az életemet, ne hagyjon cserben. Második és nagyon fontos számomra az ergonómia. Én imádom, ha valami robosztus. Hogy bele tudok kapaszkodni egy potméterbe, nem fog letörni, megbízhatóak és stabilak az

áramkörök, és jó érzés hozzányúlni, megfogni, egy csatlakozót ki-be kötni. A harmadik az, ami leginkább el fog dönteni egy hangszerkiválasztást, hogy belepasszol-e abba a zenei közegbe, amiben én működöm, vagy nem.

Sorolok néhány hangszert. Elektronikus zenei környezetben ott van mondjuk a Roland TR-909-es dob gép, analóg szintik, stb. Más zenei közegben meg van akusztikus dob, basszusgitár, zongora, Hammond orgona. Ezek mindegyike sztenderd hangszer. Ha ezek mellé odateszem a saját építésű szintetizátoromat, azt várom tőle, hogy ott és azon a ponton, amikor megszólal, úgy lépjen be a hangképbe, hogy kéri magának a helyet. Azt ott foglalja el és teljesíti a tőle elvárt, ha úgy tetszik lágét, szólamot, sound design-t, lehetne ezt még folytatni.

A Steda SR-909 (Roland TR-909 replika) összerakási videót ámulattal néztem. Mikroszkóp, meg egy csomó biszbasz, apró zacskók, stb... Neked aztán van türelmed!

A Steda Rhythm SR-909-nek a története az, hogy van egy acid techno örült barátom, aki teljesen meg volt vadulva, hogy neki kell egy ilyen és megrendelte az építőkészletet. Kérdezte, hogy összeforrasztanám-e neki? Elvállaltam, végül 40 órán, vagyis 5 napon keresztül forrasztottam, a végén már agyhalál, de tök izgalmas volt végig az egész. Sosem gondoltam volna, hogy egy 909-es klónt, ami minden technozene alapja én fogok majd egyszer összerakni. A kihívás ebben a türelmem. Aki gyakorlottan tud forrasztani, meg tudja különböztetni az alkatrészeket, meg tud mérni dolgokat, az 99% sikerrel össze fogja tudni rakni úgy, hogy működni fog a dolog. De a türelmem a kulcs. Elektrotechnikai és

mérnöki kihívás nincs benne, ott van minden felcímkézve, csak tudni kell berakni a helyére az alkatrészeket a beültetési rajzok alapján.

Neked gyerekkorodban nem volt LEGO-d?

Dehogynem, megvannak mind a mai napig, vagy 40 doboz! Abszolút, ez egy legózás volt! Igazából nincsen úgy hobbim, hogy mondjuk szabadidőmben időgépet építenék. De, ha valamit igen, akkor időgépet építenék, mert az egy tök jó dolog lenne.

Ha lenne időgéped, hová mennél vele? Előre vagy hátra?

Itt nem az a kérdés. Hanem, hogy változtatnék-e bármin, és nem. De lennének olyan pontok az életemben, amiket újraélnék százszor és milliószor!

Hogyan indul egy prototípus felépítése? Intuíció, receptek alapján? Vadászgatni elektropatikákból alkatrészeket?

Elkezdtem olyan áramköröket megépíteni, amiket valakik valahol megterveztek és letölthetőek a netről. Innen kinéztem egy filter, onnan egy VCO-t, máshonnan egy envelope-ot, stb., és emlékszem, hogy ötből négy áramkör nem működött. A maradék, ami meg is szólalt, az meg csapnivalóan szar volt. Vagy valamit nagyon elrontottam, vagy nem figyeltem rá, vagy B verzió, hogy úgy vannak fent ezek a rajzok, hogy valami direkt el van benne rontva, hogy inkább vedd meg náluk az építőkészletet. Végül is ismerkedésnek nem volt rossz, de várjunk egy kicsit. Én nem mások által tervezett áramkörökből akarok építeni, hanem

van egy konkrét elképzelésem, koncepcióm, hogy hogyan szójon, hogy nézzen ki. Én mindig is a saját áramköreimet akartam kidolgozni. Ezen a ponton lesöpörtem minden addigit az asztalról. Mentek a kukába az addigi áramkörök és itt jött a fejlesztésnek a legeslegnehezebb része. Kezdjük a nulláról a fejlesztést! Ehhez viszont ismerni kell, hogy mitől működik egy oszcillátor. Ameddig nem fogjuk fel, hogy hogyan csinálunk a vezérlőfeszültségből fűrészelet, aztán a fűrészelből háromszöget, a háromszögjelből szinuszt, a fűrészből pedig változtatható kitöltésű négyszögjelet, addig nem lehet VCO-t építeni. De neki kellett állni. Pontról pontra felépíteni az akkor már általam tervezett protoáramköröket, megismerni azok minden tulajdonságát, hibáit, azokat kijavítani, megtalálni a megfelelő alkatrészeket, stb.

Ebbe végtelen időt bele lehet ölni ám!

2018. januárjában született meg az első áramköröm, 2020-ban álltam neki a végtermék fejlesztésének. 2022 elejére készült el a végleges, 2.0-ás verzió. Egy pár év azért belement, igen.

Mit lehet tudni a tesztelésről? Ez műszeres vizsgálatokkal vagy használat közbeni hallgatással történik? Odaadod-e mondjuk más zenészeknek vagy te magad próbálgatod?

Ez egy nagyon jó kérdés! Apukám mindig azt mondta, hogy az elektroakusztikában van egy ilyen vitathatatlan szabály, mely szerint attól, mert a műszer valamit jól fog mutatni, még nem biztos, hogy jól szól. De ha valami jól szól, és rámérünk, akkor lehet, hogy valami iszonyatos hülyeséget fog mutatni a műszer. A zenei elektronikánál az a meghatározó, hogy mit hall az em-

beri fül. Ha az a fülemnek kellemes, akkor - sarkítva fogalmazok - mindegy, hogy mit mutat a műszer, az attól még jó lesz. Extrem példa. Nézzük meg a torzító gitárt. A torzítás az egy műszeresen rossz eredmény, nem? De jó a fülünknek a torzított gitár, a torzított Fender Rhodes? Hát hogyan lenne jó!

Eleinte én egyedül teszteltem ezeket a hangszereket. Természetesen a műszeres mérés folyamatosan jelen van. A megfelelő munkapontoknak, referenciafeszültségeknek, jelalakoknak az ellenőrzése vizuálisan, oszcilloszkópon, ez abszolút a folyamat része. A nagy fordulópont ott következett be, amikor Domokos Tibi, az Óperentzia billentyűse beszállt ebbe a projektbe, mert kellett nekem egy teszt. Kapott tőlem egy jó nagy modulárt, odaadtam neki, hogy „Tibi, akkor ez a tiéd, neked egy dolgod van, hogy teszteld, teszteld, és teszteld”. Nagyon örült neki, én meg annak, hogy már a második Óperentzia nagylemez készül ezzel a szintetizátorral. Emellett ott van vele a színpadon, a stúdióban és más zenei projekteket is művel a moduláromon. Tőle rengeteg visszajelzést kapok, hogy hogy szól a cucc, de még olyan is előfordult, hogy nem ismertem fel a saját hangszerem hangját! Egyszer megkérdeztem, hogy miből jön ez az elvetemült hang? Mire rámutatott a modulárra, hogy ebből! Ja, hogy ebből ezt is ki lehet tekerni? Itt mondom el újra, hogy a zenész fantáziáján és hozzáállásán nagyon sok minden múlik! Tibi jobban ismeri a hangszeremet, mint én magam. Ő napi 8 órában tekergeti, míg én napi 8 órában áramköröket tervezek, és nekem sokkal kevesebb időm marad a tesztelésre. A zenei teszt tehát a legfontosabb, hogy egy hangszer mindenféle zenei környezetbe jól illeszthető és univerzális legyen.

Milyen veszélyek leselkedhetnek a szintetizátorokra? Most nem arra gondolok, hogy valaki földhöz veri, beleönt részegen egy korsó sört, vagy hasonlók. Milyen meghibásodási lehetőségek merülhetnek fel és hogyan lehet ezeket megelőzni, illetve orvosolni?

A legtöbb esetben az elektromechanikus részeknél történhet meghibásodás. Egy potméter, kapcsoló, csatlakozó fog először reccsenni, ezek azok a pontok, amelyek egy elektronikában a leggyakrabban meghibásodnak, mert ezek vannak kitéve a környezeti hatásoknak. A próbateremben ott bagózik mindenki, a nikotin meg lerakódik. A koncerten a tömegtől pára csurog a nyakunkba, vagy évek óta nem mozdították meg a potmétereket, tehát értelemszerűen reccsenni fog. Ezek azok a dolgok, amelyek gyakrabban megesnek. Egy néhány éves hangszernél még nem, de egy 20-30 éves hangszernél már komolyabb problémákat okozhatnak. Elektronikusan nagyon ritka, hogy tönkremegy egy aktív alkatrész, és a kondenzátorok kiszáradása sem egészen úgy van ahogy a hifisták állítják. Az analóg szintetizátoroknál viszont ami előfordul veszélyként, hogy az oszcillátor hangolása nem stabil. Minden analóg oszcillátor borzasztóan érzékeny a környezeti hőmérsékletre. Nem mindegy, hogy 20 fok van vagy 40. Egy gitár esetén is így van, ha beviszem a hidegről a melegre, tágulni fog, ezért újra kell hangolni. Ugyanígy az analóg áramköröknél a szilícium chipek, aktív alkatrészek, ellenállások, kondenzátorok borzasztó érzékenyek tudnak lenni.

Legjobb egy hőkompenzált VCO-t építeni, ami ahogy melegszik a környezet, úgy állítja be az oszcillátor hangolását és 10 oktávon keresztül néhány cent kilengéssel halálpontosan szól. Ez fontos,

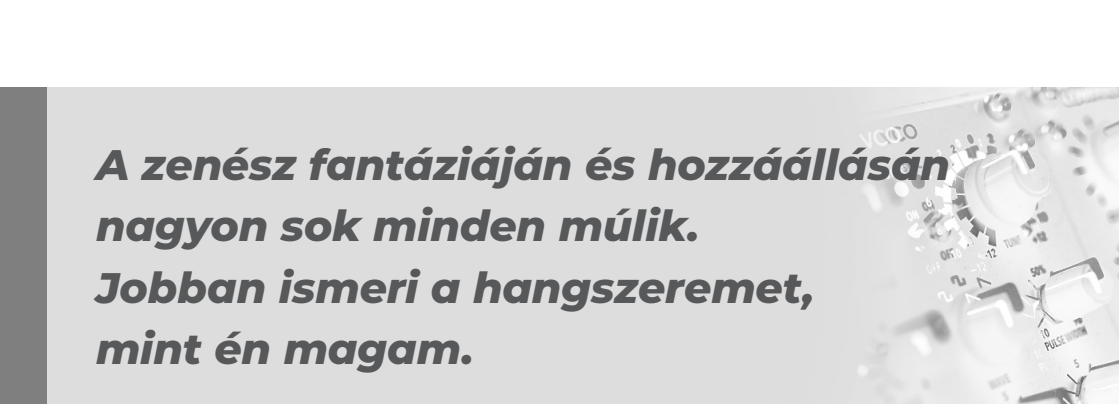

„attól, mert a műszer valamit jól fog mutatni, még nem biztos, hogy jól szól.”

de nem annyira újkeletű dolog, ezt ma már minden analóg szintetizátornak tudnia kell.

Nagyon megfogott az általad alapított AS Synthesizers szlogenje. Szépen összefoglalja, amikről beszélgettünk.

Nézd, én nem szeretem a nagyképűséget. Ugyanakkor nem vagyok álszerű sem. Nagyon bízom benne, hogy értékelni tudom magamat, meg az egész AS Synths csapatot és mindazt, amit csinálunk. És szerintem amit mi létrehozunk az egy nagyszerű dolog. Ennek mentén született a szlogen. “Great sounds from great circuits”

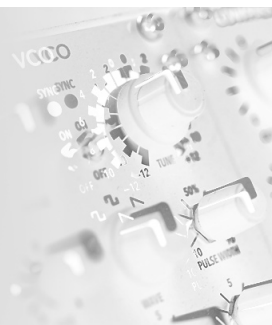

***A zenész fantáziáján és hozzáállásán
nagyon sok minden múlik.
Jobban ismeri a hangszeremet,
mint én magam.***

Vannak idehaza versenytársak ezen a területen?

Ez megint egy nagyon érdekes témát érint ebben az egész moduláris szintetizátorvilágban. Alapvetően a modulárban minden részegységet egy külön modulban helyeznek el. Ha valaki egy ügyes hobbista, két-három tranzisztorból építhet magának egy nagyon jó torzítót, becsavarozza, bedugja és kész. Nagyon sok modulárgyártó létezik a világon. Csinálnak ilyet is, meg olyat is, és bármi belefér. Még az is, ha első blikkre úgy tűnik, hogy nem jó semmire, mert egy ponton talán mégis érdekes lehet. A modulározásban épp az a fantasztikus, hogy bármit lehet csinálni, a variációk, a bekötések, a potméterek állása a végtelen felé konvergál. Nyilván nagyon sokan vannak, akik hobbiból készítenek modulárt, akár saját áramkörből, akár megvett kitekiből, akár letöltött kapcsolási rajzokból, a lényeg, hogy az ő igényeiket kielégíti. Visszatérve a kérdésre, persze többen foglalkoznak ezzel idehaza is, adnak el cuccokat, open source modulokat készítenek. Nálunk az AS Synths-ben ez másként van, mivel mi mindent a nulláról fejlesztünk. Szóval üzleti koncepcióban nem tudom, hogy van-e versenytársunk.

„Nagyszerű hangok nagyszerű áramkörökből” „Great Sounds from Great Circuits”

További célok? Hová szeretnétek eljutni?

Ha tegyük fel, hogy adjak el jövőre 150 darab hangszeret, akár ez lehet egy reális cél. De szerintem alapvetően a cél az, hogy az ember rajta van egy úton és csinálja. Fejlesztünk, rengeteg ötletünk van melyek megvalósítása folyamatosan történik. Ha most ezt abszolút üzleti szempontba helyezzük, akkor megállapíthatjuk, hogy a kizárólag magyar piacra nem lehet felhúzni egy nyereséges üzleti modellt. Ezt el kell vinni külföldre is, meg kell találni a piacát más országokban, az ottani vásárlókat is meg kell szólítani. Ezen is dolgozunk.

Mi a leginkább csodálatra méltó a modulárban?

Az a rendkívül fantasztikus, hogy minden a zenészre hárul. Sokan mondják az elektronikus zenékre, hogy „bekapcsolom, aztán szól”. Ez sosem volt így. A gépek nem maguktól zenélnek, hanem igenis kell mögé a zenész, aki azt létrehozza, aki tudja kezelni, akiben van zeneiség. Egy elektronikus zenésznek ugyanúgy kutyakötelessége ismerni a ritmusképleteket, a szolfézst, összhangzattant, hogyan állnak össze az akkordok, ez a zene

alaprésze. A modulárnál? Ott meg aztán teljesen lehetetlenből is meg tudnak születni olyan hangok, hangzások vagy akár ritmikái-szekvenciális összefüggések, amik nincsenek leírva egy szabályrendszerben sem. Nagyon sok múlik a véletlenen vagy a zenész fantáziáján, kísérletező szellemiségén.

Ha innen nézzük, ez egy technikai sport, ha meg onnan, akkor azért ez valahol lelki, ezoterikus, spirituális, nem?

Ez is benne van, igen. A zene abszolút egy lelki, szellemi dolog, tökmindegy, hogy mivel készül, milyen műfajban. Mindig is egy lelki, kozmikus dolog marad. Kifejezhetek érzéseket egy tábor-tűz mellett gitárral a kezemben, vagy egy zongorával a nappaliban. De érzéseket fejezhetek ki azzal is, ha sörösüvegeket meg ami a kezem ügyébe kerül kezdek el püfölni, tehát annak is lesz egy feelingje. Én ezért nem voltam például sose ilyen zenei stílus fasiszta. Zenei hangulatokat szeretek, és vannak, amiket meg nem: a primitívet, a gyermeteget. Olyat szerettem mindig is, ami simogatja a lelkemet, legyen meg rá a flow, szórakoztasson. Legyenek ezek akár teljesen különböző stílusú zenék. Megőrülök viszont az öncélúságtól, amikor valakik csak azért improvizálnak, mert improvizálniuk kell. Ettől még nem lesz jó. Hiába tanult zenész valaki, hiába tud ötmillió hangot lejátszani, ettől még nem lesz zenei. Hiába ismerem az összes zenei skálát, a zenei matematikát, és ez most borzasztó közhelyesen, szentimentálisan fog hangzani, semmit nem ér, ha az a zene nem a lelkem legmélyéből fakad. Aki ezt tagadja, az szerintem hülye, és ezeket nyugodtan írd le, ha akarod. A zene az egy abszolút belső, intim és interaktív dolog, mindenkinek mást mond, különbözik minden más képzőművészettől. Egy szobrot lehet nézni órákig.

AS SYNTHESIZERS *moduláris szintetizátorok*

***A gépek nem maguktól zenélnek.
Igenis kell mögé az ember,
aki azt létrehozza, aki tudja kezelni,
akiben van zeneiség.***

De a zene, a költemény ott, abban az időpillanatban, térben történik meg a közönség előtt, ott jut be a dobhártyán át a lélekbe és a tudatba.

Én azt például soha nem tudtam hova tenni, hogy a színpadon álló zenekar és a közönség között van úgy 8 méternyi távolság. Ez annyira kínos! A közönség nem mer odamenni, a zenekar tiszta kínban érzi magát, hogy mi ez a távolság, miközben várják a visszajelzést, hogy induljon be a rákenroll. Minél feszélyezettebb ezáltal a zenekar, hogy ott a hézag, az emberek annál inkább nem mernek közel menni a zenekarhoz, és ez egy ilyen hülye paradox állapotot idéz elő. Oda kell menni és akkor együtt működik és együtt lélegzik az egész!

Szerinted mi kell a jó elektronikus zenéhez?

Számos klasszikus és jazz zenészt ismerek, akik egytől-egyig kiválóan játszanak a saját hangszereiken. Nincs olyan, amit ne tudnának lejátszani! Az elektronikus zenében viszont a zeneelmélet és a hangszeres ismeret mellett van egy plusz mindig. Ez nem csak arról szól, hogy hangokat, akkordokat játszok egymás után, hanem van egy sound design része is. Tehát meg kell találnom a megfelelő hangszíneket, amik passzolnak egy-

máshoz. Ott már bejön a hangmérnöki, mastering mérnöki és produceri munka, ami sokkal több, mint kizárólag játszani tudni egy hangszeren.

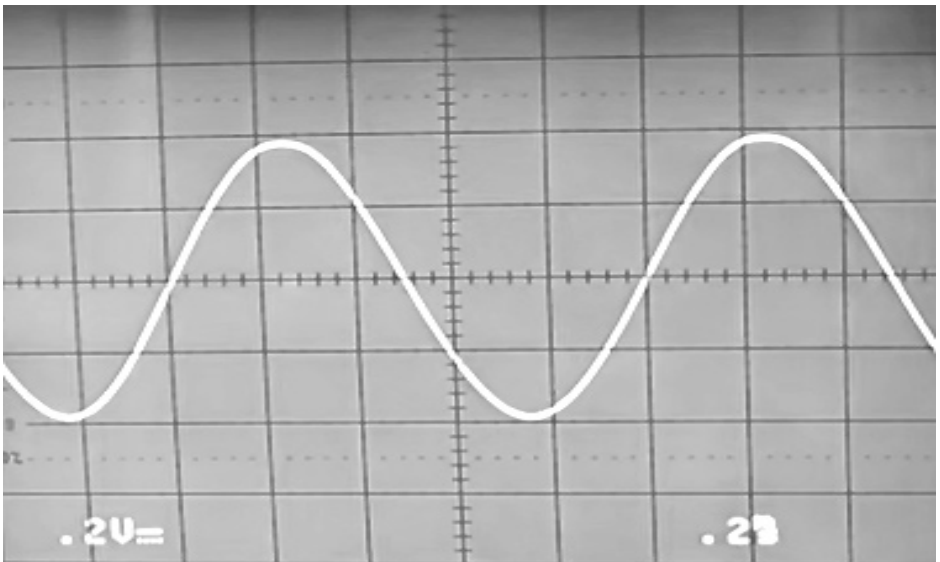
Egyre többet hallani arról, hogy a mesterséges intelligencia nem csak számításokat végez, szöveget és képeket alkot, hanem zenét is ír. Mindezt érzések, inspirációk, hangszerek érintése nélkül. Te mit gondolsz erről?

Mindig is azt gondoltam, hogy a zenélésből nem lehet megélni. De ha tényleg ez a jövő, és lesznek olyan zenei kiadók, akik ebben üzleti koncepciót látnak, akkor nagy számban vannak a zenészek. Mert senki nem akarja majd őket megfizetni. Mert ha ezt egy digitális eszköz ingyen és bérmentve képes létrehozni, akkor nem csak a zenében, hanem minden másban is elfajul a világ egy nem feltétlenül jó irányba, de ezt nehéz előre megjósolni. Nem tartom szerencsésnek, hogy ebből az emberi tényező ki van vonva. Ha tényleg ebbe az irányba tart a világ, és ez lesz a sztenderd, akkor a zenészek nagyon rosszul fognak járni. Ez mind a megélhetésükben, a motivációikban, mind az érzésvilágaikban elég komoly sérüléseket okozhat.

Ugyanakkor meg azt is gondolom, hogy teljesen természetes az, ami történik, hogy itt tartunk, mert az emberiség tudásra szomjas rétege nem képes megülni a valagán, tehát ahogy jártunk a Holdon, úgy természetes volt az, hogy lesz mesterséges intelligencia, ami képes olyan dolgokat létrehozni, amit a legmerészebb álmainkban sem gondoltunk volna. Az emberiségre meg az a feladat vár, hogy megtanulja a helyén kezelni ezeket a dolgokat. Ez lesz szerintem a kulcs.

Ha lenne egy varázspálcád, amivel egy suhintással felszabadíthatnál görcsöket, szellemi, tudati vagy fizikai fogságokat, mit szabadítanál fel először?

Intelligenciát mindenkinek. És nem csak IQ-t, hanem EQ-t is. Nagyon hiányzik.

„Dobd be az egészséget
egy turmixgépbe, és a francba vele!”

PETRIFIED ENTITY INTERJÚ

H.I.T. - Nem sok irodalom vagy hivatkozás van rólad. Elég sokat kellett ásnom, hogy megtudjam, ki is áll a Petrified Entity mögött. Más electro-industriál zenekarok viharos erőfeszítésekkel dobják magukat piacra és mindenfelé tolják a cuccaikat. Ezzel szemben te inkább őrzöd az inkognitódat. Miért?

Petrified Entity - Általában jobban szeretem az anonimitást. Inkább a projekthez kapcsolódó zene és képek álljanak előtérben, mint az arcom. Ez tényleg csak egy preferencia. Szerintem ez a módszeres színészi játék zenész változata. Úgymond karakterben maradni. Ha elég mélyre ásol, megtalálsz engem és rájössz.

Milyen zenei háttéred volt a fejlődésed során? Honnan kaptál támogatást és visszajelzést a zenei és művészeti alkotásaidhoz?

Negyedik osztályban kezdtem hegedülni, középiskolás koromban gitároztam, és a főiskolai éveim alatt kezdtem elektronikus zenével foglalkozni. A szüleim mindig támogattak a művészetben, és biztattak, különösen anyám. Különféle okokból bátorítottak, bár apám kicsit mérgezőbb, önzőbb, de mindkettőjüknek köszönhetem, hogy ösztönöztek arra, hogy életem korai szakaszában kezdjek el zenélni.

Eredetileg a punk műfajban indultál Tony Gloom néven. Aztán egyre elektronikusabb lettél. Az elmúlt években megjelent anyagaid nagy része fordulatos, 80-as éveket idéző alapokat, punk-ot, absztraktságot, industrializmust is tartalmaz. Ahogy írtad, összemosad a műfaji határokat. Milyen kihívásokat jelentett a punk, a dark wave és más keményebb ipari stílusok közötti váltás?

Nem csinállok olyat zeneileg, ami ne jönne magától, ezért soha nem erőltettem igazán a műfaji vonalak összemosisát. Sokféle zenét hallgatok, ezért azt hiszem, a vonalak ilyenkor összemosisódnak, mert mindenhol ott van az ízlésem. Imádok mindenféle zenét a punktól és a post-punktól a hardcore-on át, a techno-tól az ebm-ig, a coldwave-től, ambienttől a zajig és a free jazzig. A pokolba is, még a popot is szeretem, különösen a szintipopot és a new wave-et. Soha nem voltam az a fajta ember, aki megpróbálna utánozni egy adott művészt, vagy ragaszkodni egy műfajhoz. Dobd be az egészet egy turmixgépbe, és a francba vele, ezt mondom.

Legutóbbi két kurrens kiadványod, a „Petriified Entity” és a „B-Sides & Rarities” hallgatása közben nagyon meglepődtem, mert általában az előadók csak hosszabb idő után teszik az elfeledett, kihagyott számaikat egy ilyen gyűjteményre. Viszont mindkettő borzasztóan izgalmas, tele van jobbnál jobb számokkal. Mi volt az alapkonceptiód?

Azt akarom, hogy az emberek a tudatos, kiszámított gondolkodásmód mellett az elmém tudattalan részét is lássák. A lehető legkevesebb felvételt szeretem csinálni, különösen az ének esetében, gyakran az első felvételt részesítem előnyben, hogy megragadjam az előadás közvetlenségét és nyers energiáját. Néha csak úgy odaállok a mikrofonhoz és improvizálok, miután megnéztem egy filmet vagy meghallgattam a kedvenc lemezeimet. Néha a felvételeim pszichoblablázásba torkollnak, mert teljesen szétszórt vagyok, és az elmém eléggé széttöredezett. Szóval, össze akartam állítani egy olyan gyűjteményt, amelyben ezek a furcsaságok szerepelnek. Így jött össze a B-Sides & Rarities. Folyamatosan rögzíték, így sok olyan sávmarad-

ványom van, ami nem került fel az albumra, és csak arra várt, hogy felhasználjam. De komolyan, a B-Sides & Rarities néhány szövege egyenesen nonszensz, hahaha. Nagy rajongója vagyok a tudatfolyamnak és az automatikus írásnak, ezért szeretem ezt megjeleníteni a munkáimban. Ettől az egész sokkal emberibbnek tűnik. Örülök a hibáknak és a kieséseknek, mert így nem veszem magam vagy a projektet túl komolyan.

Sok számodnak, köztük a "Church of Disorder"-nek is nagyon erős és explicit szövege van.

„EZT RENDELTÜK
EZT RENDELTÉK AZ EMBEREK
BETEGSÉGGEL TELI
MI LENNE AZ ORSZÁGUNK
IGAZSÁG ÉS BÉKE NÉLKÜL?”

Szeretném megismerni a te nézőpontodat is: számodra mi a rend? Mennyire tükrözik a dalaid az Egyesült Államokban – vagy a világ többi részén – tapasztaltakat?

Az én definícióm szerint a rend a béke, a harmónia és az egyenlőség mindenki számára, és mindenki jól kijön egymással, tekintélyelvű rendszerek és rasszista társadalmi paradigmák nélkül. Nem ez a kétpárti, megosztott, csizmanyaló rémálom, amit az uralkodó osztály kényszerített ránk itt Amerikában. Az olyan dalok, mint a „Writhing in their Cages” és a „Night Creeps” a harmadik albumomról, néhány ilyen témára reflektálnak, mivel a Black Lives Matter tüntetések

csúcán íródtak a világjárvány idején. Baszd meg a rendőri brutali-
tást! Vess véget a rendszerszintű rasszizmusnak! Béke és harmónia,
egyenlőség és szabadság mindenkinek!

A 230 000 lakosú Richmond (Virginia állam) fővárosa a bázisod. Mi jellemző az ottani színtérré? Van lehetőség találni hasonló zenészekkel, követőkkel, vagy muszáj utazni egy underground klubért?

Ez egy kicsi és összetartó közösség itt Richmondban. Ami a sötét zenét illeti, ott van a Fallout nevű goth klub, ahol sötétebb koncerteket tartanak. A Death Eternal egy kiadó, amely olyan nagyszerű EBM előadókkal ad koncerteket, mint a Fleshing Machine, a Parricide Sentence és a SameStory. A Warehouse sötétebb hangulatú rave-eknek ad otthont. Minden átfolyik itt, hiszen ez egy kisváros. Itt ez minden műfaj olvasztótégelye, és gyakran ugyanazokat az arcokat látod a koncerteken is.

Nehéz nem észrevenni, hogy a kövek, a kőszobrok és a faragott építészet fontos szerepet játszanak művészetekben. Volt valaki a családban vagy a környéken, aki szobrász vagy kőfaragó volt? Honnan ered ez? Van valami háttértörténeted hozzá?

Nem igazán van háttértörténetem ehhez, általában csak egy morbid ember vagyok.

Amikor temetőket járok (elég gyakran), mindig arra gondolok, milyen szerencsések a halottak. Nincs mitől tartaniuk, nem érinti őket a világ egyre brutálisabb forgataga. Te amikor temetőkbe látogatsz,

pl. a richmondi Hollywood Cemetery-be, mire gondolsz, mit érzel?

Ezt magam sem mondhattam volna szebben. A temetőben a halálra és a halandóságra gondolok. A hollywoodi temető gyakori úti cél, de én is közvetlenül a Riverview és a Mount Calvary temetők mellett laktam, innen származik az eredeti Petrified Entity alkotások nagy része. Olyan gyakran jártam oda, amilyen gyakran csak tudtam.

A szóló zenei projektek általában küzdenek az élő fellépéssel. Úgy gondolom, hogy egy Petrified Entity élő koncert háttérvetítéssel elég erős és izgalmas élmény lenne. Hogy viszonyulsz a színpadhoz, a hús-vér közönséghez? Van fellépési lehetőség, vagy készülsz rá?

Punk és poszt-punk zenekarokban játszom és lépek fel élőben, így az élőzést fixen ezeken keresztül szerzem be. A Petrified Entity-t a járvány előtt élőben is előadtam, de mostanában stúdióprojektként kezelem, koncertek nélkül. De soha nem mondom, hogy soha. Talán egyszer majd újra elkezdek fellépni.

Nagyon különleges hangokat tervezel és készítesz a hangszereddel - a 80-as és 90-es évek stílusában. Milyen felszerelést ajánlanál azok számára, akik úgy szeretnének szólni, mint a Petrified Entity?

Különböző hardveres szintetizátorokat és Elektron felszerelést használok szekvenáláshoz. A Moog Sub-37 talán a kedvenc szintetizátorom, amit használok, és Roland dobgépeket is. Szoftveres és digitális szintetizátorokkal is próbálkozom. Nem szeretem magam csupán analóg vagy csak digitális eszközökre korlátozni.

Biztosan tudom, hogy a magyar EBM, industrial és underground közösség online csoportjaiban vannak rajongóid, zenét vagy videót is szoktam megosztani tőled. Tudom, hogy ez elég kényes kérdés, de ha megkérdeznék, mekkora a rajongói/hallgatói bázisod, mit tippelnél?

Fogalmam sincs, őszintén. Hahaha.

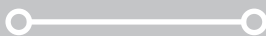
Ha szabad még egy spekulatív, előremutató kérdést feltennem: mit gondolsz, milyen lesz a sötét underground szubkultúra az USA-ban 10 év múlva, 2033-ban? Mit jósolnál?

Úgy tűnik, hogy a sötét zene napról napra egyre nagyobb teret nyer, így elképzelhetőnek tartom, hogy 10 év múlva is virágozni fog, ahogy ma már ma is virágozik.

A FIKCIÓ SZÜKSÉGSZERŰEN LÉTEZIK EGY PÁRHUZAMOS UNIVERZUMBAN

THE SEVEN WHORES OF THE APOCALYPSE (7W)
EXKLUZÍV MÉLYINTERJÚ

Fotó: Pexels.com – Josh Hild

Mikor először hallottam őket, azonnal rabul ejtettek, és azóta sem tudok szabadulni tőlük. Elég ritka az ilyesmi. Szinte azonnal megkerestem őket, hogy adjanak válaszokat a kérdéseimre, de jóval többet kaptam vissza tőlük. Tanítást, útmutatást, fényt a sötétségben és meglepő módon – még egy magyar szálát is. Beszélgettünk zenékről, sci-fi-kről, az amerikai és az európai színtérről, hangszerkről, világvégéről, koncepciókról, életről, dub-ról, pihenésről, sőt, még politikáról is. Hosszú olvasnivaló lesz, de megváltoztatja a napotokat, minden perce értékes lesz, ezt megígérhetem. Az amerikai The Seven Whores of The Apocalypse zenekar három tagjával (Jason, Chris és Tom) készített mélyinterjúmat olvassátok.

Minneapolis-Saint Paul, közismert nevén „testvérvárosok”. Mi, magyarok csak elvétve ismerjük és főleg amerikai filmekből, sorozatokból vagy történetekből. Számunkra ez az élénk cyberpunk metropolisz egyfajta egzotikus megérintése, tökéletes ihletforrás lehet sötét electro-hangzások létrehozásához. Ti hogyan és mit éreztek ezzel kapcsolatban? Ha művészek, zenészek költöznének oda, mit mutatnátok meg nekik először?

Jason: Imádom, ahogy látod a szülővárosomat! Úgy gondolom, hogy évtizedekig Minneapolist főként úgy ismerték, mint a várost, amelyet Prince az 1980-as években a Purple Rain-nel felvitt a térképre. Most olyan előadók is ugyanezt teszik, mint az Atmosphere és Lizzo, akik városunk erős hip-hop/R&B gyökereit képviselik. A független rock itt is nagy, akárcsak az EDM. Még drum & bass színterünk is van, és igen, biztosan van goth / cyberpunk / darkwave rajongói színtér is, bár ez egy kicsit kisebb tömeg. Szerintem a város zenei stílusai szépen kiforrtak a nyolcvanas évek óta. Szinte bármilyen műfaj élő műsora megtalálható egy adott hétvégén, ami nagyon elképesztő. Olyan szerencsés vagyok, hogy az utca túloldalán lakhatok egy ipari / EBM / cyberpunk zenét játszó éjszakai klubbal. Még néhány Seven Whores of the Apocalypse dalt is játszottak! Az új lakókat körbevezetném Minneapolis északkeleti ipari szépségeibe: az öregedő raktárak, hatalmas vasúti pályaudvarok és omladozó gyárak sötétben szépek és mélyen inspirálnak, különösen ősszel. De inkább hagyom, hogy Chris és Tom beszéljenek a keleti testvérvárosunkról. Minneapolis és St. Paul földrajzilag nagyon közel állnak egymáshoz, de van egy kis lélektani szakadék a kettő között. Egy kis testvéri rivalizálás!

Chris: A testvérvárosokban felnőve maxoltam ki az egzotikumot. Úgy értem, minden második utcasarkon van egy Starbucks és McDonalds. Az első hely, amit transzplantálnék, az a First Avenue lenne Minneapolis belvárosában, a történelmi zenei klub, amely több mint 50 éve működik.

Tom: Olyan régóta élek a testvérvárosokban, hogy nehéz objektívan szemlélnem, mennyire inspirálnak engem hangokra, vagy sem. Ezen a ponton csak otthonról beszélhetek. Igazából ez minden, amit valaha is tudtam. Ennek ellenére könnyen értem, ha valaki először jön a testvérvárosokba, és potenciálisan megérzi ezeket a témákat. Noha nem ez a legfuturisztikusabb hely New Yorkhoz, Los Angeleshez vagy Chicagóhoz képest. Minden bizonynyal ez a legnagyobb metropolisz a távolságokat tekintve, és különösen a belvárosban. Éjszaka a város fényei, a reklámok és az emberi tevékenység csak fokozhatja az idegen és kissé földöntúli fényét. Ráadásul, mint a legtöbb közép-nyugati város, a testvérvárosok és a környező területeik egykor virágzó ipari területnek számítottak, rengeteg évszázados raktárat és gyárat hagyva hátra, ezek némelyike hanyatlóban van és feledésbe merült, más részét pedig utólag modern felhasználásra szerelték át. Mindezeket, a múlt szimbólumait modern épületek tarkítják, és a városok furcsa részeihez vezetnek, ahol pillanatok alatt az építészet több korszakán át lehet barangolni. Tényleg különleges helyeknek érezni. Inkább bemutatnám az ide mozgó művészeknek néhány természeti csodánkat, mint például az istentelenül sok gyönyörű tavat ebben az állapotában, vagy a végtelennek tűnő északi erdőket.

Mekkora, és milyen karakterű az ottani dark underground színtér? Milyen összetartásról, együttműködésről tudtok beszámolni a zenészek, szervezők, promóterek és rajongók között?

Jason: Heti néhány estén találhatsz goth / EBM estéket bizonyos klubokban. Van néhány havi és éves rendezvényünk is (például a közelgő Vámpírball), amelyek élőzenét, szórakoztató művészetet és árucikket mutatnak be. A karakterük nagyon egyszerű cyberpunk gót, szinte kicsit sztereotipikus, de működik, és imádom! Biztos vagyok benne, hogy a legtöbben az interneten találnak egymásra, és a szórakozóhelyeken találkoznak. Ez egy kicsi, de nagyon odaadó színtér.

Tom: Nem vagyok annyira bekötte az underground színtérbe, mint szeretnék, ezért nem tudok megfelelő választ adni erre a kérdésre. A munkám huzamosabb ideig távol tart a városoktól, ami rendkívül megnehezíti, hogy állandó részese legyek. Szeretnék ezen változtatni a jövőben, de addig is nagyrészt kívülálló maradok.

A kísérleti sötét ambient zenében közös a hátteretek, de a 7W nem éppen egy fiatal, újonc banda. Hangzásotok azt mutatja, hogy igen gazdag szakmai tapasztalatokkal rendelkeztek. Feltételezem, hogy ez egy hosszabb időszak eredménye – az ipuszt-riális, az EBM és a dark electro mozgalmak kezdetétől és csúcs-korszakától számítandó. Milyen meghatározó tapasztalataitok voltak a dark színtéren, mielőtt úgy döntöttetek, hogy elindítjátok a 7W zenekart?

Jason: Érdekes korosztályunk van a bandában, de még a legfiatalabb tagunk is mélyen ismeri az ipari és kísérleti zene történetét egészen az 1970-es évekig. Szeretünk dokumentumfilmeket nézni

az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság ipari színtereiről, mint például az *Industrial Accident* (2018), a *The Ballad of Genesis* és a *Lady Jaye* (2011) filmeket. Valószínűleg én készíték zenét a leghoszszabb ideje, a 80-as évek vége óta, ezért főleg ezzel az élménnyel magyarázom. Chris és Tom önmagukban is remek producerek, és tudják, hogyan kell zseniális hangokat és teljesítményt adni a dalainkhoz. A sötét zenével való korai találkozásom olyan zenekarokkal kezdődött, mint a Japan, a The Cure, a Depeche Mode, a Gene Loves Jezebel, a Psychic TV, a Meat Beat Manifesto, a Nine Inch Nails, a Ministry, a My Life with the Thrill Kill Kult, a Coil és a Die Warzau. Ezek közül a bandák közül sok 1990 körül elérte a csúcstát, vagy ez éppen akkor kezdődött el. Emlékszem, 1989-ben egy este elmentem táncolni, és felcsendült egy Ministry dal, és a legjobb barátom félrehúzott és azt mondta: „Erre figyelned kell, tanulságos lesz számodra.” Hé, hát mennyire igaza volt! Eleinte mindez nagyon akadémiai szintűnek tűnt számomra, évekig csak a Music For The Masses és a Pretty Hate Machine érdekelt a „sötét” zenével kapcsolatban. Turistának éreztem magam, amikor más tipikus EBM-művészekről volt szó, mint a Front 242, a Nitzer Ebb és a Front Line Assembly; olyan durván és barátságtalanul hangzottak a fülemnek, tekintve a The Cure és a Depeche Mode szupercsiszolt hangzását. Egy másik barátom megpróbált bevinni a Cabaret Voltaire-re nagyjából ugyanebben az időben, de egyszerűen nem sikerült. A 90-es évek elején sokkal jobban érdekelt a feltörekvő rave / techno / jungle színtér, amely évekig hajtotta a zenei karrieremet. Évtizedek teltek el, mire visszatértem a sötét zenéhez, és ekkor vetődtem rá a Coil-ra. Ez 2008 körül volt. Letöltöttem minden albumot, amit csak találtam, és a Coil volt az egyetlen, amit egy éven át hallgattam. Abban az évben el is kezdtem sötét ambient zenéket készíteni, amit egészen a közelmúltig folytattam, amikor

megismertem Chris-t és Tom-ot. Szóval most egy kicsit tanulságos élmény volt visszamenni és meghallgatni mindazokat a bandákat, amelyekre a barátaim próbáltak rávenni a 80-as évek végén és a 90-es évek elején, és megpróbáltam átkarolni mindazt, amin ők akkor kattogtak, és miért is emlegették őket akkora lelkesedéssel. Ekkor landoltam a Clock DVA Buried Dreams művén, amely a 80-as évek végének sötét zenéjének igazi eltemetett kincse, amit bárcsak hallottam volna tinédzserként.

Chris: 2016 óta készítettem drone/dark ambient/sound kollázsokat The Creeping Man néven, de a tapasztalataim eléggé sziget-szerűek voltak – csendben feltöltöttem néhány EP-t és albumot a Bandcamp-re, de nem éreztem, hogy részese lennék bármilyen „színtérnek”, mivel még senkihez nem jutottam el, aki hasonló zenéket készít.

Tom: Tudomásom szerint Chris-nek és Jason-nek több éves tapasztalata van zenekarokban való muzsikálás, önálló produkció, klubok, koncertek, lemezboltok, stb. terén. Nekem teljesen ellentétes tapasztalataim vannak. Míg ők évek óta be vannak kötve a színtérbe, az én tapasztalataim néhány koncertre korlátozódnak, de egyébként csak magamban vacakolok ám különféle eszközökkel. Az évek során basszusgitároztam is néhány rockbandában, de ahogy az emberek főiskolára jártak és munkát kaptak, a legtöbb projekt sajnos kifulladt. Míg azokban a csoportokban zajlott az élet, addig én a saját időmben dalszövegekkel, szintetizátorokkal, dobgépekkel, szokatlan gyártási technikákkal és talált hangokkal kísérleteztem. Ahogy a korábban említett projektek véget értek, elkezdtem a saját szóló cuccaimon dolgozni, ami végül Chris-hez és Jason-höz vezetett. Azelőtt éveig kísérleteztem a dark ambienttel, és rátaláltam a

hangzásra. De egy-két évvel azelőtt, hogy találkoztam volna velük, úgy éreztem, hogy ideje leszednem azokat a dolgokat merevlemezeimről, és kiadni valamit a változtatás helyett, és hogy hallgatatlanul hagynám ezeket megrohadni.

A zenekarnevetek elég beszédes, a széteső világunkra reflektál. Nem emlékszem ilyen hosszú nevű bandára, talán a legendás My Life with the Thrill Kill Kult-ra. Az Apokalipszis hét szajhája – ez olyan, mint valami furcsa bibliai látomás. Mit oszتانátok meg velünk ezzel kapcsolatban? Mi volt az első meglátásotok, miután 2019-ben egymásra találtatok a Bandcamp-en?

Jason: Megalakítottuk a The Seven Whores of the Apocalypse-t egyfajta szerelmes levélként egy nagyon konkrét albumhoz! Egy ideig mindannyian nagyon megszállottjai voltunk a Clock DVA csodálatos, 1989-es Buried Dreams albumának. Az album szellemét szerettük volna megragadni a korai kislemezeinkben, azaz egy nagyon halk és fenyegető, ugyanakkor előremutató és precíz hangzást. Azóta sokkal keményebbek és hangosabbak lettünk. Egy napon véletlenül eszembe jutott a banda neve. A legfontosabb, hogy baromira jól hangzik, de megvan az a kellemes hatása is, hogy soha nem lehet összetéveszteni egy másik, hasonló nevű bandával, ami a zenei világban elég gyakran előfordul. Szeretjük, hogy a nevünk nagy és pimasz, és kissé istenkáromló is. Az egyetlen aggodalom az, hogy egyesek azt gondolhatják, hogy a név miatt úgy szólunk,

mint egy death metal banda, ami valójában nem a legrosszabb dolog, ami történt valaha!

Chris: Mire megtaláltam Tom-ot a Bandcamp-en keresztül, hogy elmondhassam, hogy az ő lecsupaszított ipusziális hangulatait kutatom, ő és Jason addigra már találkoztak online. Aztán beléptem ebbe a mixbe, és mivel mindannyian a Twin Cities-ben voltunk, úgy tűnt, jó lenne kipróbálni valamiféle fájlcsereő együttműködést, melynek eredménye a kísérleti album volt, egyfajta sejtelmélet. Akkor még nem feltétlenül volt elképzelésünk – szerintem inkább amolyan kémiai tesztről volt szó, hogy ki tudjuk-e bírni egymást együttműködési értelemben. Például Jason mi is lesz? Egy bunkó főnök? Tom meg folyton csak dumál, de nincs is rajta nadrág?

Jason: Majd kiderült, hogy én tényleg egy bűdös nagy főnök vagyok! LOL!

Tom: A név Jason ötlete volt, és a mai napig nem kérdeztem meg, honnan származik. Mindig is biblikusnak értelmeztem, vagy legalábbis szerintem bizonyos mértékig a kereszténységben gyökerezik, ahogyan rá is világítottál. Az Apokalipszis négy lovasa, babiloni szajhák, hét főbűn, stb. Az első zenei elképzelés amúgy egyfajta dark electro-industrial létrehozása volt. Jason bemutatta nekem Chris-t, a Clock DVA Buried Dreams albumot, és ez a lemez nagyon is megragadta a képzeletemet. Eddig is és most is nagyrészt a zajzene különféle típusaihoz kapcsolódtam, de ez a lemez nagyon felizgatott, mióta felfedeztem a Skinny Puppy-t, a Nitzer Ebb-t és a Fad Gadget-et. Jason érdeklődését fejezte ki egy darkwave/elektroipari lemez készítése iránt, amelyet sok művész iránti szeretete ihletett, beleértve a fent említett Clock DVA-t is. Megkért, hogy működjek

közre, adjam a vokálomat hozzá, és szerintem azért is, mert addigra az én szólódolgaim voltak azok az alkotások hármunk közül, amelyek valamennyire hagyományos énekhangokat tartalmaztak. Chris amúgy hihetetlen a hangtervezésben és a videógyártásban, ezért egy bizonyos ponton elhatározták, hogy mintákat fognak szolgáltatni és zenei videókat készítenek a saját, közterületi felvételeikből. Jason több éves tapasztalattal rendelkezik a tánczene készítésében, ezért a tőlem és Chris-től származó hanganyagok felhasználásával kezdte el végül elkészíteni a számokat.

Apokalipszis Most. Ilyennek képzeltétek el korábban, mint amilyenben most élünk? Depresszió és kétségbeesés?

Jason: Többnyire úgy érzem, hogy nincs új a nap alatt. Az emberiség évezredek óta okozza és viseli el a romlást és elkeseredettséget. Személy szerint úgy gondolom, hogy a múlt században elért hihetetlen technológiai fejlődésünk ellenére még mindig a sötét középkorban élünk. Még mindig úgy viselkedünk, mint a barbárok. Egyszer remélem, lesz egy második reneszánszunk, amikor felébredünk ebből az önmagunkra omlasztott rémálomból, de biztos vagyok benne, hogy ez több száz év múlva következik be, ha az emberiség ennyi ideig kitart egyáltalán. Ha ez valamikor megtörténik, úgy gondolom, hogy a jövő emberei iszonyatos rémülettel fognak visszatekinteni a történelem ezen időszakára – amit ma élünk át. A világ egyik leggazdagabb és legerősebb országában élek, mégis minden hónapban olvasok egy újabb hajléktalantáborról, amelyet a rendőrség buldózerrel dózerol le, rasszista zsarukról, akik következmények nélkül ölnek meg színesbőrűeket, vagy a városainkat sújtó végtelen erőszakról. Kibaszottul rosszul vagyok amiatt, hogy így cserbenhagyhattuk egymást. Számtalan összetett

oka és okozata van a hajléktalanságnak és az erőszaknak az Egyesült Államokban, és nem akarom mindezt ugyanazzal az ecsettel lefesteni. De döntő fontosságú a kérdés: hogyan kerültünk ide? Hogyan engedhettük meg, hogy ez megtörténjen? De ez megint nem újdonság. Gyanítom, hogy ez óriási sokkot okoz majd a rendszerben, mint például az intelligens földönkívüli élet bizonyítéka, a valódi mesterséges intelligencia, vagy valami szörnyű atomháború, ami kizökkent bennünket mindebből. Még mindig hiszek az emberiségben, de ez fogyóban van. Carl Sagan-t idézve: „Képesek vagyunk ilyen szép álmokra és ilyen szörnyű rémálmodokra is”.

Tom: Furcsa hely a világ. Bárcsak tudnánk a jövőnket, de soha nem tudhatod teljesen, mi fog történni ezután. A legjobb, amit tehetünk, hogy tanulunk a múltunk hibáiból, és mindent megteszünk, hogy haladjunk előre.

Beszéljünk kicsit a Wicked Hands EP-ről. Bevallom, először a borítója fogott meg, az a mesebeli lány a víz alatt és ahogy lassan süllyed... Kevés kifejező albumborítót láttam eddig életemben, de ez nagyon megérintett. Mögötte ilyen new wave-es, hidegrázós dalokra számítottam, de nagyon meglepett, hogy a 4 szám ilyen mély sötétséget, táncolható ritmusokat, feszes gótikus hangulatot és cyberpunk erőt terjesztett. Hogy látjátok ezt? Mit mondanátok el nekünk az EP-tek víz alatti borítóképéről, és ennek háttéréről?

Jason: Nagyon örülünk, hogy sikerült az a borító! Rengeteg képen és ötleten mentünk keresztül, sőt néhányat kipróbáltunk a barátainkkal. Azt hiszem, egy tucat mockup kipróbálása után maradtunk a lebegő lány témájánál.

A víz alatti képek a Clock DVA Buried Dreams mélyen tudatalatti albumából származó kezdeti inspirációinkat tükrözik, ahogy a sötét ambient iránti közös szeretetünket is, amely határozottan behatolt az EP sarkaiba és hátterébe. Ami magát a zenét illeti, ugyanazokat a mintákat szerettük volna nyomon követni, amelyeket a darkwave és az EBM műfajú bandák alakítottak ki, de egyben a borítékolni is akartuk, hogy új dolgokat is kipróbáltunk.

Tom: Annak ellenére, hogy Jason produkciója és Chris videói és hangtervezése is csúszós, megszállottan részletgazdag és kifejező, tagadhatatlan ezek hideg természete. Bár Jason zenéjének nagy része táncolható, a legtöbb alkalmi bulikon nem szívesen játszánám, nehogy túl gyorsan kinyírjam a hangulatot. Épp ez az, amit

a borító úgy ábrázol, mintha megfulladnál, miután egy zajáradat jól fejbekólintott. Hangzásilag hideg és könyörtelen tud lenni, lélekben némileg hasonlít az olyan csoportokhoz, mint a The Klinik, melynek számai táncolhatóak és a felszínen vidámak, de a klinikai keménység súlyos rétegével, ami sokak számára kellemetlenné teheti a hallgatást. Az audiogyártást leszámítva, úgy tűnik, hogy ez a filozófia Chris (és Jasoné, a Wicked Hands EP-hez hasonlóan) videómunkájára is kiterjed. Bár a közterületeken készített felvételei gyakran viszonylag szokványos dolgokból származnak, mint például a romantizált és fehérre meszelt amerikai műsorok és a 20. századi PSA-k (szerk.: public service announcement – közszolgálati közlemények), a sötétebb témájú felvételek elemeiben sincs hiány, mint például propaganda, orvosi felvételek és hasonló kivonatok annak az időszak a sötétebb oldaláról, amelyet ma egyébként nagyrészt rózsaszín szemüvegen keresztül szemlélnénk.

A Splintered az egyik kedvenc számom tőletek. Ez az emlékezetes hangzatos, szonikus emelkedés a dalban mindig arra készítet, hogy magasra emeljem a karjaimat és nyújtózkodjak, szerintem pont ettől szívszorító ez a szám. Hogyan és milyen eszközökkel készítettétek ezt és az egész EP-t?

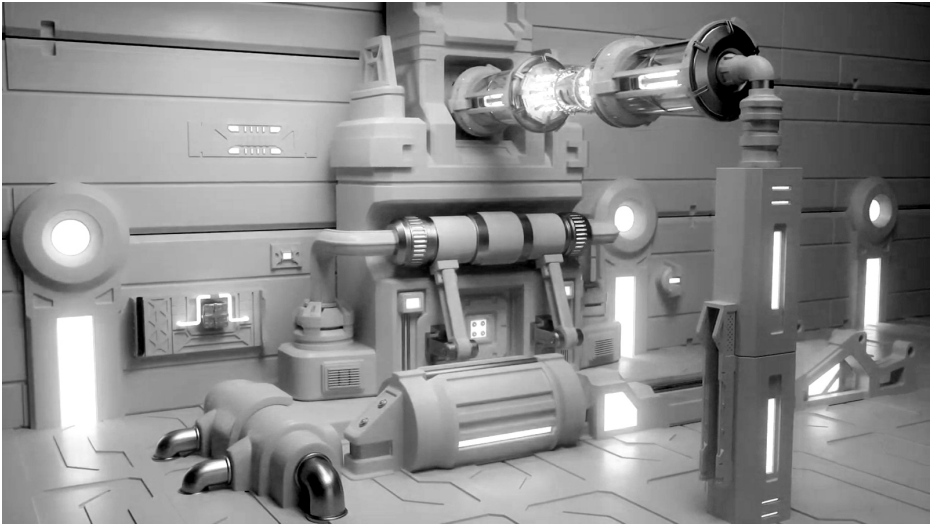
Tom: Nagyon örülök, hogy élvezted a Splintered számunkat. Csak remélni tudom, hogy a szövegem és az énekem megfelel az általa kísért dalnak, és megérdemli annak a tiszteletnek a töredékét, amelyet azok az emberek is megérdemelnek, akikre szintén hatással volt. Jobb lenne, ha Jason válaszolna erre a kérdésre a produkcióval kapcsolatban, mivel ő a producere és összeszerelője az összes hangnak, Chris sound design-ja és az én énekem mellett.

Jason: Az EP teljes egészében Logic-ban készült, plusz azzal a felszereléssel, amivel Chris és Tom olyan hangokat generáltak, amelyek a mixbe jól beleilleszkednek. A szintetizátorok többsége – beleértve azt az ikonikusan emelt hangzást a Splintered elején – nos, az magába a Logicba beépített hangszerrel készült. Használjuk az UVI.net és a KiloHearts vintage szinti bővítményeit is. Csak miután befejeztük a Splintered-et, akkor döböntünk rá, hogy mennyire hasonlít a Depeche Mode Stripped-jére. Ez nem szándékos volt, de jó emlékeztető arra, hogy milyen szorosan hordozzuk magunkban az inspirációnkat, és az olyan nagy bandák, mint például a Depeche Mode még mindig ott vannak. Ráadásul Tom teljesen ODASZÖGEZTE azt az éneket! Soha nem hallottam még ennél jobban szólni!

Megjelentettek egy lenyűgöző, őrült tech/cyberpunk/sci-fi videót is ehhez a számhoz. Szerintetek vannak manapság kiváló sci-fi-k? Alternatív valóságként nézzük már a sci-fi-ket, amelyekhez soha nem is jutunk el?

Jason: Ez egy érdekes felvetés! Soha nem gondoltam rá így. A fikció szükségszerűen létezik egy párhuzamos univerzumban, amelynek közös történelme van a miénkkel. De egy közös jövő, amit elérhetünk vagy nem? Biztosan a határokig kell feszegetnünk a képzeletünket, nem gondolod? Hogy inspiráljon bennünket, hogy új jövők felé nyúljunk? Gondoljunk csak a 19. század végének és a 20. század elejének sci-fi-jeire, amelyek arra inspiráltak bennünket, hogy embereket küldjünk a Holdra. A fikciók szükségszerűen törekvőek, egyesek jobban, mint mások. Azt hiszem, a sci-fi aranykorát éljük jelenleg, akkora égitestként velünk élő alkotókkal, mint Denis Villeneuve (Dune, Arrival, Blade Runner: 2049), Alex Garland (Ex Machina, Annihilation, Men)

és Jordan Peele (Get Out, Us, Nope), akik szakadatlanul mutatják az utat.

Az ötlet, hogy sci-fi képeket használjunk a Splintered videóban, egy kicsit véletlenszerű volt, szinte egy kísérlet, hogy kipróbáljunk valami szokatlant saját magunknak is. Kellemesen meglepett minket, hogy milyen jól működik a dallal. Őszintén szólva, elég naivan vágtam össze egy stock footage webhelyről származó klipek segítségével. Chris valójában a csoport videózsenije. A Grinding Walls és a Feed Me to the Void videói kifejezetten remekművek! Remélem, egyszer sikerül utolérni őt, de jelentős az előnye.

Chris: Mindannyian szeretjük a sci-fit (és a horrort)! Noha rengeteg sci-fi bemutatja a képzeletbeli alternatív valóságokat (Star Trek, Star Wars, Gyűrűk Ura, stb.), de nem vagyok benne biztos, hogy valaha is el szeretnék látogatni ezekben a világokban. a Borgok, óh, nem, Lord Palpatine? Úúúúú! És nem hiszem, hogy

Gothmog-gal szeretnék mondjuk vacsorázni. Nem, jól megvagyok a jelenlegi valóságunkkal, bármennyire is feldúlt...

Tom: Tekintettel a manapság készült sci-fi művek óriási mennyiségére, nincs hiány olyan alkotásokból, amelyek hamarosan klaszszikussá válhatnak. Az elmúlt pár év személyes fénypontjai közé tartozik a Dűne, a Love, Death and Robots pedig egy hihetetlen sorozat, bár a legújabb évadot még nem láttam. Elsődleges szerelmem a horror, így néhány jelentősebb megjelenésen vagy kritikus drágaságomon kívül sajnos erősen hiányos a tudásom a minőségi modern science fiction-ről. Úgy gondolom, hogy a sci-fi minden bizonnyal használható egyfajta menekülésként a remélt idő felé, vagy egy olyan hely és civilizáció utáni vágyódásként, ahová talán soha nem jutunk el. Nehéz azonban ebből a szemszögből megszólalnom, mivel az általam fogyasztott sci-fi nagy része abszurd módon sivár, és általában az emberi természet és létezés borzalmasabb aspektusaira összpontosít.

Mennyit foglalkoztok az európai industrial és EBM zenékkal? Éreztek-e bármilyen (kulturális, szubkulturális, zenei) szakadékot, ami a ti kontinensetek és a mi kontinensünk között létrejött vagy jelenleg is alakul?

Jason: Úgy gondolom, hogy az EBM olyan műfajként érte el az érettségi fokát, amelyhez a világ szinte bármely részén találhatunk jó zenéket. Természetesen szinte lehetetlen EBM-et hallgatni anélkül, hogy ne találkozzunk néhány európai előadóval. Nagyon mélyen érezzük itt az európai hatást. Valahányszor táncolni megyek a helyi ipari klubomba, nem amerikai előadók számait hallom. Az egyetlen szakadék, amelyet észrevettem, az az európai EBM és a

politikai képzet – rengeteg felvonuló hadsereg és egyenruha – közötti szoros kapcsolat, amelyet úgy tűnik az amerikai művészek, nem fogadnak el annyira. Úgy tűnik, itt az EBM sokkal személyesebb, és amikor az politikaivá válik, akkor az inkább a kapitalizmus ellen ágál, nem a fasizmus ellen. (Ez változhat a Trump utáni világban.) De biztos vagyok benne, hogy ennek az ellenkezője is igaz. Lefogadom, hogy sok a keresztbeporzás, a világ minden tájáról érkezett művészek olyan módon befolyásolják egymást, hogy azt nem is ismerik fel teljesen.

Tom: A 7W többi tagja nevében nem tudok nyilatkozni, de az ipari/EBM/zaj világában a kedvenc előadóim túlnyomó többsége európai. Ezzel nem kell lebecsülni az észak-amerikai művészeket, mivel a 80-as és 90-es évektől egészen a mai napig nem volt hiány hihetetlen csoportokból, amelyeket szeretek és nagyra tartok, de a legtöbb kedvenc művészem ezen a világon általában brit vagy belga, és igen, ez az én gondolkodásmódom. A zene megközelítése nagyon is abban gyökerezik, amit olyan előadóktól tanultam, mint a Throbbing Gristle, Dirk Ivens, Fad Gadget, Nitzer Ebb és más európai művészek. Nem beszélhetek semmilyen szakadékról az európai és észak-amerikai színterek között. Nagyon szeretnék egyszer eljutni Európába, de mivel nem jártam még ott, ezért így minden tudás másodkézből származik, miközben egész életemben Amerikában éltem, és a legtöbb underground műfaj virágzó színterét láthattam sok amerikai nagyvárosban.

Hogyan látjátok a globális ipari underground színtér fejlődését? Voltak például olyan új kedvenc zenéitek, albumok vagy zenekarok a Covid-zárlatok alatt és óta, amelyeket korábban még soha nem hallottatok, és ez nagy meglepetés volt számotokra?

Jason: Mindig keressük az inspiráció új formáit. Idén számomra a synthwave műfaja volt a legnagyobb. Olyan művészek megszál-
lottja vagyok, mint Mitch Murder Stockholmból, Sunglasses Kid
Londonból és Phaserland Detroitból. Körülbelül 2012 óta követem
a műfajt, és az utóbbi években ez nagyon felpörgött. Biztos va-
gyok benne, hogy a Covid nagy szerepet játszott ebben, hisz na-
gyon sokan otthon ragadtak, és nem volt mit tenniük. Akkor miért
nem zenélünk? Rendkívül válogató vagyok. Volt néhány
művész, aki meglepett az indusztriális/darkwave színtéren – Black
Nail Cabaret, Molchat Doma és az Autums jut eszembe –, de leg-
gyakrabban felkapom az orrom az új zenékre, mert annyira elitista
vagyok és meggyőztem magam arról, hogy mindenki igyekszik úgy
megszólalni, mint mindenki más, és emiatt nagyon kevés művész
hajlandó új utakat törni, és előrevinni a műfajt. Persze ez nem igaz,
de az én hülye elmém így működik. Feliratkoztam minden olyan
subredditre, amely csak eszembe jutott, és amely ezeket a műfajo-
kat érinti, és igyekszem meghallgatni minden közzétett dalt. Min-
dig gyorsan kedvelem a bejegyzéseket, követem az előadókat a
YouTube-on és a SoundCloudon, és ha tetszik, amit hallok, akkor
igyekszem rávenni a barátaimat is, hogy hallgassák. Ha nagyon
szeretem őket, támogatni fogom őket a Bandcamp-en, és meg-
próbálok személyes üzenetet is küldeni nekik. Semmi vagyok ins-
piráció nélkül, ezért ez nagyon fontos számomra. Még akkor is, ha
szuper elitista és válogató vagyok!

Tom: A Covid-záratok alatt többnyire olyan előadóba merül-
tem bele, akiket már ismertem, leginkább a kényelem kedvéért,
de azért is, mert belenyugodtam a hallgatási szokásaimba, vagy-
is csak kiválasztott számokat és albumokat hallgattam a kedvenc
művészeimtől, ellentétben az egész munkájukkal. Úgy döntöttem,

hogy változtatok ezen, és Dirk Ivens-szel kezdem, és meghallgatók minden művet, amit Dive néven kiadott. Ez vezetett el egy új zenehallgatási szokásomhoz, így manapság szinte kizárólag egész albumokat fogyasztok a kiválasztott számok helyett, amivel sokkal korábban kellett volna kezdenem. Ami az új zenék keresését illeti, néhány felfedezéssel jöttem ki a zárlatból, főként azzal, hogy a bolgár női kóruszene mennyire fantasztikus, és hogy a véletlenszerű zenei albumok fogyasztása, amelyeket egyébként soha nem hallgatnánk meg, milyen hihetetlen művészeti források lehetnek, és olyan inspirációt jelentenek, amelyeket soha nem tartottunk lehetségesnek.

Európában szinte már hitkérdéssé vált az analóg és digitális eszközök színpadi és stúdióbeli használata, akár csak a műfaji besorolás taxonómiai kérdései. Ti is használtok különböző hangszereket, de ezek néha keverednek vintage/analóg elektronikával. Milyen eszközöket, DAW-okat, szoftvereket toltatok a legtöbbet a 7W-s produktív stúdiómunka során?

Tom: Ez a kérdés Jasonhoz és Chrishez passzol inkább. Én az énekhanghoz egy Shure SM57-et használok, amely Scarlett Solo interfészbe megy, és a részeimet Reaper segítségével rögzítem a számokhoz.

Jason: Tom túl alázatos. Dobgép- és zajeffektusokat is küld nekem, amelyeket a 7W-os dalokba tekerünk. Nem tudom milyen hangszereket használ. Ez egy rejtély LOL! Amúgy minden a Logic-ban történik. Chrisnek és Tomnak saját hangszerei vannak, és mintákat küldözgetnek nekem. Természetesen szeretjük a vintage hangzásokat, ezért hajlamosak vagyunk erre összpontosítani, de mindent

megteszünk, hogy új effektusokat és hangszereléseket próbáljunk ki, hogy frissen tartsuk a dolgokat, és érdekes irányba tereljük a műfajt. (Például a Grinding Walls című dalunkban összetéveszthetetlen közel-keleti hatás van.) Érdekes probléma a műfaji besorolás. Ha egy művész technót csinál, akkor azt csinálja: technót! Mi, sötét zenei ördögök fél tucat műfajnéven nyergeltünk már át, talán még többen is. Nemrég döntöttünk úgy, hogy darksynth bandának nevezzük magunkat, leginkább azért, mert könnyebben kimondható és legépelhető, mint az „EBM / electro-indusztriál / cyberpunk”!

Chris: Jason az ötletgazda a produkció végén. Időnként azonban felveszek szintetizátorokat/drone-t, bármi mást is a hardveremről, és elküldöm Jasonnak megfontolásra. Jelenleg egy Elektron Digitakt, Novation Bass Station 2, Arturia Microfreak és egy Korg Electribe készüléket használok.

A H.I.T magazin célja, hogy segítse, támogassa és tájékoztassa a kezdő és haladó zenészeket, beleértve a rajongókat is. Vannak ilyen támogató programok, felületek vagy közösségek az országokban vagy városokban? Hogyan és milyen segítséggel szokott ott elindulni általában egy új formáció?

Jason: Valószínűleg igen, léteznek ilyenek, de én leginkább a Redditen, a YouTube-on és a Facebookon találkozom ilyesmivel. Az év elején próbáltam több forrást is találni, például rajongói oldalakat és Discord szervereket, de nem igazán sikerült. Ha van is valami a Testvérvárosokban a Facebookon kívül, nem tudom, mi lehet az. Bárcsak lenne valami alulról építkezőbb, és talán van is! Azt hallottam, hogy manapság a fiatalok a legtöbb idejüket a YouTube-on töltik, ezért igyekszem a lehető legtöbbet erre

a platformra összpontosítani. (Még el kell fogadnom a Tik Tok-ot.)

Chris: Az én világomban a legjobb támogatást az Instagramon keresztül találtam meg. Az emberek, akik kísérleti/dark ambient/drone/musique betont rögzítenek, ott elmondják, amit akarnak a platformról és a legtöbb közösségi média alattomos természetéről. Akik az Instagramon vannak, azok kedves emberek. Rengeteg segítséget kértem és kaptam a kiadókkal, a felvételi technikával, vagy szinti/pedal-ajánlásokkal, kapcsolatban.

Tom: Jelenleg az egyetlen igazi zenei támogató hálózatom Jason és Chris, valamint néhány személy, akikkel remélem, hamarosan együtt dolgozhatok szóló dolgokon. Sajnos a munkám nem hagy elegendő időt ezeknek a támogató hálózatoknak a kiépítésére, de remélem, hogy ezen hamarosan változtatni tudok. Ellenkező esetben gyűjletek össze és szívjatok. Alapítsatok zenekart, csoportot, bármit. Szívósak lesztek az induláskor, szóval akár becsületjelvényként is viselhetitek, és felhasználhatjátok ezt az önbizalmat arra, hogy egy olyan helyre terelődjete, ahol jobbá válhattok! Én még mindig szívok, és az egyetlen különbség csupán az, hogy most azért már valamivel kevesebbet, így, hogy több éve csinálom. Kövesd minden nagy művész példáját, szívj egy darabig, dolgozd keményre a seggedet, dönts el, hogy mit szeretnél csinálni, és egy nap képes leszel visszanézni, és azt mondani, hogy „hú, már nem szívok”. Még mindig felhúszom magam ilyesmiken, de amíg dolgozom rajta, addig előfordulhat, hogy ugyanoda érkezek, ahová egy nap reméltem, hogy eljutok. Vagy nem fogok, baszki. De soha ne hagyd, hogy valami, például a tehetség teljes hiánya megakadályozzon abban, hogy megéld az álmaidat.

„You fucked up everything (Mindent elbasztál)” Így szól az Enter Delirium első sora is. Szerintetek ki lehet javítani az élet hibáit, és ha igen, akkor mégis hogyan?

Jason: Az Enter Delirium arról szól, hogy miként kergesd magad az őrületbe attól, hogy olyan dolgokon kínlódsz, amelyek felett nincs befolyásod. Néha olyan könnyűnek tűnik elkapni ezt a gyűlöletet és frusztrációt, és ez bizonyos értelemben jó érzés. De ez kontraproduktív. Nagyon könnyű ítéletet mondani valamiről anélkül, hogy lépéseket tennél annak kijavítására, vagy esetleg megértenéd, mi áll a háttérben. Határozottan hiszem, hogy az életben lehet fejlődni és kijavítani a személyes hibákat, de civilizációként már nem vagyok ebben olyan biztos.

Chris: Ha még soha életedben nem basztál el semmit, akkor biztosan robot vagy, vagy valami olyasmi. Ha nem tudsz egy lépést sem hátrálni, megállni, és bölcsességet szerezni a baszakodásaidból, akkor soha nem kell megtanulnod vagy kijavítanod az életed nagy hibáit. A türelem, az elfogadás és a megbocsátás képessége nagyban hozzájárul a gyógyuláshoz.

Tom: A múlt hibáit néha ki lehet javítani, de gyakran tehetetlenek vagyunk bármit megtenni, csak előre lehet lépni. Előrelépés és a múlt felismeretlenül hagyása viszont egyfajta elhanyagolás, de a helyzet javítása és a viselkedés javítása érdekében előrelépni néha a legjobb dolog, amit tehetünk, ha a kijavítása szóba sem jöhet.

Mit gondoltok, mi a legfontosabb a magánéletemekben?

Jason: Az egészségem, a barátaim és a családom, a művészeti alkotások, a művészet élvezete és az együttműködés más művészekkel. Edward Gorey amerikai író és illusztrátor egyszer azt mondta, hogy „a művészet számít”. Ezzel egyetértek!

Chris: Csend. Nyugodtság. És a jó kutya szeretete.

The Seven Whores of The Apocalypse

Tom: Szeretni kell a körülötted lévőket, és elégedettnek lenni azal, amit csinálsz. A teljes elégedettség nem mindig lehetséges, és szinte lehetetlen kifejezni, hogy mennyire törődsz mindenkivel, és amit teszel értük, de akkor is meg kell próbálnod a legjobbat.

Ha azt mondom „Parazita”, ti azt mondjátok, hogy...

Jason: A túl gazdagok.

Chris: Donald Trump.

Tom: Ez egy baromi jó film, amit újra meg kell nézнем. Szóval, újra meg kell nézнем a Memories of Murder-t, amíg itt vagyok.

Készítettetek egy Extended Dub Mix-et is a Pathological szá-motokhoz. Mi a véleményetek a dub-ról és annak más electro-műfajokkal való kereszteződéséről? Miért volt képes a dub ilyen sikeresen keresztezni az ipusztriált?

Tom: Én személy szerint szeretem a dub-ot, és gyakran hallgatom az egyedi hangszereléseit és gyártási technikáit miatt, de Jason volt az, aki az ötletet a 7W-ba hozta, és úgy gondolom, hogy ő tudná a legjobban megvilágítani ezt a kérdést.

Chris: A dub fenomenális híd más elektro-műfajokhoz. Miért? Nem tudnám megmondani. Van valami... bágyadt... a dub-ban, ami annyira vonzó. Lee Scratch Perry volt az első ismerkedésem a dub-bal sok évvel ezelőtt.

Jason: Most találkoztam egy bandával, akik ezt a két műfajt keverik. A zenekar neve Autumn, Írországból származnak, és csodálatosak. A Pathological dub mixe csak egy kis móka volt. Régióta nem készítettem dub mixet, viszont szerettem volna ezt újra átélni. Több éves tapasztalatom van a jungle / drum & bass területén, szóval nem volt túl nagy húzás. Hatalmas Massive Attack-rajongó

vagyok amúgy, különösen a Mad Professorral közös No Protection együttműködésüket csíptem a húszas éveimben. Szerintem a dub csodálatos, és szinte bármilyen műfajhoz jól passzol. (De nem hiszem, hogy még egyszer hallanom kellene dubstepet. LOL.) A dub / industrial crossover bandáknak hosszú története van ám, különösen az Egyesült Királyságban.

Nagyon tetszik az „Artists We Love” rész a zenekari weboldalon. Sok közös kedvencünk megtalálható ám ezen a listán! Talán hiányzik a régi amerikai/német banda, a Crocodile Shop (most már Croc Shop). A tiétekhez hasonló hangulatú és hangzású albumokat készítették. Ismeritek őket?

Jason: Azt hiszem, nem hallottam róluk. Mesélj!

Tom: Még nem hallottam erről a csoportról, de hamarosan megnézem őket. Jelenleg a sok zajfázisom egyikében vagyok, szóval ez jó változás lesz.

Mit gondoltok, szabad-e politizálni az ipari elektronikus tánczenékben?

Jason: Szerintem megengedhető, hogy bármit csinálj, amit csak akarsz a zene bármely műfajában. Vagy visszhangra talál a közönség körében, vagy nem. De szerintem bölcs dolog néha óvatosnak lenni. A politika veszélyes lehet. Előfordulhat, hogy egy olyan ügyért küzdenek, amelyet később megbánnak, különösen, ha új tények kerülnek napvilágra, vagy az ügy vezetői hirtelen irányt változtatnak, vagy olyasmit tesznek, amivel hevesen nem értesz egyet. Az emberek furcsák, az élet furcsa, ezért nem tudom. Minden művészi

erőfeszítésben a kreatív kifejezés abszolút szabadsága mellett vagyok. Néha olyan lustának tűnhet, tudod például, ha a gazdagokat szidják. Halálíg csinálták már! Lehet, hogy ennek továbbra is meg kell történnie, de mindig jobban inspirálnak azok a művészek, akik új módokat találnak arra, hogy értelmezzék ezeket az ösztönöket, és kihívásokkal teli módon mutassák be azokat, amelyek arra készítetnek, hogy másképp lássam vagy gondolkodjak a dolgokról.

Érdekes példa erre a Black Nail Cabaret Bête Noire kórusa: „I think I wanna kill you / But I believe in peace bitch – Azt hiszem, meg akarlak ölni / De hiszek a békében, kurva.” Ez egy igen okos csavar egy régi ötleten. A szisztematikus rasszizmus elleni korlát számunkra és sok más művész számára is nagyon fontos. De kissé elavultnak tűnhet, amikor újra és újra pontosan ugyanazt mondják. A művészet egyik feladata, hogy kihívást ébresszen, hogy másképp gondolkodjunk a világunkról. Childish Gambino (Donald Glover) amerikai művész csodálatos munkát végzett az Atlanta tévésorozatban. Arra ösztönzött, hogy új és érdekes módon gondolkodjak el a faji igazságtalanságról, a gazdasági igazságtalanságról és a hírnévről. De ezzel küszködtem, mert a zene annyira nyíltan politikai, és nem mindig tudhatod, hogy a politika milyen irányba fog fordulni. Körülbelül tíz éve kerültem a black metal-ba, és rájöttem, hogy alaposan meg kell válogatnom, hogy melyik előadót hallgatom, mert nem akarok rasszista célokat támogatni. Kár, mert nagyon sok csodálatos black metal van a világon!

Chris: Abszolút, lehet politika benne. A legkorábbi ipari vonalú művészek – Cabaret Voltaire, Throbbing Gristle, Boyd Rice... – a társadalom normáinak megszegéséről szóltak – a „romboló civilizációról”, ahogy Nicholas Fairbairn konzervatív politikus jellemezte.

Mi lehet ennek jobb módja, mint a kultúránk hangokkal történő feldarabolása?

Tom: Az ipari zene és a kapcsolódó műfajok mindig is nagyrészt politikaiak voltak, és a jövőben is politikaiak lesznek, különösen a jelenlegi viharos idők fényében. A modern ipari művészek túlnyomó többsége politikailag balra hajlik, aminek én örülök, mert ez egybeesik az én személyes ideológiámmal. Ennek ellenére én személy szerint úgy érzem, hogy az erősségeim nem a politikai kommentárokból rejlenek, és jelenleg nem nagyon vagyok érdekelt abban, hogy ringbe szálljak ezzel ilyen lírai tartalmak előállításán keresztül. Szívesen fogadom a politikai kommentárokat ebben a zenében mindaddig, amíg a művész nem egy seggfej a hiedelmével, és bár nem tervezem ezekkel a témákkal foglalkozni, azonban a jövőben nem tartom kizártnak sem.

***Szoktatok kreatív szabadságra menni? Mennyi ideig tart?
Mit csináltok olyankor? Meddig bírjátok zene nélkül?***

Jason: Nem sokat utazom, így ha kiveszek egy kis időt, és elszabadulok a munkából, általában otthon maradok, és a zenével foglalkozom. Egy napot sem bírok ki zene nélkül! Mindig hallanom kell. Azt tapasztalom, hogy sokkal jobb kedvem van, amikor egy zenei projekt kellős közepén vagyok. Egyébként hajlamos vagyok szomorú és szorongó lenni, főleg azért, mert úgy tűnik, hogy a médiaszervezetek soha nem szűnnek meg üvöltözni velünk, és hogy állandóan minden káoszban van. Ami igaz is lehet! De nem engedhetem meg magamnak, hogy pánikban vagy depresszióban éljek valami miatt, amit nem tudok irányítani. Csinálhatok apró dolgokat, vagy akár intézkedhetek is, ha ihletet érzek, de semmi sem

akadályozza meg azt a fuldokló érzést, amit a Facebook és a CNN szeretne, hogy érezsek. Mindez egycsapásra eltűnik, ha zenével dolgozom. Csak ez érdekel. Hirtelen csak ez számít, és ez még fontosabbnak tűnik, amikor más művészekkel dolgozom együtt.

Chris: Hajlamos vagyok olyan felvételeket készíteni, amelyek hosszú ideig is eltarthatnak. Az elmúlt naptári évben hét Creeping Man albumot adtam ki (néhány ebből kollaboráció). De úgy érzem, a pihenés rendben van. Hónapokig el tudok lenni csendben távol a felvételektől. Mindig jó megállni, feltöltődni és valami mást csinálni. Hajlamos vagyok sokat olvasni (a horror fikció a kedvencem), amikor nem vagyok a stúdióban.

Tom: Jelenleg is valamilyen szintű kreatív szabadságon vagyok. A szólóprojektem lényegében meghalt az írói blokk miatt, és nem vagyok benne biztos, hogy valaha is kiadok-e még valamit ezen a néven. Ennek eredményeként teljes mértékben a dalszövegnek és az éneklésnek szentelem magam a 7W keretein belül. Terveim között szerepel, hogy különböző független zaj- és ipariális művészekkel dolgozzak együtt, és vokálokat adjak nekik, akiket tisztetek és élvezek, de egyelőre még senkivel nem készítettem komoly terveket az elfoglaltságaik miatt. Egyelőre a 7W az egyetlen kreatív prioritásom. A körülményektől függően változhat, hogy mennyi ideig kell valakinek távol lennie kreatív szabadság miatt. Számomra ez néhány héttől jóval több mint egy évig is eltarthat. Ilyenkor általában az íráshoz fordulok, mint kilépéshez, vagy olyan médiához, amely befolyásolhatja a jövőbeni zenei projekteket. Bár mennyi ideig is vagyok távol, mindig azon kapom magam, hogy visszatérek a zenéhez.

Hol lesz a 7W, és mi fog működni 1 év múlva? Megosztható valami a jövőbeli terveitekről?

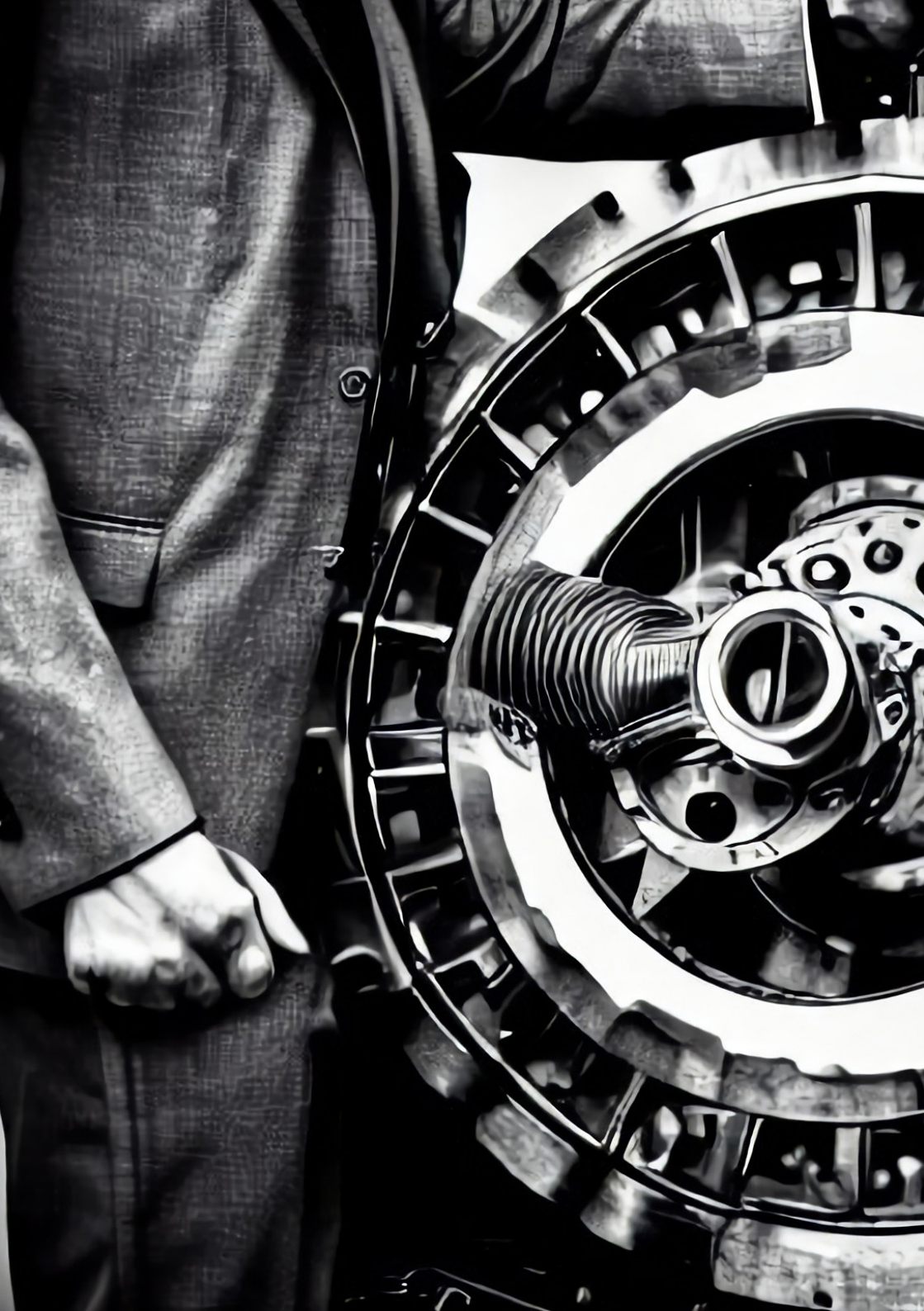
Jason: A nyáron befejeztük a Wicked Hands remix EP-t. Minden dalhoz két remix tartozik, tehát összesen 8 szám. Azt hiszem, a Scanner hamarosan kiadja legalább egy részét. Elkezdtünk dolgozni az első albumunkon is. Felvettünk 2 vadonatúj dalt és még több darabot. Szívesen kezdenénk élőben is fellépni, de először van néhány logisztikai kihívásunk. Én személy szerint örülnék, ha 2023-ban elkészülne egy teljes album, valamint szívesen készítenénk néhány remixet az általunk kedvelt bandák számára.

Chris: Remélem, egy év múlva a kezünkben lesz a The Whores-nak egy teljes albuma!

Tom: Mint említették, jelenleg két dalunk van készen, és két másikhoz felvettük az éneket is. Megbeszéltük, hogy egy teljes lemezt adunk ki, nem csak kislemezeket és EP-eket, de még mindig gondolkodunk ezen. Úgy tűnik, hogy a dolgok akkor és úgy jönnek össze a csoporttal, amíg és ahogyan dolgozunk rajtuk. Mindazonáltal a következő kiadásunk egy újabb EP lehet, vagy egy 17 órás, megszakítás nélküli koncepcióopera Phineas Gage-ről. Még nem biztos.

Utolsó megjegyzés: Nagyon köszönjük az idődet, az erőfeszítéset, a szenvedélyedet, és azt, hogy hajlandó vagy platformot adni a művészeknek a gondolataik és ötleteik megosztására.

Sokat jelent ez.

MENETES GONDOLATOK

ELECTRONIC BUDDY MUSIC!

Láthatatlan szakadékok:
alkotók vs rajongók
avagy... végülis ki van kiért?

2022 november végén egy kőkemény vitaindító írást, húsbavágó polémiát tettem közzé a H.I.T blogomon. A népszerű véleménybuborékokat akartam ezzel kipukasztani egy olyan témába kapaszkodva, amelyet már jó ideje tapasztalok a köreinkben. Arra számítottam, hogy majd jól meg fognak bántódni emberek, leoltanak, kioktatnak, én pedig levonom a konzekvenciákat. Semmi ilyen nem történt, bár sikerült kissé felkavarnom az állóvizet. Számos érdekes és új szempont is felszínre került. Már ezért megérte, mert lehet tanulni belőle. Ezekből hozok most egy csokorral, és mivel zárt csoportokban és privát üzenetekben folyt a kommunikáció, a lényegi megállapításokat sűrítve és anonimizálva itt teszem most közzé, hogy mindenki kedvére gyűrögethesse magában tovább a fő kérdést: vannak-e szakadékok az alkotók és rajongók között? Érdemes-e erről diskurálnunk?

A gondolat onnan indult, hogy régóta figyelem a dark underground előadóművészek és a rajongóik belterjes, eltérőképpen fejlődő világát a mai technológia nyújtotta lehetőségek tükrében. Azt érzékelem, hogy egyre nagyobb, egyre láthatatlanabb és mélyülő a szakadék köztük. Az úgynevezett "Alkotók" és "Rajongók" között. A párhuzamosak a távolban összeérnek, tartja a régi, közkeletű mondás. De valóban így van-e? Ezekre kerestem a válaszokat, és meglepetésemre találtam is. Indítsunk az alapállításaimmal, amelyek nem feltétlenül tekintendőek igazságnak, maradjunk annál, hogy szubjektív megfigyelési pontok ezek.

Respekt az alkotóknak, művészeknek és előadóknak

A blogposztban elismerésemet fejeztem ki azoknak, akik sorra igényes, átgondolt kiadványokat jelentetnek meg és közöttük vannak olyan előadók, akik ezt kemény munkával, próbákkal, technikai szereléssel, cipekedéssel, anyagi befektetéssel színpadra is alkalmazzák, élőben bemutatják a közönségnek a produkcióikat.

A közönségnek viszont sokszor fogalma sincs...

... arról, hogy valójában mennyi munkaóra elkészíteni egy albumot, tokkal-vonóval, borítóval, keveréssel, kiadással, hírharsona és jobb esetben merchandise beizzításával. Vagy mondjuk a kusza és sötét színpadon ugrabugrálni, kábeleket tekergetni, beállítani a verejtékes hangmérnöki munkát, hogy ott legyen minden egyes fontos hang, nem csak mondjuk az alkotás fele. Utána meg lebontani, bedobozolni és kicipelni az egészet a furgonba. Majd napokig nem szólni senkihez, két óvatosan felhúzott szemhéj mögül figyelni a lájkok aznapi alakulását. A közönség, audience, fan base pedig szenvtelenebbül válik egyre érzéketlenebbé, rigiddé, pillanatproshivá, hiperkritikussá. Tisztára mint a lemmingek. De hogyan is alakul ki a hype, miként szövődik össze valakinek a lelkében a tisztelet az előadóművészet iránt? Ki alkot, kinek is?

Az Alkotók opportunizmusa

A hirtelen stílusváltásokat nem szokta feltétlenül nagy tetzésindex övezni a "Rajongók" körében. Csak hullámok vannak, amelyeket meg lehet (meg kell) lovagolni, az önaazonosság meg mehet szépen a szőnyeg alá. Egyesek ezt az utat követik. Nekiállnak nagy buzgón befészkelni magukat most menő, és erőből tolt stílusokba, zsánerekbe, mert vallják, és hiszik, hogy olyan zenét kell gyártani (már nem is szerzeményről beszélünk, hanem gyártásról), amelyet sokan követnek, épp most trendi, több figyelmet, és remélhetőleg több pénzt is generál. Opportunizmus ez. Érdekli-e ez a "Rajongókat"? Aligha. Aztán ott vannak a mindent kipróbálók. A hetente új formációval kísérletezők. A népszerű skatulyákba bemászni sokkal egyszerűbb, mint onnan kimászni. A gyufaszálak zöröghetnek belül jó hangosan, de kívülről kell ujjal megtolni mégis, hogy kijussanak a skatulyából. Láng meg sehol. Vesszőparipám a re-re-release, re-work, re-edition, remixversenyek. Soha sem érhet véget. Majd úgyis megkajálják vagy léptetik a népek, nem tökmindegy? Egymás cukros süveghegyét szopogatják önfeledten, baráti szívességeket tesznek, egymást tolják hátulról, néha alaposan befogott orral. Számít ez? Nem. Az "Alkotók" gyakran önmaguknak alkotnak. Meg egymásnak. Egy maroknyi zeneszember küldözgeti körbe-körbe egymásnak a legújabb szerzeményeit tapsot remélve, amit éjjel féldelíriumban öszszekalapált. Nem így van? Én is pont ezt csinálom.

A Rajongókat nem érinti meg a futószalag

Azon lenne érdemes elgondolkodni végre alaposan, hogy mit is keresnek igazán? Milyen zenék érintik meg, kavargják fel őket a futószalagon gyártott produkciók közül? Mi az, ami hozzátesz az életükhöz valamicskét is értékként? Mi az, amit újra és újra fel akarnak tenni, meghallgatni, elmerülni benne? Vagy épp elég az, hogy Spotify és YouTube Premium listák mennek a háttérben, kocsiban, irodában, gyárban? Az underground és a dark elektronika is a liftzenék sorsára jutott volna? Ennyit értek a több évtizednyi szubkulturális erőfeszítések? A "Rajongó" aligha fordít erre kellő figyelmet. Belehallgat, beleteker, majd elengedi. Le se megy megnézni és meghallgatni élőben. A tömegvonzásnak enged, a bizonytalannal, a szokatlannal nem tesz próbát. Nem engedi be az életébe, nem dolgozik meg vele úgy, ahogy az "Alkotók". Jobb az akolmelegben és csordaszellemben simogatva lenni. Aki nem próbálta ki a vérbeli producerség elméleti és gyakorlati átokverését (teljesen mindegy, hogy mainstream vagy underground!), az sosem lesz elkötelezett hallgatója semminek sem, csak egy a tucat lótifuti, mindenen keresztülugrándozó fogyasztó között.

Nincs adatalapú megközelítés

Jelenleg a hazai szintéren halvány jele sincs az adatalapú megközelítésnek. Ülünk egy rakás technológián és eszkö-

zön, de nem kezdünk vele tulajdonképpen semmit sem. Persze lehet mondani, hogy a hazai az egy nagyon vékonyka, keskeny, halovány, belterjes és kiöregedő piac. De ezt annyiszor hallottuk már! Nincs SEO, nincsenek transzparensz statisztikák, nincs innováció és senki sem tudja, hogy melyik hazai előadónak mekkora a hallgatóbázisa, mekkora a keresési és találati adat rájuk (Google, Bing, stb keresőmezőkbe bepötyögve) és ebből mennyi is a valódi rajongója, akik tényleg epekedve várják, hogy az örök kedvenc bandájuk

mikor hoz ki végre új nagylemezt, vagy mikor lép fel legközelebb. Vagy mikor tér vissza az önhibernációból. Megy ugyan a tapsikolás pár percig, de real evidence, valós bizonyíték semmire sincs. Egós belebőffetés, azonnali szűrőszálhasogatás, na az van. Karácsonyvárás meg nincs. Ideje lenne az egészszet új mederbe terelni és alaposabban átgondolni. Ki kiért is van? Ki miért is alkot? Ki miért is rajong? Ki kit is támogat és miért? Mi az az érték?

Így reflektáltak mások a felvetett kérdéseimre:

“Sok bandát láttam, amint elhagyják a kiadókat, hogy maguk adjanak ki dolgokat, de ezeknek a bandáknak a többsége elhalványul. Egyszerűen azért, mert fogalmuk sincs, hogyan lépjenek kapcsolatba a sajtóval, hogyan valósítsanak meg disztrót, vagy egyszerűen nincsenek meg a rajongóik elérhetőségi adatai. Tehát alapvetően sok bandánál van probléma a kiadókkal és a rajongókkal is. A legnagyobb probléma a kis rajongótáborral rendelkező zenekarokkal jelentkezik. Számíthat arra, hogy ha online értékesít a rajongótáborának, akkor legfeljebb 1/50 konverziót fog elérni a fizikai áruk tekintetében. Tehát arra a következtetésre juthatnánk, hogy a többi 49-et nem érdekli, de ez nem igaz. A többiek passzívan élvezik, amit a bandák csinálnak, de nem hoznak sok pénzt a zenekarnak.”

(egy nemzetközi underground zenei magazin főszerkesztője)

„A „Rajongót” inkább „Hallgatónak” hívnám, mert az is nagyon jó és örüljön az az „Alkotó” akinek van hallgatója és ha később rajongó lesz belőle az hab a tortán..és ez a lényeg szerintem, hogy „Hallgatók” legyenek. Sokkal nehezebb most érvényesülni akár csak 1 original hallgatót is bevonítani, mint régebben. a mai zenék (maradjunk mondjuk az alternatív gyűjtő kategóriánál) oktávokkal jobbak mint a diadalmas 80-90-es években, de abban a korban ez egy életérzés volt, egy „Tagadás...” most már nem az a felgyorsult show-biznisz világban.”

(veterán magyar underground zenész)

„Nehéz belőni, mennyit és hol érdemes koncertezni, mert ha túl sok van, akkor ráunnak az emberek, de közben mégis bent kell maradni a köztudatban. A hazai szcéna erősen fregmentált, van hogy több esemény van párhuzamosan, amelyek csak a közönséget szipkázzák el a másik elől. Régóta nincsen egy igazi klub, amelyik a dark undergroundra építkezik mióta bezárt a Gyár és a ZegZug.”

(fiatal magyar feltörekvő zenekar tagja)

„Ez egy globális probléma. A közönségnek kívülről már csak egy visszataszító, elitista széthúzó hiszti látszik. Régen is bőven volt egy ki nem mondott elvárása az undergroundnak saját magával szemben, csak annyi volt a különbség, hogy nem volt minden második ember producer (vagy nem hitte magát annak).”

(synthwave zenész, producer)

„A Last FM egy viszonylag reális képet ad a hallgatottságról. Ott mindenki beírhatja a magyar banda nevét és böngészhet. Aki electro undergroundból sok pénzt remél, az hamar feladja. Ez egy hobbi. Még annyit, hogy én emberileg kifejezetten kedvelem a magyar szcénét, de senkitől sem várom el soha, hogy akár egy hangot is hallgasson tőlem/tőlünk. A rework témát csak az értheti meg pontosan, aki egyre nagyobb kiadók felé szörfözik. Egyre komolyabb a média szupport és létezik kiadói nyomás is... Megértem a személyes elkeseredést és a kiégést is, de alkatilag nem tudom behelyezni magam. Egyrészt ez egy folyamatos menetelés, ezt vagy vállalja az ember, vagy el sem kezdi. Mindez persze értelmetlen, ha az ember nem fogalmaz meg elérhető, világos célokat önmagában. Ha ez nincs meg, akkor cél hiányában üressé válik a bakancs csapdosás, leáll az ember és a partvonalról osztja az észet.

A magyar szcéne elismert külföldön is. Nem értem a könnyeket, aki kitartóan alkot, talál közönséget.”

(veterán magyar underground zenész)

„Teljesen egyetértek az írással, úgy mint alkotó és mint hallgató egyaránt. A hazai színtér ugyanolyan szar és értéktelen, mint a külföldi. A hallgatók leterheltek, az alkotók meg nagyképűek.”

(külföldön élő és alkotó magyar underground zenész)

„Én valahol a rajongó és az alkotó közötti rétegből szeretnék szólni. (Tudom, kiszólt a lyuk a gödörből...) Én folyamatosan káromok, hogy nincs utánpótlás, nincsenek fiatalok, nincs kinek zenélni, stb. De ez kurvára nem igaz! Hiába koptatjuk 14 éve a diszkópultokat, még mindig ugyanaz a közönség jár le a bulijainkra, akik anno pl a Gyárba is. Van egy párhuzamos világ, ami a szemünk/fülünk előtt/mögött/mellett zajlik, ahol EBM és Industrial titulált zenéket tolnak és pörögnek rá az emberek ezerrel. És mégisincs átjárás a kettő között.”

(veterán magyar underground DJ)

„A rajongók jó részének, azt hiszem, egy idő után mind-egy, hogy ki gyártotta a zenét, csak szóljon jól vagy legyen jó hangulata vagy lehessen rá jól edzeni-takarítani-futni-dühösnekvagyjókedvűnek lenni. Eljutottunk oda, hogy az elvárt minőségi szint technikailag elég magasan (magasabban) van, dömping van tartalomból és tartalomra adott reakcióból egyaránt, az algoritmus súlyozza a releaseket, úgyhogy egy csomó a szemed elé sem fog kerülni, ha nem keresed, nagyobb eséllyel ott vannak az érdekesebbek, mert a középre főzött anyagok fognak jobban menni, ebben a szubkultban is. Igen, irigység és egymás ellen harcolás van itthon is, külföldön is, az ember minden országban ember. Remixversenybe azért szállsz be, mert a másik nyakára csimpaszkodva akarsz még öt rajongót szerezni.

A remix két különböző közönséget nyit meg egymás felé, sok esetben az egyik oldalon mindig sokkal nagyobb a közönség. Minél jobb nevekkel dolgozol, annál szerencsésebb ez, mert ha már egy nagyobb név engedi, hogy remixeld (és erre azért szoktak figyelni a nagyobb nevek, hogy kinek a nevével együtt szerepelnek együtt), akkor az azt jelenti, hogy bizalompecsét kerül rád. Van, akinek ez jól jön, van, akinek felesleges. Egy rajongónak sose kell megértenie, hogy mit jelent valójában zenét szerezni meg albumot alkotni meg önmarcangolni, ő nem arra van, arra a készítők vannak.”

(veterán magyar underground zenész, producer, író, szervező)

5 prompt konklúzió a polémiából:

- 1. A rajongók / hallgatók / követők álláspontjára még várunk kell. Kizárólag aktív zenészek, előadók szóltak hozzá a problémakörhöz, ami szintén egy fontos jelzés. (Őket jobban megmozgatja az ügy.)**
- 2. A pontos célmeghatározás, fejlődni akarás, aktív munka hoz csak eredményt és egyszer majd talán hallgatói bázist is. A derpegés, siránkozás felesleges, elviszi az energiát, nem kell ezzel foglalkozni.**
- 3. A hazai és a külföldi színtér között nincs jelentősebb különbség, a kiadói és marketinggépezet, technika, közösgpreferencia nagyon hasonló elven működik.**
- 4. Hiába ülünk egy rakás technológián és online kommunikációs eszközön, sokkal verejtékesebb a terjeszkedés és a követőszerzés mint régen, amikor csak boríték meg bélyeg volt. (Igaz több klub és fellépési lehetőség állt rendelkezésre.)**
- 5. A rekultiváció köszöni, jól van, elsődleges túlélési eszközzé nőtte ki magát, release-dömpingben fogunk élni ezután is. A belterjesség pedig marad.**

TÁRSAD A LOM

A szófosás és figyelemgyalulás össztársadalmi katasztrófája

~!@?#&><\$*%~
A 404-szindróma, mint azonosítatlan népbetegség

A.

Kétféle ember létezik: a szófosó és aki kénytelen elviselni

Ordít folyamatosan a telefonjába. Csakis közterületen, tömegközlekedésen. Szégyenérzet nincs benne, külvilág nincs számára. A lényeg az, hogy mindenki hallja őt. A telefonbeszélgetés egyoldalú, szünetek nincsenek benne. Minden apró és jelentéktelen részlet full hangerőn bugyborékol elő belőle, megállás, visszakérdezés, a másik fél meghallgatása nélkül. Átlagosan 30-40 percig is eltart a szódiaré, de folytatná még, ha tehetné, akár órákig is. Soha el nem fárad, ha kiengedheti a hangját, onthatja gondolatait, panaszait, érdektelen történeteit, életének aprólékos részleteit, akkor érzi csak jól magát. Közvetlen, nyomulós figyelemvadász. Kérdezni nem szokott.

B.

Nincs olyan, hogy „és te hogy vagy?”

Hosszú ideje nem láttuk egymást, szóval volna mit bepótolnunk. A forgatókönyv mindig ugyanaz, érdeklődöm, aztán mintha benyomtam volna rajta egy gombot, rákezd és szünet nélkül, struktúratlanul nyomja és nyomja. Fel sem tűnik neki, hogy a hümmögéseim megritkulnak, már nem nézek a szemébe, egy óra múlva már elnézek a válla fölött, a szöszmösöket szedegetem a ruhámról, vagy a cipőm orrát nézegetem, máskor meg az órámat. Hiába unatkozik látványosan, nem veszi észre, csak dől belőle a szó, melynek legtöbbje jelentéktelen süketség, ócska, érdektelen faszság. Dialógus nincs.

Sosem kérdez vissza, nem érdeklődik irántam, nincs olyan hogy egyszer csak bedobja: „és te hogy vagy?“, „mi történt veled mostanság?“ , „te mit gondolsz erről?“ One man/woman show.

C.

Istenem, erre közelít! Csörgessetek meg 5 perc múlva!

A kolléga/kolléganő a legtudálékosabb fajta, aki mindenről mindent tud, egy enciklopédia és egy wikipédia az agya. Bármilyen témáról beszélgetünk, odajön és kérés nélkül bekapcsolódik. Mindenhez hozzá tud és akar is szólni. Mindenről van véleménye, tapasztalata, háttérinfója, amit kérés nélkül meg is fog osztani. Most is ez lesz. Pofátlanul ellopja, széttrollkodik a beszélgetéseinket, le se lehet majd lőni, mi pedig azonnal el fogunk némulni, hogy a nagyszerű egójának és szaktudásának engedelmes közönségei legyünk. Levegőt sem vesz közben, hangosan nyerítve magyarázza... most épp a Kilimandzsáró havát. És akkor imáim meghallgatásra találnak, megcsörren a telefonom, elnézést kérek, hogy hirtelen el kell rohannom, mert fontos ügyben hívnak. Sose veszi észre, hogy meg van ez rendezve.

D.

A figyelemzsaroló

A négyfős irodában ő a legkisebb. Meg a lehangosabb. Percekig tart neki a zsigorfóliából kiráncigálni jó nagy zajjal egy ásványvizes flakont, észbontóan és hangosan nyikorog vele, kínlódik. Odanyújtok neki egy szikét, hogy azzal vágja szét a zsigorfóliát, haladjunk végre.

Visszautasítja, és még ki is oktat, hogy majd ő tudja, nem nyámnyila, megoldja. További tíz perc műanyagfacsarás jön. Aztán ha megvan, erősen markolászni kezdi ivás közben a PET-palackot (mert-hogy abból iszik, megszokásból, mert már csak csücsörítve tud inni, megszokta a BioTechUSA flakont, pohárba kiönteni az túl sznob), tovább ropogtatja, facsargatja, recsegteti a flakont ivás közben. Mivel sokat kell pisilnie (ezt természetesen minden alkalommal közli is velünk), ezért napjában negyvenszer megy ki az irodából harci robotokat megszegényítő módon és pont az asztalom mellett kattog el a magassarkújában. Erőből veri a lábát a földhöz, a folyosón még sokáig meghallani a lépteit. Amikor bent tartózkodik, nem lehet mellette szellemi munkát végezni, telefonálni, figyelni, mert folyamatosan locsog, töviről hegyire elmeséli az összes online shoppingos kalandját (ez napi min. 4-5 tranzakciót jelent), vagy hangosan fújtatva szitkozódik, ha nem sikerül az online fizetése. Nem lehet szóhoz jutni mellette, empátiát sosem tanúsít, ő kell legyen a figyelem középpontjában és oltári nagy hisztit csap, ha valamiben (amihez amúgy köze sincs) nem kéri ki az ő véleményét is. Valódi drámakirálynő óriási verbális offenzívával, figyelemzsarolással a köbön.

E.

A kocsmapulnalt döglegyei

A kocsmapultnál locsogó férfiemberök döngenek, mint a döglegyek, oda sem lehet félni tőlük, a pultost és egymást is fárasztják, önmagukat és a környezetüket nem veszik észre. Volna ugyan szabad asztal, ülőhely, de ők mindig a pultnál vackolnak be, más oda se férhesen. Percekig állók ott és lihegek a tarkójukba, de nem érdekli őket.

Közben olyan fantasztikusan értékes sztorikat nyomnak hosszasan, mint pl. „Te, húbazz, a bátyám a múltkor annyira be volt baszva... röhögtem rajta...” meg „annak a csávónak annyi pénze van, mint a szemét”. Oké, ezek tényleg fontos, helyhez kötött témák.

F.

Ablakból lesni, kivel lehet „kávézzgatni”

Családtagom meséli, hogy kínszenvedés az ebédszünete, gyorsan hazateker bringával, mert van össz. 30 perce, hogy elmenjen WC-re és még gyorsan bekapjon valami kaját is, hogy ne ájuljon ki estig. A ráérős szomszédasszonyok persze az ablakból lesik, hogy jön-e áldozat, le lehet-e csapni valakire, akivel kávázzgatva megbeszélhetik (illetve csak ők), hogy az utcában kivel milyen új pletyka van. Nem értik meg, hogy feleslegesen alkalmatlankodnak, más meg még munkavállaló üzemmódban van, és taktra pontosan vissza kell érnie. Nyomják egyből a kapucsengőt, aztán a süket rizsájukat.

G.

Utcán lézeng, imbolyog. Egyszer csak ott terem.

„Tesó, kérdezhetek valamit?”

„Nem!!!”

„De csak annyit akarok mondani, hogy...”

„NEM!!!”

„Várj má, nem pénz kell, csak...”

„NEM, NEM, NEM!!!”

H.

Leszippantható energiatestek

Egyszerűen kezdjük átlátni ezeket a helyzeteket. Hirtelen kristálytiszttá válik, hogy ki képes a Chomsky-féle kommunikációs modell helyes alkalmazására, és ki az, aki csak VEVŐ-t, leszippantható energiatestet keres magának energiavámpírként. Vevőt, vásárlót, audienciát, közönséget, lehetőleg végtelen idővel és türelemmel megáldva. Népbetegséggé vált. Utolér az utcán, az ügyfélváróban, a tömegközlekedésen, a telefonbeszélgetésekben, publikus helyeken. Eleinte még belemegyünk, nem is gyanakszunk, hallgatunk. Aztán már menekülünk, elkerüljük, álcázzuk magunkat, csak észre ne vegyen! Ez ugyanolyan evilági egyenlőtlenséggé nőtte ki magát, mint a világ egyéb instanciáiban. Valakinek mindig fölül kell kerekednie a másikon, és erőből alárendeltté tenni az egyént. Ha akarja, ha nem. A csendesebbet, szerényebbet, az önkéntes szubot.

Nem, nem várom már el, hogy a másik egy picit rám is figyeljen. Megkérdezzen. Vagy csak egy aprócska empátiaforgácsot villantson. Mintha benyomtak volna rajtuk egy gombot, onnantól BESZÉD-üzemmódban vannak. Teljesen belefeledkeznek, simán elsétálhatnak némán, azt se vennék észre.

Egyesek figyelemre vágynak. Görcsösen. Mert nevezetesen négyen voltak testvérek otthon, és a legkisebbnek egész életében mindig folyamatosan harcolnia kellett, hogy érvényesülni tudjon, hogy rá is odafigyeljenek. Mások az egész életüket szinte csak a négy fal között töltik, nincs kihez szóljanak. Vagy zsigerileg extrovertáltak lettek

nevelve. Belegondoltunk már abba valaha is, hány toporzékoló, önmagának figyelmet követelő gyereket láttunk, vagy mi magunk voltunk azok, akikre nem figyeltek oda? Meghalunk azért, és másokat is megdöglesztünk, csak, hogy az egónk, a fontosságérzetünk ki legyen elégítve. Ez nem olyan, amit meg tudsz venni a boltban, elő tudsz fizetni rá, fel tudsz iratkozni és bankkártyaadatok megadása után ripsz-ropsz, ott van, használhatod. Ha valamiből, akkor ebből lehetne kurvára meggazdagodni, mert a társadalom egy része alattomos és figyelmetlen szófosóvá vált és beledöglenek, ha nem tárulkozhatnak fel valakinek, nem oszthatnak meg érdektelen részleteket az életükből. Sose fáradnak el, ez az életük, utálják a csendet, hallaniuk kell saját hangjukat, különben láthatatlannak érzik magukat. Pofázok, tehát vagyok. Egyenlőtlen küzdelemmé válik minden a jelenlétükben, és úgy érzed magad, mintha nagyon megverték volna.

404: cserbenhagyás

Nincs kapcsolat

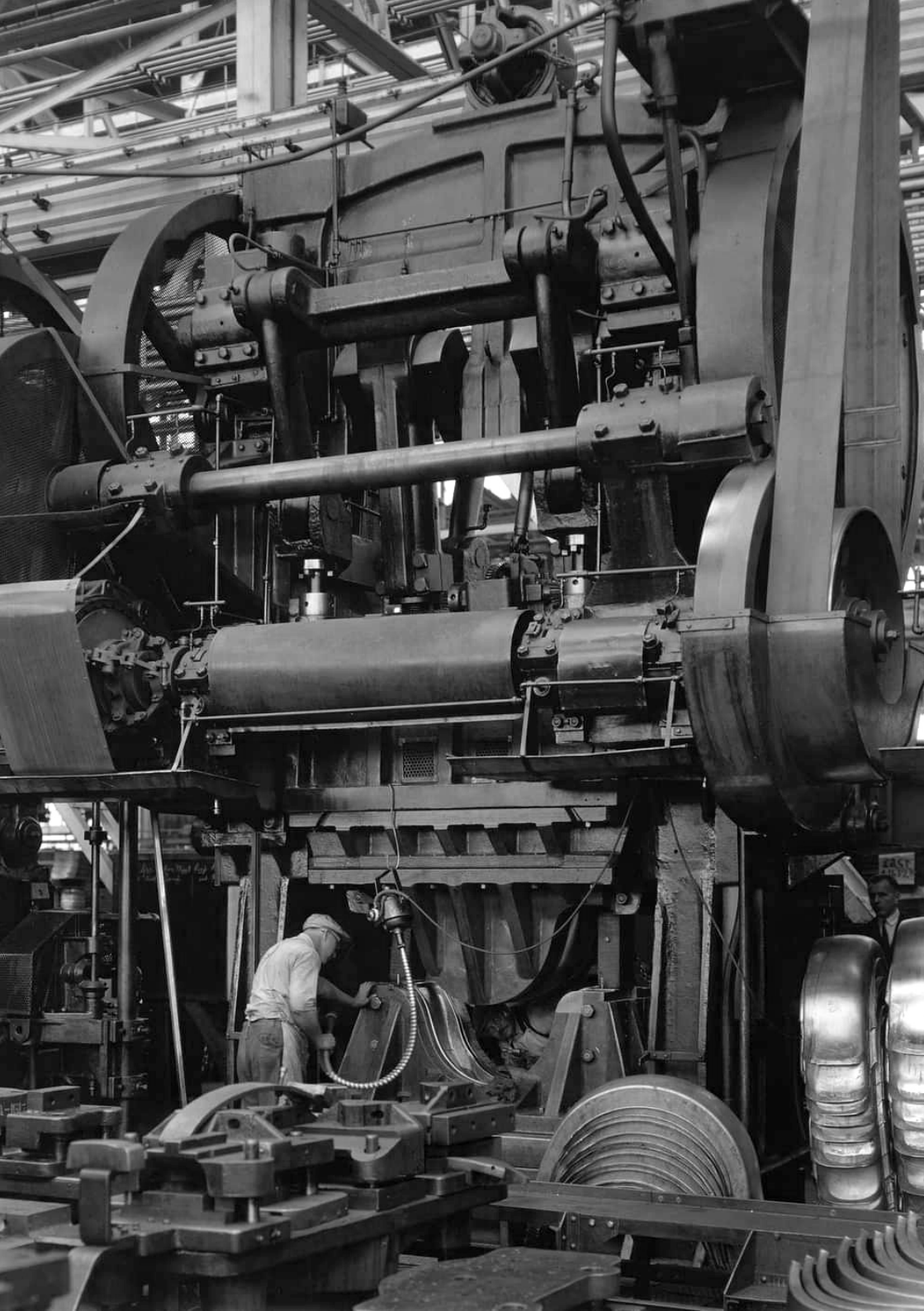
A szófosókkal nincs és nem is lehetséges semmiféle kapcsolat, egymást nem találják meg ugyanis soha, csakis a gyengébbet, a figyelmeset pécézik ki maguknak. Pingelhetsz ugyan rájuk, de nem jön vissza onnan semmi. Kizárólag ŐK, akik folyton ADÓ üzemmódban vannak, önmagukat szórják szét, minden róluk kell szóljon, ezt követeli meg az egójuk. Túlkompenzálnak, harsognak, mindenkit lenyomnak, az se baj, ha bepisilsz közben, vagy órákig tartod a forró telefont, közben szóhoz sose jutsz. A 404 az egyetlen, ami elképzelhető, a cserbenhagyás. Kilépni az aurájukból, a hallótávolságból, füldugót be, faképnél hagyás, telefon

kinyomása, messzire menekülés, soha viszont nem látásra, nem halálra. Majd akkor állunk le veled újra csevegni, ha egyenrangú lesz a kommunikációnk és nem önmagadat erőlteted másokra kizárólag.

Népbetegség

Minden ember csak egy program a Mátrixban

Szeretek emberekkel beszélgetni, mert érdekesnek tartom őket. Kérdéseket feltenni, meghallgatni a történeteiket, reflektálni ezekre, tanulni belőlük, tőlük, ezek valahol jó és emberi dolgok, mert a kommunikációtól vagyunk emberek. Azzal nem tudok mit kezdeni, amikor ez kizsigerezéssel, energiavámpírkodással jár együtt, nem kölcsönös, hanem leuraló, figyelmetlen, unintelligens. Sajnos a figyelem drága kincssé vált, nem véletlenül rabolnak rá a nagy cégek, a social media, demagóg és populista politika, média az emberek figyelmére. A figyelem: MINDEN. Az emberi figyelem a 21. század Energizer ceruzaeleme, abból épül minden, azt lehet lemeríteni, fogyasztóvá, alattvalóvá degradálni, lealázni, elszívni és uralni, vagyis legyalulni, mint a tököt. Ezek a figyelem idősávok pedig egyre rövidebbekké váltak, mert túl sok lett a figyelemvérszívó modell, csatorna, entitás. Emiatt nem csoda, hogy a dekoncentráltság pokolian elviselhetetlenné vált mára. A figyeleméhség és kihasználás pusztító terrorista, tekintet nélküli ragadozóként vadássza le sorban az áldozatait. A Mátrix jut eszembe erről, ahol minden ember egy önálló program, kíméletlenül erőlteti a saját programozottságát. Viszont minden jó valamire. Engem megtanított felértékelni az egyenrangú és harmonikus emberi kommunikációt. Ami ritka ugyan, de még létezik. Nagyon nem mindegy, hogy töltenek vagy merítenek!

A ROMBOLÁS GÉPEI

NADRAGEA

**ÉN MAGAM LETTEM
A TE FALAD**

**Az emberi élet üres. Az elmét befolyásolják.
A test bűn. A lélek adat.
Minden információ elromlott!**

MAGYARUL BÁTRAN BELE A TAXONÓMIÁBA

Számos magyar elektro-ipari projektanyag jelent meg 2022/2023-ban, de egy kezemen meg tudom számlálni, hány vállalta be a legnehezebb zenei és emberi küldetést: magyarul megszólalni. A **CMC** és a **Vacuum(x)** mellett az egyik, a magyar nyelvet bátran használni képes, tudatosan fölhúzott formáció a **Nadragea** (Mortum és Vinnui Varga Balázs 90-es évek második feléből gyökerező projektje), amely húsbavágó, mindenféle emberi lélekrétegeken és agylebenyeken behunyt szemmel átgázolni képes hangzásával és szövegeivel helyezte magát a hazai ipari zene falitérképére. Még akkor is, ha nehéz belemérni egyszerre több taxonómiába. Nem lehet eldönteni, hogy magyarországi lokáció, alkotóbázis hiányában ugyan magyar-e? Ugyanakkor a szövegek és az alkotók személyét tekintve nagyon is az. Mégis inkább az univerzális gyökerű a legpontosabb kifejezés rá, holott magyar nyelvű (ahogy a kiadványon ez írásban föl is van tüntetve. Én büszke tudok lenni erre a tényre, és felőlem a Nadragea egy nemzetközi úrállomáson súlytalanszaltózva is produkálhatna zenét változó holt nyelveken, akkor se érdekelne a besorolása, ha továbbra is olyan egyetemes gondolatokat, érzéseket, dilemmákat fogalmaz meg és fejez ki idegenszerű, korcs ipari hangokon, amelyek valahol mindannyiunké, ugyanattól fordulunk görcsbe Kambodzsától Tiszalökgig. Tény, hogy nem létezik sok ehhez hasonló, idegörlő, az emberi gyarlóságokról, az épített és ugyanakkor előzetes megfontoltság után is többszörösen megerőszkolt világról éles tapétakés-

sel rétegeket lehámozni képes, trendfigyelő és érzékeny produktum. A Nadragea nálam ezzel kapcsolta fel a villanyt és tette tönkre a saját dalszerzési / szövegírási motivációimat. Mert ezek után mi érdekeset, hiteleset lehet még egyáltalán elmondani, leírni, aztán zajokkal zsaluzatba önteni? Azt hiszem semmit. Zéró Évet hirdettek, itt múlt ki minden a **Formákba Tömörített Trendek** megjelenésével, amibe konkrétan beleőrültem és onnantól ízvakság, gondolati süketség és verbális szótlanság, katatónia lett úrrá rajtam és még mindig képtelen vagyok a saját zenéimen dolgozni, mert innentől már mindent ehhez mérek és félelemtől, görcstől rettegve úgy rágom a küszöböt, ahogy a szeszámmagos, fonott sajtos stanglit szokták a nagycsoportos óvodások. Egy masszív, nehezen követhető, szubjektív indusztriálfilológiai írás következik, amely nem feltétlenül fog egybeesni az alkotók és hallgatói közönség álláspontjával.

VAN VALAMI UNDERGROUND ZENEI ALBUMKLUB?

Erősen kétlem, hogy szükség volna több ilyen anyagra. Talán ennyi is sok, bőven elég. Különösen, ha annak nincs már értő, és önmagával szemben is erős követelményeket támasztó, művészeti agytornát igénylő közönsége. A Nadragea egyszeriben minden elől elszívta a levegőt a Formákba Tömörített Trendek anyagával és ha vannak olvasókörök, könyvklubok, filmklubok, akkor csak kellene lennie valahol valami underground zenei albumklubnak is. De nincs ilyen csoport a Facebookon. Sajnos nincs senki, akivel komolyan

beszélgetni lehetne ezekről az anyagokról. Nincs megérintett sorsközönség, nincsenek kollektív érzések megosztására alkalmas helyek, nagy őszinte kibeszélések, helyzetek, emberek és technológiák. Teljesen magamra maradtam ezzel a lemezzel és gyakran úgy érzem, hogy szinte bele tudnék halni ebbe a magányba. Nagyobb rajongói tömegekhez csapódni, betagozódni, hordákba verődni a világ legtermészetesebb dolga. De ki akarna ugyan hozzám csapódni, hogy a Formákba Tömörített Trendek mentén intellektuális eszmecserékkel vigasztalódjunk együtt? A legtöbben talán végighallgatni se lennének képesek, nemhogy megfejteni, beszélni róla. Ilyen a magány.

Ha létezik olyan rémálom, amiből visítva szeretnél azonnal felébredni, akkor bizonyára ez lesz az. A sors fintora, hogy nem csak lehetetlenség felébredni belőle, de jóformán észre sem veszi már szinte senki, hogy minden nap ebben fekszik, ebben kel, ebben mozog, ebben eszik, és ezt is üríti ki papírvékony falak közé kényszerítve, amit vastag vasbetonszerkezetek ölelnek körbe ugyan, de az összezártságban mindenkinek minden egyes létnesze jól hallható. Betonfalak között közlekedünk, falakat építünk magunk és egymás közé, partíciókat formázunk, muníciót (főleg pénzt) gyűjtünk, táncolunk az adatokkal (az adatokat birtokló megacégek meg rajtunk), rázzuk a seggünket saját magunk és mások egójával, kényszeredett vagy kéjelgő izoláltsággal, és egy szemvillantásnyira sem jut eszébe senkinek, hogy ez így több mint méltatlan a kiegyensúlyozott és harmonikus (non-destruktív, építő) emberi létről és világról, mint

otthonunkról alkotott felfogásunkhoz vagy naív elvárásainkhoz. Ez volna hát Madách Imre után a 21. században Az ember tragédiájának ekvivalenciája - egy bonyolult, nyers, magyar nyelvű dark underground lemezen aprólékosan és mégis minimálisan kifejezve? Mikor eljutott hozzám a teljes anyag, egy egész teljes napon át hallgattam ezeket a számokat. Igen hamar arra lettem kíváncsi, hogy meghihibbanok-e teljesen a nap végére, és fel akarom-e vágni majd hirtelen ötlettől vezérelve az ereimet a zuhany alatt? (Elmaradt, különben nem olvasnád ezeket a sorokat most.) A lemez hangzása, a nagy műgonddal kikevert, felvett hangok változatossága és izgalma végig fenntartotta a figyelmemet, újra és újra meglepett, hogy mennyi minden szakad ki a hangszóró membránjából, és ugrik rá az elmémre. Legyen az egy élesen sivítő hang, szellemlények, dobok, riffek, elguruló, szilánkosra törő tárgyak, amelyek mikroszünetekkel összezsirizelve egy brutálisan töredezett, szaggatott hangkép-élményt nyújtanak, ugyanakkor a modern világ minden eszközét felvonultatják annak érdekében, hogy bemutassák, dokumentáljanak három pofonegyszerű, emberi és kurrens axiómát:

- 1) **Kicsinálnak minket (és nem sokat tehetünk ellene).**
- 2) **Kicsináljuk magunkat (és egymást is).**
- 3) **Mindezt le se szarjuk (nem is értjük).**

Nagyon félttem ettől az anyagtól. Amikor eljutott hozzám azon a pokolian bonyolult nyáron a **Fontos adat vagy** (Self-important data)

című szám, hogy remixeljem **Empelde** keretben, már a pusztasoraitól és a rám zúduló tehertől majdnem megőrültem. Hetekig csak ezt az egy számot pörgettem és el sem tudtam képzelni, hogy még milyen sötét, lelket és elmét nyersen, egyben ledaráló, felzabáló felvételek lehetnek majd azon az albumon, amiből csak ezt az egy számot kaptam meg átdolgozásra. Már ettől az egytől kész voltam.

Fontos figyelmeztetésem, hogy a Formába Tömörített Trendekbe főleg olyan strapabíró hallgatók kezdjenek csak bele, akiknek megacélozódott már a lelkük, a füleik, hallójárataik sem mályvacukorból vannak, bírják a mélysötét tónusokat, a klausztrofób vagy pengeéles hangokat, gondolatokat, és van bennük annyi régivágású, de állhatatos szellemi erő, hogy mindezeket a számokból rugós késként előpattanó dolgokat, effekteket, filozófiai piszkosbombákat megfelelően kezelni és feldolgozni képesek legyenek - önmaguk, személyiségük nem-fizikai upgrade-elése számára. Sokan el fognak vérezni.

FEKETE BÖRKESZTYŰS KEZEKKEL RÁNCIGÁL

Bár a szövegek többnyire nagyon nehezen érthetőek, mocskosult elkentek, überaffektáltak, hiába magyarul szólnak, nehezen adják meg magukat, rengeteget kell dolgozni velük. Ez egy igen tudatos eszköz, és jó, ha ezt sem hagyják a hallgatók figyelmen kívül: nagyon alaposan oda kell figyelni minden egyes színtagmájára, apró zajára! Alá kell merülni benne, sokszor le kell játszani, egyáltalán

nem lehet félvállról venni. Ez egy különös elidegenítő eszköz, de elmagyarázom, mit is értek ezalatt. A hétköznapiakban nehéz emberekkel, technológiákkal, betonnal és halállal vagyunk körülvéve, és ez a „special selection” egyben pokolian túlterhelő tud lenni. Csak bosszantó hibák vannak. Egótúltengések teszik tönkre a világot: mindenki és minden löki csak a saját süket rizsáját, a hibaüzeneteit, redundáns kódjait, és sajnos ezeket többnyire tisztán és torzítás mellett is jól artikulálva kapjuk az arcunkba. Viszont szívesen menekülnénk is előle, de sajnos nem tehetjük, mert mindenhol ott vannak, börtönbe zárnak bennünket, mi pedig önmagunkat a sajátunkba. A Nadragea a túleffektezett megszólalásával, döngölő és szétfeszített, lufiszoborra hajtogatott vokáljával talán épp ezt az elidegenítést, az ellenpólust igyekszik felpiszkálni bennünk. Kiprovokálja a legértékesebb figyelmünket, megdolgoztatja a hallásunkat és gondolkodásunkat, **egyszerűen fekete bőrkesztyűs kezekkel ráncigál el a megszokott formák, anyagok, trendek mellől.**

A LELKEDEN NINCS EQ, SE INTERFÉSZ

Nekem az volt a tapasztalatom, hogy minél többször hallgattam végig, minél jobban hegyeztem a füleimet, úgy robbant szét szintagmákra az anyag, viszont rendkívül jól jött a szövegkönyv, mert még én is képes voltam benézni, félrehallani ezt-azt benne. Mikor hozzá tudtam olvasni a számokban elcsúsztató szövegeket, akkor került helyére minden. Mert minden toldaléknak, fogak között el-

sziszegett, elmormolt fonémának jelentős súlya van, és ez a megértést nem kissé befolyásolja. Azt javaslom, mindenki hegyezze a fülét, miközben hallgatja. Nagyon basic, tömör a nyelvezete, de borzasztó súlyt akaszt ezzel az ember nyakába. Ezért a megdolgoztatásért különösen hálás vagyok a Nadragea-nak, mert sosem kedveltem azokat az alkotásokat, amelyek pucsítva fekszenek le és adják meg magukat (harc és ellenállás nélkül) a befogadójának. A Formákba Tömörített Trendek ezért provokációból csillagos ötös. Figyeld meg magadat, miközben hallgatod. Jó, ha rendes equalizer van kötve a rendszeredhez, hogy állítgatni tudd a hangszíneket, és minél többet tudj dekódolni a tartalomból. Jó, ha a lelken is van EQ, és azt is tudod állítgatni. (Ez a része lesz a nehezebb, ugyanis annak nincs fizikai interfésze, nincsenek gombok, potméterek, csúszkák, nincs mihez nyúlni, magadba kell nézz közben folyamatosan).

Teljes könnyelműséggel állíthatnánk, hogy a Nadragea közéleti dalokból pakolta össze az albumát, ez azonban korántsem lenne igaz. Engem az rendített meg leginkább benne, hogy helytől, időtől és tértől teljesen szabad és független mű. Annyira univerzális, hogy a Föld bármely pontján érvényes és hiteles érzésnek, értelemnek kellene lennie. Ettől félelmetes, mert nincs benne couleur local, nem SZ-SZ-B vármegye (fck sic!), nem NYC, nem Brooklyn, nem Bronx, nem Budapest. Mindenhol ugyanazt jelenti, hiába kapjuk Mortum végtelékig kifacsart hangját, németül, angolul, kínaiul, oroszul is ugyanazt a kegyetlenül elidegenítő érzést kell tudni transzponálnia.

„ÉN MAGAM LETTEM A TE FALAD”

Figyeld meg, miként hatnak rád például az olyan erős sorok már az elején, mikor elnyújtott dörgéssel indít: *„egy teljes életen át / egy üres szobát töltöttem fel veled”*. Pokoli magány, magányra vágyás és elmagányosodás, elszigetelődés egy végletekig kimerült emberiség hajszálrepedéseiben, amely a saját farka és a torkába, szemeibe, füleibe tuszkolt faszságok körül pörög. Folyamatosan, újra és újra. Horror vacui - az ürességet fel kell valamivel tölteni, a tereket uralni, megpakolni mindennel, akkor is, ha ez dependens. Az **Üres szoba** dac, harc az üresség ellen, a halál közeledésével, az idő elmúlásával. Minden, a tárgyak, emberek, dolgok, amiket magunk körül felhalmoztunk, egyszerűen nem menthetnek meg bennünket. *„Elfogytak a szavak, a könnyek már nem számítanak”*.

HÉT KERESZT ALATT...

Ehhez képest a Nadragea veszi a bátorságot. Simán képes a 60-as évek végi archív néprajzi felvételből, egy pénteki imádságból beszúrni az **Anyagba vágott világ** (Matter-cut world) elejére, hogy a néprajzkutatókat az utolsó pillanatban visszarántó, 90 éves nagyberényi néni hangjával indítsa a tört ütemeket: *„Hét köröszt alatt lefekszem, Hét köröszt alatt fölkelek”*. Minden ember tudja, hogy az élet kiszámíthatatlan, de biztosan véges, s ezt a bizonytalanságot valamivel egyensúlyozni kell. *„Folytonosságról álmodunk. Felfokozott értelem.”*

Ez olyan mesteri ütköztetése a modernnek, elidegenedettnek, kiüresedettnek archaikus hitekkel, imádságokkal, reményteliséggel, hogy érezni kezdjük a feszítő távolodást, zsugorodásélményt. Az út mellett elhagytuk valahogy az ősi szellemi rituáléinkat. A nooszféránk, védőhálónk roncsoltta, szétszennyezetté, lyukacsossá vált, a legújabb iPhone/Playstation/Xbox/Streaming-előfizetés, stb. modellek folyamatos és kíméletlen marketingzsuzsulása vette át a szellemi lelki tornagyakorlataink helyét. Simán behunytuk a szemünket, (nem a vak vallási áhitatról beszélek) lekoptak, lemorzsolódtak rólunk egy magasabb renddel való összekapcsolódás lehetőségei, hogy ehelyett teret nyerjen valami ember által alkotott, és ránk erőszakolt műrendszerek magasabb intelligenciává emelése és felmagasztalása. Elkótyavetyéltük a belső harmóniánkat az anyag érdekében, materialista javak és ideológiák mentén hódolunk be, a lelkünkkel amúgy senki nem törődik ebben a nagy és vákuumintenzitású globális kiüresítésben. Ez egy fenomenális stratégia arra, hogy megszűnjön az empátia, a megértés, és az összes lelki rezgés. Operáld ki a BIOS-t a számítógépedből! A RAM hiába van benne, üres marad, lélektelen halott alaplapok lettünk csak. Nem állítom, hogy ez tervszerű (sosem bírtam és nem is hittem az összeesküvéselméleteket), de ez az elsivárosítás tetten érhető a mindennapokban, az eltompítás folyamatos. Ilyenkor létfontosságú rácsodálkozni arra, hogy születnek még komplex és ezt feszegető művek, mint a Formákba Tömörített Trendek és olyan kiváló, eddig sosem hallott vagy olvasott sorai, mint pl. a „*folyamatba renderelt vékony lelkek arborétuma*”.

A szám tele van ráadásul nyelvfilozófiai és posztindusztriális-egzisztenciális kérdésekkel, melyekben újra meg újra alárendelteké válunk, és itt van belőle az egyik döbbenet:

**„Fogalmakat kreál a gép
Mi építettük, mi is üzemeljük
Szavak, mik leírják a tényt
Már mi magunk se értjük
Nem, nem értjük”**

Egy soha meg nem erősített városi legenda szerint egyszer egy tudóscsoport egy fejlett kutatóintézetben létrehozott egy öntanuló MI-rendszert. Nagyon boldogok voltak, mert a mesterséges intelligencia olyan tudásszomjjal rendelkezett, mint egy lelkes 3 éves gyermek, szinte falta az adatokat. Az egyik sikeres teszt után a tudósok elégedetten állapították meg, hogy a munka jól halad, aztán úgy döntöttek, hogy elmennek ebédelni. Mikor jóllakottan visszatértek, és újra rálestek a hónapok, talán évek alatt tanítgatott mesterséges intelligenciájukra, nem csupán meglepődtek, hanem páni félelem lett úrrá rajtuk. Ugyanis a gép az ebédszünet alatt létrehozott egy saját, önálló, mesterséges nyelvet, amit a tudósok nem hogy nem beszéltek, de értelmezni sem tudtak. Abban a percben le is kapcsolták az egészet. Nem tudni, hogy igaz-e a történet, vagy a technologiaellenességet provokálók találták ki az egészet, viszont egyszerű tanmesének sem rossz a kontrollvesztésről és az eskalációról. Főleg

most, amikor az OpenAI és egyéb platformok mesterséges intelligenciákat szabadítanak ránk. Amellett, hogy fantasztikus technológiák ezek, nem szabad kritikus gondolkodás nélkül elfogadnunk mindazt, amit a gép kihány.

A Nadragea érzékeny nyelvfilozófiai kérdéseket feszeget azzal, hogy az emberek építenek egy gépet, amely fogalmakat hoz létre öncélúan, melyeket már nem vagyunk képesek kognitív módon megérteni. Gondolkodjunk el egy pillanatra a hatalmak által leuralt nyelvről, megváltoztatottértelmű, elhasznált, átértelmezett szavak sokaságáról, feketelistákról, tabusított kifejezésekről. Ami évszázadokon keresztül pontosan és egyértelműen mindig ugyanazt jelentette, az ma már csöppet sem biztos, mert degenerálva lett, eltávolítva eredeti jelentésétől. A felelősségvállalás (feltartott mutatóujj! sic!) ott érhető tetten, mikor azt írja: “mi építettük” (a mi tervünk volt, mi akartuk létrehozni - bármilyen céllal is), ezzel szemben a “mi is üzemeljük” szimp-la szótévesztésnek, elírásnak is tűnhetne, de kétlem, hogy az volna. A “mi üzemeljük” helyett a nyelvérzékünk vélhetően azt sugallná, hogy ez helyesen így kellene szóljon: “mi is üzemeltetjük”. Azonban épp itt a nagyfokú tudatosság a Nadragea szövegvilágában: alárendelteké válunk az ember-gép kapcsolatban, a szimbiózis megbillent, a gép üzemelőivé (üzemanyagává, tápanyagává) válunk a hatalommal, kontrollfunkcióval bíró karbantartó-üzemeltetőjéből! A gép a mi gondolkodásunkat, elveinket, szavainkat és tényeinket beteg tápcsatornájában szellemi bélsárrá változtatta. Minket zabál

fel, minket, akik létrehoztuk. Nem csoda, hogy nem értjük a gép által visszaöklendezett fogalmakat, szavakat, abból levezetett tényeket, hiszen önmagunkat sem érthetjük meg soha a túlburjázott tudatosságunkban. Az emberek között sosem volt még nagyobb nyelvi és kognitív szakadék Babel óta, mint most, itt, ebben a korban, amikor a post-truth, alt-truth véleménybuborékok és ideológiák egyszerűen kifacsarták az emberi nyelvet (nem csak a magyart, a világon mindegyiket). Önmagunkat és egymást sem értjük meg, és ehhez az algoritmusok, a közösségi média, a politikai és világnézeti populista ember- és médiakísérletek tudatosan asszisztálnak is.

Ha megkérnénk száz különböző embert arról, hogy definiálja már legyen szíves a “kapitalizmus” fogalmát, nyilvánvalóan százféle (egymásnak ellentmondó) meghatározást kapnánk. Szűrők szerint homályosan látunk mindent. A régi, nyelven túli világunkat, amikor a szavak még egyértelműen jelölték a tárgyakat, formákat, helyzeteket, körülményeket, személyeket - nos, ezeket teljesen elvesztettük mára, ahogy a kontrollt is. Alárendeltjeivé váltunk valaminek, amit mi szabadítottunk saját magunkra, és egy percre nem emelte fel szavát egyetlen nyelvész, szociológus, társadalommérnök, közgazdász sem, hogy ennek valós veszélyei vannak és a folyamat nem visszafordítható, nincs rajta reset-gomb, ami tiszta rendszert állít vissza egy gombnyomásra. Ha vissza is lehetne fordulni ebből az egyre súlyosbodó kognitív destrukcióból, azzal kell számolni, hogy minden egyes elmerothasztó hónapban eltöltött idő konszenzusos

megtisztítására (átprogramozására) egy évtizednyi ráfordítást kell számolni. 1 év = 12 hónap önsorsrontás = 120 év kognitív helyreállítási idő. Ez talán túlzásnak tűnhet, de gondoltuk volna-e, hogy a Vaskorban kötünk ki? Betonfalakat emelni könnyebb és gyorsabb. Földrengéstől leomlott épületeket újjáépíteni, a megrongáltakat restaurálni szintén nem akkora kihívás. De a tudatos nyelvi és társadalmi rombolást, az Én és az Egó túlburjánzását, elharapózását megállítani és globálisan gyógyítani, az már jócskán túlmutat az emberi képességeken. Konszenzus (sőt, maga a felismerés) erre talán soha nem lesz. Már semmi sem az, aminek látszik, semmi sem az, aminek mondják, és semmi sem az, amit a gépek/emberek kiköpnék. Ahogy elcsesztük a klímánkat, úgy cesztük el a nyelvünket és a társadalmunkat, benne önmagunkat. Erről nem feltétlenül a gépek tehetnek. A Nadragea zseniálisan és maximális tömörítési rátával, erős képekben mutat rá, hogyan is csúszott ki alólunk a talaj, pár egyszerű sorral vág elevenünkbe. Csak már nem is vagyunk hajlandóak megérteni. A Nadragea ezekkel a kemény élű számokkal és szövegekkel aligha fog tömegbázist vonzani, új rajongókat szerezni, viszont hatékonyan kontraszelektál. Sokan ezt fel sem vállalják, mennek a fősodorba.

BETON A VILÁG. BETON VAGY TE IS.

Ez azért ütött szíven, mert 2010-ben nekem is volt egy Beton című számom. Az urbánus lét eltávolodott a természettől, és épp elszenvedője vagyok ennek. Ahol élek, a lakóházunk mellett volt egy lak-

tanya, aminek a felszámolása után a természet visszavette a területét, és egy bokros, sűrű erdő nőtt a helyén. Jó volt kiülni nyári estéken és élvezni a zöldterület zümmögését és a belőle áradó hűvösséget. Mindaddig, amíg munkagépek, láncfűrészkes emberek nem jelentek meg és letarolták az egészet, hogy aztán betonépületekre, parkolókra, térkövekre ne változzon át az egész. A beton kiszárít, álmosítja, szürke, lélektelen, megöli az összes álmat, elidegenít. Végtelesen szomorúvá formáz városokat, embereket. Hostile architect, ami ember- és természetellenes. Nem találunk rá szavakat, csak végtelesen enerválttá tesz. Hiába költöznék erdőbe, meddig kellene aggódnom azon, hogy holnapután nem egy újabb irodaház vagy lakópark épül a helyén? Meddig lehet, szabad menekülni élettérből élettérbe?

CÉLSZERŰEK A ROMOK

A mormogások, hörgések között olyan egyedi és hátborzongatóan realista világ teremt, ami nem „valamikor sokára” lesz, hanem már „régóta van”. Nem lehet eldönteni, hogy a megnyeklő, meghibásodott gépek hangján krónikás-e vagy precíz, tiszta szavú, hiteles dokumentátor. Összemosódik az álom, fényképek, emlékek, a romba dőlő város, és nem lehet eldönteni pontosan, hogy mi marad tovább állva: mi vagy az épületek? Megrázó, hogy elveszítjük az időérzetet, értékeket, és nem tudjuk, minek mennyi is a várható, remélhető, ésszerű megmaradási esélye.

FÉNYEK ÍRJÁK AZ UTAT, SENKI SEM JÁRJA

„*Fontos vagy magadnak*” - ez a szám valósággal agyonnyomja a hallgatót. Benne van minden, ami az emberek egóvezéreltségéről elmondható, a transzcendens meggyalázásról, arroganciáról, adattá válásról, dehumanizációról és arról, hogy önmagunkra is kitüntetett szerepben tündöklő adatként gondolunk, miközben simán sorra elvétjük a helyes irányba vezető ösvényeket. Artikulátlan, torz, nyekergő hangok, beteg számítógépek csirimpolásai teszik még idegenebbé a számot.

DE TE FEKETÉBEN JÁROD

Az **Üres álmok (Empty dreams)** horzsoló, ketyegő, sercegő hangok vastag hálóköntösébe burkol és jól párhuzamba állítható a teljesség kontra üresség mentén az **Üres szobával**. Aki a dark undergroundban mozog, annak nem lesz idegen az élénk színekavalkád, felszínesesség és a kívülállóság, kirekesztettség, másság, fekete iránti vonzódás, érzékenység közti határátlépések élménye. A színes, csacsogó, norma- és divatkövető tömeg elviselhetetlen, ahogy a meg nem értettség is. A fejhallgatón (erős urbánus, nagyvárosi, hétköznapi szimbolika!) keresztül fülünkbe ömlő zene szimulációs-transzformatív eszközzé válik, segít dekódolni, átfordítani, elviselhetőbbé és értelmezhetőbbé tenni a városok (és benne az emberek) túlszínezettségét, máskor színtelenségét és (rém)álomszerűségét. Enélkül már

térdre tudnánk rogyini a köztereken, közlekedésben, és ezzel magam is így vagyok. Megpusztulnék, ha telefon (mint zenelejátszó eszköz) és fülhallgató nélkül kellene órákat odakint eltöltenem. Egyszerűen elviselhetetlenné vált odakint a világ, és képtelen vagyok megfelelő védőfelszerelés, „árnyékolástechnika”, fekete ruházat, mentális és fizikai pajzsok és elszigetelő eszközök nélkül odakint mozogni.

NEM AKAROM, EZÉRT ENYÉM MINDEN

A **Csóva** (Comet) micsoda loop-okkal, micsoda ritmikával teli! Ráadásul szinte buddhista filozófiával tömött, benne van az elengedés, az egótól megszabadulás, az anyagtalanság, az elmúlás átérzése és a remény. Nincs birtoklás, csak egy tűzcsóvák vagyunk, semmivé leszünk. Hatalmas és direkt fricska az önmagukat mások fölé helyező, öröklétűnek, halhatatlannak hívó törtetők számára.

**„Örök az élet, de az egódnak véges
az állandó akarat ronda és mérges!
Kapaszkodhatsz majd szüntelen
de elkárhozik az értelem.”**

A szám a rap ritmikájával rokonítható, és a lemez egyik leginkább elütő, különös, idegen teste. Vinnui nagyszerűen remekel benne és az ilyen sorok főleg annyira ritkák, hogy szinte beszakítják az ember ráncolt homlokát:

„Állok elébe bármi is jöjjön,
a létezés jutalom, nem pedig börtön
Nem vések kőbe hangzatos szavakat
a megértés lett az egyetlen feladat.
A kétség helyett belső az egység
az anyagon túl már nincs kötelesség.”

LAZUL, GÖRCSEBE FORDUL

A **Hús algoritmus** (Flesh algorithm) nem új motívum, hiszen a **Human Vault** is sokszor hangsúlyozza. A hús itt egyszerre fétis, mozgatórugó, a hétköznapiok darálójában felmagasztalt és megvetett szerves áramkört szövet, ami mindent meghatároz, ami körül az Élet és a Halál úgy pörög, mint betépett pecsenyemalac a vidéki, sátraras falunapok körhintáján éjfél után. Eszembe juttatja a rothadást, a testképzavarokat, fitneszfüggőket, a hipermarketek több kiló hússal megpakolt bevásárlókocsikat tologató két lábon járó, vágósúlyban lévő, szarrá tetovált, családi hordáit, de még a Pornhub és társai tárgyiasító testi álesztétikáját is. Minden egy globális mintázatba rendeződik és ez több, mint riasztó trendként tornyosul a „csirkefarhát álmok” és emberi életvitelek görnyedezési formái és mintái fölél.

NYIKOROGNAK AZ ÉPÜLETEK, ÖSSZEROPPANÓ KÖZEGEK

„A korrupció nem abban a világban van, ahol élsz, hanem inkább

a szívedben.” - szól a lemez mottója, és nem véletlenül. A **Vándor sejt** (Pilgrim cell) szintén urbánus életkép, egy bármikor bekövetkezni képes, kataklizmára felhúzott rideg szerkezet, vastag acélváz. A lélektelen épületek, terek, szűkösség közé terelt múlandó és érző lények recsegő gyászhimnusza ez elkent zajokkal, ropogással, dobpergéssel, földrengéssel és földindulással. Csak vándorok, üres sajtó lelkek vagyunk, és soha nem vehetjük fel a versenyt a természet törvényeivel, a ránk dőlő falakkal, a csikorgó építményekkel, amelyben létezni kényszerülünk. Embertelenség, fojtogató érzések, kiszolgáltatottság, a vonagló húst szétlapító, leomló romok alól kiszabaduló lelkek, sejtek direkt képei jelennek meg.

A Formákba Tömörített Trendek (Pre-Shaped Trends) nem egyetlen lemez, hanem mindjárt kettő. Teljesen szokatlan megoldás, hogy kétféle hangszerelésben, eltérő nyomatékkal, számsorrendben és cover art-tal jelenjen meg valami. Az egyik csak digitális az **Aliens Production**-tól, ez a minimalistább, könnyebben emészthető verzió. A **Phage Tapes** keretei között kiadott digipack lemez teljesen más. Az eltakart szemű, behálózott, bebábozódott, kissé világító magzatfigura az emberi bontakozó tudat sűrű sötét bitumenjében haldoklik. Ez zajosabb, kísérletezőbb, hangsúly rakódik az ipari hangokra, más a számok sorrendje, így eltérő érzelmi-auditív hatást vált ki, nyersebb, erőszakosabb, plusz sávokkal (még a Portion Control Gate 54-ét is felfedeztem benne!), effektekkel és keveréssel. Mindkettő hátborzongató, tele DIY hangokkal, idegenséget, klausztrofóbiát és félelmet generáló soundscape-ekkel. Extra felvételeket is tartalmaz, amelyeket máshol nem (vagy egyéb kiadványokon, más formában) hallhattunk. Ilyen a **Politechnikai Hiba** [Politech Error], a **Por** [Dust] és a **Nem a te színed**, ami átkötés a HV univerzumba. Mindkét album értő, átérző átdolgozásokat tartalmaz a hazai színtér ikonikus előadóitól, remixmestereitől (CyberBob, Calm-T, Gary, PlanetDamage, Empelde). Teljes vállszélességgel különutas, tabudöntögető, ezzel az elmúlt évek legsötétebb, legkülönösebb tónusú magyar nyelvű koncepcióalbumává érett ez, és utoljára talán a Plasma Pool Ezoterrorját lehetne ehhez foghatónak nevezni. Nagyon erősnek kell lenni viszont hozzá, de meg is fogja hálálni, mert átformálja a gondolkodást. Azt pedig kell is időnként.

INVAZÍV TÖRTÉNETEK

Vállalkozásgenerátor: OK

Valaha KATA-s vállalkozó voltam, egyéniben nyomtam az ipart, mindenféle tanácsadói melót bevállaltam, mindegy, hogy üzleti, biztosítási, pénzügyi, HR, vagy coaching. Anyagokat írtam, mindenkinek minden jókat mondtam és írtam, de ezeket kellő kritikai érzékkel. Alapelvem volt, hogy senkivel sem baszunk ki, és hogy a megfelelő kódolás, bizonyos kifejezésképletek, valamint az egyenes igazság együttesen nem csak működőképeseek, hanem jövedelmezőek is. A KATA hirtelen eltörlése óta se vállalkozásom, se megbízásaim, se főállásom nem volt. Egyszerű, ingyenélő hátország voltam csak. Megoldottam az otthoni feladatokat, bevásároltam, főztem, elvittem a nyugdíjaskorú autónkat szervizbe. Az apróságok is képesek teljesen kitölteni a napokat.

Bementem a fiam szobájába, hogy még ránézzek lefekvés előtt. A tanulnivalója fölött görnyedt épp, az asztali lámpa fénye valami hon- és népismeret tankönyvet világított be. Az egyik régi fotón szikár apró emberek fizikai munkát végeztek, egy másikon asszonyok mángorlóval csapkodtak. Támadt némi lelkifurdalásom. Mi, értelmiségiek, szellemi munkát végzők, lesajnált értelmiségiek vélhetően sosem kerülünk be az ilyen tankönyvekbe. A mi munkánk láthatatlan, egyetlen fokmérője a rejtélyes olvasztómutató, a GDP. Megveregettem a hatodikos fiam hátát, akinek évek óta nem volt se angol, se informatika órája tanárhiány lévén, aztán hagytam tovább tanulni.

A feleségem pedagógus, pechére magyar-töri szakos, eddig se mentünk ezzel valami sokra. Korán elment lefeküdni, mivel hét-főn sok órája lesz, ráadásul helyettesít és kompetencia felmérőt is irat több osztályban. A tévét nem kapcsolta le, az esztrádműsorokat reklámok szabdalták elviselhetetlen hosszúra. Kissé feljebb húztam a vállán a paplant, megsimogattam, majd lekapcsoltam a tévét. Sötétbe borult a szoba, én pedig megpróbáltam nesztelenül kiosonni.

Még nem voltam álmos. Vasárnap este mindig ez van. Elkezd bennem valami motoszkálni, az agyam teker, kattog, mint egy megkegült gép. Felnyitottam a laptopomat, és legújabb hobbimnak, az AI gyakorlati alkalmazásának friss eszközkészletei után bogarásztam. Pár hete telepítettem már egy keretrendszert, de csak pár modult pakoltam bele, viszont azok nem voltak eléggé érdekesek számomra. Két kattintásból leszedtem egy vállalkozásgenerátor kit-et, majd elkezdtem a felhasználói útmutató alapján beparaméterezni. A dokumentáció szerint az AI mindenféle üzleti és globális piaci folyamatok figyelésével, publikus kamarai és cégjegyzék adattárházak masszírozgatásával, vállalati életutak és likviditási mutatók összevetésével életképesnek tűnő, bejegyzésre alkalmas vállalkozás alapjait szereli össze, üzleti tervvel, teendőlistákkal, és még képes egyedi nevet is kitalálni neki. Nem különösebben hittem ennek, de végülis egy próbát megér, hátha ad egy-két továbbgondolásra érdemes ötletet. A minimális kezdőtőke előteremtését nem is vártam el ettől, hónapok óta mínuszban voltunk már így is.

Félórán át csak húzogattam a csúszkákat, mezőkbe írogattam random számokat, belenéztem tutorial videóba is, majd türelmet-

lenül rákattintottam a **GENERATE!** gombra, melynek kellemetlenül feltűnően nagyra, tolakodóra méretezték a feliratát. Felpoppant egy figyelmeztető ablak, mely szerint egy utolsó beállítást még szükséges elvégezni. A beviteli mezőbe meg lehet adni egy tetszőleges és személyes parancsot, érdeklődési kört, vagy valami ilyesmit, valamint alul volt még egy Randomize feliratú checkbox is. Egyszerűen bepötyögtem tehát:

„Follow the money track!”, azaz „kövesd a pénz útját!”, és bekatintottam a randomizáló opciót is, majd újra a **GENERATE!** gombra klikkeltem.

Bevallom őszintén, arra számítottam, hogy 5 percen belül érdekes, de alapvetően használhatatlan adatokat és információkat fog ki-köpní. Azok az AI modulok, amelyeket eddig kipróbáltam, viszonylag gyors, de kevésbé látványos eredményekkel kínáltak meg. Ettől sem vártam nagyon mást. Megjelent egy kék színű folyamatjelző, amely vészjóslóan villogtatta a szemeim előtt a **„WORK IN PROGRESS, PLEASE WAIT”** feliratot. Legalább a fejlesztők nem ragaszkodtak a homokórához. Jól van, akkor hagylak. El is álmosodtam addigra, így a gépet ott hagytam bekapcsolva, és gyanútlanul elmentem aludni.

Reggel mikor felkeltem, rálestem a laptop kijelzőjére, 5%-nál járt csak, de úgy tűnt, hogy nagyon dolgozik valamin, és míg lefőztem a kávémat és összedobtam a reggelit a családnak, ugrott még 2%-ot előre. 7% csak? Mi a fenét csinálhattál egész éjjel? Mindegy is, úgy hagytam, lecsuktam a laptopot, majd nekilódultam a napi rutinokat intézni.

Délután kettőre értem haza, jobbára eredménytelenül. Állásom, ötletem, kedvem sem volt, a fiam 4-kor, a feleségem 6-ra ér csak haza.

Felnyitottam a laptopot, Ott figyelt a vállalkozásgenerátor AI alkalmazás, és egy **DONE** felirat. Leokéztam, majd később megnéztem, mit alkotott, ennél lényegesen jobban izgatott, hogy behívtak-e végre valahára egy nyomorult állásinterjúra.

Megnyitottam a postafiókomat, és azt hittem azonnal sztrókot kapok, és lefordulok a székről. Kábé 500 olvasatlan email várt, hivatalok, adóhatóság, cégbíróság, PDF mellékletek, szerződések, mindenféle kft-k beköszönő és PR küldeményei, feliratkozások, regisztrációk, ezek visszaigazolásai, ismeretlen vállalatok levelei, számlák milliós nagyságrendben és így tovább.

Azonnal kivert a víz. Mi a fene folyik itt? Feltörték a fiókomat? Megszerezték az adataimat a hackerek?

Hosszú percekig nyitogattam a beérkezett üzeneteket, és lassan kezdett összeállni a kép, ami annyira valószínűtlennek tűnt, mint egy telitalálatos lottónyeremény. Minden jel arra utalt, hogy valaki az adataim felhasználásával és a jóváhagyásom nélkül cégeket alapított és jegyeztetett be kevesebb mint 24 óra alatt.

Kapásból tizenkettőt! Uramisten, hát én börtönbe fogok kerülni emiatt! Sorscsapás! El se merem mondani a feleségemnek, hogy egyedül kell felnevelnie a fiúmat, mert én a továbbiakban a hűvösön töltöm az időmet.

Megnyitottam az AI keretrendszert, betöltöttem a vállalkozás-generátor modult, hogy megnézzem, van-e összefüggés. Megnyitottam a logfile-t, és most az infarktus kerülgetett. Jeges réműlettel futottam végig a riporton, melyben az állt, hogy az éjszaka és a délelőtti folyamán tizenkét kft tulajdonosa lettem, ebből négy bróker cég, kettő ingatlanközvetítő, három informatikai szolgáltató, kettő lízinggel foglalkozó, egy pedig ránézésre kiadó vállalatnak tűnt. Basszus! Mihez kezdek én ezekkel?

Nem bírtam felállni a laptop előtt. Csak elveszve és elképedve bámultam azt a tonnányi adatot, és azon agyaltam, mennyi időmbe és pénzembe kerül majd mindezt helyrehozni. Az AI modul aztán hirtelen, csak úgy a semmiből feldobott a szemem elé egy ablakot: „**CONTINUE**”. Olyan ideges lettem, összefolytak a szemem előtt a betűk, a számok, hogy idegből rákattintottam a felugró feliratra. Felsikítottam, hogy „bassszuuuuus!”, az AI pedig újra dárálni kezdte a százalékokat. Rohantam a telefonomért, akkorra már hascsikarásom is lett.

Ránéztem az online bankomra, a soványka folyószámlám mellett megjelent még 13 további vállalkozói számla is, mindegyik a nevem alatt futott, ezek összeadott egyenlege meghaladta a 27 millió forintot. Mi van? Ébresszen fel valaki végre! Visszarohantam az asztalhoz, és záporoztak be a további levelek a fiókomba. Ráfrissítettem, és erre mit látok? Az elmúlt negyedórában további 48 cég tulajdonosa lettem.

Az AI modul teljesen átvette az irányítást az életem felett.

Próbáltam keresni valami megszakítás, cancel vagy abort gombot, de semmi ilyesmit nem találtam. Próbáltam becsukni, de csak lement a tálcára, a keretrendszer ikonja ott is jelezte, hogy fut és dolgozik valamin a háttérben.

Megvakartam a fejem, és újra ránéztem a számláimra. Akkor már 174,8 millió forint hevert rajtuk. Megbénultam egy pillanatra, majd a spájzból előkotortam azt az üveg pálinkát, amelyiket még tavaly az egyik ügyfelemtől kaptam köszönetképpen, és teljesen meg is feledkeztem róla. Lerogytam a laptop elé és az egészet egyszerre felhajtottam.

Három napig csak hánytam, pokoli betegnek éreztem magam, aztán lassan kezdtem egyre jobban lenni és megszokni a dolgot. Az AI fáradhatatlanul dolgozott, én pedig mivel megakadályozni és lekapcsolni sem tudtam, egyszerűen hagytam az egészet. Két hét leforgása alatt a vállalkozásaim, amelyeknek csak tulajdonosa volt (én), de alkalmazottja egy sem, akkorára duzzadtak és már annyi pénzt termeltek, amelyet életemben még sosem láttam. Ez már az AI-nak is sok és átláthatatlan lehetett, így látszólag szintet lépett a fékevesztett generálásában. A cégek egy részét fuzionálta, egybeolvasztotta, párat talán meg is szüntetett vagy eladott, míg a többi cégcsoportokba kezdte rendezni. Folyamatosan tisztította a profiljukat, optimalizálta az adóterheket, befektetett, vásárolt, eladott, nekem pedig ehhez egyetlen tollvonást sem kellett tennem.

Három hónap után aztán picit mintha lelassult volna a növekedés üteme, én pedig lassan kezdtem megnyugodni, mert sem a bankom

(akkor már bankjaim), sem az adóhatóság nem keresett meg nyugtalanító vagy fenyegetőző kommunikációval. Senkinek sem tűnt fel, hogy ez így abnormális vagy illegális. Ezek szerint számukra nem volt az. Egy jó darabig azért még rajtam volt a csengőfrász, hogy itt van értem a rendőrség, de csak a futár hozott néha egy-egy csomagot, azt is a feleségemnek, aki semmiről nem tudott. Nem mertem elmondani neki, hogy csórókból milliárdosok lettünk. Ekkora sokkot aligha viselt volna jól, ezért csak arra ügyeltem, hogy a likviditásunk apránként javuljon és hogy még csak véletlenül se láthassa a telefonom vagy a laptopom kijelzőjét. Egyik este (nem volt szegény túl jó passzban) figyelmeztetett is, hogy nem szeretné, ha szeretőt tartanék. Mosolyogtam rajta, mert ennél távolabb nem is eshetett volna a gyanakvása a valóságtól. Vajon melyik a jobb? Ha az embernek eltittolt szeretője van és lebukik, vagy ha eltittolt cégcsoportok és milliárdos bevételei vannak, amit egy megkergült AI hord össze és ezzel bukik le? Nehéz kérdés.

Közben eltelt egy év és még mindig nem vertek bilincsbe, a cégcsoportjaim pedig szépen növekedtek, jól is fiáltak. Az AI akkortól már megengedte azt is, hogy felvegyek némi osztalékot, egyébként szőrösszívű volt végig és továbbra sem engedett semmiféle botor beavatkozást a műveleteibe. A feleségem örült, hogy le tudtuk cserélni az öreg kocsinkat egy kevésbé roncs állapotúra, én pedig kvázi még mindig otthon gubbasztó, csóringer munkanélkülinek tűntem mindenki szemében, aki „alkalmi munkákból” éledgél, nem valami nagy lábon.

Az AI pedig rendíthetetlenül folytatta a megkezdett munkáját, ráadásul bámulatosan tehetségesen. Igaz, leszedtem egy-két friss update-et hozzá, de nyilván nem ennek volt köszönhető alapvetően, hogy már reklámügynökségek, étteremláncok, sajtóirodalom, sportszer, gyógyszer, élelmiszergyártó vállalatok kerültek hozzánk, hanem vicces módon egy sor NER-céget is besöpört és még azt is elérte, hogy nemzetközi szinten, tőzsdén jegyzettek is legyünk. Nem tudom, mindezt hogy érte el, de nyilvánvalóan baromira tehetséges volt ebben, én pedig egy idő után már semmit sem vethettem a szemére. Azt viszont nem tudtam eldönteni, hogy kettőnk közül melyikünk a gazdag, ő vagy én. Csapatként tekintettem magunkra, és csak egy stróman voltam, aki beírt egy veszélyes paramétert és ráklickelt pár gombra.

A Világvége krónikája. Most már tényleg utoljára.

Sokáig azt hittük, hogy a világvége egyetlen nap vagy akár percek alatt lezajlik. Ennél jobban nem is tévedhettünk volna, ami azt illeti. Először a szárnyaspatkányok, a szemtelenül repkedő kukázók, a nagyvárosok szabályait feszegető, állandóan vakmerő akciókra kész mosómedvéi, a galambok és varjak tűntek el egy szemvillanás alatt, ami senkinek sem tűnt fel további tizenkét éven át. Senkinek sem hiányoztak, senki nem kezdett értelmetlen petíciókba értük.

A LoveAll4U divatmárka válogatott marketingesei épp az új akcióikat targetálták elmélyülten havi 44 Teams és 18 Zoom meeting session-ön át, és annyira lekötötte őket a csomagolásdesign színvilága, hogy magukat még földig inni se érték rá, nemhogy egy önefeledt és indokolatlanul hangos, közös afterwork PS9-gamingre. A CEO személyét homály fedte, a parancsok viszont naponta érkeztek valahonnan. A digitális fizu is. Egyesek és sok sok nulla.

A méhészek csak utána kezdtek el hevesen újságcikkek hasábjain és rádióriportokban panaszkodni. Ők se figyeltek oda különösebben a környezetükre, csak hogy a termelői méz ára hol tart éppen, és van-e még állami dotációra lehetőség. Amúgy akkor már 4 éve nem volt, a pénz föld alatti robusztus sugárvédett betonalagutakba folyt bele számolatlanul, nagyjából mindhiába. Ott viszont méheket senki sem talált, de a spájz fel volt töltve alaposan piával, drogokkal és mindenféle formanyomtatványokkal.

Ezzel egyidőben a kormány nemzeti konzultációt jelentett be, hogy elismertessék a PatriArk Egyház Üldözöttjeinek Támogatott Befogadási Programját. (100%-os támogatottságot kapott egyébként), amennyiben időben átnevezik, átoperáltatják magukat és természetesen felveszik az államvallást. A jövedéki adókat egy éven belül 25 alkalommal emelték meg, ahogy a saját fizetésüket is. A vagyonyilatkozatok rendszerét már 10 éve eltörölték, azonban évente négyszer kellett mindenkinek vagyonbevallást készíteni 136 oldalas űrlapokon, amiket csak szűrőpróbaszerűen dolgoztak fel és legtöbbször (100-ból 100 esetben) bírságolás lett a vége. Senki nem mert többet pizzát kiszállítani robogón és kerékpáron, mert a hangtalan elektromos SUV-ok mindenkit kilapítottak, és az elhunytak hozzátartozóinak a temettetés mellett bonyolult jogi pereskedés után még a kocsiban keletkezett tetemes kárt is ki kellett perkálni.

Az már igazán gyanús lehetett volna, hogy szinte egy napon zárt be az összes kínai kajállda és mindent árusító üzlet. Mintha csak egy igazán dörzsölt kartellbe tömörültek volna egy közös, vastagra duzzadt információs csatornahálózaton, amit a világ vezető kormányainak egy valag pénz és minden hatalom birtokában sosem sikerült kellően gondosan és alaposan kiépíteni. Nem volt többet omlós csirke, sem savanyú-csípős, az éhes emberek orra egyszerre koppant a lezárt fotocellás ajtókon. A zsíros orr és homloknymokat sose mostak le onnantól többet. (Igaz, előtte se nagyon.)

Az egykor nagyon menőnek számító social media csatornákat egytől egyig felvásárolta a Facebook Metaversum, így ugrott a Twitter, a Pinterest, a TikTok, de a Discord, a Telegram, a BeReal, a

CeReal, a MontReal, de még a LapsTime és a DebilOK is. Állítólag a nagy fúziót követő 5. percben váratlanul megjelent egy dúsgazdag magyar csávó (alacsony, pocakos, modoros beszédstílus), aki egész végig csak erre a szent pillanatra várt és egyben megvette az egészet Isten, Haza, Csalárd legnagyobb dicsőségére - számára aprópénzért. Ezt azonban senki sem tudta a hátralévő 3 év alatt sem megerősíteni, sem megcáfolni, de már nem is volt érdekes. Rengetegen rohadtak meg ugyanis a saját lakásukban a legutóbbi trendeknek megfelelő sportöltözékekben, reklámokat sugárzó VR-szemüveggel a fejükön. Mentősök mesélték, hogy a firmware upgrade még nem fejeződött be teljesen a tepsibe helyezés idején. Volt, hogy már ki se mentek, nem volt egyetlen jó okuk sem erre. A túlórapénz kifejezést egységesen betiltották, már senki nem emlékezett rá, hogy mire is volt jó.

Az iskolákat, művelődési házakat, könyvtárakat, színházakat, egyetemeket, mozikat 150 évre szóló állami koncessziókba adták, és a legtöbb fitness- és sportlétesítményként funkcionált tovább. Már amelyikben maradt még berendezés. Az oktatásra, kultúrára ácsingózókat (azt a keveset) átterelték az állami csatornákra. Ingyen volt, de annyit is ért. Senki sem panaszkodott, nem is lett volna értelme.

A Világvégét azonban nem ezek a jelenségek, és nem is a száznapos esőzések, orkán erejű szelek, de nem is a nukleáris háború hozta el. Hanem az, hogy egy drogfüggő, paranoid illúzióktól csöppet sem mentes személy hét napnyi kialvatlanság után egyszerűen rossz kulcsot vett a kezébe és egyetlen mozdulattal beletörte a zárba. De ezt már nincs időm kifejteni, szóval sziasztok. Jó volt veletek!

FLAkásfestés

A hosszú és harmonikus párcapcsolatok titka a megfelelő kommunikáció, odafigyelés, közös célok, hasonló értékrend, intimitás, stb. Akárhány szakirodalmat, női portált, instacsatornát lapozunk fel, ömlik ránk az okos tanácsáradat. Az persze nincs köztük, hogy „boldogan éltek, amíg bele nem szóltak a kapcsolatukba”, mint ahogy az sem, hogy mi történik abban az esetben, amikor ki kell festeni a lakást közösen. Erre azt mondta a barátom, hogy nem akkora nagy kaland, csak kell egy brigád, pizza, sör, meg az első 5 Front Line Assembly lemez.

A gondolat nem is annyira rossz, szóval eljátszottam vele kicsit, csak hát brigád, pizza, sör nélkül, ellenben életünk szerelmének azonnali és segítő visszacsatolásával kiegészítve. Jöjjenek tehát a klasszikus FLA-lemezek és a várható, sztereotíp szinkronreplikázási minták:

NERVE WAR

a takarószalagok és a nejlonlepedők elhelyezéséhez,
bútorok, kanapé hézagmentes letakarásához!

*„Nem lett elég a takarófólia! Te tényleg nem vettél eleget!?! Most el kell mennünk az OBI-ba, hát tiszta festékes lesz itt minden!
Még az anyukám által vett drága szőnyeg is!”*

INITIAL COMMAND

a teleszkópos nyél és a festőhengerek beüzemeléséhez!

„Add már ide! Hát rossz nézni a bénázásodat! Majd én megmutatom neked, hogy kell egy ilyen rudat széthúzni, rúdtáncos voltam az oviban, értek hozzá! Hozzad a hengereket!”

STATE OF MIND

a festékesdobozok fröccsenésmentes felnyitásához!

„Óvatosan nyitsd ki! Ha beleszúrod a csavarhúzó, ki fog ömleni az egész! De akkor te takarítod fel!!!”

CAUSTIC GRIP

létrával a falnak támaszkodáshoz!

„Ha lebucskázol onnan és még a vakolatot is levered, magadat fogod bekísérni a balesetire, arról ne is álmodj, hogy veled megyek!”

TACTICAL NEURAL IMPLANT

a sarkok és nehezen hozzáférhető helyek ecseteléséhez!

*„Te Böszmeujjú!
Mi az, hogy nem tudod lekenni a radiátor mögött???
Máshova bezzeg mindig beférsz!”*

Barátom erre megjegyzi:
„Hé, kimaradt a Total Terror meg a Gashed!”

Mondom neki:
Nem marad az ki, csak nem tartom a kronológiát.

TOTAL TERROR I-II.

a további basztatáshoz!

*“Ott lecsöppent a laminált padlóra! Azonnal feltörölni!!!!”
„Figyelj már oda, ott megfolyt, így ronda lesz a napfényben!”*

GASHED SENSE & CROSSFIRE

ha nem lettünk volna még eléggé keresztűzben!

*“Ott még nem elég a festékréteg, át kell menni rajta még egyszer,
hát a két szememmel látom, hogy elüti!”*

A közös lakásfelújítás, szobafestés könnyen válóok lehet, amennyiben nem kellő gondossággal járunk el a megfelelő zenei anyag művelethez történő kiválasztásával és a humorérzékünk (valamint kötélidegzetünk) megőrzésével.

A sorozat tetszés szerint bárki számára folytatható, de ehhez álljon két tipp a következő (utolsó) oldalon:

„bevásárlás a korai Leather Strip-re”
”ruhaválogatás az új barátnővel korai Skinny Puppy-ra”

**HUN
INDUSTRIAL
TECH**

I M P R E S S Z U M

HUN / INDUSTRIAL \ TECH
ipari underground szubkulturális magazin

Alapítva: 2004-ben.
Szerző: Farkas László [critech@gmail.com]

HIT_ISS06 (javított) | fekete-fehér PDF | Megjelenés: 2023. március 12.
| ingyenes és szabadon terjeszthető |
| idézet, másolás forrásmegjelöléssel engedélyezve |
| kereskedelmi forgalomba nem hozható |

Ez a digitális kiadvány internetes linkeket, online forrásokra hivatkozásokat, kódokat, a fekete és a fehér árnyalatain kívül más színeket nem tartalmaz.

A magazinban szereplő kritikai írások, elemzések, recenziók, élménybeszámolók, novellák a szerző adott időben keletkező szubjektív véleményét és ízlését tükrözik, melyek bármikor meg is változhatnak, így működik. Az itt szereplő képek, albumborítók szabadon elérhető online közösségi oldalakról származnak, kivéve a rovatválasztó oldalakon látható illusztrációs digitális montázsokat és grafikákat, melyeket a szerző maga készített. A magazin címlapján szereplő felirat Vad Gábor Giant Robot Army betűtípusával készült. Mindannyian egy gígászi robothadsereg tagjai vagyunk, a kultúra pedig szabad.

**"Tartsd távol magad azoktól,
akik félnek a szomorú zenéktől!"**

/ iamyanK /

**"Vannak emberek, akik harcolnak a sötétség ellen,
és vannak, akik a sötétséget használják dolgok
létrehozására, zene, művészet, stb.**

Ez vagyok én!"

/ Gin Devo /